
Parti değerlendirmeleri-2

EKSEN YAYINCILIK

Parti değerlendirmeleri-2

EKSEN

YAYINCILIK

**EKSEN Basım Yayın Ltd. Şti.
Mollaşeref Mah., Turgut Özal Cad.
Fatih/İstanbul**

Tel: (212) 534 32 39

Fax: (212) 635 69 93

Baskı tarihi: Nisan 2006

Baskı : 1

ISBN : 975-7271-39-x

Baskı - Cilt

Step Ajans, 0212 446 88 46

Parti

değerlendirmeleri-2

İÇİNDEKİLER

- + (7) Partiyi her alanda ve her açıdan güçlendirmek için!..
- + (25) Kadın sorunu ve kadın çalışmasının sorunları üzerine
- + (39) Kamu emekçileri hareketi ve görevler
- + (54) Emperyalist savaş dönemine hazırlık
- + (65) Parti çalışmasının güncel sorunları
- + (78) Savaş, barış ve devrimci tutum
- + (85) Deneyimler ışığında fabrika çalışması üzerine
- + (95) Güncel durum ve devrimci görevler
- + (117) Sendikal örgütlenme mücadelesinin önemi ve devrimci önderliğin tayin edici rolü
- + (131) Yerel seçimler ve sol hareket
- + (152) 28 Mart yerel seçimleri üzerine
- + (171) Siyasal sınıf çalışması ve kalıcı mevziler kazanma sorunu
- + (177) Parti ve yeni dönem
- + (193) Partinin yayın cephesindeki sorunları ve görevleri
- + (218) Partide teorik-ideolojik eğitim sorunu
- + (235) Kampanyaların anlamı ve işlevi
- + (240) Sendikalar ve sınıf mücadelesi
- + (259) Gençlik hareketinin sorunları
- + (286) Gençlik hareketi ve komünist gençliğin görevleri

- † 318 “Sosyal devlet”in ve sosyal barışın sonu
- 4 340 Türkiye-ABD ilişkilerinde yeni dönem
- + 355 Güne yüklenmek ve geleceği kazanmak!
- † 378 Ortadoğu’da gelişmeler ve sermaye düzeninin büyüyen açmazları
- † 391 Yeni bir yılın başında dünyada durum

Partiyi her alanda ve her açıdan güçlendirmek için!..

Devirmeyen darbe güçlendirdi

Partimiz Kuruluş Kongresi'ni izleyen haftalar ve aylar içerisinde peşpeşe karşı karşıya kaldığı saldırıları ele aldığı değerlendirmesinde, "*Devirmeyen darbe güçlendirir*" demişti. Bugün aradan geçen dört yıllık sürenin toplam bilançosu ve ulaşılan gelişme düzeyi üzerinden tüm açıklığıyla görüyoruz ki, devirmeyen darbe gerçekten güçlendirdi. Sıkıntılı dönem sabırlı, soluklu ve inatçı bir çaba ile çoktan geride bırakıldı. Parti belirgin bir toparlanma yaşadı, bir dizi alanda hızla yeniden güç topladı ve gelinen yerde, kendini sınıf mücadelesi görevlerine daha geniş ölçekte ve daha etkin biçimde uyarlayabildiği bir döneme girmeyi başardı. Hala da sürmekte olan belli yetersizliklere, güçlülere ve sorunlara rağmen net bir biçimde ifade etmeliyiz ki, partimiz bugün

siyasal ve moral açıdan, kuruluş ön süreci de dahil olmak üzere, kendi tarihinin en güçlü dönemini yaşamaktadır.

Bu sonuç şaşırtıcı da değildir. “Devirmeyen Darbe Güçlendirir” başlıklı değerlendirme (*Ekim*, sayı: 202, Mart '99, başyazı), bugünkü bu sonucu daha baştan tam bir açıklık ve kesinlikle öngörürken, soyut ya da duygusal bir inancıtan değil, fakat partimizi ortaya çıkaran bütün bir birikimden ve bu birikim temelinde yaratılmış bulunan ideolojik, politik ve örgütsel kimlik ile bunlara sıkı sıkıya bağlı moral güç ve değerlerden hareket etmiş, sözkonusu değerlendirmede bunları net tanımlamalarla ortaya da koymuştu.

Partimizde her zaman vurgulandığı gibi, üstünlüklerinin bilincinde olmak ve bundan güç almak, varolan güçlükleri ve yetersizlikleri aşmanın temel önemde bir önkoşuludur. Parti bir kez daha bu bilinçle hareket etmiş, bu yönetsel yaklaşımın gereklerine uygun davranmış ve bu sayede, yenilen darbele-
rin tahribatını belirgin biçimde gidermenin ötesine geçerek, bugünkü başarılı politik-örgütsel gelişme çizgisine oturmuştur.

Dahası var. Yaratılmış bulunan çok yönlü birikim ve önkoşullar sayesinde, parti gerçek bir sıçrama anlamına gelecek asıl gelişmesini bundan sonra yaşama olanağıyla yüzyüzedir gelinen yerde.

Partimizi güçlendirmenin tarihsel ve güncel anlamı ve önemi

Partimiz, tam da zamanında öngördüğü gibi, devirmeyen darbeden güçlenerek çıktı. Fakat tüm bunlara rağmen o bugün her alanda ve her açıdan yeni bir düzeyde güçlenme acil ihtiyacı ve zorunluluğu ile yüzyüzedir.

Bu ihtiyaç ve zorunluluk, dünyanın özellikle 11 Eylül sonrasında girdiği yeni dönem üzerinden; Türkiye'yi çevreleyen kriz bölgeleri ve kapımıza dayanmış emperyalist savaş

üzerinden; ve nihayet, Türkiye'nin iç sosyal ve siyasal yaşamı üzerinden, çok yönlü ve somut olarak kuvvetle gerekçelendirilebilir. Nitekim konuya ilişkin değerlendirmelerimizde bu sürekli bir biçimde yapılmakta, özellikle *Ekim*'in birçok başyazısında uluslararası duruma ve Türkiye'ye ilişkin değerlendirmeler, sonuçta özenle bu ihtiyaca ve sorumluluğa bağlanmaktadır. Fakat biz burada bu ihtiyacın, daha özel bir sorun gibi görünen, gerçekte ise tüm bu saydıklarımızı da bir biçimde kapsayan ve karşılayan temel bir yönüne değinmek istiyoruz. Bu, Türkiye sol hareketinin ve ondan ayrı düşünülmemeyecek olan toplumsal muhalefetin bugünkü tablosudur.

1960'larla birlikte yeniden doğan, hızla kitlesellenen ve toplumun gündemine giren sol hareketimiz, izleyen 20 yılda devrimcileşme ve halk hareketinin devrimci yükselişi ortamında etki ve gücünün en ileri boyutlarına ulaşma olanağı buldu. Son 40 yılın ilk 20 yılında durumu bu olan sol hareket, 12 Eylül faşist darbesini izleyen son 20 yıl içerisinde ise birbirine eklenen yenilgiler, bu yenilgilerin her birinin her seferinde yeni boyutlar kazandırdığı ideolojik ve örgütsel tasfiye süreçleri sonucunda, denilebilir ki bugün son 40 yıllık tarihinin en zayıf, dağınık ve iddiasız dönemini yaşamaktadır. 12 Eylül yenilgisiyle zaten çok büyük darbeler almış ve önemli ölçüde liberalleşmiş bulunan sol hareket, '89 çöküşünün ardından büyük bir bölümüyle devrimci geçmişinden tümenden koptu ve düzenin icazet alanına kaydı. Devletin gizli ama gerçek anayasası kabul edilen "Milli Siyaset Belgesi", '90'ların ortasına doğru, bu gelişmeyi solun önemli bir bölümüyle "*ılımlı çizgiye kaydığı*" saptamasıyla tescil edip kayda geçirdi. Böylece, o güne kadarki deneyimin sonuçlarını da gözönünde tutarak, kendi icazet ve denetim sınırları içinde "*ılımlı bir sol*" yaratmayı devlet katında bir "*milli politika*" düzeyine çıkardı.

Solun aynı yenilgi ve tasfiye süreçlerinden önemli yaralar alan ama herşeye rağmen genel anlamda devrimcilikte ısrar eden daha sınırlı bir kesimi ise, temel önemdeki yapısal zaaflarıyla herhangi bir hesaplaşma gücü ve yeteneği göstermeden, çifte yenilgiyi izleyen yeni dönemde siyasal yaşamını sürdürmeye çalıştı ve bunu başarabileceğini sandı. Dönemsel bazı gelişmelerin (işçi hareketindeki geçici canlanma, Kürt hareketi vb.) etkisi altında güç kazanan bu umut temelsizdi ve '90'lı yılların ikinci yarısı bunu somut olarak gösterdi. Bugün bu kesim de önemli bir bölümüyle ve tam da zamanında öngördüğümüz gibi artık yolun sonuna yaklaşmaktadır. Bir yandan sürekli bir biçimde kemirici, zayıflatıcı ve tüketici etkiler yaratan yapısal zaaflar, öte yandan devletin çok yönlü ve sistematik ezme, yıldırma, yoketme, hiç değilse düzenin icazet alanına sürme operasyonları, '96 yılından itibaren bu akımlarda sürekli bir gerileme, gerilemeden de öteye bir tasfiyeci çözülme sürecine yolaçmış bulunmaktaydı. 28 Şubat süreciyle gündeme getirilen müdahale ve manevralar solun bu kesiminin adım adım tecritine, kendi hatalarının da belirgin katkısıyla hızla marjinalleşmesine, giderek devrimci iddiasını ve özgüvenini yitirmesine yolaçtı. Bunun üzerine daha bir de '99 yılındaki PKK teslimiyeti, yani Kürt hareketinin büyük tarihi yenilgisi bindi. Bunun yapısal olarak zaten zayıf ve çözülme sürecinde bulunan bu akımlar üzerindeki siyasal ve moral etkisi, denebilir ki son 20 yılın üçüncü büyük yenilgisi sayılabilecek boyutlarda oldu.

Küçük-burjuva bir çizgi ve kültür içinde şekillenmenin getirdiği çok yönlü sorunların ve zaafların tüketici etkisini zaten yaşayan bu akımlar, PKK'nın utanç verici teslimiyetinin ardından siyasal iddialarını ve özgüvenlerini tümenden yitirdiler. Belirgin bir tıkanma süreci içerisinde adım adım güçten düştüler. İçlerinden bazıları hızla siyasal yaşamın dışına düştüler ve artık örgütsel tasfiye noktasına gelmiş

gibi görünmektedirler. Öteki bazıları, çok yönlü tıkanmanın etkisi altında büyük bir ideolojik ve moral erozyon içerisindedirler ve çözümü reformist açılımlarda, bunun bir uzantısı olarak liberal solla kader birliğinde görmektedirler.

Öte yandan, bu sürecin toplamı içinde gerçekte kendi de sürekli gerilemesine, belirgin biçimde güç ve itibar kaybetmesine rağmen, yine de reformist sol, geleneksel küçük-burjuva devrimci akımların genel durumuyla kıyaslandığında, görece olarak güçlü kaldı ve “sosyalist sol” adına siyaset sahnesinde devrimci akımları gölgede bırakan bir konum kazandı. Bu ise mücadeleye akan yeni güçlerin reformist akımlar tarafından bloke edilmesini, icazetçi reformist çizgide ve eylemsizlik içinde heba edilmesini kolaylaştırdı. Reformizmin bu sürekli tahribatı halihazırda üstesinden gelinmesi gereken en önemli sorunlardan biri olarak duruyor karşımızda.

Bugünün Türkiye’inde reformist sol akımların herhangi bir bağımsız çizgileri/stratejileri yoktur. ÖDP ve EMEP’ten SİP-TKP’ye kadar tümü de düzenin icazet sınırları içinde ve düzen içi çatlaklarda politika yapar, bu çatlağı oluşturan taraflarının dümen suyunda hareket eder bir konumdadırlar. Burjuva liberal çizgide bir sözde demokrasi mücadelesini (ÖDP, HADEP-KADEK) ya da burjuva milliyetçi çizgide bir sözde bağımsızlık mücadelesini (İP) kendilerine eksen alan bu akımlar devrimci sınıf mücadelesinin önünde yıkılması gereken engeller olarak durmaktadırlar. Bu iki ana reformist akım arasında ise her birinden belli çizgiler taşıyan ara reformist akımlar (EMEP, SDP ve SİP-TKP) yer almaktadır. Bunların toplumsal muhalefete belli sınırlar içinde ilerici sayılabilecek bazı katkıları hala da sözkonusu olabilir. Bu nedenle onlara belli durumlarda nispeten esnek bir tutumla yaklaşmak da gerekebilir. Fakat bu onların gerçekliği konusunda herhangi bir hayale yol açmamalıdır. Gerçekte onların da ötekiler gibi sınıf mücadelesinin devrimci bir çizgide

sürdürülmesinin önünde aşılması gereken engeller olarak durdukları gerçeğini bir an bile unutturmamalıdır.

Solun bu tablosu bizi sınıf ve kitle hareketinin devrimci önderlik ihtiyacına ve sorununa getirmektedir. Geline yere geleneksel küçük-burjuva devrimci akımlar siyasal iddialarını, etkilerini ve çalışma kapasitelerini önemli ölçüde yitirmiş durumdadır. Onların sınıf ve kitle hareketinin önderlik ihtiyacına yanıt verme alanında yapabilecekleri hemen hiçbir şey kalmamıştır. Reformist solu oluşturan akımlar ise doğaları gereği, böyle bir konum ve misyona sahip olmak bir yana, tersine, sorunu büyüten etken durumundadırlar.

Böylesi bir sol hareket tablosu ortamında sınıf ve kitle hareketi devrimci bir önderlik müdahalesinden büyük ölçüde yoksun kaldı. Kendini tekrarlayıp durmasının, sendika bürokrasisinin denetimini ve tüketici manevralarını bir türlü aşamamasının, burjuva gericiliğinin baskı ve terörü karşısında kolayca gerileyip sinmesinin gerisinde, başka şeyler yanında güçlü ve etkin bir devrimci önderlik müdahalesinden yoksun olması olgusu vardır.

Sıraladığımız bu üç temel olgu; yani, geleneksel devrimci küçük-burjuva akımların yaşadığı gerileme ve tükenme süreci, reformist sol akımların tasfiyeci etki ve tahribatı, ve nihayet, sınıf ve kitle hareketinin yakıcı devrimci önderlik ihtiyacı, partimizin tarihi ve güncel bir önem taşıyan görev ve sorumluluklarına da açıklık getirmektedir. Bugünün Türkiye'sinde devrim bayrağını ancak partimizde temsil edilen işçi sınıfı devrimcileri taşıyabilirler. Devrimci önderlik ihtiyacına ancak onlar yanıt verebilir, reformizmin tasfiyeci tahribatını ancak onlar göğüsleyebilirler. Sınıf ve kitle hareketine yolaçıcı devrimcileştirici bir müdahaleyi ancak onlar yapabilirler.

Partimiz bunu başarabilecek bir dizi temel önkoşula halihazırda sahiptir. Devrimci sınıf programı ve çizgisi, bunlardan ayrı düşünülemez olan devrimci direnişçi kim-

lik, bunun ifadesi olan moral güç ve değerler sistemi artık yaratılmıştır. Devrimci örgüt çizgisinde büyük bir kararlılık gösterilmiş, bu alanda önemli bir deneyim kazanılmış, böylece her koşul altında kesintisiz siyasal çalışma ve mücadele yeteneği güvenceye alınmıştır. Bunlar büyük bir ön birikimin, temel önemde bir konum ve kimliğin ifadesidirler. Atılması gereken yeni adımların da güvencesidirler. Tüm çabalara rağmen henüz aşılamayan en temel zaaf noktası ise, hala da işçi sınıfı hareketiyle tarihi birleşmenin sağlanamamış olmasıdır. Bu kuşkusuz belirleyici önemde bir stratejik zayıflık noktasıdır. Parti, sınıfın öncü kesimini kazanmadan, örgütlenmesinde işçi sınıfı tabanına oturmadan ve mücadelesinde işçi sınıfı hareketi eksenine dayanmayı başaramadan gerçek bir sınıf partisi olamayacağı gibi, zorlu süreçler içinde ve büyük emekler pahasına elde ettiği bugünkü üstünlüklerini de uzun vadede koruyamaz.

Demek ki bugün partiyi güçlendirmek, öncelikle onun sınıfla devrimci temellere dayalı tarihi birleşmesinde güncel mesafeler almak demektir. Partiyi, çalışma ve mücadele eksenine, kitle tabanına, örgütsel zemine, kadro bileşimine vb. açılardan sınıfa dayalı bir siyasal güç haline getirmek demektir. Gerçek bir devrimci proleter sınıf partisi haline gelmenin ancak bununla olanaklı olabileceğini bir an için bile unutmamak durumundayız.

Sözcüğün bu anlamında ve kapsamında, partileşme bizim için hala da devam etmekte olan bir süreçtir. Parti işçi sınıfı hareketiyle belli bir düzeyde devrimci bir birleşmeyi başardığı, bu tarihsel değerdeki başarıya ulaştığı andan itibaren ki, sosyalist sol ve devrimcilik adına Türkiye’de yeni bir dönem gerçek anlamda başlamış olacaktır. İşçi sınıfı devrimciliğinin sosyalist sol ve devrimcilik adına Türkiye’nin yeni dönemine egemenliği de ancak bu noktadan sonra kesinlik kazanabilecektir.

Bu ülkede sırasıyla burjuva sosyalizminin ve küçük-burjuva sosyalizminin sol adına sınıflar mücadelesine damgasını vurduğu tarihi dönemler yaşandı ve çoktan geride kaldı. '80'li yılların sonunda girdiğimiz yeni dönemde ise bunu ancak proletarya sosyalizmi başarabilirdi. Bu tarihi misyonu ideoloji, program ve politika olarak partimiz temsil etmektedir. Fakat tüm bunlara gerçek anlamını ve gücünü verecek, böylece onları güvenceleyip yeni bir düzeyde güçlendirecek tayin edeci halka, işçi sınıfı hareketiyle devrimci temellere dayalı tarihi birleşmedir. Bu başarılamadığı sürece, parti toplumda tarihi misyonuna uygun düşen rolü oynama olanağı da bulamayacaktır. Her ciddi program ve politikanın bir sınıf karakteri vardır; ancak kendi sınıfına dayanabildiği ölçüde hayat bulur ve temel tarihi hedefleri doğrultusunda zafere yürüme olanağı yakalayabilir. Bu temel önemde sınıflar mücadelesi gerçeği, işçi sınıfının devrimci programı ve politikası, onların ortaya koyduğu ve yöneldiği tarihi hedefler söz konusu olduğunda özellikle böyledir.

Sınıf çalışmasında sıçrama ihtiyacı

Bütün bu söylenenlerden dolaysız olarak çıkan güncel bir sonuç var. Sınıf çalışmasında gerçek bir ilerleme, bugün partinin toplam çalışması içerisinde en temel halkayı oluşturmaktadır. Partimiz ideolojisi, programı, taktiği ve değerler sistemiyle proleter sınıf partisi olmanın tüm önkoşullarına sahiptir. Fakat siyasal etki alanı ve örgütsel temel olarak henüz işçi sınıfı tabanına oturmamıştır. Kuşkusuz yılları bulan inatçı çaba bize bu alanda önemli deneyimler ve imkanların yanı sıra bazı ilk önemli mevziler de kazandırmıştır. Bununla birlikte bu, önümüzde hala da çözüm bekleyen, çözümü de acil ve güncel olan bir sorun olarak durmaktadır.

'95 yılı başlarında toplanan EKİM 3. Genel Konferansı'm

izleyen yıllar bizim için sınıf çalışmasında önemli ilerlemelerin kaydedildiği bir dönemi işaretler. Bu dönem içerisinde sınıf çalışmamız az-çok sistematik ve istikrarlı bir çizgiye oturmuş, hemen tüm yerel örgütler buldukları alanlar üzerinden sınıf çalışmasına yüklenmiş, dıştan müdahalenin yanı sıra fabrika içinden çalışmada da bazı önemli ilk adımlar atılmış, tüm bu çalışma yerel direnişlere az-çok başarılı bir müdahale ile birleştirilebilmişti. Bu sayededir ki, komünist hareketimizin sınıf dışı olmak konumu son bulmuş; bir dizi alandan ve farklı biçimler içinde sınıf kitleleriyle ve hareketiyle temas noktaları yakalayan, çalışmasını bu eksene oturtan, kadrolarını bu çalışma içerisinde eğiten bir örgüt olma sürecine girilmişti.

Partinin kuruluş kongresini önceleyen evrede sınıf çalışması alanında durum genel çizgileriyle buydu. Fakat kongre hazırlık süreci ve toplam beş aya yayılan kongre çalışmasının kendisi, bu çalışmada belirgin bir hız kesme ve giderek zayıflama sonucu yarattı. Bu zayıflamanın bilincindeydik; fakat parti kuruluş kongresi çalışmasının yaratacağı imkanlar ve bizzat parti ilanının sağlayacağı moral ve siyasal avantajlarla, kongre sonrasında söz konusu zayıflamanın fazlasıyla telafi edileceği inancı ve iyimserliği içindeydik.

Partinin kuruluşunu izleyen sürecin bu iyimserliği bir dönem için boşa çıkardığını biliyoruz. Yenilen darbeler nedeniyle partinin kuruluşunu izleyen ilk yılın tamamı saldırıların yolaçtığı sorunlarla boğuşmakla geçti. Bunu izleyen ikinci yıl, son derece sınırlı kadrosal imkanlarla parti örgütünü yeniden inşa etme çabalarına sahne oldu. Bu dönem içerisinde legal imkanların etkin ve akıllıca kullanımı, partinin yüzyüze kaldığı bu zaafiyeti önemli ölçüde dengeledi; örgüte soluk aldırıldı ve zaman kazandırdı. Dolayısıyla parti çalışmasının bir bütün olarak belli bir zemine ve ivmeye kavuşması bu iki yılın ardından, daha somut olarak da yaklaşık son iki yılın

sorunu oldu. Son iki yıl içerisinde partinin örgütsel inşası ve pratik çalışması, kendini önceleyen yılların tahribatı ve kayıpları düşünüldüğünde, gerçekten büyük bir ilerleme kaydetmiş durumdadır. Doğal olarak bunun anlamlı sonuçları da kendini öncelikle sınıf çalışması alanında göstermektedir.

Bugün parti çalışması tüm temel alanlarda yeniden sınıf eksenli bir çalışma niteliği kazanmıştır. Dahası bu çalışma, araç ve yöntemler bakımından, geçmişle kıyaslanmayacak denli çok yönlü ve bütünsel, birbirini tamamlayan ve besleyen bir muhtevaya bürünmüştür. Bu çerçevede daha şimdiden anlamlı bir çalışma birikimine ulaşmış durumdayız. Bu böyle olmakla birlikte, asıl önemli olan, bu birikimin önümüzdeki dönemde sınıf çalışmasında ve partinin sınıfla birleşmesinde büyük bir sıçramaya dayanak yapılabilmesidir. Bu bugün hala üstesinden gelinmesi gereken önemli bir sorun olarak durmaktadır önümüzde.

Sınıf çalışmamızın şu ana kadarki seyrini ve birikimini değerlendirmek, bundan gerekli sonuçları çıkarmak, bu sonuçlardan da hareketle yeni dönemde bu çalışmayı güçlendirecek perspektifleri ve somut önlemleri ortaya koymak, günümüzün önemli bir gündemidir. Bu konuda partinin önüne somut bir çalışma yönelimi ve planı koymak durumundayız. Bunda gerekli başarıyı sağlayamadığımız, özellikle de fabrikalarda ve bunu tamamlayacak şekilde sendikal alanda etkin bir çalışma ortaya koyamadığımız bir durumda, halihazırda sınıf çalışmamız için yeni araç ve imkanlar gibi görünen bazı özgün adımlar çok geçmeden kendi içinde amaçlaşacak ya da partinin dikkatini sınıftan ayırıp başka alanlara (örneğin kültür kurumları alanında semt eksenli bir çalışmaya) yönelten tuzaklara dönüşebileceklerdir. Daha şimdiden kendini gösteren bazı belirtiler bunun hiç de küçümsenmemesi gereken bir potansiyel tehlike olduğunu ortaya koymaktadır.

Bugünkü çok yönlü çalışmayı güçlendirmenin ve daha

da zenginleştirmenin sorunlarına bir açıklık getirmenin yanı sıra, özellikle sendikal çalışmanın sorunları üzerinde yoğunlaşmak ve bu konuda çok daha somut bir çizgi ve çalışma planı ortaya koymak durumundayız. Sendikal çalışma, taşıdığı tüm öneme rağmen, bugün partinin sınıfa yönelik çalışmasının en zayıf halkası durumundadır. Parti bu zayıflığı gidermeden, mevcut sendikalarda etkin ve tanımlanmış hedeflere dayalı bir çalışmayı gerçekleştirmeden; öte yandan, önemli bir bölümüyle sendikal örgütlenmeden bile yoksun sınıf kitlelerini sendikalaştırma doğrultusunda etkin bir inisiyatif ortaya koymayı başaramadan, sınıf çalışmasında gerçek bir ilerleme zaten kaydedemez.

Komünist partisi, yalnızca ideolojisi ve programıyla, siyasal çizgisi ve mücadele değerleriyle değil, maddi sınıfsal temeli, örgütlenmesinin sınıfsal zemini, kadrolarının sınıf bileşimi vb. açılardan da gerçek bir proleter sınıf partisi olmak durumundadır. Partimizin işçi sınıfıyla devrimci temeller üzerinde birleşme çabasına ve sürecine, öncelikle bu perspektif üzerinden bakmak durumundayız. Buradan bakıldığında, komünist hareketle sınıf hareketinin tarihsel buluşması ve birleşmesinin henüz bir ilk adım sayılabilecek ölçüler içerisinde bile gerçekleşmemiş olması gitgide katlanılması güç bir zaaf alanıdır bizim için.

Bu tarihsel birleşmeyi başaramadan örgütsel ve siyasal yaşamımızın temel önemde bir dizi sorununa sağlıklı ve kalıcı bir çözüm bulmayı da başaramayız. Bunun ne anlama geldiğini burada özel biçimde açıklamak gerekli değildir. Zira komünist hareketimiz, siyasal mücadele sahnesine çıktığı andan itibaren halkçı küçük-burjuva devrimciliğine karşı yürüttüğü kapsamlı ideolojik mücadeleler içerisinde, bu konuda yeterli ideolojik ve örgütsel açıklığı yaratmış bulunmaktadır. (*Partileşme Süreci-1* ve *Partileşme Süreci-2* başlıklı kitaplarımız bu konudaki temel belgelerimizin en önemlilerini içermektedir.)

Partinin mücadelesini, çalışmasını ve örgütlenmesini partinin ideolojik-siyasal çizgisiyle uyumlu bir sınıfsal temele oturtmak, aynı anlama gelmek üzere, sınıf hareketiyle devrimci bir birleşme sağlamak, sorunun bir yönüdür. Bu, deyim uyuşsa sorunun içe, yani partinin sınıf kimliğine ve karakterine ilişkin yönüdür.

Sorunun öteki yönü ise, genel devrimci sınıf mücadelesine ilişkindir. Teorik kavrayışın ötesinde olayların somut seyrinin de tüm açıklığıyla gösterdiği gibi, işçi sınıfı hareketindeki gerçek bir ilerleme ve aynı anlama gelmek üzere devrimcileşme, Türkiye’de sınıf mücadelesinin genel seyrini devrimci açıdan etkilemenin ve ileriye taşımanın biricik gerçek olanacağı ve güvencesidir. Bugünün Türkiye’inde işçi hareketi kendini toparlayıp öncü ve sürükleyici ağırlığını hissettirmedikçe, öteki emekçi katmanların mücadelesinde ve bir bütün olarak devrimci sınıf mücadelesinde gerçek bir ilerleme beklemek neredeyse olanaksızdır.

Daha da açılacak olan, ama açılması burada şu an gerekli de olmayan bu temel önemde sorun, partinin sınıf çalışmasının devrimci sınıf mücadelesiyle bağlantılı kritik önemine işaret etmektedir. Dolayısıyla, dünyanın krizler içinde savaflara sürüklendiği ve bunun Türkiye’yi de derinden etkilediği bir tarihi evrede, neden sınıf çalışmamızda sıçramalı bir gelişmeyi güvenceye alacak açılımlar yapmak sorumluluğu ile yüzyüze olduğumuz konusunda daha derinden düşünmek, bunun gerektirdiği görev ve sorumluluklara daha etkin bir biçimde sarılmak durumundayız.

Parti örgütünü güçlendirmenin ve yaymanın kritik halkası olarak kadrolaşma sorunu

Bugün partimiz, siyasal etki ve itibar yönünden en güçlü olduğu bir gelişme dönemi yaşamaktadır. Fakat bu etki ile

kıyaslandığında oldukça dar sayılabilecek bir örgütsel yapıya sahiptir. Buradaki açığı olağanın ötesindedir ve bunun gerisinde kongre sonrasında yenilen darbelerin yarattığı örgütsel gerileme gerçeği vardır. Olağan ölçüyü aşan bu açığı gidermek, parti örgütünü güçlendirmek, onu her ilin kendi içinde alta doğru olduğu kadar yeni illere doğru da genişletmek durumundayız. Bu, bugün karşı karşıya bulunduğumuz temel önemde sorunlardan ve dolayısıyla en önemli görevlerden bir ötekisidir.

Burada karşımıza çıkan en temel güçlük, dolayısıyla da çözülmesi gereken temel önemde sorun, kadro sorunudur. Bugün partinin saflarında çalışmada aktif konumda bulunan önemli sayıda militan vardır ve bu sayı günden güne çoğalmaktadır. Fakat parti, örgütlenmesini geliştirip yaymasına dayanak olacak yeterli sayıda kadrodan buna rağmen yoksundur. Bu çelişki sıradan militan ile eğitilmiş ve deneyimli profesyonel parti kadrosu arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Bugün birincisinin artışı ile ikincisinin artışı arasında, ikincisi aleyhine anlaşılır fakat gitgide büyüyen bir dengesizlik vardır.

Kuruluş Kongresi'ni izleyen darbelerin yarattığı örgütsel gerileme, herşeye rağmen sürdürülen çalışmanın kazandırdığı insan malzemesinin örgüt yaşamı içerisine çekilmesini ve parti örgütünün denetimi altında çok yönlü ve sistematik eğitimini zora soktu. İlegal parti örgütünün çalışmada geri çekildiği, kendini korumaya ve yeniden düzenlemeye çalıştığı bir evrede, parti çalışmasında doğan zayıflama açık çalışmadaki güç ve imkanların etkin bir kullanımıyla dengelenmeye çalışıldı. Partiye soluk aldırın ve zaman kazandıran bu yerinde tutum, beraberinde, parti'nin etkisinin genişlemesiyle birlikte kazanılan güçlerin daha çok açık kanallara yönelmesini getirdi.

Açık çalışmanın çeşitli avantajları, buraya yönelen güçlerin siyasal çalışma içerisinde kendilerini belli bakımlardan

bulmasını kolaylaştırırsa bile, öte yandan, bu aynı güçlerin örgüt yaşamı ya da çeperi içerisindeki çok yönlü eğitiminden yoksun kalmasına yolaçtı. Örgüt yaşamı, illegal çalışma deneyimi, ancak bununla ulaşılabilecek bütünsel profesyonel devrimci kimlik ve deneyim, parti çizgisine ve birikmiş deneyimine dayalı sistematik eğitim vb. bakımlardan, bu güçlerin eğitimi eksik, yetersiz ve tekyanlı olarak kaldı.

Bu ise, bu alana yığılan militan insan malzemesinin illegal parti örgütüne çekilmesini zora soktuğu gibi, herşeye rağmen çekilenlerin ise parti yaşamına ve çalışmasına uyumunda ciddi güçlükleri açığa çıkardı. Açığa çıkan bu güçlüklerin gerisinde yeniden inşa sürecinin henüz sınırlı mesafeler katetmiş olması, aynı anlama gelmek üzere, oturmuş bir parti yaşamı ve örgütü alanındaki yetersizlikler de belirgin bir rol oynadı.

Nedenleri ne olursa olsun, saflarımıza yığılan ve sayıları giderek de artan militan insan potansiyelini gereğince kadrolaştırılamamak, bu yoldaşları parti çizgisi, deneyimi, değerleri temelinde ve bütünsel parti yaşamı içerisinde eğitememek, halihazırda temel bir sorun olarak durmaktadır önümüzde. Bu sorun, yeterince ve gereğince kadrolaşamamanın olduğu kadar, parti örgütünü ihtiyaç duyulan ve arzu edilen ölçülerde geliştirip güçlendirememenin nedenlerine de ışık tutmaktadır.

Sıradan militanı kadrolaştırmak, bu kadrolara dayanarak parti çalışmasını olduğu kadar parti örgütlenmesini de güçlendirip yaymak, günümüzün temel önemde bir görevidir. Dolayısıyla, parti örgütünün üzerinde yoğunlaşması gereken temel önemde bir başka güncel sorundur.

Burada çözümü birbirine bağlı ikili bir sorunlar alanı var. Bir yandan, partinin genel siyasal etkisiyle partiye yönelen güçlerin belirgin bir ağırlıkla açık kanallara yönelmesini engelleyebilmek için, illegal parti örgütünü güçlendirmek ve parti örgütünün bu alanına yönelimi kolaylaştıracak önlemleri almak gerekir. Öte yandan ise, mevcut illegal parti örgütünü

nispeten belirgin bir hızla geliştirebilmek, ancak açık çalışma alanına yığılmış ve siyasal çalışmada belli bir deneyim kazanmış kadroları belli bir planlama çerçevesinde illegal çalışma alanına kaydırmakla olanaklıdır. Bu sorunu, açık çalışmayı hesapsız bir biçimde zayıflatmadan ve partinin illegal örgütü üzerinde de aynı şekilde hesapsız bir güç yığılması yaratmadan, çözmek durumundayız. (Muhtemel bir savaş durumunun yaratacağı yeni koşullar ve bunun açık çalışmayı sınırlayıcı etkileri, illegal parti örgütüne düşen sorumluluklara ayrıca özel bir anlam, boyut ve aciliyet kazandırıyor.)

Bütün bunlarla birlikte kadrolaşma sorununu, salt güçleri illegal örgüt alanına ya da çeperine çekmeye de indirgemek gerekir. Bütünsel bir eğitim ve yetiştirme bakımından bu gerekli olmakla birlikte, sorun daha genel bir çerçeveye sahiptir. Temelde gerekli olan, parti kadrolarını öncelikle partinin ideolojik çizgisi ve deneyim birikimi temelinde sistematik biçimde eğitmek; pratik çalışma ve zorlu sınavlar içerisinde güçlendirip çelikleştirmek; sınıf ve kitle çalışmasının deneyimleri ile donatmak; ve bütün bunları, devrimci örgüt yaşamı ve ilişkileri içerisinde gerçekleştirmektir.

Sorunun önemi, yakıcılığı ve güçlükleri ortadadır. Konuyu bütün bu açılardan ele almak ve temel önemdeki bu soruna ilişkin olarak partinin önüne yönlendirici perspektifler koymak, parti önderliğinin bir başka temel gündemi durumundadır.

Gençlik alanında devrimci güç odağı olmayı başarmak

Özellikle '99-'00 öğrenim yılından başlayarak gençlik çalışmamız belirgin bir toparlanma ve güçlenme sürecine girdi. Bu gelişmeden de alman güçle *Ekim*'in Temmuz 2000 tarihli 216. sayısında, gençlik hareketinin dönemsel durumunu saptayan ve bunu partinin gençlik çalışmasına bir çerçeve çiz-

mekle birleştiren temel önemde bir değerlendirme yayınlandı (*Gençlik Hareketi ve Partinin Güncel Sorumlulukları*). O zamandan bu yana aradan iki yıl geçti ve bugün partinin gençlik çalışması en güçlü evresinde bulunmaktadır. Biri dışında tüm öteki büyük kentlerdeki gençlik çalışması belli temel birimler üzerinde derinleşmiş, bu arada çalışma taşra kentlerine de yayılmaya başlamıştır.

Liseli gençlik içerisinde de ilk önemli mevzilerini kazanmaya başlayan bu çalışmanın en önemli üstünlüğü, büyük ölçüde gençlik alanındaki güçlerimizin kendi öz inisiyatifi ve çabasıyla sürdürülüyor olmasındadır. Yine aynı güçlerin kendi öz çabasıyla gençlik yayını da yayın periyodunda belli bir düzene oturmuştur. Daha da önemlisi, gençlik hareketinin sorunlarını işleyen, deneyimlerini sunan ve özgün politikalar üretebilen işlevli bir yayın çizgisine kavuşmuştur. Bu temel önemde başarı bir önceki öğrenim yılı içerisinde elde edildi. Bu aynı yıl içerisinde öğrenci gençliğin gündemini başarıyla yakalayabilen etkin bir kampanyayla, gençlik çalışmamız önemli bir sıçrama sağladı.

Bugün hala büyük bir bölümüyle reformist akımların ya da Kürt teslimiyetçilerinin etkisi altındaki gençlik hareketi içerisinde partimiz, gençlik hareketinin devrimci odağını temsil eden bir güç olarak gitgide öne çıkmaktadır. Konunun partinin gündeminde temel önemde bir sorun olarak ele alınması ihtiyacı buna bağlı olarak da belirlemektedir. Gençlik hareketini güncel bir değerlendirmeye tabi tutmak, mevcut durumunu ayırdedici özellikleri ile saptamak, Kuruluş Kongresini izleyen dönemdeki gençlik çalışmamızın genel bir bilançosunu çıkarmak, ve nihayet yeni dönem gençlik çalışmamız için yol gösterici bir çerçeve ortaya koymak durumundayız.

Gençlik çalışması çerçevesinde ele alınması gereken en önemli konu ve sorunlar şöyle sıralanabilir:

- Önümüzdeki dönem için öğrenci gençliğin gündemi-

nin isabetle saptanması.

- Devrimci bir çizgide fakat geniş gençlik kitlelerini etkilemeyi ve kucaklamayı hedefleyen bir gençlik kitle çalışmasının sorunları.

- Gençlik hareketindeki yeni gelişme ve ilerlemelerin ışığında gençlik örgütlenmesinin sorunları.

- Reformist, kemalist-milliyetçi ve Kürt milliyetçisi akımların gençlik hareketi içindeki etkisine karşı sistematik ve etkin bir mücadelenin gerekleri.

- Devrimci kültür ve sanat mirasımızın gençlik kitlelerinin devrimci eğitiminde etkin biçimde kullanımı sorunu.

- Kültür-sanat araç ve kurumlarının yanı sıra, özellikle liseli gençliğin ve semt emekçi gençliğinin kazanılmasında sportif kurum ve araçların kullanımı sorunu. Bu çerçevede, parti programının "*Türkiye Devrimi*" bölümünde yer alan, "*Halkın ruhsal ve bedensel sağlığını amaçlayan, dostluğu ve dayanışmayı güçlendiren kitle sporu teşvik edilir...*" (C-5) hükmü ile "*Acil İstemler*" bölümünde yer alan "*Kitle sporunu teşvik için önlemler*" isteminin, bugünün koşullarında ve kendi çalışmamız yönünden somutlanması.

- Semt emekçi gençliği içinde çalışmanın sorunları.

- Gençlik alanındaki güçlerimizin çok yönlü eğitimi ve partinin gençlik çalışmasının yükünü asgari bir başarıyla üstlenecek düzeyde kadrolaşması.

Gençlik çalışmamızın yükünü omuzlayan ve bu çalışma içinde deneyim kazanmış bulunan yoldaşlarımız daha şimdiden bu sorunlardan bir kısmına ilişkin görüş ve değerlendirmelerini ortaya koymaktadırlar. (*Ekim*'in geçen sayısında ve bu sayısında buna ilişkin bazı metinlere yer verildi. Bunu yeni sayılarımızda da sürdürmeyi umuyoruz.). Bunlardan da yararlanarak gençlik çalışmamızın toplu bir bilançosunu çıkarmak ve bunu önümüzdeki dönemin gençlik çalışması için yolaçıcı bir çerçeve halinde sunmak, partinin önünde

güncel bir başka önemli görev olarak durmaktadır.

Gençlik çalışmamız, bu alandaki çalışmanın sorunlarının neredeyse tümünden bu alandaki kadrolara tarafından üstlenilmesi anlamında, önemli ölçüde özerk, bu çerçevede geniş inisiyatife dayalı bir çalışmadır. Çalışmanın bu somut durumu ve özelliği, partiye, genel planda yol gösterici bir önderlikle bu çalışmayı güçlendirmek ve sıçratmak olanağı tanımaktadır. Tam da sözü edilen özelliğinden dolayı bu çalışmanın partinin dikkatini kendi temel sınıf yönelimi ve çalışmasından en ufak bir biçimde ayırma riski de yoktur. Tam tersine, kendi öz güçleri ve inisiyatifi ile yürütülen bu çalışmanın partiye sunabileceği önemli olanaklar vardır.

Partiyi her alanda güçlendirmek için ileri!

Devirmeyen darbe güçlendirdi; parti için gerçekten zor olan bir dönem başarıyla geride bırakıldı. Şimdi partiyi çok yönlü ve zorlu görevlerle yüklü yeni bir dönem beklemektedir. Dönemin partimize yüklediği büyük tarihi sorumluluğu tam olarak değerlendirebilmek için yukarıda özetlenen sol hareket tablosunu özellikle gözönünde bulundurmak durumundayız. Devrimci ve reformist kanatlarıyla sol hareketin iç karartıcı tablosu, partimizin omuzlarına gerçekten tarihsel önemde sorumluluklar yüklüyor. Bunların gereklerini yerine getirebilmek Türkiye'nin devrimci geleceğine de başarıyla yürüyebilmek demektir.

Partimizi her alanda ve her açıdan güçlendirmek güncel ihtiyacını bu tarihsel bilinç ve misyon duygusuyla ele almak durumundayız.

(Ekim, sayı: 231, Ocak 2003, başyazı)

Kadın sorunu ve kadın çalışmasının sorunları üzerine

“Proletarya, kadınların tam kurtuluşu için savaşmadan, kendisini kesin kurtaramaz.”

Lenin

“Proletaryanın devrimci sınıf mücadelesi olmaksızın kadınların gerçek ve tam kurtuluşu olanaksızdır. Kadınlar bu mücadeleye katılmaksızın kapitalizmin parçalanması, sosyalist yeniyi yaratma olanaksızdır.”

Clara Zetkin

Sömürü toplumu ve kadının çifte ezilmişliği

Günümüz kapitalist toplumunda emekçi kadın sadece sınıfsal olarak değil, aynı zamanda cinsel kimliğinden dolayı da ezilir. Bu çifte sömürü özel mülkiyetin ortaya çıkışına, mülkiyeti elinde bulunduran erkeğin iktidarına ve beraberrinde erkek egemen sistemin oluşmasına dayanır. Kadının ikinci sınıf insan olarak görülmesi toplumsal hayatın tüm alanlarında kendini gösterir.

Sanayi devrimi sonrasında kapitalizmin ihtiyaçları çerçevesinde kadın, modern üretimin içine sürülür. Burada da ikincil cins konumu devam eder. Erkekle aynı işi yapıyor

olsa bile erkekten daha az ücret alır. İş yaşamında da kendisine vasıfsız, beceriyi ve eğitimi gerektirmeyen işlerde sorumluluk verilir. Bu durum kadının yedek işgücü olarak görülmesiyle bağlantılıdır. Kadının çalışması kapitalizmin ihtiyaçlarına yanıt verse bile kadının asli işi daima ev içi üretim olarak görülmüştür. Çalışsa da çalışmasa da ev hizmeti ve çocuk bakımı, kadının işi olarak kalır. Sistem tarafından güvenceye alınmayan analık sorumluluğu ve çocukların bakımı tümüyle kadının üzerine yıkılır.

Kadın aynı zamanda, doğu toplumlarına özgü geleneksel değerler ve tüm dünyada dinsel gerici ile de çembere alınır. Türkiye’de kadınların üçte birinin okuma yazma bilmemesi eğitim sisteminin yanı sıra geri ve bağınaz tutumların bir ürünüdür. Kadın dört duvar arasına hapsedilir, kölece bir yaşama, bilgi ve kültürden yoksunluğa mahkum edilir. Dinin-geleneksel değerlerin baskısı kocanın baskısıyla birleştiğinde, kadın için yaşam cehenneme döner.

Kadın, cinsel kimliğine yönelik çok yönlü saldırılarla da karşı karşıya kalır. İşte, sokakta, hatta kendi evinde cinsel taciz ve tecavüze maruz kalır. Bu durumu bizzat yaratan ise, kadını cinsel meta olarak gören ve toplumsal yaşamın her alanında kitlelere bunu pompalayan gerici burjuva ideolojisidir. Aynı zamanda bizzat devlet tarafından baskı ve yıldırma amaçlı olarak gözaltında, cezaevlerinde, savaşlarda kadınlara yönelik cinsel taciz ve tecavüz uygulamaları yaşanır.

Bizde Kürt kadınlarının durumu bir kat daha ağırdır. Sınıfsal ve cinsel baskı ve sömürüye bir de ulusal baskı ve sömürü eklenir. Yıllardır kirli savaşta Kürt kadınları en ağır baskı ve saldırılarla karşı karşıya kaldılar. Ulusal kimliği hiçe sayılan Kürt kadını, devletin baskısını ve her türlü şiddetini (cinsel taciz ve tecavüz de dahil) yaşamaya devam ediyor.

Kadını ancak toplumsal devrim ve sosyalizm özgürleştirir!

Sınıfların doğuşuna dayanan kadının çifte sömürsü, kapitalist sistemde incelmış biçimiyle fakat katlanarak devam etti. Kapitalizm ortadan kalktığında kadının üzerindeki çifte sömürüyü-eşitsizliği yaratan koşullar da ilk elden ortadan kalkacaktır. Proletaryanın iktidarı ele geçirmesiyle birlikte toplumsal hayatın tüm alanlarında kadın-erkek eşitliği sağlanacak; kadının toplum hayatında ve kamu yönetiminde özgürce yer almasının önü açılarak, siyasal yaşama etkin biçimde katılımı özellikle teşvik edilecek; ev işlerinin ve çocuk bakımının toplumsallaşmasıyla birlikte kadını köleleştiren bağlar ortadan kaldırılmış olacaktır. Binlerce yıllık olumsuz mirastan dolayı kadının gerçek anlamda özgürleşmesi toplumsal devrimden sonra da zaman alacak bir süreç olmasına rağmen, sosyalizm bu alanda en köklü adımları atarak ise başlayacaktır. Sovyet devriminin daha ilk yıllarında kadının özgürleşmesi ve eşitliği doğrultusunda atılan adımlar, o dönemde en gelişmiş ve demokratik burjuva devletlerinde kadına sağlanan hakları katbekat aşmıştır.

TKİP Programı'nda, devrimin zaferiyle birlikte alınacak ilk önlemler kapsamında, "*Kadının kurtuluşu*" sorunu şöyle ortaya konulur:

"Toplumsal yaşamın tüm alanlarında kadın-erkek eşitliğinin sağlanması için kararlı ve sistematik bir mücadele yürütülür. Eski toplumdan miras fiili eşitsizliklerin giderilmesi için her alanda kadın lehine ayrımcılık gözetilir.

"Analık toplumsal bir işlemdir, kadının bundan doğan tüm hakları tanınır. Eski düzende kadını köleleştiren çocuk bakımı ve ev işleri toplumsal kurumlaşmalar yoluyla çözümlenir.

"TKİP, kadının tarihsel ezilmişliğinin yarattığı fiili eşitsiz-

liklerin tüm izleriyle silinmesinin yeni toplumun inşası ve yeni insanın biçimlenmesi eşliğinde uzun bir tarihi döneme yayılacağına bilincindedir. Bu bilinçle, kadını köleleştiren ve aşağılayan ideoloji ve geleneklere karşı sistematik bir mücadele yürütür."

Kadının kurtuluşu toplumsal devrim yoluyla ve sosyalizmde gerçekleşecek olsa bile, kadın sorunu bugün aynı zamanda bir demokrasi sorunu olarak da karşımızda durmaktadır. Bugünden kadınların temel demokratik hak ve özgürlükleri ile onları tamamlayan sosyal istemleri uğruna sistematik bir mücadele yürütmek devrimci proletarya hareketinin en temel görevleri arasındadır. Bizzat kadının bu hak eşitliği için mücadelesine etkin ve enerjik bir biçimde katılmasını sağlamak ve emekçi kadını sınıf mücadelesinin etkin bir bileşeni haline getirmek bu temel önemde güncel görevin ayrılmaz bir parçasıdır.

Bu, hiçbir biçimde geleceğe ertelenemeyecek bir görevdir. Şöyle de söyleyebiliriz; gelecekte ne olacağı ve ne yapılacağı bugünden ne yapıldığına sıkı sıkıya bağlıdır. Dahası var. Bu, sorunun kadının kurtuluşu kapsamındaki yönüdür. Sorunun bir de devrimin gelişimini ve kaderini ilgilendiren öteki yönü var. "İnsanlık ordusu"nun yarısını oluşturan kadınların içinde etkin bir biçimde yer almadığı bir devrimin başarılı bir gelişme seyri izlemesi ve zafere ulaşması mümkün değildir. Modern çağda tüm gerçek devrimler ancak kadının etkin bir biçimde katılımıyla zafere ulaşabilmişlerdir. Modern sosyalizm tarihi boyunca devrimciler bu sorunun tümüyle bilincinde olmuşlar, ona döne döne dikkat çekmişlerdir:

"Fakat emekçi kadınlar sadece bir yedek güç oluşturmazlar. Onlar işçi sınıfının doğru politikası sonucu, işçi sınıfının burjuvaziyle savaşacak olan gerçek bir ordusu olabilirler ve olacaklardır. Emekçi kadınların bu yedek gücünü,

proletaryanın büyük ordusunun yanında çarpışan bir işçi ve köylü kadınlar ordusu haline getirmek, işte işçi sınıfının kesin ikinci görevi.” (Stalin, 8 Mart 1925, Kadın Sorunu Üzerine)

Bugünden yapılması gereken, proleter ve emekçi kadın kitlelerini mücadelenin içine çekmek, yönlendirmek ve eğitmek olmalıdır. Emekçi kadının devrimci proletaryanın saf- larında sınıf mücadelesinin etkin bir bileşeni olmasını sağlamak olmalıdır. Emekçi kadını mücadeleye çekemeyen bir devrimci sınıf hareketinin sistemi tehdit edecek boyutlar- da güçlenmesi neredeyse olanaksızdır. Dolayısıyla kadının kurtuluş mücadelesiyle proletaryanın kurtuluşu mücadelesi bu açıdan birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Lenin’in girişe al- dığımız veciz sözleri bunu da anlatıyor: *“Proletarya, kadın- ların tam kurtuluşu için savaşmadan, kendisini kesin kur- taramaz.”*

Sorunun büyük önem taşıyan bir başka yönü daha var. Emekçi kadının mücadelenin bir parçası haline gelemediği durumlarda, mücadeleyi geriye çeken bir rol oynayabildiğini de görmek gerekir. Yanıbaşındaki eşini mücadeleye katmak için gerekli çabayı harcamayan ya da bu konuda yeterince başarılı olamayan bir erkek proleterin bundan dolayı çok başı ağrıyacaktır. Bunu toplumsal ölçekte genelleştirmek de mümkündür.

Komünist kadın çalışması üzerine

Kadın çalışmasında bugüne kadar attığımız bir takım sınırlı adımlar olmakla beraber yapılması gerekenlerin yanında bunlar henüz son derece cılız, daha çok da başlangıç adımlarıdır. Bu alanda bundan böyle etkin, yaratıcı ve sistematik bir çalışma yürütmek sorumluluğu duruyor önümüzde.

Kadın çalışmasını sınıf çalışmamızın organik bir par-

çası olarak düşünebilmek zorundayız. Bir süreden beri işçi sınıfı ve emekçilerle bütünleşebilmek için farklı araç ve yöntemleri birarada kullanan bir siyasal çalışma yürütüyoruz. Bunun yarattığı olanaklardan da yararlanarak önümüzdeki dönemde kadın çalışmasında da belirgin biçimde bir mesafe almalıyız. Bu çalışmayı bir takım takvimsel günlerle (8 Mart gibi) sınırlı değil, sistematik, sürekli, ısrarlı ve örgütlü bir şekilde gerçekleştirmeliyiz.

Kadın mücadelesi bugüne kadar feminist hareketin, hatta kendini "sosyalist feminist" olarak tanımlayan akımların etkisiyle, kadının kadın olmaktan kaynaklı sorunlarına indirgendi. Bu çerçevede bu sorunların çözümü, sorunun kaynağı olarak görülen erkeğe ya da bir takım geleneksel değer yargılarına karşı yürütülen mücadele olarak algılandı. Böylece saptırıldı, daraltılıp alabildiğine güdüleştirildi. Böyle olunca, devrimci saflarda bundan da güç alan bir ilgisizlikle, hatta küçümsemeye karşılanabildi kadın çalışması. Kadının mücadelesi, feminist akımların çizdiği yüzeysel çerçevenin çok çok ötesinde, güçlü toplumsal temellere ve sınıfsal mantığa dayalı bir mücadeledir. Herşeyden önce bu mücadele, orta sınıf kadınının biçimsel hak eşitliği arayışından (ki tüm feminist akımların beslendiği toplumsal zemin ve dürtü budur) temelden farklı olarak, proleter ve emekçi kadının çifte ezilmişliğe karşı sınıfsal mücadelesidir.

Komünist kadın çalışması, öz olarak proleter ve emekçi kadınların içinde yürütülen, emekçi kadının devrimci sınıf bilincini geliştirmek ve devrimci sınıf mücadelesine etkin biçimde katılmasını sağlamak amacına dayanan propaganda-ajitasyon ve örgütlenme çabasıdır. Bu çalışma temelde işçi sınıfı ve emekçiler içinde yürütülen genel çalışmanın bir parçasıdır. Ama onu tamamlayan, zenginleştiren ve yeni bir düzeyde güçlendiren özgül bir çalışmadır da aynı zamanda. Çalışmanın bu ikili yönünü yerli yerine oturtmak,

onları içiçe ve bütünsel bir bakış açısıyla ele almak ve kavramak durumundayız.

Kadın çalışmasında kadının bitmez tükenmez düzeydeki ezilmişliğinin bu sistemden kaynaklandığını gösterebilecek muazzam bir malzeme yığına sahibiz. Emekçi kadınlar bu sistemde ezilenlerin bir parçası olarak nelerle karşı karşıya kalmıyorlar ki; azgınca sömürü, eşitsizlik, işsizlik, yoksulluk, açlık... Ezilen cins olmaktan kaynaklı olarak da analık yükümlülükleri ve çocuk bakımı, ev içi hizmet köleliği, şiddet, cinsel taciz... Bu liste fazlasıyla uzatılabilir.

Kadının gerçek kurtuluşunun ancak sosyalizmle mümkün olacağı propagandasını daima canlı tutarak kadınların yüzünü iktidarı alma mücadelesine dönmesini sağlamak durumundayız. Bu genel perspektifi gözden kaçırmamak kaydıyla kadın ezilmişliğine karşı gündelik mücadele, bu mücadelenin sorunları ve özgül talepleri üzerinde de gereğince duralıyız. Nasıl ki işçi ve emekçilerin acil ve güncel taleplerine dayalı bir çalışma ve mücadele onları uzun vadeli devrimci hedeflere kazanmanın zorunlu bir gereği ise, aynı şekilde kadının ezilmişliğine karşı mücadelede güncel istemler uğruna etkin bir çalışma yürütmek de kadınları sınıf mücadelesine ve devrime başarıyla kazanabilmenin zorunlu bir gereğidir. Bunu yapmazsak eğer hiçbir biçimde mesafe alamayız.

Kadınlara yönelik çalışmada açıklık getirilmesi gereken bir diğer nokta ise “bağımsız kadın örgütlenmesi” sorunudur. Bu sorun kadın çalışmasında tartışma yaratan alanlardan biridir. Komünistler, feministlerin ve soldaki versiyonlarının öne sürdüğü tarzda bir bağımsız kadın örgütlenmesine karşı tutum alırlar. İşçi ve emekçilerin ortak mücadelesinden, birlikte yer alacağı parti ve çok değişik türden kitle örgütlerinden bağımsız bir kadın örgütü olamaz. Kadın ve erkek emekçiler parti örgütünden sendikal örgütlere, bugünün kültür kurumlarından yarının devrimci meclislerine kadar tüm sınıf örgüt-

lerinde birlikte, omuz omuza yer alacaklardır. Amaç emekçi kadınla erkeği birbirinden ayırmak değil, fakat mücadele içinde birleştirmek, omuz omuza sınıf savaşıma sürmektir. İşçi ve emekçilerin bir parçası olan kadınları alıp ayrı bir örgütlenmeye sevk etmek, devrimci sınıfın gücünü bölmekten; işin özünde kadını, salt kendi özgül sorunlarına dayalı sınırlı bir örgütlenme içinde, bir kez daha ikinci planda bırakmaktan başka bir anlama gelmez, bundan başka bir sonuç doğurmaz.

Kuşkusuz bu, emekçi kadınlara dönük bazı özel araçlar, mevcut sınıf ve emekçi örgütleri bünyesinde kadın sorunu üzerinde yoğunlaşacak komisyonlar, komiteler yaratma ihtiyacını ortadan kaldırmaz. Tersine, kadının özgül konumunu, cinselliğinden kaynaklı sorunlarını (analık gibi), ezilmişliğini, eğitimsizliğini ve geri bırakılmışlığını bilerek, buna uygun yöntemler geliştirmek ve araçlar yaratmak mutlak surette görevimizdir. Çalışma yürüttüğümüz alanlarda kadınlara yönelik kurulmuş çeşitli dernek, vakıf vb. oluşumlar olabilir. Buralara yönelik müdahale, bu tür kurumlarla ilişki, ayrı bir yazı konusu olabilir. Bugün bizim için aslolan kendi çalışmamızı kendi araçlarımızla ve kendi kurumlarımızla örebilmektir. Kadınları sınıf mücadelesine çekebilmek için her türlü aracı, yol ve yöntemi kullanabilmektir.

Kadınlara yönelik sistemli bir propaganda-ajitasyonun yanı sıra önemsenmesi gereken bir diğer konu da eğitim sorunudur. Kadınları çok yönlü olarak eğitmek onların mücadeleye katılımını kolaylaştıracaktır. Bugün kadınlar arasında (özellikle çalışma yürüttüğümüz emekçi semtlerinde) okuma-yazma oranı çok düşük, kadınlar çocuk-kadın bakımı, sağlığı vb. açılardan son derece bilinçsizdir. En önemlisi de, özellikle ev kadınları politikanın, politik gelişmelerin ve kültürel yaşamın çok uzağındadır.

Kadınlara yönelik eğitimi bu noktaları gözeterek çok yönlü olarak düşünebilmeliyiz. Kadınlara yönelik hazırla-

yacağımız propaganda materyalleri biçim, içerik, görsellik vb. açılardan da seslendiğimiz kesime göre hazırlanabilmelidir. Ve elbette kadını işçi-emekçilerin eylemli süreçlerine katabilmek temel önemde bir görevimizdir.

Toplamından bakıldığında kadın çalışması kendi içinde zorluklar barındırmaktadır. Yöneldiğimiz kesim erkek egemen zihniyetle, dinle, gelenekler-görenekler ve gerici değer yargılarıyla kuşatılmış, en çok baskı altında tutulmuş, eğitimsiz, geri bırakılmış kadınlardır. Kadının bundan dolayı düzene daha kuvvetli bağlarla bağlı olduğunu görmeliyiz. Bunun için kadınlara yönelik çalışmada hem en uygun araç ve yöntemleri düşünebilmeli ve kullanabilmeli, hem de uzun soluklu bir mücadele olacağını önden görerek ısrarı asla elden bırakmamalıyız.

Bugün kadın çalışmasında pratik adımlar attığımız bir evrede, gerek Türkiye’de gerekse diğer ülkelerde mücadele deneyimlerine bu gözle bakmak da yararlı olacaktır. Özellikle geçen yüzyılın uluslararası sınıf mücadeleleri, kadının bu mücadelede oynadığı rol açısından bizlere son derece anlamlı ve zengin bir deneyim bırakmıştır. Komünist Enternasyonal’in kadın sorunu üzerinden sunduğu perspektifler, attığı adımlar örnek oluşturmaktadır. Özellikle savaşın eşiğinde olduğumuz şu günlerde İkinci Dünya Savaşı’nın ön günlerinde kadınların yürüttüğü çalışmalara ya da savaşa ve faşizme karşı direnişte kadınların oynadığı role bir kez daha bakılmalıdır. Geçmiş mücadele deneyimleri, eleştirel ve yaratıcı bir biçimde ele alındığında, bugünkü çalışmamıza ve yarınlarmıza ışık tutacaktır.

Sınıfının bir parçası olan işçi kadın

Kuşkusuz kadın çalışması çerçevesinde yüzümüzü öncelikle döneceğimiz kesim işçi kadınlardır. Modern prole-

taryanın bir parçası olan işçi kadınlar, sınıf mücadelesi için de bir parçası olmalıdırlar. Bugün sanayide çalışan işçi kadının yaşadığı zorluklar biliniyor. Kadınlar içinde sigortalı işçi sayısı bile çok sınırlıdır. Eğer vasfı yoksa (ki büyük çoğunluğunun da yoktur) asgari ücret ya da altında ücret alıyorlar. Özellikle kadınların yoğun bir şekilde çalıştığı tekstil sektöründe ücretlerin ödenmemesi, yoğun mesailer, sabahlara kadar çalışma, ağır baskı ve hakaretler olağan çalışma koşulları haline gelmiş bulunuyor. Diğer sektörlerde çalışan kadınlar için durum nispeten daha iyi olsa da, azgın sömürüyü ve kadının çifte sömürüsünü ortadan kaldıran bir tablo doğal olarak yok ortada.

Bunlara rağmen işçi kadının mücadele geleneği oldukça zayıf. Ev işi ve aile yükümlülükleri erkeğin geriletici baskısı ile birleştiğinde, kadın yaşadığı koşullara boyun eğebiliyor. Tüm bunlara rağmen çalışan kadının ev kadınına göre karar verme iradesinin, mücadeleye yakınlığının daha fazla olduğunu da görmek gerekiyor.

Sendikalara üye işçi kadınların sayısı son derece düşük. Bu sayı temsilcilik ve sendika yöneticiliği sözkonusu olduğunda iyice azalıyor. Öyle ki yoğunlukla kadınların çalıştığı işyerlerinde işyeri temsilcileri bile erkek işçiler olabiliyor. Ağırlıklı olarak işçi kadınların çalıştığı işletmelere yönelik çalışmayı önümüze koymalı, onları sendikal çalışmadan işyeri temsilciliğine, sendika yönetimine katılıma kadar bir dizi alanda teşvik etmeliyiz.

Kadınları ilgilendiren bir takım güncel talepleri başta kadın işçiler olmak üzere tüm işçi ve emekçilere sahiplenmek gerekiyor. Partimizin programında buna ilişkin en önemli istemler formüle edilmiş bulunuyor:

“Kadın işçilerin kadın, ana ve çocuk sağlığına zararlı işlerde çalıştırılması yasağı. Doğumdan önce ve sonra 3’er aylık ücretli izin, tıbbi bakım ve yardım. Kadınların çalıştığı

tüm işyerlerinde kreş ve emzirme odaları.” (TKİP Programı, Emegin Korunması bölümü)

Bunlar işçi kadının mevcut durumda uğruna mücadele edeceği ve elde edilmesi için gerekli çabayı göstereceğimiz acil demokratik istemleridir. Bunlara sektörlerin ve fabrikaların somut durumuna bağlı olarak başka istemler de eklenebilir.*

Mücadele geleneği zayıf olmasına rağmen, direniş süreçlerinde kadın işçilerin en ön saflarda yer alabildiğini, direnişin yükünü göğüsleyebildiğini, direnişle beraber değişip dönüşebildiğini görüyoruz. Son süreçte yaşanan Ayımasan direnişi, sınıf hareketi ve eylemi içinde kadınların oynayabilecekleri aktif ve etkin role çarpıcı bir örnektir.

Kadın çalışmamızda yönelmemiz gereken bir diğer alanı erkek işçilerin eşleri oluşturuyor. İşçi eşlerine yönelik müdahale işletmeye/fabrikaya müdahale ile birlikte düşünülmelidir. İşçi eşleri emekçi karakterlerinden dolayı saflarımıza kazanabileceğimiz unsurlardır. Tersinden de kazanılmadıkları koşullarda erkek işçiyi geriye çekici ve geriletici bir rol oynayacakları göz önünde bulundurulmalıdır. Son yıllarda bir dizi direnişte işçi eşlerinin örgütlü tutumu, direnişi büyüten, ona soluk aldırın ve kamuoyu üzerinde etki yaratan bir rol oynamıştır. Karyapsan direnişi ve yakın dönemde Paşabahçe direnişi buna örnek gösterilebilir.

Bir diğer çalışma alanını ise ev kadınları oluşturuyor. Bugün halihazırda kurumlarımız üzerinden seslenebildiğimiz kesim, emekçi semtlerinde yaşayan ev kadınlarıdır. Çalışmayan, eve hapsolmuş, evin ve çocukların biktırıcı yükleri içinde boğulmuş bir kesimi oluşturuyor bunlar. Zaten eğitimsiz bırakılmış, medyadaki pembe dizilerle/programlarla her gün daha da beyinleri uyuşturulan kadınlar... Bugün öncelikle kurumlarımız üzerinden, ev kadınlarına yönelik olarak, onları üretimin içine çekebilmeyi de gözetecek, çeşitli araç ve

yöntemleri kullanarak bilinçlendirme, eğitim ve örgütleme faaliyetini kesintisiz sürdürmeliyiz.

Kadın çalışmasının yalnızca kadın komünistler tarafından sürdürülecek, yalnızca kadınlara yönelik bir müdahale olduğu yönündeki önyargıyı da kırmak zorundayız. Sınıf çalışması içinde ileri erkek işçilerin dahi eşleri üzerinde baskı kurduğuna, eşlerini ev içi köle olarak gördüğüne, hatta şiddet uyguladığına tanık olmuşuzdur. Yine kadının mücadeleye eşinin onayı ve iradesiyle katıldığına da tanık olmuşuzdur. Bu tabloyu değiştirecek olan yalnızca kadının bilinçlenmesi, erkeğe karşı tavır alması değildir tek başına. Erkek işçilerde “Toplumsal hayatın tüm alanlarında kadın-erkek eşitliği!” bilincini oluşturacak etkili bir müdahaleyi de çalışmalarımıza konu etmeliyiz.

Burjuva akımlara ve feminizme karşı mücadele

Bugünkü toplumda kadına ikinci sınıf insan olarak yaklaşan, onu eve hapseden ve ev içi köle haline getiren, cinsel kimliğini ve bedenini meta olarak gören burjuva ideolojisi ile mücadele kaçınılmaz görevimizdir.

Mücadelenin diğer ayağını ise, kadının çifte sömürsünün nedeni olarak kapitalizmi değil erkeği gören ve onu hedef alan, sömürünün gerçek kaynağının üzerini örten, kafa bulandıran ve mücadeleyi parçalayan burjuva akımlar oluşturuyor. Burada en önemli nokta, bu ele alışı tam da bu eğilimdeki kadınların sınıfsal konumlarına, çıkarlarına ve ufuklarına denk düşmesidir. İktisadi sömürüyü ve sıkıntıyı, açlığı, yoksulluğu, işsizliği ve sefaleti yaşamayan burjuva ve orta sınıf kadını tabii ki sorunun toplumsal temelini ve sınıfsal kaynağını görmezden gelecek, sorunu salt erkeklerle bağlantılı olarak koyacaktır. Bundan ötesi onun sınıf çıkarlarına ve

ayrıcalıklarına dokunur ki, bu çıkarlar ve ayrıcalıklar konusunda burjuva kadınının en az burjuva erkeği kadar hassas olduğundan en ufak bir kuşku duyulmamalıdır. Tarihte burjuva feminist akımların ilerici bir rol oynayabildikleri bir dönem yaşandı, fakat bu dönem 20. yüzyıla birlikte çoktan geride kaldı. Proletarya devrimi korkusu burjuva feminist akımları da gerici konumlara itti.

Küçük-burjuva feminist akımların durumu nispeten farklı olsa da, ideolojik hareket noktaları bakımından bu akımların da burjuva feminist akımın bir uzantısı olarak ortaya çıktığını unutmamalıyız. Ama bunlara siyasal açıdan daha esnek yaklaşabiliriz. Fakat bu hiçbir biçimde temel ve ilkesel önemde ayırım noktalarını karartmamalıdır. Proletaryanın gücünü zayıflatacak bir “özel kadın sorunu” yoktur. Kadın ve erkek işçilerin ortak sınıf mücadelesinden bağımsız bir kadın kurtuluşu mücadelesi önerenlerle aramızda kesin sınırlar çizmeliyiz ve ideolojik platformlarını net bir biçimde mahkum etmeliyiz.

Yüzümüz kitlelere, işçi ve emekçilere ve emekçi kadınlara dönük olmalı!

Kapitalizmin krizi her geçen gün ağırlaşıyor. Beraberinde emekçilerin yoksulluğu, açlığı, sefaleti derinleşiyor. ABD'nin Irak'a yönelik emperyalist müdahalesi gerçekleşirse bu kriz daha da derinleşecek ve işçi-emekçilere faturası katlanarak artacak. Savaşın yarattığı yıkım, bugüne kadar yaşananları katbekat aşacak. Tarihsel deneyimler daima göstermiştir ki, gerici ve emperyalist savaşlar, başlangıçta yarattıkları tahribata ve geriletici etkilere rağmen, çok geçmeden yığınların öfke ve tepkisini büyütürler, böylece devrimci sınıf mücadelesini, giderek toplumsal kalkışmaları doğururlar.

Bugün her zamankinden daha fazla, kitleleri örgütleme, mücadeleye seferber etme sorumluluğuyla yüzyüzeyiz. Bundan sonraki siyasal çalışmamıza da bu gözle bakabilmeliyiz. Yüzümüz kitlelere, işçi ve emekçilere, emekçi kadınlara dönük olmalı!

Emekçi kadın çalışması konusunda attığımız bir takım adımlar güçlendirilmeli, 8 Martlar'da, özellikle son seçim döneminde bir dizi alanda biriktirdiğimiz deneyimler zenginleştirilmeli ve bu alandaki birikimlerimiz ısrarlı, kararlı ve sistematik bir çalışmaya ve örgütlü güce dönüştürülmelidir.

Komünistler olarak bu güce ve birikime fazlasıyla sahibiz.

(Ekim, sayı: 231, Ocak 2003)

Kamu emekçileri hareketi ve görevler

Hareketin seyrine bağlı olarak çeşitli dönemlerde kamu emekçileri hareketi üzerine değerlendirmeler yapmış ve çeşitli tespitlerde bulunmuştuk. Bugün de temelde önderlik düzeyinde yaşanan ve giderek tabana doğru genişleyen zayıflıklar üzerinden kamu emekçileri hareketini yeniden değerlendirmek ve devrimci görevler çıkarmak güncel bir ihtiyaçtır.

Hareketin geçmişine kısa bir bakış

Hareketin bugün evrildiği noktayı anlamak için kısaca geçmiş sürecine bakmak gerekiyor. '89 bahar eylemliliklerini izleyen süreçte kamu emekçileri grevli-toplusözleşmeli sendika talebini yükselttiler. Devletin hareketi ezmek için uyguladığı

fiziki baskı ve teröre rağmen bedeller ödeyerek mücadeleciler ve direngen bir gelenek yarattılar. Devletin tüm baskısına ve yasal engellemelerine rağmen birçok sendikayı fiilen kurarak, böylece meşru mücadele hattının geniş kamu emekçisi kitlesi içerisinde ve toplumun çeşitli kesimlerinde kabul görmesini ve benimsenmesini sağladılar. Bu dönemde işyerlerinde ve şubelerde devrimci kamu emekçilerinin etkin oluşu, fiili-meşru mücadele hattı izlenmesini ve “hak verilmez alınır” anlayışının hareketin geneline hakim olmasını koşulladı. Tabandan da destek gören militan mücadele anlayışı, sendikalar da bulunan reformist anlayışların uzlaşmacı-pasif mücadele eğilimini bir süreliğine de olsa geriletebildi.

Kamu emekçileri hareketinin fiili-meşru mücadele hattı izledikçe militanlaşan ve politikleşen bir sürece doğru evrilmesi, ağırlıklı olarak fiziki baskı ve şiddet yoluyla hareketi ezmeyi amaçlayan devleti yeni manevralara zorladı. Bu manevranın bir ayağını sendikal bürokrasi eliyle harekete düzen içi kanallar açmak oluşturuyordu. Diğer ayağını ise grevsiz-toplusözleşmesiz sahte bir sendika yasasını yasallaştırmak. Sendikal mücadele yerine devletle uzlaşarak bir takım ekonomik iyileştirmeler sağlamaya çalışan reformist anlayışlar devletin açtığı bu kanallara akmakta gecikmedi. Bu aşamadan sonra konfederasyonlaşma fikri reformist anlayışlar tarafından hareket içinde işlenmeye ve harekete dayatılmaya başlandı.

Sendikalizm ve ekonomizm ufkunu aşamayan ve demokratik haklar için mücadele etmek yerine “burjuva demokrasisi”ne yedeklenen ve onu iyileştirme mantığı ile hareket eden reformizm için “söke söke” alınması gereken hakların yerini hükümet yetkililerinden “hak dilenmek” aldı.

Fiili-meşru mücadele hattının izlendiği süreçte geniş kamu emekçisi kitlesini harekete geçirebilen sendikalar, konfederasyonlaşma sürecinin tamamlanması ve KESK’in kurulmasıyla

birlikte, reformist anlayışların yönetimlere gelmek için kimi zaman kötü bir rekabete giriştikleri, kimi zaman ilkesiz birlikteliklere imza attıkları alanlar olarak görüldüler. Hareketin ihtiyaçlarına göre değil ama reformist, legal partilerin politik ihtiyaçlarına göre şekillendirilmeye çalışılan KESK'in mücadele programı ve çizgisi, böylelikle devletin çizdiği sınırlara da hapsolmuş oldu. Tüm programını ve mücadele anlayışını "devleti ikna etmeye" endekslemiş reformizmin düzenle bütünleşme süreci hız kazandı.

Sahte sendika yasası ve uzlaşmacı çizgiden sendikal ihanete

4 Mart gibi şanlı bir direnişle püskürtülen sahte sendika yasası 2001 yılı sonlarına doğru mecliste görüşülmek üzere yeniden gündeme getirildi. Yasanın yeniden gündemleştirilmesi, hareket üzerinde reformist önderliğin yolaçtığı tahribatın derinleştiği bir sürece denk getirildi. Reformist önderlik bu sürece kadar kamu emekçilerinin mücadele dinamizmini devlet tarafından "muhatap" alınmanın bir dayanağı olarak kullanıyordu. Ancak yasanın mecliste görüşülme tarihi yaklaştıkça yasanın geçmesini hızlandıracak bir dayanağa dönüştürdü. Çünkü onlar için önemli olan yasanın kamu emekçilerine neler kazandırdığı ya da kaybettirdiği değil, kendilerine ne gibi olanaklar sağlayacağıydı. Böylece o güne kadar aşındırdıkları meclis koridorlarında artık siyasal bir güç olarak varlık gösterebileceklerdi. Bunun için devletin sunduğu tüm olanaklardan faydalanmak gerekiyordu. Sahte sendika yasasını da bir olanak olarak değerlendirdiler.

Yasanın yeniden gündeme gelmesiyle birlikte KESK yönetimi de önden kitlelerin direncini kırmaya, yasanın püskürtüleceğine dair inancını zayıflatmaya dönük manipülasyonlara girişti. Daha yasanın meclisten geçmesinden haftalar önce

“yasa geçse dahi” ile başlayan ifadeler eylemlerde ve yapılan açıklamalarda yer almaya, şubelerde ve sendikalarda “Devlet bu sefer kararlı, bizim gücümüz ise zayıf” vb. söylemler kullanılmaya başlandı. Bu söylemlerin etkisi kısa sürede görüldü. Üye toplantılarında 4 Mart direnişi örnek gösterildiğinde kimi yerde yönetimlere gerek kalmadan bazı üyeler, “O dönem başkaydı, şimdi öyle değil” demeye başladılar. Yasa daha yasalaşmadan KESK MYK’si nezdinde kabul görmüştü. Tüm hazırlıklar da buna göre yapıldı. Ancak iş, KESK MYK’sinin ikna olması ile bitmiyordu. Geniş emekçi kitlesinde “Direndik ama yasa bize rağmen geçti” imajı yaratılmıyordu.

Bu süreçte işyerlerinin durumu daha vahimdi. Sahte yasa bir ön hazırlık olarak öne sürülen konfederasyonlaşma süreci işyerleri ile şubeler, tabanla sendikalar arasındaki bağı zayıflatan bir etkene dönüşmüştü. Bu süreç sendikal bürokrasinin KESK içinde boy vermeye başladığı süreç olarak yaşandı. Programsızlık, birbirini tekrar eden pasif ve kısır eylem biçimleri, giderek savunma çizgisinin dahi gerisine düşülmesi, kazanana kadar değil emekçilerin havası boşalana kadar yapılan merkezi eylemler, tümü birarada işyerlerindeki emekçileri sendikalardan uzaklaştırdı. Sendika şubeleri ya reformist legal partilerin aktif üyelerinin ya da devrimci ve devrimci çevrelere yakın kamu emekçilerinin gelip gittiği lokallere dönüştü. İşyerleri seçim döneminde delege çıkarma mantığıyla “kafa-kol” ilişkileri üzerinden çalışma yürütülen alanlar olarak görülmeye başlandı. Sendikalara uğramayan ancak merkezi eylemlere katılan yarı-aktif üye ile üye olmadığı halde, sürece bağlı olarak harekete geçen belli sayıda kamu emekçisi dışında, sendikalar geniş kitleler tarafından sahihsiz bırakıldı.

Daha bir de, reformist önderliğin yolaçtığı bu tahribat, “sokak eylemlerini fetişleştiren” anlayışlara (devrimci kamu

emekçilerine) maledilmeye çalışıldı. Onlara göre, tabanı sendikalardan uzaklaştıran “sendikal mücadele ile siyasal mücadeleyi” birbirine karıştıran, dar grupçu bir bakışla hareket eden ve “marjinal” eylem biçimlerini harekete dayatan devrimci kamu emekçileriydi!

26 Mayıs eylemi: Reformist önderliğe anlamlı yanıt

KESK önderliğinin pasif mücadele biçimleriyle süreci geçiştirmeye çalıştığı bir aşamada gerçekleştirilen 26 Mayıs (2001) eylemi öncesinde hükümet, ülkenin dört bir yanından Ankara’ya doğru yola çıkan kamu emekçilerine gözdağı vermek amacıyla tehditvari açıklamalarda bulundu. Yürüyüş güzergahlarına barikatlar kuruldu. Fakat 20 bini aşkın emekçi barikatları aşarak Ankara’ya aktı. Barikatlarda yönetimlerin pasif tutumları, sınırlı sayıda devrimci kamu emekçisinin sınırlı müdahalesiyle aşıldı. Eylem öncesinde kitlelere “Yasayı püskürtmek için Ankara’ya gidiyoruz” denilmesine rağmen, Ankara’da, “Sesimizi duyurduk, eylemin amacı kamuoyu oluşturmaktı, eylem amacına ulaştı” denilerek, birçoğu alanda kalmak üzere gelmiş emekçiler geri gönderildi. Ne devlet ne de KESK yönetimi yasayı püskürtmekte kararlı ve militan bir kitle bekliyordu.

26 Mayıs eyleminden sonra mücadeleciler dinamikleri yıldıracak, kitlelerdeki umudu kıracak eylem programları hayata geçirildi. Yasanın meclisten geçtiği 2001 Haziran ayına kadar hedefsiz, birbirini tekrar eden ve parçalı eylem biçimleri, hem yerelerde gerçekleştirilen düşük katılımlı eylemlerle, hem de adı merkezi olan ancak yönetim düzeyinde katılımla sınırlı Ankara eylemleriyle hayata geçirildi. Eylem programının ana hedefini “yasa meclise gelirse” bakışı belirledi. Bu mantık sonucunda, sayısı her eylemde azalan, giderek umutsuzlaşan

ve hem kendine hem mücadeleye güvenini yitiren kitleler defalarca Ankara'ya çağrıldı ve geri gönderildi. Böylece yasayı püskürtme potansiyeli taşıyan dinamikler yoruldu ve yıldırıldı.

Sonuçta, çoğu devrimcilerden oluşan, sınırlı sayıda emekçinin devlet terörüyle ezilmesiyle yasa meclisten geçti. Alanda yaşanan çatışma ise KESK bürokratları tarafından "diren-dik ama olmadı" demagojisine malzeme yapıldı.

Mücadelenin bundan sonraki seyrini belirleyecek olan yasanın meclisten geçip geçmemesi değildi kuşkusuz. Devrimci bir mücadele programı ve çizgisi temel alınabilir, ama yasa buna rağmen meclisten geçebilirdi. Buradaki temel sorun, reformist önderlik tarafından harekete hakim kılınan mücadelenin öz gücüne olan güvensizlik durumu ve moralsizlik ruhhalidir.

Bürokratik işleyiş kurumsallaştı, sendikal ihanet derinleşti

Yasa sonrası sendikalar hızla genel kurullarını gerçekleştirdiler. Kurullar, önden yapılan ilkesiz ittifakların bir sonucu olarak hareketin bugünkü zayıflıklarının temelini oluşturan ÖDP, HADEP, EMEP üçlüsü ve CHP, İP, Sendikal Birlik'in yönetimleri paylaşması şeklinde gerçekleşti. Yasaya o denli uyum sağlandı ki, "grev ve toplu sözleşme" ifadesi sahte yasada buna engel teşkil edecek ifadeler bulunmamasına rağmen tüzüklerden çıkarıldı. Devleti karşılmasına alacak ve sendikaların kapanmasına zemin oluşturacak tüm ifadeler tüzüklerden temizlendi (anadilde eğitim hakkı örneğin). Uzun bir süredir fiilen uygulanmakta olan, kararların MYK tarafından alınması ve alta doğru dayatılması tüzüklerle birlikte yasal hale getirildi. Bundan sonra temel hedef "üye kaydederek kitleselleşmek" ve "yetkiyi almak" olarak belirlendi. Üye yapmak için devlet eliyle kurulmuş rakip

sendika Kamu-Sen hedef alındı ve tüm politikalar Kamu-Sen'in teşhirine göre belirlendi. Yürütülen çalışmalar bu doğrultuda şekillendi.

Yasa sonrası "toplular görüşmeyi toplularlaşmaya" çevireceğiz iddialarının dayanaksızlığı yapılan ilk "görüşme" sürecinde açığa çıktı. Sendikaların "görüşme" öncesi hazırladığı "toplular görüşme taslakları" yönetimler tarafından hazırlanarak şubelerde dağıtıldı. Çalışanların mı yoksa devletin mi çıkarlarını savunduğu belli olmayan, çalışanlar arası rekabeti ödül-ceza taktiğiyle teşvik eden, işverenin çalışanlara vereceği cezai uygulamaları düzenleyen vb. maddelerin bulunduğu taslaklar tümüyle 657 sayılı yasayı temel alan ve yasayı meşrulaştıran bir bakışla kaleme alınmıştı. Kamu emekçilerinin gerçek talepleri değil, hükümet yetkililerinin kabul edebileceği maddeler taslağın ana eksenini oluşturuyordu.

Bu taslak metin ne işyerlerinde tartışılabilir, ne de görüşme sürecinde gündeme getirilebilir. Tabanın "gözünü boyamaya" dönük kaleme alınmış gereksiz ve anlamsız bir metin olarak rafa kaldırıldı. Görüşme süreci ise pratikte ücret talebine indirildi. Ancak bunda dahi bir kazanım elde edilemedi. Hükümetin belirlediği oranda komik bir artışla görüşme süreci tamamlandı.

Böylece, kamu emekçilerinin 12 yılda yarattığı, devletin onca baskı ve terörle ezemediği fiili-meşru mücadele geleneği sahte bir sendikal bürokrasi eliyle tasfiye edilmiş oldu. Sırada devrimci ve reformist unsurlarıyla kamu emekçileri hareketi içerisinde etkin bir güç haline gelen KESK'in üzerine yapıştırılan "sol" etiketten kurtarılması vardı. Baştan beri kitlelerin geri bilincini öne sürerek kendini buna uydurmaya çalışan reformist anlayışlar, geniş emekçi kitlelerin bu etiket yüzünden sendikalardan uzak durduğunu daha açık ve doğrudan ifade eder hale geldiler.

Sendika seçimleri sürecinde ÖDP'nin sendikal alanda-

ki uzantısı olan DSD, çıkardığı broşürlerde yasanın çıkmasını bir kazanım olarak sundu ve “bu yasa bile bizim mücadelemiz sonucu çıkmıştır” diyerek bundan övünç duyabildi. Yasa sonrası süreci ve yeni görevleri tanımlarken ise devrimci kamu çalışanlarına saldırdı, kitlelere dayalı eylem çizgisi argümanının arkasına saklanarak uyumlu ve ılımlı bir “mücadele çizgisi”ni meşrulaştırmaya çalıştı. Baştan beri utangaçça dile getirilen reformist politikaları ve yasalara uyumlu eylem çizgisini artık daha rahat ve net ifade etti. DSD’nin yasa sonrası sürece ilişkin yeni görevi, şubelerdeki ilerici ve devrimci kamu emekçilerini sendikalardan “temizlemek” ve kitlelerin geri bilincini okşayacak, geniş emekçilerin katılımını sağlayacak pasif eylemleri hayata geçirmek olarak belirlenmiş oldu.

Bu tabloya sendikal bürokrasiye hayran EMEP ve kamu emekçileri hareketine dönük politikasızlıklarıyla ÖDP’ye yedeklenmek zorunda kalan HADEP eklendiğinde, ortaya bir bütün olarak reformist politikaların iflasından başka bir sonuç çıkmamaktadır. Hareket içinde etkisiz, devlet karşısında güçsüz bir görüntü bu tablonun özetini oluşturmaktadır.

Tüm bu ifade edilenlerden hareketle reformist, liberal anlayışların kitlelerin geri bilincine yaslanarak güç olduklarını düşünmek bir yanılgı olur. Reformizm temelde ekonomizm, sendikalizm ve liberal demokratizmden beslenen bir akımdır. Alana dönük politikalarını bu zemin üzerinden belirler ve kendine uygun politikalar üretir. Reformizm, hareket içinde güç oluyor, hareketin taleplerine, bilincine, önderliğine ve mücadele anlayışına hakim hale geliyorsa bunun gerisinde politik bir gücün yattığını da görmek gerekir. Devrimci bir önderliğin yaratılamadığı koşullarda harekete reformizmin hakim olması bir bakıma kaçınılmazdır.

Devrimci kamu emekçilerinin temel zaaf ve eksiklikleri

Kamu emekçileri hareketinin grevli-TİS'li sendika talebiyle mücadele sahnesine çıktığı ilk yıllarda işyerleri ve şubelerde devrimci unsurların etkin oluşu, hareket üzerinde olumlu bir etki yarattı. Devrimciler, tabandaki dinamik ve mücadeleciler unsurların fiili-mücadele hattı izlemesine öncülük ettiler. Devrimci inisiyatif, şube ve sendika yönetimlerindeki liberal, reformist anlayışlar üzerinde devrimci bir etki yarattı ve sürekli basınç oluşturdu. Böylece tabanın taleplerine, dinamizmine yakın durmasını sağladı.

Ne var ki bu olumlu etki, çok geçmeden yerini atalete ve alanın boş bırakılmasına bıraktı. Varolan boşluğu ise doğal olarak reformizm doldurdu. Devrimci kamu emekçilerinin alanı fiili olarak boş bırakması, reformizme terketmesi, bu temel önemde eksikliği temel önemde bazı zaafı tamamlıyordu. Alana dönük özgün ve yol açıcı devrimci politikalar üretilememesi, her ne kadar devrimci söylemler kullanılsa da özünde ekonomizmden ve sendikalizmden ideolojik olarak bağların koparılamamış olması bu zaafın en önemlileri olarak yaşandı. Sağlanan devrimci birliktelikler ise, seçim öncesi dönemlerde yönetime gelme mantığıyla oluşturulan, sonrasında hiçbir işlevi kalmayan birliktelikler olarak sonuçsuz ve amaçsız bir şekilde dağıldı.

Yasa öncesi tabanı hedef alan çalışma yapılmadığı gibi yasa sonrasında ise reformizme yedeklenildi. Kimi yerde şube yönetimlerine gelebilmek için kirli ittifaklara ortak olundu. "Üye kampanyaları" KESK yönetiminin belirlediği çerçevelerde yürütüldü. Yapılan toplantılarda ve işyeri gezilerinde reformist önderliğin yolaçtığı tahribata ve hareketin bugünkü durumuna ilişkin tok bir karşı duruş sergilenmedi. Devrimci bir önderlik yaratma noktasında ne programa-

tik ne de pratik düzeyde reformizmden köklü bir kopuş ve ayrışma yaşanması yönünde bir çaba gösterilmedi.

Dahası devrimcilerin üstten oluşturdukları birliktelikler, tabana doğru alternatif bir devrimci program sunamadıkları, pratik çalışma yürütemedikleri için, süreçten hoşnutsuz ilerici unsurların yaşadığı umutsuzluğun da pekişmesine neden oldu. Devrimci çalışma, şube toplantılarında kendini hareketin dışında tutan ve sürekli eleştiren konuşmalara, pratik çaba ile birleşmeyen eleştirilere, yönetimlere gelmek için ortak olunan ilkesiz birlikteliklere indirgendi.

Güncel mücadelenin talepleri devrimci siyasal bir iktidar mücadelesine bağlanmadı. Bu yönlü bir çalışma yürütülmedi. Arayış içinde olan, ancak güven vermeyen devrimci birlikteliklere de ilgi göstermeyen ilerici unsurlar ya sendikalardan uzaklaştılar ya da reformist etkiye açık hale geldiler.

Devrimci önderlik sorunu en yakıcı ihtiyaç olarak ortada duruyor

Daha önce de bir çok kez hareketin yaşadığı temel zaaf alanı olarak devrimci önderlik sorununu ortaya koymuştuk. Bu sorun hala orta yerde duruyor. Üstelik daha acil ve zorlu bir çalışmanın konusu olacak şekilde.

Bugün sahte yasanın yasalaşması ile hareket, çıktığı noktadan bir adım geridedir. Ancak komünistler hareketin sorunlarını ve ihtiyaçlarını yasaya endeksli olarak değerlendiremezler. Sermaye iktidarının toplumsal bir devrimle alt edilmesi uzun sürecinde, kazanılan ya da kaybedilen mevzileri, sınıf mücadelesinin gücüne ve eksikliklerine bağlı olarak dönemsel bir kazanç ya da kayıp olarak görürler. Daha önce de bir değerlendirmemizde vurguladığımız gibi; *“Emekçi sınıf ve kitle hareketinin toplam mücadele sürecinde kısmi*

bir takım hakların elde edilip edilememesine göre bir değerlendirmeye gitmek, hareketin başarısını ya da başarısızlığını bu ölçütle ele almak da yanıltıcı olduğu kadar yanıltır. Sömürünün ve sermaye iktidarının egemenliğinin sürdüğü koşullarda kısmi iktisadi, sosyal ve siyasal bir takım hakların elde edilmesi durumunda bile, bu kazanımların kendi başına bir anlam ifade etmediğini, her an tekrar sermaye tarafından gaspedilebileceğini, sınıf mücadelesi tarihi ve günümüzün pratik gerçekleri döne döne ortaya koyuyor. Emekçi kitlelerin güncel ve yakıcı talepleri için kendiliğinden yürüttüğü mücadelede gerçek kazanımlar elde edebilmesi, sorunların kaynağında yatan ve taleplerin önünde engel olan iktidar mücadelesine yönelmenin önkoşulu ise devrimci sınıf mücadelesi içinde siyasallaşmış bir hareket kimliği ve düzeyidir.” (8 Eylül '98)

Bu tespit ve değerlendirmede dile getirilenler hala güncelliğini koruyan yakıcı sorunlara işaret etmektedir.

Alana dönük devrimci çalışmanın zorlukları ve imkanları

Alana dönük çalışmada alanın sorunlarını görmek, zorluklarının farkında olmak, ancak imkanlarını da doğru değerlendirmek gerekiyor.

Genel anlamda sınıf ve kitle hareketinin yaşadığı durgunluk, sendikal ihanetin yolaçtığı tahribat, işçi sınıfıyla ortak mücadelede birleşemediği gibi kamu alanında dahi mücadelenin parçalı ve dağınık bir seyir izlemesi kamu emekçileri hareketinin yaşadığı temel sorunlar arasında yer almaktadır. Ancak sermayenin alana dönük kapsamlı saldırı politikası (kamu emekçilerinin tasfiyesi, özelleştirme, iş güvencesinin ortadan kaldırılması, ekonomik alanda yaşanan hak gaspları, sosyal hakların tasfiyesi vb.), sendika yönetimlerinin bu saldırılara karşı hareketsiz ve duyarsız kalması sendi-

kalarda örgütlü ya da örgütsüz geniş bir kamu emekçisi kitlesini harekete geçirecektir.

Saldırıların yıkıcı sonuçlarını güncel yaşamlarında hisseden emekçilerin mücadeleye yatkın, devrimci müdahaleye açık, politik etkiye duyarlı hale geleceğini görmek ve bunu temel alan bir çalışmayı şimdiden örmek gerekmektedir. Sahte sendika yasasının yasalaşmış olması grevli-toplusözleşmeli sendika talebini mücadelenin merkezine almaya engel değildir. Ancak bu talebi kendi başına amaçlaştırmamak, ekonomik, sosyal ve demokratik haklar mücadelesinin, hak alıcı bir aracı ve yöntemi olarak pratik çalışmanın konusu etmek gerekiyor. Mücadelenin güncel taleplerini sermaye düzeni ve iktidarına karşı mücadele ile birleştirmek, emekçilere gerçek çözüm yolu olarak iktidar hedefini göstermek devrimci çalışmanın temel eksenidir.

Kamu emekçileri hareketi, 12 yıllık mücadele sürecinde fiili-meşru bir mücadele geleneğini yaratmasına, bu noktada anlamlı bir deneyim biriktirmesine, kimi zaman militanlaşan kimi zaman da politikleşen bir kimlik kazanmasına rağmen, bugün hala mücadelesinin iktisadi-sendikal çerçeveyi aşip siyasal bir zemine sıçrayamamasının sorunlarını yaşamaktadır. Bugün çıktığı noktadan daha geri bir zeminde mücadeleye devam etmek gerçeği ile yüzyüze kalan hareketin bu zaafını gidermek için her türlü çabayı harcamak elbette devrimci kamu emekçilerinin en temel sorumluluğudur.

Geçmiş deneyimlerin ışığında fiili-meşru mücadele hattının kazanımlarını alandaki genç ve deneyimsiz unsurlara aktarmak, sendikal alanda yaşanan gerilemeyi ve sorunları aşmak için devrimci kamu emekçilerinin atması gereken bir ilk adımdır. Çünkü yasa sonrası reformist anlayışların hedefi apolitik kitleleri ve Kamu-Sen tabanını KESK'e çekmektir. Bilinci geri yığınları "kitleleşmek" adına bünyesine alarak, maaşlardan kesilen aidatlarla bürokratik yapılanma-

sını pekiştirmek istemektedirler. Reformist anlayışlar için belirleyici olan “nicelik”tir. Bu kof niceliği sendikalardan kaçırarak ilerici ve devrimci unsurlar ise sendikalardan temizlenmesi gereken “tehlikeli ve zararlı” unsurlardır.

Hareket ve sürecin içinde yeralan, reformist önderliğin yolaçtığı tahribatın farkında ve bundan rahatsız olan önemli bir kesimin varlığından söz etmek mümkün. Bu kesim, ya ilerici özellikler taşıyan, iyiniyetli ancak mücadelede genç ve deneyimsiz, ya da fiili-meşru mücadele geleneğinin taşıyıcısı olmuş orta yaş ve üzerini oluşturan deneyimli ve politikleşmiş unsurlardan oluşuyor. Genç ve deneyimsiz unsurlar her ne kadar süreçten rahatsız ve sendikal bürokrasiye tepkili olsalar da, devrimci bir alternatif göremedikleri koşullarda sonuçta reformizmin etkisi altına girmektedirler. Bu unsurların gözünde sendikal ihanetin vardığı nokta henüz yeterince teşhir olmuş değil. Deneyimli ve politikleşmiş unsurlar ise daha çok legal-reformist partilerin etkisi altında bulunan ancak saldırıları güncel boyutları ile yaşayan ve kavrayabilen, yönetimlerdeki eksiklikleri eleştiren ancak yine de bu politikalara tabi olan bir profil çiziyorlar. Eleştirmekten öteye geçemeyen, taban çalışmasını ihtiyaç olarak koyan ancak bundan ısrarla geri duran, tüm iyiniyetine rağmen yorulmuş ve yıpranmış bu kesimin herşeye rağmen devrimci etkiye açık olduğunu görmek gerekiyor. Bugün devrimci bir çalışmanın ilk elden toparlayabileceği güçlerin profilini bu tablo oluşturmaktadır.

Sosyalist kamu emekçilerini bekleyen görevler

Sosyalist kamu emekçileri, dönemseller olarak yaptıkları değerlendirmelerde, reformist barikatın aşamadığı koşullarda hareketin tıkanacağı ve geriye savrulacağı tespitlerinde

bulundular. Hareketin siyasal bir zemine sıçraması ve devrimci bir önderliğin yaratılması için reformizm ile mücadelede program düzeyinde kesin bir ayrışmanın zorunluluğuna dikkat çektiler. Pratik anlamda güç ve olanakları çerçevesinde devrimci çalışma alanı olarak işyerlerini ve taban çalışmasını hedef aldılar. Bu temelde devrimci güç birlikliklerini oluşturmak için üzerlerine düşen sorumluluğu yerine getirdiler. Geniş kamu emekçisi kitlesinin çıkarları yerine siyasal grup çıkarlarını gözeten, seçim dönemlerinde kafa sayısına dayalı ilkesiz birliklikler oluşturan, hareketin bugünkü durumundan reformist önderliği sorumlu tutmayan ve bu anlayışları mahkum etmeyen, programatik ve ilkesel düzeyde reformizmden kopmayan dönemseller çıkarılara dayalı tüm birliklikleri red ve mahkum ettiler. Bu tür birlikliklerde hiçbir zaman yer almadılar.

Sosyalist kamu emekçileri güncel mücadeleyi ve istemleri kendi temel devrimci perspektifleri içinde ele almayı ilkesel bir yaklaşım sorunu olarak ele alırlar. Alana dönük güncel politika üretirken, iktisadi, sosyal ve demokratik hak ve özgürlüklerin önündeki temel engelin çürümüş sermaye düzeni olduğunu bir an bile unutmazlar. Günlük mücadeleyi sermayenin sınıf iktidarına karşı mücadeleye bağlarlar. Sömürü düzeni varlığını korudukça tüm ezilen ve sömürülen kesimler gibi kamu emekçilerinin de gerçek kurtuluşunun olanaklı olmadığını, gerçek kurtuluşun devrim ve sosyalizm mücadelesi ile kazanılacağını bilirler.

Bununla birlikte, kamu emekçilerinin özgücüne ve mücadeleye güvensizlik duyduğu, yenilgi ve umutsuzluk ruhhalinin harekete egemen olduğu bir süreçte, yaratılan onca birikim ve deneyimi mücadelede genç ve deneyimsiz unsurlara taşımanın, güncel talepler çerçevesinde emekçileri mücadeleye çekmenin ve mücadeleyi ileri sıçratmanın özel önemini gözeterek davranırlar.

Bu çerçevede, tabandaki dinamik ve mücadelede kararlı unsurları biraraya getirecek birliktelikler oluşturmak, sosyalist kamu emekçilerinin acil ve güncel görevidir. Kurumsallaşmış bürokratik yapının bugün tabanın mücadele isteğine yanıt veremeyeceği, aksine bu eğilimi körelteceği ve düzene yedekleyeceği açıktır. Sosyalist kamu emekçileri, sendikaları gerçek emekçi örgütleri haline getirmek, onları kamu emekçilerinin güncel taleplerini kazanmanın ve bu mücadeleyi temel hedeflere bağlamanın bir aracı haline getirmek için çalışırlar. Kamu emekçilerinin acil ve güncel istem ve sorunlarından hareket eden, militan mücadeleciler bir eylem çizgisine dayanan geniş katılımlı birliktelikleri oluşturmak için çaba harcarlar.

Buna ilişkin sorunların ele alınıp irdelenmesi, bu çerçevede sosyalist kamu çalışanlarını bekleyen dönemsel görevlerin somutlanması, bir başka yazının konusu olacaktır.

(Ekim, sayı: 231, Ocak 2003)

Emperyalist savaş dönemine hazırlık

Çetin bir mücadele dönemi

Yeni bir yıla, yeni bir döneme oldukça yoğun ve çok yönlü bir gündemle girmiş bulunuyoruz. Aylardır hazırlıkları yapılan savaş için artık gün sayılıyor. Öte taraftan 1 Mayıs'a kadar sürecekle hareketli bir dönem ve bu dönemin olağan gündemleri var karşımızda. 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü, Newroz ve 1 Mayıs sınıf ve kitle hareketinde her yıl doğal olarak belli bir ağırlık oluşturuyor, özel bir hazırlık gerektiriyor. İş yasası adı altındaki esnek çalışma saldırısının Mart ayında yasalaştırılacak olması önemli gündemlerden bir diğeri olarak duruyor önümüzde.

Tersi yönde olağanüstü bir gelişme olmazsa, bu hareketli bahar dönemine adım adım hazırlıkları tamamlanmakta

olan emperyalist savaş koşullarında gireceğiz. Bu dönemi başarıyla kucaklayabilmenin birbirine bağlı bazı temel önemde önkoşulları var:

Emperyalist savaşın ve savaş koşullarının yarattığı bu çok yönlü ve sert çatışma ortamında kesintisiz bir mücadele yürütmek ve mevcut koşullardan en etkili biçimde yararlanabilmek için, öncelikle gelişmelerin nesnel değerlendirmesine dayalı doğru bir politikaya sahip olmak gerekir. İkinci olarak, bu politikayı hayata geçirecek, savaşın getireceği olağanüstü koşullara uyumda zorlanmayacak bir örgütsel yapıya sahip olmak; örgütsel açıdan değişen koşullara uyum esnekliği ve yeteneği gösterebilmek gerekir. Bunu ise savaşçı bir örgütsel yapı ve işleyiş, konum ve kimlik, politik-pratik faaliyet kapasitesi ve yeteneğinden ayrı düşünemeyiz. Son olarak, en zor koşullarda dahi mücadeleyi sürdürmede ısrarlı ve kararlı olmak, gerekli inisiyatifi, atılganlığı ve fedakarlığı gösterebilmek gerekir.

Savaş sorunu karşısında devrimci tutum

Savaş karşısında doğru, ilkeli ve tutarlı bir tutum ve politika belirlemek, diğer tüm sorunlardan öncelikli bir mesele olarak çıkıyor karşımıza. Doğru bir tutum ve politika, emperyalist savaşa karşı etkili bir mücadele yürütebilmenin, ağırlaşan koşullarından kazanımla çıkmanın olmazsa olmaz koşuludur.

Parti programımız savaş sorununa ilişkin olarak açık ve sağlam bir teorik-ilkesel çerçeveye sahiptir. Bu çerçeve parti basınımızda, emperyalist saldırganlık ve savaş süreciyle somut bağlantıları içinde ele alınıp etraflı olarak irdelenmiştir de. Bu nedenle bu konuda burada yinelemelere girmek bir ihtiyaç değildir. Fakat tüm partili militanların önünde genel olarak

savaşı, özel olarak da emperyalist savaşı ele alan ve bunu temel önemde devrimci görevlere bağlayan bu metinleri bir kez daha dikkatle inceleme görevi durmaktadır. Dönemin gerektirdiği ideolojik silahlanma bakımından bu apayrı bir önem taşımaktadır.

Bilindiği gibi savaş politikanın bir uzantısıdır, onun şiddet araçlarıyla sürdürülmesinden başka bir şey değildir. Bunu, açık ve yaygın şiddet araçlarıyla sürdürülen yoğunlaşmış politika olarak da tanımlayabiliriz. Komünistler her savaşa, o güne kadar sürdürülmekte olan politikanın bir uzantısı, sınıf mücadelesinin bir biçimi olarak bakarlar ve savaşa karşı tutumlarını da bu temel ölçüte göre belirlerler. Savaştan güçlere, onların sınıfsal konumuna, amaç ve hedeflerine bakarak her savaş konusunda somut bir tutum alırlar. Bu çerçevede, devrimci olanla gerici olan, haklı olanla haksız olan savaşlar arasında net bir ayırım yaparlar.

Komünistler, halkların emperyalist köleliğe karşı bağımsızlık ve özgürlük savaşlarını sonuna kadar desteklerler. Yağmacı, sömürücü, sömürgeci ve işgalci ülkelere karşı, saldırıya uğrayan ülkelerin bağımsızlığından, meşru savunma savaşından yana tutum alırlar

Her türden burjuva hümanizminin ve küçük-burjuva pasifist ya da anarşizan savaş karşıtlığının karşısına savaşsız ve sömürsüz bir dünya hedefiyle çıkan komünistler, bunun ancak sömürüyü ve sömürücü sınıfları ortadan kaldıracak bir dizi savaşın ürünü olacak olan işçi sınıfı iktidarından geçtiği bilinciyle hareket ederler. Her durumda “devrimci savaş” tutumuyla nihai hedeflerine ulaşmaya çalışır, her türden savaşa karşı olmak adına haklı, meşru ve devrimci savaşları (kölenin köle sahiplerine, serfin toprak beylerine, işçilerin burjuvaziye, ezilen halkların emperyalist boyunduruğa karşı verdiği savaşları) reddeden anlayışlarla mücadele ederler. Kısacası komünistler, tarihsel-toplumsal koşulları dik-

kate alan, sınıfsal bir temelde bakarlar savaş sorununa.

Bugünkü savaş karşıtı hareketin önemli bir bileşenini ve gücünü, hümanist ve genel olarak savaş karşıtı güçler oluşturmaktadır. Küçük-burjuva sınıfsal taban ve küçük-burjuva anlayışların harekete damgasını vurduğu koşullarda, bu doğal bir sonuçtur. Kaldı ki, henüz savaşın fiilen başlamadığı, sıcak çatışmaların yaşanmadığı, barışçıl bir eylem çizgisinin izlendiği koşullar, bu arada işçi sınıfı ve emekçilerin gerçek mücadele kapasiteleriyle ortaya çıkmadığı olgusu düşünülürse, bugünkü savaş karşıtı hareketin düzeyini ve zafiyetlerini anlamak güç değildir. Türkiye’de halkın yüzde 90’ınının savaşa karşı olduğu bir durumda bunun eylemliliğe dönüş(türül)memesi da kuşkusuz altı çizilmesi gereken önemli bir sorundur.

Şurası açık ki, ne hümanist bir bakışla ortaya konan genel bir savaş karşıtlığı, ne dinsel duyarlılığa dayalı bir propaganda ve ajitasyon, ne de küçük-burjuva temelde ortaya konulan “ulusal bilinç ve çıkarlar”la sınırlı bir politika, emperyalizme ve emperyalist savaşa karşı devrimci bir dayanak oluşturabilir. Elbette, kararlı ve devrimci bir anti-emperyalist mücadele için buralarda biriken olanakları en iyi biçimde değerlendirmek gerekiyor. Bunun yolu ise, işçi sınıfının bağımsız politikasıyla öncülüğünü yapacağı anti-emperyalist mücadeleyi örgütlemesi ve bu olanakları sınıfın bağımsız devrimci mücadelesine kanalize etmeyi başarmasıdır.

Yeni dönemde emperyalist saldırganlığın Irak savaşıyla sınırlı olmayacağı, başka ülkelere müdahalelerle genişleyip daha uzun bir dönem süreceği bizzat Amerikan emperyalizminin elebaşları tarafından sık sık dile getiriliyor. Bu demektir ki, emperyalizme ve emperyalist savaşa ve saldırganlığa karşı mücadele, çok daha yakıcı ve çok daha güncel bir sorun olarak daha uzun bir süre temel bir gündem olarak karşımıza çıkacaktır.

Emperyalizme karşı devrimci sınıf çizgisi

Komünistlerin temel tarihsel hedefi işçi sınıfını iktidara taşımak, temel misyonu bu uğurda verilecek mücadelelerde işçi sınıfına önderlik etmektir. Onlar anti-emperyalist mücadeleye anti-kapitalist temelde yaklaşır, bu mücadeleyi işçi sınıfının devrimci iktidar mücadelesine bağlar, onun zaferiyle taçlandırmayı hedeflerler. Emperyalist köleliğe karşı gerçek bağımsızlığın, ancak bu köleliğin dayanağı olan sermaye iktidarın parçalanması ve sosyalizmin kurulmasıyla mümkün olduğunu asla akıldan çıkarmazlar.

Komünistler, fiili bir emperyalist savaş ve saldırganlığın olmadığı koşullarda bile bu topraklarda bir devrimi başarmanın yolunun ancak emperyalist kuşatmayı yarmaktan geçtiğine programlarında açık biçimde yer veriyorlar. Emperyalizme karşı mücadele, emperyalizmin iç dayanağı işbirlikçi sermaye iktidarına karşı mücadeledir de aynı zamanda. Gerçek anlamda bağımsızlık sorunu, işbirlikçi sermaye sınıfının iktidarına son verecek bir devrim sorunu olarak duruyor karşımızda. Dün bağımsızlığın şampiyonluğunu yapan orta sınıfa mensup aydınların bugün bağımsızlık sorunundan çarkedip düzene yamanmalarının da, gerçekten gözüpek bir anti-emperyalist mücaleleden sonra emperyalizm/kapitalizmle uzlaşma çizgisine ya da en azından bu arayışa giren küçük-burjuva akımların yaşadıkları dönüşümün de arkasında bu katı sınıfsal gerçekler var.

Sonuç olarak; emperyalizme ve emperyalist savaşa karşı mücadele, soyut ve genel bir mücadele değil, onun bir ülkedeki temel dayanağı olan sınıfa ve onun iktidarına karşı sınıfın iktidar mücadelesinin bir parçasıdır. Günümüzde ve ülkemizde bu sınıf, sermayenin ta kendisidir. Öyleyse sınıfsal konumu itibarıyla bir tek işçi sınıfı, kendi önderliğinde seferber

ettiği müttefikleri ile beraber, bu mücadeleyi başarıya ulaştırabilir.

Irak saldırısında yer almayı ulusal çıkarların bir gereği olarak meşrulaştırmaya çalışan sermaye kodamanları bölge halklarına saldırı temelinde gelişen emperyalist politikayı açıktan ve cepheden savunuyorlar artık. Ordu, bu politikanın yürütücüsü ve uygulayıcısı olan en temel kurumdur. Amerikancı AKP hükümeti de bu politikanın yürütücüsü ve aleti durumundadır. Meclisteki ya da meclis dışındaki diğer düzen partilerinin bu resmi devlet politikalarına karşı ciddiye alınır en küçük bir itirazı bulunmamaktadır. Tekelci medyanın da bu savaşta oynadığı çok önemli bir rol var. Küçük ve orta ölçekli işletme sahiplerinin bir kısmının savaşa karşı olmasının emperyalizme karşıtlıkla bir alakası yoktur ya da olduğu kadarıyla, zayıf ve bütünüyle güncel çıkarlarının tehlikeye girmesi riskinin etkisindeki dar bir çerçeveye oturmaktadır. Savaşın seyrine bağlı olarak, bugünkü karşıtlıkları pekala savaş blokunun yandaşlığına da dönüşebilir.

Yaşanan krizlerle yaşam koşulları sürekli kötüleşen küçük-burjuva kesimler ise işçi sınıfıyla beraber bu savaşın faturasını ödeyecek kesimlerin başında yer alıyor. Sınıfsal temelde gelişecek bir anti-emperyalist mücadeleye bu kesimlerin kazanılması son derece kolaydır. Yeter ki, devrimci sınıf hareketi bu konuda politik, örgütsel ve pratik görevlerini yerine getirebilsin.

Kısacası sermaye iktidarı yekvücut olarak emperyalist savaşa katılacak. Bu savaşı engellemek, engellenemezse emperyalistlerin ve işbirlikçi bölge devletlerinin yenilgisiyle sonuçlanmasını sağlamak devrimci sınıf politikanın esasını oluşturmaktadır. Emperyalizmin yenilgisi, emperyalizmin bölgedeki ve bu savaştaki temel dayanağı olan işbirlikçi uşak takımının yenilgisiyle yakından bağlantılıdır.

Bu savaşta komünistler “işçilerin birliği, halkların kardeş-

liği” Őiarı temelinde, emperyalist saldırganları ve işbirlikçi egemen sınıfları baş hedef olarak alırlar. Emekçi halkları Şu ya da bu gerekçeyle savaşın aleti yapmaya alıŐan Şoven ve sosyal-Şoven politikaları Şiddetle mahkum eden komünistler, işçilerin ve halkların enternasyonalist dayanışmasını, halkların bağımsızlığı ve özgürlüğünü öne çıkarır, savaşı devrimci bir iç savaşa, emperyalizme karşı bölgesel bir mücadeleyle dönüştürmek için çaba sarfederler.

Savaş koşullarında sınıf mücadelesi ve bahar dönemi

Savaş olağanüstü bir gündem ve olağanüstü koşullar demektir. Sınıf mücadelesinin olağan gündemi ve görevleri, etkilerine ya da dönemsel olarak kaderine tabi olduğu savaş ve savaş koşullarına bağlı olarak bambaŐka bir düzeyde çıkar karşımıza. Ön bir hazırlıkla karŐılanamadıđı ölçüde sınıf mücadelesinin görevleri daha da ađırlaŐırken, süreç daha da hızlanır. Hemen herşey savaşa ve savaşa karşı verilecek mücadeleye tabi hale gelir. Bu arada savaş olağan dönemdeki sınıf mücadelesini Őiddetlendirir ve genelleŐtirir.

Karşımızda, sınıfın karşı olduğu, fakat henüz karŐıtlıđını eylemlere ve örgütlü bir karşı koyuşa dönüştüremediği bir emperyalist savaş var. Uzun bir dönemdir süren bir durgunluğın, saldırıları karŐılayamamanın verdiği yılgınlık ve kendine güvensizliğin etkisinden sıyrılamamıŐ, sendika bürokrasisinin boğucu denetiminden kurtulamamıŐ, ciddi bir örgütlenmeden yoksun bir sınıf gerçeğiyle karşı karşıyayız. Fakat bu olumsuz tabloya rağmen mevcut koşulları tersine çevirme olanağı sunan bir dizi nesnel çatışma dinamikleri de gitgide birikiyor. Bunlardan öne çıkanları, savaşla birlikte artacak olan yığınsal tepkiler, düzenden hoŐnutsuzluđu daha da artıracak olan savaş faturaları ve derinleşecek olan sefalet koŐullarıdır. Ser-

maye iktidarının savaşa alet olmasıyla birlikte bu tepkilerin düzene yöneleceğini, sürecin sermaye devletini yıpratacağını da bunlara eklemek gerekiyor.

Toplam tablodaki zayıf halka esas olarak, mevcut nesnel koşulları ısrarlı, uzun soluklu, sistemli ve militan bir sınıf mücadelesine konu edecek güçler planında ortaya çıkıyor. Eğer doğru bir politika, ısrarlı bir sınıf çalışması ve savaş döneminin gerektirdiği örgütsel çalışma kapasitesi ortaya konabilirse, emperyalist savaş koşullarını devrimci bir kazanıma dönüştürmek, savaştan güçlenerek çıkmak pekala mümkündür. Çoğunlukla bu koşulları tersine çevirecek gücün bizzat savaş sürecinde, ancak ısrarlı ve militan bir mücadeleye girilerek kazanıldığını biliyoruz. Bütün tarihsel deneyimler, haksız ve haydutça saldırıların olağan dönemlerde görülmeyen bir kitlesel direnişi beraberinde getirdiğini, direniş potansiyelini artırıp güçlendirdiğini gösteriyor. Ellerindeki askeri güç ve imkanlar ne olursa olsun, savaşı başlatan emperyalistler ve ona alet olan işbirlikçi uşak takımı, böylesine bir kitlesel direniş karşısında güç durumda kalırlar, pekala yenilgiye de uğratılabilir. Halkların büyük öfkesine neden olan yıkıcı emperyalist savaşların devrimci kitle hareketlerine yol açtığını, giderek devrim süreçlerini mayaladığını bize tarih gösteriyor. Önümüzdeki döneme bu tarihsel perspektif ve iyimserlikle bakmalıyız

Etkili, yaygın ve çok yönlü bir çalışma

Önümüzde emperyalist savaşla birlikte oldukça yoğun bir siyasal gündem var. Bahar döneminin temel gündemleri üzerinden yürüteceğimiz sınıf çalışmasına, savaş koşullarının gerektirdiği yakıcı siyasal görevler ve öncelikler üzerinden bakabilmeliyiz. Bu asla sınıf çalışmasını ikincil plana itmek

anlamına gelmiyor. Tam tersine, emperyalizme karşı mücadeledenin, biçim ve tarzında bazı değişiklikler olsa da, siyasal ve sınıfsal özü ve esası değişmez. Girmekte olduğumuz dönemde sınıf çalışmamızı daha kapsamlı, daha etkili ve daha siyasal bir düzeyde sürdürmek, her bir gündem üzerinden sınıfı emperyalist savaşa karşı etkin bir tutuma yöneltmek, savaşa karşı savaşı sınıf cephesinden yükseltmek göreviyle karşı karşıyayız.

Savaş yalnızca emperyalist saldırganlıkla, bu ise yalnızca bölgeye dönük savaşla sınırlı değil. Emperyalistler ve işbirlikçi sınıflar her an her gün sınıfa dönük bir saldırı ve savaş içindeler. İktisadi, siyasal, kültürel ve ideolojik bir dizi araç ve yöntemle saldırılarını tırmandırmaktadırlar. Dolayısıyla emperyalizme karşı mücadele, aynı zamanda, onun sınıfa ve emekçilere yönelik çok yönlü saldırılarına karşı da mücadeledir. Emperyalizmin yarattığı sosyal ve iktisadi yıkımı gündelik yaşamdaki sonuçları ve göstergeleri üzerinden sınıfa kavratılabilmek, buradan sınıfa tutum aldırabilmek de mücadeleyi güçlendirmenin kritik bir halkasını oluşturuyor. Bu koşullarda etkili ve kapsamlı bir propaganda-ajitasyon ve teşhir faaliyeti olağan dönemlerdekinden çok daha fazla karşılık bulur.

İster 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü, isterse Mart'ta çıkarılacak yeni iş yasası ya da 1 Mayıs vesilesiyle olsun, her bir çalışma başlığında emperyalist saldırılar ile işçi sınıfının sömürülmesi arasındaki bağı olanca açıklığıyla ortaya koymalıyız. İşçi ve emekçilerin yaşadığı sömürü ve sefaletin, halkların uğradığı emperyalist saldırıların, sınıflar arasında dünya ölçüsünde büyüyen servet-sefalet kutuplaşmanın, bir ve aynı sınıfın politikalarının sonucu olduğunu etkili bir teşhire konu etmeyi başarmalıyız. Kapitalizmin döne döne savaş ve şiddet ürettiğini ve her seferinde bu savaşlarla sınıfa ağır faturalar ödettiğini, bu düzenden kurtuluşun ancak işçi

sınıfı iktidarıyla mümkün olduğunu zengin ve çarpıcı verilerle propaganda etmeliyiz.

Önümüzdeki görevleri ve bahar dönemini bir kampanya tarzında örgütlemeyi başarmalıyız. Bütün kurumlarıyla savaşa katılan sermaye iktidarı elbette önemli ölçüde kendiliğinden gözden düşüp yıpranacaktır. Fakat savaş vesilesiyle bu yıpranmayı daha etkili bir teşhirle hızlandırmak ve bilinçli bir mücadeleye zemin hazırlamak da bize düşüyor. Tarihsel örneklerden ve ortaya konulmuş ürünlerden de yararlanarak, giderek daha sistemli ve güçlü bir teşhir ve ajitasyon çalışması yürütmeli, daha ısrarlı biçimde emekçi yığınlarına gitmeli, onları örgütlemeye ve mücadeleye çekmeye çalışmalıyız.

Devrimci bir savaş örgütü olabilmenin canalıcı önemi

Kuraldır; savaş bir savaş örgütüyle, savaşçı bir kimlik ve yeteneğe sahip bir önderlikle kazanılabilir ancak. Sınıfın savaş örgütü ise her koşulda illegal bir temele dayanmak, ihtilalci bir konumda olmak zorundadır. Sınıfa açık saldırıların gerçekleştiği, her türlü açık demokratik çalışmanın yasaklandığı ya da engellendiği savaş koşullarında ise bu apayrı bir önem taşır. Olağan dönemlerdekinden çok daha belirleyici bir etken haline gelir.

Eğer açık, yaygın ve şiddetli saldırıları boşa çıkaracak tedbirler önden alınmaz, uygun bir konumlanmaya sahip olunmazsa -ki bu, öncelikle kitlelerle geniş bağlara sahip olmaktır-, devrimci örgütün savaşma gücü büyük ölçüde zaafa uğrayacaktır. Savaşın ne türden uygulamalar getireceğini görmek için savaşın başlamasını beklemek gerekmiyor. Kaldı ki, bütün hazırlıklar ne yapılacağını bütün açıklığıyla gözler önüne seriyor. Tarihsel deneyimler ve bu konuda gösterilen zaafaların yol açtığı faturalar ortadadır.

Düzen icazetinin tümüyle dışında, illegal temellere oturan bir devrimci parti örgütü, savaş koşullarında kesintisiz bir mücadele yürütmek için de olmazsa olmaz koşuldur. Gücü ve etkisi ne olursa olsun, savaş koşulları öncelikle böyle bir örgütsel yapı ve kimlik gerektirmektedir. Çalışma tarzıyla, zorluklara karşı mücadele yeteneğiyle, pratik önderlik kapasitesiyle donanmış bir örgütlenme kitlelere, kitlesel direnişlere önderlik edebilir ancak.

Birinci Dünya Savaşı öncesinde varolan diğer politik gruplardan daha az güçlü olan Bolşevikleri çok kısa bir süre içinde öne çıkaran ve kitlelerle buluşturan, kitlelere önderlik edecek bir konuma kavuşturan temel nedenlerden ilki doğru politik bir yaklaşımsa, ikincisi, illegal ve ihtilalci örgütsel yapının korunması ve geliştirilmesinde kaydedilen başarıdır. Bu arada, savaşla ve savaş koşullarıyla yüzyüze kaldıklarında, Bolşeviklerin, Birinci Dünya Savaşı'nın başlangıç aşamasında sahip olduğu örgütsel gücün, 1905 Devrimi öncesindekinden daha sınırlı olduğunu da akılda tutmalıyız.

Eğer savaş koşullarında az çok başarılı ve kesintisiz bir sınıf çalışması yürütmeyi, ortaya çıkan olanaklardan en iyi biçimde yararlanmayı hedefliyorsak, bunun temel koşulu ve güvencesi, partimizin illegal örgütsel yapısını korumak ve geliştirmektir. En zor koşullarda illegal temeldeki sınıf ve kitle çalışmasına mesafe kazandırmayı başarmalıyız. Öncelikle ve en çok bu konuya yoğunlaşmalı, gerekli tüm hazırlıklarımızı *tamamlamalıyız*. Savaşı, sınıfın devrimci hedeflerine ve bir savaş örgütünün bütün gereklerini yerine getirmeye kitlenerek karşılamalıyız.

Ekim, sayı: 231, Ocak 2003)

Parti çalışmasının güncel sorunları

Partinin yeniden inşa sürecinde zorlu bir dönemi geride bıraktık. Şimdi partimizi örgüt, çalışma ve mücadele kapasitesi bakımından yeni bir düzeye çıkarmak görev ve sorumluluğu ile yüzyüzeyiz. Bunu başarabilmenin bütün önkoşullarına sahibiz. Tüm sorun, bu nkoşulları, yılların zorlu çabasıyla yaratılan birikimi ve imkanları, en iyi biçimde değerlendirebilmektedir. Kuşkusuz bunu başaracağız. Türkiye'nin ve sol hareketin bugünkü koşullarında bunu başarmaya mahkum ve mecburuz da.

Yeni dönem ve *Ekim*'in yeni işlevi

Başarının temel gereklerinden biri, partinin güncel gelişmesinin sorunlarını çok yönlü olarak ve derinlemesine

kavramaktır. Bu yoğun bir düşünsel çaba ve partide h sorunlar çerçevesinde büyük bir düşünsel canlılık demektir. Merkezinden sıradan hücrelerine kadar tüm parti, partiyi yeni bir gelişme düzeyine sıçratmanın öncelikli sorunlarına kilitlenmeli, tüm düşünsel ve pratik çaba buna yöneltilmeli, bunda yoğunlaştırılmalıdır.

10 aylık bir aranın ardından *Ekim*'in yayın yaşamına yeniden başlaması burada temel önemde bir imkandır. Bu yeni yayın döneminde *Ekim*, devrimci siyasal mücadelenin, çalışmanın ve örgütlenmenin tüm temel sorunlarının teorik- ilkesel bir yaklaşımla fakat güncel gelişmelerin ve deneyimlerin ışığında ele alınıp irdelendiği, partiye ve partiden öteye tüm devrimci kadrolara bir perspektif olarak sunulduğu bir yayın kürsüsü olmalıdır.

Ekim, siyasal mücadelenin, çalışmanın ve örgütlenmenin güncel sorunlarına ışık tutan bir yayının çizgisi izleyecek, tüm bu konularda partimizin teorik bakışa ve ilkelere dayalı yaklaşımlarını deneyimlerle de yoğurarak, pratiğe yol gösterici bir çerçevede ortaya koyacaktır.

İşlevi böyle tanımlanan bir yayının kürsüsü olarak *Ekim*'i, etkin ve tanımlanan amaca uygun bir biçimde kullanmak elbette tüm partinin, fakat özellikle de onun en yetkin, birikimli ve deneyimli kadrolarının, ihmal edilemez bir sorumluluğudur.

Bu işleviyle *Ekim*, partimizin yaşamında, komünist hareketin ilk ortaya çıkış döneminde oynadığı role benzer bir rol oynayacaktır. Şu farkla ki, ilk çıkış dönemimiz devrimci hareketin genelinde bir muhasebe, ayrışma ve yeniden saflaşma dönemi idi. Böyle bir dönemde teorik ve ilkesel konuların programatik bir çerçevede, bu nedenle de çoğu durumda genel ve soyut olarak ele alınması sözkonusuydu. Ve bu anlaşılır bir durumdu.

Bu dönem çoktan geride kaldı. Saflar ayrıştı, bayraklar

netleşti ve süreç komünistler cephesinden tarihi önemde bir başarıyla, devrimci sınıf partisinin teorik, programatik ve örgütsel temelleriyle inşa edilmesiyle sonuçlandı. Bu, sorunların ele almış şeklinin de temelden değişmesi anlamına gelmektedir. Şimdi temel önemde sorun partiyi büyütme, işçi sınıfı içinde kökleştirmek ve böylece siyasal mücadele sahnesinde gücünü sınıfından alan etkin bir taraf haline getirmektir.

Tüm bunlar, *Ekim* sayfalarında artık soyut sorunlara ve genel yorumlara yer olmadığı anlamına gelmektedir. Her konu ve dolayısıyla yazı, mücadelenin pratik sorunlarından hareket etmek, partinin dönemsel somut görevlerine ve gelişme ihtiyaçlarına bağlanmak durumundadır. Temel önemde gelişmelerin anlamını ortaya koymak ve bu çerçevede mücadelenin, çalışmanın ve örgütlenmenin sorunlarına ışık tutmak, yol göstermek, bunu pratik bir yol açıklıkla yapmak sözkonusudur artık. *Ekim*'i parti için olduğu kadar, partiden öte tüm samimi devrimciler için de vazgeçilmez kılacak olan bu alandaki başarısı olacaktır.

Parti, sınıf çalışması ve siyasal mücadele

Temel önemde bir parti değerlendirmesi yakın dönemde şu tespiti yer vermektedir: "... Bugün partiyi güçlendirmek, öncelikle onun sınıfla devrimci temellere dayalı tarihi birleşmesinde güncel mesafeler almak demektir. Partiyi, çalışma ve mücadele eksenini, kitle tabanını, örgütsel zemin, kadro bileşimini vb. açılardan sınıfa dayalı bir siyasal güç haline getirmek demektir."

Parti çalışması bugün esas yönünden sınıf eksenli bir çalışmadır ve son zamanlarda bunda gözle görülür bir yoğunlaşma da sağlanmıştır. Buna rağmen birçok bakımdan henüz işin başında sayılırız. Sınıf çalışması, hele de bugünün

Türkiye'sinde, kısa dönemde sonuç verebilecek türden bir çalışma değildir. Bu çalışmada başarıyı göğüsleyebilmenin temel önkoşullarından biri, hatta birincisi, tam da bu gerçeğin bilincinde olmak, çalışmayı bunun gerektirdiği bir sabır ve solukla sürdürebilmektir. Bu başarılırsa tüm öteki yetersizlikler zamanla giderilir, güçlükler parça parça aşılır.

Bugüne dek birçok kez vurgulaya geldik; sınıf çalışmamızın akıbeti, partimizin geleceğini belirleyecek ve bütün bir iddiasını sınayacak niteliktedir. Burada pratik ve taktik değil, öncelikle teorik-ilkesel ve stratejik bir sorunla yüzyüze olduğumuzun bilincinde olmalıyız. Bunun anlamı halkçılığa karşı bütün bir ideolojik mücadelemiz içinde yeterli güç ve açıklıkta ortaya konulmuş, partili bilinçlerde köklü biçimde yer etmiştir. Tüm çalışmaya bu bilinçle, bunun gerektirdiği bir ciddiyet ve inatla asılmalıyız.

Bu özel önemden dolayıdır ki, sınıf çalışmasında mesafe almak parti mücadelesi, çalışması ve örgütlenmesinin tüm öteki sorunları için de tayin edici çözücü halkayı oluşturmaktadır. Basitleştirerek ifade edecek olursak; sınıf içinde güç olamadan siyasal sahnede güç olamayız, parti örgütümüzü ve kadrolaşmamızı sağlam temellere (bu proleter sınıfsal zemini anlamına geliyor) oturtamayız, dolayısıyla partinin sınıf kimliğini güvence altına alamayız. Ve nihayet, sınıfla devrimci birleşme zemininden yoksun olmaktan ayrı düşünemeyeceğimiz bugünün çeşitli zaaf ve yetersizlikleriyle boğuşup durmaktan da bir türlü kurtulamayız.

Bu kadarı sorunun bize ilişkin olan, sınıfın öncü devrimci partisi olmak iddiasındaki partimizi ilgilendiren yönüdür. Bir de sorunun bugünün ve geleceğin Türkiye'sindeki sınıflar mücadelesine ilişkin yönü var. Bunu da yine sözü edilen parti değerlendirmesinden aktarıyoruz:

“Teorik kavrayışın ötesinde olayların somut seyrinin de tüm açıklığıyla gösterdiği gibi, işçi sınıfı hareketindeki gerçek

bir ilerleme ve aynı anlama gelmek üzere devrimcileşme, Türkiye’de sınıf mücadelesinin genel seyrini devrimci açıdan etkilemenin ve ileriye taşımının biricik gerçek olanağı ve güvencesidir. Bugünün Türkiye’sinde işçi hareketi kendini toparlayıp öncü ve sürükleyici ağırlığını hissettirmedikçe, öteki emekçi katmanların mücadelesinde ve bir bütün olarak devrimci sınıf mücadelesinde gerçek bir ilerleme beklemek neredeyse olanaksızdır.” (Partiyi Her Alanda ve Her Açıdan Güçlendirmek İçin!.., Ekim, sayı:231, Ocak 2003, başyazı)

Bu sözler, ek bir açıklama ve yorum gerektirmemektedir. Yalnızca şu kadarını söyleyebiliriz; işçi hareketinin ‘80’li yılların sonunda yaşanan ve ‘90’lı yılların başına sarkan büyük çıkışı, beraberinde tüm toplumun havasını da ilerici yönde etkileyen sonuçlar getirmişti. İşçi hareketinin bu dalgası kırıldığından beri ve öteki toplum kesimlerinde zaman zaman yaşanan çeşitli hareketliliklere rağmen, benzer bir atmosfer bir daha yakalanamadı. O zamandan beri liberal ve dinsel gericiliğin, şovenizmin, apolitizmin, dejenerasyonun, ahlaki çürümenin zehirlediği bir toplum atmosferi içinde yaşıyoruz.

Burjuvazinin hain sendika bürokrasisinin de çok yönlü yardımıyla işçi hareketini mahkum etmeyi başardığı örgütsüzlük ve dağınıklık durumu, Türkiye’de sosyal mücadelenin ve muhalefetin uzun yılları bulan güçsüzsüzlüğünün ve dağınıklığının da temel önemde bir açıklamasını vermektedir bize. Politik mücadele temelde sınıflar mücadelesidir; bu mücadelede gerçekten elle tutulur bir ilerleme, bunu olanaklı kılacak sosyal güçler harekete geçmedikçe ya da geçirilmedikçe olanaksızdır. Yakın dönem Türkiye’sinin tüm sosyal mücadele verilerinin de açıklıkla gösterdiği gibi, bugün Türkiye’de bu güç işçi sınıfıdır. Başka hiçbir emekçi ya da ezilen sınıf ya da katman, işçi sınıfının toplumun havasını temelden değiştirecek rolünü oynama kapasitesi ve yeteneği gösteremez.

Bu temel önemde gerçek, komünistlerin tüm güç ve

olanaklarıyla yüklendikleri sınıf eksenli politik çalışmanın sınıflar mücadelesine yönelik yönüne de açıklık getirmektedir. *Elbette işçi sınıfı hareketinin toplumu etkileyecek bir çıkışı* olanaklı kılacak gelişme, birikim ve dinamikler, komünistlerin öznel çabalarının çok ötesindedir. Ama komünistler olarak bizim sınıf hareketini devrimci temeller üzerinde geliştirmeye yönelik çok yönlü çabalarımız da bunun bir parçasıdır ve bizler, işin bize düşen kısmında üzerimize düşenin azamisini yapmak durumundayız. Bunu bugünde en iyi biçimde yapabildiğimiz oranda, işçi hareketi beklenen etkili çıkışı yaptığında onunla buluşmamız ve onu daha ileriye taşıyacak bir önderlik misyonunu yerine getirmemiz o ölçüde olanaklı olacak, o ölçüde kolaylaşacaktır.

Fabrika çalışması ve siyasal ajitasyon

Fabrika çalışması, içerden konumlanmanın bilinen güçlüklerinden dolayı geçmişte sınıf çalışmasında en zorlandığımız alandı. Bu zorlanmayı bugün geride bırakmış olmak, bir süredir partinin sınıf çalışmasında sağladığı en önemli ilerlemelerden biridir. Stratejik önem taşıyan büyük ölçekli fabrikalarda içerden konumlanmak hala da önemli bir sorun oluşturmakla birlikte, parti fabrika çalışmasında halihazırda önemli adımlar atmış durumdadır ve giderek bu alanda önemli bir deneyim kazanmaktadır. Bu deneyimi güçlendirmeye, fabrika içi çalışmada giderek daha yetkin ve profesyonel hale gelmeye ihtiyacımız var. Deneyimlerimizin ilk sonuçlarını döne döne partinin geneline maletmeye özen göstermek de bu yetkinleşme ve profesyonelleşme amacının temel gereklerinden biridir. (Ekim sayfalarında buna gereğince yer vermeye bundan böyle biz de özen göstereceğiz).

Fabrika çalışmasında elde edilen bu ilk başarıların ardın-

dan, şimdi yeniden, sınıf kitlelerine dışardan yönelen etkili ve sürekli bir ajitasyon sorununa gerekli dikkati göstermek durumundayız. Çapı ve etkisi tartışılır olsa da, bu aslında partinin hiçbir zaman aksatmadığı bir çalışma olageldi. Fakat gelinen yerde onu daha etkili, yöntemli ve en önemlisi de hedefli hale getirmek zorundayız.

Bu faaliyette temel kaygı, yaygınlık değil fakat yoğunlaşma olmalıdır. Yoğunlaşma ise doğası gereği saptanmış hedefler üzerinden gerçekleşir. Özellikle siyasal kampanyalar döneminde elbette ki en geniş işçi kitlelerine sesimizi duyurmak kaygısı içinde olacağız. Fakat olağan siyasal çalışma sözkonusu olduğunda, dikkatimizi ve enerjimizi hiçbir biçimde dağıtmayız, sınırlı olanaklarımızı rastgele kullanamayız. Tersine tüm bunları, planlı bir çabayla saptanmış hedefler üzerinde yoğunlaştırmalıyız. Belli bir zaman dilimi içinde, yüz fabrikaya bir kere yöneleceğimize, on fabrikaya beş kere yönelmeye bakmalıyız. Bu tercihle uyumlu bir hedef olarak, genel etkiden öteye somut sonuçlar elde etme kaygısıyla hareket etmeliyiz.

Halihazırdaki deneyimlerimiz, fabrika içinden yürütülen çalışmanın çeşitli güçlükler nedeniyle siyasal içerik yönünden zayıf kalabildiğini, çalışmadan gerçekten sonuç alınmak isteniyorsa, belli durumlarda bu zayıflığa katlanmak da gerektiğini göstermektedir. Fakat tam da bu durumda, hedefleri aralıksız döven “dışardan” bir siyasal ajitasyon çalışması apayrı bir anlam ve önem kazanmaktadır. Bunu başaramazsak eğer, fabrika içi çalışma kendi başına zor, zahmetli, güdük ve pek de sonuç vermeyen bir çaba olarak kalır.

Hedeflenen birimlerdeki işçi kitlelerine toplumun gündemindeki tüm temel siyasal ve sosyal sorunlar üzerinden seslenmek, bunu işçi sınıfının ve bu fabrikaların özgül sorunlarıyla birleştirmek, bu alandaki ajitasyonumuzun temel içeriğini oluşturmalıdır. Bu konuda partide yeterli açıklık bulunduğu için burada üzerinde daha etraflıca durmak gereği yoktur.

Örgütsüzlük dayatmasının sunduğu çok yönlü olanaklar

Bir başka konu sendikal çalışmanın sorunlarıdır. Düne kadar sendikal çalışma denilince genellikle akla mevcut sendikalar içinde çalışmanın sorunları gelirdi. Bir süredir bunun kadar önemli, hatta artık bundan da önemli olan, en kaba bir biçimde örgütsüzlüğe mahkum edilen işçi kitlelerini öncelikle sendikal örgütlülüğe kavuşturmanın sorunlarıdır.

12 Eylül faşist darbesiyle başlayan dönem içinde, fakat özellikle de son on yılda, işçi sınıfı ana gövdesiyle sendikasızlığa mahkum edilmiş bulunuyor. Bu nedenle işçilerin büyük bir bölümü artık kelimenin tam anlamında örgütsüz durumdadır. Bu kaba ve çıplak olgu, sendikal örgütlenmeyi çoğu durumda işçilerin hak arama mücadelesinin önemli bir halkası ve hareket noktası haline getirmektedir. Tersinden kapitalistlerin özellikle sendikal örgütlenmeye karşı aşırı bir tahammülsüzlük göstermeleri ise, birçok çatışmanın ve direnişin bu sorun üzerinden patlak vermesine neden olmaktadır. Son yılların direnişlerine baktığımızda bunu tüm açıklığı ile görebilmekteyiz.

Sendikalaşma sorunu ve mücadelesi giderek işçi sınıfı hareketi için yakıcı bir siyasal sorun halini almaktadır. Zira burada temelde sözkonusu olan, kağıt üzerinde var olan temel bir demokratik örgütlenme hakkının kapitalist sınıf tarafından fiilen gaspedilmesidir. Öte yandan bu sorun, sınıf içindeki devrimci çalışma için, kendi boyutlarından öte olanaklar yaratmaktadır. Başarılı bir ön çalışma ve doğru bir müdahale çizgisiyle, bu sorun kolayca, bir fabrikadaki işçileri hızla birleştirmenin ve ortak bir tutuma yöneltmenin bir olanağı olabilmektedir. Bu nedenlerden dolayı parti, özellikle de dolsaysız olarak sınıf çalışması içindeki partili kadrolar, bu soruna gereken özel ve özenli ilgiyi göstermek durumundadırlar.

Hem düşünsel hem pratik planda.

Bu sorunun iyi değerlendirilmesi, sınıfa yönelik devrimci çalışmada, işçi hareketini taban dinamikleriyle geliştirmenin olduğu kadar sendika bürokrasisine karşı etkin mevziler kazanmanın da önemli bir olanağı olabilir. Bunların ikisi de günümüz Türkiye’inde apayrı bir önem taşımaktadırlar.

Bir zamanlar önemli bir olanak izlenimini veren sendika konfederasyonları güdümündeki merkezi eylemler, sürecin de gösterdiği gibi, gerçekte işçi hareketini amaçsızca yormanın, umutsuzluğa düşürmenin, ve en önemlisi de, tabandan gelen eylem inisiyatifi ve dinamizmini dumura uğratmanın bir aracına dönüştü. Komünistler buna daha 1994’n 20 Temmuz eylemi vesilesiyle işaret etme olanağı buldular (Bkz. “20 Temmuz Dersleri”) ve sonraki yıllarda bunun üzerinde giderek daha çok durdular. İşçi hareketinin etkili bir yeni çıkışının ancak tabana dayalı eylem inisiyatifini ve kapasitesini geliştirmek oranında olanaklı olduğunu söylediler.

Tek tek fabrikalar üzerinden patlak veren direnişlere ve bunun önemli bir nedenini oluşturan sendikalaşma mücadelelerine de bu gözle bakabilmeliyiz. Başka vesilelerle de vurguladığımız gibi, sınıfın sendikal anlamda bile önemli ölçüde rgtszleştirilmesi olgusu, tersinden yeni bir örgütlenme ve mücadele çıkışının etkili bir dayanağı haline getirilebilir pekala. Nitekim işçilerin halihazırda bu sorun üzerinden ortaya koydukları eylemli tutumlar da bu alandaki potansiyel olanakların gücüne ve genişliğine işaret etmektedir. Bu anlaşılır bir durumdur; zira sendikal örgütlenme hakkı işçi sınıfının kollektif hafızasında kazanılmazcasına yer ettiği gibi, sendika da işçilerin sınıf özellikleri ve sezgileriyle son derece yatkın oldukları bir ilk örgütlenme biçimidir. Bu gerçek, Türkiye işçi hareketinin yakın tarihinin sunduğu verilerle de örtüşmektedir. Başka vesilelerle de vurguladığımız gibi, sınıf hareketinin ‘60’lı ve ‘70’li yıllarda kazandığı ilerici-

devrimci dinamizmde, başlangıç noktası ve ateşleyici etken olarak, sendikal örgütlenme ya da sendika değiştirme girişimleri son derece önemli bir rol oynamıştır.

Sınıf kitleleri gündelik mücadeleler içerisinde birleştirilip, örgütlenip, disipline edilmedikçe, bu çerçevede sendikal örgütlenmeden en etkin biçimde yararlanılmadıkça, bütün bunlarla güç, moral ve eylem dinamizmi geliştirilmedikçe, mücadelenin ve örgütlenmenin gelecekteki daha ileri düzey ve biçimlerine ulaşmak da kolay olmayacaktır. Bu sorun üzerinde önümüzdeki günlerde daha çok durmalı, Türkiye işçi hareketinin yakın dönem deneyimlerini olduğu kadar çeşitli ülkelerin geçmiş ve bugünkü işçi hareketi deneyimlerini de bu açıdan yaratıcı bir incelemeye tabi tutmalıyız.

Bu konuyla bağlantılı son bir nokta daha. Çoğu durumda sendikal örgütlenme girişiminin toplu tensikatla karşılaşmasına karşı gelişen yakın yılların yerel direnişleri, genellikle sendika bürokrasisinin uzlaşmacı, pasif, yasalıcı tutumları ya da daha kötüsü, kaba ihanetiyle başarısızlığa uğradılar. Bu durum devam eder de işçiler arasında çaresizlik ve umutsuzluğu beslerse, işçi hareketinin önemli bir gelişme dinamiğine daha darbe vurulmuş olacaktır. Bunu kaçınılmaz bir akibet olmaktan çıkarmanın sorunları, üzerinde önemle durmamız gereken bir başka önemli konuyu oluşturmaktadır. İşçi kitlelerinin sendikal örgütlülüğü sorunu günümüzde önemli bir siyasal sorun haline gelmişse eğer, bu, bu sorunun sendika bürokrasisini her açıdan aşan etkin bir siyasal önderlik müdahalesi olarak ele alınması; dayanışmaların örülmesinden direniş fonuna kadar, başarıyı güvenceleyecek tüm adımların buna göre düşünülmesi; duruma göre sendika ağlarının tümünden devre dışı bırakılması gerektiği anlamına gelmektedir. Komünistler, hiç değilse kendi çalışma birimleri üzerinden, giderek bu olanağa daha çok yaklaşmaktadırlar. Partinin genel etki ve olanakları da düşünüldüğünde, bu alanda daha etkin,

iddialı ve cesur bir tutumla ortaya çıkmalı, örgütlenme ve eylem inisiyatifi ele almalıyız.

Partinin örgütsel gelişmesinin bazı öncelikleri

Daha özet bir çerçevede de olsa parti çalışmasının öteki bazı sorunlarına geçiyoruz ve konuya parti örgütlenmesinin öncelikli bazı sorunlarıyla devam etmek istiyoruz.

Örgütlenme alanında en önemli sorunumuz, partinin illegal aygıtını güçlendirmektir. 11 Eylül sonrasının yeni koşulları, dünya gericiliğinin “teröre karşı” sağladığı uluslararası mutabakat ve bu çerçevede yaptıkları çok yönlü işbirliği, burjuva demokrasisi geleneklerinin en güçlü olduğu batılı ülkelerde bile sistematik biçimde polis devleti uygulamalarına geçiş, bu soruna, devrimci partinin illegal temellere dayalı varlığına, apayrı bir anlam ve önem kazandırmıştır. Yeni bir “bunalımlar, savaşlar ve devrimler dönemi”ne girmiş bulunuyorsak eğer, kendisine burjuva legalitesinin ötesinde bir örgütsel varlık alanı yaratmayan, bunu eksen alıp öteki herşeyi buna tabi kılmayan herhangi bir düzen karşıtlığı iddiasının hiçbir ciddiyeti, samimiyeti ve dolayısıyla inandırıcılığı olamaz artık. Hele de bugünün Türkiye’inde.

Partinin illegal aygıtını güçlendirmek, onu yaygınlaştırmaktan önce kendi içinde sağlamlaştırmak anlamına gelmektedir. Burada da yoğunlaşma ve derinleşme esastır. Bu, sağlıklı bir yaygınlaşmanın da en iyi güvencesidir. Partide canlı devrimci bir iç yaşamı sürekli biçimde egemen kılmak, disiplini güçlendirmek; kurallı yaşamı oturtmak; yeraltı yaşamının gerekleri konusunda yetkinleşmek; parti örgütünün güvenliği üzerinde titremeyi her parti militanı için temel önemde bir sorumluluk duygusu haline getirmek; militanlığı, özveriyi ve adanmışlığı en temel komünist erdemler olarak el üstünde

tutmak vb. sorunlar, örgütsel niteliği yükseltmenin temel önemde önkoşullarıdır. Bütün bunlarda başarı sağlamanın yolu ise, teorik ve pratik yönleriyle sürekli bir iç eğitimden geçer. Kadroların çok yönlü eğitimini parti yaşamının temel ve tayin edici bir sorunu olarak ele almalıyız. Buna harca-yacağımız zaman ve enerji bire on, hatta zamanla bire yüz karşılık yaratacaktır. Bu gerçeğin derinlemesine bilincinde olmalı ve gereklerini titizlikle gözetmeliyiz.

Örgütsel derinleşmenin bir başka temel boyutu, tüm partili güçleri sınıfa yönelik devrimci çalışma içinde dönüştürmek ve parti örgütlenmesini giderek sınıf zeminine oturtmaktır. Partinin sınıf çalışmasının bugün ulaştığı düzey, bunun pratik koşullarını gitgide daha çok hazırlamakta, olgunlaştırmaktadır. Bu durumda tüm sorun, sınıf çalışmasının içe dönük örgütlenme boyutuna bu gözle bakabilmekte, çalışmanın toplamı içinde bunu temel önemde bir hedef olarak izleyebilmektedir.

Bilindiği gibi, partinin yakın dönem değerlendirmeleri, *kadrolaşma sorununu*, “*Parti örgütünü güçlendirmenin ve yaymanın kritik halkası*” olarak tanımlamaktadır. Bu sorun elbette kapsamlı ve çok yönlüdür. Ama biz burada bunun sınıf çalışmasıyla bağlantılı yönüne işaret etmekle yetinmek istiyoruz. Eldeki kadrolar bilinçli bir politikayla sınıf çalışmasının içinde dönüştürülecek ve gelinen yerde partiye yeni kadrolar, giderek daha büyük oranda artık doğrudan sınıf çalışması içinden kazanılacaktır. Bu işçiler içinden kadrolaşmak, partinin sınıf bileşimini adım adım proleterleştirmek ve tam da bu sayede parti örgütlenmesini sınıf zeminine, daha somut olarak fabrika zeminine oturtmak anlamına gelmektedir.

Bu temel önceliği gözden kaçırmamak kaydıyla, örgütlenmenin ve kadrolaşmanın bir başka güncel sorunu, mevcut parti çeperinin en iyi unsurlarını bilinçli, yönlendirici ve özendirici müdahalelerle yeni parti üyeleri olarak kazanmaktır. Bu onların, parti yaşamının çok yönlü eğiticiliği ortamında, komünist

kadrolar olarak gelişip serpilmelerinin de en iyi yoludur.

Partinin güvenliği, bu çerçevede illegal çalışmanın ilke ve kuralları üzerinde hep duruyoruz, durmaya da devam edeceğiz. Fakat gelinen yerde bu soruna artık daha köklü ve kalıcı olan çözüm yolları ve yöntemleri üzerinden bakmak durumundayız. Bu, kitlelerle organik bağların geliştirilmesi ve legalitenin doğru temellerde daha etkin bir biçimde kullanımını anlamına gelmektedir.

Komünist partisinin illegalitesi, komplocu bir yeraltı örgütlenmesinden tümüyle farklı bir şeydir. Her koşul altında varlığını ve mücadelesini sürdürebilmenin temel bir güvencesi olarak illegal örgütsel omurgasını düşman saldırılarından korumanın ötesinde, komünist partisi, siyasal sahnede ve kitleler önünde “açık” ve meşru bir güç olarak durur. Adıyla, bayrağıyla, programıyla, seslenişiyle, şiarlarıyla, çağrılıyla ve politik çalışmasının neredeyse onda dokuzuyla. Başarılı bir illegalite uygulaması da, partinin bunu başarabilecek olanaklara, yani kitle bağlarına ve legal, yarı-legal dayanaklara kavuşması demektir.

Partinin illegal aygıtının korunması elbette her zaman gizlilik boyutuna ve bunun gereklerine özel bir dikkat gösterilmesini gerektirir. Fakat bunda başarılı olabilmek için bile, partinin kitlelerle kaynaşması, ifadenin fiziki anlamında onlar içinde erime yeteneği göstermesi ve bunun bir uzantısı olarak da, legal ve yarı-legal araç ve yöntemlerin etkin kullanımında ustalaşması gerekir. Bu koşullar, illegalite sorununun köklü ve kalıcı çözümü için kavranması gereken halkalardır.

Ayrıca üzerinde durulması gerektiğini vurgulayarak bunları burada yalnızca başlıklar halinde hatırlatmakla yetiniyoruz.

(Ekim, Sayı: 232, Aralık 2003, başyazı)

Savaş, barış ve devrimci tutum

Savaş ve barış! Birbirinin karşıtı olan bu iki kavram, sürekli birbiriyle anılır ve bu haliyle de zıtların birliğine tipik bir örnek teşkil eder. Tarih boyunca savaşlar daima barbarca bulunmuş ve kötülenmiştir. Savaşın gündeme geldiği hemen her durum karşısında temel bir politika ya da argüman olarak barış ve barış savunuculuğu öne çıkmıştır.

Peki tüm sınıflar ve taraflar için ortak bir barış anlayışından söz edilebilir mi?

Herşeyden önce savaşlar dışsal/uluslararası bir olgu değildir. Bir yanda emperyalist savaşlar ile öte yanda bir ülke içerisindeki sınıf savaşları arasında ayrılmaz bir bağ vardır. Savaşta olduğu gibi barış sözkonusu olduğunda da her sınıfın kendi sınıfsal konumuna uygun bir anlayışı ve buna uygun bir tutumu vardır.

Haklı ve haksız savaşlar ile barış isteği

Burjuva hümanizmi ve anarşizmin savaş karşıtlığı bugün genel olarak silahsızlanma ve askerlik görevinin bireysel red-dine gerilemiştir. Komünistler emperyalist-kapitalist dünya düzeninin yol açtığı savaşlara ve yıkımlara karşı aldığı tutum ile bu pasif ve apolitik tutuma temelden karşı çıkmaktadırlar. Sömürücü sınıfların iktidarlarının temeli olan sömürü politikalarını yaymak ve sürdürmek için verdikleri savaşlar haksız ve gerici savaşlardır. Buna mukabil, ezilen sınıfın ezene, işçilerin burjuvaziye karşı verdikleri savaşlar haklı, meşru ve devrimcidir.

Dolayısıyla, haklı ve haksız savaş ayırımından soyutlanmış genel bir savaş karşıtlığı üzerine oturan barışçıl söylem, dayanaksız ve tutarsız olduğu gibi sınıf uzlaşmacılığını da temsil eder. Sınıflı toplum gerçeği ile haklı ve haksız savaş ayırımı gözardı edilerek silahsızlanmayı ve barışı savunmak, işçi ve emekçileri, ezilen halkları ilelebet köleliğe mahkum etmek anlamına gelir. Lenin'in dediği gibi, "*Silah elde etmeye ve bunların kullanılmasını öğrenmeye çalışmayan ezilen bir sınıf köle muamelesi görmeye mahkumdur.*" (*Sosyalizm ve Savaş*)

Emperyalist-kapitalist sistemin tarihi sayısız savaşlar ve bunlarla birlikte imzalanan "barış anlaşmaları" ile doludur. İmzalanan sayısız barış anlaşmasına rağmen yeryüzü henüz savaşız tek bir güne tanık olmamıştır. Çünkü insanlık tarihi aynı zamanda sınıf savaşımının tarihidir, ve sınıflar ortadan kalkmadıkça sınıf savaşımının da ortadan kalkması mümkün değildir. Yalnızca bu tarihsel gerçeğin kendisi bile, savaşların kaynağı olan emperyalist-kapitalist düzene karşı devrimci bir savaş çağrısı ile birleşmeyen bir barış isteğinin, küçük-burjuva hayalciliğinin bir ifadesi olarak kalmaya mahkum

olduğunu göstermektedir.

Her türlü militarizme ve savaşa karşı genel bir silahsızlanma ve barış isteyenlere Lenin şu yanıtı vermektedir: *“Sosyalistler sosyalistlikten vazgeçmeksizin her türlü savaşa karşı olamazlar.”*

Örnek olarak mazlum Filistin halkının siyonist İsrail’e karşı verdiği savaşı ele alalım. Her türlü savaşa karşı genel bir silahsızlanma ve barış isteği, İsrail’in, işgal, zulüm ve katliamcılığıyla, Filistin halkının bunun karşısında gösterdiği meşru direnişi aynı kefeye koymak, Filistin halkının haklı mücadelesini savaşa karşıtlık adına reddetmek, onu bugünkü kölelik koşullarına mahkum etmek anlamına gelir.

Biz emperyalistlerin ve her türlü gericiliğin yürüttüğü savaşları lanetleriz. Ama emperyalizme ve gericiliğe karşı verilen savaşları ise sahiplenir ve destekleriz. Tarihsel gerçekliğin kendisi gerçek ve kalıcı bir barışın ancak sınıflı toplum düzenine son vermekle mümkün olduğunu çok açık bir şekilde göstermektedir.

“Proletarya ancak burjuvaziyi silahsızlandırdıktan sonradır ki, evrensel tarihsel görevine ihanet etmeksizin genel olarak bütün silahlarını hurdaya atabilecek ve bu işi mutlaka yapacaktır, ama ancak o zaman hiçbir biçimde daha önce de ğil.” (Lenin, *Sosyalizm ve Savaş*)

Sosyal-şovenlerin savaş çığırtkanlığı

Napolyon savaşlarından hemen sonra savaş tarihini inceleyen ve bundan felsefi sonuçlar çıkaran Alman düşünürü Clausewitz, *“Savaş politikanın başka araçlarla (yani şiddet araçlarıyla) sürdürülmesidir”* der. Bunu günümüze uyarladığımızda bugünün gerçekliğiyle birebir örtüştüğünü görüyoruz. Başta ABD emperyalizmi olmak üzere, onunla çıkar

birliği yapanların ve kölelik ilişkilerinin gereği savaşa katılmak zorunda olanların, savaş gündeme gelmeden önceki politikalarıyla savaşla birlikte gündeme gelen politikalarına kısaca bir göz atıldığında, birbirinin devamı olduğu çok yalın bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Ne var ki bugün emperyalistler ve suç ortakları sömürgeci ve gerici politikalarını hayata geçirmelerinin artık tek yolu olan savaşı “ulusal savunma”, “insanlığın veya ülkenin çıkarları”, ya da şimdilerdeki moda ifadeyle “teröre karşı mücadele” gibi gerekçelerle gizleme yoluna gitmektedirler. Emperyalistler sözüm ona Saddam diktatörlüğüne karşı Irak’a demokrasi getireceklerdi, bu ülkeyi uluslararası topluma kazandıracaklardı. Maskelerin tümünden düşmesi, bu rezil yalanların içyüzünün anlaşılması için kısacık bir zaman yetti. Şimdi hemen herkes ve bu arada Irak halkı, ABD ve müttefiklerinin Irak’a gerçekte neden müdahale ettiği konusunda açık bir fikre sahip.

Bu gerekçelere sarılarak hükümetlerinin kirli politikalarına en önce destek verenler de sosyal-şovenler oldular. Ortaya koydukları pratik bunu ayrıca kanıtlamaktadır. Kıbrıs halklarını yok sayarak “Türkiye’nin savunması Kıbrıs’tan başlar” şiarını bayrak edinenlerin, benzer bir tutumu Irak’a karşı savaşta da göstermesi buna en iyi örnektir. Ülkemizdeki sosyal-şovenler hep bir ağızdan; “ABD’nin Irak’a saldırıdaki amacı Kürdistan’ı kurmak ve Türkiye’yi bölmektir, buna engel olmak için savaşa biz de kendi cephemizden” katılmalıyız diyorlardı. “Ulusal çıkarlar” örtüsüyle savaş kundakçılığı yaparak, “ilerici” yaftası asılan Amerikancı düzen ordusunu, “bölgede söz sahibi olması için” bir an önce Kuzey Irak’a girmeye çağırıyorlardı. Sosyal-şovenler işbirlikçi burjuvazinin dümen suyunda hareket etmekte, proletaryaya düşman bir politika izlemekteler.

Irak’a yönelik emperyalist savaşta sözkonusu olan emperyalistler ile işbirlikçi burjuvazinin varlığı ve çıkarlarıdır.

Proletaryanın çıkarlarının korunması ise ancak halkları köleleştiren, işçi ve emekçileri baskı ve sömürü politikalarıyla ezen emperyalizme ve onun içindeki işbirlikçisi burjuvaziye karşı savaşmakla mümkündür.

Emperyalist savaş ve devrimci sınıfın tutumu

Savaş karşısında bir tutum belirlemeden önce şu soruların sorulması gerekir. Bu savaş kimlerin çıkarlarını temsil ediyor? Hangi tarihsel ve ekonomik koşullar savaşı gündeme getiriyor? Savaşın taraflar ya da sınıflar kimler? Emperyalistlerin Türkiye’de yaptırdığı araştırma sonuçları dahi halkın yüzde 80’lik bir kesiminin bu savaşın ABD’nin çıkarları için yapıldığı ve desteklenmemesi konusunda bir bilince sahip olduğunu gösteriyordu. O nedenle soruların cevap kısmına girmiyoruz. Zaten savaş karşısında alınan çarpık ve yanlış tutumlar, bu sorulara doğru cevapları verememekten kaynaklanmıyor.

Savaş karşısında alınan çarpık ve yanlış tutumların kaynağı, sınıfsal konum ve onun ürünü politik bakıştır. Bunlardan biri, genel bir silahsızlanma ve barış isteğinde ifadesini bulan burjuva hümanizminin ve anarşizmin pasif savaş karşıtlığıdır. Bugün için çok belirgin olmasa bile özellikle savaş ortamının baskı ve devlet terörünü ağırlaştırdığı koşullarda, reformizmin kimi kesimlerinin de aynı tutumu daha açıktan savunduğu tarihsel örnekleriyle bilinmektedir.

Herşeyden önce, emperyalist savaşın emperyalist politikaların bir devamı olduğu unutulmamalıdır. Sınıflı toplumlarda ezen sınıf daima silahlıdır. Bugün proletarya karşısında silahlanmış bir burjuvazi kapitalist toplumun temel gerçekliği. Bunu görmezden gelerek silahsızlanmayı ve koşulsuz bir barışı savunmak sınıf savaşının ve devrim davasının inkarı anlamına gelir.

Bu ise proletaryanın değil ancak burjuva hümanizminin tutumu olabilir. Savaş ve militarizm karşısında devrimci sınıfın tutumu, burjuvaziyi yenmek ve mülksüzleştirip silahsızlandırmak için, silahlanmak ve sınıf savaşını yürütmektir. Emperyalist savaş karşısında ortaya çıkan bir diğer tutum ise sosyal-şovenlerin tutumudur. Nasıl ki emperyalist savaş emperyalist politikaların şiddet araçları ile bir devamı ise, sosyal-şovenlerin savaş karşısındaki tutumu da sınıf işbirlikçisi oportünist politikalarının bir ürünü ve devamıdır. ABD'nin başını çektiği emperyalist haydut sürüsünün Irak'a yönelik yağma savaşına sosyal-şovenler de "ulusal çıkarları ve güvenliği" sağlamak adına bir biçimde destek vermişlerdir.

Sosyal-şovenler işçi sınıfı ve emekçi halklara emperyalist savaşa karşı "ulusal çıkarlarını ve güvenliklerini" korumaları için kendi burjuva hükümetlerinin safında yer almayı öğütlemektedirler. Burada sözü edilen "ulusal çıkarlar ve güvenlik" gerçekte burjuvazinin çıkarları ve güvenliği anlamına gelmektedir. Bunlar ülkelerini savunduklarını iddia ediyorlar, gerçekte ise savaş ganimetini paylaşmada bir başka kapitaliste karşı kendi kapitalistlerinin çıkarlarını savunuyorlar. Sınıf işbirlikçisi bu tutumun sahipleri, emperyalist savaşın gerçek nedenlerini gizleyip, proletaryayı ve emekçi halkları aldatarak emperyalist politikalara yedeklemek gayretindedir.

Devrimci proletarya ne emperyalist savaşın yaratacağı bunalımlar sözkonusu olduğunda, ne de bir başka ülkenin burjuvazisine karşı kendi ülke burjuvazisinin çıkarları söz konusu olduğunda burjuvazinin yardımına koşar. Tersine, bu bunalımlardan kendi sınıf savaşımı için en iyi şekilde yararlanmaya bakar. Lenin sosyal-şovenlerin savaş karşısındaki tutumlarına karşılık olarak; *"Savaşın patlaması durumunda sosyalistlerin kapitalizmin devrilmesini hızlandırmak için savaşın ekonomik ve politik bunalımlarından yararlanılması, yani sosyalist devrim adına hükümetlerin savaştan ileri gelen*

sıkıntılı durum-larından ve yığınların öfkelerinden yararlanılması” gerektiğini söylemektedir.

Bu, emperyalist savaşın yaratacağı bunalımlardan yaralanarak proletaryanın burjuvaziye karşı sınıf savaşını, yani iç savaşı örgütlemesi demektir. Komünistlerin tarihsel görevlerinin bir gereği olan bu leninist tutum, emperyalist savaşa suç ortaklığı koşullarında güncel bir içerik de kazanmaktadır.

Emperyalist müdahalelere, militarizme, gerici savaflara, etnik ve dini boğazlaşmalara, sistematik devlet terörü, faşist katliam ve işkencelere, faşizm, ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve şoven milliyetçiliğe karşı kurtuluşun tek ve biricik yolu, burjuvazinin sınıf egemenliğini yıkmak yerine proletarya diktatörlüğü ve sosyalizmi kurmaktır.

“Günümüz kapitalizminin asalaklaşması ve çürümesinin aldığı bu korkunç ve yıkıcı boyutlar, ‘Ya barbarlık içinde çöküş, ya sosyalizm!’ ikilemini her zamankinden daha yakıcı bir biçimde insanlığın önüne koymaktadır. Uluslararası proletarya önderliğinde zafere ulaşabilecek olan dünya devriminden başka hiçbir çözüm, insanlığı kapitalizmin barbarlığından, emperyalizmin baskı, sömürü ve köleliğinden, savaşların yıkım ve felaketinden kurtaramaz.” (TKİP Programı, III. Bölüm, Emperyalizm ve Dünya Devrimi Süreci, 23. madde)

(Ekim, sayı: 232, Aralık 2003)

Deneyimler ışığında fabrika çalışması üzerine

Sınıf çalışması alanında bir sıçramayı başarmak istiyoruz. İşçi sınıfı hareketiyle devrimci temellerde birleşmek, sınıfı devrime ve parti önderliğine kazanmak iddiası ile hareket ediyoruz. Bu iddiamızın kaynağı ve dayanağı, partimizin teorik ve programatik temeli ile buna uygun olarak geliştirdiğimiz politik-örgütsel çizgimizdir. Ancak sınıf hareketiyle devrimci birleşmeyi gerçekleştirebilmek için bunlar olmazsa olmaz önkoşullar olsa bile, kendi başına yeterli değildirler. Aslolan, parti politikalarımızı sınıf içinde yürüteceğimiz gündelik çalışma ile ete-kemiğe büründürmektir. Bunu olanaklı kılacak politik ve örgütsel faaliyeti örmek ve bunun üzerinden, politik bir kuvvet olarak sınıf içinde kökleşmektir.

**Fabrika çalışmasının çok yönlü
stratejik önemi**

İşçi sınıfıyla devrimci temeller üzerinde tarihi birleş-

menin maddi zemini fabrikalardır. Politik mücadele sahnesinde sınıfı temsil edecek bir güce ve düzeye yükselmek, temelde fabrikalarda kökleşmekten geçiyor. Öte yandan, örgütsel planda da işçi sınıfı tabanına oturmadan, esası yönünden işçi sınıfının devrimci öğelerine, onlardan oluşan fabrika hücrelerine dayanan bir parti örgütü yaratmadan gerçek bir sınıf partisi olunamayacağını, yine partimizin konuya ilişkin temel değerlendirmelerinden biliyoruz. Temel çalışma alanı olarak fabrikaları almamızın gerisinde aynı zamanda bu var.

Sınıf hareketinin bugünkü zayıflığı ve içinden geçmekte olduğumuz dönemin durgunluğu göz önüne alındığında, başarmamız gereken görevlerin güçlüğü kuşkusuz daha da artmaktadır. Fakat yine de bu alanda yakaladığımız bir düzey var. Yılların çalışmasının ürünü olarak sahip olduğumuz birikim ve deneyim, partinin sınıfla devrimci birliğini örmek ve ilerletmek çabasında bize birçok avantajlar sunmaktadır. İşçi sınıfı hareketinin önderlik ihtiyacına cevap verebilecek tek gerçek partinin militanları olarak, planlı ve hedefli bir sınıf çalışmasını oturtmada üzerimize düşenleri gereğince yerine getirmek bugün bizim için en öncelikli görevdir.

Öne çıkan tüm politik gündemleri bu temelde ele almalı, çalışmamızın esasını sınıf eksenli olarak sürdürmeliyiz. Bu sorumluluk ve bilinçle hareket etmeli, tempolu bir biçimde fabrika eksenli sınıf çalışmasına yüklenmeliyiz. Bu çerçevede konumlandığımız fabrikalarda, amaca uygun plan ve hedeflerle hareket etmek durumundayız. Bu politik açıklık ve netlikle birlikte sabırlı, soluklu, kesintisiz bir faaliyeti oturtmayı gerektiriyor. Böyle bir çalışmayı oturtabildiğimiz ölçüde, işçileri kazanmak ve emeğimizin karşılığını almak zor olmayacaktır.

Fabrika çalışması, sınıf eksenli kitle çalışması alanında muazzam olanaklar sunmaktadır bize. Ciddi ve kesintisiz bir

fabrika çalışması gerçek, etkili ve kalıcı bir kitleselleşmenin en verimli, güvenilir ve kalıcı yoludur. Bu çalışma oturmuş-planlanmış istikrarlı bir çizgide yürüyorsa eğer, etkisini toplumsal yaşamın her alanında güçlü bir şekilde hissettirecektir.

Bugünü sınıf çalışması alanında belli bir zorlanma yaşadığımız bir gerçekliktir. Fakat zamanla mesafe alabilmemizin yolu da, bu zorlanmayı tüm güçlülere göğüs gererek aşmaktan geçiyor. Çalışmamızın canlılığı içerisinde karşılaştığımız sorunları bilince çıkararak somut duruma göre plan yapmak, önümüze somut dönemsel hedefler koymak, mesafe almanın bir başka temel gereğidir.

Fabrikayı iyi tanımalı, dikkatle gözlemllemeliyiz

Planlı ve hedefli bir çalışmanın başarısı için öncelikle fabrikamızı çok iyi tanımalı, kendine özgü sorunlarına her yönüyle hakim olmalıyız. Adımlarımızı emin ve sağlam atabilmek için faaliyet yürütmenin koşullarını, güçlerimizi, güçlüklerimizi çok iyi bilmemiz gerekir. Hangi sorunlar yakıcı, hangi sorunlar üzerinden müdahalede bulunabiliriz, öne çıkaracağımız birleştirici talepler neler olmalıdır gibi soruların yanıtları alanında önden donanımlı olmalıyız. Bu sorulara tek tek yanıt verebiliyorsak eğer, bu durumda faaliyetimizi somut sorunlar üzerinden yürütebiliriz.

Somut sorunlardan yola çıkarak somut çalışmayı örmek için iyi bir gözlemci olmak şarttır. Fabrikanın bölgede taşıdığı önemi, sektördeki yerini, gelişmişliğini, ülke ekonomisine katkısını, çevre fabrikalarla bağlantısını, geçmişinden bu güne kadar uygulanan çalışma yöntemlerini, fabrika bünyesinde geçmişten bugüne gelişen olayları, tüm bunları en ince ayrıntısına kadar öğrenmek durumundayız. Bu, fabrikaya her yönüyle hakim olmamızı sağlayacaktır.

Bunun yanında patronun kimliğini ve şirketin durumunu bilmek de önemlidir. Kişilik yapısından ilişkide olduğu kuruluşlara kadar her yönüyle patronu tanımak, hem hareket tarzımızı kolaylaştıracak ve hem de onu çalışma içinde teşhir etmemizde bize ek avantajlar sağlayacaktır. Patron kimdir sorusuna vereceğimiz her somut ve çarpıcı yanıt, onun şahsında sömürücü kapitalist sistemin, bu sistemdeki ağır çalışma ve yaşam koşullarının işçiler önünde teşhiri olacaktır. İşçilerin soyut algılamadaki zayıflıkları düşünüldüğünde bu sanıldığından da önemlidir. Patronun işçilere karşı aldığı somut her tutumu, fabrikada ve günlük yaşamdaki her bir adımı, her bir sözü anında somut teşhirin konusu olabilmelidir. Bu ise ancak patron iyi tanındığı ve gözlemlenebildiği ölçüde olanaklıdır.

Patron, işçilerin karşısına değişik maske ve sıfatla çıkarak, kendisine gelebilecek tepkileri önceden bastırmayı amaçlayabilmektedir. Kimi zaman “babacan”, “işçi dostu”, “vicdanlı” gibi görüntülerle, kimi zaman da “dinli-imanlı” ya da “demokrat” gibi sıfatlarla, işçiye yakınlaşmaya çalışabilmektedir. Bu gibi durumlarda patronun gerçek kimliği, hangi sınıftan olduğu, kime hizmet ettiği, işçileri daha çok sömürmek ve daha ağır çalışma koşullarına mahkum etmek için neler yaptığı, anlaşılır ve somut bir dille işçilere gösterilebilmelidir. Bu sanıldığı kadar zor değildir. Örneğin aynı patron işçilere ağır ve kötü çalışma koşullarını dayatırken babacanlığını, işçi dostluğunu tümüyle unutuvermektedir. Söz ile gerçek davranış arasındaki bu uçurumu gösterebilmeli, bunu her fırsatta işçilere anlatabilmeliyiz.

Somut sorunlar üzerinden politik faaliyeti örmek

Fabrikada son derece ağır ve kötü çalışma koşullarına

karşı mücadele yakıcı sorunlar üzerinden yürütülmelidir. Genel anlamda işçilerin karşılaştıkları sorunlar ortak ya da benzer olmakla birlikte, her bir fabrikanın kendi özgünlüğü içerisinde bazı sorunlar daha fazla hissedilir. Kimi fabrikalarda ücretlerin düşüklüğü, kimi fabrikalarda mesailerin fazlalığı ya da yemeklerin kötülüğü öne çıkabilir.

Bu anlamda biz her somut durumda, fabrikadaki can alıcı sorunu iyi bilmeli ve bu sorun üzerinden işçileri mücadeleye çekebilmeliyiz. Çok genel ve soyut düzeyde bir çalışma başlatırsak bu karşılığını bulmaz. Somut sorunlar üzerinden fabrika komitesi kurmak, işçileri bu sorunlardan hareketle mücadeleye ve örgütlenmeye çekmek için öncelikli olan, sorunlara çok iyi hakim olmak gerektiğidir. Örneğin sendikalaşma çalışması yürütülen bir fabrikada kurulan fabrika komitesi vurguyu örgütsüzlüğe bağlamak zorundadır. Sorunların kaynağının örgütsüzlükten geldiğini işçilere anlatmalı, birlik olmak gerektiği bilincini her işçiye verebilmelidir. İşçiler, “Evet haklısınız, ancak birlik yok ki, ben kimseye güvenmiyorum” diyorlarsa, burada çubuğu birlik olmaya ve birbirimize güvenmeye bükmeliyiz. Bu durumda önplana çıkaracağımız nokta ilk etapta birlik olma olabilmelidir.

Güvensizliklerini ve kaygılarını yenmelerini sağlamalıyız. Bireysel tepkiler ve yakınmalar örgütlü birliktelikle ve birbirine güvenle aşılabılır ancak.

İşçilerle sosyal yaşam birliği

Fabrikayı iyi tanımanın, sorunlara hakim olmanın yanında işçileri de iyi tanımak gerekir. İşçilerle fabrika içinde yan yana çalışmak yetmemektedir. Onların sosyal yaşam alanları içerisine girmek, onlarla sosyal yaşam bağı kurmak da oldukça önemlidir. Nasıl yaşıyorlar? Kültürleri, alışkanlıkları, değerleri ne? Somut gelişmeler karşısında ne düşünüyorlar,

nasıl tepki veriyorlar? Aile yapıları, çevreleri, manevi dünyaları, bilinçleri nasıl? Devlete, sendikaya, partilere karşı düşünceleri ne?

Tüm bu soruların yanıtlarına sahip olabilmeli, bu temelde hemen her bir işçiyi iyi tanımalıyız. Bu iyi bir gözlemci olmanın yanında sosyal yönümüzün de kuvvetli olmasını gerektirir. Kendi dar kabuğumuzu aşmalı ve işçilerle içiçe bir sosyal yaşamda buluşup bütünleşebilmeliyiz. Onları her koldan kuşatmayı ve kazanmayı hedefliyorsak eğer, yalnızca fabrika içinde sürdürülen dar ilişki tarzını aşmalıyız. Onların günlük yaşamlarına girmeli, aramızdaki bağı sürekli kılmanın yol ve yöntemlerini ustalıkla yaratmalıyız.

Günde 9-10 saat, bazen 13-14 saat onlarla çalıştığımız halde günlerce yüzünü göremediğimiz işçiler olabiliyor. Patronlar böl-parçala-yönet taktiği ile işçilerin diyalog kurmasını engellemek için her türlü yöntemle baş vurdukları içindir ki işçilerle kaynaşmak, görüşmek, tartışmak fabrika içinde çoğu kere pek mümkün olmayabiliyor. Öyle bir tarz izliyorlar ki, yemek saatleri bile farklı farklı olabiliyor. Vardiya sistemi ile, yöresel, mezhepsel, etnik farklılıklar ile birliğin ve örgütlenmenin önüne geçiyorlar. Çalışma esnasında hissettirilen psikolojik baskı, tehdit, yasaklar zinciri gibi yöntemler de buna eklenince, işçilerin birbirinden yalıtılarak diyaloga girmesinin engellenmesi hiç de zor olmuyor.

Bunun için de işçilerle fabrika dışında diyaloga girmek, gerek oturdukları mekanlarda gerekse semtlerinde onlarla kaynaşmayı sağlamak çok önemlidir. Onlarla birlikte geçirilen her anı yaratıcılıkla kullanmalı, zamanın her dakikasını onları mücadele çekmek noktasında tartışmalarla geçirmeliyiz. Fabrika içinde yemek ve dinlenme paydoslarını iyi değerlendirmeli, servis beklerken, servisle giderken sorunlar üzerine ya da ülke gündemi üzerine tartışmalara girebilmeli, onların düşüncelerini alabilmeliyiz. Örneğin birlik ve dayanışmayı

pekiştirmek, kaynaşmayı sağlamak için düğün, cenaze, hastalık, piknik vb. olayları iyi değerlendirebilmeliyiz. Acıların ve mutlulukları paylaşmak hem dostluk ilişkilerini pekiştirecek, hem de örgütlü çalışmaya ve birlik olmaya katkı sunacaktır.

Sosyal kişiliğin önemi

İşçilerin günlük yaşamının içerisinde erimek çok yönlü bir sosyal kişiliğe sahip olmayı gerektiriyor. Çalışma tarzımızı işçilerle sürekli ilişki kuracak şekilde planlamalıyız. Fabrikamızdaki ilişkiyi mümkün merteye fabrika dışına taşınmalıyız.

Onların dünyasına girdiğimiz zaman kaynaşmayı daha rahat sağlıyor ve en önemlisi, onların fabrika dışında yaşadığı sorunları da doğrudan gözlemleyebiliyoruz. Üretim içerisinde bu sorunları onlarla birlikte doğrudan biz de yaşıyoruz. Üretim alanı dışında da onların sorunlarının paylaşımcısı olmak, onlarla içiçe yaşamak, iç dünyalarını anlamak çok önemlidir. Onların yaşadıkları ortamdan kendimizi soyutlamamak için ev ziyaretlerine gitmeli, birlikte kültürel-sanatsal faaliyetlere katılmalıyız. Bunun üzerinden ideolojik-politik duruşumuzla onları kuşatarak dönüştürmeli, kazanmalıyız.

Kurulacak ilişki tarzında önemli olan bir nokta da kişiliğimiz ve davranışlarımızla onlara örnek olmaktır. Samimiyetle ve özgüvenle hareket ettiğimizde işçiler için çekim merkezi olabiliyoruz. Sıcaklığımızı ve samimiyetimizi hissettirdiğimizde bize sorunlarını anlatmakta tereddüt etmiyorlar. Aile sorunlarını, iç dünyalarını rahatlıkla bize açabiliyorlar. İlk temasta bir pozitif etki yaratabiliyorsak, kişiliğimiz onlara güven veriyor demektir.

İşyerinde güvenilir, aranan sevilen örnek bir kişilik olmaktır, bizim için önemli olan. Gerisi ilişkileri dönüştürme ve eğitmedeki yeteneğimize, kapasitemize, ustalığımıza bağlıdır. Olaylara veya sorunlara karşı net tutum aldığımızda,

bunun bir devrimci kişilik ve kimliğin yansıması olduğunu hissettirmek zorundayız onlara. Özellikle devrimcilere karşı oluşan önyargı ve düzenin bilinçleri bulandıran propagandası, bizim daha hassas ve titiz davranmamızı zorunlu kılıyor.

Politik faaliyet üzerinden işçileri eğitmek

Somut sorunlar üzerinden ilişki kurduğumuz işçilerin eğitimi, dönüştürülmesi politik çalışmamızın esasını oluşturmaktadır. İşçilerle kurduğumuz her türlü ilişki onları politikalarımız etrafında çeper yapma ya da kadro haline getirme amacına hizmet etmelidir. Temel amacımız fabrikanın somut sorunları üzerinden çalışmaya çektiğimiz işçilerden zamanla bir fabrika hücresi kurmak ve ilişkileri tanımlı hale getirmektir. İleri çıkan işçilerin ideolojik-teorik olarak bilinçlenmelerini sağlamak için yayınlarımızı etkin bir şekilde kullanabilmeliyiz.

Bunun dışında etrafımızdaki en geniş işçi arkadaşları esnek araçlar kullanarak bir araya getirmeli ve somut sorunlar üzerinden yürütülen bir çalışmada onları eğitmeliyiz. Her bir işçiyi verebileceği katkılar, sunabileceği olanaklar üzerinden değerlendirebilmeliyiz. “Bundan bir şey olmaz” mantığını mahkum etmenin yolu, işçilerin görev ve sorumluluk almalarını sağlamaktan geçiyor. Söz konusu olan bir sendikalaşma çalışmasıysa eğer, çevremizde bulunan güvendiğimiz işçilere küçük görev ve sorumluluklar vererek onları işe sevk etmemiz ve bu çalışma içerisinde eğitmemiz gerekiyor. İnsanları bir işe koşturmanın en iyi yolu onların da bir şey vermelerini sağlamaktır.

Somut bir faaliyet üzerinden işçileri eğitmekte aceleci davranmamak, ancak bir o kadar da süreyi uzatmamak gerekir. Örneğin sorunları konuşup tartışıyoruz, çözüm noktasında bir ortaklık yakalıyoruz. Tam da bu noktada, işçileri somut

çalışma üzerinden bir çalışma grubuna dahil etmek refleksini gösterebilmeliyiz. Bu sendikalaşma çalışması yürütülen bir fabrikada fabrika komitesi olabilir, eğitim grubu olabilir, hatta bir şiir grubu bile olabilir. Temel hedef zamanla hücre-birim kurmaktır elbette. Biz ilişkilerimize bu amaçla bakarız. Ancak bunun altyapısını hazırlamak uzun soluklu ve yoğunlaşmayı gerektiren bir çalışma olduğu için bu konuda aceleci davranmamalıyız. Dostluk-arkadaşlık ilişkilerinin zaman geçirilmeden politik düzeye çıkarılması, bunun kendiliğindenliğe bırakılmaması gerekir. Buna ilişkin olarak önümüze hedef koymamız önemlidir.

Sendikalaşma çalışması sırasında örgütlemeye çalıştığımız ilişkilerin bilinçlerini dar ekonomik taleplerle sınırlandırma hatasına düşmemeliyiz. İlişkileri politikleştirmek ve politik faaliyete kazanmaktır asıl amaç. Bu anlamda çevremizdeki somut ilişkilere yaklaşırken ilerisini düşünmemeliyiz. Doğal arkadaşlık-dostluk ilişkimiz çok iyidir, ancak bu yetmiyordur. Bunun ötesine geçmek için her işçi üzerine gerekirse haftalarca aylarca yoğunlaşarak onları politik olarak eğitmeliyiz. Bire bir ya da grup olarak eğitmek ve çalışma üzerinden dönüştürerek kazanmak fabrikanın canlı atmosferi içerisinde olanaklar sunuyorsa da bu yetmemektedir. Dışarıdan mutlaka temas noktaları yakalayarak düzenli görüşmeler yapabilmeli, belirlenmiş konular üzerine tartışmalar düzenleyebilmeliyiz. Düzenli olarak yayınlarımızı takip ettirmeli ve bunun üzerinden bilinçlerini açabilmeliyiz.

Fabrikanın somut yakıcı sorunları üzerinden işçileri eğitmek, bilinçlerini açmak kendi taleplerimiz ekseninde yürütülen bir politik çalışmayla birleştiriliyorsa eğer karşılığını da bulabiliyor. Her somut soruna karşı somut taleple/taleplerle işçileri örgütlenmeye çekebilir, harekete geçirebiliriz. Kendi başına soyut bir propaganda-ajitasyon çoğu durumda bir karşılık bulmuyor.

Çoğu zaman işçiler politik bilinç olarak geri ve zayıf

olarak tanımlanıyorlar ve bundan, bunlarla bir şey olmaz sonucu çıkarılıyor. Oysa tam da bu aynı işçiler kendi can damarlarına basıldığında beklenmedik bir patlama yaşıyorlar. Sorunlara karşı bireysel tepki ya da öfke ortaya koyarak bir arayış içerisine girebiliyorlar. Burada öncünün rolü çok önemlidir. Sorunlardan hareketle güçlü bir taban çalışması yaparak, bireysel tepki ve öfkelerini örgütlü karşı koyuşa çevirmektir buradaki görev. Yerinde ve zamanında müdahale ile işçileri birim ya da komitelerde örgütlü mücadeleye çekmektir.

Her bir yakıcı sorun, ustalıkla işlendiğinde, işçileri harekete çekmede ve örgütlülüğü sağlamada bir araç olabiliyor. Örneğin bir fabrikada fazla mesailer üzerine işçilerle tartışırken, işçiler fazla mesailere ücretlerin azlığından dolayı karşı çıkmıyor, tersine yararı olacağını söylüyorlar. Bir süre sonra işçiler haftalarca üstüste zorunlu mesailere bırakılıyor. İşte o zaman aynı işçiler, fazla mesailerin yarattığı ağır psikolojik ve fizyolojik tahribatın da etkisiyle, mesailere karşı çıkmaya başlıyorlar. Fazla mesailer üzerine önden yapılan propaganda, bu sorun somutta yaşandığında bir anda etkisini hissettiriyor ve karşı koyuş şeklinde işçileri harekete geçirebiliyor.

Yakıcı sorunlar ve somut gelişmeler üzerinden teşhir ve ajitasyonun güçlü kılınması, taleplerimizle formüle edilen politik çalışmayla bütünleştirilmesi çok da zor değildir. Ağır ve kötü çalışma koşulları, fabrikanın canlı atmosferi, bunun olanağını fazlasıyla sunuyor. Önemli olan; biz partili öncü işçilerin politik bir açıklık ve netlikle, deneyimlere de dayanan bir kavrayış zenginliği ile donanımlı ve yeterli hale gelmesidir. Çalışmaya ilişkin her türden deneyimlerimizin toparlanması ve yayınlarımız aracılığıyla tüm partiye sunulmasıdır. O zaman çok şeyin daha da kolaylaşacağını, sınıf içinde parti çalışmasının yeni bir güç ve canlılık kazanacağını hep birlikte görebileceğiz.

(*Ekim, Sayı: 232, Aralık 2003*)

Yeni bir yılın başında Türkiye...

Güncel durum ve devrimci görevler

Ekonomide “düzelmeye” mi?

Kapitalist ekonomide her ağır çöküntünün arkası zaman içinde nispi bir toparlanmadır. Bu özellikle üretim kapasitesinde kendini şu veya bu ölçüde gösteren artış yönünden böyledir. Şubat 2001 kriziyle birlikte Cumhuriyet tarihinin en büyük üretim düşüşünü ve fakirleşmesini yaşamış bir ülkede, aradan geçen iki yılın ardından birkaç ekonomik göstergede kendi başına hiçbir şey ifade etmeyen kısmi bazı düzelmeler, yıl boyunca topluma temelsiz bir iyimserlik aşılmanın ve emekçileri yeni saldırılar karşısında etkisizleştirmenin dayanağı olarak kullanıldı. Üretimdeki nispi artış, enflasyondaki nispi düşüş, borsanın yükselişi ve faizlerin düşüşü, sözü edilen “düzelmeye” eğiliminin temel kanıtları olarak sunuldu.

Oysa bunlar Türkiye ekonomisindeki yapısal bunalımın kaynakları değil, yalnızca yansımalarıdır. Bunalımı döne dö-

ne üreten yapısal ilişki ve sorunlar ise varlığını olduğu gibi sürdürüyor ve haliyle yakın gelecekteki yeni çöküntüleri hazırlıyor. Dış ticaret açıkları, bütçe açıkları, ödendikçe büyüyen ağır borç yükü, borç ve faiz ödemelerine endeksli rant ekonomisi vb. yerli yerinde duruyor. Ekonomi borsa oyunlarına, borsa ise iç ve dış politik gelişmelere endeksli aşırı kırılğan karakterini sürdürüyor. İşçi sınıfından ve emekçilerden yağmalanan kaynaklar yatırıma değil, faizle geçinen asalakların kasasına ve dış borç ödemelerine gidiyor.

Böylece sözü edilen üretim artışı, esası yönünden, bunalımın yarattığı aşırı atıl kapasitenin kısmen yeniden kullanımının ürünü oluyor, bundan öte bir anlam ifade etmiyor. Enflasyon oranındaki nispi iniş emekçilerin alım gücünün daha da düşürülmesinin, onların daha ağır bir sefaletle mahkum edilmesinin ürünü oluyor. Borsadaki tırmanma ve faizlerdeki nispi düşme emperyalizme, özellikle de ABD emperyalizmine uşakça sadakatın, yani politik plandaki gelişmelerin geçici ekonomik karşılıkları oluyor. Borsaya ekonomideki durumdan çok politik gelişmelerin, özellikle de ABD ile ilişkilerin yön verdiğini bu ülkede yaşayan aklı başında herkes az-çok biliyor.

Ekonomi sözde düzelirken, tersinden, sosyal sorunlar giderek ağırlaşıyor. Sözü edilen geçici ve kısmi düzelmeler tam da sosyal sorunların daha da ağırlaşması sayesinde ve pahasına başarıyor. Bunalımın yarattığı faturayı işsizlik, düşük ücretler ve ağır çalışma koşulları olarak işçi sınıfına, sosyal hakların gaspı, vergiler ve sürmekte olan hayat pahalılığı olarak tüm emekçilere ödetmeyi başarılırsanız, sözü edilen kısmi düzelmelere de geçici olarak ulaşmış olursunuz. Fakat böylece gerçekte hiçbir şeyi düzeltmiş olmaz, yalnızca ekonomik çöküntünün faturasını bir kez daha işçi sınıfına ve emekçilere ödetmiş olursunuz. Ekonomideki “düzeltme” üzerine yürütülen çığırkanca propagandanın gerisinde sırttan katı gerçek kabaca budur.

Bugünün Türkiye’inde 10 milyon işsiz insan bulunduğu-

nu, işi olanları tehdit etmek için bizzat ülkenin başbakanı itiraf ediyor. Çalışanların üçte birinin sendika bir yana sigortadan bile yoksun çalıştığını resmi veriler ortaya koyuyor. DİE rakamları, bu ülkede 28 milyon insanın yoksulluk sınırı, 14 milyon insanın ise açlık sınırı altında yaşadığını gösteriyor. Eğitim olanakları giderek daralan ve “paran kadar sağlık” dayatmasıyla yüzyüze bırakılan emekçi katmanlar, sokakta yaşayan bir milyonu aşkın çocuk ve vücudunu satmak zorunda bırakılan yüzbinlerce kadın, “ekonomisi düzelen” Türkiye’nin öteki bazı katı sosyal gerçekleri olarak orta yerde duruyor. Bu durumda düzelen ekonomik ve sosyal durum değil, sömürü ve yağma çarkının az-çok engelsizce işleyişi oluyor.

Ekonomideki düzelmelerin en övünülen göstergesi, hokkabazca çarpıtmalara konu edilen enflasyondaki kısmi düşüştür. Bunun ne pahasına başarıldığı bir yana, fakat “ekonomik düzelme” yönünden hiçbir şey ifade etmediği konusunda yakın dönemden çarpıcı bir örnek var önümüzde. Yapısal ekonomik sorunlarının yanısıra İMF ile ilişkileri Türkiye ile büyük benzerlikler gösteren Arjantin, ‘90’lı yılların sonunda “mucize” ülke örneği idi, öyle sunuluyordu. Zira İMF reçetelerini harfiyen uygulayarak, 1990 yılında %6500 olan enflasyonu oranını 2000 yılında sıfırlamayı başarmış ve dahası, eksi enflasyona bile geçmişti. Ama bunun hemen arkasının, yalnızca bir yıl sonrasının, dünya çapında büyük yankılar yaratan ve Arjantin toplumunu sefaletin çukuruna iten büyük bir ekonomik-mali çöküş ve iflas olduğunu biliyoruz. Enflasyonun düşmesi üzerinden çizilen ve emekçileri sersemletmeyi amaçlayan iyimser tablonun gerçek değerine bu çarpıcı örnek üzerinden bakmak bile kendi başına yeterlidir.

Bugünün Türkiye’inde ekonominin gidişatı ekonomik olmaktan çok siyasi nitelikteki şu iki temel etkene sıkı sıkıya bağlıdır. Bunlardan ilki, sınıf mücadelesinin seyridir. İşçi sınıfına ve emekçi katmanlara boyun eğdirmeyi ve ekonomik

krizin ürettiği faturayı onlara döne döne ödetmeyi başaran burjuvazi, böylece bir parça soluklanabilmekte ve bu arada ucuz işçilik üzerinden düşük maliyete dayalı bir ihracat olanağı bulmaktadır. Özelleştirme yağması, ardı arkası kesilmeyen vergiler ve geniş çaplı sosyal harcama kısıntıları üzerinden mali kaynak sağlamakta, böylece borç ve borç faizi ödeme kolaylıkları elde etmektedir.

Öteki temel etken ise, emperyalist devletler ve kuruluşlarla, özellikle de ABD emperyalizmi ve İMF ile ilişkilerin seyridir. İşbirlikçi burjuvazi içerde ve bölgede ABD emperyalizminin çıkar, ihtiyaç ve dayatmalarına yanıt veren bir politika izlediği ölçüde, karşılığını borç ödemelerinde kolaylıklar ve yeni kredi olanakları olarak almakta, bu ise bir süreliğine bir öteki rahatlatıcı etken olmaktadır.

Fakat bu iki etken sorunları çözmekte, sadece durumu idare etme olanağı sağlamaktadır. Bu arada ekonomide bunalım ve yıkım üreten tüm yapı, ilişki ve dinamikler yerli yerinde kalmakta, sorunlar zaman içinde daha da ağırlaşmakta, böylece yeni ekonomik çöküntülerin koşulları olgunlaşmaktadır. Dahası var. Geçici ve aldatıcı bir rahatlama sağlayan bu iki etken bir arada, işçi ve emekçi hareketinin bugünkü zayıflığının sonucu olarak işe yaramaktadır. Devrimci sınıf mücadalesinin belirgin zayıflığı burjuvaziye yalnızca sömürü ve yağmayı pervasızca ağırlaştırma olanağı vermekle kalmamakta, kredi olanağı ve kolaylıkları karşılığında emperyalizmin istem ve çıkarları doğrultusunda hareket etmesini de kolaylaştırmaktadır. Güçlü bir sınıf ve emekçi kitle hareketi bu iki olanağın bu denli rahatça kullanılmasının sonu olacak, böyle bir gelişme karşısında ise ekonomik bunalım ağırlaşmakla kalmayacak, ağır bir siyasal krizin de zemini haline gelecektir.

Bütün bunlardan çıkan özlü sonuç şudur: Yapısal bir bunalımın pençesinde bulunan ve dönemsel çöküntüler yaşayan kapitalist Türkiye ekonomisinin gelecekteki seyri sınıf

mücadelesinin seyrine sıkı sıkıya bağlıdır, bağlı kalacaktır. Bu temel önemde gerçek yüklenilmesi gereken halkaya da işaret ediyor. Bizim için sorun, kapitalist ekonominin yapısal ve dönemsel bunalımlarına çözüm olmadığını tespit etmek değil, emekçilerin yaşamını çekilmez hale getiren bu kısır döngüden devrimci sınıf mücadelesi için en iyi biçimde yararlanmak, böylece düzenin kabusuna dönüşecek devrimci bunalımların oluşmasını kolaylaştırmak ve hızlandırmaktır.

Siyasal cephede “istikrar” mı?

Türkiye geride kalan yıla AKP hükümeti ile girdi. Aradan geçen bir yıllık icraat, bu hükümetin sermaye sınıfına ve emperyalizme hizmette kendini önceleyenleri aratmadığını gösterdi. Yeni hükümet kendinden önceki İMF dayatması ekonomik ve sosyal yıkım programını olduğu gibi devraldı ve harfiyen uyguladı. İşçi sınıfına, emekçi katmanlara, özgürlük ve eşitlik isteyen Kürt halkına ve genel olarak toplumsal muhalefete karşı tutumu da önceki hükümetlerin izlediği politikanın bir uzantısı oldu. AB makyajlarının demokratikleşme reformları olarak sunulması riyakarlığına, emekçilere, Kürtlere ve devrimcilere karşı baskı ve terör uygulamaları eşlik etti.

Emperyalizme uşaklıkta ise kendinden öncekileri kat kat geride bıraktı. Bölgeye emperyalist savaş ve işgal yoluyla müdahalede bulunan ABD'nin tüm istem ve dayatmalarını harfiyen yerine getirmek için ne gerekiyorsa yaptı. Tezkere kazasının yolaçtığı sıkıntıları gidermek için uşakça tavırlar gösterdi ve “çuval geçirme” türünden onur kırıcı terbiye operasyonlarını sorunsuzca sineye çekti. Bunda yalnız da değildi; başta ordu olmak üzere devletin tüm zirvesi, düzenin tüm yönetici kuvvetleri, bu konuda AKP hükümetiyle mutabakat halinde oldular. Geçen yılın başında savaş konusunda hükümetle aynı çizgide olduğunu ilan eden ordu zirvesi, bu

tutumu yeni yılın başında başka sorunlar üzerinden de yineledi. ABD ile yapılan gizli anlaşmalar skandalı ve bu çerçevede İncirlik'in ABD savaş üssü olarak kullanılması konusunda hükümetle görüş ve tutum birliği içinde olduğunu açıklıkla ortaya koydu.

Şeriatçı gelenekten kök alan bir parti olması ve üçte birlik oy oranıyla mecliste üçte ikilik çoğunluk elde etmesi, AKP hükümetini daha baştan bir gerilim etkeni haline getirmekteydi. Fakat bu durumun birkaç ay içinde hızla aşıldığını gördük. AKP, dönemsel ihtiyaçlara uygun düşen dört dörtlük bir düzen partisi olduğunu göstermek, böylece kendini işbirlikçi büyük burjuvaziye ve emperyalist merkezlere benimsetebilmek için özel bir gayret içinde oldu. Bu güçlerin istem, çıkar ve bekletilerine uygun hareket etmede kusur etmek bir yana beklenenden fazlasını bile yaptı. Bu, kısa zamanda meyvelerini de verdi. Büyük burjuvazi, güçlü bir parlamento desteğine sahip AKP'yi handicap değil imkan olarak gördü ve bunu yıl boyunca en iyi biçimde değerlendirdi. Tezkere kazası türünden tatsızlıklara rağmen ABD emperyalizmi için temelde sorun zaten yoktu. Zira AKP, yılları bulan özel çabalarla "ılımlı islam" adına bizzat onlar tarafından bugünlere hazırlanmış bir partiydi.

Sorun daha çok kendini düzen bekçisi sayan ve bu çerçevede dinsel gericiliği dizginlemek üzere 28 Şubat operasyonunu gerçekleştirenler cephesinden çıkabilirdi. Bu alanda da beklenen olmadı. Zaman zaman esasa ilişkin olmayan, daha çok da manüplasyona yönelik küçük gerilimlere rağmen, başta hükümet ve ordu olmak üzere yıl boyunca düzen güçlerinin başarılı bir uyumu sergilendi. ABD'nin hiç değilse Genelkurmay Başkanı ve ekibi üzerinden ordu içinde kurduğu daha etkili denetim, ordu ile kendi beslemesi bir hükümet arasındaki ilişkilere ayrıca bir rahatlık sağladı.

Sözü edilen uyumun temelinde, dönemsel koşulların sağ-

ladığı olanakların ötesinde daha temelli nedenler var kuşkusuz. Başta hangi hükümet olursa olsun, işbirlikçi burjuvaziye hizmet ve emperyalizme bağlılık, iktidarı ve muhalefetiyle tüm düzen güçlerini ve devlet kurumlarını birleştiren ve asgari bir uyuma yönelten ortak payda durumundadır. Bu ortak payda, temel politikadaki (bunları “milli” ya da “devlet” politikaları olarak tanımlıyorlar) uyumun toplumsal temelidir. Aynı olgu, tersinden, işçi sınıfına, emekçilere ve bölge halklarına düşmanlık çizgisi olarak da ifade edilebilir. Bunu ege-men burjuvazinin tüm kesimlerinin ortak çıkarlarının siyasal yansıması olarak da görebiliriz.

Sorunlar ya da görüş ayrılıkları olduğu kadarıyla bunun ötesindeki tercihler ve öncelikler üzerine çıkmaktadır. İkincil önemdeki bu sorunların ve bundan kaynaklanan çatışmaların niteliği ve kapsamı ise, döneme olduğu kadar önplandaki güçlerin kendine özgü durumuna göre değişebilmektedir. Şeriatçı kökeni ve bu kökene uygun düşen çekirdek tabanıyla AKP bu türden özel durumu olan bir partidir ve uyuma ilişkin sorunlar beklentisi de buradan doğmaktaydı. Nitekim ilk bir yılın uyumlu icraatının ardından bugün bu sorunlar boy vermeye de başlamış bulunmaktadır.

Sorunların temelinde ikili bir yön var. Bunlardan ilki, AKP'nin kimliği ve bununla bağlantılı hedefleridir. Gerek ABD'nin yılları bulan “ılımlılaştırma” operasyonu, gerekse artık burjuvazi adına ülkeyi parlamento ve hükümette yönetecek düzeye yükselmiş olmanın gerektirdiği “sorumluluk”, AKP'nin eski şeriatçı kimliğinde önemli bir yumuşama yaratmış durumda. Fakat yine de o temelde dinci bir partidir; burjuvaziye ve emperyalizme cömertçe sunduğu hizmetlerin karşılığını bir biçimde almak istemektedir. Yıl içinde buna yönelik çeşitli girişimleri de oldu, fakat devlette kadrolaşmayı başarmak dışındaki çıkışları her seferinde boşa çıkarıldı. Buna ilişkin sorunlar bir dizi konu üzerinden giderek

olgunlaşmaktadır.

Sorunların bir de öteki cephesi var. Bu ikinci cephedeki sorunlar AKP'den değil burjuvazinin kendi iç bölünmesinden doğuyor. Burjuvazinin en güçlü ve dışa en bağımlı kesimleri ile dışa bağımlılığa ilke olarak itirazı olmayan, ama emperyalist küreselleşme politikalarının ölçüsüz gerekleri karşısında sıkıntıya giren, iç pazardaki ayrıcalıklarını yitiren kesimleri arasındaki bir bölünmedir bu. Bu kesimler AB sürecine uyumun sorunları, Kıbrıs ve kısmen de Güney Kürdistan sorunu üzerinden bugün kendi aralarında giderek daha çok dalaşmaktadırlar.

Burjuvazinin en güçlü ve dışa en bağımlı kesimleri, kendi konumlarından gelen olanakların yanısıra, çatışma konusu sorunlarda emperyalist odaklarla birlikte hareket etmenin avantajlarına da sahiptirler. Burjuvazinin iç pazara daha çok bağımlı ve küreselleşmenin gerekleri adına gündeme getirilen uygulamalara daha az dayanıklı kesimleri ise, başta ordu olmak üzere devletten, yanısıra “milli davalar” ve “ulusal çıkarlar” söylemiyle toplumun şovenizmle yoğrulmuş duyarlılıklarından güç almaktadırlar. Geleneksel düzen partileri ile “düzen bekçileri”nin aynı konulardaki duyarlılıkları, bu kesimi ayrıca güçlendirmektedir.

Kıbrıs ve Kürt sorunu üzerinden yaşanan görüş ayrılıklarının temelinde bu var. Emperyalist burjuvaziyle daha ileri düzeyde bütünleşmeyi çıkarlarına uygun görenler, gelinen yerde Kıbrıs'ı bir yük saymakta ve bu yükten kurtulmak istemektedirler. Kürt sorununda ise içerde “uyum yasaları” çerçevesinde belli düzenlemelerin yapılmasını istemektedirler. Bu tutumun Güney Kürtleri'yle ilişkilere yansımaları, çatışma yerine hamilik yolunun tercih edilmesi olmaktadır.

“Milli politikalar”da ısrarı savunan öteki kesim ise, bugüne kadar izlenegelen geleneksel gerici-şoven politikaların sürdürülmesini istemektedir. Kürdistan ve Kıbrıs, onlar için kolayca

feda edilemeyecek kazanılmış egemenlik ve sömürü alanlarıdır. Karşılığında bir şey alamayacakları gelişmeler karşısında bu egemenlik alanlarını yitirmeyi (Kıbrıs) ya da buna yolaçacak gelişmelerin önünü açmayı (Kürt sorunu ve Güney Kürdistan'daki gelişmeler karşısında esneklik) kabul etmemekte, buna direnmektedirler. Öte yandan bu konular üzerinden direnmeyi politik alanda güç ve etkinlik kazanmanın bir basamağı olarak değerlendirmektedirler.

Gelinen yerde AKP hükümeti ile ordu arasında yaşanacak sorunlara temelde buradan bakmak gerekir. AKP, emperyalist odakların, özellikle de ABD'nin desteği ile başa geldi ve bu desteği koruduğu sürece başta kalabileceğini düşünüyor. Bunu içte, büyük burjuvazinin TÜSİAD'da temsil edilen en güçlü kesimlerinin halihazırdaki desteğini korumak kaygısı tamamlıyor. Böylece, normalde geleneksel konumu ve temsil ettiği burjuva kesimlerin çıkarları bunu gerektirmediği halde, AB'ye uyum dayatmaları, Kıbrıs, kısmen Kürt sorunu vb. konularda emperyalist odakların ve TÜSİAD'ın tercihlerine uygun bir icraat izlemeye çalışıyor. Bununla konumunu korumayı, güçlendirmeyi ve orduyu dengelemeyi, giderek iktidarda daha güçlü bir yer tutmayı umuyor.

Ayrıntılarına burada giremeyeceğimiz bu gerilim ve çatışma alanı, düzen cephesi için ciddi bir siyasal kriz dinamiği olarak duruyor önümüzde. Gerilime konu sorunlarda süreçlerin hızlanması ve takvimlerin sıkışması, bu krizin girmekte olduğumuz yıl içinde kendini iyiden iyiye hissettireceğini gösteriyor.

Bu tablo üzerinden bakıldığında, ekonomik cephede olduğu gibi siyasal cephede de tüm kesimleriyle burjuvazinin en önemli avantajı, devrimci sınıf mücadelesini dizginlemedeki başarısı olarak karşımıza çıkıyor. Devrimci hareketin yılların darbeleriyle güçsüz bırakılması, solun büyük bölümünün "ılımlı" bir çizgiye çekilmesi, Kürt hareketinin

teslimiyete zorlanarak etkisizleştirilmesi, sendika bürokrasisi üzerindeki tam denetim yoluyla işçi hareketinin örgütsüzlüğe, dağınıklığa ve çaresizliğe mahkum edilmesi vb., bu başarının çoğaltılabilecek halkalarıdır.

Bu durumda, düzen cephesinde büyüyen iç çatlakların iki yönlü bir sonucu olabilir. Bunlardan ilki, burjuvazinin iç bütünlüğünün zayıflaması ve böylece toplumsal muhalefetin gelişmesinin nispeten kolaylaşmasıdır. İkincisi ise, örneğin 28 Şubat sürecinde olduğu gibi, toplumsal muhalefetin bu iç çatışmada taraflarca yedeklenmesidir. AB hayranı liberal sol ile ordu yalakası devletçi sol, her biri kendi cephesinden olmak üzere, bu konuda şimdiden çatışan tarafların hizmetindedirler.

Sınıf ve kitle hareketi

2003 yılı Türkiye işçi sınıfı için tarihi önemde kayıpların yaşandığı bir yıl oldu. İşçi sınıfına kölelik koşullarında çalışmayı ve kuralsız bir sömürüyü dayatan yeni iş yasası, burjuvazi payına neredeyse sorunsuz olarak elde edilen tarihi bir başarı sayılmalıdır. Bu çapta bir saldırının bu denli kolayca gerçekleşmesi, işçi hareketinin bugünkü bilinç ve örgütlülük düzeyi ile önderlik durumunu da bütün açıklığıyla ortaya koymaktadır.

Burjuvazinin faşist 12 Eylül saldırısı ile başlayan 20 küsur yıllık sistematik çabası, '80'li yılların sonu ve '90'lı yılların başında bir süreliğine ve kısmen dizginlenebilmiş olsa da, sonuçta bugün işçi hareketini yakın tarihinin en güçsüz, dağınık ve etkisiz durumuna düşürmeyi başardı. Bugün işçi sınıfı toplumun tümünü ilgilendiren ya da özel olarak kendisine yönelen sorunlar ve saldırılar karşısında güçsüz ve çaresiz durumdadır.

Fakat işçi hareketi için bundan daha geriye düşmek artık

mümkün de değildir. Saldırıların çalışma ve yaşam koşullarını çekilmez hale getiren sonuçları, işçi sınıfı saflarında süreci tersine çevirecek birikimi günden güne güçlendirmektedir. Geride kalan yılın işçi hareketi verileri tersinden de bu gelişmeye işaret etmektedir. Sendika bürokrasisine duyulan güvensizliğin işçileri pasifliğe ve ilgisizliğe ittiği dönemin aşıl-makta olduğunu gösteren belirtiler çoğalmaktadır. Sendika bürokrasisinin tüm ihanetine ya da teslimiyetçi, oyalayıcı tutumlarına rağmen, özelleştirme gündemindeki işkollarında işçiler hissedilir bir direnç göstermişlerdir. Çoğu durumda başarısızlığa uğramasına ve böylece toplu tensikatlara yolaç-masına rağmen, tek tek işyerlerinde işçilerin sendikalaşma mücadeleleri giderek yaygınlaşmaktadır.

Bunlara, sınıf içindeki devrimci çalışmanın giderek daha etkili, planlı ve ısrarlı hale gelmesini de eklemek durumun-dayız. Israr, sabır ve ustalık gösterilebildiği ölçüde sınıfa yönelik devrimci çalışmanın giderek daha çok karşılığını bu-lacağı bir döneme de girmiş bulunuyoruz. Komünistler sayısız verinin ortaya koyduğu bu olgunun bilincindedirler ve bunu en iyi biçimde değerlendirebilmek, sınıfa yönelik devrimci çalışmayı her yoldan ve yönden güçlendirmek için azami çaba içinde olacaklardır.

Türkiye'nin güncel ekonomik ve siyasal tablosu, devrimci bir işçi hareketi geliştirmenin olağanüstü önemini açıklıkla ortaya koymaktadır. Sınıf dışı ya da sınıfa rağmen devrimci-liğin devri Türkiye'de çoktan kapandı. Kendince güçlü ve deneyimli olan Türkiye burjuvazisine ve arkasındaki emper-yalist güçlere karşı hissedilir bir çıkış, işçi hareketi ekseninde gerçekleşebilir ancak. Burjuvazinin halihazırda ekonomik kri-zi bu denli rahat yönetebilmesine ve toplumsal muhalefeti kendi iç çekişmelerine bu denli kolay alet etmesine, yine ancak devrimci bir işçi hareketinin gücü ve ağırlığı son verebilir. Toplum sarmış kokuşmuşluğu dağıtabilmenin ve

emekçiler cephesinde bununla elele giden umutsuzluğu kırabilmenin devrimci bir işçi hareketi geliştirmek dışında bir yolu/çaresi yoktur.

Sosyal-demokrat düzen partileriyle güya toplumu sarsacak “sol alternatif”e soyunanların çoğaldığı, abartılı heyecanlarla bezenmiş kof bir popülist söylemle genel bir “halk hareketi” yaratma hayallerinin yeniden uç verdiği bir ortamda, bu temel önemde fakat basit gerçeği bir kez daha hatırlatmak yararsız olmayacaktır.

***

Kamu emekçileri hareketine geçiyoruz. Emekçi hareketinin bu kesimi yıl içinde değişik defalar kitlesel biçimde sokaklara ve alanlara çıktı. Bu, herşeye rağmen bu kesimde tükenmeyen ve tüketilemeyen mücadele isteğinin/dinamizminin bir göstergesi sayılabilir. Fakat geride kalan yılın olayları, reformizmin KESK üzerinden bu harekette yapmayı başardığı tahribatın yeni boyutlara ulaştığına da tanıklık etti. Bu gerici engel aşılmadıkça, kamu çalışanları hareketi KESK bürokratlarının örgütsel ve siyasal denetiminde kaldıkça, yıllardır yaşanan gerileme ve çözümlenin önümüzdeki dönemde de süreceği, yazık ki bugünden açıkça görülebilen bir gerçektir.

Bunun tek sonucu yılların birikimiyle oluşturulmuş bir hareketin eritilmesi ya da çürütülmesi de değildir. Öte yandan kamu emekçileri hareketinin bir kesimini denetim altına almayı başarmış gerici-faşist güruh, KESK yönetiminin sorumlusu bulunduğu bu perişan ortamdan yararlanarak gitgide daha çok güç ve inisiyatif kazanmaktadır.

Kamu emekçileri hareketinin KESK’teki mevcut durumu tabandan gelecek kendiliğinden çıkışlarla aşmasını ummak hem boşuna beklemek olur, hem de devrimci önderlik ve inisiyatifin rolünü bir yana bırakmak anlamına gelir. Gidişatın seyri ancak bilinçli ve örgütlü bir müdahale ile değiştirilebilir. Kamu hareketi bünyesindeki her eğilimden dev-

rimciler işlevsel bir iş ve güç birliği ile buna bir yerinden başlamak zorundadırlar. Bu yapılmadığı sürece KESK yönetimine söylenenlerin bir anlamı kalmayacağı gibi pratik bir yararı da olmaz.

***

İçe dönük olarak paralı eğitim saldırısı ve YÖK, dışa dönük olarak emperyalist savaş karşıtı mücadele üzerinden öğrenci gençlik hareketi, geride kalan yılı nispeten hareketli geçiren kesim oldu. Solcu gençlik grupları bu çaba içerisinde belli oranlarda güç de kazandılar ve devrimcilerin ağırlığı oluşturduğu durumlarda, eylem ve etkinliklere daha etkin ve militan bir hava kazandırdılar. Komünist gençliğin gerek gündemleri saptamada ve işlemede, gerekse eylem ve etkinliklerde inisiyatifi ele almada giderek daha hissedilir bir başarı göstermesi, gençlik hareketindeki bir öteki kayda değer gelişmedir.

Bununla birlikte gençlik hareketine egemen üç temel zaf af esası yönünden hala da sürmektedir.

Bunlardan ilki, muazzam öğrenci kitlesinin varlığıyla kıyaslandığında, mevcut gençlik hareketliliğinin henüz son derece dar ve sınırlı bir alanda varlık gösterebilmesidir. Bununla bağlantılı olarak kitleselleşme, yıllardır süregelmekte olan bir sorun olarak bugün de hala gençlik hareketinin en temel ihtiyacı durumundadır.

Öteki temel zaf, politize olmuş gençlik kesimi içerisinde reformist sol akımların belirgin bir etki ve ağırlığa sahip olmalarıdır. Bu etki ve ağırlık, reformist akımların siyasal başarısından çok devrimci akımların başarısızlığının bir ürünüdür. Yapısal zaaf lar ve dönemsel güçlükler nedeniyle, yanısıra elbette ki burjuvazi tarafından gençlik hareketinde yaratılmış büyük tahribatın bir sonucu olarak, devrimci gençlik grupları kendilerini gençlik hareketi içerisinde üretmekte hala da zorlanmaktadırlar. Komünist gençlik son birkaç yıldır bu

alandaki belli olumlu adımlar atmış olmakla ve bugün gençlik içerisindeki reformist akımın karşısında tek gerçek alternatif güç olarak durmakla birlikte, onun da sözü edilen zaafın ve başarısızlığın dışında olduğunu söylemek yazık ki henüz olanaklı değildir.

Gençlik hareketinin bu iki temel zaafını genel bir örgütsüzlük durumu tamamlamaktadır. Hareketin kitlesel açıdan darlığı ve reformizmin etkisinden gelen politik zayıflığı gençlik hareketini hiç değilse mevcut düzeyiyle kucaklamayı olanaklı kılmayacak ciddi bir örgütlenmeden de yoksun bırakmaktadır. Her çevre kendi son derece sınırlı güçleriyle elbette az-çok örgütlü durumdadır. Ama bu gençlik hareketinin kitlesel düzeyde örgütlülüklerden yoksun olduğu gerçeğini değiştirmedigi gibi, giderek daha çok mezhepsel görünüm kazanarak dar grup örgütlenmeleri de hiçbir biçimde bu tür bir örgütlenme ihtiyacının yerine geçirilemez.

Sonuç olarak; geniş kitlelerle birleşmeyi esas alan bir politik çalışma tarzı, reformizmin etkisini kırmaya ve gençlik hareketi içinde devrimci önderliği egemen kılmaya yönelik çok yönlü bir mücadele, ve nihayet, ilk ikisindeki başarının da sağlayacağı olanaklarla birleşik bir kitlesel gençlik örgütlenmesi, bugün gençlik hareketinin en önemli ve yakıcı ihtiyaçları olmaya devam etmektedir.

Sol hareket ve Kürt hareketi

Dünün devrimci akımlarının ağırlıklı bir bölümü, reformistlerle ayırım çizgilerini giderek daha çok silikleştiren bir tutum içindedirler. Böyle olunca, sol hareketi geçmişteki gibi devrimci ve reformist kanatlarıyla sol hareket olarak ele almak da giderek güçleşmektedir. İrili-ufaklı çeşitli devrimci grup ve çevrelerin 3 Kasım sürecinden itibaren reformist DEHAP blokuna bağladığı umutları biliyoruz. Bu tutum ve

eğilim, 3 Kasım sonrasında zayıflamak bir yana, öteki bazı kesimlerin blok bileşenleriyle kurduğu yakın ilişkilerle yeni bir güç kazandı.

2003 yılının bazı gelişmeleri, bu türden bir tasfiyeci sürüklenişin vehametini de tüm açıklığıyla ortaya çıkardı. DEHAP blokunun belkemiğini oluşturan Kürt hareketi, Kongra-Gel açılımıyla birlikte Amerikancı çizgiye kaydı; tipik bir Kürt burjuva partisi olmak konum ve iddiasını bu yeni adımlarla resmileştirdi. Blokun öteki bileşenleri ise bugün yerel seçimler çerçevesinde işi SHP ve YTP türünden gerici burjuva düzen partileriyle yakın işbirliği ve ittifak düzeyine varmış bulunmaktadır. Dolayısıyla, DEHAP blokuna ilkesizce umut bağlayanlar, bu tutum üzerinden gerçekte kendilerini de bir biçimde düzene bağlamış olmaktadır. Yaşananların devrimci düşünce ve değerlerden henüz ölçüsüzce kopmamış olanlar için uyarıcı olması ve onları bugün için bu gerici eksenden uzaklaştırması, dünkü zaafın ideolojik-politik özünü ortadan kaldırmamakla birlikte, herşeye rağmen olumlu bir gelişmedir.

EMEP, SDP, ÖDP, Kongra-Gel türü akımların bugün sosyal-demokrat gerici düzen partileriyle bu denli kolay ittifak ve işbirliğine girebilmeleri, son 20 küsur yılda solda yaşanan tasfiyeci süreçlerin bugün vardığı en geri ve rezil aşama sayılmalıdır. Emperyalizme ve işbirlikçi burjuvaziye hizmetlerini hükümet ortaklıkları düzeyinde daha dün denebilecek bir zamanda en kaba biçimde ortaya koymuş gerici burjuva partileriyle (Karayalçın'ın SHP'si ve İsmail Cem'in YTP'si) ittifak ve işbirliğine bu denli kolay yatkın olabilmek demek, kendini artık öznel planda da kurulu düzenin bir parçası, siyasal uzantısı saymak demektir. Bu gelişme, giderek oturmakta olan bilinçli bir tutumun ifadesidir.

Bundan böyle, bu konuma sürüklenmiş sosyal-reformist parti ve gruplarla aralarına kesin ve net çizgiler çizmeyen,

ittifak ve işbirliği aramak bir yana, emekçi kitleler önünde onların maskesini düşürmeyi temel ve öncelikli bir kaygı haline getirmeyen parti, grup ve çevrelerin devrimcilik iddiasının artık ne bir ciddiyeti ne de samimiyeti kalır.

Kürt hareketinin “siyasal çözüm” çizgisiyle girdiği süreç, İmralı’yla birlikte devrimden tam kopuş, teslimiyet temelinde düzen ve sistemle barışma ve bütünleşme aşamasına varmıştı. Geride kalan yıl içerisinde Kongra-Gel adımıyla birlikte yeni bir aşamaya girilmiş durumda. Bu, geçmişin ilerici devrimci gelenekleri ve değerleriyle bağların resmen de koparıldığı, dünyanın ve bölgenin en gerici ve saldırgan güçlerinin yeni program üzerinden stratejik müttefik ilan edildiği, emperyalizmin “demokrasi” dinamiği olarak kutsandığı ve bölgeye emperyalist müdahalenin desteklendiği bir aşamadır. Tüm bunlar yeterince açık ve net adımlardır; Kongra-Gel programı üzerinden herkesin anlayabileceği açıklıkta ve kesinlikte formüle de edilmişlerdir.

Bu gelişme, Kürt sorununa ilişkin devrimci çözüm çizgisini Kürt emekçi kitlelerine maletme görevine bugün apayrı bir anlam ve önem kazandırmıştır. Kürt ve Türk işçilerinin devrimci sınıf birliğini her düzeyde kurmak ve geliştirmek, bu görevin tayin edici çözücü halkasıdır. Kürt emekçilerinin kendi burjuvazileriyle bağlarını her düzeyde koparmaları ve Türkiye işçi sınıfı ve emekçileriyle bütünleşen bir çizgide hareket etmeleri, ulusal özgürlük ve eşitliği kazanmanın olanaklı biricik gerçek yoludur. Son 30 yıllık deneyim bu gerçeği bir kez daha kanıtlamıştır.

Yerel seçimler ve bağımsız devrimci sınıf çizgisi

Girmekte olduğumuz yılın gündeminde öncelikle yerel seçimler var. Burjuva siyaset sahnesinin bugünkü tablosu

yerel seçimlere her zamankinden ayrı bir anlam ve önem kazandırmış bulunmaktadır. Hükümet partisi olarak AKP, meclisteki belirgin egemenliğini ezici bir yerel seçim başarısıyla taçlandırmak, böylece konumunu güçlendirmek ve kendisine dış bileyen güçler karşısında daha etkin bir pozisyon elde etmek istemektedir. Hükümet olmanın avantajları, halihazırda korunan büyük sermaye ile emperyalist odakların desteği, ve nihayet, öteki burjuva düzen partilerinin durumu, onu bu konuda fazlasıyla umutlu ve iştahlı kılmaktadır. Tersinden ise öteki düzen partileri yerel seçimler aracılığıyla güç kazandıklarını kanıtlamak, böylece 3 Kasım'da düştükleri perişanlığı bir ölçüde dengelemek istemektedirler. Yerel yönetimleri elde tutmanın sağladığı çok yönlü olanaklar, özellikle de muazzam rant kaynakları ise, iktidarı ve muhalefetiyle tüm düzen partilerinin yerel seçimlere hırsla asılmasının ortak nedenidir.

Öte yandan yerel seçimler reformist sol için de özel önem taşıyan bir politik gündem haline gelmiş bulunmaktadır. Reformist solun hesabı ise, geleneksel düzen partilerinin 3 Kasım'la birlikte düştüğü durumdan yararlanarak ve AKP hükümetinin icraatları karşısında emekçilerin yaşadığı güncel sorunlardan hareketle, muhalefetin bayraktarlığına soyunarak siyaset sahnesinde güç olmaktır. Başarı sağladıkları ölçüde bunun kendilerini ileride parlamenter bir güç haline de getireceğini düşünüyorlar. SHP ve YTP türünden burjuva düzen partileriyle, BCP ve CDP türünden ordu hayranı şovenist-kemalist burjuva partileriyle ittifak ve işbirliğine bu kadar kolay yönelebilmelerinin gerisinde aynı zamanda bu var. Bu onların, resmi politik sahnede bir yer tutmak, düzenin egemenleri nezdinde meşrulaşmak ve nihayet parlamenter çerçevede siyaset yapma olanağına kavuşmak uğruna, çünkü ilerici-devrimci değerlerinden geriye kalan ne varsa onunla da bağlarını koparmaları anlamına geliyor.

Bütün bunlar, yerel seçimleri alışılmışın ötesinde bir politik çekişme ve dolayısıyla yoğunlaşma zemini haline getirmektedir. Doğal olarak başta komünistler olmak üzere bu ülkenin devrimci güçlerini de, siyasal yaşamın yoğunlaştığı ve kitlelerin siyasal ilgilerinin belirgin bir biçimde arttığı bu dönemden devrimci amaçlar uğruna en iyi biçimde yararlanmak görevi beklemektedir.

Partimiz kendi cephesinden bu doğrultuda her türlü araç ve olanağı kullanarak etkin bir faaliyet yürütecektir.

Bu faaliyetin genel çerçevesini oluşturacak başlıca esaslar şunlardır:

- Komünistler seçimlere katılmayı ve burjuva parlamentosundan olduğu gibi yerel yönetimlerden de devrimci amaçlar için yararlanmayı ilke olarak reddetmezler. Fakat bunu yaparken, yerel yönetimlerin gücü, işlevi ve sorunlara çözüm olanakları konusunda herhangi bir yanılsama yaratmamaya özel bir dikkat gösterirler. Dahası bu konudaki burjuva ve reformist aldatmacaların içyüzünü kitleler önünde teşhir etmeyi temel önemde bir görev sayarlar.

- Komünistler için seçim çalışmaları tümüyle devrimci sınıf mücadelesine ilişkin genel hedef ve görevlere tabidir; onlar seçim atmosferinden, kitleleri devrimci hedeflere kazanmanın, onların birliğini, örgütlenmesini ve mücadelesini bu doğrultuda geliştirmenin bir olanağı olarak yararlanmaya bakarlar. Bu çerçevede, kitlelerin karşısına düzenin yasallık cenderesine ve seçimlere uyarlanmış güdük seçim platformları ve bildirgeleriyle değil, kendi bağımsız devrimci sınıf programlarıyla, bunun döneme uyarlanmış ve güncel devrimci görevlere bağlanmış popöler açıklamalarıyla çıkarlar.

- "Ulusal irade" yanılsaması üzerinden burjuvazinin gerçek iktidar odaklarını perdeleme işlevi gören burjuva parlamentosunun içyüzünü kitleler, özellikle de onların ileri kesimleri önünde sergilemek nispeten daha kolaydır. Kitlelerin uzun

yılları bulan deneyimleri bunu bir ölçüde olsun kolaylaştırır. Buna karşın kurum olarak yerel yönetimler, “halkın yönetimi”, “halkın katılımı”, “halka dolaysız hizmet” vb. argümanlar üzerinden sunulmaya müsaittirler. Özellikle reformist sol buna yönelik yanılsamalara güç katar ve buna solcu söylemlerle belli bir inandırıcılık da kazandırır.

Oysa bu büyük bir aldatmacadır. Merkezi iktidar organlarının burjuvazinin elinde olduğu ve bunun bin bir kolla (vilayet, emniyet, istihbarat, garnizon, yargı vb.) kendini yerel düzeyde de gösterdiği bir durumda, yerel “halk yönetimi” tepeden tırnağa bir yalan, aldatmaca ve yanılsamadır. Aynı gerçek, üretim araçlarının ve zenginliğin ezici bölümüyle (dolaysız özel mülkiyet ya da devlet maliyesi ve mülkiyeti olarak) burjuvazinin elinde ve denetiminde olduğu sürece, yerel planda halkın sorunlarının çözülebileceği inancı ya da beklentisi için de geçerlidir. Alabildiğine sınırlandırılmış ve güdüleştirilmiş yerel yönetimler ve bütçeler, bu sınırlar içinde bile burjuvazi tarafından bin bir yolla en sıkı bir denetim altında tutulurlar.

Bu temel bilimsel-toplumsal gerçekten hareketle TKİP, yerel yönetimler üzerinden yapılabilecekler hakkında özellikle reformist sol tarafından işçilere ve emekçilere pompalanan hayallere karşı özel bir mücadele yürütecektir. Her biçimiyle “Belediye sosyalizmi” yanılsamasının içyüzünü kararlılıkla teşhir edecek, bunu, kurulu düzenin gerçek yapısı, kurumlaşması ve işleyişinin ortaya konulması çabasıyla birleştirecektir.

- Komünistler, yerel seçimlerde işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin karşısına kendi bağımsız adaylarıyla çıkacak, yerel seçim kampanyalarını bu adaylar üzerinden öreceklidir. Bu kampanyanın amacı elbette oy toplamak değil, fakat partinin devrimci propaganda ve ajitasyonunu normal dönemlerle kıyaslanamaz ölçüde güçlendirmek, kitleleri devrimci açıdan

aydınlatmak, parti programını tanıtmak, onun döneme uyarlanmış stratejik ve taktik istem ve şiarlarını kitleler içinde yaymaktır. Partinin seçim çalışmasında başarısının temel ölçüsü de bu olacaktır.

- Partimiz kendi bağımsız faaliyetini esas almak ve bugünden bunun örgütlenmesine girişmekle birlikte, olanaklı olan her durumda, öteki devrimci güçlerle işbirliği için de çaba harcayacak, bu konuda sorumluluklarına uygun davranacaktır. Her renkten burjuva ve küçük-burjuva reformist parti, grup ve çevrelerin emekçilerin karşısına "sol alternatif" iddiasıyla çıktığı bir seçim döneminde, bu yönlü bir çaba özellikle bir ihtiyaçtır. Reformist aldatmaca karşısında devrim ve sosyalizm alternatifini öne çıkaran, kitlelere inanç ve kararlılıkla devrimci çözüm ve mücadele yolunu gösteren, bunu devrimci sınıf mücadelesinin geliştirilmesi somut hedefine bağlayan bir çabaya omuz vermek tüm gerçek devrimcilerin görevidir.

- TKİP yerel seçimlerde kendi bağımsız adaylarının yanı sıra, seçim çalışmasını devrimin ve devrimci sınıf mücadelesinin savunulması eksenine oturtmuş öteki bağımsız devrimci adayları da destekleyecektir.

Devrimci seferberlik!

Bölgemizde ve ülkemizde süreçlerin hızlandığı ve karmaşıklaştığı bir tarihi dönemden geçiyoruz. Önümüzde zorlu sorunlar kadar büyük fırsatlar da var. Sorunları göğüslemek, fırsatları değerlendirmek sorumluluğu ile yüzyüzeyiz. Bu ise nitelik olarak güçlenmeyi, nicelik olarak büyümeyi gerektirir. Her ikisinin de sağlam sosyal zemini işçi sınıfı hareketidir. Buraya ayağımızı basamadığımız sürece, nitelik olarak pekişme ve nicelik olarak büyüme üzerine her sanı gerçekte bir yarılsama olarak kalacaktır.

Teori, program, taktik, bir ilk örgütsel temel, örgütsel

omurgayı oluşturan kadrolar, komünist devrimciliğin ilk har-
cını oluşturan politik ve moral değerler vb., komünist bir
hareket, giderek parti olabilmenin bu öncelikli koşullarının
oluşturulması başlangıçta sınıf hareketinden nispeten bağımsız
olarak yaratılabilirlerdi ve yaratıldılar da. Fakat onları
güçlendirmenin, güvenceye almanın, kalıcılaştırmanın, ve en
önemlisi de, bunlarla donanmış devrimci bir öncü olarak
toplum düzeyinde devrimci sınıf mücadelesine yön verebil-
menin zorunlu koşulu kendi sınıf zeminine oturabilmektir.
Bundan yoksun olarak devrimci sınıf mücadelesi içinde ön-
cü ve yönetici bir rol oynamak iddiası ve girişimi, her türlü
ciddiyetten yoksun bir oyuna dönüşür. Bundan çıkan güncel
sonuç, partinin yeniden toparlanma sonrasında çok yönlü
bir yüklenmenin konusu haline getirdiği sınıf çalışmasını
yeni yılda yeni bir düzeyde güçlendirmek gerektiğidir. Öteki
herşey buna tabidir ve bunun hizmetinde olmalıdır.

Bu konuda ilk büyük sınavı yerel seçim çalışması üzerinden
vereceğiz. Genel planda topluma seslenebilmek olanağı anla-
mına da gelebilen bu çalışma, mevcut durumumuzda bizim
için, sınıfa yönelik yoğunlaştırılmış çalışmanın yeni bir düzeye
çıkartılması olabilmelidir. Deyim uygunsuzsa biz bu dönemde
de “halka” ya da genel olarak emekçilere değil, fakat özellikle
işçilere gideceğiz. Varsın reformistler toplum düzeyinde “sol
alternatif” olma sevdasına kapılsınlar ve bu çerçevede tüm
“seçmen”e yönelsinler. Varsın halkçılar eski önyargılarına
dönerek “halk hareketi” yaratma sevdasıyla benzer biçimde
davransınlar. Biz komünistler, bugünün koşullarında ve parti-
mizin bugünkü gelişme düzeyinde, öncelikle ve özellikle iş-
çilere gitmekte ısrarlı olmayı sürdüreceğiz. Bunun tüm öteki
stratejik gelişme ve başarıların olmazsa olmaz temel önkoşulu
olduğu gerçeğinin bilinciyle hareket edeceğiz. Elbette bu
çalışma doğası gereği yoğunlaşmak üzere seçilmiş alan ve
birimlerin dışına belli ölçülerde taşacaktır. Fakat bu

yoğunlaştırılmış çalışmanın zayıflatılması pahasına değil, kendine özgü karakterinin doğal bir yan ürünü olacaktır.

Hedefi ve amacı doğru saptamak yeterli değildir. Bunu etkin, planlı, tempolu ve çok yönlü bir seferberlikle birleştirmeyi de başarabilmek durumundayız. Seçim çalışmasının yoğunlaştırılmış planlı ve disiplinli bir kampanya olması zorunluluğu bu konuda kendimizi aşmamızı kolaylaştıracak bir olanaktır. Bunu en iyi biçimde kullanabildiğimiz ölçüde yılın toplamına da iyi bir başlangıç yapmış, böylece onu kazanmayı daha baştan güvencelemiş olacağız.

Her alanda ve her düzeyde devrimci seferberlik! Bu, partinin tüm partililere ve parti militanlarına bir çağrısı olduğu kadar direktifidir de...

(Ekim, sayı: 233, Ocak 2004, başyazı)

Sendikal örgütlenme mücadelesinin önemi ve devrimci önderliğin tayin edici rolü

Son yılların işçi hareketi kendini iki farklı biçimde dışa vuruyor. Bunlardan birincisi özelleştirme karşıtı mücadele, ikincisi ise sendikal örgütlenme mücadelesidir.

Özelleştirme karşıtı mücadele özünde iş olanağını ve mevcut iktisadi-sendikal hakları koruma amacı taşıyor. Hareketin önderliğini ise salt sendikalist çizgide dahi az buçuk bir mücadele bilinci, iradesi, gücü kalmamış bulunan bir “öncü” kuşak tutuyor. Buna, hareketi düzen içinde tutmaya ve tabandaki dinamikleri sonuçsuz eylemlerle yorup kötürümleştirmeye yönelik bir tarzda denetliyor, demek daha doğru olacak.

‘91 kırılmasından sonra yaşanan bütün pratik deneyimlerin de gösterdiği gibi, özelleştirme karşıtı mücadele, içinde bir takım önemli potansiyel olanaklar barındırırsa da, verili durumyla sınıf hareketinin önünü açmaktan oldukça uzak.

Sendikal bürokrasiyi aşacak, reformist anlayışlardan fazlaca etkilenmemiş militan bir öncü kesim oluşmadan (ki bu da ancak giderek militanlaşan bir hareketin bağrında, bizzat mücadeleyle birlikte oluşabilir), özelleştirme karşıtı mücadelenin bugüne kadarki başarısız tabloyu bozması beklenmemelidir.

Elbette bu, komünistlerin, özelleştirme karşıtı işçi hareketine müdahale görevlerini önemsizleştirmiyor, tam tersine. Zira Parti, siyasal süreçlerdeki kilidi çözecek bir siyasal işçi hareketi için, her türlü potansiyel imkanı düne göre çok daha büyük bir titizlikle değerlendirmek sorumluluğuyla yüzyüzedir. Özellikle özelleştirilmeyi bekleyen kamu işletmelerindeki işçilerin dışavurduğu her türlü tepkiyi sermaye düzenine karşı militan bir mücadele hattına kanalize etmeye çalışmak, söz konusu sorumluluğun en temel boyutudur. Bu açıdan görevimiz, salt devrimci taktikler oluşturmak, bunu genel bir propaganda olarak işlemek değil, bu taktikleri somut müdahalenin konusu etmektir. Gücümüzün ve olanaklarımızın elverdiği her durumda, özelleştirme karşıtı işçi hareketine doğrudan bir müdahale çabası içinde olmaktadır.

Hareketin önünü tutan kesim yılgın olsa da özelleştirme karşıtı mücadelenin gerçek dinamiği tabandaki görece genç işçi kuşağıdır. Bunun kendisi dahi, partinin bu alana somut müdahalesine büyük bir önem kazandırıyor. Söz konusu müdahaleyi önemli kılan diğer bir etken de, Partinin sendikalaşma mücadelesi alanındaki görevleriyle bağlantılıdır. Sınıf hareketi payına -aşağıda da değineceğimiz üzere- değerli potansiyeller taşıyan sendikalaşma mücadelelerine geniş ölçekte müdahale edebilmek, mevcut sendikal olanakların harekete geçirilmesiyle, sendikal mevzilerin etkin tarzda kullanılmasıyla mümkündür. Bunun bir yanı bir takım başarılı sendikalaşma pratiklerine yaslanarak sendikalarda mevzilenmekse, diğer bir yanı da mevcut sendikaların tabanına yaslanarak sendikalar üzerinde basınç yaratmak, böylelikle dışında olunduğun-

da bile sendikal olanaklardan yararlanabilmektir. Özelleştirme karşıtı mücadelenin dinamiği olan kesimleri kazanabilmek, sendikalaşma mücadelelerine etkin desteklerini sağlamak, sınıf dayanışmasını örmek, bu bakımdan da büyük önem taşıyor.

Sendikal örgütlenme eğilimi ve mücadelesi

Öte yandan sendikalaşma mücadelesi, verili nesnel koşullar (yaygın örgütsüzlük, iktisadi-sosyal hak kayıpları, çalışma ve yaşam koşullarının ağırlaşması neticesinde diriliğini koruyan örgütlenme eğilimi) göz önüne alındığında, siyasal süreçlerdeki beklenmedik bir gelişme genel bir sınıf ve kitle hareketliliğine yol açmazsa eğer, epey bir süre işçi hareketine damgasını vuracak gibi görünüyor. Aslında sendikalaşma mücadelesi, çoktan beridir işçi hareketinin kendini dışavurduğu başlıca biçim haline geldi. Sendikal örgütlenme ve bu nedenle kapitalistlerin işçilere yönelttiği saldırılara (özellikle tensikatlara) karşı gelişen eylemler, son yıllarda belirgin bir yaygınlık da kazandı. İstisna sayılabilecek pek az örnek dışında, bu mücadeleler genellikle başarısızlıkla, çoğu durumda büyük kırılmalar yaratan yenilgilerle sonuçlanıyor. Başarısızlık ve yenilgiler, işçilerin eğitimine, bilincine pozitif katkılar sunmak bir yana, işçilerde telafisi kısa dönemde mümkün olmayan tahribatlara da yol açıyor.

Oysa sınıfın örgütsüz kitlelerindeki sendikalaşma isteği/ eğilimi, militan bir işçi hareketinin gelişmesi için önemi yadsınamaz bir imkandır. Üstelik bu sendikalaşma eğilimi bir parça sanayiinin olduğu taşra kentlerini de içine alarak giderek yaygınlaşmakta, son yıllarda çok daha fazla sayıda örnek şahsında eyleme dökülmektedir. Keza yer yer anlamlı mevzi direnişlere evrilebilmektedir. Yaşanan örnekler sendikalaşma

isteğinin esasta ücret, sosyal haklar, ağır çalışma koşullarının bir nebze iyileştirilmesi vb. iktisadi taleplerden kaynaklandığını gösteriyor. Demek oluyor ki, işçileri harekete geçiren etken, bilinçli bir örgütlenme tercihinden çok, belli başlı talepleri kazanmaya yönelik içgüdüsel ya da kendiliğinden bir sınıf refleksidir.

Elbette bu, sermaye iktidarının baştan başa bütün bir '80 sonrasına damgasını vuran, fakat özellikle '90'lı yıllarda tırmandırdığı iktisadi, sosyal ve siyasal saldırıların yarattığı bir nesnelliktir. İşçi ve emekçi hareketindeki '91 kırılmasından başlayarak, işçi sınıfı son on yılda çok şey kaybetti. Özelleştirmeler sonucu örgütlülüğü dağıtıldı, kitlesel kıyımlar yaşadı, güdük de olsa varolan bir dizi sosyal hakkı elinden alındı, ücretleri reel olarak sürekli eridi, işgünü süreleri uzatıldı, bütün bunların sonucu olarak çalışma ve yaşam koşulları ağırlaştırıldı. Nihayet sermaye iktidarı, işçi sınıfına yönelik topyekûn saldırısının başarılarından yola çıkarak, fiili uygulama haline getirdiği kural ve dayatmaları, "kölelik yasası" yoluyla yasal bir çerçeveye oturtarak genelleştirip pekiştirdi.

Bu arada özelleştirmelerden ve '91, '94 ve sonrası kitlesel tensikatlardan yakasını sıyırmış örgütlü kesim (ki büyük oranda KİT'lerde çalışmakta) içindeki öncü işçiler de bütün mücadele istek ve enerjilerini yitirmiş oldular. Toplumsal düzeyde kitlelerin ileri kesimlerine egemen olan devrimci atmosferin '96 yazından itibaren yerini reformist atmosfere bırakmasından itibaren böyle bu. O zamana kadar bu öncü kesim reformist etki altında olsa ve sendikalist bir çerçevede kalsa da, yine de belli bir mücadele isteği ve enerjisi barındırıyordu. Tasfiyeci reformizm o günden bugüne bundan eser bırakmadı. Mücadele süreçlerinde oluşmuş sendikal bilinç de peyderpey yok olmaya yüz tuttu.

Yıllar önce tırnak içine alınarak da olsa "öncü" olarak nitelenen bu kesim, gelinen yerde artık sendikal bürokrasinin

basit bir eklentisi ve dayanağı olmaktan başka bir şey değil. Bu konumuyla, en iyi durumda bile bürokratik mekanizmadaki mevzilerini korumaktan, çok çok konumlarını güçlendirmekten öteye bir tasaları olmayan reformist anlayışların işçi sınıfı içindeki tabanını teşkil ediyor. '80 sonrasında mücadele deneyimlerinden geçmiş bu kesim, sonradan yetişen işçi kuşaklarına (ki sınıf bilinci, kültürü zayıf, pek bir mücadele deneyimi olmayan kuşaklardır) zerrece olumlu bir etkide bulunmadı. Sendikal eğitim konusunda bile sendikalara doğru dürüst bir iş yaptıramadı.

Sendikalaşma mücadelesinin maddi sınıfsal temeli

Sınıfın örgütsüz ve sınıf bilinci zayıf kesimi, sermaye düzeninin ideolojik-politik, sosyal, ahlaki ve kültürel her türlü dejenerasyonuna karşı fazlasıyla savunmasız kaldı. Bu yüzden ki sendikalaşma eğiliminin taşıyıcısı ve mücadelenin dinamiği olan bu işçi kuşaklarının ufku en iyi durumda dahi sınırlı iktisadi-sosyal taleplerin ötesine geçemiyor. Sendikal örgütlenmeyi, ücretlerin, mesai saatlerinin, ağır çalışma koşullarının bir parça düzeltilmesi, sigortaların düzenli yatırılması, gıda, yakacak, giyim yardımı vb. ile neredeyse bir görüyorlar. Diğer bir ifadeyle sendikalaşmayı, sınıf kavgasının etkin bir aracı olarak değil, çalıştıkları işletmenin sınırları içerisinde bir takım hakları elde etmenin sihirli anahtarı olarak algılıyorlar.

Örgütsüz işçilerdeki bu dar ve kısır algının, onların özellikleri ile çok yakından bir bağı var. Gündelik sohbetlerde bile sıkça yakınılan sorunlardan biri, toplumda bir tarihsel belleğin olmamasıdır. Oysa bu önerme, bir sınıf olarak burjuvazi için doğru değil. Fakat işçi sınıfı ve emekçiler payına durum kesinlikle böyledir. Doğal olarak alttan gelen yeni

işçi kuşakları, tarihsel bellek bakımından geçmişten bir miras devralamıyor. Kendiliğindenlik sınırlarında bir sınıf bilinci bile, üretim alanına adım attıktan itibaren yaşadığı süreçler üzerinden oluşabiliyor. Bu süreçlerdeki sınıf mücadelesinin ölçüsü, bilincin çerçevesini de belirliyor. İşte sendikalaşma eğilimi taşıyan işçi kesimlerine rengini veren özelliklerin başında, '90'lı yılların geri atmosferinin şekillendirdiği bu geri bilinç gelmektedir.

Sendikalaşma örneklerine bakıldığında görülecektir ki, işçiler, hatta işleri çekip çeviren doğal öncüler dahi sınıf, mücadele, sermaye, sendika gibi basit konularda bile doğru düzgün bir bilgi sahibi değiller. Genelde sendikaya, kendileri dışında resmi (bu, devletin bir parçası olmak anlamında bir resmîlik) bir kurum gözüyle bakılıyor. Çoğunluğu sağlayıp sendikaya üye olmakla sorunların aşılacağı, durumun düzeleceği umuluyor. Sendikaya böyle bakanlar, sendika bürokrasisinin gerçek mahiyetinden de doğal olarak bihaberler, ya da çok çok, bu ihanet mekanizmasına soyut bir kavram olarak aşınalar ancak.

Sendikalaşma mücadelesinin dinamiği olan kesimi, tarihsel bir sınıf belleği taşımadığı için, dahası yenilgi süreçlerinin yüklerini taşıyan örgütlü işçilerden, bir o kadar da korkuları büyümüş eski kuşak işçilerden ayrı bir kategoride sayılabileceği için, genç bir işçi kuşağı olarak tanımlayabiliriz. Bu özelliği ona enerjik, hızlı parlayan ama çabuk sönme tehlikelerini de içinde taşıyan bir militanlık, müdahaleye açıklık ama savaşımında kararsızlık ya da soluksuzluk karakteri vermektedir. Gerek komünistlerin bizzat aktif rol oynadığı örnekler olsun, gerekse sendikalaşma üzerinden yaşanan direniş örnekleri olsun, yaşanan deneyimler bunu göstermektedir.

Aynı işçi kesiminin özelliklerine, az çok bir bilinç taşıyan doğal öncülerden yoksun olmayı da ekleyebiliriz. Sendikal örgütlenme faaliyetini siyasal özneler başlatsa bile, örgütlenme

mücadelesinin kendisi gerçek öncülerine süreç içinde kavuşuyor. Hatta öncülerini kendisi yaratıyor demek daha doğru olur. Bu genelde bir handicap gibi görünse de, aslında bir şekilde müdahale edebildiğimiz yerlerde bir avantaja da dönüştürülebilir. Yeter ki işçiler içindeki tek tek unsurlara takılıp kalmak yerine hareketin toplamına, dinamik, potansiyel öncülük taşıyan öğelerin bütününe bakabilelim. Bu durumda, işçiler içinde dürüstlüğü ile bilinen her bir işçiyi örgütlenme faaliyetinin öznesi haline getirmek, dolayısıyla işyeri örgütlülüğünü sağlam ve güçlü kurmak mümkün olur.

Sendikal örgütlenme mücadelesinin ortak özellikleri

Temel özelliklerini böyle betimleyebildiğimiz bir işçi dinamiğine dayanan sendikal örgütlenme eğilimi ve mücadelesi hakkında da bazı noktaları işaretleyebiliriz. Bu mücadeleler çoğunlukla bir birinden kopuk görünüyor ve mevzi bir olgu olarak vuku buluyor. Fakat sanayi kentlerinin belli başlı işçi havzalarında baş gösteren bir sendikal faaliyet, yetki başvurusu yapıp haberi yayıldıktan sonra birçok işletmede yakın bir ilgiye, belli bir sempatiye yol açıyor. Koşulları benzer olan birçok fabrikanın işçisinde ise sendikal örgütlenme fikri yaratıyor. Hele bir de şeytanın bacağı kırılmış ve sorunsuz örgütlenilebilmişse, başka işyerlerindeki işçileri mutlaka tetikliyor. Öte yandan aynı bölgede yaklaşık zamanlarda birden çok sendikal örgütlenme pratikleri boy gösterebiliyor. Bu son bir iki yılda giderek yaygınlaşan bir durum. Ve daha fazla yaygınlaşmasını da beklemek gerek. Bu tür durumlarda Partimizin “ortak komite ortak direniş”, ya da yerine göre “ortak komite ortak mücadele” taktiği kendine çok somut bir zemin bulmaktadır. Ki farklı fabrikalarda aynı hedefe yönelik çalışmalar görüldüğünde, farklı fabrikaların işçileri

arasında hedef ve çıkar birliğine dayalı bir kaynaşma olabiliyor.

Dolayısıyla her ne kadar her bir işyerinin sınırları içinde, o işyerindeki işçilerin diğer sınıf kardeşlerinden bağımsız olarak başlattıkları mücadeleler olsa da, sendikal örgütlenme mücadeleleri arasında işçilerin kolayca algılayabileceği somut bağlar var. Nitekim hem sendikal örgütlenme eğiliminin yaygınlığı hem de bu somut bağların varlığı, örgütlenme mücadelelerini işçi hareketi için paha biçilmez bir değere kavuşturuyor. Örneğin aynı bölgede orta ve büyük ölçekli 5-6 işletmede gelişen, giderek bir birine kenetlenen, kaderini bir birine bağlayan sendikalaşma çabaları, hele bir de militan bir kararlılık taşıdıkları durumda, bu tüm bölge işçilerini büyük oranda harekete geçirme imkanı demektir.

Öncü işçi platformlarının aynı yerellikteki sendikalaşma mücadelelerini ortaklaştırabilmek bakımından yadsınamaz bir işlevselliği olduğunu; bunu değerlendirmenin platformlara birimlerde temel kazandırmanın başlıca koşullarından biri olduğunu, burada sadece hatırlatmakla yetinelim.

Örgütlenme mücadelelerine Partinin devrimci önderliği

Nedir ki halihazırda ve kendiliğinden bir akışla işçiler ne sendikal örgütlenme mücadeleleri arasındaki bağı kolayca görebilir, ne güçlü bir kader birliği kurulabilir, ne de militan bir kararlılık oluşur. Bunlar ancak Parti örgütlerimizin, sınıf çalışması içindeki tüm birim ve yoldaşlarımızın, Partinin taktik önderliğini sınıf zemininde hayata geçirmesiyle olanaklıdır.

İlk bakışta belki büyük bir iddia gibi görünebilir; fakat komünistler, sorunu tamı tamına böyle ele almak dışında bir seçeneğe sahip değiller. Zira küçük burjuva devrimci-demokrat akımlar, birakalım proletaryanın devrimci önderlik

ihtiyacım karşılamayı, giderek çok daha ileri düzeyde varlık-yokluk sorunu ile boğuşmaktalar. Kaldı ki onlar için sınıfa yönelik faaliyet, hiçbir zaman işçilerin hareketlendiği anlarda sınıfa kendiliğindenci bir yönelimin ötesine geçmedi. Hiçbir durumda ideolojik-politik kavrayış ve konumdan kaynaklı bir bilinçli stratejik tercih olmadı. Nihayetinde onlar işçi sınıfının değil, küçük burjuvazinin penceresinden bakıyor, bu sınıf zemininde yaşıyorlar.

Reformist akımlar için de farklı bir cepheden aynı şeyler söylenebilir. Onların sınıfa ve emekçi kitlelere nasıl önderlik ettiğini, halihazırda sendikal bürokrasi mekanizmasında tutukları mevzileri nasıl değerlendirdikleri üzerinden görebiliriz. Reformist çevrelerin sınıfa yönelimi küçük-burjuva çevreler kadar kendiliğindenci değil belki, fakat hiç kimse sınıfın geri bilinçine dayalı kuyrukçulukta reformist çevrelerin eline su dökemez. Onların işçi hareketinde yaptığı tahribatı, hareketin önünde nasıl bir barikat oluşturduklarını, özelleştirme karşıtı hareketin bir takım yönlerini irdelerken gösterdik. Burada bu kadarı yeterli olmalı.

Kaldı ki, komünist işçilerin birçok örnek üzerinden tanık olduğu gibi, her iki kesim de sendikal örgütlenme mücadelelerine önderlik alanındaki yeteneksizliğini ve basiretsizliğini yeterli açıklıkta ortaya koymuş durumdalar. Sendikal örgütlenme onlar için işçilerin büyük bir çoğunluğunu sendikaya üye yapmaktan ibarettir neredeyse. İşverenin olası saldırıları püskürtülemezse bile, bu kadarı bürokrasi mekanizmasında koltuk elde etme ya da varsa onu korumalarına yetiyor. Ya da çoğu durumda kaşarlanmış sendika bürokratlarıyla geçici flörtler yaşamalarını sağlıyor. Çevrenizdeki örneklere bakın, çok sayıda bu türden “önderlik” pratiği görebilirsiniz.

Bütün bunlardan da anlaşılacağı gibi, partinin işçi hareketine müdahale görevlerinin önemi, nesnel bir zemine ve mantığa dayanıyor ve taktik önderlik iddiasının temelini de

bu oluşturuyor. Bu iddianın hakkını vermek, sendikal örgütlenme eğilimini devrimci bir temelde pratiğe dökmele, örgütlenme mücadelelerini militan bir işçi hareketinin manivelalarına dönüştürmele mümkündür.

Bu bağlamda, sendikal örgütlenme faaliyetimizi belli başlı yönleriyle irdelemekte önemli yararlar bulunmaktadır.

Sendikal örgütlenmenin başlıca esasları

Sendikalaşma faaliyetleri, her dönem Partimizin sınıf çalışmasının başlıca yönlerinden biri olageldi ve bu gelinen yerde çok daha büyük bir önem kazandı. Üstelik bu çerçevede sınıf hareketinin nesnel ihtiyaçları ile partinin öznel durumu da bir biriyle çok daha uyumlu örtüşüyor. Özelleştirme karşıtı mücadele bahsindeki görevlerin altı çizilirken, Partinin stratejik sektörlere yönelik faaliyet konusundaki değerlendirmelerine de ister istemez göz atılmış oldu. Fakat güç planında öznel zorlanmalar yaşadığımız bir evrede, bölge örgüt ve kolektiflerimizin içerden ve dışardan faaliyet yürütmek için hedef birim tayin ederken, sendikalaşma için görece uygun işletme ve fabrikaları başa koymaları isabetli bir tercih olacaktır. Genellikle orta ölçekli olan bu tür fabrikalar hem içerden çalışma imkanları olan, hem de iyi bir yüklenmeyle kısa zamanda başarı sağlanabilecek, dolayısıyla sendikal mevzilere sarkma olanağı yaratacak yerlerdir. Sendikal bürokrasinin yaşadığı kan kaybı böyle bir nesnel durum yaratmış oldu.

Bir kere, sendikal örgütlenme faaliyeti, belki bazı ilerici sendikacılar, eğitim ve örgütlenme uzmanları için istisnai durumlar olabilir, ama patronlardan olduğu kadar sendika bürokratlarından da kesinlikle gizli tutulmalıdır. Bunun tersi davranışların ne tür sonuçlara yol açabildiğini kendi öz

deneyimlerimizden biliyoruz. Hiçbir şey değilse bile işçi kitesinin bağımsız taban inisiyatifini ve örgütlülüğünü yaratmak için bu gizlilik gereklidir.

İkinci olarak, sendikalaşma faaliyeti kendi başına çoğunluk işçinin sendikaya üye yapılması anlayışından kurtarılarak, gerekli çoğunluğun fazlasını aşan bir kitlesellikte ve tabanın bağımsız örgütlenmesi eksenine oturtulmalıdır. Güçlü bir taban örgütlenmesi olmadan kotarılan sendikalaşma örnekleri, sınıfa bir şey kazandırmadığı gibi, çoğu yerde bedel diye öncü işçilerin kıyımına uğraması, işçilerin geri bilinci vb.'nden dolayı sendika bürokrasisinin işine yarıyor.

Tabanın örgütlenmesi basit olarak bir işyeri komitesinin oluşturulması değildir. Elbette örgütlenme mutlaka ayakları bant, bölüm, vardiya vs.'ye basan komiteler aracılığıyla yapılmalıdır. Bu, işin olmazsa olmazıdır ve başarının öncelikli temel koşuludur. Belki mutlaklaştırmak doğru olmaz, fakat genelde örgütlenmeye, öncelikle bir komite örgütlenilerek başlanmalıdır. Bu kendi gerçek bileşenlerini ve kimliğini yakın önderliğimiz altında gelişen sağlıklı bir süreç içerisinde mutlaka bulacaktır.

Üçüncü olarak, örgütlenme faaliyeti, esasta işçileri verili koşullarda en militanından en pasifine kadar bütün direniş biçimleri üzerinden saldırılara karşı adım adım hazırlama eksenine oturtulmalıdır. Bu konuda genelde hatalı bir yaklaşımla karşılaşılıyor. Deniliyor ki işçilerde bir takım momentlerde güçlü bir şekilde ortaya çıkan sendikalaşma hevesi, bu tür şeyler dile getirildiğinde yok oluyor, çünkü işçiler bunlardan korkuyor.

Elbette burada sorunun bir yanı üslup ve yöntemle ilgilidir; neyi ne zaman, nerede, nasıl anlattığınız bazen her şeyden çok belirleyici olabiliyor. Ama daha önemli bir mevzu var. Eğer işçiler ucunda bir yenilgi olsa bile dövüğe dövüğe yenmek ya da yenilmek bilinciyle donatılmamışlarsa, en ufak

bir saldırıda kolayından yenilmekle kalmazlar, uzunca bir süre o sendikalaşma hevesine ve genel olarak sendikalara lanet okurlar. Neticede sendika ile sendika bürokrasisi ayrımını, saflarımızdaki insanlardan bile yapamayanlar var. (Burada kısa bir not olarak sendikaların içinde bulunduğu durum, sendika bürokrasisine karşı işçi sınıfının görevleri, işçilerin bağımsız inisiyatifinin ve taban örgütlülüklerinin önemi vb. konusunda işçilerin en başından itibaren sağlam bir bilinçle donatılmasının hayati bir önem taşıdığını belirtelim.)

Biz en uygun araç, yöntem, üslup, zaman neyse, bunları kullanarak müdahale edelim. Varsın kırılacaksa hevesler kırılsın, ama sonuçta daha temelli kırılmalar yaşanmasın, dinamizm ve enerji yok olmasın, işçilerin bilinci tümden dumura uğramasın. Yılgınlık olmadıktan sonra yeni denemeler için çok daha güçlü eğilimlerle karşılaşacağımızdan kuşku duymayalım.

Dördüncü olarak, ki bu üçüncüsüyle yakından ilişkilidir, işçiler süreç ilerleyip sendikal bir eğitim az çok verildikçe “ya biz bu fabrikada örgütlenip hakkımızı alacağız, ya da en kötü ihtimalle bu fabrikanın kapısına kilit vurulur” hedefine kilitlenmelidir. İlkten işçilere itici gelebilir ama o hareketliliğin, ilginin sunduğu zeminde belli bir bilinç yaratıldııkça bunu canı gönülden sahipleneceklerdir. Kaldı ki böylesi bir kararlılık yaratılmadan, ne işverenden gelebilecek olası saldırılar göğüslenebilir, ne de tabanın gerçek bir örgütlülüğünden bahsedilebilir.

Beşinci bir sorun, direniş fonu konusudur. Sendikal örgütlenme mücadelelerinde inisiyatif biz komünistlere geçtikçe bunun, direniş fonu sorununun özel bir önemi olacaktır. Parasal olanaklardan, daha somut olarak bir direniş fonundan yoksun olmak, birçok işçi direnişinin zamanından önce çözülmesinin temel nedenlerinden biridir. Sendikalar işçilerin ihtiyaçlarını karşılamaya yanaşmayarak bu çözüme seyirci ka-

labilmektedirler. Örgütlenmeyi ve direnişini sendika bürokrasinin denetimi ve inisiyatifi dışında ele almak, bağımsız bir direniş fonu yaratmayı da direnişin başarısının zorunlu koşulu haline getirmektedir. Bu sorunu işçi ve emekçilerin dayanışma katkılarına cesaretle yönelerek ve Avrupa'daki işçi yoldaşlarımızı göreve çağırarak belli bir başarıyla çözebiliriz.

Burada işaret edebileceğimiz bir diğer sorun ise işçilerin eğitimidir. Bu o denli önemli ki, işçilerin aydınlatılıp bilinçlendirilmesiyle tabanın bağımsız inisiyatifini, taban örgütlenmesini eş değerde sayabiliriz. Bu eğitimin olduğu yerlerde, ister zaferle ister yenilgiyle sonuçlansın, sendikalaşma mücadeleleri sonucunda işçi sınıfı kesinkes kazançlı çıkmaktadır. Dolayısıyla komünistler, işçilerin kitlesel eğitimini, sendikal örgütlenme eğilimine yahut mücadelelerine genel işçi hareketini geliştirme amaçlı müdahalelerinin en temel bileşeni olarak görmelidirler. İşçiler tek bir kapitalistten ötesine geçerek kapitalistler sınıfına, sermaye düzenine-iktidarına, bunun temel kuvvetlerine, özellikle de sendika bürokrasisine karşı az buçuk bir bilinçle donandıkları, sınıfsal bir kin kazandıkları ölçüde, orada nihayet bir parça kayda değer bir taban örgütlülüğü de oluşmuş sayılır. Gerisi iş yeri komitesi, sendikal demokrasi, tartışma ve karar süreçlerine katılım ve eylem disiplini vb.'ne bakıyor.

Son olarak da, işçi sınıfının iktisadi-sendikal hareketine önderlik görevleri ile siyasal müdahale görevlerinin iç içeliğini, birincisinin ancak ikincisine bağlı ele alındığında bir anlamı olacağını vurgulayalım. Unutulmamalı ki Parti'nin stratejik amacı, sınıf hareketi ile bilimsel sosyalizmi birleştirmek, sınıfın bilinçli öncü azınlığını kendi saflarına toplayarak bunu kendi şahsında, örgütsel bir temelde cisimleştirmektir. Siyasal sınıf çalışmamızın her türlü somut, güncel, taktik biçimi bu stratejik eksene bağlanmak durumundadır. Bu

çerçevde sendikalaşma faaliyetlerinde işçilere politik müdahale görevlerini ekonomik-sendikal talepler ile siyasal iktidar hedefi arasındaki ilişkiyi ortaya koyan bir tarzda yerine getirmek, ihmale gelmeyecek bir zorunluluktur. Pratik örneklerin de tanıklık ettiği gibi, sendikalaşma mücadeleleri işçileri politik müdahaleye açık hale getirmekle kalmaz, süreç içerisinde kendi kimliğini bulan öncüler arasında da Partinin fabrika hücrelerini oluşturacak kadro potansiyelini de yaratır. Sorun, elverişli momentlerde bu potansiyel güçleri kazanacak isabetli müdahaleler gerçekleştirmekte düğümleniyor.

Partinin birikimi bu sorunun çözümünde gerekli olan taktik ustalığın da başlıca anahtarıdır.

(Ekim, sayı: 233, Ocak 2004)

Yerel seçimler ve sol hareket

Tasfiyeci çürümenin son aşaması: Burjuva parlamentarizmi

3 Kasım seçimleri sol hareket tablosunun yeni bir düzeyde netleşmesinde çok önemli bir dönemeç noktası olmuştu. '71 Devrimci Hareketi'nin uzantısı olan ve '70'li yıllarda genel planda iyi-kötü devrimci bir konumda bulunan halkçı küçük-burjuva hareketin başlıca temsilcileri, 12 Eylül sonrasında girdikleri tasfiyeci çürüme sürecini, bir dizi aşamanın ardından 3 Kasım'da nihayet parlamentarizme açık geçişle noktalamışlardı. Geleneksel solun önemli bir kesiminde büyük umutlara ve heyecanlara vesile olan reformist DEHAP Bloku bu geçişin platformu olmuş, seçim başarısı beklentisiyle depreşen burjuva liberal hayaller "iktidara yürüyoruz!" türünden söylemlerde ifadesini bulmuştu.

Bu, '60'lı yıllarda başgösteren modern toplumsal

hareketlilik içinde kendini bulan yakın dönem sol hareketinin tarihinde gerçekten de temel önemde bir dönüm noktasıydı. Parlamentarizme bu açık geçiş, '60'lı yılların TİP oportünizmine dönüş anlamına gelmekteydi. Yine de buradaki bu dönüş tanımı yanıltıcı olmamalıdır. TİP, tüm kaba oportünizmine rağmen, solun tarihi içinde ilerici bir gelişmeyi temsil ediyordu. Oysa bugün parlamentarizme dönüşü yaşayanlar, aynı tarih içinde liberal bir çürümeyi temsil ediyorlar. TİP şahsında yaşanan, düzenden sol bir ayrışmanın ve giderek devrimci bir kopuşmanın bulaşık bir ilk filizlenmesiydi. Oysa liberal sol şahsında şimdilerde yaşananlar, düzenle yeniden barışmanın ve giderek onunla bütünleşmenin son adımlarını temsil etmektedir. TİP'le başlayan sol uyanış, zamanla bağrından devrimci akımlar çıkarmış, reformizmi ve burjuva parlamentarizmini geride bırakmayı olanaklı kılan tarihsel önemde teorik ve pratik ilerlemeler yaratmıştı. Oysa bugün düzenle bütünleşmeye varan tasfiyeci liberal çürüme, bu teorik ve pratik kazanımlarla zaten yıllardır koparılan bağların artık biçimsel/duygusal planda da bir yana bırakılması anlamına gelmektedir.

Bütün bunlar esası yönünden daha 3 Kasım'da yeterli ölçüde açık bir ifade kazanmış bulunuyordu. Komünistler, genellikle olduğu gibi, büyük önem taşıyan bu dönüm noktasını da zamanında teşhis etmekle kalmadılar, açık değerlendirmelere ve ilkeli bir mücadeleye de konu ettiler. Oysa hala da devrimci olmak iddiasındaki öteki sol çevreler tarafından bu yapılmadı, yapılamadı. İçlerinden bazıları elbette bu oluşumun reformist niteliğini vurguladılar, bu çerçevede ona çeşitli eleştiriler de yönelttiler. Fakat bu adımın ve bununla yaratılan cereyanın devrimci hareket ve devrimci sınıf mücadelesi için anlamını, yarattığı tasfiyeci basıncı ve tahribatı, yerli yerine oturtamadılar. Dolayısıyla bunun gerektirdiği açık, tok, ilkeli ve cepheden bir mücadelenin hedefi

haline getiremediler. Eleştirilerin çerçevesi, olağan dönemin olağan bir yanlış politikasını eleştirmenin ötesine geçemedi. Soruna bu sınırlı ve yüzeysel bakışın da bir sonucu olarak, aynı çevreler, düşünsel plandaki eleştirilerine rağmen pratikte reformist-parlamentarist bloka karşı hayırhah bir tavır takındılar (dolaylı olarak destekleyici tutumlara girdikleri bile söylenebilir). Meydanı bu denli boş bulmanın da verdiği rahatlık ve imkanlarla, sonuçta reformist-parlamentarist blok, solun önemli bir bölümünü ardından sürüklemekle kalmadı, “müzmin boykotçuluk” nedeniyle bir bakıma kendiliğinden bu rüzgarın dışında kalanların bile örtülü biçimler içinde pratik desteğini almış oldu.

Bazı çevreler ise blokun ilkesel ve ideolojik özünden ve işlevinden çok biçimleniş tarzına ilişkin eleştirileri öne çıkardılar. Seçimleri izleyen günlerde başka biçimler içinde fakat özünde aynı türden bir cepheleşme önerdiler. Bir de şimdi olduğu gibi “Karayalçın engeli”ne takılıp da bu engel nihayet aşıldığında ise bu kez liste pazarlıklarına ilişkin zaman sıkışıklığına kurban gidenler vardı. Böylelerinininki, şimdi de dikkate değer yeni bir örneğini görmekte olduğumuz gibi, reformizme karşı ilkesel bir tutumdan çok işin içinde dolaysız olarak düzen partilerinin bulunmasına duyulan politik ve psikolojik bir tepkinin ifadesiydi. Reformist-parlamentarist platformun kendisi sorun olmuyor, ama bizzat bu platformun ilkesel ve mantıksal bakımdan olanaklı ve zorunlu hale getirdiği sosyal-demokrat çevrelerle ittifaka tepki gösteriliyordu. Bunun ilkesel bir muhalefet noktası olmadığını 3 Kasım’da SHP’ye muhalefet edip de 28 Mart’ta bu kez onu sorunsuz olarak benimseyen EMEP örneği üzerinden somut olarak görmüş bulunuyoruz. (Nitekim hala da Karayalçın engeline takılanlar, bugün gelinen yerde, itirazlarının ilke olarak sosyal-demokratlarla ittifaka değil fakat ittifaktaki “hegemonya sorunu”na olduğunu, başkalarını “gerçeğe saygı”ya çağırırlarken

dile getirmiş bulunuyorlar. Bu, gelecekteki benzer bir engelin aşılmasını bugünden kolaylaştırmaya yönelik temel önemde bir ön adım sayılmalıdır).

Sonuçta, 3 Kasım sürecinde, hala da iyi-kötü devrimcilikte ısrar etme gayretinde olan geleneksel halkçı akımların neredeyse tümünde, sorunu tarihsel anlamı, ideolojik-ilkesel özü ve güncel politik işlevi üzerinden değerlendiren ve bunun gerektirdiği etkili bir mücadelenin konusu haline getiren açık ve ilkeli bir tutuma rastlanmadı. Bunu rastlantı saymıyoruz ve küçük-burjuva demokrasisinin bir yönüyle her zaman liberalizme açık yapısal ideolojik kimliğinden ayrı görmüyoruz.

Reformist solun düzen soluyla tarihi buluşması

Şimdi 28 Mart yerel seçimleri sürecindeyiz ve benzer bir durumla bir kez daha yüzyüzeyiz. 3 Kasım'dan farklı olarak bu kez "boykotçu" bir kesimin bulunmaması, alınan ve alınacak olan tavırlara apayrı bir anlam ve önem kazandırıyor. Öte yandan reformist blokun yapısında esasa ilişkin bazı yeni gelişmeler var. Bunlar daha net değerlendirmeler yapmayı alabildiğine kolaylaştıran bir açıklıkta ve kesinlikte olduğu ölçüde, alınan ve alınacak olan tavırlar ayrıca bir önem kazanıyor.

Sözünü ettiğimiz yeni gelişmelerin ilki, Kürt hareketinin Kongra-Gel'le birlikte yaptığı açılımlardır. Devrimin ve devrimci sınıf mücadelesinin kategorik olarak reddine dayanan, Kürt burjuvazisinin siyasal hareketi haline gelmekte ve Kürt sorununun çözümünde Amerikancı çizgiye oturmakta ifadesini bulan bu açılımların anlamı, ne iyi ki çok kimse tarafından artık açıkça teşhis edilip net tanımlamalara konu edilebiliyor. Fakat bu kadarı sorunu çözmiyor, gelişmeler karşısında alınan tavırların gerçek mahiyeti hakkında kendi başına her-

hangi anlam taşımıyor. Zira yaşanmakta olan bir köklü değişim üzerine genel tahliller, pratikte de ortaya bir takım siyasal sonuçlar çıkarabilmelidir. Yoksa tahliliniz en iyi durumda anlamsız bir süs olarak kalır, gerçekte ise sizin kendi gerçek konumunuzu ve tutumunuzu gizleyen aldatıcı bir örtü işlevi görür. Eğer siz bir akımın artık net bir biçimde burjuva bir çizgiye oturduğunu ve biricik varlık nedeni olarak kalan Kürt sorununda da Amerikancı bir çizgiye kaydığını söylüyorsanız, öte yandan kendiniz emekçi sınıfları ve ezilenleri temsil etmek iddiasındaysanız, bu durumda yapmanız gereken, sözünü ettiğiniz değişimi yaşayan akımın kitleler önünde maskesini indirmek, emekçileri burjuva gerici tuzaklara karşı uyarmak ve onları devrimci çözüm çizgisine çekmek olmalıdır. Tahlillerinizden çıkan politik sonuçlar bunlar olmuyorsa eğer, bu durumda siz ya kuyrukçu budalalar, ya da daha da kötüsü politik düzenbazlar konumundasınız demektir.

Kürt hareketinde İmralı süreciyle başlayan düzenle ve devletle barışma ve bütünleşme çizgisi, Kongra-Gel'le birlikte artık bütün mantıksal sonuçlarına varmış bulunmaktadır. Bu çizgiye oturmuş bir Kürt hareketi için şimdi temel önemde sorun, Türk burjuvazisiyle ilişkilerini onarmak, düzen nezdinde burjuva bir siyasal güç olarak meşrulaşmaktır. Onun gündemdeki yerel seçimlerden beklediği en önemli siyasal sonuç da kendi cephesinden yerinde bir tutumla budur zaten. Bu beklenti SHP gibi tabansız ama devletle bağlantılı bir partinin çatısına neden bu denli kolay razı olabileceğini de açıklamaktadır. Kürt burjuva hareketinin bu tercihini anlaşılmasız bulanlar, ona hala geçmişten kalma yargılarla (ki bunlar artık gerçeğe dosdoğru bakmayı engelleyen önyargılardır) bakmaktan kurtulamayanlar olabilir ancak. Kaba ve çıplak gerçeklerin ağırlığı altında onun burjuva bir sınıfsal kimliğe ve Amerikancı çözüm eksenine oturduğunu söylemek zorunda kalıp da bunun politik anlamı ve sonuçları üzerine bir an durup

düşünmeyenler, kendi budalalıklarını Kürt hareketine yükleyerek, böylece güya onu eleştirip uyardıklarım sanabilmektedirler.

İkinci bir önemli gelişme bundan daha az önemli değildir ve 12 Eylül'le başlayan tasfiyeci çürümenin sonucu olarak '90'lı ilk yıllardan itibaren küçük-burjuva devrimciliğinden küçük-burjuva reformist bir çizgiye kaymış bulunan akımlarla ilgilidir. Genel planda reformist bir çizgiye kaymakla birlikte başlangıçta kendini daha çok parlamento dışı muhalefet odağı (tüm bileşenleriyle eski ÖDP) ya da işçi hareketi eksenli sol liberal bir işçi partisi (EMEP) olarak geliştirmek isteyen bu akımlar, bu çizgide ilerledikçe fakat buradan sonuç alamadıklarını gördükçe, kaçınılmaz olarak yeni arayışlara yöneleceklerdi. İlk adımlar parlamento dışı muhalafet odağı ya da işçi hareketi eksenli sol parti gibi çekiciliği ölçüsünde masum temalar üzerinden atılmış olsa da, her reformist konum ve kimlik, doğası gereği parlamenter platformlarda kendini ifade etmeyi ve güç olmayı gerektirir. Parlamenter politika ve zeminler reformizmin temel varoluş koşuludur, bunsuz reformizm yaşam gücü bulamaz. Reformist kimliğe oturmuş akımlar da geçici aşamaların ardından bu olmazsa olmaz yaşam zeminine oturmak zorundaydılar. Ne var ki utanç verici bir tasfiye, terbiye ve dejenerasyon sürecinin ürünleri olarak onlar için bu zemine ulaşmak, hele de günümüz Türkiye'sinde, kolay bir iş değildi. Hem kitlelere güven verecek politika ve moral koşullardan yoksundular ve hem de önlerinde aşılması gerçekten zor bir baraj engeli vardı.

Zorluğu onlar payına Kürt hareketi cephesindeki başdöndürücü gelişmeler çözdü. Kürt hareketindeki hızlı liberalleşme reformistler için yeni politik olanaklar anlamı kazandıkça, buna bir de burjuva siyasetindeki aşırı parçalanma ve güçten düşmenin kışkırttığı hayaller eklenince, parlamenter alanda siyaset yapma hevesi hızla büyüdü ve tüm öteki misyonlar

bir yana itilerek, bu kaygı siyasal varoluş ekseni haline getirildi. Dünün devrimci akımlarından doğmuş reformist solun burjuva parlamentarizmine büyük tarihi sıçrayışı böyle gerçekleşti. Üstelik daha ilk adımında “İktidara yürüyoruz!” nidaları eşliğinde.

3 Kasım seçimlerinin buna vesile olduğunu biliyoruz. Şimdi ise 28 Mart yerel seçimleri sürecindeyiz ve reformist solun o günden bugüne epeyce yol katettiğini görüyoruz. Yıllardır gözü kapalı Avrupalı olan, Avrupa’dan Türkiye’ye demokrasi ve Kürt sorununa demokratik çözüm bekleyen Kürt hareketinin Kongra-Gel’le birlikte Amerikancı bir burjuva çizgiye oturmasını, bunu da devrimci düşünce ve değerlere cepheden bir saldırıyla birleştirmesini hiçbir biçimde sorun etmedi reformist sol. Etmesi için de bir neden yoktu. Öncelikle politikada Kürt hareketinin kitle ve oy desteğine bağlanan umutlar, yani kabaca küçük-burjuva pragmatizmi buna engeldi. İkinci olarak ise Kürt hareketinin Amerikancılığı değilse bile, devrimin, devrimci şiddetin ve devrimci sınıf mücadelesinin kategorik reddine dayalı yeni çizgisi ilkesel yönden reformistler için bir sorun oluşturamazdı. Zira bu konularda onların samimiyetsizce ve sinsice yaptığını Kürt hareketi yalnızca açıktan ve yüreklice yapıyordu. Böylece bir bakıma alanı onlar için de düzlemiş oluyordu.

Kürt hareketini bu yeni konum ve kimliği ile “stratejik bir müttefik” olarak benimsemiş bulunan reformist sol akımlar, 3 Kasım’la birlikte gürültülü biçimde oturdukları parlamentarizm çizgisinde geline yerde yeni mesafeler almış durumdadılar. Yerel seçim süreci buna tanıklık etmektedir. Reformist sol belediye seçimlerinde başarı sağlamayı “yerel iktidarlaşma” olarak tanımlamış bulunmaktadır ve bunu da genel seçimler yoluyla “genelde iktidarlaşma”nın ilk basamağı olarak görmektedir. İngiliz fabiancılığının bu günümüz Türkiye versiyonu, en kaba türden bir burjuva liberalizmidir

ve düzenle barışma ve bütünleşme sürecinin denilebilir ki zirvesidir.

Kürt hareketindeki ve reformist soldaki bu iki gelişme bir arada, reformist blokun 3 Kasım'a göre daha da sağa kaydığının dolaysız göstergeleridir. Nitekim 3 Kasım'da Karayalçın'la gerçekleşemeyen ittifakın bu kez kolayca gerçekleşebilmesinin gerisinde de bu vardır. 3 Kasım'da Karayalçın'ı sorun eden EMEP bu kez böyle bir sorun yaşamamış, yalnızca hangisi amaca daha uygun olur gibi masum olduğu kadar pek de makul bir pratik gerekçeyle, SHP'nin çatı partisi olmasına pratik yönden muhalefet etmekle yetinmiştir. DEHAP ise öteki ortakların bu alanda sağladıkları manevra olanaklarına rağmen, SHP çatısını sorun etmek bir yana, onu gönüllü olarak benimsemiş bulunmaktadır. Kuşkusuz o bunu teslimiyetinden ya da budalalığından değil, fakat yalnızca mevcut koşullardaki siyasal hesaplarına daha uygun bulduğu için, son derece bilinçli bir tutumla yapmıştır.

Atılan adımların anlamını ve elbette vehametini vurgulamak kaygısıyla, bugüne kadar daha çok Karayalçın'ın Kürt liberallerini ve reformist solu düzen kanalları içine çekmekle iyi iş başardığı gerçeği öne çıkarıldı. Oysa aynı gerçeğin öteki yüzü, düzen kanalları içine çekilenlerin, ilkin yaşadıkları ideolojik-politik evrim ve değişimle buna fazlasıyla hazır hale gelmiş buldukları ve ikinci olarak ise, bunu öznel planda da gönüllü olarak arzuladıklarıdır. Sorunun bu yanını gözden kaçıranlar, Kürt liberallerini ve Türkiyeli reformistleri Karayalçın tarafından kolayca aldatılan budalalar yerine koyanlar, gerçekte böylece kendi budalalılıklarını dışa vurmuş olurlar. Ortada tarafların anlamını çok iyi bildikleri ve karşılıklı olarak kendi siyasal çıkar, hesap ve tercihlerine uygun buldukları bilinçli tercihler ve adımlar var. Herkesin öncelikle bunu anlaması ve geline yerde bunun gerektirdiği politik-pratik tutumlarda netleşmesi gerekiyor.

Böylece, devrimci olmak iddiası taşıyan ve iyi-kötü hala da bu konudaki hassasiyetlerini koruyan halkçı küçük-burjuva akımların yaşananlar karşısındaki tutumlarına dönmüş oluyoruz.

Küçük-burjuva demokratizminin “şeytan taşlama”sı

Karayalçmlar’la aynı platformda buluşabilme olgusundan hareketle reformist soldaki çürümenin vardığı boyutu vurgulamak, bunun vehametini ilerici kitleler ve samimi devrimciler önünde ortaya koymak elbette belli bir önem ve anlam taşıyor. Ama eğer bu yerinde çaba, reformist sol partilerin kendi gerçek konum ve kimlikleri üzerinde durmaktan ve bunun gerektirdiği tutumları almaktan yan çizmenin dayanağı haline gelirse amacından sapar, böylece, üzerinde önemle durulması gereken büyük bir tutarsızlığın zemini, bundan da öte kaba bir oportünizmin masum örtüsü haline gelir. Halihazırda halkçı küçük-burjuva demokratizminin önplandaki temsilcilerinde durum budur. Bu kesimden Kürt liberallerine ve reformist sola yöneltilen eleştirilerin eksenini Karayalçın’la ittifaka yönlendirir.

Peki Kürt liberalleri ve reformist sol Karayalçın’la ittifak kurmasalardı ne olacaktı? Bu durumda onlara, onların oluşturduğu reformist-parlamentarist bloka karşı nasıl bir tavır alınacaktı? Bu sorunun iki boyutlu yanıtı şimdiden orta yerde duruyor.

İlkin, küçük-burjuva eleştiricilerin bir kesimi açıkça ve öteki bir kesimi nispeten daha örtülü bir biçimde, reformist solu, devrimciler olarak kendileri dururken neden düzen soluyla ittifak kurmak yoluna gidildiği noktasından eleştirmektedirler. Bu eleştiri yapanlar, mevcut durumu, ilerici, anti-faşist, devrimci güçlerin bölünmesi ve böylece bir kesiminin düzen solunun yedeği haline gelmesi olarak

nitelemektedirler. Bunun anlamı açıktır; kendileri SHP'siz bir ittifaka hazırdılar, fakat reformist sol ile Kürt liberalleri kendileri yerine düzen solu ile ittifakı tercih ettikleri için sonuçta bu gerçekleşmemektedir.

İkinci olarak ise, bu aynı çevreler buna rağmen belli koşullarla reformist bloku ya da onun tek tek adaylarını destekleyeceklerini açıklamış bulunuyorlar. Bu koşullar her birine göre değişebilmektedir. Bazıları SHP'nin çatı partisi işlevi görmediği yerlerde, somut duruma göre reformist solun adaylarını destekleyebilecekler (TKP/ML). Diğer bazıları, benzer bir tutumu, SHP'nin biçim olarak ittifak içinde görünmediği kimi yerlerde reformist sol blok adaylarının desteklenmesi üzerinden göstermektedirler (MLKP). Bazıları ise, SHP'nin çatı partisi işlevi gördüğü yerlerde bile adayların durumuna somut olarak bakacaklarını ve tercihlerini buna göre yapacaklarını (bu arada değerlendirme ve tercih sorumluluğunu da mahalli kadrolara bırakarak) söyleyebilmektedirler (MKP). (Geçmiş tutumları buradaki örneklerden farklı bir davranış vaatmese de yerel seçimlerle ilgili olarak henüz somut tutum açıklamamış bulunanların durumu üzerinde doğal olarak durma olanağından yoksunuz).

Sonuçta halihazırda tutum açıklayanların tümü de, tutumlarının reformist sola ve Kürt liberallerine değil fakat SHP'ye ve dolayısıyla onunla ittifaka karşı olduğunu, böylece pratik yönden de ortaya koymuş olmaktadır. Bu sonuç ve tablo, hala devrimci olmak iddiası taşıyan ve iyi-kötü bu konumda direnmeye de çalışan küçük-burjuva halkçı akımların düzenle bütünleşme çizgisindeki reformist sola karşı esasa ilişkin ilkesel bir tavır almak tutum ve yeteneğinden yoksun olduğunu göstermektedir. Karayalçın'ın kirli geçmişi, bu çevreler için sorunun özünden uzak durmanın bir olanağına dönüşmüş bulunmaktadır. Onlar soruna, burjuva sınıf çizgine kaymış Kürt liberallerini ve tasfiyeci çürümeyi gelinen yerde düzenle

bütünleşmeye vardırımış reformist solu Karayalçınlar'la buluşturan köklü konum ve tutum değişikliği üzerinden bakacaklarına, bundan hareketle asıl saldırı oklarını bu akımlara yönelteceklerine, Karayalçm üzerinden şeytan taşlama yolunu tutuyorlar. Bu eksene oturan gürültülü eleştirilerle gerçekte kendi oportünizmlerini gizlemeye çalışıyorlar. Dahası var; seçimler gibi temel bir siyasal plafomda, tutum adaylara göre değil fakat partilere ve programlara göre saptanır. Oysa aynı çevreler bu basit gerçeği unutarak, uygun adayları desteklemek adı altında, gerçekte reformist bloka siyasal destek veriyorlar. (Partilere değil de adaylara destek solda geçmişten beri başvurulanan oportünist bir tutum örneğidir ve partilere verilmiş dolaylı desteğin bir örtüsünden başka bir şey değildir).

Tasfiyeci süreçlerin basıncı altında ideolojik kan kaybı

Bu kaba oportünist tutarsızlık bir rastlantı değildir. Bunu salt bu hareketlerin yapısal ideolojik zaaflarıyla izah etmek de yeterli değildir. Zira bu çevrelerin hiç değilse bir kısmı bu aynı konularda yakın geçmişte hala devrimci bir hassasiyet içindeydiler. Bugünkü durum, özellikle Kürt hareketindeki gelişmelerle birlikte son yıllarda apayrı bir güç kazanan tasfiyeci süreçlerin basıncı altında yaşanan ideolojik kan kaybından ve politikada sağa savrulmadan ayrı ele alınamaz. İlkesel ve politik tutumlarda yaşanan belirgin değişimi kestirmeden görebilmek için, bu aynı akımların örneğin '90'lı yılların başında, hatta ortalarında, benzer konumdaki reformist bir akıma nasıl yaklaştıklarına dönüp bakmak yeterlidir. Sözkonusu grupların temel programatik metinleri, bu karşılaştırmayı yapabilecek dolaysız belgeler olarak, bugün hala fiili değilse bile resmi geçerliliğini koruyarak orta yerde duruyor.

Öte yandan, '95 seçimlerinde, HADEP çatısı altında oluşan "sol blok"a karşı, tüm tutarsız ve bulanık yönlerine rağmen sonuçta bizzat bu çevreler tarafından alınan tutumlar var önümüzde. O dönem HADEP'in gerisinde devrimci bir Kürt hareketi duruyordu. Şimdi ise DEHAP'ın gerisinde, devrimi terketmekle kalmamış, devrime ve devrimci sınıf mücadelesi düşüncesine savaş açmış; umutlarını ABD ve AB'ye bağlamış; emperyalizmin değiştiğini, "demokratik" ve "uygar" bir kimlik kazandığını, Irak'a müdahale üzerinden Ortadoğu'ya demokrasi getirmek için seferber olduğunu savunabilen, Kürt sorununu ise en dar ve kısır biçimiyle burjuva milliyetçi bir çizgiye indirgemiş bulunan burjuva liberal bir akım duruyor. O gün arkasında devrimci bir Kürt hareketi durduğu halde HADEP çatısını sorun edebilenler, bugün arkasında devrimcilikle her türlü bağını koparmış liberal tasfiyeci bir akım durduğu halde DEHAP'ı sorun etmiyorlar da, sol liberal akımlardan oluşan bir ittifak ilişkisi içinde kendilerini bulmaktan, salt Karayalçın faktörü sayesinde kurtulabiliyorlar. (Buradan bakıldığında, Karayalçın'ı günah keçisi haline getirenlerin işin aslında ona borçlu oldukları bile söylenebilir).

Öteki reformist sol çevrelerin o günden bugüne düzenle barışma ve bütünleşme yolunda katettikleri mesafe üzerinde durmaya ise gerek yok. Bu akımların nasıl bir duruma düştüklerini görebilmek için Karayalçınlar'la ittifak kurmalarına ya da Amerikancı Kürt liberal çevreleriyle bu denli içli dışlı olmalarına değil, daha dolaysız bir gösterge olarak, yerel seçimler üzerinden ortaya koydukları kendi politik yaklaşımlara bakmak yeterlidir. Onlar belediye seçimleri üzerinden kitlelerin karşısına "yerel iktidarlaşma" iddiasıyla çıkabiliyorlar ve bunun genel seçimlerle gelecek bir "genel iktidarlaşma"nın da yolunu açacağını söyleyebiliyorlar. Bu su katılmamış bir burjuva liberal parlamenter çizgidir; ve ortada Karayalçınlar ve Kürt liberalleri olmasa bile, bir seçim platformunda

kendileriyle paylaşılacak hiçbir ortak nokta kalmadığının da en dolaysız bir göstergesidir. Ama tüm söylemler ve sitemler gösteriyor ki, bu açık liberal konumlanışa rağmen bu çevreler kazara Karayalçınlar'la ittifak kurmaktan geri durabilseler, devrimci olmak iddiası taşıyan birileriyle ortak bir seçim platformunda kolayca buluşabileceklerdir. Kaldı ki, genel planda Karayalçınlar'la ittifaka rağmen bu ittifakın biçim olarak yansımadığı yerelliklerde, bu kaba liberal platformlarına rağmen devrimci olmak iddiası taşıyan bazı çevrelerin desteğini şimdi de alabilmektedirler.

Seçimler ve devrimci siyasal tutum

Sorunun bir de seçim denilen siyasal olaya yaklaşımla ilgili temel önemde bir boyutu var. Tüm göstergeler, ortaya konulan tüm görüş ve değerlendirmeler, halkçı küçük-burjuva oportünizminin burjuva temsili kurumlara yönelik seçimlere yaklaşım konusunda ilkesel açıklıklardan yoksun olduğunu ortaya koymaktadır. İlkesel yaklaşım yoksunluğunun halkçı küçük-burjuva oportünizmini düşürdüğü durumun vehametini gösterebilmek için öncelikle seçimler sorununa yaklaşımla ilgili bazı temel önemde gerçekleri yeniden hatırlatalım.

Seçimler, partilerin kendi bağımsız kimlikleri ve programlarıyla kitlelerin karşısına çıktıkları siyasal zeminlerdir. Her parti toplumu ve kitleleri ilgilendiren temel ve güncel sorunlar nelerse onlara ilişkin çözüm programı ve politikalarıyla kitlelerin karşısına çıkar ve desteğini talep eder. Burjuva politikasındaki dejenerasyon, burjuva partilerinin politik propagandalarını daha çok da şahıslar üzerinden reklam ve imaj şovlarına indirgemesi olgusu, bu temel önemde politik gerçeğin önemini hiçbir biçimde değiştirmez ya da azaltmaz. Hele de sözkonusu olan devrimci partilerse. Devrimci partiler her

koşulda kitlelerin karşısına, temel iktisadi, sosyal ve siyasal sorunlara bakışları, bunların çözüm yolu ve yöntemlerine ilişkin görüşleri her neyse onlarla çıkarlar.

Ekim'in geçen sayısında bu temel ilkesel yaklaşım şöyle formüle edilmişti:

"Komünistler için seçim çalışmaları tümüyle devrimci sınıf mücadelesine ilişkin genel hedef ve görevlere tabidir; onlar seçim atmosferinden, kitleleri devrimci hedeflere kazanmanın, onların birliğini, örgütlenmesini ve mücadelesini bu doğrultuda geliştirmenin bir olanağı olarak yararlanmaya bakarlar. Bu çerçevede, kitlelerin karşısına düzenin yasallık cenderesine ve seçimlere uyarlanmış güdük seçim platformları ve bildireleriyle değil, kendi bağımsız devrimci sınıf programıyla, bunun döneme uyarlanmış ve güncel devrimci görevlere bağlanmış popüler açıklamalarıyla çıkarlar." (Sayı: 233, Ocak 2004, başyazı)

Bu yaklaşım seçim ittifaklarını engellemez; fakat düzene karşı devrim alternatifine dayalı bir platformu, olanaklı bir seçim ittifakının tartışılmaz ana ekseni olarak şart koşar. Yani seçimler vesilesiyle kurulacak ittifakları, seçimlere katılmaktan beklenen devrimci amaçlardan ayrı düşünüp ele almak olanağı yoktur. Bunun gerisindeki herşey, devrimci bir partinin burjuva seçim mekanizmasına katılmasını anlamsız kılar ya da amacından saptırır. Bu durumda seçimler, devrimci amaçlar için bir araç olmaktan çıkar, kendi içinde bir amaç haline gelir. Burjuva parlamentosunda ya da öteki temsili kurumlarda koltuk kapmak kaygısının egemen hale geldiği oportünist parlamenter bir girişim olarak yozlaşır.

Bu temel önemde ilkesel yaklaşımdan çıkan pratik sonuçta gelince. Güncel olayların akışı içinde şu veya bu politik gelişme, elbette reformist sol akımlarla geçici bir işbirliğini gerektirebilir, siyasal mücadelede bundan kaçınılamaz. Fakat seçimler asla bu türden platformlar değildir. Devrimci

partilerin görevi, seçimleri; kitleleri düzen içi çözümlere, parlamenter hayallere karşı uyararak, onlara sorunların gerçek kaynağı olarak kurulu düzeni ve gerçek çözüm yolu olarak da kurulu düzenin devrimci yollardan aşılması gerçeğini gösterebilmek, böylece onları parlamenter hayallerin sersemletici etkilerinden koruyarak devrimci sınıf mücadelesi yoluna yöneltmek için bir fırsat ve araç olarak kullanabilmektir. Yineliyoruz; bu seçimlerdeki herhangi bir ittifak ya da işbirliğinin de asgari koşuludur ve devrimci platformla parlamenter reformist platformu ayıran temel ölçüttür. Bu ölçüt bir yana bırakıldığında, devrimci olanla reformist olan arasındaki uçurum kaybolmakla kalmaz, seçimlere katılım tüm devrimci anlamını ve amacını yitirerek, burjuva parlamenter bir çerçeveye oturur ve fazla oy almak, temsili kurumlarda daha fazla koltuk kapmak yarışına dönüşür.

Bu durumda, varsayalım ki, bugün reformist sol bloku oluşturanların Karayalçın'la ittiakı şu veya bu nedenle gerçekleşmedi (Nitekim 3 Kasım'da bunun somut örneğini gördük de). Peki bu durumda değişen ne olacak? Reformizmi kendileri için bir kimlik haline getirmiş bulunanlar, bu platformu bir yana bırakarak devrimcilerle birlikte devrimci amaçlara yönelik bir seçim çalışması içine mi girecekler? Bu olamayacağına göre, bunun olması eşyanın tabiatına aykırı düştüğüne göre, Karayalçınlar'dan bir günah keçisi yaratıp onun şahsında şeytan taşlamak niye? Bunun yerine, reformist bloku kendi platformu ve kimliği üzerinden suçlayıp kitleler önünde teşhir etmek gerekmez mi? Kitleleri devrime dayalı çözümlere kazanabilmenin, onları devrimci sınıf mücadelesi yoluna yöneltebilmenin temel ön koşullarından biri tam da reformizmin maskesini düşürmek değil midir? Tasfiyeci süreçlerin büyük bir ağırlığa dönüştüğü, tabandaki iyiniyetli birçok devrimciyi ve ilerici emekçiyi sersemlettiği, tereddütlere düşürdüğü; geçtik tabanı, parti ve grupların tepesindekileri

bile etkilediği günümüz koşullarında, parlamentarizme dayalı tasfiyeci bir cereyan yaratmak isteyen reformist akımlara karşı böylesine bir ilkeli ve etkili tutumun apayrı bir politik önemi ve işlevi yok mudur?

Geleneksel halkçı akımlardaki liberal damar

Bu son noktadan hareketle soruna bir de güncel boyuttan bakalım. Düzen politikaları ikincil önemde bir-iki sorun hariç aynı program ekseninde tekleşmiş bulunuyor. Bu bize burjuva siyasetindeki tıkanıklığın ve çöküşün de bir açıklamasını veriyor. Aynı programda tekleşmiş bulunmak, bu programı uygulayanları bitiriyor ve sırasını bekleyenleri ise bu aynı program hakkında tek kelime muhalefet edemez duruma düşürüyor. Bu, düzen politikasının karşısına devrim programı ve politikalarıyla çıkmak için son derece elverişli bir nesnel zemin anlamına geliyor.

Oysa tam da böyle bir dönemde, karşı-devrimin iki onyıllı bulan sistematik basıncı altında terbiye edilmiş ve düzen platformuna çekilmiş reformist sol, “AKP karşıtlığı”na dayanan ve burjuva parlamenter hayallere oturan bir tutumla kitlelerin karşısına çıkıyor. Düzenin mevcut yapısı ve işleyişi içinde bir başka alternatif bulunduğu yanılısaması yaratıyor. Ve dahası, bunu, solun genelini etkileyen, ardına takan ve kendi ekseninde sürükleyen bir rüzgara dönüştürerek yapmaya çalışıyor. 3 Kasım sürecinde bunun nasıl başarıldığını biliyoruz. Aynı şey çok daha geri bir konum, kimlik ve platform üzerinden şimdiki yerel seçim sürecinde deneniyor ve yazık ki reformizme karşı devrimin bayrağını yükseltmekle yükümlü olanlar, bu aynı reformist cereyandan ancak Karayalçın faktörü sayesinde kendilerini kurtarabiliyorlar. Karayalçın engeli olmasa, taktik esneklik ya da “solun hareket

alanını genişletmek” gibi pek masumca gerekçelerle, öteki bazı çevreler de bu tasfiyeci platformda yer alacaklar ve solu güç yapmak, “halklarımız adına bir rüzgar estirmek” adı altında liberal solun yelkenlerini şişirecekler.

Bu çarpıcı olgu, tasfiyeci süreçlerin geleneksel halkçı devrimci hareketten arta kalanlarda yarattığı tahribatın da dolaysız bir göstergesidir. 3 Kasım ve 28 Mart süreçleri geleneksel halkçı hareketteki güçlü liberal damarın kendini dışa vurmasına vesile oldular. Yaşanan belirsizlikler, tutarsızlıklar ve kaba yalpalamalar bunun ürünüdür. Böyle bir damar küçük-burjuva sınıfsal-ideolojik konum ve kimlik üzerinden halkçı akımlarda yapısal olarak zaten var ve uygun koşullar oluştuğunda kendini kaba bir biçimde açığa vurabiliyor. Komünistler halkçı oportünizmin eleştirisi içinde bunun bugüne kadar sayısız örneğini ortaya koydular. Bunun en tipik ve klasik örneği, 12 Eylül’ün hemen ardından “proletarya diktatörlüğünün bir biçimi” olarak görülen bir iktidar düşüncesinden “Avrupa tipi burjuva demokrasisi” düşüncesine sıçrayabilen TDKP şahsında görülmüş, bu düşünsel sıçrayışın politik meyvesi ise Ecevit CHP’si ile ittifak arayışı olmuştu. Devrimci TDKP’den bugün dört dörtlük bir burjuva parlamenter çizgiye oturmuş reformist EMEP’i çıkararak işte bu liberal damardır. Fakat TDKP, her zaman vurguladığımız gibi, geleneksel halkçı hareketin gerçekte en ileri temsilcilerinden biriydi. Dolayısıyla onda varlığını bu denli çarpıcı biçimde ortaya koymuş bu liberal damar, gerçekte halkçı akımların tümü için ortak bir özelliktir. Bu, küçük-burjuva ideolojik-sınıfsal kimlikle, yani temsil edilen sosyal kategorinin ikili özelliği ile ilgili bir yapısal zaaftır.

Bu liberal damarın kendini dışa vurmasının son derece ilginç, göze batan ve gelinen yerde artık traji-komik bir görünüm kazanan güncel örnekleri de var. (Komünistler 3 Kasım seçimlerinin de sunduğu verilerden yararlanarak bu örnek

üzerinde de gereğince durmuş bulunuyorlar). Düşünün ki, reformist blokta yer almaya dünden hazır olup da her seferinde Karayalçın engeli sayesinde bunun dışında kalanlar, kalır kalmaz bu kez “ezilenler” adına “devrim ve sosyalizm” bayrağının temsilcileri misyonuna soyunabiliyorlar. Blokun içine girilebilse halklarımızın ilerici, anti-faşist, emekten yana partileri olarak anılacak olan çevreler, blokun dışına kalınca boş hayaller yayan yasalıcı reformist sol partiler olarak suçlanıp öfkeli tepkilere konu ediliyorlar.

Aynı zaman dilimi içinde aynı politik gerçeklik üzerinden bu denli keskin bir çelişki sergilemek, içselleştirilmiş bir küçük-burjuva konum ve kimlik üzerinden olanaklı olabilir herhalde. Böylelerine basitçe şu sorular yöneltilebilir: Blokun dışında kalınca ezilenler adına yükseltilen bayrağı biliyoruz, peki ama kazara Karayalçınlar olmasa ve sözkonusu blok içinde yer alınsa, yükseltilecek bayrak ne türden olacak? Bu durumda blokun ortak bayrağı hangi rengi taşıyacak, ne adına ve kimler adına yükseltilecek? Böyle bir blokta “devrim ve sosyalizm”in esamesi okunmadığına göre, bu blokun içinde devrim bir yana sınıf mücadelesi düşüncesini bile eskimiş bulan bir liberal akım (Kürt hareketi) esas ağırlığı oluşturduğuna göre, sahi yükseltilecek bayrak ne adına ve ne uğruna olacak?

Bu kadar kaba bir tutarsızlığı aynı zaman dilimi içinde yaşayanlar, SHP'nin ortalıkta gözükmediği yerlerde bloku desteklemekle yine de bir tutarlılık örneği sergiliyorlar. Bunu da bu konuya değinmişken hatırlatmış olalım.

Devrimin bayrağını yükseklerde tutmak sorumluluğu

3 Kasım seçimleri reformist blokun solun geneli üzerinde nasıl bir tasfiyeci cereyan estirmek istediğini somut olarak

ortaya koymuştur. Bunun bir istek olarak da kalmadığını, birçok çevreyi ardından sürüklediğini, şu veya bu nedenle bu sürüklenişin dışında kalanlardan bir kısmının bile dolaylı biçimlerde de olsa aynı etkiye kapıldıkların biliyoruz. Bu kadarı başlı başına önemli bir tahribat sayılmalıdır. Reformistler bunu bir de umdukları türden bir seçim başarısına dönüştürmüş olsalardı, asıl büyük tahribatı o zaman yapacaklar, bayraktarlığını yaptıkları parlamentarizmi böylece solun büyük bir bölümünde meşrulaştırma olanağı bulmuş olacaktı.

Reformist sol 3 Kasım'da parlamentarizm üzerinden yapmaya çalıştığını şimdi onun yerel seçimlere uyarlanmış versiyonu olan "belediye sosyalizmi" üzerinden yapmaya çalışıyor. Eğer bu şimdilerde sol hareket üzerinde 3 Kasım'da yarattığı türden bir cereyan yaratmıyorsa, bunda bir kez daha Karayalçın faktörünün büyük bir rolü var. Öylesine ki, bu çevreler böyle bir ittifakı, öteki sol kesimler bir yana, kendi tabanlarına bile izah etmekte ve benimsetmekte hala bir ölçüde zorlanıyorlar.

Yine de bu, reformist solun gündemdeki yerel seçimlerde oynamakta olduğu tahrip edici rolü küçümsemeye yol açmamalıdır. Reformist sol birçok açıdan devrimci akımlardan daha güçlüdür, kitlelere seslenmede daha geniş olanaklara ve onlara ulaşmada daha rahat hareket edebilme koşullarına sahiptir. Devrimci akımların önemli bir bölümünün yerel seçimlerdeki politikasızlığı ve bunun ürünü olan edilgen konumu, reformist sol için ayrıca önemli bir avantaj olmaktadır. Bütün bu üstünlükleri ve avantajlarıyla o kitlelerin karşısına sol adına çıkmakta, onlara dayanaktan yoksun vaatlerde bulunmakta, boş hayaller yaymaktadır. Bunda başarılı olduğu ölçüde ise doğan ve doğacak olan tahribat, dolaysız olarak devrime ve devrimci sınıf mücadelesine zarar verecektir. Bunu anlamakta bir güçlük yoktur sanıyoruz.

Bu böyleyse eğer, devrim davasında samimi ve ciddi olan herkesin, yerel seçim atmosferinde reformist akım karşısında devrimin bayrağını yükseltmek gibi temel önemde bir sorumluluğu vardır. TKİP, yerel seçimlere yaklaşımının esaslarını ortaya koyarken, bu sorumluluğa şu sözlerle dikkat çekmişti:

“Partimiz kendi bağımsız faaliyetini esas almak ve bugünden bunun örgütlenmesine girişmekle birlikte, olanaklı olan her durumda, öteki devrimci güçlerle işbirliği için de çaba harcayacak, bu konuda sorumluluklarına uygun davranacaktır. Her renkten burjuva ve küçük-burjuva reformist parti, grup ve çevrelerin emekçilerin karşısına “sol alternatif” iddiasıyla çıktığı bir seçim döneminde, bu yönlü bir çaba özellikle bir ihtiyaçtır. Reformist aldatmaca karşısında devrim ve sosyalizm alternatifini öne çıkaran, kitlelere inanç ve kararlılıkla devrimci çözüm ve mücadele yolunu gösteren, bunu devrimci sınıf mücadelesinin geliştirilmesi somut hedefine bağlayan bir çabaya omuz vermek tüm gerçek devrimcilerin görevidir.” (Sayı: 233, Ocak 2004, Başyazı)

Bu çağrıya henüz somut bir karşılık alabilmiş değiliz. Buna fazlaca şaşırıyoruz da. Zira şu veya bu devrimci çevrenin bu tür bir çağrıya kendi cephesinden gerekli karşılığı verebilmesi için, öncelikle yerel seçim dönemi ve bu dönem içinde estirilen reformist cereyanın sol tabanda ve emekçiler üzerinde yaratabileceği tahribat konusunda açık bir değerlendirilmeye sahip olabilmesi gerekiyor. Yazık ki devrimci olmak iddiasındaki çevreler bir bütün olarak bu konuda yeterli açıklıktan yoksundurlar ve dolayısıyla bunun gerektirdiği pratik çabalardan uzak kalmaktadırlar. Onlar Karayalçınlar üzerinden şeytan taşlayarak ve bu arada reformist adaylara hangi koşullarda ne türden bir destek vereceklerini açıklamayı yerel seçim politikası sanarak, süreci edilgence izlemekle yetinmektedirler.

Bu hoş olmayan tabloya rağmen TKİP, tüm devrimci gc ve cvelere cğrısını buradan bir kez daha yinelemektedir. Partimiz, kendi cephesinden başta işci sınıfı olmak üzere emekciler önünde devrimin ve sosyalizmin bayrağını yükseltmek için azami bir cba içinde olacak, bu konuda gc ve olanaklarını en etkin biçimde seferber edecek ve bunu, reformizmin maskesini düşürmek, onun kitlelerde yaratmaya calıştığı yanılısamaları kırmakla birleştirecektir. Öte yandan, bu bağımsız faaliyeti hiçbir biçimde zayıflatmaksızın, devrimci cvelere yönelttiği cğrının gerekleri doğrultusunda da üzerine düşenleri yapacaktır.

(Ekim, sayı: 234, şubat 2004, başyazı)

28 Mart yerel seçimleri üzerine

Geride kalan 28 Mart yerel seçimlerine ilişkin tartışma ve değerlendirmeler sürüyor. Halihazırda bunu yapanlar daha çok düzen çevreleri ile düzene eklemleme alanında yerel seçimler vesilesiyle önemli yeni adımlar atmış bulunan reformist çevreler. Devrimci parti ve çevreler ise kendi cephelelerinden bu tartışma ve değerlendirmeyi henüz başlatabilmiş değiller. Bunda olayın henüz çok yeni olmasının payı var kuşkusuz. Yine de bunu tek neden saymak olanaklı değil. Seçimler gibi politik çalışma bakımından son derece önemli fırsatlar sunan bir olayı pratikte değerlendirmeyi başaramayanların onun sunduğu verileri değerlendirmeye de özel bir ilgi göstereceklerini sanmıyoruz.

Fakat biz komünistler bunu gereğince yapacağız; seçim-

leri devrimci sınıf mücadelesi için bir olanak olarak değerlendirilmede gösterdiğimiz çaba, inisiyatif ve şevki, seçimlerin ortaya koyduğu verileri önümüzdeki dönemin mücadelesi açısından değerlendirmede de göstereceğiz. Burada yapacağımız buna bir ilk giriş olacak ve daha çok genel çizgiler içinde bir çerçeve ortaya koymayı amaçlayacak. Bunu somut verilerle daha da açmak ve ayrıntılandırmak, bu arada kendi çalışmamızın deneyimlerini irdelemek, toparlamak ve bundan gelecek için sonuçlar çıkarmak ise önümüzdeki günlerin sorunu olacak.

Tabloda esasa ilişkin bir değişiklik yok

Komünistler, seçimi önceleyen dönemde yaptıkları çeşitli değerlendirmelerde, resmi siyaset tablosunun hala da 3 Kısım'da oluşan tablo olarak orta yerde durduğunu, yerel seçimlerin bunu esası yönünden değiştirmeyeceğini vurgulamışlardı. Yerel seçim sonuçları bu değerlendirmenin isabetli olduğunu göstermiş bulunmaktadır. Düzen çevrelerinde çarpıtmalarla elele giden tüm karmaşık değerlendirmelere ve bundan çıkarılan pek derinlikli sonuçlara rağmen, mevcut tablo 3 Kısım'm uzantısı bir tablo olmuştur ve gösterilmeye çalışıldığı türden yenilikler içermemektedir.

Üzerinde en çok gürültü koparılan unsuru, hükümet partisinin "yerel seçim zaferi"ni alalım. Tüm iddiaların aksine, AKP'deki oy artışının abartılacak bir yönü olmadığı gibi özel bir siyasal mesajı da yoktur. Bu, beklenen bir sonuç olmanın yanısıra olağan bir durumun yansımasıdır. Sosyal hareketliliğin toplumun havasını etkileyecek güçten yoksun olduğu ve kitlelerin edilgen seçmen yığınları olarak kaldığı koşullarda, eğer mevcut hükümet partisi için yeterli bir yıpranma süreci de yaşanmamışsa, bu durumda genel seçimleri

izleyen ilk yerel seçimde hükümet partisi oy oranını hep bir parça artırma olanağı bulabilmiştir Türkiye’de. Günün moda deyimiyse, bu Türkiye’deki “seçmen davranışı”na uygun bir sonuçtur ve yerel seçimlerde AKP’nin gösterdiği başarı da bu sınırlardadır.

Geçmişte olduğu gibi bugün de bu sonucu değiştirebilecek olan ya kitle mücadelesinde beklenmedik bir yükseliş, ya da kitlelerin sorunları, istemleri ve özlemleri üzerinden etkili bir reformcu burjuva muhalefet hareketi olabilirdi. İşin özünde birbiriyle bağlantılı olan bu iki gelişme de olmadığına göre, sonuçta AKP’nin muhalefet karşısında elde ettiği ek üstünlük anlaşılır bir sonuçtur.

Komünistler seçimi önceleyen değerlendirmelerinde bu sonucu ortaya çıkaran sorunu “muhalefet bunalımı” olarak tanımlamış ve bunun mantığını 12 Eylül sonrasında burjuva siyaset sahnesinde oturtulan işleyiş üzerinden ortaya koymuşlardı:

“12 Eylül sonrası bütün bir dönemde burjuva siyaset sahnesinde muhalefetin güç kazanması artık kendini yenilemesi ve bunun sağladığı güç ve heyecanla kitlelere benimsetmesi sayesinde değil, fakat neredeyse bir kural olarak hükümette olanın yıpranmasıyla oluyor. Seçmen desteği kazanıp hükümet olanlar, kendinden öncekinin izlemekte olduğu politikaları kalınan yerden, dahası, yeni ve yıpranmamış olmanın da avantajıyla daha kapsamlı ve etkili bir biçimde uyguluyorlar. Bu uygulamaya paralel olarak da zaman içinde yıpranıyor, böylece kitleler nezdinde güç ve itibar yitiriyorlar. Bu yıpranmanın kaldırılamaz düzeye geldiği noktada daha çok da hükümet üzerinden ortaya çıkan bir politik bunalım başgösteriyor ve derken son onbeş yılda genellikle olduğu gibi yeni bir erken seçim gündeme geliyor ve sonuçta, bir önceki hükümetin bıraktığı yerden bir yenisinin sürdürme yolunu tutacağı bir nöbet değişimi gerçekleşiyor. Sınıf ve emekçi hareketinin

devrimci bir çıkışla bu politik yapı ve işleyişi temelden sarstığı farklı bir ortam oluşmadıkça, ya da düzenin kendi iç bunalım ve çatışmalarının parlamento dışı müdahaleleri gündeme getirdiği bir gelişme yaşanmadıkça, bu durumun böylece süreceği anlaşılıyor.

“Dolayısıyla aradan geçen bir yıllık süre AKP için henüz yeterli bir yıpranma süresi olmadığı için, muhalefettekilerin toparlanması ve içlerinden şu veya bu nedenle durumu en uygun olanın öne çıkması için ortada henüz bir neden de yok...”

Sonuçta yerel seçimlerin ortaya çıkardığı tablo bu düşüncenin doğrulanmasından başka bir şey olmamıştır. Seçimden hiçbir muhalefet partisi güç kazanarak çıkmış değildir, tersine içlerinde daha da gerileyenler bile olmuştur. Ana muhalefet partisi az da olsa oy kaybetmiş, DYP durumunu zar zor koruyabilmiş, iki puanlık artış ile “barajı aşan” MHP ise bu “başarı”yı geçici ve yapay bir oluşum olan GP’ye yönelik operasyonun sonucu olarak neredeyse kendiliğinden elde etmiştir. DSP gömülü olduğu yerde kalmış, ANAP ise hepten çökmüştür. 3 Kasım’daki DEHAP blokuna göre belli bir oy kaybına uğramış bulunan “Güçbirliği” de kendi cephesinden bu tabloyu ayrıca tamamlamaktadır. Emperyalist odakların ve işbirlikçi büyük burjuvazinin tam desteğine sahip AKP’nin yıpranmamışlığı ile burjuva muhalefet partilerinin kitlelerin gerçek sorunlarından özenle uzak duran tutumu bir araya geldiğinde, sonuç mevcut tablo olmuştur. AKP’de zaten beklenen oy artışının belediye başkanlıklarının dağılımına ezici bir üstünlük olarak yansması sorununa gelince, bu konuda uğradığı başarısızlığa kılıf aramaya çalışan Baykal sanıldığı kadar haksız değil. 3 Kasım’ın sandığa gömüldüğü partilerin oyları önemli ölçüde AKP’de toplandığı içindir ki, CHP oylarını koruduğu (hatta artırdığı) yerlerde bile “kale”lerini kaybedebilmiştir.

Kazanan emperyalist odaklar ile işbirlikçi büyük burjuvazidir

12 Eylül sonrasının tüm seçimlerini olduğu gibi bu seçimi de işbirlikçi büyük burjuvazi ile onu arkalayan emperyalist merkezler kazanmışlardır. Bu yalnızca seçimler ve parlamenter sahanın yapısı ve doğası gereği genellikle onların kazanabileceği bir alan olarak düzenlenmesinden dolayı değildir. Daha özel planda da onlar her yeni seçimden kendi o dönemki ihtiyaçlarına uygun düşün, izleyecekleri program ve politikalara yanıt verebilen hükümetleri kolayca çıkarabilmişlerdir. Zaman zaman istikrarsızlık nedeni olabilen parlamento bileşimlerine rağmen bu sonuçta hep böyle olmuştur. Bundan tek sapma Refah Partisi'nin 20 Aralık 1995'teki seçim başarısı olmuş, bunun yarattığı sorunlar ise çok geçmeden "post modern darbe" ile giderilmiş, dahası bundan umulmadık ek yararlar da sağlanmıştı. Bu ek yararların bir yönü toplumsal muhalefetin "laik cephe" adına yedeklenmesi, öteki yönü ise güç kazanan dinsel gerici akımın terbiyesi olmuştur. Tayyip ve AKP'si bu terbiye operasyonunun ürünü olmuşlardır ve bugün emperyalizme ve işbirlikçi burjuvaziye geçmişin Özal ya da Demirel hükümetleri kadar şevkle ve sadakatle hizmet etmektedirler.

12 Eylül sonrasının burjuva siyaset tablosunda, emperyalizmin desteği ve yönlendirmesi altında işbirlikçi burjuvazi adına ortaya konulan program ve politikalara aykırı davranma olanağı yoktur. (Komünistlerin "muhalefet bunalımı" olarak niteledikleri olgunun açıklaması da buradadır). Bugün ellerinde başka malzeme olmadığı için şovenizmin etkisi altındaki seçmenden oy almak için Kıbrıs meselesini kullananlar, daha dün İMF öyle istiyor diye kendi bakanlarını harcıyorlardı. Bugün AKP'nin yerinde onlar olsa, siyaset ve uygulama usulpları biraz değişse bile yapacakları özünde

farklı olmayacaktır. Tayyip ve takımı da en az onlar kadar gerici-şoven bir gelenekten geliyor, ama hükümet koltuğuna oturduklarında büyük burjuvazinin istem ve çıkarları neyi gerektiriyorsa uysalca onu yapıyorlar, tıpkı dün Bahçeli ve ekibinin, aynı şekilde Ecevit ve ekibinin yaptığı gibi. Onlardan önce Baykal ve ekibinin, onlardan da önce Karayalçın ve ekibinin yaptığı gibi.

Dolayısıyla bugünkü yerel seçim sonuçlarından hareketle kazananlar ve kaybedenler üzerine edilen onca laf yığınının gerçekte fazlaca bir değeri yoktur. Kaybedenler elbette yönetimde bulunmanın olanaklarından ve rantından yoksun kalıyorlar, tersinden kazananlar bir dönem için bu nimetlerden yararlanıyorlar. Ama gerçek kazanımlar ve kayıplar sınıflar planında yaşanıyor; son yirmi küsur yıldır işçi sınıfı ve emekçiler kaybediyor ve işbirlikçi burjuvazi ile emperyalist güçler ise hep kazanıyor. Bunun bugün AKP, dün DSP ve yarın diyelim ki CHP üzerinden olması, sonucu herhangi bir biçimde değiştirmiyor.

Doğal olarak bu kazanım ve kaybın gerçek alanı seçimler ve parlamento değil, fakat sınıflar mücadelesinin genel sahnesidir. Bu sahnede işçi sınıfı ve emekçiler dikkate değer bir güç ve etkinlikle kendilerini ortaya koyamadıkları için seçimler ve parlamento alanında yapabilecekleri bir şey zaten kalmıyor. Bazı partilere durumlarının düzeltilebileceği umuduyla destek veriyor olsalar bile sonuçta onlar için bir şey değişmiyor. Tüm sınıflar mücadelesi deneyiminin de gösterdiği gibi, kitleler parlamenter alanın dışında gerçek bir güç olamadıkları sürece parlamenter alanda da kendileri için elle tutulur herhangi bir kazanım elde edemiyorlar. Bu sorunun en kritik yönüdür ve şimdilerde kendilerini parlamenter avanaklığa kaptırmış bulunanların gözden kaçırdıkları da (buna bilerek görmezlikten geldikleri de denebilir), bu basit sınıflar mücadelesi gerçeğidir.

“Sol neden güç kaybediyor?” tartışması hangi gerçekleri örtüyor?

Buradan bir başka önemli soruna, son seçim sonuçları üzerinden üzerine çok laf edilen “sol neden güç kaybediyor?” sorununa geçebiliriz. Düzen kafaları ve kalemlerinin bu ara üzerinde en çok konuşup yazdıkları konulardan biri durumunda bu sorun. Bunu, bir yanıyla sol düşünce ve değerleri kitleler önünde aşağılamak, öteki yanıyla da sol adı altında neo-liberal gerici düşünce ve değerleri, buna uygun düşen program ve politikaları meşrulaştırmak için kullanıyorlar. İlkini sonraya bırakarak bu ikincisi üzerinde duralım. Sermaye güdümlü kafa ve kalemlerden pompalanan beylik düşünce şudur: Merkeze kayan kazanıyor! “Merkez” denilen siyasi konum gerçekte işbirlikçi burjuvazinin çıkar ve ihtiyaçları ile en uyumlu politik konumdan başka bir şey değildir. Tayyip’in AKP’si şimdi bu uyumu tam gösteriyor ve bu nedenle “merkez”i tuttuğu söyleniyor. Dün MHP benzer bir uyumu göstermişti ve bununla bağlantılı olarak “merkez”e yanaştıkça kazandığı iddia edilmişti. Gerçekte bu kayış onu sandığa gömdü ve şimdilerde o merkezden uzaklaşarak, eski milliyetçi-faşist söylemine kayarak kendini toparlamaya çalışıyor. Geçmişte o “merkez”i en iyi tuttuğu söylenen ANAP, tuttuğu bu yer sayesinde bugün bitmiş tükenmiş bir partidir artık. Bugün “merkez”i tutan AKP’nin yarınki akibeti de farklı olmayacaktır ve bunun hızını ekonomik-sosyal cephe-deki gelişmeler kadar ABD’nin Ortadoğu politikaları çerçevesinde üstlenilecek roller belirleyecektir.

“Sol neden güç kaybediyor?” sorusunun yanıtı da tamı tamına aynı yerdedir. Çünkü sol diye nitelenen ve kitlelere de öyle sunulan “sol”, gerçekte solda değil fakat tümüyle “merkez”dedir ve hatte DSP örneğinde olduğu gibi sağdadır. Düzen “sol”unu bunalıma iten ve bu gidişle de bitirecek

olan da gerçekte budur. Gerçekte hiçbir gerçek sol değeri savunmayan, kitlelerin demokratik ve sosyal istemleri ile ilgilenmeyen, baskıya, sömürüye ve bağımlılığa karşı çıkmayan, hükümet olduğunda öteki gerici burjuva partileri ile tamı tamına aynı program ve politikaları uygulayan bir “sol” a emekçi kitleler niye umut bağlasın ve neden destek versinler ki?

Geçmişte, ‘60’lı ve ‘70’li yıllarda, emekçi kitlelerin sola kaymasının gerisindeki temel dinamik sosyal uyanış ve mücadeleyleydi. Uyanış ve mücadele fabrikalarda, işletmelerde, üniversitelerde ve tarlalardaydı. Bu uyanış ve mücadelenin yarattığı etki ve birikimdir ki, çok geçmeden yansımaları parlamentoda buldu. Geçmişin gerici iktidar partisi CHP’nin başındaki İsmet paşa bir anda kendini “kırk yıllık” solcu ilan etti ve Ecevit’in şahsiyle özdeşleşen düzen solu akımı sahneye çıktı. Sosyal uyanış sürdükçe düzen solu da parlamenter alanda güç kazandı. Şimdilerde atıfta bulunulan %41’lik oy oranına ulaşılan 1977 yılı, aynı zamanda ‘70’li yıllardaki kitle hareketinin de doruğa ulaştığı bir tarihi işaretlemektedir. Dönemin toplumsal muhalefetinin ve devrimci hareketinin zaaflarından da en iyi yararlanarak, büyük kitle sel uyanışın ve mücadelenin deyim uygunsu parlamenter rantını düzen solu, yani Ecevit CHP’si yedi. Ne zamanki bu uyanış bastırıldı, devrimci hareket ezildi ve topluma faşist 12 Eylül rejiminin anayasal ve yasal çerçevesi dayatıldı, işte o zaman düzen solu için de bunalım, güçsüzlük ve iktidarsızlık dönemi başladı.

12 Eylül’ü izleyen ilk birkaç seçimde elde edilen başarı bile 12 Eylül öncesinin kitle muhalefetinin toplumda yarattığı ve izi kolay kolay silinemeyen birikim ile 12 Eylül’e karşı birikmiş hoşnutsuzluğun ürünü oldu. Fakat 12 Eylül bu dönemin resmen bitişiyle bitmiş bir operasyon değildi; solu ezme ve sindirme, buna paralel olarak toplumsal muhalefeti

dizginleme çabası sistematik biçimde sürdürüldü. Kürt hareketini bastırma operasyonundan da bu çerçevede (hem kirli savaş ve hem de şovenizmle) en iyi biçimde yararlanıldı. Sonuçta hem devrimci harekete büyük darbeler vuruldu, önemli bir bölümü terbiye operasyonlarıyla düzenin icazet sahasına çekildi, ve hem de gerçek manada bir kitle hareketinin gelişmesinin önü günümüze kadar başarıyla tıkandı.

Bu sonuç, düzen solunun mevcut tablosunun da izahını içermektedir işin aslında. “Sol neden güç kaybediyor?” sorusunu sorup üzerine beyin cimnastiği yapanların birçoğu da gerçekte bunu çok iyi biliyor. “Sol neden güç kaybediyor?” diye soranlar, tersinden sol neden zamanla güç kazanmıştı diye sorsalar, böylece yanıtını da kendiliğinden açığa çıkaracaklardır. Fakat onların amacı ve niyeti solun derdine çare bulmak değil, gerçekte solla hiçbir ilişkisi kalmamış “sosyal-demokrat” etiketli gerici burjuva partilerinin mevcut perişanlığını gerçek sol düşünce ve değerlere karşı bir saldırıya dönüştürmek ve buna paralel olarak bu gerici akımı hala da kitlelere “sol” olarak sunabilmektir.

Sol programı ve mücadelesi olmayan bir sol olabilir mi?

“Sol neden güç kaybediyor?” diye soranlar, tersinden sol neden zamanla güç kazanmıştı diye sorsalar, demiştik. Bu sorunun ortaya çıkaracağı temel önemde başka gerçekler de var. ‘60’lı ve ‘70’li yıllarda “ortanın solu” olarak ortaya çıkan burjuva akım, reformist bir sol söylemle hareket ediyor ve kitlelere yönelik propaganda-ajitasyonunda bunu etkili bir biçimde kullanıyordu. Yani dönemin toplumsal uyanış ve mücadelesini oya ve parlamenter güç olmaya tahvil etme öyle kendiliğinden değil, fakat reformcu bir sol söylem ve çabayla gerçekleştiriyordu. Bu söylem, onun ifadesi politika

ve şiarlar, o dönem hala toplumda önemli bir yer tutan, “ulusal” ve “demokratik” duyarlılıkları bulunan, fakat kapitalist gelişmeden ve emperyalizme bağımlılıktan zarar gören geleneksel orta katmanların özlemlerine de yanıt oluyor ve onların heyecanlı desteğini kazanıyordu. “Ortanın solu” akımı sosyal demagojinin yanısıra emekçi kitleleri heyecanlandıran ve sürükleyen anti-emperyalist ve anti-faşist söylemleri de cömertçe kullanıyordu. İMF’ye ve NATO’ya karşıydı, milli sanayiden ve milli kalkınmadan yanaydı, devletleştirmeleri savunuyordu, “toprak işleyen su kullananın” diyor, toprak reformunu savunuyordu, “kontr-gerilladan hesap sorulacak!” diye kükrüyordu, kitlelerin çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesini vaadediyordu vb., vb...

12 Eylül sonrasında beri artık bunlar yok. Demokratik ve sosyal sorunlar üzerinden inandırıcı bir ajitasyon bir yana bunların demagojisi bile sakıncalı görülüyor. Peki böyle bir düzen soluna kitleler niye umut bağlasınlar ve neden ona oy desteği sunsunlar? Hala da taşıdıkları “sol” etiketi bunun için yeterli görenler, sorunu başaşağı koyuyorlar. ‘80 öncesinde kitleler “sol” etiketi gördükleri için Ecevit CHP’sini desteklemiyorlardı, tersine, bu parti kitlelerin çıkar ve özlemlerine bir parça olsun tercüman olduğu ölçüde ona sempatiyle yaklaşıyor, böylece sola kayıyorlardı. Dönemin genel toplumsal atmosferi, kitle hareketinin ve devrimci mücadelenin genel etkisi bunu ayrıca kolaylaştırıyordu. Bugün ise durgun bir ortamdayız ve “sol” etiket taşıyan partiler kitleler için, onların gerçek çıkarları, istemleri ve özlemleri için hiçbir şey yapmıyorlar. Bu ise edilgen seçmenler durumuna düşürülmüş emekçi yığınları zaman içinde ve gitgide artan ölçüde bu partilerden koparıyor.

Sonuçta “solun güç kaybetmesi” olarak sunulan olgu, gerçekte düzen solunun sol düşünce ve değerlerin ifadesi davranışlardan tümüyle kopmuş olmasının yarattığı bir sonuç-

tan başka bir şey değildir. Yineliyoruz, geçmiş birikim anılarının etkisiyle 12 Eylül'ü izleyen uzun bir dönem boyunca işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin önemli bir kesimi bu partileri desteklemeye devam etti. Fakat onların kendilerine umut bağlayan bu kitleler için kıllarını kıpırdatmamaları, tersine sermayenin ve emperyalizmin dayattığı politikaları aynen uygulamaları, muhalefetteyken bile bu politikalara muhalefet etmemeleri, onların bu türden bir "sol"a bağladığı umutları hepten kırdı. Onları ya sosyal demagojiyi bu partilerle kıyaslanmayacak bir inandırıcılık ve başarı ile kullanan dinci partilere (ki artan yoksulluk ve çaresizlik toplumsal edilgenlikle de birleşince, kitlelerin dinsel gerici odaklara bu yönelimi ayrıca kolaylaştırıyordu), ya da resmi siyasete ilgisizliğe itti. Bugün 10 milyonu aşkın "küsün"ün varlığı rastlantı değildir ve bunu salt apolitizm olarak yorumlamak gerçeklere gözlerini kapamaktır. Bu kitlenin belli bir oranı elbette toplumun en geri ve apolitik kesimlerinden oluşmaktadır. Fakat belli bir oranının ise olumlu anlamda düzen siyasetinden umut kesmiş emekçilerden oluştuğuna en ufak bir kuşku yoktur.

"Güçbirliği": Açık başarısızlık...

Buradan "Güçbirliği"ne geçebiliriz. Bu oluşumun liberal sol çevrelerde yarattığı büyük umutların gerisinde, düzen solunun irdeleyegeldiğimiz tükenmişliği yatıyor. Bu çevreler düzen solunun yarattığı boşluğu sol reformist bir program ve söylemle doldurabileceklerine inanıyorlar. Fakat düzen solunun geçmişte tuttuğu o yeri hangi koşullara ve etkenlere borçlu olduğunu gözden kaçırdıkları için temelsiz inançlarını gerçeklerle karıştırıyorlar ve sonuçta hayal kırıklığına uğruyorlar.

3 Kasım genel seçimlerinin ardından 28 Mart yerel seçimleri liberal sol için ikinci bir büyük hayal kırıklığı oldu.

Her iki seçimin sonuçları tartışmasız bir biçimde gösteriyor ki, alınan seçmen desteği geçmiş mücadele döneminin yarattığı “Kürt oyları”nın ötesine bir türlü geçmiyor. 3 Kasım’da yapıldığı gibi “Emek, Barış ve Demokrasi Bloku” ya da 28 Mart’ta olduğu gibi “Demokratik Güçbirliği” olarak ortaya çıkmak, bu basit gerçeği değiştirmiyor. Parlamento dışı kitle mücadelesinin toplumu da saran ve sarsan rüzgarı olmadıkça, salt parlamenter zeminlerdeki çabalarla ve seçim propagandası ile sol bir cereyan yaratmak, alternatif olmak, hele hele “iktidara yürümek”, ham bir hayalden başka bir şey değildir.

Düzen solunun yarattığı boşluğu doldurmayı umanlar, düzen solunun geçmişte o yere yerleşmesine yolaçan toplumsal koşulları gözden geçiriyorlar dedik. Gözden kaçırdıkları tek gerçek bu değil. Bilindiği gibi onlar “blok” ya da “güçbirliği” projelerinde aynı zamanda Latin Amerika soluna da özeniyorlar. Fakat Latin Amerika’nın bazı ülkelerinde sola seçim başarısı getiren etkenleri de gözden geçiriyorlar. Buna daha yakından baktığımızda, sözkonusu parlamenter başarıların kitle mücadelesinin yarattığı etki ve birikimin parlamentoya yansımından başka bir şey olmadığını görüyoruz. Fakat bunu görmek için ‘80 öncesi Türkiye’ye gitmek gerekmediği gibi günümüz Latin Amerika’sına da uzanmak gerekmiyor. Üzerine parlamenter hayaller kurulan o “2 milyon Kürt oyu”nun kaynağına daha yakından bakılırsa, daha kestirmeden ve dolaysız olarak aynı gerçeğe ulaşılır. Kürt halkının özgürlük ve eşitlik uğruna o büyük uyanışı ve mücadelesi olmasaydı, dünün DEP’i ve HADEP’i, dolaysıyla bugünün o “2 milyon Kürt oyu” da olmazdı. Burada bir kez daha parlamento dışı devrimci mücadelenin ve halk hareketinin parlamenter güç olmaya nasıl dayanak oluşturduğunu görüyoruz. Böylece yerel seçim sonuçları üzerinden “Güçbirliği”nin yaşadığı açık başarısızlığa da gelmiş oluyoruz.

3 Kasım seçimlerindeki “Emek, Barış ve Demokrasi

Bloku”nun 28 Mart yerel seçimlerinde SHP’yi de kapsayarak ve onu kendisi için çatı partisi seçerek “Demokratik Güçbirliği”ne dönüşmesinin gerisinde, meşrulaşmaya yönelik hesapların yanısıra, 3 Kasım’da %6.2 olan oy oranını artırmak, olanaklıysa barajın üstüne çıkarmak amacı yatıyordu. Sonuç 28 Mart’ta %5.1’e gerilemek oldu. Blok bileşenleri şimdi buna izah bulmaya çalışıyorlar.

Beylik argümanlardan biri, “güçbirliği”nin geç oluştuğu ve bunun da sonucu olarak oluşumun “kendini seçmene anlatamadığı” biçiminde. Bu kendini seçmene anlatmak argümanı daha şimdiden liberal solun özümsemediği parlamenter dile ve mantığa iyi bir örnek sayılmalıdır. Bu adamların “kendini anlatabilme”ye o kadar derin bir inancı var ki, seçimlerden önce “kalan dört hafta” iyi değerlendirilir ve “güçbirliği” kitlelere iyi anlatılırsa AKP’nin “tepetaklak gideceği” bile ciddi ciddi iddia edilebiliyordu. Bugün hala aynı kafadalar, sadece “dört hafta”nın yetmediğini, daha geniş bir zamana ihtiyaçları olduğunu düşünüyorlar. Bir dahaki genel seçime birkaç yılı bulan geniş bir zamanları var, dilediklerince hazırlanabilirler; ama daha şimdiden ortaya çıkan belirtiler gösteriyor ki, onların sorunu hiç de geniş zaman değil fakat basitçe “geniş ittifak”tır. Parlamenter saplantılarına rağmen siyasetin katı gerçekleri bunu daha seçimlerin ertesi günü onlara hissettirmiş gibi görünmektedir.

Kürt basınındaki ilk yorumlar “kendini anlatamamak” etkeniyle birlikte ve bundan da önce, başarısızlığı tam da bu türden bir “geniş ittifak”ın kurulamamasına bağlıyor: *“Güçbirliği projesi doğru bir seçenektir. Ancak dar ve eksik kalan, tamamlanmayan bir seçenektir. Bu projenin, kendini tamamlamamış olması, ANAP ve CHP gibi partilerin de bu yapıya taşınmamış olması, marjinal kalmasına yol açmıştır. Birinci önemli faktör budur.”* (Özgür Gündem, 30 Mart 2004, Başyazı). “Kendini anlatamamak” argümanını herkesten çok

kullanan EMEP yöneticileri de, buna rağmen başarısızlıktan “CHP bölücülüğü”nü sorumlu tutarak, sonuçta aynı kapağa çıkıyorlar. Böylece gelecekte CHP ile ittifakın zemini şimdiden döşeniyor, ama demin yaptığımız aktarmadan da anlaşılacağı gibi, üzerine büyük hayaller kurulan “2 milyon Kürt oyu”nun sahipleri bunu bile yeterli görmüyorlar, daha şimdiden ANAP vb. partilerden sözediyorlar. Kürt oyları üzerinden parlamenter hayaller kuranların bu denli genişlemiş bir ittifakı nasıl karşılayacağını ise zaman gösterecek.

Devrimci mücadeleyle yaratılan, teslimiyet ve tasfiye çizgisiyle korunabilir mi?

“Güçbirliği”nin 28 Mart yerel seçimleri için yeterince açık olan başarısızlığına dönüyoruz. Başarısızlık bir birliğin işçi sınıfı ve emekçi kitlelere açılmaması alanında değil (ki böyle bir şansı zaten yoktu), fakat Kürt oylarını ve dolaşısıyla belediyelerini bile koruyamamasında kendini gösteriyor. Bunun nedenleri üzerine bir dizi etken sıralamak kuşkusuz olanaklıdır ve Kürt basınında halihazırda bu yapılmaktadır da. Fakat temeldeki tayin edici nedene kimse dokunmamaktadır. Bu, İmralı tasfiyeciliğinin Kürt hareketini sapladığı çıkmazdır. Zamana yayılmış edilgenlik içinde çürüme süreci, gelinen yerde geriye dönülmez bir çözülüşün de ilk işaretlerini vermektedir. Bu ilk işaretler sanılabileceği gibi 28 Mart üzerinden değil, fakat ondan da önce bizzat Kongra Gel açılımı ve bu açılımın bir iç bunalım ile sonuçlanması üzerinden yansımıştı. Yapay yollarla bunu engellemenin olanağı yoktur; bu, kanamayı belki bir süreliğine yavaşlatabilir, fakat kesinlikle durduramaz. Bunun etkileri daha şimdiden yerel seçimlere de yansımıştır ve yerel seçim sonuçları bunu tersinden hızlandıran bir etkide bulunacaktır.

Sonuç olarak, “2 milyon Kürt oyu” eski biçimiyle artık

bir çözüme sürecindedir. Zira bizzat bu oy gücünü ve desteğini, buna kitle desteği de denebilir, yaratan temel çözülmektedir.

Yaratılan büyük gürültülere ve ortaya konulan büyük iddialara, artı SHP ile ittifaka rağmen, “Güçbirliği”nin İstanbul ve İzmir gibi büyük kentlerde 3 Kasım’a göre önemli oy kaybına uğraması olgusu ise, bu oluşumun emekçiler için fazla bir şey ifade etmediğini ve dahası, liberal solun kendi cephesinden “Güçbirliği”ne hemen hiçbir şey katamadığını göstermektedir. Çatı partisi olarak EMEP ya da ÖDP’nin seçildiği yerlerdeki açık başarısızlık buna ayrıca tanıklık etmektedir.

Tüm bu etkenler bir arada, reformist “Güçbirliği”ni ciddi sorunların beklediğine işaret etmektedir. Halihazırda “Güçbirliği”nin tüm bileşenleri onun isabetli bir oluşum olduğunu, yaşatılması gerektiğini ve yaşatılacağını, işlerinin “asıl yeni başladığını” söyleseler de dağılma kaçınılmaz gibi görünüyor. Benzer söylemler, elde edilen sonucun bugünkünden çok daha iyi olduğu 3 Kasım sonrasında, “Emek, Barış ve Demokrasi Bloku” için de dile getirilmiş, fakat sonuç çok geçmeden dağılma olmuştu. Kaldı ki, “Güçbirliği”nin birleştirici gücü DEHAP olduğuna göre, akibeti de Kürt hareketi cephesindeki gelişmelerle sıkı sıkıya bağlantılı olacaktır.

Bu bahsi kapatırken temel önemde gördüğümüz gerçeği bir kez daha vurgulamış olalım. Kitle mücadelesini geliştirmek ve bunu toplumun havasını da değiştirebilecek boyutlara vardırarak çizgisinin ve pratiğinin sunacağı olanaklar dışında reformist sol bir parlamenter başarı arayışı hüsrarla sonuçlanmaya mahkumdur. Bu hayali bütün ‘90’lı yıllar boyunca Perinçekçi parti kurdu, bu doğrultuda her türlü oportünizmi denedi, “sol güçbirliği” projelerinin ilk versiyonlarını da bu çerçevede o ortaya attı. Oy desteği elde etmek için denemedik yol, kemalizmden şovenizme kullanmadık araç

bırakmadı. Ama sonuç tam bir hüsrana oldu. %20'lere ulaşmaktan, kurulacak "ulusal hükümet" in merkezinde yer almaktan sözedenerler, binde ikilerin üstüne çıkmayı bir türlü başaramadılar ve son yerel seçimlerde görüldüğü gibi, miting bile yapamaz duruma düşerek havlu attılar. Solla yakından uzaktan bir ilgileri kalmamış "sosyal-demokrat" partilerle "güçbirliği" yaparak parlamenter hayaller kuranların, yerel ve genel iktidarlaşmadan sözedenerlerin bu deneyimden gerçekten öğrenecekleri olmalı. Perinçekçi partinin önünde bugün hiç değilse darbecilik bir seçenek olarak duruyor, oysa liberal solun böyle bir seçeneği de yok.

28 Mart: AKP için sonun başlangıcı

28 Mart'ta ulaştığı oy oranının AKP için tepe noktası olduğu ve bundan sonrasının düşüş olacağı, şu sıralar seçim değerlendirmelerinde yaygınca dile getirilen doğru ve yerinde bir düşüncedir. Emperyalist odaklar ve büyük sermaye çevreleri bundan böyle AKP'yi "halk desteği arkanda" söylemiyle cesaretlendirerek, gündemlerindeki ihtiyaçların karşılanması ve önlerindeki engellerin kaldırılması için tepe tepe kullanacaklar. AKP ise kuşkusuz toyluğundan dolayı değil, fakat başka seçeneği bulunmadığı ve dahası misyonu zaten bu olduğu için, kendisinden beklenenlerin gereklerini yerine getirmek üzere kolları sıvayacaktır. Başbakanın seçim sonuçlarının belli olmasının ardından yaptığı ilk değerlendirmede, "Dünyada makamlar, mevkiler baki değildir. Bulduğumuz yerlerde fani olduğumuzu aklımızdan çıkarmayacağız" demesi de, onun AKP'nin misyonu ve bunun zaman içindeki sınırları konusunda pek gerçekçi olduğunu göstermektedir.

İşbirlikçi büyük burjuvazinin denetimindeki düzen propagandası, bu çerçevede seçim sonuçlarını güncel ihtiyaçlara denk düşen çok bilinçli bir yoruma tabi tutuyor. Buna göre,

yerel seçimler AKP hükümeti için bir güven oylaması niteliği taşımaktadır ve artan orandaki oy desteği, hükümetin izlemekte olduğu politikaların seçmen tarafından onaylandığı anlamına gelmektedir. Hükümetin birbuçuk yıllık icraatıyla izlemekte olduğu politikalar işbirlikçi büyük burjuvazinin saldırı programı olduğuna göre, seçimin bu tür bir yorumu, aynı saldırılara daha pervasız bir biçimde devam çağrısı demektir. AKP hükümeti bunun gereklerini yapmaya dünden hazırdır. Bu konuda emperyalist odaklar ile işbirlikçi sermaye çevrelerinde yeterli güveni yaratmış bulunduğu içindir ki, yerel seçimler sürecinde en etkin bir biçimde kollarını açmış ve her yolla desteklenmiştir.

Kıbrıs sorununun, emperyalist odakların dayatması anlamına gelen “Annan Planı” çerçevesindeki çözümü, işbirlikçi büyük burjuvazinin AKP hükümetinden en acil beklentisidir. Seçimler öncesinde ABD ve AB çevrelerinden hükümete verilen yoğun dış destek ile işbirlikçi büyük burjuvazinin onu tamamlayan çok yönlü iç desteği, güncel planda bu özel amaçla sıkı sıkıya bağlantılıydı. Seçimler sürecinde özellikle medya üzerinden AKP’ye verilen ölçsüz desteği de bu acil ihtiyaçtan ayrı düşünmek olanağı yoktur. Yerel seçimlerden daha da güçlenmiş olarak çıkmış bir hükümetin bu alanda daha rahat ve “cesur” hareket edebileceği düşünülüyordu ve bunda haksız da değillerdi.

Kıbrıs sorunu Türk egemen sınıfları tarafından uzun yıllar şovenizm ve Yunan düşmanlığı için ölçsüzce kullanıldı. Fakat gelinen yerde işbirlikçi büyük burjuvazinin çıkarları öyle gerektirdiği için sorun alanı olmaktan çıkarılmak isteniyor ve bu yıllarca “göğüs gerilen” dış baskılara boyun eğilerek yapılıyor. Dün Türk burjuvazisinin yayılma heveslerinin küçük çaplı bir karşılığı olan Kıbrıs üzerinde hak iddiası, gelinen yerde onun uluslararası sermaye ile daha ileri düzeyde bütünleşmesinin önünde bir engeldir. “AB süreci” bu tür

bir bütünleşmeyi ifade ediyor ve Kıbrıs sorununu çözmezseniz AB'ye giremezsiniz dayatması da burada anlamını buluyor.

Türk burjuvazisinin bir kesiminin buna muhalefet ettiği biliniyor, ama muhalefet edenlerin verilen tavizleri engelleme alanında yapabilecekleri fazla bir şey yok. Bu konudaki tek silahları ordu ağırlığı olabilirdi; fakat ilkin ordunun bugünkü Genelkurmay Başkanı tarafından temsil edilen bir kesimi bu konuda halihazırda hizaya sokulmuş durumdadır ve ikinci olarak, oy desteğini artırarak daha da güçlenmiş bir hükümet inisiyatifini generaller eliyle sınırlamak kısa vadede kolay değildir. TÜSİAD'çı kodamanların da hesabı buydu ve bu hesap kısa vadeli olarak tutmuş bulunuyor. Konuyla bağlantılı olarak şunu da eklemiş olalım; tüm öteki sorunlarda olduğu gibi bu sorunda da, sırtını sağlamca ABD emperyalizmine dayamış bulunan işbirlikçi büyük burjuvazinin tercihleri son tahlilde tayin edicidir. Onun tercihlerine düzen içi muhalefetin süreci uzatma ve süründürme şansı belki vardır, ama tümünden engelleme olanağı yoktur. Bugüne kadarki deneyim açık biçimde bunu göstermektedir. (Güney Kürdistan'la ilgili olarak ordu tarafından kalınca ve sağlamca çizilmiş "kırmızı çizgiler" in, ABD-TÜSİAD dayanışması sonucu bir bir çöküşü de bunu gösteren güncel örneklerden biridir.)

Kıbrıs sorunu, işbirlikçi büyük burjuvazi için AKP eliyle kestaneleri ateşten almanın yerel seçimleri izleyen ilk icraatı olacaktır. Bunu içerde ve dış politikada tüm öteki icraatlar izleyecektir. İçerde seçimler vesilesiyle ertelenen saldırılar yeniden gündemleştirilecektir. Dışarıda ise Kıbrıs'ın ardından sıra Haziran ayındaki NATO zirvesinden çıkacak yeni yükümlülüklerle ve rollere gelecektir. 28 Mart'ta "ortalığı silmiş süpürmüş" bir AKP'nin bu icraat çizgisine ne kadar süre dayanabileceğini zaman gösterecek.

Bu akibetin şeklini ve süresini tayin edecek etkenlerden

biri de doğal olarak sınıf ve kitle hareketi cephesindeki gelişmeler olacaktır. Yerel seçim dönemi ve sonuçlarının bu açıdan sunduğu verileri devrimci hareketin durumu ve partimizin seçim çalışması deneyimini de kapsayacak biçimde ele almak, yerel seçimlerle bağlantılı değerlendirmelerimizin bir başka önemli konusu olarak önümüzde durmaktadır.

(Ekim, sayı: 235, Mart 2004, başyazı)

Siyasal sınıf çalışması ve kalıcı mevziler kazanma sorunu

Komünist hareket ortaya çıktığı andan itibaren sınıf yönelimi doğrultusunda net bir perspektife sahip oldu ve her dönem bu doğrultuda sabırlı ve soluklu bir çalışma yürüttü. Ülkemizde sınıf çalışması alanındaki deneyim yetersizliği ve uzun bir dönem kadro adaylarının önemli bir bölümünün saflarımıza geleneksel küçük-burjuva akımların bünyesinden akması, önemli bir güçlük alanıydı bizim için. Buna rağmen ısrarlı bir yönelişle ve kendi öz deneyimlerimizle ilerledik. Sınıf hareketine müdahalenin sorunları her dönem en çok tartıştığımız sorun oldu. Geline yerde küçümsenmeyecek bir deneyim biriktirmiş bulunuyoruz.

Sorunun özü kavranmış, gerekli yönelime girilmiştir

Bugün değişik alanlardaki parti güçlerimizin önemli bir bölümü bizzat fabrikalarda çalışmaktadırlar. Öteki bir bölümü

ise en azından bir dönem fabrikalarda çalışmışlar, böylece sınıf içinde çalışmanın sorunlarıyla yüzyüze kalmışlardır. Küçük-burjuva kökenli kadro ve militanlarımız da dikkatlerini sınıf çalışmasına yöneltmekte, öğrenci militanlar yaz döneminde sanayi siteleri ya da atölyelerde sınıf çalışmasına ilk adımlarını atmaktadırlar. Partiye başvuru yapan genç yoldaşlarımız örgüt alanında ve sınıf çalışması içinde konumlanmak istediklerini vurgulamaktadırlar. Bu, ideolojik-siyasal çizgimizin içselleştirildiğinin açık bir göstergesidir.

Öte yandan, mevcut güç ve olanaklarımız çerçevesinde, çalışma yürüttüğümüz alanlarda gündeme gelen direnişlere müdahale çerçevesinde anlamlı bir pratiğin sahibiyiz. Yayın organlarımızdan bültenlere, özel sayılardan bildirilere, kültür kurumlarından platformlara, yürüttüğümüz tüm çalışma sınıfa etkin bir müdahale hedefine bağlanmış bulunuyor. Bu çalışma gelinen yerde yaygın ve kesintisiz bir biçimde yürütülüyor.

Kalıcı başarılar ihtiyacımız var

Tüm bunlar önemli kazanımlar olmakla birlikte, sınıf çalışmamızın belli hedefler çerçevesinde yüklenici bir çalışma düzeyini henüz gereğince yakalayamadığı da bir gerçektir. Israrla öncelikli alanlar üzerinden derinleşen ve sınırlı da olsa belli mevziler yaratan bir çalışma başarısından henüz uzağız. Yer yer buna yaklaşmış bulunsak da durum henüz bu değil.

Burada elbette bizi aşan, sınıf hareketinin mevcut zayıflığı ile doğrudan bağlantılı olan nesnel zorlanma alanları var. Bunun kendisi, içinden geçilen dönemde sınıf içinde çalışmanın ihtiyaçlarına yanıt verecek kadro tipini yetiştirip yetkinleştirme gibi öznel plandaki zayıflık ve yetersizliklerimizi aşmamızı da güçleştiren bir etken. Fakat tam da bu, öznel planda bilinçli ve hedefli bir yüklenmeyi her zamankinden

daha önemli bir sorumluluk alanı haline getiriyor. Dolayısıyla, sınıf çalışması pratiğimize ilişkin değerlendirmelerimizde, nesnel zorlanma alanları konusunda tam bir açıklığa sahip olmakla birlikte, öncelikle öznel zaaflarımızı ve zayıflıklarımızı sürekli irdeleyip üzerine gidebilmek durumundayız. Zira, nesnel alandaki zayıflıklara ilişkin açıklıklar, kısa dönemde soluğunu yitirip tökezlememek için önemli olmakla birlikte, bu kimi zaman öznel zayıflıklarımızın üstünü örten ya da bunu görmeyi güçleştiren bir rol oynayabiliyor. Rutinleşmiş bir faaliyet tarzı giderek egemen hale gelebiliyor.

Çalışma yürüttüğümüz alanlarda işçi sınıfı ve emekçilerle küçümsenmeyecek bağlara sahibiz. Yürüttüğümüz faaliyet, yaygınlığı, sürekliliği ve çeşitliliği ölçüsünde, geniş bir ilişki alanı açıyor. Fakat kurulan bağlar harekete geçirebileceğimiz bir kitle tabanı haline getirilemiyor, şekilsiz ilişkiler olarak kalıyor. Dahası, ileri unsurlarını ileri çekip örgütlemeye de zorlanıyoruz.

Sınıf ve emekçi hareketinin mevcut geriliği koşullarında bunun anlaşılır nedenleri var ve bu durum yürüttüğümüz faaliyetin boşa gittiği anlamına gelmiyor hiç kuşkusuz. Elbette güç ve olanaklarımız çerçevesinde sınıf ve emekçilerin en geniş kesimlerine ulaşmayı hedefleyen bir çalışmayı her dönem sürdüreceğiz, faaliyetimizi salt bugün için ya da kısa dönemli olarak yarattığı sonuçlar üzerinden değerlendirme-yeceğiz. Fakat tam da bunun kendisi, öncelikler/yüklenme alanları olarak tanımlanabilecek, buralarda derinleşip belli dayanaklar/mevziler yaratmayı hedefleyen bir çalışmanın önemini ortaya koyuyor.

Burada karşımıza öncelikle, özellikle içinden geçilen dönemde sınıf içinde çalışmanın ihtiyaçlarına yanıt verebilecek deneyimli kadrolar sorunu çıkıyor. Bu tür kadrolarımızın sayısının sınırlı olduğu ve sınıf hareketinin bugünkü geriliği koşullarında bunların hızla yetişemeyeceği yeterince

açık bir gerçektir. Sınıfın öncülerinden beslenme imkanlarının sınırlılığı ise bir diğer önemli güçlük alanı olarak duruyor karşımızda. Bu ise önümüze, elimizdeki güç ve imkanları, saptanmış somut hedefler üzerinden en isabetli bir biçimde değerlendirme sorumluluğu koyuyor.

Yoğunlaşma sorununu doğru kavramalısınız

Her yerel çalışma alanının raporunda, bölgesindeki fabrikaların dökümleri, bunlardan öncelikli olanlar vb. üzerinden değerlendirmeler vardır genellikle. Yayınlarımız, bültenlerimiz, özel sayılarımız, bildirilerimiz de öncelikli olarak buralara ulaşmaktadır doğal olarak. Pratik faaliyet dökümleri bu konuda yeterli bir fikir vermektedir. Bu alanda yeterince güçlü bir pratiğin sahibiyiz ve bu bizim en önemli kazanımlarımızdan biridir. Fakat gelinen yerde bununla yetineme-yeceğimiz de açıktır. Bu yoğun emeğin sonuçlarını alabilmek için belli mevziler/dayanak noktaları yaratmaya dönük bir planlama içine girmeli, yükleneceğimiz alanları somut olarak saptamalı, sürekli, sistemli ve derinleşen bir pratik faaliyetin konusu haline getirebilmeliyiz.

Burada vurgulamaya çalıştığımız hiç de “temel sektörler”e ilişkin perspektifimize uygun uzun vadeli bir planlama değil, fakat çalışma yürüttüğümüz alanlardaki “öncelikli” fabrikalara dönük son derece somut ve planlı bir çalışmadır. Genel seslenme faaliyetinin dışına çıkan, içerde çalışan yoldaşlarımız olmasa bile o fabrikaya/fabrikalara çok değişik araçlarla ve özgün sorunları üzerinden somut müdahalenin sürekli gündemimizde olduğu bir çalışma olabilmelidir bu. Elbette bu öncelikle, o fabrikaya ilişkin bilgi ve gelişmelere hakim olabilmeyi gerektirir. Bunu sağlayacak bir faaliyet ve ilişki tarzının geliştirilmesini gerektirir. Bu, bu sayede, somut sorun

ve gelişmeler üzerinden bu fabrikanın sürekli bir müdahale- nin konusu olabilmesi demektir. Örneğin kölelik yasasını işleyen genel bir bildiri, bülten ya da broşürü bu fabrikaya ulaştırmak, bir süre sonra savaş gibi yeni bir gündem üzerin- den gitmek hiç de yüklenen ve yoğunlaşan bir faaliyet de- mek değildir. Bu, bu haliyle hala genel bir seslenme faa- liyetidir. Yapmamız gereken bu “genel”liği aşmak, son de- rece somut-pratik bir yöneliş içine girmektir.

Örneğin X bölgesinde A ve B fabrikalarında yoldaşlarımız çalışmakta iseler, bölge raporlarının konusu da öncelikle bu fabrikalar olmaktadır. Bunların dışında hedef alınması gere- ken fabrikalar saptanmış olmakla birlikte, somut yönelişe ilişkin planlama ya da adımlar çok az yer almaktadır. Elbette yukarıda işaret ettiğimiz yoğun faaliyet çerçevesinde ulaşılmakta, işçi temsilcileri üzerinden ilişkiler kurulmakta, bülten- ler üzerinden bu tür fabrikalara ilişkin somut yazılara da zaman zaman rastlanmaktadır. Fakat bunun yüklenen, kuşa- tan, giderek derinleşen, giderek dayanak noktaları oluşturma- mızı sağlayan bir faaliyet olmadığı da açıktır.

Yarının öncü devrimci işçisini bugünden hazırlamayız

Artık sınıfa dönük somut faaliyette, yoldaşlarımızın gir- diği fabrikaların çerçevesini aşmak, kimi direnişlerin patlak vermesiyle yoğunlaşan bir müdahale olmanın ötesine geç- mek durumundayız. Deneyimli kadrolarımızın sınırlılığı ve işçi hareketinin durgunluğu koşullarında bu tür bir çalışmayı örgütlemek elbette kolay değil. Bu, ısrarlı bir yönelişle birlikte yoğun bir emek harcamayı, yaratıcı ve inisiyatifli bir çalışma- yı gerektiriyor.

Somut bir yönelişe olanak sağlayacak ilişkileri kısa dönem- de geliştirmek zor olsa da, bugün dünden farklı olarak, değişik

alanlar üzerinden ve değişik araç ve kurumlarla ulaşabilme olanaklarına sahibiz. Bu bize ayrıca, bu alanlardan ve araçlar üzerinden yüklenme, çok yönlü olarak kuşatıp etkileme olanağı sağlayacaktır. X bölgesindeki C ve D fabrikaları bizim için böyle bir hedef ise, bu araç, kurum ve propaganda faaliyetimiz üzerinden hedefli bir yönelişle yaratacağımız etki, geliştireceğimiz ilişkiler, daha güçlü bir müdahalenin olanaklarını sağlayacaktır bize.

Eğer yarının sınıf hareketliliğinin öne çıkarıp eğiteceği devrimci öncü işçiler bugün potansiyel olarak sınıfın bağrında iseler, bugünden onları komünist öncüler haline getiremesek de, onlarla kalıcı ilişkiler kurarak ilerletmenin önemi yeterince açıktır. Hedefimiz yarının sınıf hareketliliğine önderlikse, bunu sağlayacak kalıcı bağlara, belli dayanak noktalarına bugünden sahip olabilmek, en azından “öncelikli” olarak değerlendirdiğimiz işletmelerde bunu başarabilmek durumundayız.

Somut hedefler üzerinden yüklenme, bugüne kadarki birikimlerimiz üzerinden artık kritik önemdedir. Faaliyetimizin başarısının ölçütü, geniş fakat şekilsiz işçi bağları değil, fakat somut hedeflere yönelik adım adım geliştirilerek kalıcılaştırılacak ilişkiler, bu sayede uzun vadede kazanılacak mevziler olacaktır.

(Ekim, sayı: 235, Mart 2004)

Parti ve yeni dönem

Parti çalışmasında yeni bir düzey

Parti, içinde belli bakımlardan yetersizlikler taşısa da, geçmiş dönemlerle kıyaslama içinde ele alındığında gerçekten başarılı bir siyasal çalışma döneminden geçmektedir. Siyasal yaşamımızın hiçbir döneminde bu denli etkin ve yaygın, yoğun ve tempolu, inatçı ve soluklu bir çalışma süreci yaşamadık. Şubat ortalarında yerel seçimlerle başlayan bu pratik seferberlik süreci, ardından yerini 1 Mayıs kampanyasına bıraktı ve şimdilerde NATO Zirvesi'ne karşı kampanya ile devam ediyor.

Bu, dört ayı bulan nefes nefese bir kampanyalar süreci demektir ve parti, ortaya koyduğu performansla, bu denli kapsamlı ve soluklu bir çalışmayı götürebilecek güç ve

kapasitede olduğunu kanıtlamış bulunmaktadır. Bu, partinin sınıf eksenli pratik çalışmasında yeni bir düzeyin ifadesidir. Çalışma kapasitemiz katlanmış, tempomuz belirgin biçimde artmıştır. Parti, yerel seçimler örneğinde olduğu gibi, toplum düzeyindeki temel bir siyasal gündemi kendi güçleri ve bağımsız faaliyeti ile karşılamış; muazzam olanaklarla kitlelere seslenen gerici ve reformist düzen partilerinin yarattığı boğucu propaganda atmosferine rağmen sesini, hiç değilse kendi temel çalışma bölgelerinde işçilere ve emekçilere duyurmayı başarmıştır. Parti, kendi programı, temel ve taktik şiarları ve güncel politikasıyla denebilir ki ilk kez geniş kitlelerin karşısına bağımsız bir güç olarak ve bu denli etkin bir biçimde çıkmıştır. Bu kapsamda bir faaliyeti bağımsız bir siyasal odak olarak tek başına omuzlamayı başarmış olmak, doğal olarak parti örgütlerimizde olduğu kadar sempatizan çevremizde de büyük bir moral ve özgüven yaratmış, toplamında partiye ve parti çizgisine olan güveni pekiştirmiştir. Tüm bu faaliyetin örgütlenme, kadrolaşma, kurumlaşma, eğitim ve deneyim alanında sağladığı kazanımların ise sözünü bile etmiyoruz.

Yılları bulan çok yönlü inatçı çaba, bizi bugün bu güç ve kapasiteye ulaştırmış bulunmaktadır. Şimdi önümüzde, bu başarıdan alınan moral güçle ve edinilen deneyimlerin sağladığı açıklıklarla, yeni düzeyleri yakalama görev ve sorumluluğu durmaktadır. Bunu da başaracağımızdan kuşku duyulmamalıdır; zira zor eşik aşılmıştır, partinin inancı odur ki, bundan sonrası çok daha kolay gelecektir.

Kampanyalar sürecine paralel olarak bu dört aylık faaliyetin pratik boyutları, somut verileri ve deneyimleri aralıksız olarak basınımıza yansımış bulunmaktadır. Ayrıca, örneğin yerel seçim kampanyası sonrasında olduğu gibi, gerektiğinde bunun genel bir dökümü ve değerlendirmesi de yapılmıştır. Çalışmanın gerçek pratik boyutlarını, somut etkisini ve

sağladığı çok yönlü kazanımları sunmakta belli bakımlardan yetersiz kalsa da, sorunun esas bakımından ele alınmış bu yönü üzerinde burada yeniden durmamıza gerek yok artık. Biz burada sorunun temel önemde bir başka yönüne, partinin bütün bunları olanaklı kılan esas üstünlük alanına kısaca değinmekle yetineceğiz.

Seçim değerlendirmelerimizde üzerinde en az durduğumuz konulardan biri, parti olarak aldığımız tutumun, izlediğimiz çizginin ve bu çerçevede ortaya koyduğumuz pratik faaliyetin, ilkesel ve stratejik değeridir. Sorunun bu yönü, pratik alandaki başarının asıl kaynağı olmaktan da öte bir anlam ve öneme sahiptir. Parti, özellikle yerel seçim gündemi üzerinden, ortaya sağlam bir ideolojik ve ilkesel perspektif koymuştur. Bunu bir yandan yaratıcı ve dinamik bir bağımsız politik faaliyetin zemini olarak kullanmış, öte yandan ise aynı temel üzerinden solda oportünizmin her türüyle araya kesin ve net sınırlar çizmiş, bu arada özellikle sosyal-reformist akıma karşı ilkeli ve etkili bir ideolojik mücadele yürütmüştür. Özellikle altı çizilmelidir ki, parti bu alandaki üstünlüğünü tümüyle teorik temeline ve onun ürünü olan devrimci programına borçludur. Teorik açıklığa ve bundan ayrı düşünülemez olan devrimci sınıf programına sahip olmanın büyük önemi ve politik-pratik işlevi, yerel seçim gündemi üzerinden en somut biçimde ortaya çıkmıştır.

Kuşkusuz burada yeni olan yine de pratik yöndür. Partinin ideolojik-programatik üstünlüğü yeni bir durum değildir. Yeni olan, bu üstünlüğün önemli bir politik gündem üzerinden pratik alana taşınması, yaratıcı bir biçimde pratiğe uygulanmasıdır. Son bir-iki yılın toplam verileri, özellikle de son dört aylık üç kampanya, pratik politikada giderek bir deneyim ve yetenek kazandığımızı göstermektedir. Bu geçmişten beri en çok zorlandığımız bir alan olduğu için, bu alanda sağladığımız mesafe sanıldığından da önemlidir bizim

için. Parti başından itibaren sağlam bir teorik ve programatik temele sahipti. Şimdi buna gerçek manada pratik bir işlev kazandırmaktadır. Bu, teorik üstünlüğün pratik politikada üstünlük olarak kendini üretmesi, bu alandaki başarıyla birleşmesi demektir. Sürecin toplam seyri, bu alanda halihazırda katedilen mesafenin de sunduğu imkanlarla, partinin bu yönünü günden güne daha da güçlendireceğini göstermektedir.

Aynı süreç özellikle iki temel alanda hala belirgin biçimde zayıf kaldığımızı da ortaya koymuştur. Bunlar ilki kadrolaşma düzeyi ve ikincisi kitle ilişkilerinin örgütlenmesi alanıdır. Bunlara bir de, bir çalışma tarzı sorunu olarak karşımıza çıkan, yeraltı örgütlerimizin nispi ataleti eklenebilir, ki aynı kampanyalar süreci buna da açıklıkla tanıklık etmiştir. Bunlar üzerinde birazdan ayrıca duracağız. Önce özellikle yerel seçim sürecinin ortaya çıkardığı ve partinin yeni dönemdeki görev ve sorumlulukları bakımından dolaysız bir önem taşıyan daha genel bazı sorunlar üzerinde duralım.

Yerel seçimler ve solda apolitizm

Yerel seçimlerin ortaya çıkardığı verilerden hareketle bugünü anlamak ve yakın gelecek için sonuçlar çıkarmak hala da güncelliğini koruyor. Verilerden kasıt kolayca akla gelebileceği gibi salt seçim sonuçları değildir. Bunun kendi sınırları içinde elbette belli bir önemi var. Fakat içinden geçmekte olduğumuz dönem üzerinden bakıldığında belki bundan da önemli olan, siyasal parti ve akımların bu süreç içerisinde aldıkları tutumlar ve izledikleri politikalarıdır. Yerel seçimler, öncesi ve sonrasıyla, siyasal parti ve akımların durumları ve yeni dönem yönelimleri konusunda önemli açıklıklar sağlamıştır. Bunları değerlendirmek ve önümüzdeki dönemin siyasal mücadelesi bakımından bunlardan gerekli sonuçları

çıkarmak gerekir. Partimiz bu çerçevede, seçim sürecinde ve sonrasında ortaya koyduğu değerlendirmelerle, temel önemde bir dizi noktayı saptamış bulunmaktadır. Fakat hala da üzerinde durulması gereken önemli bazı sorunlar var.

Yazık ki sol hareketin devrimci çevrelerinde yerel seçimlerin ortaya çıkardığı gerçekleri irdeleyip sonuçlar çıkarmaya yönelik ciddi bir çaba olmadı ve halen de yok. Seçimler döneminde izlenen tutumun ışığında ele alındığında bu ilgisizlik şaşırtıcı da değildir. Siyasal çalışma için etkin biçimde kullanılabilecek bir dönemi elleri böğründe izlemekle yetinenler, bu sürecin ortaya çıkardığı verilere de aynı ilgisizlikle yaklaşma yolunu tutacaklardı, sonuçta olan da budur.

Garip olan, içlerinden bazılarının bu edilgen ve apolitik tutumu daha bir de devrimcilik adına savunmaya kalkmalarıdır. İddiaya bakılırsa, seçimlere katılmak burjuvazinin gündemine hapsolmek ve oyununa alet olmak anlamına gelirmiş. Bir iddia ancak bu kadar sığ, yüzeysel ve budalaca olabilir. Seçimler burjuvazinin gündemi olabilir; ama eğer burjuvazi bunu tüm toplumun gündemi haline getirmeyi başarıyorsa ve başarabildiği sürece, size düşen bu gündem karşısında devrimci açıdan taraf olmaktır. Bunu ise apolitik bir edilgenlikle değil, etkin bir siyasal çalışma ile yapabilirsiniz ancak. Bunu, seçimlere katılarak ya da onu boşa çıkarmaya çalışarak yapma yolunu tutabilirsiniz; bu elbette keyfi değil, fakat objektif koşullara, kitlelerin durumuna, sınıf mücadelesinin gelişme düzeyine ve seyrine sıkı sıkıya bağlı bir taktik tercih ve somut tutum sorunudur. Fakat edilgen kalmak ya da sözümona daha önemli başka gündemlerle uğraşmak, burada üçüncü bir yol ya da tutum değildir. Başka hangi gündemlerle ilgilenirseniz ilgilenin, bunu kendi sınırları içinde ne denli başarıyla yaparsanız yapın, siz eğer toplumu ilgilendiren ve bir dönem için kitlelerin geniş kesimlerinin ilgi alanı haline gelen temel bir siyasal olay karşısında etkin

bir tavır almamışsanız, bu yalnızca sizin edilgenliğinize ve bu sorun üzerinden apolitizminize bir gösterge olabilir.

Burjuvazinin sözümona “milli irade”yi açığa çıkarmak adına periyodik olarak sergilediği oyunun gerçek mahiyetini kitlelere anlatabilmenin de başkaca bir yolu yoktur. Burjuva parlamenter seçimler yalnızca Türkiye’de değil, bugünün kapitalist dünyasının tümünde bir “milli irade” oyunundan öte bir anlam taşımamaktadır. Buradan bakıldığında kapitalist dünyanın en gelişmiş demokrasilerinden sayılan ABD’de seçimler hiç de Türkiye’dekinden daha “demokratik” değildir ve hatta bazı bakımlardan daha da berbat bir oyunun ifadesidir. Dolayısıyla seçimlere katılmamanın Türkiye’nin koşullarıyla da izah edilecek bir yanı yoktur. Sözkonusu olan, kitlelerin politikaya ilgisinin kaçınılmaz olarak yoğunlaştığı bir dönemi devrimci amaçlarla etkin bir biçimde değerlendirme görev ve sorumluluğundan geri durmaktan başka bir şey değildir ve bu bir siyasal akım payına tamı tamına bir apolitizm ifadesidir.

Yeni dönemde düzen solu

Birçok belirti, önümüzdeki dönemde, sosyal-demokrasi olarak anılan düzen soluna karşı tutum ve mücadelenin yeniden özel bir önem kazanacağını gösteriyor. 28 Mart yerel seçimleri bu açıdan bir dönüm noktası sayılmalıdır. İki nedenden ötürü bu böyledir.

İlk neden, yerel seçim sonuçlarının düzen soluna ilişkin olarak ortaya çıkardığı tablo ve bu tablodan düzen solunun çıkardığı sonuçlardır. Sözkonusu tablo oy oranı üzerinden esasa ilişkin bir yenilik içermemekle birlikte, oy dağılım haritası üzerinden çarpıcı bir biçimde, düzen solunun yoksul ve emekçi kitlelerden nasıl koptuğunu gözler önüne sermiştir. Sol olmak ve bu kimlikleriyle toplumun daha çok ezilen,

sömürülen, yoksul ve emekçi kesimlerini temsil etmek iddiası taşıyan, burjuva siyaset sahnesinde kendilerine biçilen temsili rol de bu olan sosyal-demokrat partilerin, daha somut olarak da CHP'nin, bizzat bazı sosyal-demokratların ifadesiyle "zenginlerin ve tuzu kuruların partisi" haline geldiği görülmüştür. Bu görünüm sosyal-demokrat partilerin kendisi kadar bizzat düzenin efendilerini de rahatsız etmiştir. Öyle ya, işçi sınıfı ve emekçilerin nispeten ileri, sola eğilimli katmanlarını sol bir demagojik söylemle düzen adına etki ve denetim altında tutamayacaksa eğer, o zaman düzen solunun düzen siyasetinde anlamlı herhangi bir işlevi kalır mı?

Yerel seçim sonrasında düzen cephesinden ve tekelci medya üzerinden CHP ekseninde sürdürülen sol tartışmasına bakıldığında bu durumdan duyulan rahatsızlık açıklıkla görülmektedir. Parti basınımda daha önce üzerinde genişçe durulduğu gibi bu tartışmaların yöneldiği amaç iki yönlüdür. Bir yandan statükoculuğuna yöneltilen eleştiriler üzerinden CHP geleceğın sorunsuz bir hükümet ortağı olarak bugünden hazırlanmak istenirken, öte yandan ondan sol yaftasını iyi kullanarak işçi ve emekçilerin hiç değilse ileri kesimlerini denetim altına alması istenmekte ve beklenmektedir. Bizi de doğal olarak bu ikinci beklenti ilgilendirmektedir. Zira bu, düzen solunun yeniden toplumsal muhalefeti dizginleyip düzen sınırları içinde tutacak etkin bir barikat olarak kullanılmak istendiğini göstermektedir.

Burjuvazi son yirmi yıl içinde yoksul ve emekçi kitlelerin öfke ve tepkisini kontrol altına almakta şoven milliyetçilikten ve dinsel gericilikten yeterince yararlandı. Önümüzdeki dönemde bunların gitgide daha az işe yarayacağını bilerek, dahası sağladıkları yararlar kadar çeşitli sorunlara da yol açtıklarını görerek, siyaset sahnesini düzen solu ile dengelemek istemektedir. Burjuvazinin sol söylemini ve sosyal-demagojiyi daha etkili bir biçimde kullanarak işçiler ve emekçiler üzerinde

etki ve denetim kurmasını bizzat teşvik ettiği bir durumda, düzen solunun buna daha bir hevesle yöneleceğinden kuşku duyulmamalıdır. Bunun ilk belirtileri daha yerel seçim ertesinde kendini göstermeye başladı bile.

Düzen soluna karşı tutumu yeni dönemde daha da önemli hale getiren ikinci neden ise sosyal-reformistlerin sosyal-demokratlarla tarihi buluşması, daha doğru bir ifadeyle, birincilerin bu ikincilerin yedeğine düşmesidir. Artık tümüyle parlamenter bir çizgiye oturmuş bulunan sosyal-reformist sol, yerel seçimlerde düzenle bütünleşme doğrultusunda yeni bir büyük adım atarak düzen soluyla ittifaka girmiş, pratikte onun yedeği olarak hareket etmiştir. Seçim sonrası değerlendirmeler ve açıklamalar, reformist solun bu çizgiyi pekiştirerek sürdüreceğini, bunun artık bu çevreler için yeni bir siyaset yapma zemini ve koşulu haline geldiğini gösteriyor. Reformist solun sınıf ve kitle hareketi ile geleneksel küçük-burjuva akımlar üzerindeki etkisi düşünülürse, bu gelişmenin devrimci sınıf mücadelesi ve genel olarak devrimci hareket açısından sonuçları daha iyi anlaşılır.

Bu iki neden birarada, düzen soluna karşı tutumu ve mücadeleyi yeniden devrimci siyasal yaşamın temel önemde bir sorunu haline getirmektedir. Partimiz düzen solunun maskesini indirmeyi, onunla ilgili yeniden yeşertilmeye çalışılan hayalleri sistematik bir biçimde teşhir etmeyi, işçilere ve emekçilere yönelik çalışmasının temel bir boyutu olarak ele almalıdır.

Reformist sola karşı çok yönlü mücadele

Seçim süreci değerlendirmeleri ve polemikleri çerçevesinde üzerinde ayrıntılı olarak durmuş bulunduğumuz gibi, reformist sol gelinen yerde klasik anlamda sosyal-demokrat bir çizgiye

oturmuş bulunmaktadır. Reformist solun yerel seçimler üzerinden ortaya koyduğu görüş ve yaklaşımlar ile bu çerçevede girdiği yeni siyasal ilişkiler, bu gerçeği bütün açıklığı ile ortaya koymuş durumda. Bu olgu üzerinde özellikle durulmalı ve bu nokta basınıımızda döne döne işlenmelidir. Reformist solun bugün kendi gerçek gücünün ötesinde bir etki alanına sahip olması ve bu konumuyla mücadeleyi belirgin biçimde zaafa uğratması, bunu özellikle gerektirmektedir.

Reformist sol partiler sosyal-demokratlaşma sürecini esası yönünden tamamlayarak, bugün vardıkları noktada artık tümüyle düzen içi siyasal oluşumlar haline gelmişlerdir. Fakat buna rağmen bir yandan kendilerini kitlelere hala da devrimci ve sosyalist olarak sunmaktadırlar, öte yandan devrimci küçük-burjuva akımlar üzerinde sanıldığından da büyük bir etkiye sahip bulunmaktadır. Bu ise devrimci siyasal mücadeleye karşı çift yönlü bir tahribat anlamına gelmektedir.

Birinci alandaki tahribat yeterince açıktır; mücadeleye akan yeni güçler bu akımların kendi konumlarına ilişkin demagogik iddialarına aldandıkları ölçüde, böylece gerçek devrimci mücadeleden alıkonulmakta, taşıdıkları mücadele isteği ve enerjisi reformist partilerce düzen kanalları içinde eritilmektedir.

İkinci alandaki tahribat gerçekte ilkinden aşağı kalır düzeyde değildir, fakat genellikle daha az dikkat çekmektedir. Son yıllarda devrimci özgüvenini ve bağımsız durabilme yeteneğini önemli ölçüde yitirmiş bulunan geleneksel küçük-burjuva akımlar, reformist solun ideolojik-politik etkisine fazlasıyla açık hale gelmişlerdir. Reformist solun henüz bu denli düzenle içiçe geçmediği ve herşeye rağmen hala da belli değerleri koruduğu bir dönemde bile onunla aralarına sınır çizgileri çizmeyi ilkesel önemde temel bir sorun olarak gören bu akımlar, bugün reformist sol karşısında belirgin bir ideolojik ve moral zayıflık sergilemektedirler. Aradaki

ayrım çizgileri artık fazlasıyla silikleştiği gibi, reformist sola ilkesel ve ideolojik sorunlar üzerinden yöneltilen ciddi bir eleştiriye de rastlanmamaktadır. Eleştiriler genellikle taktik politika ve tercihlerin dar sınırları içinde tutulmakta, bu türden ayrılıkların gerisindeki daha temel ilkesel ve ideolojik sorunlara ise dokunulmamaktadır. Bu, devrim mücadelesinin stratejik sorunlarına ilişkin hassasiyetin büyük ölçüde yitirildiğini göstermekte, devrimci iddia ve kimlikteki erozyonun ulaştığı boyutları gözler önüne sermektedir.

Son seçimlerde reformist solun seçim politikalarına yöneltilen eleştirinin “Karayalçın” faktörüne indirgenmesi de bunun bir göstergesidir. Bu, reformist solu buna yönelten temel nedenlerle değil de onun gündelik politikadaki sonuçlarıyla uğraşmak anlamına geliyordu. Geline yerde tümüyle parlamentarizm çizgisine kaymış bulunan ve yerel yönetim sorunu çerçevesinde en bayağı burjuva liberal hayalleri bir görüş ve çizgi halinde bizzat kendi platformu üzerinden savunan bu akımlara iki satırlık dişe dokunur bir eleştiri yönelmemek ya da yöneltememek, geleneksel devrimci demokrat akımların reformist sol karşısında ideolojik açıdan silahsızlandığının çarpıcı bir göstergesi olmuştur.

Buradaki zayıflık ne rastlantıdır ve ne de döneme özgüdür. Bunun gerisinde, tasfiyeci süreçlerin geleneksel devrimci-demokrat akımlarda yarattığı ideolojik erozyon vardır. Dün reformist solla ideolojik ve ilkesel ayrımları önemseyerek ondan ayrı durmaya çalışan ve dahası ona karşı devrimci bir odaklanma yaratmayı önemseyen bu akımlar, bugün artık reformist solla birlikte olabilmeyi özel bir kaygı haline getirmişlerdir. Burada ideolojik zayıflığın yanısıra güçsüzlük duygusuyla elele giden bir güce tapma tutumu da vardır kuşkusuz. Geçmişte daha çok Kürt hareketiyle ilişkilerde kendini gösteren bu zaaf şimdilerde reformist solun tümü üzerinden genelleşmiş bulunmaktadır.

Reformist solla ilişkileri pratikte bir parça sınırlayan ise, reformistlerin her yeni aşamada düzenle bütünleşme doğrultusunda yeni ve başlangıçta devrimci olmak iddiasındakiler için kabulü ve hazını gerçekten zor adımlarla ortaya çıkmasıdır. Birçoklarının 3 Kasım'da ortaya çıkan reformist bloku fazlasıyla kabul eder bir noktaya geldiği bir sırada, yerel seçimlerde reformist solun bu kez düzen soluyla kolkola girerek yarattığı yeni durum, bunun son örneklerinden biridir. Devrimci küçük-burjuva akımları yerel seçimlerde reformist solun yedeğine düşmekten alıkoyan temel etken, reformist solun düzen solunun yedeğine düşmesi olmuştur. Reformist solun bir kesimi şimdilerde bunu, düzenin resmi tarih yorumuyla yakınlaşan (bunu barışan olarak da anlayabiliriz) yeni adımlarla birleştiriyor. Yine aynı kesimler, nasıl ki demokrasi mücadelesi adına düzen soluyla kolkola giriyorlarsa, aynı şekilde sözde emperyalizme ve siyonizme karşıtlık adına da gerici islami akımlarla birlikte hareket edebiliyorlar. Bu, reformist solun düzen siyasetiyle içiçe geçmesinin yeni bir kanalıdır. Parlamentarist çizgiye tam olarak oturmanın ve bunun mantıksal uzantısı olarak, düzen solu üzerinden düzen siyasetiyle içiçe geçmenin doğal sonuçlarıdır bunlar. Önümüzdeki dönemde bunun başka adımlarla tamamlanması da şaşırtıcı olmayacaktır. Yeni bir yola girilmiştir ve burada derinleşmek kaçınılmazdır.

Toplamında bu durum ve mevcut sol hareket tablosu, reformist sola gerçekte sahip olduğundan daha büyük bir güç ve etki alanı sağlamaktadır. Bu güç ve etki özünde birbirini izleyen tasfiyeci süreçlerin geleneksel solun toplamında yarattığı tahribatın ürünüdür. Bu, teslimiyetin, devrimci mücadelenin zorluklarından kaçışın, bu mücadelenin gerektirdiği konum ve tutumlardan geri duruşun gücüdür. Reformist sol partilerin bugün nispeten daha geniş güçleri etki ve denetim altında tutmasının gerisinde de temelde bu vardır. Burjuva

gericiliği, devrimde ısrar eden güçlere yönelttiği aralıksız ve acımasız saldırılarıyla, reformist solu güçlendiren zemini dolaysız olarak yaratmaktadır. Reformist sol partiler, sorunsuz bir “devrimcilik” ve “sosyalistlik” arayışının dolaysız adresi durumundadır. Burjuva gericiliğin kudurganlığıyla tanındığı bir ülkede “karakol görmemişler” partisine “solun en kitlesel partisi” olmakla övünebilme olanağı veren de kesin olarak budur.

Tüm bunlar reformist sola karşı ilkeli, kararlı ve kesintisiz bir ideolojik mücadelenin taşıdığı özel önemi ortaya koymaktadır. Bu mücadele devrimi savunmanın ve devrimci sınıf mücadelesini ilerletebilmenin zorunlu bir parçasıdır. Reformist solun gücü ve etkisi kırılmaksızın, mücadeleye akan emekçi kitlelere kurdukları tuzaklar boşa çıkarılmaksızın, bu mücadele başarıyla ilerletilemez. Reformist solun düzen ile herşeye rağmen devrimcilik yapmaya çalışan geleneksel küçük-burjuva akımlar arasında ara bir halka olması, bu konuyla devrimci saflara düzen etkisi taşıması, bu mücadelenin önemini ayrıca artırmaktır. Reformist sol bugün düzen solu üzerinden düzen siyasetinin yedeğine düşmüş durumdadır. Bu konumu üzerinden bakıldığında, onun devrimci-demokrat akımları yedeklemedeki başarısının anlamı kendiliğinden anlaşılır.

Partimiz siyasal mücadele sahnesine çıktığından beri tasfiyeciliğe ve bunun dolaysız ürünü olan reformist sola karşı sistematik ve çok yönlü bir mücadele yürüttü. Bu mücadelenin her zamankinden çok daha fazla önem kazandığı bir döneme girmiş bulunuyoruz. Zira son 20 küsur yıl içinde reformist sol hiç bu denli güçlü ve tersinden, devrimci hareket hiç bu denli zayıf olmadı. Aynı şekilde, reformist sol devrimci tarihimizin ideolojik ve moral kazanımlarına karşı hiç bu denli pervasız hareket edemedi ve tersinden, küçük-burjuva devrimci akımlar aynı kazanımlar konusunda hiç bu denli

belirsizlik, tutarsızlık ve yalpalama içinde olmadılar.

Yine de reformist solun gücü gereğinden fazla abartılmamalıdır. Bu temelde kof bir güçtür ve sınıf mücadelesinin nispeten sertleşeceği bir aşamada bu kofluk tüm çıplaklığı ile ortaya çıkacaktır. Buradan bakıldığında reformist hareketin toplumun bugünkü nispi durgunluğundan güç aldığını da söyleyebiliriz. Partimiz konuya ilişkin değerlendirmelerinde reformist solun kendi bağımsız çizgisi olmadığı gerçeğini her zaman önemle vurguladı. Düzenin icazet sınırları içinde yaşamlarını sürdüren bu akımlar politikayı da düzen çatlakları üzerinden yapmaktadırlar. Liberal çizgide bir sözde demokrasi mücadelesi verenler düzen solunun, burjuva milliyetçi bir çizgide sözde bağımsızlık mücadelesi verenler ise düzen solunun yansıra gerici-milliyetçi çevrelerin yedeği durumundadırlar. Son yerel seçimler bu temel önemde olgunun da yeni bir kanıtlanması olmuştur.

Partinin ve mücadelenin çakışan ihtiyaçları

Seçim sonuçları üzerinden işçi sınıfı kitlelerinin bugünkü siyasal eğilimini değerlendirebilmek için elde fazlaca veri yoktur. Fakat büyük sanayi kentlerinin daha çok işçi ve emekçilerin yoğunlaştığı bölgelerindeki oy dağılım tablolarına bakıldığında, bu eğilimi belirli sınırlar içinde kestirmek yine de zor değildir. Büyük kentlerin yoksul emekçi bölgelerinde, düzen solu dışında kalan gerici düzen partileri (ki bunların da esas ağırlığını dinci ve faşist partiler oluşturmaktadır) toplamda ezici bir oy üstünlüğüne sahiptirler. Aynı bölgelerde sandık başına gitmeyenlerin de yüksek bir oran oluşturduğu bir gerçek olsa bile, bu hem kendi başına daha ileri bir tutumun ifadesi değildir, hem de işçi ve emekçilerin üzerindeki gerici ideolojik-politik kuşatma gerçeğini değiştir-

memektedir.

Bugünün koşullarında bu kuşatma gerçekte toplum düzeyindedir ve bu olgu, sınıf ve kitle hareketindeki politik geriliğin ve genel zayıflığın öteki yüzüdür. Bu gerici kuşatmanın nasıl yarılıp parçalanabileceği de bu aynı tespitten kendiliğinden çıkıyor. Bugünün Türkiye'sinde bunu başara-bilecek biricik toplumsal kuvvet, sınıf mücadelesi içinde kendi gerçek gücünü ve etkisini ortaya koyabilecek olan devrim-cileşme sürecindeki bir işçi sınıfı hareketidir. Parlamenter çalışmaya ve seçim yarışına en budalaca umutlar bağlayan reformist solun göremediği, görmek istemediği de budur. Semt eksenli çalışmayla genel bir "halk hareketi" yaratmayı umut eden geleneksel küçük-burjuva akımların anlamamakta büyük direnç gösterdikleri gerçek de budur.

Bu temel önemde gerçek, partinin bugünkü yönelimiyle sınıflar mücadelesinin günümüzdeki acil ihtiyacının çakıştığını göstermesi bakımından bizim için apayrı bir anlam ve önem taşıyor. Demek ki sınıf eksenli bir devrimci politik çalışma, yalnızca sınıf partisinin kendi stratejik öncelikleri ve bunun ürünü olan güncel yönelimleri bakımından değil, fakat bugünün Türkiye'sinde devrimci siyasal mücadelenin acil ihtiyaçları bakımından da tayin edici önemdedir.

Yetersizlik alanlarımıza yüklenelim!

Parti çalışmasının sorunlarını birçok açıdan ele alıp irdelemek mümkün. Bunu bugüne kadar yaptık, bundan sonra da aralıksız olarak yapmaya devam edeceğiz. Burada biz kendimizi son dört aylık kampanya sürecinin özellikle belirgin hale getirdiği ve girişte sözünü etmiş bulduğumuz yetersizliklere değinmekle sınırlayacağız. Bu gerçekten yalnızca bir değinme olacak, zira bunlardan her biri başlı başına ele

alınması gereken birer temel konu durumundadır ve önümüzdeki sayıdan itibaren bu konuların her birini ayrıca ele alacağız.

Başarılı kampanyalar süreci açıkça göstermiştir ki, partinin kadrolaşma alanında belirgin bir yetersizliği vardır. Buradaki sorun nicelikte değil fakat tümüyle nitelikte ilgilidir. Faaliyet kapasitesindeki büyüme, bunun partinin etkisini ve prestijini büyüten sonuçları, saflarımıza işçi sınıfından ve gençlikten sürekli yeni militanların katılımını sağlamaktadır. Dolayısıyla sorun insan yokluğu değil, fakat her düzeyde geçerli olmak üzere çalışmayı çekip çevirebilecek eğitilmiş ve deneyimli kadroların yetersizliğidir. Bu yetersizlik kuşkusuz yeni bir olgu değildir. Fakat çalışma kapasitesindeki ani büyüme ve buna paralel olarak çoğalan sorumluluklar, kadro yetersizliğini daha belirgin ve yakıcı hale getirmektedir.

Yoğun ve tempolu bir çalışma elbette kazanılan güçlerin de bu çalışma ve mücadele pratiği içerisinde sürekli bir eğitimi demektir. Yine de, eğitimin pratik cephesi bakımından bile, bu kadarı kendi başına yeterli değildir; parti militan ve sempatanlarının pratik çalışmanın ve mücadelenin sorunları temelinde eğitimi, bilinçli bir çabanın ürünü olmak ve özel tarzda yönlendirilmek durumundadır. Sorunun bu yönünü önemle akılda tutmak kaydıyla içinden geçmekte olduğumuz dönemde kadro eğitiminin öteki temel boyutuna, teorik eğitime özel bir vurgu yapmak durumundayız. Bu, kadroların marksist-leninist dünya görüşü ve onunla ayrılmaz bir biçimde parti programı ve çizgisi temelinde eğitimi demektir. Bunda başarılı olabildiğimiz ölçüde saflarımızda bilinç ve kavrayış düzeyinin yükselmesi anlamına gelecek, böylece çalışmanın toplam seyri de güvenceye alınmış olacaktır. Bu konuyu önümüzdeki sayıda ele alacağımız için, burada bu şekliyle bırakıyoruz.

Girişte sözünü etmiş bulunduğumuz ikinci önemli yeter-

sizlik, kitle ilişkilerinin örgütlenmesi alanıdır. Denilebilir ki, bu halihazırda en zayıf kaldığımız alanların başında gelmektedir. Bu zayıflığın kuşkusuz anlaşılır bir yanı var, zira parti ilk kez olarak gerçek anlamda bir kitle ilişkileri ağına ulaşmış bulunuyor. Böyle olunca, bu ilişkilere her anlamda ve her düzeyde örgütsel bir biçim vermek ve bunda ustalaşmak bizim için henüz yeni bir sorundur. Fakat işte nihayet sorun önümüze çıkmış bulunuyor. Partinin kitle çalışmasında ve ilişkilerinde yeni bir düzeye ulaşması, bu soruna yaratıcı çözümler bulabildiğimiz ölçüde olanaklı olabilecektir. Şimdilik bu sorunu da burada yalnızca tanımlamış olmakla yetiniyoruz.

Son olarak değineceğimiz sorun yeraltı parti örgütünden yansıyan nispi atalettir. Bunun kuşkusuz karmaşık nedenleri var. Fakat buradaki en belirleyici neden çalışma tarzı sorundur. Çalışma tarzı kapsamında en önemli sorun ise, yeraltı parti birimlerinin kendi çalışmalarını legal ve yarı-legal biçim ve yöntemlerle birleştirmedeki belirgin yetersizlikleridir. Bir yeraltı parti biriminin kendi çalışmasını organik biçimde legal ve yarı-legal biçim, yöntem ve araçlarla birleştirmeyi başarabilmesi, partinin bilinen açık çalışmasından tümüyle farklı bir sorundur. Bu nokta kavrandığı ve zaman içinde çözüme kavuşturulduğu ölçüde, yeraltı parti örgütlerinin tüm irade ve çabalarına rağmen içine düşmekten kurtulamadıkları nispi atalet durumu da zamanla geride kalacaktır.

Parti kendi gelişme süreci içerisinde gerçekten yeni olan bir döneme girmiş bulunmaktadır. Halihazırdaki üstünlüklerinden ve başarılarından güç alarak yetersizliklerine ve zaafalarına da başarılı bir biçimde yüklenecek, yeni dönemi kazanacaktır.

(Ekim, sayı: 236, Mayıs 2004, başyazı)

Partinin yayın cephesindeki sorunları ve görevleri

Parti toplam yayın faaliyetinde yeni bir döneme girmeye hazırlanmalıdır. Çalışmamızın genişleyen kapsamı ve artan temposu, bunu kendi cephemizden daha şimdiden gerektirmektedir. Siyasal olayların akışı, buna bağlı olarak yakın gelecekte sınıf ve kitle hareketindeki muhtemel gelişmeler ise daha genel bir çerçevede ayrıca gerektirecektir. Her alanda olduğu gibi yayın cephesinde de kendimizi geleceğin gelişmelerine bugünden hazırlamalıyız.

Yayın cephesinde öncelikler

Partinin yayın faaliyeti halihazırda nispeten geniş bir kapsama sahiptir. Partiyi doğrudan temsil eden aylık ve haftalık yayınların yanısıra kesimlere hitabeden süreli yayınlara, bu arada bir dizi işçi ve gençlik bültenine sahibiz. Bunları

belli aralıklarla çıkan kitaplar, ihtiyaca bağılı olarak yayınlanın broşürler ve daha sık olarak da özel sayılar ve bildiriiler tamamlamaktadır. Eldeki güçlere ve olanaklara bakıldığında bu önemli bir başarının göstergesi kuşkusuz. Fakat güç ve olanakların daha planlı ve etkin bir kullanımı durumunda, gelinen yerde çok daha fazlasını yapabilecek koşullara sahip olduğumuz da bir gerçektir.

Daha fazlası, kolayca akla gelebileceği gibi hiç de yalnızca yeni yayınlar devreye sokmak anlamına gelmemektedir. Yayın kendi içinde bir amaç değil, fakat çalışmaya ve mücadeleye hizmet eden bir araçtır. Çalışma ve mücadele bir ihtiyaç haline getirmedikçe, yeni yayınlara eğilim duymanın ne bir anlamı ne de yararı vardır. Elbette parti ihtiyaç duyduğunda yeni yayınları da devreye sokacaktır. Fakat bugün bizim için acil ihtiyaç yayın çeşidini çoğaltmaktan çok mevcut yayınları güçlendirmek, amaca daha uygun ve daha işlevsel hale getirmektir. Toplamında yayın kalitesini yükseltmek ve gerekli olanlarda, daha sık periyotlu bir yayın düzenine geçebilmektir. Bugün bizim için daha güçlü bir yayın faaliyeti bu anlama gelmektedir.

Yayın kalitesi alanında (ki bundan niteliği ve işlevi açısından daha güçlü bir yayın düzeyine ulaşmayı kastediyoruz) yayınlarımızın toplamı açısından hala da önemli sorunlarımız var. Öncelikle bu sorunları çözmeliyiz. Bu önceliğe tabi olmak üzere özellikle yerelerde ve tek tek fabrika birimlerinde popüler propaganda-ajitasyonu güçlendirmek üzere yeni bültenler devreye sokabilir ve halihazırda fazlasıyla ihmal ettiğimiz elektronik iletişimi daha etkin bir biçimde kullanabiliriz. Fakat bunlar önümüzdeki kısa dönemin, ilk 6 ayın ya da en fazla bir yılın acil ve öncelikli hedefleridir. Daha büyük hedefler ve daha etkin bir yayın kapasitesi içinse bunu izleyecek döneme ayrıca hazırlanmalı ve buna da bugünden başlamalıyız.

Yayınlarımızda genel anlamda bir çizgi sorunu doğal olarak yoktur; tümü de parti ideolojisi, programı ve politikaları temelinde yayın yaşamlarını sürdürmektedirler. Parti içerisinde ideolojik birliğin sağlam olduğu ve yayın faaliyetinin toplamında partinin merkezi denetimi ve yönlendirmesi altında bulunduğu koşullarda bunun böyle olması olağan bir sonuçtur. Fakat yayınların parti çizgisinde yayın yaşamlarını sürdürüyor olmaları hiç de onların partinin düşünsel birikimini ve çizgisini kendilerine özgü yayın işlevleri çerçevesinde başarıyla kullanabildikleri anlamına gelmemektedir. Tersine, bu konuda tüm yayınlarımızı kesen ortak bir yetersizlik söz konusudur.

Bunu zaafıtan çok bir yetersizlik olarak tanımlıyoruz, zira sorun gerçekten daha çok bu niteliktedir. Yeterli oranda eğitilmiş ve birikimli kadrodan yoksunluk, halihazırda partinin en önemli sorunlarından biridir ve bu etkisini yayın faaliyeti alanında da göstermektedir. Hatta denebilir ki özellikle bu alanda göstermektedir; zira yayın faaliyeti, doğası ve işlevi gereği, bu alandaki yetersizliğin en dolaysız olarak yansıtacağı bir alandır. Partinin tek bir yayını olsaydı ve düşünsel bakımdan birikimli ve yetenekli tüm güçlerini bu alanda yoğunlaştırma yoluna gitseydi kuşkusuz böyle bir sorun yaşanmayabilirdi. Gelgelelim partinin birden fazla yayını var ve sınırlı sayıdaki birikimli ve deneyimli kadrosu, sayısız başka politik-örgütsel görevin yanısıra bir de bu yayınlar arasında bölündüğünde, sonuçta ortaya sözünü ettiğimiz zayıflık çıkmaktadır.

Zorlu mücadele koşullarının basıncı altında geçmiş yıllarda yaşanan kadro kaybı ve sonraki dönemde kazanılan yeni kadroların zamanında etkin ve sistematik bir eğitimden geçirilememeleri gerçeği, partiyi sözünü ettiğimiz nispi yetersizlik ile yüzyüze bırakmıştır. Fakat parti bir süredir bilinçli bir tutumla bu soruna yüklenmekte, kadroların çok yönlü gelişimi ve bundan ayrı düşünülemez olan sistematik ideolojik

eğitimi ile sorunu belli sınırlarda olsun çözmeye çalışmaktadır. Bu alanda mesafe alınabildiği ölçüde genel olarak partinin düzeyi yükselecek ve bunun sonuçları çalışmanın toplamına olduğu kadar partinin yayın faaliyetine de yansıyacaktır. Nispeten kısa sayılabilecek siyasal yaşamı düşünöldüğünde partinin düşünsel, siyasal ve örgütsel planda oldukça önemli bir birikimi vardır. Tüm sorun, sistematik bir çabayla bunu partinin genç ve yeni güçlerine maledebilmektir. Bu başarıldığı oranda birçok şey daha kolay hale gelecek, birikimli ve deneyimli kadro yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar önemli ölçüde çözülecektir.

Geneli kesen bu ön değinmelerin ardından artık yayın alanındaki sorunları ve görevleri tek tek yayın organlarımız üzerinden ele almaya geçebiliriz.

MYO: Sorunlar ve sorumluluklar

Ne denli başarıyla yerine getirdiğinden bağımsız olarak Merkez Yayın Organı, işlevi en net biçimde tanımlanmış yayınlarımızın başında gelmektedir. Bu konu parti kuruluş kongresinde enine boyuna tartışılmış ve kesin bir sonuca bağlanmıştır. Buna göre, kamuoyu ve kitleler önünde partiyi dolaysız olarak temsil eden MYO, parti önderliğinin kürsüsüdür. Partinin temel ve taktik konulardaki görüşleri, politik sorunlara ve gelişmelere ilişkin değerlendirmeleri ve açıklamaları, bu çerçevede taktik çizgisi, dönemsel politik ve örgütsel hedef ve görevleri, öncelikle MYO üzerinden yansıtılır ve bunlar partiyi bağlayan görüşler olarak sunulur. MYO partiye, daha genel planda ise devrimci hareketin ve toplumsal muhalefetin kadrolarına temel ve taktik sorunlar üzerine ilkesel ve politik perspektifler sunan, bu çerçevede onlara yön vermeye çalışan ve bu arada illegal konumunun sağladığı özel avantajla, partinin örgütsel durumuna ve çalışma tarzına

ilişkin sorunları da ele alan bir yayın organıdır.

Siyasal mücadelenin ve örgütlenmenin temel ve taktik sorunları tüm devrimci hareketin genelini ilgilendirdiği için sorun bu genel çerçevede ortaya konulsa da, partinin Merkez Yayın Organı elbette öncelikle ve temelde partiye yön veren, onu temel ve dönemsel sorunlar konusunda aydınlatıp yönlendiren, hedef ve görevleri somutlayan, deneyimleri toparlayan, zaaf ve yetersizliklere zamanında ve yerinde çözücü müdahalelerde bulunan bir yayın organı olmalıdır. Bunu yapabildiği oranda kuşkusuz parti dışındaki ciddi devrimci kadrolar tarafından da ilgiyle izlenecek bir yayın organı olabilecektir (ki geçmişte uzun yıllar boyunca *Ekim* bunu başarmıştır da). Biz bir mezhep olarak değil fakat devrimci sınıf partisi olmanın bilinci ve sorumluluğu ile hareket ettiğimize ve sorunlara da bu gözle yaklaşma çabası içinde olduğumuza göre, sonucun başka türlü olması da düşünülemez. Siyasal mücadelenin sorunlarına, işçi hareketinin, gençlik hareketinin ya da örneğin bölgesel gelişmelerin şu veya bu yönüne önemli açıklıklar getirmeyi başarabilen bir yayın organı, geleneksel sol kültürün ördüğü tüm gerici engellere rağmen samimi devrimcilerin ilgisini çekecektir.

Özetle böyle bir MYO, partiyi politik mücadelenin sorunları temelinde doğrudan eğitip yönlendirmekle kalmaz, ileri işçileri ve devrimcileri de etkiler ve eğitir. Temel ve taktik konularda kafalardaki sorulara yanıt olabildiği ölçüde, zamanla dışımızdaki devrimci militanı kendine çeker, aranan ve izlenen bir yayın organı haline gelir.

Konuya ilişkin olarak yakın dönemde partiye sunulan bir MK metni, MYO'nun tanımlamaya çalıştığımız işlevini açık ve derli toplu bir biçimde ifade ettiği için, oradan buraya bir bölüm almak istiyoruz:

"... Lenin bir vesileyle partide 'ideolojik önderlik' işlevini yerine getirmesi gereken merkez yayın organından söz ederken,

'... teorik gerçekleri, taktik ilkeleri, genel örgütlenme görevlerini ve herhangi bir an için tüm partinin genel görevlerini geliştirip ortaya çıkaran gazetenin, partinin **ideolojik önderi** olabileceğini ve olması gerektiğini' söylüyor (bkz. **Bir Yoldaşa Mektup**). Bu özlü ve aydınlatıcı tanımdan, Kuruluş Kongresi'nin konuya ilişkin tartışmalarında gereğince yararlanıldı ve yukarıda özetlediğimiz görüş önemli ölçüde buna dayanıldı.

"Kuşkusuz bizde Lenin'in tanımı kaba ve mekanik bir biçimde ele alınmadı. Lenin'in sözünü ettiği ideolojik önderlik işlevlerinin bir kısmı bazı yönleriyle bizim mevcut ya da çıkarılması düşünülen öteki merkezi yayın organlarımız tarafından yerine getiriliyor/ getirilecektir. Ama yine de çizdiği özlü çerçeve bakımından, Lenin'in tanımı, işlevsel ve amaca uygun bir MYO için geçerliliğini koruyor. Bu tanımdan çıkarılması gereken en temel sonuç, **Ekim**'in temelde, yaşanan gelişmeleri teorik ve ilkesel çerçevesi üzerinden/yönünden ele alarak değerlendiren, böylece partiyi bu konularda **perspektif** yönünden aydınlatan, bunu döneme ilişkin olarak **partinin önünde duran somut politik ve örgütsel görevlerin** tanımlaması ile birleştiren bir yayın organı olması gerektiğidir.

"Buna ek olarak, Kuruluş Kongresi'nde de vurgulandığı gibi, **Ekim**, illegal bir yayın organı olarak bugünkü koşullarda, partinin örgütsel durumuna, çalışma tarzına ve iç yaşamına ilişkin sorunları da ele alıp yansıtabilmelidir. Fakat bu belli sınırları aşmamalı, **Ekim** hiçbir biçimde partinin dar anlamda örgütsel yaşamına ilişkin sorunların hissedilir biçimde ağırlık kazandığı bir yayın organı görünümünü ve işlevi kazanmamalıdır. Siyasi gelişmelere de bağlı olarak devrimci sınıf mücadelesi sorunlarının teorik ve ilkesel bir çerçeve içinde ele alınıp irdelenmesi, parti programı ve stratejisi ışığında değerlendirilmesi ve bundan gerekli politik ve örgütsel sonuçların çıkartılması, böylece partinin ve bir bütün olarak devrimci

kadroların aydınlatılması, onlara temel önemdeki konu ve gelişmeler üzerine sağlam bir perspektif sunulması. Ekim'in temel işlevi olabilmelidir.

“Ekim'in, siyasi mücadelede partimizin temel konulardaki ilkesel konumunun ve taktik tutumunun sözcüsülkürsüsü olması, parti çalışmasının politik ve örgütsel çerçevesini belirlemesi, böylece bir bütün olarak partiye yön veren bir yayın organı işlevi yerine getirebilmesi de ancak böylece sağlanabilir...” (MYO'nun Yeniden Yayını Üzerine, 15 Kasım 2003)

Sorun burada yeterli açıklık ve kapsamda ortaya konulmuştur. Fakat halihazırda *Ekim*'i buna uygun düşen bir işlev ve kalitede çıkaramadığımız da bir gerçektir. Sözü edilen parti içi metinde üzerinde ayrıntılı olarak durulduğu gibi, yakın geçmişte *Ekim*'in yayınında yaşanan kısa süreli kesinti de bu alandaki zayıflıktan ayrı değildir: *“Amaç herşeye rağmen bir yayın çıkarmak ve bunun için iletilen her türden yazı malzemesini yukarıdaki amacı bir yana bırakarak kullanmak olsaydı, MYO yayını az çok düzenli periyodlarla sürdürmeyi yine de başarırđı. Fakat biz bu yolu tutamazdık; zira biz, yayın faaliyetini hiçbir zaman kendi içinde amaçlaştırma hatasına düşmedik. Ne denli başarılı olduğumuzdan bağımsız olarak, her zaman yayın organlarımız için belirli bir işlev tanımladık ve bu işleve uygun yayınlar çıkarmaya çalıştık...”*

Kongreyi izleyen dönemde partide yaşanan ve *Ekim*'de de bir dönem zayıflamaya ve aksamaya yol açan sorunlar, bugün esası yönünden geride kalmıştır. Ama buna rağmen hala o istenilen türden bir yayın düzeyine ve düzenine oturabilmiş değil. Zira zayıflama döneminin yarattığı bazı alışkanlıklar gereğince kırılabilmiş değil. Fakat bunlar kesin olarak giderilecektir, bu alandaki zaafiyetin üstesinden gelecektir. Partimizin bugün bir önderlik kapasitesi varsa eğer, *Ekim*'in de bunu yansıtan bir yayın organı olarak çıkabilmesi

önünde bir engel yok demektir.

"... MYO, öteki yayın organlarından farklı olarak, partinin temel ilkesel, politik ve örgütsel perspektiflerinin taşıyıcısı olması gereken bir yayın organıdır. Bu ise ancak MK'nın yanısıra partinin düşünsel yönden en nitelikli/yetenekli kadroları ile yerine getirilebilir düşünce/yazı katkısı demektir."

Parti bu gerçeğin bilincindedir. Dolayısıyla elindeki en yetenekli kadrolara dayanarak amacına ve işlevine uygun bir *Ekim* çıkarabilmek için gerekli tedbirleri adım adım almaktadır. Fakat bu alandaki sorunların hızla geride kalması, *Ekim*'in partinin düşünsel kapasitesi ve önderlik düzeyinin yansıyabildiği bir yayın kürsüsü haline gelmesi, MK kadar onu hemen çevreleyen ileri parti kadrolarının göstereceği sorumluluğa da sıkı sıkıya bağlıdır. *Ekim* herhangi bir yazının öylesine kaleme alınıp gönderildiği bir yayın organı değildir, şu ana kadar söylenenler bu noktada yeterli açıklığı yaratmış olmalıdır. Tersine, dikkatle seçilmiş ve özel bir emekle işlenmiş, sorunun tali yönleri ya da gereksiz ayrıntılar içinde dönüp duran değil fakat ele aldığı sorunu en temel noktalar üzerinden aydınlatan, böylece parti ve devrimci kadrolar için gerçekten eğitici ve yol gösterici olabilen yazı katkıları olmalıdır bunlar.

Bu yazılarda işlenecek görüşlerin partinin ortak düşünce çizgisine uygunluğu da bir başka temel önemde gerekliliktir. Zira MYO bir tartışma kürsüsü ya da şu veya bu yoldaşın kendine özgü kişisel görüşlerini yansıtabildiği bir yayın organı değil, fakat kollektif parti önderliğinin kürsüsüdür. Önemli ve gerekli olan; bu kürsüden parti adına, partiyi bağlayacak biçimde konuşabilmek, partiye, öncü işçilere ve devrimcilere, daha genel planda dosta düşmana, parti adına seslenebilmek, sadece içerikte değil kullanılan dil ve üslupta bile buna özen gösterebilmektir. Şu veya bu konu elbette yaratıcı ve özgün bir tarzda işlenebilir, bu o katkıyı güçlü ve anlamlı hale

de getirir; ama konuyu parti programı ve çizgisinin genel çerçevesi içinde ele almak temel koşuluyla. Bu *Ekim*'de olanaklı olduğunca en az miktarda imzalı yazıya yer vermek gerektiği anlamına da gelmektedir. İmzalı yazı, ya yazının içerdiği görüşler partiyi bağlayacak nitelikte olmadığı ya da konu partiyi temsil edebilecek kadar güçlü işlenmediği durumlarda başvurulacak bir yol olmalıdır. (Böyle yazılara yer vermemek de bir yoldur kuşkusuz, ama bazen sözü edilen kusurlarına rağmen bu yazıların belli bir anlamı ve işlevi de olabilmektedir.)

Ekim'in daha çok MK ve partinin düşünsel bakımdan en yetenekli kadroları üzerinden tanımlanması onun içeriği yönünden partinin yönetici elitine ait bir yayın organı olduğu anlamına gelmez kuşkusuz. Bu konuya 15 Kasım '03 tarihli MK metninde de değinilmekte ve sorun şöyle konulmaktadır: *"Yukarıdaki çerçeve, Ekim'in, çok büyük ölçüde, başta MK olmak üzere partinin en ileri, en birikimli ve deneyimli kadrolarının katkısıyla çıkabilecek olan bir yayın organı olduğunu gösteriyor. Bunun böyle olması normaldir de. Bununla birlikte, hemen tüm yoldaşlar, konusunu doğru seçmek, amacını ve çerçevesini doğru saptamak kaydıyla, Ekim'de işlevli bir biçimde değerlendirilebilecek katkılar sunabilirler, sunmalıdırlar da. Örneğin çalışma ve mücadele deneyimleri, bu tür katkılar için verimli ve işlevsel alan olarak öncelikle akla gelmektedir."* *Ekim*'in halihazırdaki yayın faaliyeti örneği bu konuda zaten belli bir fikir verdiği için bunu burada bu sınırlarda hatırlatmakla yetiniyor, bir kez daha tüm parti üyelerini amaca uygun çerçevede MYO'ya katkı yapmaya çağırıyoruz.

Tanımlanan türden bir yayın işlevine oturacak bir MYO için bir başka temel önemde sorun, onun etkin ve amaca uygun dağıtımıdır. İşlevine getirilmiş tanım, onun hedef okur kitlesini de bir bakıma ortaya koymaktadır. Sıradan işçiye

ve emekçiye *Ekim*'le ulaşmaya kalkmanın bir anlamı yoktur, parti onlara başta bildiriler olmak üzere kendi sesini yansıtan farklı araçlarla ulaşmaya çalışacaktır. Burada tanımlanan türden bir *Ekim*'in hedef kitlesi ise, kitlelerin siyasal bakımdan ileri, öncü devrimci unsurları ile devrimci ve reformist kanatlarıyla sol hareketin kadro ve militanlarıdır. *Ekim* bunlara ulaştırılabilirse, bunlar tarafından belli bir ilgiyle izlenebilen bir yayın organı olmayı başarabilirse, amacına da fazlasıyla ulaşmış olacaktır.

Dolayısıyla onun dağıtım alanını ve ağını da buna göre örgütlemek gerekir. Bu çerçevede *Ekim*'in ulaşmadığı tek bir kitle örgütü, dernek, sendika ve demokratik kurum kalmamalıdır. Üstelik yalnızca partinin çalıştığı kentlerde değil tüm Türkiye'de. Bunun kolay olmadığı açıktır; fakat bunu olanaklı kılacak yol ve yöntemler bulmak ve geliştirmek partinin, bununla görevlendirilmiş ilgili parti birimlerinin/ kadrolarının görevidir.

Bu konuda tüm parti güçleri etkin ve yaratıcı bir inisiyatif gösterebilmelidirler. Konuya ilişkin MK metninde de vurgulandığı gibi; *"Ekim'i salt yeraltı örgütü ve kadroları eliyle dağıtılabilecek bir yayın organı olarak görmek saplantısı bir yana bırakılmalıdır. Elbetteki o yeraltında hazırlanacak, temel dağıtımı bu kanallar üzerinden yapılacaktır. Fakat daha geniş kesimlere ulaştırabilmek için her çalışma birimimizin/ alanımızın dikkatli ve yaratıcı yollara başvurarak üstlenebileceği görevler vardır. Bunun gerekleri yerine getirilmediği taktirde, örneğin partinin yeraltı örgütlenmesinin olmadığı bir çalışma alanında Ekim'in dağıtılması ya olanaklı olamayacak, ya da posta vb. yöntemlerle yalnızca rastlantılara kalacaktır. Bu çerçevede şunu da ekleyelim; bir yeraltı yayını ne denli yaygın dağıtılabiliyorsa o denli meşrulaşır ve onun dağıtılması değilse bile bulundurulması/okunması polisiye takibat konusu olmaktan o denli kolay çıkar."*

Politik yayın: Aşılması gereken bazı sorunları

Politik yayın son yıllarda belli bir düzey yakaladı ve yayın düzeninde herhangi bir sorunla karşılaşmaksızın yayın yaşamını başarıyla sürdürdü. Halihazırda parti çalışmasının ve mücadelesinin ağırlık merkezi bu yayın organı üzerindedir ve bunun da anlaşılabilir bir mantığı var. Burada herhangi bir zaaf sözkonusu değildir; tersine, bugünün Türkiye'sinde legal olanakların kullanılabilme düzeyi, politik yayının böyle bir işlev üstlenmesini özellikle gerektirmektedir. Politik çalışma bugün için büyük ölçüde açık biçimler üzerinden yürütülebilmektedir. Bu olgu politik yayının yayın periyoduyla birlikte ele alındığında, parti çalışmasının ve mücadelesinin kalbinin burada atması zaaf değil olması gerektirir. Politik yayın kendine özgü işleviyle MYO'nun alternatifi değil fakat kendi cephesinden tamamlayıcısıdır. Bugünkü koşullarda partinin yayın cephesindeki faaliyetinin başarısı, esası yönünden, bu iki yayın organının kendi işlevleri çerçevesinde birbirlerini başarıyla tamamlamalarına bağlıdır.

Politik yayının uzun yılları bulan yayın yaşamı çeşitli yönleriyle yakın dönemde zaten kapsamlı bir değerlendirmeye tabi tutulduğu için burada daha çok özel nitelikte bazı sorunlar üzerinde durmakla yetinilebilir. Bunlardan ilki, politik yayının devrimci ajitasyon ve canlı teşhirde nispeten zayıf kaldığı gerçeğidir. Oysa olayların akışına bağlı olarak sistematik ve etkili bir devrimci politik ajitasyon ile "suçüstü" anlamında çok yönlü canlı teşhirler bu yayın organımızın temel işlevlerinden biri olabilmelidir. Devrimci ajitasyonun aleyhine olarak gelişmelerin ve olayların sakin ve ağırbaşlı yorumuna duyulan özel eğilim ile teşhirde daha çok genel ve soyut sınırlarda kalmak, halihazırda politik yayın organının önemli kusurları arasındadır.

Elbette gelişmeler temel noktalar üzerinde sürekli olarak tahlil edilip yorumlanacaktır, bu da gazetenin temel işlevlerinden biridir. Fakat bunu sistematik bir devrimci ajitasyon işlevi ile bütünleştirmek, bu ikincisine gerekli ağırlıkla yer verebilmek gerekir. Bu çerçevede gazete burjuvaziye ve burjuva iktidara, ve bu iktidarın tüm uzantılarına karşı yargılayan, itham eden ve suçlayan bir dil kullanabilmeli ve bunu mücadele ruhunu ve devrimci eylemi kışkırtan tutumla birleştirmelidir. Kelimenin bu anlamında politik yayının daha militan bir söyleme ihtiyacı var. Elbette bu, halihazırda solda örnekleri bulunan ilkel ve itici çığırkanlıkla da karıştırılmamalıdır.

Teşhir planında ise somut verilerden yeterince yararlanamamak, bu çerçevede teşhiri canlı ve çarpıcı ögelere dayandıramamak, bu anlamda “suçüstü” yapamamak, sorunu daha çok genel ve soyut suçlamalar sınırlarında tutmak, aşılması gereken bir başka kusur olarak durmaktadır ortada. Burada bakış açısından kaynaklanan sorunlar kadar sözü edilen türden bir teşhir malzemesinden, buna yönelik bir çalışma tarzı ve hazırlıktan yoksunluk da belirgin bir rol oynamaktadır.

Partinin kitlelerle, özellikle de işçilerle ilişkileri geliştikçe ve siyasal mücadelede giderek daha etkin bir taraf haline gelmeye başladıkça, kuşkusuz bu kusurlar daha kolay aşılabacaktır. Ve bugün bu açıdan artık daha ileri bir noktadayız. Politik yayının da parti çalışmasındaki bu genel gelişme ve büyümenin sağladığı olanaklardan güç alarak, ajitasyon ve teşhir alanında sözü edilen kusurlarını daha bilinçli bir tutumla geride bırakması gerekir. Somut teşhirler için siyasal yaşamı daha dikkatli bir biçimde izlemeliyiz. Düzen güçleri ve kurumları hakkında sistematik biçimde bilgi toplamalı, bunu giderek bir uzmanlık işi haline getirmeli ve elde edilen malzemeyi etkili biçimde kullanmayı öğrenmeliyiz. Bizim artık generallerin, polis şeflerinin, medyadaki satılık kalemlerin

ya da sendika bürokratlarının içyüzünü, salt düzenin hizmetinde oldukları genel gerçeği üzerinden değil, fakat ilişki ve bağlantıların somut ve canlı sergilenişi üzerinden ortaya koyabilmemiz gerekir. (Bu tarzı yakalayabilmek ve bunda yetkinleşmek, geleceğin günlük devrimci işçi basınına geçişi kolaylaştırmak için bize ayrıca gereklidir, zira bunsuz bir günlük devrimci yayın düşünülemez).

Politik yayının bir başka kusuru, sosyalist propaganda alanındaki zayıflık olarak kendini göstermektedir. Sosyalist propaganda elbette olur olmaz genel ve soyut bir sosyalizm propagandası yapmak demek değildir. Bu propagandadan çok sloganlaştırma olur ve kendi başına herhangi bir somut etki yaratmaz. Sosyalist propaganda, ele alınan sosyal, politik, ekonomik ya da kültürel her sorun üzerinden kapitalizmin onulmaz çözümsüzlüğü sergilenirken, bilimin ve tarihin verilerinden yararlanarak sosyalizmin bu aynı sorunlardaki çözümlerini anlaşılır ve ikna edici biçimde ortaya koyabilmek demektir. Bu ise sorunun önemini farkında olmanın ötesinde, sağlam bir bilimsel ve tarihsel kavrayış ve birikim gerektirir. Politik yayının bu alandaki zayıflığına daha yakından bakıldığında, sorunun daha çok buradan kaynaklandığı görülür ve bu bizi bir kez daha partide ideolojik, politik ve kültürel düzeyi sistematik çabalarla yükseltme sorununa getirir.

Halihazırda politik yayında ciddi dil ve üslup sorunları da var. Tüm yayın organlarımızda olduğu gibi politik yayında da açık ve anlaşılır bir dil ve üslup temel önemde bir ihtiyaçtır. Dolaylı, karışık ve hatta karanlık bir dil, ele alınan sorunla ilgili kafa karışıklığının bir yansımasından başka bir şey olamaz. Marksistler tarafında çokça kullanılan bir ifadeyle, gerçekler karmaşıktır, fakat özleri aydınlatıldığında basit ve anlaşılır hale gelirler, dolayısıyla onların sade bir dille sunulmasında da herhangi bir güçlük kalmaz. Tüm partililer, fakat özellikle de doğrudan emekçilere hitap eden popüler

yayınlarımıza katkıda bulunan yoldaşlar, sade, açık ve anlaşılır bir dil kullanmak, süslü, özentili ve aydınca anlatım biçimlerinden özenle uzak durmak için özel bir çaba harcamak durumundadırlar. Tüm ciddi devrimciler süslü ve özentili anlatımı küçümsemiş ve aşağılamışlardır. Biz edebiyat yapmıyor politik mücadele veriyoruz, dil ve üslup sorunlarında bunu özenle akılda tutmalıyız. Komünist partisi işçilerin partisidir; işçilere, emekçilere, ezilenlere, yani toplumun kültürel bakımdan en geri ve güçsüz bırakılmış kesimlerine hitap etmektedir. Onlar tarafından kolay anlaşılabilmesi, öteki şeyler yanında aynı zamanda sade, açık ve anlaşılır bir dil kullanmasına bağlıdır. Politik yayın için bu sorun önemlidir, zira politik yayın sıradan emekçiye de ulaştırılması gereken ve ulaştırılmaya da çalışılan bir yayın organıdır.

Politik yayın, estetik kaygıyı en çok duymamız ve görselliği amaca uygun olarak en başarılı bir biçimde kullanmamız gereken yayınlarımızın başında gelmektedir. Fakat yazık ki o bu alanda halihazırda belirgin biçimde zayıf kalmaktadır. Resim ve desen kullanmakta, özellikle de amaca en uygun biçimde kullanmakta açık bir yetersizlik sözkonusudur. Önemsemek sorunu kendi başına çözmeye yeterli olmamakla birlikte, biz sorunun özel bir kaygıyla önemsenmesi gerektiğini yine de vurgulamak istiyoruz. Zira hep bu kaygıyla hareket edildiği ölçüde, zamanla sorunun çözümünde mesafe almak da kolaylaşacaktır. Sorunun çözümü için gerekli bir başka husus, gazetenin teknik yönden hazırlanmasını bir uzmanlık sorunu haline getirmek, bu alanda buna yetenek ve eğilim olarak en yatkın yoldaşları istihdam etmek yoluna gitmektir.

Son bir sorun politik yayının etkin dağıtımıdır. Parti yayınlarının tırağı parti çalışmasının gidişatıyla, partinin kitleler içinde ve genel olarak siyasal yaşamda etkinliği ile sıkı sıkıya bağlantılıdır. Dolayısıyla sorunun kalıcı ve istikrarlı çözümü, parti çalışması ve etkisinin büyümesindedir, kitlelerle bağların

geliştirilip güçlendirilmesindedir. Fakat bu hiçbir biçimde bu alanda bir kolaycılığa da dayanak yapılmamalıdır. Politik yayının satışını sistematik çabalarla yükseltmek, bunun için bilinçli ve sorumlu bir çaba içinde olmak, kendi bulunduğu alana politik yayının dağıtım kanallarıyla ulaşip ulaşmadığını düzenli olarak denetlemek ve ulaşmasını sağlamak, her partili komünistin ve her örgütlü parti biriminin temel önemde bir sorumluluğudur. Politik yayının ulaşım ve etki alanını genişletmek, onun gitgide daha geniş işçi, emekçi ve devrimci çevreler tarafından izlenmesini sağlamak, bizi yayın alanında politik yayını aşan adımlara da daha çok yaklaştıracaktır. Söz konusu sorumluluk ele alınırken bu asla unutulmamalıdır.

Gençlik yayını: Tüm kesimleri kucaklama sorumluluğu

Gençlik yayın organı son yıllarda önemli ilerlemeler kaydetti. Düzenli bir periyoda ve gençlik hareketinin sorunları ekseninde bir yayın çizgisine oturdu. Daha güçlü ve zengin bir yayın için eldeki güçlerin daha etkili ve verimli bir kullanımı doğrultusunda sürekli bir çaba içerisinde. Dağıtım sorununda yeni adımların atılması ve nispeten daha geniş bir dağıtım düzeyine ulaşılması, gençlik yayınının bir başka başarısı sayılmalıdır.

Gençlik yayını belli konular üzerinden de olsa zaman zaman başarılı bir teşhir ve propaganda yürütebiliyor. Savaşa, militarizme ve bu kapsamda üniversite-sermaye işbirliğine yönelik yayını bunun bir örneğidir. Aynı başarı kültürel dejenerasyona, burjuvazinin bu alandaki kurum ve politikalarına yönelik teşhirde de kendini göstermektedir. Ayrıca gençlik yayını son derece isabetli bir tutumla ulusal ve enternasyonal devrimci mirasın propagandasını da önemsemekte, imkanları ölçüsünde buna sürekli yer

vermektedir. Genel olarak zengin bir içerik kaygısı, gençlik yayınının bir öteki üstünlüğüdür.

Fakat gençlik yayınının giderilmesi gereken önemli kusurları da var. Bunların başında, halihazırda tümüyle değilse bile göze çarpan bir özel ağırlıkla üniversiteli gençliğe hitap eden bir yayın olarak çıkmasıdır. Bunun belli bakımlardan bir doğallığı var kuşkusuz. Dar bir kesim üzerinden de olsa gençliğin bugün en çok politize olmuş kesimi üniversite gençliğidir ve partinin gençlik çalışması da büyük ölçüde bu kesimde yoğunlaşmış durumdadır. Fakat yol gösterici ve yön verici bir organ olarak gençlik yayını bu tek yanlılığı kabullenmek yerine, bilinçli bir tutumla üstüne gitmelidir. Başta liseliler olmak üzere öteki gençlik kesimlerinin sorunlarını da içeren/işleyen bir yayın çizgisi izlemelidir.

Başta liseliler olmak üzere diyoruz, zira bu kesimde özellikle son bir yılda belli adımlar atılmış durumda. Gençlik yayını bunların daha da geliştirilmesinde yol gösterici ve teşvik edici olmalıdır. Liseli genç yoldaşların düzenli katkısını örgütlemeli, böylece onların gençlik yayınına daha güçlü bir biçimde sahiplenmelerini ve kullanmalarını da sağlamalıdır. Liseli gençlik üzerinden meslek liseleriyle özel olarak ilgilenen bir gençlik yayını, bu sayede emekçi gençlikle bağ kurmanın verimli bir kanalına da nispeten kolayca ulaşmış olacaktır. Semt gençliği ile site ve atölyelerdeki işçi gençlik, gençlik yayını üzerinden ilgiye konu edilmesi gereken öteki kesimlerdir. İşçi gençlik sınıf çalışması kapsamında parti çalışmasının dolaysız konusu olduğu için, gençlik yayını bu konuda kendisini zorlayacak girişimlerden geri durabilir. Fakat yeni dönemde liseli gençliğe ve semt gençliğine gerekli ilgiyi yayın çizgisi üzerinden göstermek gelinen yerde artık ertelenemez bir zorunluluktur.

Buna son olarak, Avrupa'daki parti taraftarı gençlikle kurulması gereken bağlar eklenmelidir. Parti Avrupa'daki

gençlik çalışmasında belli mesafeler almış durumda. Bu potansiyeli bilinçli bir tutumla kucaklamaya çalışmak, buradan yazarlar ve muhabirler edinmek, bunlarla daha düzenli ilişkilere girmek ve tüm bunlara bağlı olarak Avrupa'daki dağıtımını önemsemek, gençlik yayınının önemli bir kaygısı olabilmelidir. Sağlayacağı öteki yararlar yanında bu alan yayın organı olarak onun ve genel olarak komünist gençliğin dünyaya açılması için verimli bir kanal olabilir. Gençlik yayını, halihazırdaki içeriği ile Avrupa'daki Türkiyeli devrimci gençlerin de ilgisini çekecek durumda. Bu onun için önemli bir avantaj sayılmalıdır. Onlardan alacağı özgün katkılar bu ilgiyi daha da güçlendirecektir.

Gençlik yayınının bir başka temel önemde eksiği, geçmiş yıllara göre bu alanda bugün belirgin bir mesafe katedilmiş olsa da, gençlik hareketinin özgün sorunlarını işlemede hala da yetersiz kalabilmesidir. Bu belli sorunlar ve gündemler üzerinden hali hazırda başarıyla yapılmaktadır. Fakat bir dizi başka sorun hala da gerekli düzeyde bir yoğunlaşmaya konu edilememektedir. Gençlik hareketinde sürmekte olan tıkanıklığı kırmanın çok yönlü sorunları, bu çerçevede kitleselleşme sorunu, örgütlenme sorunları, gençlik hareketi içinde özel bir ağırlığı olan ve önünü tıkayan reformizme karşı etkili mücadele, burada bu konuda ilk akla gelenler. Gençlik yayını iyi bir hazırlıkla bu sorunların üzerine gitmeyi başarabilirse eğer, inanıyoruz ki bu onu özel bir ilgi konusu haline getirecek, gençlik hareketi içinde ona kendine özgü bir yer kazandıracaktır.

Görsel yönden gençlik yayınının da hala ciddi yetersizliklerle yüzyüze bulunduğunu da bu arada hatırlatmış olalım. Sık sık biçim değişikliğine gitmek durumunda kalmaksızın, bu alandaki sorunlara iyi düşünülmüş kalıcı çözümler bulmak gerekir.

Birikmiş olanakları da düşünüldüğünde gençlik yayını

karşı karşıya bulunduğu bu yetersizlikleri kolayca aşabilecek bir durumdadır. Muhtemelen onu en çok zorlayacak konu, gençlik hareketinin sözünü ettiğimiz sorunlarıdır. Bu sorunlara yönelik özel bir hazırlığa vurgu yapmamız nedensiz değildir; zira bu sorunlardan geri durmanın gerisinde, biraz da bu konularda yeterli açıklıktan yoksunluk ile açıklığa kavuşmadaki zorlanmalar var. Nitekim örgütlenme sorunları üzerinden bu açıkça görülebiliyor da. Bu konuda partinin yardımına ihtiyaç var kuşkusuz. Genç yoldaşlar parti yönetimiyle verimli bir diyalog ve tartışmaya girerler ve bunu da kendi cephelerinden bu sorunlar üzerinde özel bir yoğunlaşma ile birleştirirlerse, düşünsel planda çözüme kavuşturulamayacak bir sorun kalmadığını görecektir.

Bültenler: Kitle çalışmasının etkili araçları

Yakın zamanda bültenler konusunda *Ekim*'de değerlendirmeler yayınlandığı için, burada kendimizi temel önemde bazı noktaların altını bir kez daha çizmekle ve bu alandaki bazı yeni görevlere işaret etmekle sınırlayacağız daha çok.

Bültenler bizim için sıradan işçiye, emekçiye ya da öğrenciye seslenmenin popüler araçlarıdır. Tüm deneyimimiz gösteriyor ki, amaca uygun kullanılmak kaydıyla bunlar fazlasıyla yararlı ve işlevsel araçlardır. Yayın cephesinde popüler bültenler pratiği bizim için çok yeni bir girişim değil, geçmişte de çok sayıda işçi, kamu ve öğrenci bülteni çıkardığımız oldu. Ama denebilir ki ilk kez bu araçları bu denli işlevsel biçimde kullanabiliyoruz. Bu, edindiğimiz genel deneyimin yanısıra kitle çalışmamızın katettiği mesafeyle ve bu çerçevede bültenlerin bu çalışmanın organik bir parçası olabilmesiyle bağlantılı bir sonuçtur.

Bültenler sıradan işçiye seslenmenin araçları olduğuna

göre, içeriğinden diline ve üslubuna kadar bunu gözeten bir tarzda çıkarılmak durumundadırlar. Sade ve anlaşılır dil, gerçeklerin açık ve çarpıcı sunuluşu, kısa ve özlü seslenebilme, görsel düzenlemede rahatlık ve çekicilik vb., bültenler için özellikle gereklidir. Gerçekleri sıradan işçinin anlayabileceği bir sadelikle sunmak ile geri işçinin seviyesini gözetmek adı altında konuyu aşırı basitleştirip bayağılaştırmak, iki ayrı şeydir. Sıradan bir işçiye bile biz kendi devrimci bilinç düzeyimiz üzerinden sesleneceğiz, fakat bunu onun anlayabileceği bir biçimde yapmaya da özen göstereceğiz.

Bültenlerin en temel hedeflerinden biri, seslendikleri alanda işçiler tarafından sahiplenilmelerini başarabilmektir. İşçiler bültenleri kendilerine ait yayınlar olarak görebilmelidirler. Bu hedefe ulaşmak, çalışmanın genel başarısının yanısıra, bültenlerin izleyeceği yayın çizgisiyle de sıkı sıkıya bağlantılıdır. Bültenlerde işçilerin katkılarına (onlardan alınacak yazı, haber-yorum, mektup vb.) düzenli olarak yer vermek, çalışma koşullarını, işçilerin sorunlarını, mücadelelerini, sendikal durumu vb., tek tek fabrikalar ya da bazen işkolu üzerinden düzenli olarak yansıtmak, işçilerin bültenlere ilgisini güçlendirecek ve sahiplenmelerini kolaylaştıracaktır.

İşçilerin çalışma ve yaşam koşulları ile gündelik tepki ve mücadelelerinin en geniş biçimde yansiyabileceği araçlar bültenler olduğuna göre bu konuda yeterince cömert davranılmalıdır. Fakat öte yandan, her sayı mutlaka sınıf hareketinin ve toplumun o dönem öne çıkan en önemli birkaç sorunu neyse bunlara ilişkin eğitici/bilinçlendirici yorumlara da mutlaka yer verilebilmelidir. Başka türlü bültenler işçilerin bilincini ilerletme rolünü gereğince oynayamazlar. Bültenlerin başarısı biraz da bu dengenin nasıl ve ne ölçüde sağlanabileceğine bağlıdır. İşçiler bültenlerde hem dolaysız olarak kendilerini ve hem de bu vesileyle kendilerinden öteye bütün bir işçi sınıfını ve toplumu, buna ilişkin sorunları ve gerçekleri

bulabilmelidirler.

Parti çalışmasının bugünkü koşullarında bültenler mutlak biçimde en az ayda bir çıkabilmelidirler. Aylık periyoda oturamayan bir bülten, umulan asgari yararı da sağlayamayacaktır. Herhangi bir çalışma alanı bunu başaracak olanaklardan yoksunsa eğer, bülten aracını gündeme getirmemelidir. Fakat aylık periyotlara oturmak yalnızca ilk adımdaki hedeftir, ardından 15 günlük periyotlara geçiş hedeflenmelidir ve bu konuda fazla da gecikilmemelidir. Zira bültenlerle işçilerin duyarlılığını, bilincini ve giderek eylemini geliştirmek istiyorsak eğer, daha sık seslenebilmeyi de başarabilmek durumundayız. Hedeflenen amaçlara ulaşılması böylece çok daha kolaylaşacaktır.

15 günlük periyoda oturmanın bugünkü koşullarda bir güçlüğü olabileceğini de sanmıyoruz. (Gerekirse bunun için sayfa sayısını düşürmek ve görselliğini artırmak yoluna gidilebilir.) Hiç değilse bültenlerin çıktığı alanlarda partinin güçleri, olanakları ve işçi ilişkileri bunu gerçekleştirmeye yetecek düzeydedir. Tüm sorun, daha örgütlü ve planlı bir biçimde hareket etmek ve elbette bu arada tempoyu hızlandırmaktır. Teknik olanaklar partinin katkılarıyla daha da güçlendirilebilir, sorunun geriye kalanını çözmek ise ilgili parti komitelerinin işidir. 15 günlük periyodun dağıtım açısından güçlükler çıkarabileceği, zamanın eldeki her bir sayıyı tüketmeye yetmeyebileceği söylenebilir, nitekim söyleniyor da. Biz ise bunun bir organizasyon ve tempo sorunu olduğu inancındayız. (Çalışmanın nispeten daha iyi durumda olduğu bir iki bölgenin 15 günlük periyodu denemesi, bu konudaki güçlükleri ve sorunları daha somut olarak görüp değerlendirmemizin en kestirme yoludur herhalde.)

Sıradan işçiye hitap ediyor olmaları bülten yazılarının kaleme alınışında bir üstünkörülük yaratmamalıdır. Tam tersine, tam da sıradan işçiye hitap ettiği için, yazıları dikkatli

ve özenli bir dille kaleme almak, kısa ve özlü ifadeler kullanmak, yazıyı mümkün mertebe kısa tutmak ve bunun için emek harcamak vb. gereklidir. İşçilerin kendi geri düzeylerinden yaptıkları katkılar da dikkatli bir redaksiyona tabi tutulmalı, açık ve anlaşılır hale getirilmelidir, elbette düşünce ve duyguların özünü bozmaksızın. Aynı şekilde işçilerin geriliği görselliği küçümsemeyi değil, tersine özel bir çabayla önemsemeyi gerektirir. Zira çoğu kere yazılarla anlatmakta güçlük çekebileceğimiz bazı şeyleri çarpıcı bir resim, desen ya da bir yerlerden alınmış amaca uygun bir karikatürle çok daha kolay anlatabileceğimizi unutmamalıyız.

İşçi bültenlerini işçilere hitap eden ve şu veya bu temel konuda onların siyasal sınıf bilincini geliştiren popüler broşürlerle birleştirmek durumundayız. Bu, partide yıllardır konuşulan fakat henüz bir sonucu olmayan bir sorun olageldi. Ne var ki ihtiyaç keşfin olduğu kadar çözümün de anasıdır. Partinin sınıf çalışmasında katettiği mesafeye bağlı olarak bu sorun, popüler broşürler, ilk kez olarak bizim için bu denli yakıcı bir ihtiyaç haline gelmiş bulunuyor. Bu, onun çözümüne de her zamankinden daha yakın olduğumuz anlamına gelir. Parti önümüzdeki kısa dönem içinde bu konuda gerekli planlamalara giderek bu doğrultuda bazı ilk girişimleri gündemine almak zorundadır.

Bu kapsamda bir başka sorun fabrika bültenleridir. Bunun için henüz erken olduğu, fabrika bülteni girişiminin bir fabrikadaki çalışmayı güçlendirmekten çok, karşı saldırıyı zamansız olarak davet ederek işimizi zora sokacağı söylenebilir. Yine de biz sorunu burada ortaya atmış olalım; zira bu sorun er-geç gündemimize gelecektir ve biz hiç değilse düşünsel planda buna daha bugünden hazırlanmaya bakmalıyız. İçerden fabrika bültenlerine geçemediğimiz sürece de dışardan ama tek tek fabrikalara seslenen özel bildiriler ya da bir bölgedeki yoldaşların önerdiği gibi bülten özel sayıları

uygulamasına gerekli ağırlığı vermeliyiz. (İlgili yoldaşlar bunu tek tek fabrikalardan çok, önemli gelişmeler karşısında bültenin toplam hedef kitlesine zamanında seslenebilmek üzere öneriyorlar, ki bu da gözetilmesi gereken önemli bir ihtiyaçtır.)

Yayın cephesindeki öteki bazı sorunlar

Kitaplardan başlayalım ve öncelikle son birbuçuk yılda kitap yayınında gereksiz bir aksama yaşandığını belirtelim. Dolayısıyla bir dizi konuda yeni kitaplaştırmalara gitmek ve böylece partinin düşünsel birikimine rahat ulaşılmasını sağlamak, gündemdeki acil işlerden biridir. Bu çerçevede parti birimlerinin ve militanlarının önünde ise, yeni-eski ayrımı yapmaksızın kitaplarımızın en etkin ve yaygın dağıtımı/satışı için özel bir çaba sarfetmek görevi durmaktadır. Birçok yoldaş kendi kişisel deneyimi üzerinden bile kitaplarımızın parti saflarına yeni devrimci militanlar kazandırmada oynadığı özel rolü bilir. Buna rağmen bu soruna gerekli önemin verilmemesi, sorunun olağan dağıtım kanallarıyla sınırlı görülmesi, kitap satışının tıpkı yayın satışı gibi siyasal çalışmanın bir boyutu olduğunun gözden kaçırılması, hızla geride bırakılması gereken zaaf lar sayılmalıdır.

Anlamsız bir ihmale konu olan sorunlardan biri de elektronik iletişim kanallarının propaganda yayını amacıyla henüz etkin bir biçimde kullanılmıyor olmasıdır. Belli müdahalelerle kısa zamanda çözelebilecek olan bu sorun, gereğince kullanılması durumunda partinin propaganda gücüne önemli bir boyut ekleyecektir. Elektronik iletişim kanalları her alanda ve her biçimiyle kullanılmalıdır, fakat özellikle de partinin dolaysız seslenişi için. Buna özellikle vurgu yapıyoruz, zira bu halihazırda en çok ihmal edilen, oysa en çok etkisi olacak yöntemdir. Parti adına düzenli olarak bu kanaldan kamuoyu-

na seslenmenin apayrı bir propaganda değeri ve etkisi vardır. Bu partiyi bir dizi önemli konuda düzenli olarak görüş açıklamaya da yöneltecektir.

Sanıyoruz en çok merak edilen konulardan biri partinin gündeminde bir teorik dergi yayının olup olmadığıdır. Hiç değilse bugün için gündemimizde böyle bir sorun bulunmadığı söylemek durumundayız. Bu elbette teorik çalışmanın gündemimizde olup olmamasından tümüyle farklı bir şeydir. Tersine, teorik çalışmanın ve bunun uzantısı olarak sistematik bir ideolojik mücadelenin önemi günden güne artmaktadır ve parti kongre sonrası dönemde bu konuda zayıf kalmıştır. Bu zayıflığı geride bırakmanın, en öncelikli konular üzerinden teorik çalışmaya yoğunlaşmanın zamanı gelmiştir artık. Fakat bunun taşıyıcısı olarak bir teorik dergiye bugün için ihtiyaç yoktur. Geçmiş deneyimlerimiz göstermiştir ki, ciddi bir teorik dergi, özellikle bu alana ayrılmış yeterli sayıda kişiden oluşan istikrarlı bir ekip işidir. Bizde ise bu tür bir özel istihdam bugün için amaca uygun değildir. Bu durumda teorik çalışma ürünlerinin sunumu için ya mevcut yayınlarımızdan yararlanacağız, ya da kitap ve broşürlere başvurmak yoluna gideceğiz.

Son bir sorunla bitirmek istiyoruz. Bu, günlük devrimci işçi basınına geçiştir. Kuşkusuz parti bugün bundan henüz çok uzaktır. Ama yol yürüdüğüne, sürekli olarak ileriye doğru yeni adımlar attığına ve bugüne kadar başaramadığı bir dizi işi başarabilir hale geldiğine göre, zamanla günlük devrimci basına geçebilecek gelişme düzeyine de ulaşacak demektir. Bunu soyut olarak hayal etmiyoruz, orta vadede somut olarak hedefliyoruz da. Bir dizi alanda, fakat özellikle de yayın cephesinde, kendimizi buna bugünden hazırlamak durumundayız. Unutmayalım; burada yayın cephesi üzerinden ortaya konulan hedef ve görevler doğrultusundaki her ciddi adım, bizi günlük basına da daha çok yakınlaştıracaktır.

Yine de bu konuda yanılığa düşmemek için hatırlatma-

mız gereken bazı noktalar var. Dünya devrimi deneyimleri günlük işçi basınının ya barışçıl ortamda gelişen güçlü bir işçi hareketine (örneğin birinci emperyalist savaş öncesi dönemde Almanya'da ve öteki bir dizi Avrupa ülkesinde), ya da sınıf hareketindeki devrimci bir yükselişe dayanarak (örneğin 1912-14 Rusya'sı, Bolşeviklerin *Pravda* deneyimi) ortaya çıkıp yaşayabildiğini göstermektedir. Barışçıl politik ya da militan devrimci, ama her halükarda güçlenen ve elbette sınıf partileriyle hiç değilse belli sınırlarda bulaşabilmiş bir işçi hareketi, işlevsel bir günlük işçi basınının yaşama zeminidir, deneyimler bunu gösteriyor.

Bir de Türkiye'nin yakın dönem deneyimleri var. Günlük Kürt basını, gerilla hareketi güçlü bir halk hareketi desteğini arkasına aldıktan sonra olanaklı olabildi ve bu çerçevede son derece işlevli de oldu. Bu mücadelenin yarattığı birikimlidir ki bugün hala yaşayabiliyor, artık devrime ve kurtuluşa değil de teslimiyete ve tasfiyeye hizmet ettiği halde. Zira devrimci dönemin yarattığı kitle desteği tüm erozyona rağmen önemli ölçüde korunuyor. Bu arada sırtını Kürt burjuvazisine dayamanın sağladığı çok yönlü olanakları da buna eklemek gerekir. (Bu yeni sosyal dayanak, kitle desteğinin yitirilmesi durumunda bile ticarileşerek de olsa günlük Kürt basınının yaşayabileceği anlamına geliyor, fakat bu artık tümüyle başka bir şey olacaktır.)

Bir de reformist sol günlük basın örneği var. Bu deneyim bizim için fazlaca bir anlam taşımıyor, ya da ancak tersinden bir anlam taşıyabilir. Reformist sol basın kitlelerin desteğinden ve mücadelenin olanaklarından çok, bugünün Türkiye'sinde genel olarak reformizmi güçlendiren zeminden güç alıyor. Geçmişten devralınan yorgun ve yılgın bir küçük-burjuva kitle ile devrimci hedeflere dayalı bir mücadeleden bilinçli bir tutumla uzak duran bir grup ileri işçi ve emekçi, bu tür bir girişimin kitle tabanını oluşturuyor. Bu, Kürt basını

dışında solda tek günlük gazete olmanın avantajı ile de birleşince, günlük reformist gazete iyi kötü yayın yaşamını sürdürüyor.

Biz bu türden özel ve devrimci açıdan anlamsız etkenlere bel bağlamayacağımıza göre, kendi günlük devrimci işçi basınıımızı sınıf ve kitle hareketindeki gelişmeler ile partinin sınıf ve kitleler içindeki devrimci çalışmasının sağlayacağı olanaklar üzerinden düşünmek durumundayız. Bu nesnel ve öznel koşulların belli sınırlar içinde kesiştiği bir evre, günlük komünist işçi basının da doğumunu işaretleyecektir. Nesnel olan bize bağlı olmadığına göre, biz sürecin bize bağlı alanına tüm gücümüzle yüklenmeye bakmalıyız. Her alandaki görev ve sorumluluklarımıza ne denli etkin bir biçimde sahip çıkarsak, akan zaman bizi bir dizi başarının yanısıra günlük devrimci işçi basınına da o kadar çok yakınlaştıracaktır.

(Ekim, sayı: 237, Haziran 2004, başyazı)

Partide teorik-ideolojik eğitim sorunu

“Marksizm bizim ideolojik temelimizdir. Toplumumuzun gerçeklerine bu gözle bakıyor, bu gözle yorumluyoruz ve hedeflerimizi de bu dünya görüşünün ortaya koyduğu esaslar üzerinden saptıyoruz. Programımızın teorik temeli bu noktada Marksizm-Leninizmdir...”
(Parti Programı Üzerine², Teorik ve İlkesel Bölüm, s.191)

Eğitimin bütünselliği ve çok yönlü önemi

Kadrolaşma politikası çerçevesinde üye ve sempatanlarımızın sistematik teorik ve pratik eğitimi ve dönüşümü, her zaman partimizin dikkat çektiği temel önemde sorunlardan biri olmuştur. Siyasal çalışma ve mücadele saf-larımıza sürekli olarak yeni güçler, genç ve eğitimsiz militanlar kazandırdığı için, bunların çok yönlü eğitimi de her zaman parti yaşamımızın temel önemde bir sorunu olmaya devam edecektir.

Kadroların eğitimi denildiğinde öncelikle altı çizilmesi gereken nokta, eğitimin bütünsel ve organik karakteridir. Komünist militanın teorik-ideolojik, siyasal, pratik, örgütsel ve moral eğitimi bir bütündür. Buna daha özlü bir biçimde,

teorik ve pratik eğitimin organik birliği de diyebiliriz. Sorun salt teorik-ideolojik eğitim çerçevesinde ortaya konulduğunda bile, burada sözkonusu olanın kuru ve soyut bir akademik eğitim olmadığını biz komünistler iyi biliriz. Tersine, kadroların teorik eğitiminin bile siyasal mücadelenin temel sorunları ve görevleri temeli üzerinde ele alınması gerektiğini bir an bile unutmuyoruz. Ancak bu temele oturmuş bir teorik eğitim işlevsel olabilir, canlı yaşama bağlanabilir ve devrimci sınıf mücadelesine hizmet edebilir. Devrimci teorinin devrimci pratik için olması da bu anlama gelir.

Nasıl ki teorik eğitim sorunu devrimci pratik amaçlardan ayrı düşünülemezse, tersinden, pratik eğitim ve dönüşüm de ideolojik-politik çizgiden ayrı düşünülemez. Pratik içinde devrimci bir dönüşümün gerçek zemini, herhangi bir türden pratik değil fakat partinin programatik hedefleri ve politik çizgisi doğrultusunda sürdürülen kesintisiz politik çalışma ve mücadele, bunun ifadesi olan devrimci sınıf pratiğidir. Küçük-burjuva sosyal zeminlerde, kültürel ortamlarda ve pratikler içinde komünist bir devrimcileşmenin olamayacağını kendi ülkemizin deneyimlerinden bile biz çok iyi biliyoruz. Devrimci pratiğiniz devrimci sınıf çizginiz doğrultusunda olmak zorundadır. *“Devrimci teori olmadan devrimci pratik olmaz”* formülasyonu bunu anlatır, devrimci teorinin devrimci pratik üzerindeki belirleyiciliği burada anlamını bulur.

Bu söylenenleri tamamlayan temel önemde bir başka gerçek var. Doğru çizgide ilerleyen başarılı bir siyasal çalışma ve mücadele, ancak partinin teorik birikiminin, programının, ideolojik-politik çizgisinin derinlemesine kavranması, içselleştirilmesi ve sindirilmesi ölçüsünde olanaklı olabilir. Bu da bize kadroların teorik ve programatik çerçevedeki sürekli eğitiminin çok özel önemini gösterir. Partinin teorik-programatik çizgisinin derinlemesine ve yaratıcı bir biçimde kavranabilmesi ise, herşeyden önce marksist-leninist dünya

görüşünün kavranmasını, aşgari bir marksist formasyonu gerektirir.

Böylece genel marksist-leninist teori (buna dünya görüşümüzün esasları da diyebiliriz), teorik temeli ile birlikte parti programı ve politik çizgisi (buna kısaca partimizin çizgisi de diyebiliriz) olarak tanımlanabilen bir düşünsel eğitim sorununa ulaşmış oluyoruz. Halihazırda bu ikincisinde, parti çizgisi temelinde eğitimde daha iyi bir durumdayız. Fakat partimiz tarafından hep vurgulanageldiği gibi, bizim çizgimizi marksist-leninist teorinin esaslarından ayrı düşünmek olanaklı olmadığı gibi ondan ayrı kavramak da olanaklı değildir. Bu nedenle eğitimin bu her iki boyutunu içiçe, organik bir bütünlük içinde ele almalıyız.

Sınıfın bilinçli öncüsü olmak

“Komünist partisi, sınıfın bilinçli öncüsüdür. Öncü müfrezeye kavramı, öncelikle bu nitelikte ifade bulur. Bilinçli öncü, devrimci teori ile silahlanmış, proletarya hareketinin temel ve taktik sorunlarında açıklığa kavuşmuş, harekete kılavuzluk etme, yol gösterme yeteneğine sahip öncü demektir. Bu düzeye ulaşamayan, bu vasfı kendi için bir kimlik haline getirmeyi başaramamış olan bir örgüt, doğal olarak ortaya bir önderlik kapasitesi koyamaz. Hareketin ardından sürüklenmek akibetinden de kurtulamaz. Lenin’in sözleriyle, öncü savaşçı rolünü ancak en ileri teorinin klavuzluk ettiği bir parti yerine getirebilir.” (MK Değerlendirmeleri, Nisan ‘94, EKİM 3. Genel Konferansı/Siyasal ve Örgütsel Değerlendirmeler, s.234)

Nisan ‘94 tarihi taşıyan bu değerlendirmede, marksist-leninist bir partinin önderlik misyonunu yerine getirebilmesinin temel gerekleri ortaya konulmakta, bir partinin öncü savaşçı rolünü yerine getirebilmesinde marksist-leninist teorinin yol gösterici rolünün altı çizilmektedir. Devrimci teori silahını

kuşanmış “bilinçli öncü”lük rolü, komünistlerin her dönem döne döne işaret ettikleri temel önemde bir sorun olmuştur.

Tam da bu noktada, kadroların nitelik ve düzeyinin bir partinin önderlik düzeyi bakımından taşıdığı öneme gelmek istiyoruz. Elbette komünist partisinin bilinç ve önderlik düzeyi tek tek kadrolarının düzeyine indirgenemez. Yukarıya aldığımız pasajda da öncülük sorunu doğal olarak partinin genel niteliği üzerinden ortaya konulmaktadır. Fakat bu bize, bir partinin sergileyeceği önderlik düzeyinin kadrolarından ayrı düşünülmemeyeceği, o ünlü ifadeyle bir noktadan sonra “herşeyi kadroların tayin edeceği” temel önemde gerçeğini unutturmamalıdır. Daha da önemlisi, “herşeyi kadroların tayin edeceği” formülasyonunun da doğru anlaşılabilmesidir. Zira meselenin dar kavranışı bunu basitçe, “parti önderliği” tarafından belirlenen politikaların uygulanmasına indirgeyebilir.

Parti soyut bir varlık değil, kollektif bir organizmadır. Bir partinin merkezi önderliği elbette o partinin en birikimli ve deneyimli kadrolarından oluşacak, böyle oluşmuş bir yönetici merkez de doğal olarak önderlik planında özel bir rol oynayacaktır. Fakat partinin sınıfa ve genel devrimci mücadeleye önderlik misyonu, hiç de salt bu dar çekirdek üzerinden değil, fakat partinin tümü tarafından yerine getirilebilir ancak. “Kadroların belirleyiciliği” de, salt merkezi önderlik tarafından belirlenmiş politikaların başarıyla hayata geçirilmesi üzerinden tanımlanamaz ya da bununla sınırlanamaz. Kadrolar partide başarılı ve verimli bir önderlik fonksiyonunun oluşmasında da temel önemde bir rol oynarlar. Lenin, “ademi merkezizetiçiliği”, ki bu partinin bütün bir alt kademesi ve dolayısıyla kadrolarla ilgili bir alandır, “devrimci merkezizetiçiliğin zorunlu bir önkoşulu ve zorunlu bir düzelticisi” olarak tanımlarken, bu gerçeği dile getirmiş oluyordu. “Parti önderliği”nin kendi rolünü başarıyla oynayabilmesi, kollektif bir organizma olarak partinin çok yönlü olarak işlevini

yerine getirebilmesiyle mümkündür. Yani parti kadrolarının kendi rollerini en etkin bir biçimde oynayabilmelerine, kendi “bilinçli öncü” kimliklerini sürekli geliştirmelerine, böylece partide niteliğinin yükselmesine bağlıdır.

Komünistler her dönem bu soruna büyük bir önem vermişlerdir. Türkiye devrimci hareketinde “parti önderliği” kavramının bürokratik tarzda yozlaştırılması, “düşünen önderler/uygulayan militanlar” mekanik ayrımına yolaçmış ve bu köklü bir anlayış olarak yerleşmişti. Daha sonra PKK’de ve öteki bazı küçük-burjuva akımlarda ifrata vardırılan bu anlayışı, komünistler siyaset sahnesine çıktıkları andan itibaren kesin bir dille eleştirip mahkum ettiler. Konuyu gerçekten çok iyi ve bütünsel bir bakışla özetlediği için, başlangıç yıllarına ait bir metinden biraz uzunca bir bölümü buraya almak istiyoruz:

“Türkiye devrimci hareketinde bugün de acısı duyulan düşünce kısırlığı, yalnızca birikimsizliğin, teoriyi küçümsemenin, dogmatizmin ya da kopyacı ve taklitçi eğilimlerin değil, örgütlerin yaşamında ‘önderlik’ kavram ve kurumunun bürokratik bir yorumla yozlaştırılmış olmasının da sonucudur. Düşünen önderler/uygulayan militanlar, zımnen benimsenmiş, fiilen yerleşmiş bir anlayıştı, küçük-burjuva bürokratik örgütlerin pratiğinde. Yüzlerce, binlerce militan şu veya bu örgütün saflarında, her türlü fedakarlığı göze alarak çalışıyor, savaşıyordu. Ama, bu aynı örgütlerin düşünce yaşamına pek az, çoğu kere de hiç katılmıyor, bunun ortam ve olanaklarından yoksun kalıyordu. ...”

“Önderliği olmayan bir devrimci siyasal hareket tasavvur bile edilemez. Güçlü, bilgili ve birikimli, yetenekli, deneyimli, saygın, güç ve otoritesini bir takım biçimsel yetkilerden çok bütün bu ideolojik-siyasi ve manevi özelliklerinden alan bir önderlik, devrimci her örgütün yaşamında özel ve hayati bir önem taşır. Bu yeterince açık olmalı. Her önderlik belirli

sayıda bireylerden oluşan kolektif bir topluluktur ve bu topluluğu oluşturan bireyler çok sayıda ve kolay yetişmez. Bu da yeterince açık olmalı.

"Fakat öte yandan, adına layık her devrimci siyasal örgüt, bilinçli ve düşünen insanlar topluluğudur. Her gerçek devrimci bilinçli ve düşünen bir savaşıdır, öyle olmalıdır. Bilimsel bir dünya görüşüne ve muazzam bir evrensel düşünce mirasına sahip marksist-leninist örgüt ya da partiler için, onların savaşçı militanları için, bu söylenenler özellikle geçerlidir. Parti önderliği kavramı ve kurumu, partinin kendisinin bir sınıfın öncü kuvveti, bir mücadelenin sürükleyici motoru olduğu gerçeğini karartmamalıdır. Öncü bir partinin militanları partinin genel niteliğini kendi kişiliğinde somutlayan ve yansıtan bireyler olabilmelidirler. Kendi partisinin düşünce yaşamına katılmayan, görüş, düşünce, öneri ve eleştirilerini sürekli ve sistemli olarak parti yaşamında, özellikle onun yayın organlarında ortaya koymayan bir militan, kelimenin dar, teknik anlamında bir savaşıdır ancak. Parti üyelerini, savaşçı militanları partinin düşünce yaşamına katmak için sürekli çaba harcamayan, bunun için gerekli araç ve olanakları yaratmayan yöneticiler ise, bilinçli savaşçılar topluluğunun önderleri değil, güdücü örgüt bürokratları olabilirler yalnızca..." (Ekim'den Okurlara, sayı:15, Aralık 1988)

Bu uzun aktarma birçok sorunu kendi içinde en iyi biçimde özetlediği için biz kendimizi bu yaklaşımın partimizdeki sonuçlarına ilişkin örneklerle sınırlayacağız. Komünistler bu alanda da yepyeni bir anlayışın temsilcisi oldular ve bunun olumlu etkisini somut olarak gördüler. TKİP'nin saflarında Habip, Ümit, Hatice gibi çok yönlü olarak gelişmiş komünist devrimcilerin yetişebilmiş olması, bu çerçevede bir rastlantı değildir. Bunun gerisinde, bu bakışın gereklerine uygun davranılması, bu konuda gerekli hassasiyetin gösterilmiş olması vardır. Öte yandan ise, bu yoldaşlarımızın,

komünist hareket tarafından kadrolara yapılan bu devrimci çağrının anlamı konusunda tam bir bilinç açıklığına sahip olmaları ve kendi cephelerinden “düşünen savaşçılar” olabilmenin gereklerini yerine getirmek konusunda özel bir çaba harcamaları gerçeği vardır. Siyasal yaşamlarının her evresinde “partinin düşünsel yaşamı”na etkin bir biçimde katılmaları, sadece belirlenen politikaların yaratıcı bir biçimde hayata geçirilmesine değil, bizzat bu politikaların oluşmasına da konumları üzerinden aktif bir katılım çabası içinde olmaları bunun ifadesi olmuştur. Bu elbette öteki şeyler yanında ideolojik-teorik kavrayışlarını sürekli bir biçimde geliştirmeleri sayesinde mümkün olabilmiştir. Konumuz bu olduğu için sorunun bu yanının özellikle altını çizmek istiyoruz.

Kadroların teorik-ideolojik donanımı

“Bir örgüt, herşeyden önce, belirli bir ideolojik çizgi temeli üzerinde birleşmiş insanlar topluluğudur. Kadroların ideolojik-teorik eğitimi, örgüt yaşamının temel sorunlarından ve başarılı bir politik çalışmanın temel önkoşullarından biridir. Bir ideolojik çizgi ve bu çizgi doğrultusunda saptanmış politik görevler, ancak bu çizgiyi özümlemiş ve ortaya konulan görevleri bu kavrayış içinde ele alan kadrolar tarafından başarıyla uygulanıp gerçekleştirilebilir.

“İdeolojik çizgi ve çalışmanın tayin edici önemi üzerine yeterli açıklığa sahip bir hareket olduğumuz halde, bugün kadrolarımızın ideolojik donanım bakımından oldukça yetersiz olmaları olgusu ile yüzyüzeyiz. Yoldaşlarımızın büyük bir bölümü temel marksist eğitimden yoksundurlar. Bununla bağlantılı olarak da, ideolojik çizgimizi doğru ve yaratıcı bir biçimde kavramaktan uzaktırlar.” (EKİM 3. Genel Konferansı/Siyasal ve Örgütsel Değerlendirmeler, Eksen Yayıncılık, s.175-76)

'95 tarihli bu değerlendirmede, "*Komünist kadroda ideolojik kimlik*" başlığı altında, ideolojik çizgimiz temelinde eğitilmemiş militanların, saptanmış politik görevleri de başarıyla yerine getiremeyeceğine işaret edilmekte; temel marksist eğitimden yoksunluğun, ideolojik çizgimizin derinlemesine ve yaratıcı bir biçimde kavranmasını güçleştirdiği vurgulanmaktadır. Kadrolaşmanın sorunları çerçevesinde sürekli üzerinde durulan bir sorun olagelmıştır bu.

"Temel marksist eğitim" sorunu Parti kongresinde de tartışılmış, marksist-leninist dünya görüşünün temel esasları, marksist-leninist teorinin temel sorunları üzerinden sistematik bir eğitim olmaksızın ideolojik çizgimizin ve programımızın kavranamayacağı gerçeğinin altı bir kez daha önemle çizilmiş ve bu alandaki görevlere dikkat çekilmiştir:

"Saflarımıza kattığımız genç militanları, işçi militanları sağlam bir marksist bilimsel bakış açısıyla mümkün olan en kolay biçimde eğitmenin sorunlarını tartışırken, bir takım temel eserlere temel eğitim materyali olarak özel bir yer vereceğiz. ... Saflarımıza bir dizi genç ve eğitimsiz insan geliyor, büyük heyecanlarla da geliyorlar. Peki ne okuyorlar bu insanlar? Marksizmin temel eserlerini dikkatle incelemeyi, öncelikle bir marksist teorik formasyon kazanmayı, bu dünya görüşünün esaslarını bir an önce kavramayı önemsiyorlar mı? Böyle olmadığını ve örgütümüzün de birçok durumda bu militanların teorik eğitimiyle doğru-dürüst ilgilenmediğini hepimiz biliyoruz." (**Parti Programı Üzerine/1-Program Yöntemi ve Yapısı**, Eksen Yayıncılık, s.64)

Burada marksist-leninist klasiklere temel eğitim materyali olarak başvurulması gerekliliği, bilimsel sosyalizmin kendi orijinal kaynakları üzerinden kavranması ihtiyacı üzerinden özellikle vurgulanmaktadır. Ülkemizde geleneksel sol hareketin temel zayıflık alanlarından biri olagelmıştır bu. Teoriye yaygın ve neredeyse kurumlaşmış ilgisizliği, olduğu kadarıyla

da Marksizm-Leninizmi kendi orijinal kaynakları yerine "popüler" ikinci üçüncü el yorumlar üzerinden "inceleme" tutumu tamamlamıştır. Bu nedendir ki bilimsel teorinin en temel tezleri ve ilkeleri bile ya hiç kavranamamış, ya da eksik, güdük, çarpık ve mekanik biçimde anlaşılmıştır. Özellikle '70'li yıllarda Marksizmin ikinci-üçüncü el kaba yorumları üzerinden öğrenilmesi çabası, o günkü tarihsel konjonktürde, küçük-burjuva halkçılığının geniş bir etkinlik alanı bulabilmesini de kolaylaştırmıştır. *Halkçı dogmaların genelleşmiş etkisi altında Marksizmin sınıf özü çarpıtılmış, bilimsel yöntemi ise neredeyse hepten bir yana bırakılmıştır. Bilimsel sosyalizmin olmazsa olmazı olan işçi sınıfının tarihsel misyonu ve öncü devrimci rolü küçük-burjuva görüşlerin gölgesinde kalabilmiştir. Bundan da öteye, Marksizm adına küçük-burjuva düşünce ve önyargıların bu hakimiyeti, toplumsal gerçekliğimizin doğru anlaşılmasını ve dolayısıyla devrimin stratejik sorunlarının doğru çözümlere bağlanmasını da engellemiştir. ('70'li yıllarda mücadeleye katılan yüzlerce binlerce devrimcinin marksist dünya görüşü adına okuyup incelediği yayınlar, bağlandıkları grupların süreli yayınları ve broşürlerini pek az aşırıyordu. Oysa herşey bir yana, çoğu durumda bu yayınları ve broşürleri hazırlayanların kendileri de gerçekte marksist dünya görüşü üzerine asgari bir bilimsel eğitimden yoksundular).*

Bugün ise durum çok daha vahimdir. Artık bu "popüler" ürünler üzerinden de olsa Marksizmi öğrenme çabasından söz etmek pek mümkün değildir. Devrimci teori solun geniş kesimleri için anlamını ve önemini çoktan yitirmiştir. Devrimci teoriye bu ilgisizlik devrimci sınıf mücadelesinin bugünkü genel zayıflığı ile de birleşince liberal-reformist görüşlere geniş bir etkinlik alanı açılmakta, Marksizm-Leninizmin en temel tezleri ve ilkeleri hala da marksist geçinebilenler tarafından gönlü rahat bir biçimde pratikte bir yana bırakıl-

maktadır.

Fakat işte tüm bunlara inat, komünist militanlar Marksizm-Leninizmi incelemeye daha özel bir önem vermeli, bunu büyük bir istek ve heyecanla yapmalı, parti çizgisini derinlemesine kavramayı bu çaba temeline oturtmalı, parti ise sistematik müdahale ve yönlendirmeleriyle bunun amaca uygun, sağlıklı ve verimli bir çaba olarak gerçekleşmesini güvenceye almalıdır.

Etkili ve başarılı bir politik faaliyet için

Propaganda ve ajitasyon devrimci siyasal çalışmanın en temel yönlerinden biridir. Siyasal çalışmadan amaç sınıfın ve emekçilerin bilincini ve eylemini geliştirmek, devrimci hedeflere yönlendirebilmektir. Bunu başarılı bir tarzda yapabilmek ise, öncelikle, ideolojik çizgimizin, programatik görüşlerimizin ve marksist teorinin temel esaslarının kavranmasını gerektirir.

Örneğin, parti programımız kapitalizmin bilimsel temellere dayalı bir suçlanmasıdır, diyoruz. Öyleyse propaganda-ajitasyon çalışmamız da bu suçlamayı en etkili bir biçimde yapabilen bir içerikte olmak durumundadır. Ama marksist ekonomi politiği bilmeyen, dolayısıyla kapitalizmin bilimsel eleştirisine dayalı bir teorik perspektiften yoksun olan bir devrimcinin, ya da böyle devrimcilerden oluşmuş bir komite ya da hücrenin bunu başarıyla yapabilmesi güçtür. Böyle olunca da sözkonusu çalışma daha çok kapitalizmin ürettiği kötülüklerin teşhiri ile sınırlanacak, emekçilerin bilincini geliştirmeyi ve devrimci hedeflere yönlendirmeyi amaçlayan temel yönü zayıf kalacaktır.

Bugün burjuva medyada bile düzenin ürettiği kötülükler ortaya konuluyor, hatta kimi zaman bu "sistemin değişmesi"

gerektiği söylenebiliyor. Dolayısıyla, devrimciler için sorun kapitalizmin ürettiği kötülükleri kendi içinde sürekli tekrarlayıp durmak değil, bunun gerisindeki iktisadi-sınıfsal etkenleri, emperyalist-kapitalist sistem gerçeğini çarpıcı biçimde ortaya koyabilmek ve bunu devrimci çıkış yoluna bağlayabilmektir. Temel teorik gerçekleri somut gelişmeler üzerinden, işsizlik, savaş, yıkım politikaları vb. somut olgular üzerinden sade ve anlaşılır bir biçimde anlatabilmektir. Emekçi kitlelere döne döne saldırı politikalarının nasıl bir yıkım ürettiğini anlatmak tek başına bir şey ifade etmez. Asıl ortaya konulması gereken kapitalizmin işleyiştir, onulmaz çelişkileridir, çözümsüzlüğüdür, açmazlarıdır ve nihayet artık bir sistem olarak kendini üretememesidir, onun tarihi olarak aşılmasının neden bir zorunluluk olduğudur. Ve elbette, sosyalizmin şu veya bu sorunda neden ve nasıl çözümler üreteceğini somut olarak, anlaşılır bilimsel açıklamalarla ortaya koyabilmektir.

Sonuç olarak şunu vurgulamak istiyoruz: Kapitalizme ilişkin yüzeysel bilgiler üzerinden yürütülecek bir propaganda faaliyeti fazlaca etkili olamaz ve kalıcı bir iz bırakamaz. Marks'ın kapitalizm çözümlemesi döne döne incelenmeden, en azından temel esasları üzerinden kavranıp sindirilmeden, kapsamlı, zengin ve derinlikli bir propaganda çalışması da yürütülemez, dolayısıyla da siyasal çalışmanın bu yönü hedeflenen sonucu yaratamaz.

Bütün bunlar marksist eğitim ile politik çalışmanın gidişatı ve başarısı arasındaki dolaysız ilişkiyi vermektedir bize.

Marksist dünya görüşünü kendi kimliğimizde içselleştirmeliyiz

Marksist dünya görüşünü özümseyemeyen bir devrimci, parti içi yaşamından gündelik yaşamına, evliliklerinden annesinin babasıyla ilişkilerine kadar, bir dizi alanda ciddi zayıflıklar

yaşayacaktır. Uğruna savaştığı dünya görüşünü kavrayıp kendi kimliğinde içselleştirmeyen, bir yaşam biçimine dönüştüremeyen bir devrimcinin söylemi ile pratiği arasında her zaman belirgin bir mesafe olacaktır.

Basit fakat çarpıcı örnekler vermek istiyoruz.

Komünistler olarak “emeğin kurtuluşu” uğruna mücadele ediyoruz. Dolayısıyla “emek” bizim için ideolojik-teorik içeriği olan temel önemde bir kavramdır. Marksist teoride emek kavramının nasıl bir yer tuttuğu da her ortalama devrimci tarafından az-çok bilinir. Sonuçta emeğin sömürüsüne dayanan bir sistemi ortadan kaldırmak mücadelesidir verilen. Ama marksist teoriyi özümseyemeyen ve kendi yaşamında içselleştiremeyen bir devrimci için, emek söylemde yüceltilirken, buna verilen “değer”in gerçek yaşamdaki karşılığı çok zayıf olacaktır. Örneğin aynı evde birlikte yaşadığı yoldaşlarının ya da eşinin emeğini sömürmekten fazla bir rahatsızlık duymayacaktır. Ev-aile yaşamının yüklerini paylaşmak çok da sorun edilmemesi gereken bir ayrıntı sayılacaktır.

Yine böyle bir devrimcinin anne-babasının kendisini yetiştirmek için harcadığı emeğin de fazla bir değeri olmayacak, anne-babasını, genel olarak ailesini devrim mücadelesine kazanmak için çaba harcamak yerine ailenin gerici bir düzen kurumu olduğu değerlendirilmesi üzerinden, kolaycı yol seçilerek ilişkiler kesilecek, kendisi için harcanan emeğin ondabiri bile harcanmadan sorun “çözülecek”tir!

Bu düzende insan emeği sömürüsü salt “artı-değer” sömürüsü değildir. Artı-değer üretmese de toplumsal bakımdan “faydalı emek” denilen bir kavram vardır... “İnsan neslinin yeniden üretimi” denilen, yoğun emek harcamayı gerektiren, toplumsal yaşam için olmazsa olmaz sorumluluklar vardır... Kadın sorunu denilen, insanlığın yarısını oluşturan bir cinsin dört duvar arasında sürekli tüketilmesi gibi temel önemde bir sorun vardır, vb., vb...

Bütün bunlar marksist teori tarafından irdelenen ve çözümlenen sorunlardır... Uğruna savaştığımız yeni toplumsal düzen, tüm bu alanlardaki sömürüye kesin bir biçimde son vermeyi hedeflemektedir. Devrimci öncü olma ve dünyayı değiştirme iddiasını taşıdığımız halde bugünden bunun savaşını veremiyorsak, kendi yaşamımızda bunun karşılığını üretemiyorsak, bu da yine ideolojik-teorik kavrayış alanındaki zayıflıktan kaynaklanmaktadır.

Bu alandaki zayıflığı hiçbir biçimde küçümsememeli, ciddi bir mücadelenin konusu haline getirebilmeliyiz. Zira, marksist dünya görüşü, herşeyden önce, yorumlamaya değil, değişme/değiştirme, dönüştürme/dönüştürme eylemine dayanır. Bu da herşeyden önce komünist olma iddiasındaki bir devrimcinin kendi kimliğinde içselleşebilmeli, yaşamının her alanında (örgütsel ya da özel) karşılığını bulabilmelidir. Bu alandaki tutarsızlık bir iç çatışmanın/mücadelenin konusu haline gelemiyorsa, burada temelli bir zayıflık vardır ve bu zayıflık ideolojik-teorik kavrayışla doğrudan bağlantılıdır. Bunu şöyle de ifade etmek mümkün; küçük-burjuva dünya görüşü, yaşam tarzı, alışkanlıkları ve değerleri, ancak, marksist-leninist dünya görüşünün derinlemesine kavranması ve zayıflıkların bu bilince dayalı ciddi bir mücadelenin konusu haline getirilmesi ile aşılabilir.

“Zor dönem devrimciliği” güçlü bir ideolojik-teorik kavrayış gerektiriyor

Hep zor bir dönemden geçtiğimizi vurguluyor, “zor dönem devrimciliği” nitelemesini sık sık kullanıyoruz. Bunun anlamı üzerine daha derinlemesine düşünmeli, bize yüklediği görev ve sorumlulukları çok iyi kavramalıyız.

Saldırı politikalarının yarattığı yıkım ve emperyalist savaş nedeniyle hava dünya ölçüsünde değişmeye başlamakla bir-

likte, rüzgarın henüz bizden yana esmediği, işçi-emekçi hareketinin bir türlü çıkış yapamadığı bir süreçten geçiyoruz. Kitlelerin düzenden umudunu kesmesi onları kendiliğinden devrimci mücadeleye yöneltmiyor. Solun ağır bir biçimde ezildiği ve sistematik politikalarla yokedilmeye çalışıldığı, mücadeleye yönelen kitlelere bunun üzerinden gözdağı verildiği bir sosyal-siyasal ortamda mücadele ediyoruz. Böyle dönemlerde yeni güçler kazanmak da, soluklu kadrolar çıkarmak da çok kolay değil. Özellikle böylesi dönemlerde devrimci bilinçle bütünleşemeyen bir inançla mücadeleyi sürdürmenin güçlükleri konusunda açık olmalıyız.

“... yeni dönemin özelliklerine uygun sınıf devrimcisi/sınıfın ihtilalci kadrosu, soluklu bir yürüyüşün savaşçısı demektir. Karşısına çıkan güçlük ve engellere karşın kendi yolunda ısrarlı ve kararlı bir biçimde yürüme gücünü, iradesini ve kararlılığını gösterebilmek demektir. Böylesine soluklu ve direngen bir mücadelede ise en önemli silahımız, bir kez daha ideolojik güçlülüğümüz ve sağlamlığımız olacaktır.”

*“İçinden geçtiğimiz dönemi zor bir dönem, kendimizi ise bu zor dönemin komünistleri olarak tanımlıyoruz. Fakat sağlam bir ideolojik bakışa ve kavrayışa sahip olamayan kadrolar, ne politik mücadelede uzun soluklu ve sabırlı, ne de güçlükler ve engeller karşısında direngen olmayı başara-bileceklerdir.” (Ekim, *İdeolojik-Siyasal Eğitimin Önemi*, sayı: 67, 15 Şubat '93)*

Devrimci sınıf mücadelesini geliştirmede, kitleleri örgütlemeye yaşanan zorlanmaların nedenlerini kavrayamayanlar, devrimci mücadele tarihimiz, devrim deneyimleri, devrimin diyalektiği, vb. konularda açıklık taşımayanlar, bu alanda yaşanan sorunların üzerine gitme yeteneği gösteremeyecekleri gibi, olanakların da farkında olamayacaklar, güçlüklerin altında ise ezileceklerdir.

Zorlu bir gelişme sürecini göğüsleyebilmek, kadroların sağlam bir ideolojik bakışa ve teorik kavrayışa sahip olmalarıyla mümkündür. Görev ve sorumluluklarımıza buradan da bakmalı, geleceğe her bakımdan en iyi bir biçimde hazırlanmalıyız. İdeolojik-teorik kavrayışın derinleştirilmesi, bu hazırlığın en önemli yönlerinden biridir. Bugün büyük bir heyecanla saflarımızda mücadele eden genç yoldaşlarımızın sağlam, soluklu ve direngen kadrolar haline gelebilmeleri, aynı zamanda bu soruna gereken önemin verilmesiyle başarılabilecektir.

Öte yandan, devrimci kararlılık, direngenlik, militanlık, dava insanı olmak vb. özelliklerin somutlandığı devrimci kimlik sorunu ile devrimci bilinç sorunu arasında da çok sıkı bir ilişki vardır. Yitirdiğimiz yoldaşlarımızın ,“bükülmektense kırılmaya yeğleriz” tutumunun, yoldaşlarına yönelen kurşunları “paylaşma” özverisinin, “milyonlarca işçi ve emekçinin davası için” ölümün üzerine yürüyebilme kararlılığının gerisinde de uğruna savaştıkları dava konusundaki bilinç açıklığı, devrimci mücadeleyi “bilinçli savaşçılar” olarak yürütebilmeleri gerçeği vardır. “Bilinç”ten güç almayan bir “inanç”ın ömrü çok kısa olacaktır. Hele de içinden geçmekte olduğumuz “zor dönem”de bunun önemi yeterince açık olmalıdır.

Marksist teori ve parti çizgisi temelinde sürekli ve sistematik eğitim

Marksist-leninist bir parti, kadrolarının ideolojik çizgisi ve marksist dünya görüşü temelinde eğitimi sorununa her dönem önem vermek, sürekli ve sistematik bir eğitim faaliyetini aksatmadan yürütmek durumundadır. Kadrolaşma politikası çerçevesinde bu sorun her dönem özel bir önem taşımaktadır. Fakat partinin güç ve olanaklarının sınırlılığı ortamında deneyimli ve birikimli kadrolara duyulan ihtiyaç

çerçevesinde, bugün bunun apayrı bir önemi vardır. Öylesine ki, kadrolaşmada mesafe alabilmek için öncelikle ele alınması gereken sorunların başında gelmektedir. Zira teorik-ideolojik eğitim, bir kadronun çok yönlü olarak gelişip serpilmesinin olmazsa olmaz koşuludur.

Bugüne kadar bu alanda yaşadığımız zayıflığa artık kesin bir biçimde son vermeli, bu sorunu temel önemde bir sorun olarak gereken ciddiyet ve hassasiyetle ele almalıyız. Her bir parti organı ve birimi, ideolojik çizgimizin kavranmasına, bunun için de marksist-leninist kavrayışın geliştirilmesine dayalı eğitim sorununu, özel bir gündem haline getirebilmelidir. Bu alandaki her türlü ihmal ya da kendiliğindencilik kesin olarak geride bırakılmalıdır.

Öte yandan her bir yoldaşımız bireysel olarak da ideolojik-teorik kavrayışını geliştirmek için çok özel bir çaba harcama görev ve sorumluluğu ile yüzyüzedir. Komünist olma iddiası taşıyan bir devrimci, uğruna savaştığı dünya görüşünün genel esaslarını temel kaynakları üzerinden sürekli ve sistematik bir çabayla derinlemesine kavrama ve özümseme çabası içinde olmak durumundadır. Politik-pratik faaliyetin yoğunluğu hiçbir biçimde bu alandaki zayıflığın gerekçesi haline getirilmemelidir. İdeolojik-teorik kavrayışın yön vermediği bir politik faaliyetin kendiliğindenciliğin ve dar pratikçiliğin ötesine geçemeyeceği, önderlik misyonunun yerine getirilemeyeceği unutulmamalıdır.

Bilimsel dünya görüşüne dayanan bilinç rolünü en ileri düzeyde oynamalıdır!

Komünistlerin bir siyasal akım olarak ortaya çıkabilmeleri ve siyasal alanda bir güç haline gelebilmeleri, ve nihayet gerçek bir marksist-leninist parti kimliği kazanabilmeleri, tam da marksist-leninist teorinin temel tezlerinin ve ilkelerinin,

onun devrimci sınıf özünün ve bilimsel yönteminin kavranabilmesi sayesinde mümkün olabilmiştir. Komünistler siyasal mücadele alanına çıktıkları andan itibaren “Devrimci teori olmadan, devrimci hareket olmaz!” temel önemde formülasyonuna gereken önemi vermişler, bu konudaki görev ve sorumluluklarının gereklerini yerine getirme çabası içinde olmuşlardır. Bugün ideolojik-teorik planda küçümsenmeyecek bir birikimimiz var. Parti programımız bu alandaki birikimizin en özlü belgesi durumunda. Programımızın teorik bölümü, Marksizm-Leninizmin bütün bir özünün süzülmesidir.

Eğer Marksizm-Leninizm parti programımızın ideolojik temeli ise, toplumumuzun temel gerçeklerini onun ışığında kavıyor ve yorumluyorsak, temel hedeflerimizi bu bilimsel dünya görüşünün temel esasları üzerinden belirliyorsak; bu partinin kadroları ve militanlarının parti programı temelinde eğitimi sorunu çerçevesinde de marksist-leninist teorik kavrayışın önemi yeterince açıktır. Parti programımızı bir silah haline getirebilmek için, marksist-leninist teorinin temel esaslarının, canlı özünün ve yönteminin kavranması sorununa gereken önemi vermek durumundayız.

Sonuç olarak, bilimsel bir dünya görüşünün savaşçıları olma iddiası taşıyorsak eğer, bu mücadelede “bilinç” rolünü en ileri düzeyde oynamak zorundadır. Tüm yoldaşlarımız partinin bilinç düzeyini kendinde somutlayabilmeli, sürekli bunun çabası içinde olmalıdırlar. Parti ve devrim davasına bağlılığın gereklerinin yerine getirilebilmesi, herşeyden önce buna, “bilinçli savaşçılar topluluğu” olabilmeye bağlıdır.

(Ekim, sayı: 237, Haziran 2004)

Kampanyaların anlamı ve işlevi

Yerel seçimler ve 1 Mayıs gündemlerini bir kampanya çalışmasının konusu yaptık. Hemen ardından bu kampanyanın kazanımlarına da yaslanarak NATO zirvesi ile emperyalist işgal ve saldırganlığın eksenini oluşturduğu yaz dönemi kampanyasını gündeme aldık. Tüm bu gündemler üzerinden örgütlenen kampanyaları ise bir seferberlik çağrısıyla ve ruhuyla birleştirdik. Bu gündemlerin devrimci bir kampanya olarak örgütlenmesi partinin bir taktiği idi. Bu taktiğin hangi ihtiyacın ürünü olduğu kavranmadan ve seferberlik çağrısının anlamı bilince çıkarılmadan, arzu edilen sonuçlara ulaşılamayacağı açıktır. Neyin ne için olduğunu bilmeyen, bu konuda açık bir perspektifi bulunmayanların ortaya koyduğu çaba ve enerji ne kadar büyük olursa olsun, sonuç dar pratikçilik ve sonuçsuz bir kısır döngü olarak kalmaya mah-

kumdur. Kuşkusuz kadrolarımız üzerinden bu konuda bir bilinç açıklığı mevcuttur. Ama kampanyaların örgütlenmesi sadece kendi kadrolarımızla sınırlı kalmadığı, yeni güçlerin sürece dahil edildiği koşullarda, bunu bir iç eğitim konusu yapmak ayrı bir ihtiyaçtır.

Taktik ve kampanyalar

Kampanya partinin bir taktiğidir. Taktik, sınıf savaşımının bütününe değil belli bir aşamasındaki belli bir gündemi, o anki somut durumun gereği olan bir hareketi gerçekleştirmeyi amaçlar. Taktik somut durumun somut tahliline göre belirlenir. Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik, sosyal ve siyasal durum, ulusal ve uluslararası arenada içinden geçilen dönemin özellikleri, devrim ve karşı devrim güçlerinin durumu, kitlelerin bilinç ve örgütlülük düzeyi, partinin güç ve olanakları vb. olguları hesaba katan parti, buna uygun çeşitli taktikler belirler. Taktik kopmaz bir bağla stratejik hedefe bağlıdır ve ona hizmet eder. Kendi başına bir amaç değil, stratejik hedefe ulaşmak için gündeme getirilen bir araçtır.

Parti kitleleri politikasının doğruluğuna inandırmaya çalışır. Bunun için yığınları kendi öz deneyimleri üzerinden eğitir. Sınıf kitlelerinin sermaye düzeninin gerçek yüzünü görüp kavramaları çoğu yerde acı deneyimlerinin ürünüdür. Sınıf savaşımının günlük tecrübelerinin yanı sıra siyasal, sosyal ve ekonomik cepheden cereyan eden olaylar bunun vesileleridir. Yıllardır tekrar eden seçim oyunu buna bir örnektir. Kitleler düzen partileri tarafından defalarca aldatılmış olmanın deneyimi ile düzen partilerine mesafeli ve güvensizdir. Susurluk kazasının çete devleti gerçeğini geniş yığınların gözleri önüne sermesi bir başka örnektir. Kampanyalar partinin böylesi durumlardan en etkili şekilde yararlanma ihtiyacının ürünü olan taktik politikaların bir biçimidir.

“Devrimci taktik gerçek anlamını pratiğe müdahale yeteneğinde bulur”

Bu ara başlık parti kuruluş kongresinde devrimci taktiğin sorunları üzerine yapılan bir değerlendirmeye aittir. Ve bugün kavranması gereken temel halka da buradır. Sağlam bir teorik birikiminizin, buna dayalı bir programınızın ve bundan hareketle saptanmış stratejik hedeflerinizin olması, devrimci bir taktik politika izleyebilmeniz için zorunlu nkoşullardır. Ancak bunlara dayanarak yaşanan bir dizi siyasal gelişmeyi, olayları, sınıf hareketinin seyrini vb. doğru değerlendirip, devrimci bir taktik belirleyebilirsiniz. Fakat devrimci bir parti, aynı zamanda bu temellere dayalı devrimci bir taktik çizgiye de sahip olmak zorundadır. Çünkü *“En iyi teoriyi, en iyi programı, en iyi stratejik çizgiyi ortaya koysak bile bu kendi başına hiçbir Şey ifade etmez, bizi bir yere götürmez. Bir programa ve stratejik çizgiye hayat verecek olan taktik politikadır.”* (*Devrimci Taktiğin Sorunları*)

Ancak devrimci bir taktik belirlemek de hiçbir zaman tek başına size başarı kazandırmaz. En iyi taktik çizgiyi belirleseniz bile onu başarılı bir pratik müdahaleye konu edemediğiniz sürece, gerçek yaşamda ona hayat verecek, maddi bir güce dönüştürecek pratik ve örgütsel müdahale yeteneğine sahip olmadığınız sürece, bu taktik çizgi sonuçta kağıt üzerinde kalmaya mahkumdur. Burada ise sorumluluk büyük oranda yerel parti rgtlerindedir. Ortada belirlenmiş bir taktik politika varsa onu zglleştirip başarılı bir Şekilde hayata geçirmek, bunun için gerekli yaratıcılığı ve inisiyatifi göstermek yerel parti örgütlerinin görevidir. Diğer yandan yerel çalışma alanlarında uygulanan taktiklerin sonuçlarının değerlendirilip iletilmesi merkezi planda isabetli taktik politikaların belirlenebilmesinde temel koşuldur. *“Yerel rgt birimleri genel planda hareketin önderliğinden öğrenecektir,*

hareketin önderliği de somut uygulamalar sayesinde örgütün kendisinden öğrenecektir.” (Devrimci Taktiğin Sorunları)

Politikanın güce dönüştürülmesi için seferberlik

Kampanya, partinin belli bir dönemdeki politikasını gerçekleştirmek için özel bir yüklenme ve yoğunlaşma faaliyetinin toplamıdır. Böyle dönemlerde olağan propaganda ve ajitasyon çalışması ile alışılmış örgütlenme biçimlerinin sınırlılıkları aşılr. Parti, işçi ve emekçi yığınlarının, gözleri önünde cereyan eden olaylara kendi sınıf çıkarları doğrultusunda, yani devrimci bir perspektifle bakmalarını sağlamak için uygun devrimci sloganlar, şiarlar, talepler öne sürer. Bunlar etrafında sınıf kitlelerini mücadeleye katmaya olanak sağlayan savaşım araçlarını ve örgüt biçimlerini oluşturur. Tüm parti örgütleri ve güçleri bunun için seferber edilir, bu amaca yoğunlaştırılır.

Partimiz belirlediği kampanyaları bir seferberlik çağrısıyla birleştirmektedir. Burada sözü edilen seferberliğin iki boyutu bulunmaktadır. Bunlardan biri kampanyaların başarılı bir şekilde belirlenen hedeflerine ulaşması için çok yönlü yüklenmedir. Diğeri ise, partinin çalışma düzeyini ve kapasitesini yükseltmek, bunun önündeki engelleri ortadan kaldırmak için, azami bir çaba ve enerji ortaya koymaktır.

Güçlerin gerçek anlamda seferber edildiği bir kampanya eylemsizliğe, yerleşmiş verimsiz alışkanlıklara, tutuculuğa, atalete, zihin durgunluğuna ve tüm bunlara kölece bağlılığa karşı gerçek bir panzehirdir. Seferberlik engel tanımaz, çalışmanın önüne engel olarak dikilen ya da konulan her türlü engeli devirmeyi amaçlar. Tüm güçlerin seferber edildiği bir kampanya, önüne koyduğu her türlü görevi mutlaka sonuçlandırmaya kilitlenir. Bu bir eylemdir, bir özel sayının

çıkartılmasıdır, bir anket çalışmasıdır fark etmez, eğer önden tanımlanmışsa mutlaka uygulanmalı ve sonuçlandırılmalıdır.

Olağan çalışma dönemlerinde karşılaşılan bir takım zorluklar kampanya dönemlerinde özellikle aşılacak üzere hedefe konulmalıdır. Örneğin olağan çalışma dönemlerinde propaganda çalışmamız genel bir seslenme olarak kalıyorsa, kampanya dönemlerinde bunu aşmak için propaganda çalışmaları somut eylem çağrılarına bağlanır. Ajitatörlerin, ajitasyon gruplarının eksikliği dile getiriliyorsa, bu eksiklik kampanya sonrası dönemde aşılmış olmalıdır.

Kampanya öncesi dönem ile sonrası dönem arasında faaliyet ve güçler planında somut kazanımların olması gerekir. Kampanyanın başarıyla sonuçlanmasının bir ölçütü de budur. Bu politikayı güce dönüştürmek denilen şeyin kendisidir. Seferberlik gerçek anlamını burada bulur.

(Ekim, sayı: 237, Haziran 2004)

Sendikalar ve sınıf mücadelesi

“Sendikalar işçi sınıfının sermayeye karşı hergünkü mücadelesini yürüttüğü ve kendini disipline ettiği sınıf örgütleridir. Fakat geniş ayrıcalıklarla donatılmış sendika bürokrasisi tarafından bu işlevlerinden büyük ölçüde uzaklaştırılmışlardır. TKİP, sermaye sınıfının bir parçası haline gelen ve işçi sınıfı hareketi içerisinde sermayenin ajanı rolünü üstlenen bu ihanet şebekesine karşı sistematik bir mücadele yürütür. Sendikaları devrimcileştirmeyi işçi sınıfını devrimcileştirme sürecinin temel bir boyutu olarak ele alır.”
(TKİP Programı)

Sendikalar sorunu, işçi sınıfı hareketini geliştirme ve devrimcileştirme, sınıf kitlelerini devrime hazırlama hedefleri çerçevesinde partimiz için stratejik önem taşıyan bir sorundur. Komünistler sınıfa yönelik çalışmalarının başından itibaren sendikalar sorununa da gerekli ilgiyi gösterdiler ve Partimiz'in Kuruluş Kongresi, sınıf hareketinin durumunu ve sınıf çalışmasının sorunlarını sendikalar sorunuyla bağlantıları içinde tartışıp değerlendirdi.

Partinin sınıf çalışmasındaki ilerlemeye bağlı olarak, bu temel önemde sorun artık çok daha somut ve canalıcı biçimde durmaktadır önümüzde. Bu yeni durum, konuyu teorinin yanısıra ulusal ve uluslararası deneyimlerin ışığında daha derinden ve çok yönlü olarak incelememizi, parti içinde eni-

ne boyuna tartışmamızı gerektirmektedir. Bu inceleme ve tartışmalar konunun teorik ve ilkesel çerçevesini aydınlatacak, sendikalar cephesindeki güncel sorunlara ve partinin bu alandaki görevlerine de açıklık getirecektir. Bir bütün olarak parti, özellikle de sınıf çalışması içindeki kadro ve militanlarımız konuya ilişkin bu teorik ve taktik açıklıklarla donandıkları ölçüde, siyasal çalışmamızın ve mücadelemizin bu cephesindeki görevler de daha başarılı bir biçimde yerine getirilebilecektir.

Sınıf mücadelesi ve iktisadi mücadele

Proletaryanın sınıf mücadelesi, bütünlüğü içinde ekonomik, politik ve teorik olmak üzere üç temel biçimden (ki buna mücadelenin üç yönü ya da cephesi de denebilir) oluşur. Bu mücadeleler birbirlerinin zorunlu tamamlayıcısıdır. Bu bütünlük içinde esas ve belirleyici olan politik mücadeledir. Politik mücadele proletaryanın genel sınıf çıkarlarına dayanır ve temel devrimci amaç ve hedeflerini gerçekleştirmeye yönelir. Bu nedenle öteki iki temel mücadele biçimi politik mücadeleye tabidirler; proleter sınıf mücadelesinin genel çıkarları ve tayin edici başarısı için de tabi olmak zorundadırlar.

Öte yandan politik mücadelenin bu tayin edici konumu, hiçbir biçimde teorik ve iktisadi mücadelenin önemini azaltmaz. Tersine, yolu ve yönü teorik mücadele tarafından aydınlatılmayan ve ekonomik mücadelenin kendine özgü dinamizmi ve çok yönlü olanaklarıyla beslenmeyen bir politik mücadelenin sonuçta herhangi bir başarı şansı da kalmaz. Dolayısıyla, politik mücadelenin esas ve tayin edici konumu temelinde vurgulanması gereken, proleter sınıf mücadelesinin organik bütünlüğüdür; bu üç temel mücadele biçimi arasındaki yakın, sıkı ve kopmaz ilişkidir.

Ekonomik mücadele, temelde işçi sınıfının çalışma ve yaşam koşullarında kısmi iyileştirmeler gerçekleştirme mücadelesidir. Daha yüksek ücretler, daha kısa çalışma süresi ve daha iyi çalışma koşulları, bu mücadelenin esas kapsamını oluşturur. Bu mücadele tek tek fabrika ve işletmelerdeki kapitalistlere ya da şu veya bu üretim ve hizmet dalındaki sermaye gruplarına karşı yürütülür. Geniş anlamında bu mücadele, (ki bu onun politik mücadeleye yaklaştığı, ifade uygunsa onunla kesiştiği ve ona dönüştüğü noktadır), sınıfın çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik genel reform mücadelelerini de kapsar.

Nesnel bir mantığa ve temele sahip olan bu mücadele kapitalist düzen altında gerekli, bundan da öteye zorunludur. Bu nesnel ve zorunlu mantığından dolayıdır ki birçok durumda kendiliğinden ortaya çıkar. İşçi sınıfının en geri, bilinçsiz ve örgütsüz kesimleri bile bu mücadeleye kendiliğinden itilirler ve ilkel anlamda ilk sınıfsal uyanışlarını da çoğu durumda bu mücadeleler içinde yaşarlar.

Ekonomik mücadele bir yandan işçi sınıfını fiziki ve manevi yozlaşmadan korurken, öte yandan sınıf kitlelerinin birleşme ve dayanışma bilincini geliştirir, örgütlenme ve mücadele kapasitesini ve yeteneğini ilerletir. TKİP Programı'nın "*Emeğin Korunması*" na ayrılmış bölümünün (ki bölüm geniş anlamında ekonomik mücadeleye denk düşer) sunuşunda, bu ikili yön, "*işçi sınıfının fiziki ve moral yozlaşmadan korunması, kendi kurtuluşu uğruna verdiği mücadelede savaşıma gücü ve yeteneğinin yükseltilmesi için*" sözleriyle dile getirilir.

Ekonomik mücadeleyle elde edilen kazanımlar, işçi sınıfını fiziki ve manevi/kültürel yozlaşmadan korur. Düşük ücretler, uzun işgünü, bunlardan ayrı düşünülemez olan kötü çalışma ve yaşam koşulları, işçi sınıfı kitlelerini (ve kuşaklarını) fiziki yıpranma ve bozulmanın çok yönlü sonuçları ile yüz yüze bırakır. Bununla da kalmaz, eğitimden ve kültürden

yoksun bırakılmanın, sosyal ve siyasal yaşamdan dışlanmanın bir sonucu olarak ve sefalete dayalı yaşamın çok yönlü etkileri altında, manevi ve kültürel bir yozlaşmaya da sürükler. İşçi sınıfının ekonomik mücadelesi öncelikle kapitalist sömürü ve köleliğin bu dolaysız sonuçlarına karşı bir direnişi ve savunmayı anlatır.

Öte yandan bu mücadele, adım adım işçi kitlelerinin bilincini ilerletir, birliğini, dayanışmasını, örgütlenmesini ve eylem yeteneğini güçlendirir. İşçiler bu mücadele içinde, bu mücadelelerin eğitici deneyimleri sayesinde, kendi durumlarının ve güçlerinin gitgide daha çok bilincine varırlar; birleşmenin, örgütlenmenin, dayanışmanın ve mücadele etmenin anlamını, önemini ve işlevini, henüz sınırlı, geri ve ilkel biçimiyle de olsa, kavramaya başlarlar. Özetle ekonomik mücadele, her zaman ve her yerde, işçi kitlelerine ilk mücadele eğitimlerini sağlar, onların birliğini ve örgütlenmesini geliştirmeye hizmet eder ve onu daha ileri mücadelelere hazırlar. *“Eğer işçi sınıfı, sermaye ile olan günlük çatışmasında gerileyecek olsaydı, daha büyük çapta şu ya da bu harekete girişme olanağından kendi kendini yoksun bırakmış olurdu”* (Marx).

Kendi başına alındığında bu mücadele kapitalizmin temellerine hiçbir biçimde dokunmaz ve sömürüyü ortadan kaldırmaz. Ekonomik mücadele kendi sınırları içinde doğası gereği yalnızca kapitalizmin sonuçlarına yönelir ve sömürüyü sınırlandırmaya (ki genellikle geçici olmaya mahkum biçimde) hizmet eder. Fakat devrimci bakış açısından bu mücadele hiçbir zaman kendi başına ele alınmaz; tersine, her zaman proleter sınıf mücadelesinin bütünü içinde kavranır ve politik mücadeleye tabi biçimde ele alınır. Böyle olduğunda ise ekonomik mücadele tüm dar, sınırlı ve kısmi niteliğine rağmen, proletaryanın genel sınıf mücadelesi için büyük ve çok yönlü olanaklar sağlar.

Fakat bu bütünlük salt politik mücadeleye sağladığı olanaklardan dolayı önem taşımaz. Tersinden de, ekonomik mücadele, ancak proletaryanın genel mücadelesinin bir parçası olarak kavrandığı ve politik mücadeleye doğru bir biçimde bağlandığı ölçüde, işçi kitlelerinin çalışma ve yaşam koşullarında gerçekten belli iyileştirmeler sağlayabilir. Dahası, bu mücadelenin ve kazanımların işçi sınıfının uyuşturulmasına ve böylece kapitalist düzene bağlanmasına değil, tersine, sınıf bilincinin ve örgütlenmesinin gelişmesine hizmet etmesi de ancak böylece güvence altına alınır. Devrimci iktidar mücadelesi perspektifi içinde ele alınan bir politik mücadeleye bağlanmadığı sürece, salt ekonomik sınırlarda bir mücadele (ki buna politik nitelik taşıyan ekonomik-demokratik reformlar mücadelesi de dahildir), işçi sınıfını burjuvazinin ve burjuva politikasının eklentisi olmaktan kurtaramaz. Bu sınırlarda bir mücadele ona hiçbir kalıcı kazanım sağlamadığı gibi, illebet sermayenin ücretli kölesi olarak kalmasına yolaçar.

Proletaryanın sınıf mücadelesini bütünlüğü içinde kavrayamayan, onu en geri, dar ve sınırlı biçimine indirgeyen ekonomist anlayışı reddetme ile bütünsel mücadelenin temel bir yönü olarak ekonomik mücadeleyi küçümseme iki ayrı şeydir. Yazık ki Türkiye'nin halkçı küçük-burjuva akımları uzun yıllar bu hataya düştüler, politik mücadelenin önemi ve belirleyiciliği adına ekonomik-sendikal mücadeleyi küçümstediler, bunu reformizme ait bir alana sayabildiler. Oysa ekonomik mücadele sözkonusu olduğunda sorun onu önemsemek ya da küçümsemek değil, fakat doğru bir biçimde ele alarak proletaryanın genel sınıf mücadelesi içinde yerli yerine oturtmaktır.

İdeolojik açıdan ekonomist anlayışın sağlam temellere dayalı en kapsamlı eleştirisini yapan Lenin, bizzat Rus devrimi deneyimine de dayanarak, ekonomik mücadeleye dayalı kitle hareketini "*devrimci bunalımın ilk kaynağı ve en önemli*"

temeli olarak tanımlar (Mart 1907), “*Devrimci hareketin bütün güçlü dalgalarının yalnızca bu türden ekonomik kitle hareketleri temelinde ortaya çıktığını*” vurgular (Mart 1906). 1905 Devrimi’nin deneyimlerini irdeleyen çalışmasında Rosa Luxemburg’un da aynı düşünceyi altını çizerek dile getirdiğini biliyoruz. Mücadelenin bütünlüğü konusunda ise Lenin, yine bizzat devrim deneyimine dayanarak, “*Ekonomik ve siyasi mücadelenin birleştirilmesinin ve içiçe yürütülmesinin bütün bu biçimleri, hareketin devrimci kitle grevlerini yaratan gücünün hem bir koşulu, hem de bir güvencesi*” dir der (Şubat 1913).

Devrimci kitle pratiğinin tarihsel verilerine dayanan bu düşünce ve gözlemler, sınıflar mücadelesinde işçi sınıfının “*iktisadi eylemi ile siyasal eyleminin ayrılmazcasına birbirlerine bağlı olduğunu*” (Marx, Eylül 1871) vurgulayan temel marksist düşünceyle örtüşmekte, onun tarihsel bir doğrulanması olmaktadır. (Elbette Marx’ın bir Enternasyonal kararı olarak yaptığı bu önemli vurgu, bir gerçeğin basitçe dile getirilmesi ihtiyacından doğmuyordu. Bu, işçi sınıfı mücadelesinin farklı yönlerini birbirinden koparan, ekonomik mücadele ve örgütlenme adına siyasal mücadele ve örgütlenmeyi, ya da tersinden politik mücadele ve örgütlenme adına ekonomik mücadeleyi küçümseyen, hatta reddeden küçük-burjuva eğilimlere karşı alınmış ilkesel bir tutumun ifadesiydi.)

İktisadi mücadele ve sendikalar

Sendikalar işçi sınıfının ekonomik mücadelesinin tarihsel olarak oluşmuş örgütsel biçimidir. Tarihsel oluşumlarının başlangıç evrelerinde işçilerin kapitalist sömürünün sonuçlarına karşı mücadelelerinden büyük ölçüde kendiliğinden doğdular. Tarihsel ve evrensel deneyim onların işçilerin ekonomik mücadelesi için en uygun örgütsel biçim olduğunu gösterdi

ve bu işçi hareketinin filizlendiği her yerde bu örgütlerin bilinçli çabaları da kurulmasını beraberinde getirdi. İşçi sınıfının ekonomik mücadelesinin büyük ölçüde sendikalarla özdeşleşmesi, dolayısıyla bu mücadelenin aynı zamanda sendikal mücadele olarak anılması bundan dolayıdır. Aynı olgu, sendikaların işçi sınıfının ekonomik mücadelesi çerçevesinde tarihsel olarak salt gerekli değil aynı zamanda kaçınılmaz örgütler olduğunu da gösterir.

Ekonomik mücadelenin doğası gereği sendikalar, işletme ya da işkolu düzeyinde işçi sınıfının nispeten geniş kesimlerini kucaklayan kitlesel örgütlerdir. Ekonomik mücadelenin kendi sınırları içinde geri, dar ve işçilerin dolaysız gündelik çıkarlarına yönelik karakteri, işçilerin kitle halinde sendikalar da örgütlenmesini kolaylaştırır. Bu mücadelenin deneyimleri ve dolaysız kazanımları, işçilerin bu örgütleri sıkı sıkıya benimsemesini ve böylece sendikaların az-çok istikrarlı bir varlık zemini kazanmasını sağlar. Sendikalar ekonomik mücadelenin geliştirilmesinin araçları olarak kalmazlar, bizzat bu mücadele sayesinde yaygınlaşır ve böylece daha geniş işçi kitleleri içinde örgütlenmeyi de başarırlar.

Ekonomik mücadelenin işçilerin eğitiminde oynadığı rol, doğal olarak bu mücadelenin araçları olan sendikalar için de geçerlidir. Sendikaların işçiler için mücadele okulu olarak nitelenmesi buradan gelir. Fakat eğitim ve bilinçlenmenin bu kadarı ekonomik mücadelenin kendisinden ve kendiliğinden gelir. Oysa bundan da önemli olan sendikaların işçilerin eğitim ve bilinçlendirilmesinde oynayabilecekleri, *oynamaları* gereken bilinçli roldür. Bu ise onlara egemen ideoloji ve politikadan ayrı düşünülemez. İşçi sınıfının devrimci dünya görüşü ve politikasının egemen olduğu durumlarda sendikalar devrimci sınıf mücadelesi ve sosyalizm okulu rolü de oynarlar. Her biçimiyle burjuva dünya görüşü ve politikasının egemenliği durumunda ise, sendikalar işçi sınıfını gündelik

ve parçalı mücadelenin dar sınırları içinde kötürümleştirmenin, böylece devrimci politika ve mücadeleden özenle uzak tutmanın araçlarına dönüşürler.

Sendikalar, işçilerin ekonomik istemlerine ve gündelik çıkarlarına yönelik mücadelenin en uygun araçlarıdır. Fakat proletaryanın genel sınıf mücadelesi açısından bakıldığında sendikaların bundan da önemli olan işlevi, geniş işçi sınıfı kitleleri için bir örgütlenme odağı olarak oynadıkları roldür. Sendikalar, işçiler henüz gelişmelerinin en geri aşamasındayken bile onların geniş kesimlerini birleştirmeye ve örgütlemeye elverişli araçlar olmak bakımından benzersiz örgütlerdir.

Elbette sendikalar işçi sınıfının tek kitlesele örgüt biçimi değildir. Tarihsel deneyimin de gösterdiği gibi, mücadelenin farklı aşamaları ve ihtiyaçları kendi dinamizmi içinde farklı kitlesele sınıf örgütleri ortaya çıkarır. Bunlardan örneğin işçi sovyetleri (konseyleri ya da meclisleri), ortaya çıktıkları andan itibaren sendikalarla kıyaslanamaz bir önem kazanırlar. Fakat sendikalar işçi sınıfının tüm öteki kitle örgütlerinden farklı olarak, mücadelenin her döneminde ve aşamasında gerekli ve zorunludurlar. İşçi hareketinin henüz en geri ve ilkel aşamasında ortaya çıkan sendikalar, kapitalizmden sosyalizme miras kalarak değişen konumları ve işlevleriyle varlıklarını sınıfsız toplumun kurulması mücadelesinin ileri aşamalarına kadar korurlar. Bu denli geniş bir tarihsel süreçte ve birbirinden temelden farklı toplumsal koşullarda işçi sınıfı için gerekli ve zorunlu örgütler olmaları bile sendikaların stretejik önemini göstermeye yeter.

İstikrarlı ve uzun süreli kitle örgütü olma karakteri, işçi sınıfının örgütlenme merkezleri olarak sendikalara ayrı bir önem kazandırır. Sendikalar, sermayeye karşı gündelik mücadeleler içinde geniş işçi sınıfı ordusunun adım adım birleştirilmesini ve örgütlenmesini sağlarlar. Bu mücadelenin gündelik, kısa süreli sonuçlarından bağımsız olarak sendikaları

sınıf mücadelesi için önemli kılan, örgütlenme araçları ve merkezleri olarak oynadıkları bu roldür. *“Sendikalar, sermaye ile emek arasındaki yer yer küçük çatışmalardan ibaret gündelik savaş için vazgeçilmez iseler de, örgütlü aygıtlar olarak, bizzat ücretlilik sisteminin kaldırılması için çok daha önemlidirler”* (Marx).

Bu sözler sendikaların iktisadi mücadelenin ötesindeki temel stratejik işlevine ışık tutmaktadır. Sendikalar mesleki dar görüşlülüğü ve salt gündelik çıkarlara dayalı mücadele sınırlılığını bir yana bırakarak, bir bütün olarak sınıf çıkarları ve hedefleri için de mücadele etmek, bunun için de politik yaşamın tümüyle ilgilenmek, politik sorunların tümü karşısında işçi sınıfının devrimci tavrını takınmak zorundadırlar. Ancak böylece sınıfın gündelik çıkarlarıyla birlikte temel sınıf çıkarlarını da savunan gerçek sınıf örgütleri haline gelebilirler.

Fakat sendikalar bu işlevi hiçbir durumda kendiliğinden ve kendi kendine değil, fakat her zaman ancak devrimci sınıf politikasının egemenliği koşullarında ve devrimci sınıf partisinin yol göstericiliği altında hareket ettikleri sürece yerine getirebilirler. Bu olmadığı takdirde ve hele de burjuva politikasının egemenliği koşullarında, sendikalar sınıfın kitlesel örgütleri olarak tam tersi bir rol oynarlar; işçi sınıfını burjuvazi adına denetim altında tutmanın, düzene sağlamca eklemlenmenin ve böylece devrimci sınıf mücadelesinden ve devrimden alıkoymanın etkili araçlarına dönüşürler.

Sendikalar ve devrimci sınıf partisi

Böylece sınıfın kitlesel örgütleri olarak sendikalar ile sınıf örgütlenmesinin en üst biçimi ve öncü gücü olarak komünist partisi arasındaki ilişkilere de gelmiş oluyoruz. Bu

ilişkinin esası örgütsel değil fakat politiktir. Sorun temelde, sendikaların işçilerin gündelik ekonomik mücadelesini hangi politik perspektif içinde ele alacakları sorunudur. Bu sorunun genel çerçevesi konusunda söylenmesi gerekenleri, işçi sınıfının ekonomik mücadelesi ile politik mücadelesi arasındaki ilişki üzerinden halihazırda söylemiş bulunuyoruz. Bütün bunlar, bakış açısı ve davranış çizgisi olarak, gerçek devrimci sınıf sendikaları için de geçerlidir. Sendikalar işçileri gündelik mücadeleler içinde sermayenin saldırılarına karşı savunmakla kalmamalı, bu mücadeleyi devrimci sınıf perspektifiyle ele almalı, işçi sınıfının ücretli kölelik düzeninden kurtulma temel hedefine bağlamalıdır. Ancak böylece gerçek sınıf örgütleri olarak davranmış, her türlü burjuva etki ve politikanın dışına çıkmış olurlar.

Kuşkusuz sorun hiç de salt sendikalardan bu çizgide davranmalarını istemek değil, fakat çok yönlü ve zorlu bir mücadeleyle sendikaları bu çizgiye getirmektir. Bu ise ne kolay ve ne de kısa süreli bir iştir. Burjuvazinin işçi sınıfını bizzat sendikalar üzerinden kuşatma ve denetim altına alma çabası ve bu alandaki büyük başarısı düşünüldüğünde, buradaki zorluk daha iyi anlaşılır. Fakat partinin sınıf tabanında ve sendikalar içindeki devrimci çalışması sayesinde sendikalar bu çizgiye getirilebildiği ölçüde, parti ile sendikalar arasındaki ilişkiyi olması gereken çerçevede kurmak ve yürütmek kolaylaşır.

Sendikalar devrimci sınıf çizgisine getirilmiş olsalar bile, yürüttükleri çalışmanın kendine özgü niteliği ve kapsadıkları işçi kitesinin bundan ayrı düşünülemez olan politik heterojenliği, onların örgütsel açıdan partiden bağımsız olmalarını gerektirir. Fakat tam da devrimci sınıf çizgisinin egemenliği, parti ile sendikalar arasında yakın ve sıkı bir işbirliğini olanaklı kılar ve alabildiğine kolaylaştırır. Bu durumda sendikalar partinin geniş işçi kitleleriyle bağ kurmasını ve onları örgüt-

lü bir güç olarak devrimci sınıf çizgisinde harekete geçirmesini kolaylaştıran dayanaklar olurlar.

Sendikaların tarafsızlığı düşüncesi ve siyaset üstülüğü iddiası bir burjuva aldatmacasından başka bir şey değildir. Sendikalar yapıları gereği işçi sınıfı örgütleri oldukları için burjuvazi onlardan burjuva partilerinden yana tavır almalarını ve burjuva politikasını desteklemelerini kolay kolay isteyemez. Bunun yerine sendikaların politika dışı, tarafsız ve siyaset üstü olmasını ister ve bunu da onların ekonomik mücadele örgütleri olmalarıyla, bununla sınırlı kalmaları gereğiyle ilişkilendirir. Böylece de onların sınıf politikası izlemelerini, devrimci sınıf partisiyle yakın ilişki içinde çalışmalarını ve devrimci politik amaçlar gütmelerini engellemeye, gerçekte egemen burjuva ideolojisine ve politikasına boyun eğmelerini ve kurulu düzeni benimsemelerini, hiç değilse onun temellerine dokunacak her türlü davranıştan geri durmalarını sağlamaya çalışır.

Komünistler sendikaların tarafsızlığı ve siyaset üstülüğü safsatısına karşı etkili bir mücadele yürütürler ve sendikaları devrimci sınıf çizgisine çekmeye ve böylece de sınıfın devrimci partisi ile en yakın ve sıkı bağlar içinde hareket etmelerini sağlamaya çalışırlar. Fakat bunda ne denli başarılı olurlarsa olsunlar, sendikaların basitçe partinin örgütsel eklentisi olmasını istemekten de özenle uzak dururlar. Kendine özgü konumları ve yürüttükleri çalışmanın özgün niteliği nedeniyle, sendikalar ile parti arasında kaba bağımlılık ilişkisinin faydadan çok zarar getireceğini bilirler. Buna yönelik bir davranış çizgisinin her eğilimden işçi kitlelerinin sendikalar aracılığıyla kucaklanmasını, sınıf mücadelesi pratiği içinde seferber edilmesini ve böylece eğitilip devrimci amaçlara kazanılmasını zora sokacağı bilinciyle hareket ederler. Komünist partisinin sendikaların izlediği politikada etkili olmasını, sendikaların örgütsel bağımsızlığını ortadan kaldırarak ya

da zedeleyerek değil, fakat tabanda ve sendikalar bünyesindeki çalışma yoluyla devrimci politikayı her düzeyde etkin kılarak sağlamaya çalışırlar. Komünistler bunda başarılı oldukları ölçüde, sendikalar, ilkin izledikleri çizgi üzerinden ve ikinci olarak da bünyelerindeki komünist çalışmanın her düzeydeki dolaysız gücü ve etkisi sayesinde partiye yakınlaşırlar, onunla sıkı bir işbirliğine girerler ve politik yörüngesinde hareket eder hale gelirler.

Sonuç olarak, işçi sınıfının mücadelesinin bütünlüğü, bu çerçevede politik mücadele ile ekonomik mücadele arasında ilkinin belirleyiciliği temelinde kurulması gereken sıkı ve kopmaz bağ, ekonomik mücadele örgütleri olarak sendikalar ile politik mücadelenin öncü ve yönlendirici örgütü olarak devrimci sınıf partisi arasındaki ilişkinin de çerçevesini verir bize. Kendi sınırları içinde sendikalar işçilerin gündelik, mesleki ve dolayısıyla kısmi çıkarlarını, parti ise bir bütün olarak işçi sınıfının uzun vadeli genel devrimci sınıf çıkarlarını temsil eder. Bu, ideoloji ve politikada sendikaların neden partiye tabi olması, onun önderliği altında hareket etmesi gerektiğini de açıklar.

Devrimci sınıf partisi ile sendikalar arasındaki bu yakın, sıkı ve sürekli işbirliği, işçi sınıfının genel devrimci mücadelesi için vazgeçilmezdir. Bu ilişki vazgeçilmezdir; çünkü *“dünyanın hiçbir yerinde proletaryanın gelişmesi, sendikalar olmadan, sendikaların ve işçi sınıfı partisinin karşılıklı eylemi olmadan gerçekleşmemiştir ve gerçekleşemez”* (Lenin). Bu ilişki vazgeçilmezdir; çünkü sendikalar *“işçi sınıfının örgütlenme araçları olarak burjuvaziye karşı savaşım için son derece büyük bir önem taşırlar”* (Marx). Bu ilişki vazgeçilmezdir; çünkü, *“ilk baştaki amaçları dışında sendikaların”, “işçi sınıfının örgütlenme ocakları olarak, işçilerin tam kurtuluşu gibi çok güçlü bir çıkar uğruna, daha bilinçli bir biçimde hareket etmeyi öğrenmeleri gerekir”* (Marx) ve bunu ise onlar

ancak devrimci sınıf partisinden, onun önderliği ve yol göstericiliği sayesinde öğrenebilirler.

Sendikalar ve sendika bürokrasisi

Sendikaların burjuvaziye karşı inatçı direnişlerin sonucu olarak ve on yılları bulan bir mücadeleyle kendilerini kabul ettirdiklerini biliyoruz. Başlangıçta sendikaları engellemeye çalışan ve yasaklama yoluna giden burjuvazi, kendilerini işçi sınıfının direnişleriyle zorla kabul ettirmelerinin ardından ise olanaklı olduğunca onları etkisizleştirmeye çalıştı. Bu çabalar da istenen sonucu veremeyince ve işçi hareketi bünyesindeki gelişmeler uygun zemini oluşturunca daha değişik bir yol denedi. Sendikaların sınıf mücadelesinde oynadığı ve oynayabileceği son derece önemli rolü de gözönünde bulundurarak, çok yönlü çabalarla bu örgütleri kendi denetimi altına almaya çalıştı ve dünya çapındaki tarihsel deneyimlerin açıkça gösterdiği gibi sonuçta bunda bir hayli de başarılı oldu.

Burjuvazi işçi sınıfı hareketinin başlangıç dönemlerinde bu olanağı, bizzat sendikaların kendine özgü konumu ve işlevinin doğurduğu yanlış eğilimler sayesinde yakaladı. Ekonomik mücadelenin politik mücadeleden, kısmi istemler uğruna gündelik mücadelenin temel sınıf çıkarları ve hedefleri uğruna devrimci mücadeleden, sömürüyü sınırlama mücadelesinin sömürüyü ortadan kaldırma mücadelesinden koparılması, sendikalar bünyesinde kendini gösteren bu zaafly eğilimlerin ideolojik kaynağını oluşturdu (İngiliz trade-unionculuğu başlangıçtaki biçimiyle bu eğilimin klasik temsilcisiydi). İşçi sınıfının henüz yeterince olgunlaşmadığı bir aşamada işçi hareketi içinde etkin olan çeşitli türden küçük-burjuva sosyalist akımların (iktisadi mücadele ve örgütlenmeye karşı çıkan prodhonculuk, siyasal mücadele ve örgütlenmeye karşı

olan bakunincilik ve genel olarak anarko-sendikalizm, iktisadi mücadeleyi yararsız ve sonuçsuz bulup reddeden lasalcılık vb.) yanlış ve çarpık yaklaşımları bu eğilimleri farklı yönlerden ayrıca besledi.

Lenin sendikaların gelişmelerinin belli bir evresinde sergiledikleri bu mesleki darkafılılık hakkında şunları söylemektedir: *“Sendikalar, kapitalizmin gelişmesinin başlangıcında işçi sınıfına pek büyük bir ilerleme sağladılar; bu örgütler, işçilerin dağıntık ve güçsüz durumuna son verip onların ilk sınıf gruplaşmalarını gerçekleştirdiler. Proleterlerin sınıf birliğinin en yüksek biçimi, proletaryanın devrimci partisi (...) gelişmeye başladığı zaman, sendikalar, kaçınılmaz olarak, bazı gerici özellikler, bir çeşit mesleki dar görüşlülük, siyaset-dışı kalma eğilimi, bir çeşit hareketsizlik vb. eğilimi göstermeye başladılar. (Lenin, “Sol” Komünizm...)*. Bu türden eğilimler son tahlilde burjuva ideolojisi ve politikasının sendikalar bünyesinde yansımından başka bir şey değildi ve gerisin geri sendikaların bu aynı ideoloji ve politikasının etki alanında hareket etmesini ayrıca kolaylaştırdılar.

Fakat sürecin ilerlemesine de bağlı olarak burjuvazinin başarısında bundan da önemli bir rol oynayan yeni bir etken belirdi: Ayrıcalıklarla donanmış ve giderek kastlaşmış bir sendika bürokrasisi. Sendikalar bünyesinde zamanla ayrıcalıklı bir bürokratik yönetim kastı ortaya çıktı. Bu kast, işçi sınıfının ayrıcalıklı dar bir kesimini oluşturan işçi aristokrasisi ile birlikte burjuvalaşmış bir işçi tabakasının ifadesi oldu. Bu burjuvalaşmış işçi tabakası, işçi sınıfı içinde burjuvazi için temel önemde bir sosyal dayanak haline geldi ve bundan böyle işçi hareketi içinde burjuvazinin ajanı rolünü oynamaya başladı. Bir yandan sosyalist işçi partilerini reformist burjuva işçi partileri olarak yozlaştırırken, öte yandan sendikaları burjuva düzeninin zararsız eklentileri ve burjuvazi payına işçi kitlelerini denetim altında tutmanın araçları haline

getirdi. Geçmişte mesleki dar kafalılık olarak kendini gösteren ideolojik eğilimler ve politik davranışlar, bundan böyle artık işçi sınıfını kapitalizme karşı mücadeleden ve devrimden uzak tutmanın bilinçli araçları ve dayanakları haline geldiler. Çabalarını artık açıkça ekonomik reformlar mücadelesiyle sınırlayan oportünist sendikaların bu tutumunu kendi cephesinden, kendilerini gitgide daha çok burjuva düzen koşullarına uyarlamış bulunan sosyal-demokrat partilerin parlamentarizme dayalı politik reformlar çizgisi tamamladı. İkisi birarada ve yakın bir işbirliği halinde işçi hareketini sendikal ve politik cepheden burjuvazinin denetimine soktular. II. Enternasyonal'in çürümesi ve birinci emperyalist savaşla birlikte utanç verici çöküşü bunun ürünü ve sonucuydu.

Fakat genel olarak emperyalist batılı ülkelerde yaşanan bu gelişme, işçi hareketi bünyesindeki sendikal yozlaşmanın ve çürümenin, bir başka ifadeyle işçi sınıfının sendikal örgütlerini burjuva düzene peşkeş çekmenin henüz ilk aşamasıydı. Birinci emperyalist dünya savaşı sonrasında bunu yeni aşamalar izledi ve bu süreç zamanla burjuvaziyle ve burjuva devlet aygıtıyla çok yönlü bir kaynaşmaya vardı. Bu dönüşümü yaşayan sendikalar, işçileri biraraya getiren, işçilerin dar iktisadi çıkarları ve gündelik istemleri için hala da bir şeyler yapan (ki bu onların işçi kitlelerini denetim altında tutabilmelerinin zorunlu koşuludur) örgütler olma özelliklerini korusalar da, kurumlaşmaları ve iktisadi-mali ilişkileriyle sermaye sınıfının ve kapitalist devletin uzantısı aygıtlar haline geldiler. (Bunun tipik bir örneğini, bugün Alman Sendika Konfederasyonu DGB üzerinden görmekteyiz).

Geçerken parantez içinde belirtmiş olalım. Bu köklü dönüşüm, onların tabanında devrimci çalışmayı etkili biçimde sürdürme ihtiyacını ortadan kaldırmasa bile, bu sendikaların aygıt olarak devrimcileştirilmesi olanağını ortadan kaldırdı. Artık sözkonusu olan, bu örgütleri devrimci sınıf sendikaları-

na dönüştürmek değil, fakat tabanda soluklu bir devrimci çalışmayla işçi sınıfı kitlelerini zamanla bürokratik aygıtın denetimden kurtarmak ve günü geldiğinde yerine devrimci sınıf sendikalarını geçirmek üzere bu bürokratik burjuva aygıtları parçalamaktır.

Emperyalist metropollerde burjuvazinin işçi sendikalarını denetim altına almadaki büyük tarihi başarısı, evrensel bir deneyim olarak bağımlı ülkeler burjuvazisi önünde de “yeni ufuklar” açtı. Birçok ülkede (ve bu arada ikinci dünya savaşı sonrası Türkiye’inde) işçi sendikaları, işçi sınıfının tabandan gelen dinamizmi mümkün merteye bloke edilerek, daha baştan devlet denetimi ve yönlendirmesi altında kuruldu. Türkiye gibi ülkelerde ve genel olarak bağımlı ülkelerde sendika bürokrasisinin dayanabileceği sözü edilebilir bir işçi aristokrasisi bulunmadığı için de, burjuvazi sendikalar üzerindeki denetimini çok daha özel yöntemlerle sürdürme yoluna gitti. Bunda temel dayanağı ise özel olarak eğitilmiş ve desteklenmiş bir profesyonel sendikacılar kastı oldu.

İşçi aidatlarıyla oluşturulan fonlar üzerinden kendini sayısız ayrıcalıklarla donatmış bulunan bu özel burjuva kastı devletle ve sermaye çevreleriyle çok yönlü sıkı bağlara sahiptir. Yaşam seviyesi ve tarzı, gelirleri, düşünce ve duygularıyla bu sınıfın bir parçasıdır. Görevi burjuvazi ve devlet adına işçi hareketini denetim altında tutmak ve kelimenin en tam anlamıyla işçileri düzenli olarak kapitalist patronlara satmaktadır. Bu hainler güruhu işçi sendikalarını adeta bir çiftlik gibi kullanmakta, onları birçok durumda mafyavari yöntemlerle yönetmekte ve elde tutmakta, sendika içi demokrasiyi boğmakta, tabandan gelen dinamizmi döne döne kırmak için binbir yola başvurmakta, sözün kısası, bir kez daha kelimenin en tam anlamıyla, işçi sınıfı içinde sermayenin ajanı olarak hareket etmektedir.

Sınıf mücadelesinin zorlu bir alanı olarak sendikalar

Burjuvazinin her cinsten sendika bürokrasisi eliyle elde ettiği bu büyük tarihi başarısı, daha geçen yüzyılın başından itibaren ortaya yeni bir sorun çıkardı: Sendikal alanda ve sendikalara egemen olmak üzere, devrimci proletarya ile burjuvazi arasında zorlu ve kesintisiz sınıf mücadelesi. Sınıfın iktisadi mücadele örgütleri olan (ve gerçekten sınıfın çıkarlarına bağlı kalmak istiyorlarsa eğer bu mücadeleyi kapitalizme karşı mücadeleyle birleştirmeleri gereken) sendikaların bizzat kendisi, bundan böyle sınıf mücadelesinin bu yeni cephesinin değişmez sahnesi haline geldiler.

Burjuvazinin sendikalara egemen olma ve böylece onları işçi sınıfını kontrol altında tutma aygıtlarına dönüştürme çabası daha başından itibaren işçi hareketinin devrimci kanadının sert direnciyle karşılandı. Ekim Devrimi'nin zaferiyle birlikte yeni bir güç kazanan bu direnişin ve mücadelenin stratejik hedefi, sendikaları gerçek devrimci sınıf örgütleri haline getirmek, onları geniş işçi yığınları için gerçek birer sınıf mücadelesi ve sosyalizm okulu olarak değerlendirmek, ve nihayet, burjuvaziye devirmek ve proletarya diktatörlüğünü kurmak mücadelesinde onlardan devrim mücadelesinin etkili kaldıraçları olarak yararlanmaktı (ki bu, bugün de sendikal cephedeki devrimci sınıf mücadelesinin genel perspektifini oluşturmaktadır).

Bu mücadele o günden bugüne bir dizi safhadan geçti. Uluslararası devrimci işçi hareketinin örgütlü ifadesi olan dünya komünist hareketi özellikle geçen yüzyılın ilk yarısında bu alanda büyük tarihi başarılar elde etti. Bunu komünizmin büyük tarihi kazanımlarının adım adım yitirildiği on yıllar izledi ve sonuçta bugüne gelindi. Bugün bu mücadele komünistler açısından son derece güçsüz ve halihazırda et-

kisiz bir aşamadan geçmektedir. Fakat bu, hep vurgulaya geldiğimiz gibi, aynı zamanda bir geçiş aşamasıdır da. Dünya ölçüsünde işçi hareketi ve komünist hareket büyük yenilgilerin sersemletici etkisinden kurtulmanın, kendini bulmanın ve sermayeye karşı yeni bir direniş dönemine girmenin sancılarını yaşıyor. Ve olaylar bu yöndeki bir toparlanmayı ve yeniden ileri atılmayı kolaylaştıracak ve hızlandıracak bir doğrultuda geliyor.

Uluslararası sermayenin '80'li yıllarda gündeme getirdiği neo-liberal saldırı, '89 çöküşü sonrasında yeni bir ivme kazandı ve son on yıl içerisinde, sıkça kullanılan ifadeyle, işçi sınıfının yüzelli yıllık tarihi kazanımlarını ortadan kaldıran, işçi sınıfına 19. yüzyıl vahşi kapitalizminin sömürü ve çalışma koşullarını dayatan bir noktaya ve kapsama vardı.

Bu gelişmelerin konumuzu ilgilendiren yönü şudur: İşçi sınıfının sendikalaşma hareketi büyük tarihi atılımını 19. yüzyılda ve bizzat o günün vahşi kapitalizminin ağır sömürü ve çalışma koşullarına karşı yapmıştı. Bugün burjuvazi işçi sınıfına yeniden benzer bir sömürü ve çalışma ortamını dayatırken, bunu işçi sınıfını örgütsüzleştirme ve atomize etme, bu çerçevede, tümüyle kendi denetiminde olsalar bile sendikaları mümkün mertebe güçten düşürme ve etkisizleştirme saldırısı eşliğinde yapıyor. Düne kadar sorunu sendikaları denetim altında tutmak olarak gören burjuvazi, gelinen yerde sendikal örgütlenmenin kendisini yük sayıyor ve olanaklı olduğunca tasfiyeye yöneliyor. Bu saldırı işçi sınıfını atomize etme hedefi çerçevesinde, onları temel önemdeki bu örgütlenme merkezlerinden yoksun bırakmak anlamına geliyor.

Fakat bütün bunlar ters tepecektir. Bu pervasız saldırılar kaçınılmaz olarak beraberinde işçi sınıfının karşıt tepkisini de getirecektir ve daha şimdiden belirli sınırlar içinde getirmektedir de. Onyıllar boyunca sınıf barışının egemen olduğu zengin kapitalist metropollerde bile emek-sermaye çatış-

malarının günde güne çoğalması, işçi direnişlerinin gitgi ' sendika bürokrasisinin denetimini zorlayacak tarzda gelişmesi bunu göstermektedir.

İşçi sınıfının uzun onyılların ürünü en temel iktisadi-sosyal ve demokratik kazanımlarına ve bu arada sendikal örgütlenmesine yönelik bu tarihi saldırı, tam da bu aynı alanlar üzerinden işçi hareketinin yeni bir tarihi çıkışını da mayalamaktadır. Ve bu olgu, sözkonusu mücadelenin doğası gereği, önümüzdeki yıllar içinde sendikal cephedeki mücadeleye de yeni bir anlam, güç ve ivme kazandıracaktır.

Temel önemdeki bu konuya önümüzdeki sayılarda devam edeceğiz.

(Ekim, sayı: 238, Ağustos 2004, başyazı)

Gençlik hareketinin sorunları

Günümüz Türkiye'sinde gençlik hareketi esas olarak bir öğrenci hareketi, daha çok da üniversiteli gençlik hareketidir. Bu bir tercihin ürünü olmadığı gibi kendi başına bir zaaf ifadesi de değildir; yalnızca nesnel bir durum, günümüz gençlik hareketinin bir realitesidir. İşçi gençliğin eksenini ve esas ağırlığını oluşturacağı bir gençlik hareketi özlemek ve yaratmaya çalışmak ile bugünün gerçeği iki ayrı durumdur ve bunları birbiriyle kıyaslamaya kalkmanın mevcut durumda bir anlamı yoktur. Kaldı ki işçi gençlik geleceğin sosyal-siyasal mücadelelerinde özel bir yer tutmaya başladığında bile bunun sonuçları kendini gençlik hareketinden çok işçi hareketi üzerinden gösterecektir ve kendi içinde bir gençlik hareketi ise daha çok bir öğrenci hareketi olarak kalmaya devam edecektir. Bu gerçek, işçi gençlik her durumda genç

kesimini oluşturduğu işçi sınıfının bir parçasıyken (ve dolaşısıyla gücünü ve etkisini de bu çerçevede ortaya koyacakken), farklı olarak öğrencilerin toplumda kendine özgü ayrı bir gençlik kategorisi olmaları olgusuyla açıklanabilir.

İşçi ve emekçi gençlik çalışmasının önemine yönelik olarak yapılagelen yerinde vurgular çoğu kere işçi gençlik eksenli bir birleşik gençlik hareketi akla getirdiği, ve bu arada, öğrenci hareketinin yetersizliklerine ve açmazlarına aynı zamanda buradan, işçi gençlik hareketi ekseninden yoksunluk üzerinden bakılabildiği için, bu önemli noktaya burada özellikle işaret etmek ihtiyacı duyuyoruz. Öğrenci hareketinin güç, istikrar ve dahası sağlıklı bir yön kazanabilmesinde kendi dışındaki toplumsal sınıf dinamiklerinin elbette temel önemde bir rolü vardır; fakat işte bu dinamik, özel olarak işçi gençlik değil fakat genel olarak işçi sınıfı hareketidir. İşçi gençlik burada işçi sınıfı hareketinin organik bir ögesi olarak bir anlam taşır, sınıfın genç kesimi olmanın tüm avantajlarını öncelikle ve özellikle işçi sınıfı hareketi üzerinden ortaya koyar ve bunların öteki gençlik kesimlerine yansması da temelde genel sınıf hareketi üzerinden olur.

Burada sanayi sitelerindeki genç işçi kitlesinin durumu bir ölçüde bir farklılık oluşturabilir, fakat bu bile ortaya koymuş bulunduğumuz sorunun esasını değiştirmez. Zira her ne kadar sanayi sitelerinin işçi gençliğine işçi olmalarının yanısıra aynı zamanda genç olmalarından da kaynaklanan özgül bir yaklaşım göstermek ve bunun gerektirdiği bir çalışma tarzıyla bu kesime yönelmek gerekse de, bunda başarılı olunabilindiği ölçüde ortaya çıkacak hareket, gençlik hareketinden çok işçi hareketinin bir parçası olacaktır. Genç olmanın getirdiği özel konum ise burada daha ikinci planda kalacaktır.

Sanayi sitelerinin işçi gençliği bir yana, meslek liseleri öğrencilerine bile, bir yanıyla liseli gençliğin bir bölümü

olarak bakmak gerekirken, öteki yönüyle bu öğrenci kesimini (eğitim sürecine paralel olarak emek sömürüsüne tabi buldukları ve yarının sanayi işçileri adayları oldukları için) sanayi işçilerinin bir rezervi olarak ele almak gerektiği gerçeği gözönüne alındığında, sınıfsal konum ve kriterlerin belirleyici rolüne yaptığımız bu vurgular çok daha iyi anlaşılır.

Başa dönersek, günümüz gençlik hareketi esas olarak bir öğrenci hareketidir demiştik; işte böyle olduğu içindir ki, bugün gençlik hareketinin sorunlarını tartışmak, somutta esas olarak öğrenci hareketinin sorunlarının tartışmakla aynı anlama gelmektedir. Bu ise bizim burada ele alacağımız gençlik hareketi konusunun bu anlamda sınırlanmış çerçevesine işaret etmektedir.

Hareketi sürüklemesi gerekenler halihazırda sürükleniyor

Artık genel olarak kabul gördüğü gibi, öğrenci gençlik hareketi yıllardır aşılamayan ve genç komünistlerin konuya ilişkin değerlendirmelerinde “kısır döngü” olarak nitelenen bir tıkanıklık içindedir. Kısır döngü ve tıkanıklık burada bir süreç oluşturan aynı gerçekliğin farklı görünümlerinden başka bir şey değildir kuşkusuz. Bir dizi karmaşık etkenin ürünü olarak öğrenci gençlik hareketi belli aralıklarla canlanmakta, kitlesel katılım bakımından bir parça genişlemekte, gelişimini bir süre için sürdürmekte, fakat hareket bu gelişmeyi kendini daha ileri bir düzeye çıkarmanın bir olanağına dönüştüremediği ölçüde de çok geçmeden tıkanmakta, gerisin geri aynı noktaya dönmekte, belki daha da geri bir noktaya düşmektedir. Bu, gençlik hareketinin belirli aralıklarla yinelenen bu tür bir kısır döngü içinde uzun yıllardır sürmekte olan tıkanıklığı bir türlü aşamadığı anlamına gelmektedir.

‘80’li yılların sonunda ve ‘90’lı yılların hemen başında,

ardından bu kez '90'lı yılların ortasında bu durumun birer örneğini yaşamıştık ve son birkaç yıldır yeni bir örneği ile yüzyüzeyiz. 2000-2001 öğrenim yılında başgösteren yeni canlanma, farklı gündemler üzerinden ve belirli salınımlarla geçen öğrenim yılına kadar süregeldi. Fakat birçok belirti hareketin geçen yıl son yılların en geri noktasına düştüğünü gösteriyor ve girmekte olduğumuz yeni öğrenim yılı bu açıdan (yine genç komünistlerin altını çizerek vurguladıkları gibi) kritik bir önem taşıyor. Hareket ya doğru, yerinde ve etkili devrimci müdahalelerin yardımıyla bir toparlanma ve gelişme sürecine girecektir, ya da daha da gerileyerek yerini bir süreliğine yeni bir durgunluk dönemine bırakacaktır. Son derece daralmış bir tabana sahip sol gençlik gruplarının, geniş öğrenci kitlelerinden kopuk, ancak birbirlerine tutunarak gerçekleştirmeyi başarabildikleri kısır ve sonuçsuz dar grup eylemliliklerini gençlik hareketlenmesi saymayacaksak tabii. Bizi burada marjinal olmaktan kurtulamayan sözde öncü girişimler değil fakat gerçek bir kitlesel gençlik hareketi, onun sorunları ve ihtiyaçları ilgilendirmektedir.

Doğru çizgide etkili bir devrimci müdahale, öncelikle hareketi bir kısır döngüye mahkum eden nedenler ve sorunları incelemeyi ve anlamayı, öğrenci hareketine bir çıkış olanağı yaratabilecek politika, yol ve yöntemler üzerine düşünmeyi, bizzat devrimci gençlik hareketi saflarında buna hizmet edecek canlı bir tartışmayı gerektirir. Bu olmaksızın mevcut kısır döngüyü kırmayı kolaylaştıracak politik ve örgütsel çözümler geliştirmek zaten olanaklı olamaz. Fakat yazık ki ilerici-devrimci gençlik grupları saflarında halihazırda böyle bir çaba, yakıcı bir hal almış gerçek sorunları anlamaya ve aşmaya yönelik bir tartışma yoktur. Hareketin bir türlü aşmadığı sözkonusu kısırlık, kendini aynı zamanda hareketin sorunları üzerine bir düşünce ve anlayış kısırlığı olarak da göstermektedir.

Politikasızlık, gençlik hareketine ilişkin açık, tutarlı ve istikrarlı bir politik yön ve yönelimden yoksunluk, halihazırda reformist ve devrimci kanatlarıyla sol çizgideki gençlik gruplarının en temel zaafı durumundadır. Ne gençlikten çok şey bekleyen sol siyasal akımlar tarafından gençlik hareketinin sorunları üzerine ortaya dışe dokunur bir değerlendirme ve politika konulabilmekte, ve ne de gençlik hareketinin taşıyıcısı ve yolgöstericisi olmak iddiasındaki gençlik yayın organlarında gençlik hareketinin sorunlarına ilişkin ciddi ve işlevsel bir tartışma yürütölmektedir. Aydınca eğilimler ve özentiler içinde dünya ve toplum olayları üzerine olur olmaz herşeyi tartışmaya pek hevesli görönen bazı gençlik yayınlarının en az tartıştığı sorunların başında bizzat gençlik hareketinin kendi sorunları gelmektedir. Bu bile kendi başına mevcut durum hakkında bir fikir vermektedir. Daha çok küçük-burjuva devrimci-demokrat bir çizgide bulunan gençlik yayınlarının durumu bu açıdan fazlasıyla umut kırıcıdır. Bunlar güya gençlik çalışmasına ve hareketine yönelik olarak çıkarılan yayınlardır. Bu özgül konuları gereği de öncelikle ve özellikle gençlik hareketinin sorunları üzerinde yoğunlaşmak durumundadırlar, başka türlü bir işlevleri ve dolayısıyla varlıklarının bir anlamı kalmaz. Ama yineliyoruz, yıllardan beridir ve halihazırda, bu yayınların en az ilgilendikleri konulardan biri bizzat gençlik hareketinin kendi durumu ve sorunları olmaktadır.

Gençlik yayınlarının gençlik hareketinin sorunlarına bu yabancılaşması, gerçekte gençlik gruplarının harekete yabancılaşmasının bir yanısımasından başka bir şey değildir. Haliyle bunun kendisi de ortadaki sorunların önemli bir başka boyutu durumundadır. Bunu gençlik hareketindeki kısır döngünün nedenlerinden biri olduğu kadar sonuçlarından biri olarak da görmek gerekir. Dönemsel olarak kendini gösteren hareketlenmelere zamanında, yerinde ve amaca uygun düşen

devrimci müdahalelerde bulunma başarısı gösteremeyenler, çok geçmeden durulan ve daralan hareket gerçeği karşısında çaresizliğe ve giderek umutsuzluğa düşmekte, bunun etkisiyle içe kapanmakta, gençlik hareketinin sorunlarından olduğu kadar gençlik kitlelerinin kendisinden de kopmakta, terimin bu anlamında adeta gettolaşmaktadır. Ta ki bu durumda değişikliğe yolaçacak yeni bir hareketlenme şu veya bu gelişmeye bağlı olarak bir kez daha kendiliğinden başgösterene kadar.

Bu tipik bir apolitikleşmedir, kelimenin en tam anlamında bir kendiliğenciliktir ve kuşkusuz herşeyden önce politikasızlığın, gençlik hareketinin durumuna, sorunlarına ve ihtiyaçlarına ilişkin sağlam ve dinamik bir bakıştan ve perspektiften yoksun olmanın bir ürünüdür. Gençlik yayınlarından yansıyan da tamı tamına budur. Hitap ettiği özgül alana ilişkin sağlam bir bakıştan ve açık bir politikadan yoksun durumdaki bu yayınlar, yayın yaşamlarını sürdürebilmek için amaçsızca (zira bu noktada yayını çıkarmak artık kendi içinde bir amaç haline gelmektedir) başka konulara yönelmekte, böylece kendine özgü varlık nedeninden kopmakta, sonuç gençlik yayınlarının gençlik hareketine yabancılaşması olmaktadır.

Elbetteki bu sonuç gençlik gruplarını/yayınlarını aşmakta, onların mensup oldukları siyasal grupların gençlik hareketinin sorunları karşısındaki ilgisizliklerini ya da çözümsüzlüklerini ortaya koymaktadır. Sorunun en dikkate değer yönlerinden biri de budur zaten. Gençlikten, gençlik hareketinden çok şey bekleyen, bunun için çeşitli adlar altında gençlik grupları ya da örgütleri kuran ve özel gençlik yayınları çıkaran sol parti ve gruplar, gençlik hareketinin sorunlarına ilişkin yolgösterici çabalara gelince, en yumuşak ifadeyle, bu temel önemde önderlik sorumluluklarına ilgisiz kalmaktadırlar. Bir ilgi gösteriyorlarsa bile bu gençlik hareketinin genel

sorunlarından çok kendi dar gençlik çevrelerinin özel sorunları ve pratik yönlendirilmesi sınırları içinde kalmaktadır. Yani onları kitlesel bir devrimci gençlik hareketi geliştirmenin genel sorunları değil, fakat grup olarak gençlik içinde etki ve çevre kazanmalarının özel sorunları ilgilendirmektedir. Bugün öğrenciler içinde en çok taraftarı olan sol grubun aynı zamanda kitlesel bir devrimci gençlik hareketi geliştirmenin sorunlarına en ilgisiz kalabilen grup olması, bu çarpıklığın boyutları konusunda da bir fikir vermektedir.

Kuşkusuz buradaki sorun gerçekte basit bir ilgisizliğin çok ötesindedir. Sorun temelde politikasızlıktır ve bu politikasızlığa rağmen gençlik alanı üzerine dar ve faydacı hesap ve beklentiler içinde olmaktadır. Yani açık ifadelerle, kendiliğindencilik ve oportünizmdir. Bu reformist ve devrimci kanatlarıyla sol grupların gençlik hareketi üzerinden yansıyan genel tablosudur. Bazı reformist çevrelerin öğrenci hareketi içinde nispeten daha geniş bir gençlik çevresine sahip olmasının onların gençlik hareketinin sorunlarına ilgi göstermeleriyle yakından uzaktan bir ilgisi yoktur. Uzun yılların baskı ve terör politikalarının yarattığı yıldırıcı etkiler, bundan ayrı düşünelemeyecek olan toplumsal atmosfer, sınıf mücadelesinin geri düzeyi ve kitle hareketinin zayıflığı, genelde olduğu gibi gençlik hareketi içinde de reformist etki için uygun bir zemin oluşturmakta ve bu şimdilik bazı reformist grupların nispeten daha geniş bir gençlik çevresi edinmesini kolaylaştırmaktadır. Olay bundan ibarettir; bunun ötesinde, reformist çevrelerin gençlik hareketine başarılı müdahale anlamına gelebilecek politikaları ve pratik çabaları yoktur. Dahası, biraz önce de ifade ettiğimiz gibi, içlerinden bazılarının zaten böyle bir sorunları da yoktur. Böylelerinin sorunu gençlik hareketi değil fakat mücadele ve eylem dışı bir partili öğrenci grubudur.

Konuya buradan, sol grupların gençlik hareketinin sorun-

larına ilgisizliğinden ve bu alandaki politikasızlığından girmeyi tercih etmemiz kuşkusuz boşuna değildir. Zira bugünün gençlik hareketinin sorunlarından birini de bizzat bu, yani gençlik hareketini sürüklemesi gereken güçlerin bu arkadan sürüklenen konumu ve tutumu oluşturmaktadır. Bugün gençlik hareketine etkili bir politik müdahalede bulunabilmenin temel gereklerinden biri, tam da gençlik gruplarındaki bu apolitizmi ve kendiliğindenciliği kırmak, ilerici-devrimci gençlik hareketinin toplamı içinde mücadelenin ve örgütlenmenin sorunlarına ilişkin canlı ve yolaçıcı bir tartışmanın önünü açmaktır.

Gençlik hareketinin buna her zamankinden çok ihtiyacı var. Zira gençlik hareketi kısa vadede kendine bir çıkış hazırlayacaksa eğer, bu ancak gençlik hareketinde yer tutan ilerici-devrimci güçlerin asgari bir işbirliği temelinde mümkün olabilir. Politik müdahalede ve örgütlenmede bu türden bir birleşik davranışın sağlanamadığı bir durumda ise, hareketin seyri bir kez daha büyük ölçüde kendiliğinden bir akıbetle yüzyüze kalır ve halihazırdaki gidiş iyiye ve ileriye doğru olmadığına göre, geriye düşüş kaçınılmaz bir akıbet haline gelir.

Aslolan etkili bir devrimci müdahaledir

Komünistler son yirmi yılı aşkın sürecin toplamı üzerinden olduğu kadar onun her bir özel evresi ile ilgili olarak da bugüne dek gençlik hareketi üzerine çok sayıda değerlendirme yaptılar. Bu değerlendirmelerde gençlik hareketini bugünkü darlığa ve kısırlığa mahkum eden çok yönlü nedenler üzerinde de gereğince durdular. Hala da yeri geldikçe bu konu üzerinde durmakta, sorunun farklı yönlerini şu veya bu vesileyle irdelemektedirler. Dolayısıyla bu konuda yeterli

bir açıklık zaten vardır. Gelinek yerde dikkatler artık tümüyle gençlik hareketinin düşürülmüş bulunduğu durumdan çıkmasını kolaylaştıracak ve hızlandıracak devrimci müdahalenin sorunları üzerinde toplanmalıdır.

Kolaylaştıracak ve hızlandıracak diyoruz ve bu ifadeleri bilerek kullanıyoruz; zira gençlik hareketinin gelişmesi kendi başına başarılı bir devrimci müdahale sorunu değildir ve salt bu tür bir müdahalenin ürünü de olamaz. Böyle bir gelişme bir dizi nesnel ve öznel etkenin karmaşık etkileşimi üzerinden ortaya çıkabilir ancak. Ama işte bu etkenlerden biri de başarılı bir devrimci müdahalenin kendisidir ve bunda ne denli başarılı olunursa, gençlik hareketinin kendini bulması o denli kolaylaşır. Bu yönde ne denli çok çaba harcanır ve mesafe alınır, zamanla gelişme ivmesi kazanacak ya da beklenmedik biçimde patlak verecek bir gençlik hareketine başarılı bir önderlik de o denli kolay olur.

Hareketin bugünkü durumu 12 Eylül askeri faşist darbesiyle başlayan çeyrek yüzyıllık bir sürecin ürünüdür. Toplumsal muhalefeti ezmeye yönelik faşist 12 Eylül saldırısıyla birlikte burjuva gericiliğinin gençliği özel bir hedef haline getirdiğini ve çok yönlü bir kuşatma altına aldığı; onu kitlesel bir devrimci dinamik olmaktan çıkarmak için sistemli ve çok yönlü çabalar harcadığını; çıplak baskı ve terörden YÖK kısıncına, dinsel gericilikten bireyci köşe dönme liberal ideolojiye, şovenizmden kemalist burjuva milliyetçiliğine kadar her türlü yol, yöntem ve ideolojiyi kullanarak gençliği ilerici-devrimci düşünce ve eylemden uzaklaştırmaya çalıştığını; bunları, gençliği toplumsal ilgi ve sorumluluklardan alıkoymak için futboldan medyaya, uyuşturucudan çarpıtılmış bir cinselliğe kadar her türden yozlaştırıcı araç ve yöntemle birleştirdiğini; ve sonuçta, zaman içinde bunda büyük bir başarı da sağladığını; böylece bir yandan çeşitli türden burjuva gerici gençlik akımlarına güç kazandırılırken, öte

yandan toplumun ve insanlığın gerçek sorunlarına ilgisiz apolitik bir gençlik yığını yaratıldığını biliyoruz. Devrimci hareketin çok yönlü darbeler ve ehlileştirici operasyonlarla geniş çaplı tasfiyesi ile dünya genelinde toplumsal mücadeleleri ve devrimci akımları geçici olarak güçten düşüren tarihsel önemde gelişmelerin, tüm bu çabalarında burjuva gericiliğinin işini epeyce kolaylaştırdığını da biliyoruz. Geniş gençlik kitlelerinin uzun süreli hareketsizliğinin, geçmişte militan ve kitlesel bir gelenek yaratan devrimci gençlik hareketinin bugün hala da aşılamayan aşırı darlığının temelinde, kuşkusuz bu esaslı nedenler yatmaktadır.

Yine de tüm bunlar bugünkü durumu açıklamaya, hele hele olağan ve anlaşılır bulmaya yeterli değildir. Zira sözkonusu olan neredeyse çeyrek yüzyıllık bir zaman dilimidir ve bu aynı zaman dilimi içinde sermaye düzeni, emekçi sınıflar gençliğinin sorunlarına ve ihtiyaçlarına yanıt vermek bir yana izlediği neo-liberal politikalarla bunları alabildiğine ağırlaştırmıştır. Gençliğin ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve akademik sorunları bugün her zamankinden daha ağır ve bunaltıcı bir hal almıştır. Tüm bunların ortak sonucu olarak gelecek belirsizliği sorunu, bugün geniş öğrenci gençlik yığınlarını her zamankinden daha fazla ezmekte, huzursuz etmekte, umutsuzluğa düşürmektedir. Yani gençlik sorununu siyasal planda geçici olarak çözen burjuvazi, aynı sorunu iktisadi, sosyal ve kültürel alanda geçmiş dönemle kıyaslanamaz ölçüde ağırlaştırmıştır. Öte yandan 12 Eylül faşist darbesinin düzlediği zeminde önemli bir etkinlik alanı kazanan çeşitli türden burjuva gericileri de, gençliğe hiçbir şey verememenin, onun gerçek sorunları ve ihtiyaçları doğrultusunda inandırıcı herhangi bir çaba harcamamanın sonucu olarak günden güne güç ve itibar erozyonuna uğramaktadırlar. Son olarak, dünyada ve bölgede yaşanan sarsıcı gelişmeler gençlik kitlelerinin ilgisini toplumsal-siyasal sorun-

lara çekmeyi kolaylaştıran bir atmosferi gitgide daha çok güçlendirmektedir. Öğrenci gençlik toplumun alabildiğine geniş bir yarı-aydın kitesidir ve dünyada, bölgede ve ülkede olup bitenlerin zamanla bu kesimde giderek güçlenen bir duyarlılığa neden olması kaçınılmazdır.

Özetle gençlik hareketinin kendini yeniden toplumsal muhalefetin önemli bir bileşeni olarak ortaya koymasını olanaklı kılabilecek nesnel zemin bugün geçmiştekine göre çok daha genişlemiş ve olgunlaşmış olarak orta yerde durmaktadır. Buna rağmen bugün hala kitlesel karakter kazanmış bir gençlik hareketinden yoksun olmamız, öteki şeyler yanında gerçekte bu zeminin başarılı bir devrimci çalışma için etkin biçimde kullanılmadığının da bir göstergesidir. Nitekim gerçek durum ve dolayısıyla bizi bu tartışmaya iten temel neden de budur.

Bugünün sorunu, öğrenci gençliğe etkin bir müdahalenin öncelikli ve gerçekten yolaçıcı hareket noktalarının neler olabileceğidir ve biz burada, şimdilik en genel çizgiler içinde bu soruya yanıt vermeye çalışacağız. Peşinen belirtelim ki, bu yanıtı oluştururken hareket noktamız, öznel durum ve eğilimler değil fakat gençlik hareketinin nesnel durumu, olanakları ve ihtiyaçlarıdır. Hareketin önünü açacak olanakların bizzat bu hareketin bağrında varolması ile bunları bu ihtiyaç doğrultusunda başarıyla kullanabilmek tümüyle farklı iki durumdur. Zira sorunun bu ikinci alanında düşünce, eğilim ve kaygı bakımından birbirinden bir hayli farklı bir dizi politik özne sözkonusudur. Konumuz gençlik hareketinde potansiyel olarak varolan nesnel olanaklara öznel müdahale olduğuna göre, bu olanakları şu veya bu biçimde elinde tutan, denetleyen, yönlendiren genel olarak sol parti ve örgütlerin tutumu başlıbaşına önemli bir etkidir. Bu çerçevede, gençlik hareketinin önünü açacak politika ve taktiklerin başarı şansı, bunları hayata geçirme iradesi ve çabasının önünü

tıkayan tutum ve anlayışlara karşı etkili ve sistematik bir mücadeleden de ayrı düşünülemez kuşkusuz.

***

Gençlik hareketinin sorunları kapsamlı ve çok yönlü bir tartışmayı gerektirmektedir. Zira bizzat sorunların kendisi kapsamlıdır, çok yönlüdür ve uzun yılların ürünüdür. Bu kapsamda sorunları burada ve tek bir yazıda ele almak doğal olarak olanaklı değildir. Bu nedenle biz burada öncelikle bu sorunların en önemli ve öncelikli olanlarını kısa maddeler halinde sunmakla ve bunu yer yer bazı yönleriyle kısaca açmakla sınırlayacağız kendimizi. Daha kapsamlı olacak, sorunu birçok yönüyle ele alıp irdelenecek, ihtiyaca göre özel ayrıntılara incek tartışmaları ise daha sonrasına, konuya ilişkin yeni değerlendirmelere bırakacağız. Kaldı ki bu sorunların birçoğu zaten basınımızda sürekli olarak tartışılmakta, irdelenmekte, somut tutum, politika ve eleştirilere konu edilmektedir.

En önemli ve öncelikli gördüğümüz sorunların maddeler halinde sıralanmasına geçiyoruz.

Hareketin gündemini ele alıştaki sorunlar

Gençlik hareketinin gündemi, bu sorunların ilkinin oluşturmaktadır. Bugünün gençlik hareketi saflarında çoğu kere üzerinde en kolay anlaşma sağlanabilen bu konunun bir sorun alanı olarak saptanması ilk bakışta şaşırtıcıdır. Oysa gerçekte bu yersiz değildir ve bazı yönleriyle sanıldığından da önemlidir. Bugün paralı eğitim saldırısı, YÖK ile kurulan akademik kıskaç, çok yönlü siyasal ve idari baskılar, anadilde eğitim hakkı, gündeme geldiği ölçüde faşist saldırılar, daha genel planda tüm kapsamıyla devletin baskı ve terör politikaları, emekçi sınıflar gençliğini dolaysız olarak

vuran sosyal yıkım saldırıları ve nihayet emperyalist savaş gibi konular gençlik hareketi içinde üzerinde en kolay anlaşılabilen gündemlerdir. Bu anlaşılır bir durumdur; zira bu gündemler adeta gençlik hareketinin üzerine yığılmakta, dolayısıyla bunları saptamak ve öne çıkarmak çok da özel bir çaba ya da başarı gerektirmemektedir.

Sorun kendini daha farklı biçimler içinde göstermektedir.

İlkin, öne çıkan şu veya bu konu, geniş öğrenci kitlelerini hedef alan kapsamlı bir çalışmanın değil, fakat daha çok dar bir ilerici-devrimci öğrenci kesiminin iç gündemi olarak ele alınabilmektedir. Oysa şu veya bu politik gündem, hiç de bu son derece dar politik öğrenci kesiminin kapalı devre ve kısır eylemlilikleri için değil, fakat geniş öğrenci kitlelerinin çıkarları ve ihtiyaçları, dolayısıyla onların uyarılması, eğitilmesi, mücadeleye ve örgütlenmeye çekilmesi bakımından bir anlam taşır, taşımalıdır. Doğal olarak bu zor bir iştir; sabır, soluk, inat ve ısrar, bunlara dayalı bir politik çalışma gerektirir. Bu ise halihazırda ilerici-devrimci öğrenci gruplarında olmayan temel önemde bir özelliktir. Bu grupları hızlı, neredeyse gündelik olarak alınacak sonuçlar ilgilendirmektedir. Bugünün apolitik gençlik ortamında da bu olacak şey olmadığı için, şu veya bu gündem geniş kitlelere yönelik çalışma bakımından anlamını hızla ve kolayca yitirebilmekte, iş dar bir politik öğrenci çevresinde nelerin yapıldığına, yapılabildiğine indirgenmektedir.

Şu günlerdeki 6 Kasım ve YÖK gündemi bunun açıklayıcı bir örneği olarak ele alınabilir. Bu gündem üzerine hemen tüm gençlik grupları arasında tam mutabakat var. Oysa aynı gündemin gerekleri sözkonusu olduğunda, bazılarını ilgilendiren yalnızca kendi sınırlı güçleriyle ve sözde “öncü kuvvetler” olarak neler yapabilecekleri, bu gündemi hangi gösterişli çıkışa konu edebilecekleridir. Ortadaki sorunu, tam da öne çıktığı bir dönemde, geniş öğrenci kitlelerine yönelik

kapsamlı bir politik çalışmanın konusu yapmak ve bunun tamamlayacak eylemiği de buradan giderek ele almak, birçok gençlik grubunu neredeyse kategorik olarak ilgilendirmektedir. Öylesine ki, yüzbinlerce öğrenciyi ilgilendiren bir konuda böylelerinin birkaç bin öğrenciye ulaşabilen bir çalışmasından sözedebilmek bile mümkün değildir. Böyle olduğu ölçüde ise çok yakınılan o kısır döngü kendini bu gündem üzerinden de aynen tekrarlamakta, hareketin muzdarip olduğu darlık olduğu gibi sürmekte, geniş öğrenci kitleleri bir tarafta ve dar bir eylemci öğrenci grubu ise öte tarafta kalmaya devam etmektedir. Her seferinde günü şaşaalı bir dar grup eylemiyle kurtardıklarını sananlar, dönemi ve giderek yılları öğrenci hareketi yönünden kaybettiklerinin farkına bir türlü varamamaktadırlar.

İkinci olarak, gündemdeki konu soluklu bir kitle çalışması ekseninde ele alınamadığı ölçüde, çok geçmeden yormakta, anlamını yitirmekte ve gündem olmaktan çıkmaktadır. Elbetteki geniş öğrenci kitlelerinin nesnel ihtiyaçları yönünden değil, fakat yalnızca politik gençlik gruplarının faaliyeti bakımından. Sorun ve bunun geniş öğrenci kitleleri için nesnel anlamı ve önemi yerli yerinde kalmakta, fakat gençlik grupları için çalışma konusu olmaktan çıkmaktadır.

Paralı eğitim saldırısı bu tutumun açıklayıcı bir örneği olarak ele alınabilir. Bu konu yıllardır öğrenci hareketinin en temel ve en değişmez gündemi durumundadır. Zira bu alanda yıllara yayılan ve yıldan yıla daha da ağırlaşan, kapsamı genişleyen bir saldırı sözkonusudur. Soruna kitleler açısından bakıldığında, temel kaygı kitlelerin bu konudaki bilincinin geliştirmek, tepkisini uyarmak, bunu eyleme ve örgütlenmeye yönlendirmek olduğunda, bu uzun süreli bir gündem olarak çıkar karşımıza ve günden güne derinleştirilmesi gereken bir çalışmanın konusu haline gelir. Böyle olmadığı bir durumda ise bir-iki bildiriye, belki afişe konu

edilir, bu doğrultuda birkaç dar grup eylemi denenir ve sonra da konu kendi haline bırakılır, deyim uygunsuz unutulup uykuya yatırılır, ta ki bu alandaki saldırı kendini sermayenin yeni bir girişimiyle yeniden belirgin bir biçimde duyurana kadar.

Gençlik hareketinin mücadele gündemlerini ele alışıta üçüncü bir sorun ise, hangi konunun hangi dönemde ne ölçüde öncelikli olduğu, öne çıkarılması gerektiği alanında kendini göstermektedir. Bu elbette her zaman ve her durumda karşılaşılan bir sorun değildir. Irak'a emperyalist saldırı sırasında emperyalist savaş konusunun ya da 6 Kasım öncesinde YÖK konusunun öncelikli ve ağırlıklı bir gündem olduğu üzerinde anlaşmak fazla bir güçlük taşımaz elbette. Ama bazen devrimci hareket için öncelikli olan bir gündem, öğrenci gençlik için ilk bakışta çok da bir anlam taşıyamaz. Bu elbette konunun öğrenci gençliğin gündemine sokulmaya çalışılması çabasının önemini ortadan kaldırmaz; fakat bunun, onun kendi dolaysız sorunlarıyla bağlantılı gündemlerle doğru bir biçimde birleştirilmesini ve bağdaştırılmasını özellikle gerektirir.

Nasıl ki işçi sınıfının gündemdeki en yakıcı sorunlarına ilgisiz kalarak ya da bunları atlayarak onun gündemine daha genel, ilk bakışta işçileri doğrudan ilgilendirmeyen bir gündemi sokmaya çalışmak, akıllıca olmadığı gibi sonuçsuz bir çaba olarak da kalacaksa, bu aynı şey benzer biçimde öğrenci gençlik alanındaki çalışma için de geçerlidir. Biz yarı-aydın konumunu da gözeterek toplumdaki her türlü sosyal ve siyasal sorunun öğrenci gençliğe yönelik çalışmaya, bu alandaki propaganda ve ajitasyona konusu edilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Ama eğer bunu öğrencileri dolaysız olarak ilgilendiren sorunlara gerekli ilgiyi göstermeden, bunlara gerekli önemi ve ağırlığı vermeden yaparsak, yanlış yapmış oluruz ve çabalarımıza bir karşılık da bulamayız. Bu yanlış tutumda ısrar edersek dışardan gündem dayatan bir pozisyona düşer ve tecrit oluruz.

Aşırı darlık ve kitlelerden kopukluk

Gençlik hareketinin ikinci temel önemde sorunu bugünkü aşırı darlığı, geniş kitle desteğinden yoksunluğu ve daha da kötüsü kitlelerden fiili kopukluğudur.

Bugün öğrenci gençlik alanına baktığımızda gördüğümüz tablo kabaca şudur:

Bir yanda alabildiğine politize olmuş (bununla sosyalizm iddialı sol siyasal akımlarda yer almaya varan ileri politik tercihi kastediyoruz) son derece dar bir ilerici-devrimci öğrenci gençlik kesimi, öte yanda toplumsal ve politik sorunlara ilgisiz ve dolayısıyla mücadeleden tümüyle uzak geniş bir apolitik öğrenci kitlesi. (Bu iki ana kategori arasında düşünsel ve duygusal yönden sola eğilimli ve dolayısıyla birinci gruba yakın, fakat mücadeleye karşı pratik tutumu bakımından geniş apolitik kitlenin ilgisizliğini ve edilgenliğini paylaşan bir ara kesim de var, ama işaret etmek istediğimiz nokta bakımından bunun burada bir önemi yok). Bu tablo öncü kesim ile geniş taban kitlesi arasındaki derin uçuruma işaret etmektedir ve kendini iki kesim arasında belirgin bir pratik ilişki kopukluğu olarak da göstermektedir. Gençlik hareketinin çözüm bekleyen en öncelikli sorunu bir bakıma budur. Zira aradaki bu büyük mesafe ve kopukluk hareketin tüm ötek sorunlarının da kaynağıdır. Tanımladığımız sorunun çözümü ise, politize olmuş kesimin bu olumlu özelliğini bir handikap (halihazırdaki durum budur) olmaktan çıkarıp geniş öğrenci kitlelerini mücadeleye çekmenin bir olanağına dönüştürmesinden geçmektedir.

Öğrenci hareketi halen aşırı politize olmuş son derece dar bir kesimin dışına çıkamamaktadır. Bu darlık ek bir tuzağa dönüşmekte, kısa dönemli sınırlı ve sistemsiz çabalarına öğrenci kitlesinden umduğu ilgiyi ve desteği bulamayan aşırı politize olmuş kesim, sorunun çözümünü, gündemlerini oldu-

şu kadar eylemlerini de kendi konumu, kimliği ve düzeyi üzerinden saptamakta ve uygulamakta bulmaktadır. Bu ise sorunu çözmek yerine ağırlaştırmakta, geniş kitleden kopukluk kronikleşmekte, öğrenci hareketinin aşırı darlığı dediğimiz süreklileşmiş durum ortaya çıkmaktadır. Öylesine ki, kendi kitesinden uzun süreli olarak bu denli kopuk bulunan ve özel hareketlenme dönemleri hariç neredeyse yalnızca öğrenci gruplarının kendi sınırlı taraftarlarından ibaret kalan bir harekete gençlik hareketi diyebilmek bile tartışmalı hale gelmektedir.

Gelinen yerde devrimci öğrenci hareketinin bu tartışmayı yapması, deyim uygunsu bu yarayı deşmesi artık zorunlu ve kaçınılmaz bir hal almıştır. Genç komünistler fazlasıyla kanıksanan bu zaafın ısrarla üzerine gitmeli, bu alandaki aldırıışsızlığı kırmaya çalışmalıdırlar. Bu kabul edilmesi zor zaaf deşilip anlamı ve sonuçları gözler önüne serilmediği sürece, geleneksel akımlara mensup gençlik çevrelerine öteki birçok şeyi anlatmak da kolay olmayacaktır.

Geniş öğrenci kitlelerini kucaklamayı hedefleyen kapsamlı bir yerel çalışmaya tümüyle değilse bile büyük ölçüde ilgisiz kalanların, öte yandan dar insan gruplarıyla yaptıkları merkezi eylemlerin gösterişli yanına duydukları özel eğilim, bu eğilimi sürdürmelerindeki anlaşılması zor ısrar, buna burada bir örnek olarak verilebilir. 13 Mart'ın "öncesiz ve sonrası" bir eylem olarak kalması bunun geçen öğrenim döneminden bildiğimiz çarpıcı bir somut örneğidir. Bu yılın 6 Kasım protestolarına geleneksel halkçı grupların bir bölümünün yaklaşımı ise bu aldırıışsız ve sorumsuz tutumun şu günlerdeki yeni bir örneğidir.

Devrimci bir kitlesel öğrenci hareketi yaratmak, dar bir insan grubuyla kendi içinde şaşaalı ama kısır ve etkisiz kalan eylemleri yineleyip durmaktan değil, fakat devrimci temelde geniş kitlelerle buluşmak için sabırlı ve soluklu bir çalışma

yürütmekten geçer. Bugünün öğrenci hareketinin perişanlığı düşünüldüğünde, en zor devrimci görev ve en militan devrimci tutum tam da budur. Gerçek devrimcilik bu zorluğun gerekle-riyle boğuşmaktan geçer, ötesi boş laftır. Küçük-burjuva ko-laycılığının ve sorumsuzluğunun kendini gösterişli bir takım eylemlerin arkasına gizleyerek devrimcilik taslamaya yelten-mesine artık bir son vermenin zamanı gelmiştir. Gençlik hareketindeki aşırı darlığı giderebilmenin ve geniş kitlelerle buluşmayı başarabilmenin temel gereklerinden biri de bu eği-limlerle ilkelere dayalı kesin bir mücadeledir.

Parçalı güçlerin birleşik mücadelesi zorunluluğu

Bugünkü parçalı ve dağınık duruma son vererek ortak bir mücadele ve örgütlenme zemininde birliği sağlamak ve bunu geniş gençlik kitlelerine yönelik etkili bir müdahalenin dayanağı olarak değerlendirebilmek, günümüz gençlik hareke-tinin bir başka temel önemde sorunu ve ihtiyacıdır.

Bugün öğrenci hareketi içinde herşeye rağmen önemli bir ilerici-devrimci gençlik birikimi vardır. Bu birikim kitlesel hareket açısından bakıldığında son derece cılız bir görünüm sunmakta, ama kitlesel bir gençlik hareketi yaratmanın et-kin manivelası olarak ele alındığında ise son derece önemli bir olanağa işaret etmektedir. Tüm sorun, bu ilerici-devrimci gençlik birikiminin kendinden menkul bir öğrenci hareketi yanılısamasından kurtararak, gerçek bir gençlik hareketi ya-ratmak üzere geniş gençlik kitlelerine müdahalenin bir daya-nağına dönüştürebilmektedir.

Bu elbette kolay bir iş değildir. Zira sözkonusu birikim burada ilerici-devrimci gençlik tanımlaması içinde ortak bir payda altında sunulmuş olsa da gerçekte ideolojik, örgütsel ve pratik açıdan alabildiğine bölünmüş durumdadır. Bu par-

çalı yapı yalnızca kitlelerle ilişkilerde değil kendi arasında da zaman zaman önemli boyutlara varabilen bir kopukluk yaşamaktadır. Bu birikimin hatırı sayılır bir bölümünün reformist akımların etki ve denetimi altında bulunması bir başka önemli zaaf noktasıdır. Gençlik hareketine ilişkin açık ve tutarlı bir perspektiften ve politikadan yoksunluk sorunu, komünistler dışında mevcut gençlik gruplarının neredeyse tamamını kesen bu sorun üzerinde ise daha baştan durmuş bulunuyoruz. Bütün bunları, tüm bu zaaf ve zayıflıkların mantıksal bir uzantısı olarak birleşik bir örgütlenmeden yoksunluk tamamlamaktadır.

Fakat tüm bu sorunlara ve zaafllara rağmen bugün öğrenci hareketine etkin ve yolaçıcı bir müdahale tam da bu parçalı güçlerin birleşik bir örgütlenme ve pratik içinde seferber edilebilmesinden geçmektedir. Bu nesnel bir imkan olduğu kadar nesnel bir ihtiyaçtır da. Nesnel bir imkandır diyoruz; zira öznel planda birçok grup arasında bölünmüş olsa da sözkonusu olan yılların mücadelesi içinde öğrenci hareketinin oluşturduğu ilerici-devrimci birikimdir ve nesnel varlığı ile gerçekte ona aittir. Nesnel bir ihtiyaçtır diyoruz; zira öğrenci hareketinin bu öncü birikimine dayanmak, geniş öğrenci kitlelerine etkin ve başarılı bir yönelimin olmazsa olmaz koşuludur. Bu gücü toplamı içinde birleşik bir kuvvet olarak harekete geçiremediğimiz ölçüde, hiç değilse bugün için geniş gençlik kitlelerinde yankı uyandıracak ve destek bulacak bir gençlik mücadelesi geliştiremeyiz.

Bu basitçe bir güç ve eylem birliği sorunu değildir. Konunun böyle bir yanı da var elbet; fakat buradaki bakış açısı üzerinden ele alındığında, bu esas ve belirleyici olan yön değildir. Yapıcı ve birleştirici bir bakış açısıyla ele aldığımız için burada ilerici-devrimci gençlik güçleri olarak tanımlamayı tercih ettiğimiz bu gençlik kesimi gerçekte başlıca üç sol akımın etkisi altındadır. Bunlar reformist sol, devrimci-

demokrasi ve komünist hareketten oluşmaktadır ve doğal olarak bize solun başlıca akımlarının gençlik hareketi içindeki izdüşümlerini vermektedir. Bu üç akım arasında, özellikle de devrimcileri oluşturan son iki akım ile reformistler arasında sözü edilen türden birleşik bir gençlik eylemi ve örgütlenmesi ne derece gerçekçi ve olanaklıdır? Bu soruya yanıt verirken öncelikle şunu belirtmek istiyoruz; biz ilerici-devrimci gençlik birikiminin birleşik bir güç olarak kullanılmasından söz ederken, onu denetim altında tutan çok sayıda grubun buna ne denli istek gösterip gösterememesinden çok, kitlesel bir gençlik hareketini geliştirme nesnel ihtiyacından ve bunun nesnel olanaklarından hareket ediyoruz. Sözkonusu birikim de yılların ürünü olarak bu olanakların bir parçasıdır. Bu birikimin çok sayıda grup arasında dağılmış olması ise sorunun yalnızca öznel yönüdür.

Bu öznel durumun getirdiği güçlükleri ve engelleri aşmak üzere ilkelere dayalı sistemli ve inatçı bir mücadele yürütmek, sözü edilen nesnel olanağı gençlik hareketini mevcut darlıktan ve kısır döngüden kurtarmak hedefi çerçevesinde etkin biçimde değerlendirebilmenin koşullarını yaratmak, bugün gençlik hareketi alanındaki en önemli devrimci sorumluluk ve en acil devrimci görevdir.

Sorun hiç de hiçbir biçimde olmayacak ya da kolay gerçekleşmeyecek hedefler üzerine hayal kurmak değil, fakat köklü ideolojik ve politik konum farklılıklarını gözardı etmeden, buradan kaynaklanan sayısız güçlükleri bir an bile unutmadan, ilerici-devrimci gençlik güçlerini mücadelenin öne çıkan gündemleri ve ihtiyaçları doğrultusunda giderek kurumlaşan bir mücadele birliği içine çekmek, bunu zamanla birleşik bir gençlik örgütlenmesi düzeyine vardırmasıdır. Bu hedef zorlu bir mücadele gerektirmektedir kuşkusuz. Fakat hiç değilse görünür gelecekte bugünkü kısır döngüden çıkış için başkaca bir yol ve imkan görünmediğine göre, bu mücadeleyi

inatçı bir biçimde vermekten başka da bir çözüm yolu yoktur ortada.

Mevcut gençlik hareketinin bu temel önemde ihtiyacı kendi sezgileriyle olduğu kadar hayatın zorlamasıyla da duyuyor olması bu alanda önemli bir dayanak sayılmalıdır. Belli durumlarda ciddi kopukluklar ve farklılaşan tutumlar oluşsa bile, birçok durumda politik gençlik gruplarının mücadelenin basıncı altında birlikte iş yapmaya duydukları eğilimden, buna ilişkin çok sayıda pratikten sözediyoruz. Bunun sağlandığı her durumda eylem ve etkinlikler nispeten başarılı olmuş, gençlik güçleri kendi içinde yakınlaşmış, birleşik çaba ve eylemin etkisi mücadeleye sempatiyle yaklaşmakla birlikte bunun pratik gereklerinden uzak duran kesimlere de moral vermiş ve onları şu veya bu ölçüde eylem ve etkinliklerin içine çekmiştir.

Gençlik içinde güç ve eylem birliğinin nispeten kolay sağlanıyor olmasının gerisinde hayatın zorlamaları, genel zayıflığın ürünü olarak birbirine tutunma ihtiyacı önemli bir rol oynuyor kuşkusuz. Ama bunun gerisinde gençlik grupları arasındaki ilişkilerin sol gruplar arası ilişkiler kadar yıpranmamış olmasının da önemli bir payı olduğu unutulmamalıdır. Bunda gençlik güçlerinin mücadelede yeniliği de önemli bir avantaj rolü oynamakta, tam da bu sayede kökleşmiş önyargılar ve grupsal alışkanlıklar gençlik içinde yıkıcı etkileri daha az gösterebilmektedir. Üstelik öğrenci gençlik sosyal ve kültürel yapısıyla gerçekte bu olumsuzluklara daha fazla açık olduğu halde.

Birleşik kitlesele gençlik örgütlenmesi ihtiyacı

Temel önemde bir başka sorun gençliğin kitlesele örgütlenmesi sorunudur. *Ekim*'in bu sayısında konuya ilişkin olarak

ayrıca yayınladığımız kapsamlı bir değerlendirme, bu temel önemde soruna ilişkin olarak söyleyeceklerimizi burada nispeten kısa tutmak olanağı sağlıyor bize (bkz., *Deneyimler Işığında Gençlik Örgütlenmesi*).

Çok uzun yıllardır tartışılan, birçok çevre tarafından en önemli ve öncelik sorun olarak tanımlanan, gençlik hareketindeki kısır döngünün çıkış noktası sayılan örgütlenme sorunu konusunda yazık ki bugün hala iğne ucu kadar bir yol alınabilmiş değildir. Bunun temel önemdeki bir nedeni gençlik mücadelesinin geri düzeyi ve hareketin kitlesel yönden zayıflığı ise, öteki bir temel nedeni de geleneksel sol grupların çok değişik biçimlerde kendini gösteren çarpık anlayışlarıdır. Bu gruplar nazarında sorun çoktandır birleşik bir kitlesel gençlik örgütlenmesi olmaktan çıkmış, her bir grubun kendince uygun gördüğü sözde modeller çerçevesinde kendi sınırlı güçlerini örgütlemek ve sonra da buna dayanarak sözümona kitleleri örgütlemek kaygısına dönüşmüştür. Dar bir taraftar çevresini kapsamakla sınırlı kalan bu tür örgütlenmelerin ilgili grupların kendi mezhepsel oluşumları olmaktan öteye gidemediklerini söylemeye gerek bile yok. Elbetteki herkes kendi taraftar çevresini şu veya bu biçim altında örgütlenme hakkına sahiptir; ama bu örgütlenmeleri gençlik mücadelesinin ihtiyacı olan kitlesel örgütlenmeler olarak sunmaya kalkmak gülünçtür ve ciddiyetsizlikten öte bir şey değildir.

Bugünün koşullarında gençlik hareketini kucaklamaya ve ilerletmeye hizmet edecek ve gerçekten kitlesel karakter taşıyabilecek bir gençlik örgütlenmesi, ancak mevcut ilerici-devrimci gençlik birikimini her düzeyde kapsayan bir birleşik örgütlenme olabilir. Nasıl ki gençlik hareketinin kitlelerle birleşmeyi başarabilecek etkili bir çıkışı bugünün koşullarında mevcut güçlere birarada dayanmayı gerektiriyorsa, aynı şekilde, gençlik hareketinin örgütlenme sorununun sağlıklı ve hareketi ilerletici çözümü de ancak bu güçleri birarada

içeren bir örgütsel oluşumla olanaklı olabilir.

Bunu güç, hatta bir hayal olarak görmeye kalkmanın gerisinde, onyıllarm zihinlere işlemiş grupçu önyargıları ile bunun hem kaynağı ve hem de ürünü olan grupçu pratikler olabilir ancak. Unutmayalım; bu ülkede gençlik hareketinin kitlesel bir uyanış yaşadığı dönemde ortaya çıkardığı örgütlenme (Dev-Genç), tam da bu türden bir birleşik örgütlenme idi ve bu örgüt bünyesinde değişik eğilimden sol siyasal akımlar vardı. Birleşik gençlik örgütlenmesine ilişkin bu olumlu pratik, '70'li yılların ilk kitlesel hareketlenme döneminde yeniden ortaya çıktı. Büyük kentlerde her eğilimden sol gençlik güçlerini birarada kapsayan ve birimler düzeyinde geniş bir kitlesel desteğe sahip olan gençlik örgütlerinden sözediyoruz. İstanbul'da İYÖKD ve Ankara'da AYÖD bunun örnekleriydi. Bu örgütler tabandan gelen kitlesel bir öğrenci hareketinin dinamizmine ve desteğine dayanmakla kalmadılar, onu bir süre için başarıyla kucaklayıp daha ileriye de taşıdılar.

Fakat dönemin geniş çaplı kitlesel hareketi içinde güç kazanan ve kendi aralarındaki ilişkileri çoğu kere çok da sağlıklı olmayan nedenlerle bozulan küçük-burjuva akımlar hızla birbirlerinden koştular. Böylece mücadele birliğini ve bunun uzantısı olarak da örgütsel birliği yitirdiler. Herbirinin etrafında bugünün ölçüleriyle hayli geniş sayılabilecek bir taraftar kitlesinin birikmiş olması, hiç değilse başlıca büyük akımları kendi kitlesel gençlik örgütlerini kurmaya yöneltti. Bugünün ölçüleriyle, bunlar binlerce, onbinlerce genci kapsayan gerçekten kitlesel örgütlenmelerdi. Fakat gençlik hareketinin o günkü çapı üzerinden bakıldığında, gerçekte her bir grubun kendi taraftarlarını kapsamaktan öteye gidemeyen kitlesel çevre-çeper örgütlenmelerinden başka bir şey değildiler. O günün geniş olanakları içinde bu bölünmüşlüğü oluşturduğu zaaf çok da göze batmıyordu ya da ancak tek tek birimler düzeyine inildikçe sorun olarak kendini

gösteriyordu. Çünkü birimler farklı gençlik örgütlerine bağlı taraftar güçlerin zaman zaman çatışmalara varabilen grupçu çekişmelerine sahne oluyor ve bu durum doğal olarak mücadeleye ciddi zararlar veriyordu.

Özetle; '70'li yılların ikinci yarısının grupçu ve bölücü küçük-burjuva zihniyeti, kendini önceleyen dönemin birleşik gençlik örgütlenmesi pratiğini boşa çıkardı ve bunun yerini alan grupçu pratikler, etkileri bugün çeşitli çevrelerde yaşayan bir çarpık anlayışa muazzam bir güç kazandırdı. Buna rağmen 12 Eylül sonrasında ilk toparlanma dönemleri, ortak zayıflığın da birleştirici etkisi altında, ortak örgütlenme arayışlarına sahne olabildi. Fakat bu kez de mücadele ile örgüt arasındaki ilişki gözden kaçırılarak, kendi içinde ideal örgüt modellerinden hangisinin esas alınması gerektiği kısır tartışması kilitleyici ve ön tıkaçıcı bir soruna dönüştü. Örgütlenme sorunu çözülebildiği ölçüde gençlik hareketinin tüm öteki sorunları çözülür ve mücadelede mesafe alınır saplantısı, hem mücadele ve hem de örgütlenme sorununu birarada çıkınaza soktu. Sonuç gençlik hareketinin hala da aşılamayan kısır döngüsü ile şu veya bu gençlik grubunun gençlik örgütlenmesi adı altında kendi tabela örgütlenmelerini yaratmaya çalışması oldu.

Gençlik hareketinin ihtiyaçlarına yanıt verecek ve mücadeleyi geliştirmeye hizmet edecek bir birleşik örgüt yapısına kavuşması gerçekten arzu ediliyorsa eğer, öncelikle yapılması gereken, bugüne kadarki mezhepçi pratiklerin yürekli bir eleştirisini yapmak ve bunun ürünü tüm yapay ve işlevsiz sözde örgütlerden vazgeçmektir. Gerektiğinde birlikte iş yapabilen, birlikte eylem ve etkinlik örgütleyebilen ilerici-devrimci gençlik güçleri, bunu pekala birleşik bir kitlesel gençlik örgütlenmesi içinde çok daha iyi ve amaca uygun biçimde yapabilirler. İllerden başlayarak bu tür birleşik örgütler kurulabilir ve bunlar bir yandan birimler düzeyinde öğrenci

birliği modeline göre rgtlenirlerken öte yandan ülke düzeyinde merkezileşme sorununu zerler.

Bugün için gençliğin kitlesel örgütlenmesinin biricik gerçek çözüm yolu ve olanağı budur. Buna biz hem yakın tarihimizden dayanaklar bulabiliriz ve hem de, bugünün gençlik hareketinin (ortak güçsüzlüğün zorlayıcı etkisi altında da olsa) birlikte iş yapabilme pratiklerinin sağladığı olumlu zemini bunun bir ilk olanağı ve hareket noktası sayabiliriz. Ve nihayet buna, gençlik dışındaki birçok kesimde halen varolan birleşik örgüt pratiklerini örnek olarak gösterebiliriz. Elbetteki işçi sınıfını ya da kamu çalışanlarını, dolayısıyla onların sendikal örgütlerini gençlikle ve gençlik örgütlenmesiyle bir tutma yoluna gidemeyiz. Fakat buna rağmen şu açık olguya kuvvetle işaret edebiliriz: Bugün gençlik dışında neredeyse her kesimin birleşik bir kitlesel örgütlenmesi var ve farklı siyasal akımlar, kendi aralarında zorlu i mücadeleler de yürüterek, bu örgütler içinde birlikte kalabiliyor, çalışabiliyorlar. İşçi sınıfı içinde, kamu çalışanları içinde, mimar-mühendis odaları içinde, hukukçular içinde ya da örneğin tutuklu aileleri dayanışma örgütleri içinde birlikte çalışabilen sol siyasal akımlar neden bunu birleşik bir gençlik örgütlenmesi içinde de başarmasınlar ki? Geçmişte bunun başarıldığı grlebildiğine göre bugün bu neden başarılamasın? Bunun önünde nesnel mantığa sahip ne türden bir engel olabilir? Ya da grupçu zihniyet ve pratiklerin, bunların olağan hale getirdiği grupçu ve mezhepçi önyargıların, ve nihayet, kendine güvensizliğin dışında ciddi herhangi bir engeli olabilir mi?

Birlik mücadele birlik

Burada şimdilik üzerinde kısaca duracağımız son bir sorun, birleşik gençlik mücadelesi ve örgütlenmesinin gerektirdiği

yapıcı ve geliştirici iç mücadeledir. Birleşik mücadele, eylem ve örgütlenme arayışı ve çabası, hiçbir biçimde farklı konumların ifade ettiği anlamı ve yarattığı sorunları ortadan kaldırmayacağı gibi, bu farklılıklar üzerinden sürekli bir ideolojik mücadele ve tartışmayı da gereksiz kılmaz. Tam tersine, burada ortaya koymuş bulunduğumuz yaklaşım ve çözümlerin başarısı tam da böyle bir mücadeleyi özellikle gerektirir.

Fakat bu çerçevede önemli olan, bu mücadelenin birlikte iş yapma süreci içinde yürütülmesi ve gerisin geri bunu güçlendiren sonuçlar yaratabilmesidir. Biz inanıyoruz ki bu tutum hem mücadeleyi ve hem de ortak çalışmada ve mücadelede devrimci tutarlılığı temsil edenleri güçlendirecektir. Bu tutarlılığı kimler temsil ediyorsa varsın onlar güçlensinler, yeter ki bu süreçten genel olarak gençlik hareketi ve mücadelesinin kendisi de güçlenerek çıkabilsin.

Dolayısıyla mücadelenin güçlenmesi samimi kaygısını güdenler ile mücadelede tutarlılığı temsil ettiklerine inananların, birleşik mücadele ve örgütlenmeye dayalı tutuma içtenlikle ve kararlılıkla destek vermeleri gerekir. Tersinden ise, görüş ayrılıklarını ilerici-devrimci gençlik güçlerinin birleşik eylemi ve örgütlenmesi politikasının önüne bir engel olarak çıkaranlar, ya da güç ve eylem birliğinin ilkeli bir ideolojik mücadeleyle içiçe yürümesinden rahatsız olup birlikte davranmaktan yan çizenler, bu davranışlarıyla mücadelenin genel çıkarlarını temel almadıklarını açığa vurmakla kalmazlar, yanısıra böylece kendilerine, çizgi ve pratiklerine güvensizliklerini de ortaya koymuş olurlar.

Biz, bu zeminin yaratılması durumunda, halihazırda gençliğin politize olmuş kesimleri içinde nispeten ağırlıklı bir yer tutan ve konumuyla gençlik hareketini geriye çekerek bir başka sorun kaynağı haline gelen reformizme de etkili bir darbe vurulacağına inanıyoruz. Reformizm bugünkü etkinliğini, hep vurgulayageldiğimiz genel bazı etkenlerin yanı-

sıra, bugünün gençlik hareketi içinde geleneksel halkçı gruplarca ısrarla sürdürülen zaafly tutum ve davranışlara da borçludur. Birleşik bir mücadelenin ve örgütlenmenin sağladığı uygun zeminde bu zaaflyların en aza indirilmesi, reformist akımların buna dayalı istismarını da önemli ölçüde boşa çıkaracaktır. Böylece mücadelenin sorunları karşısındaki gerçek tutumlar ve mücadele pratiği içindeki gerçek davranışlar, reformist akımları gençlik hareketi içinde yerli yerine oturtacaktır.

***

Gençlik hareketinin sorunları burada sıraladıklarımızdan ibaret değil kuşkusuz. Biz şimdilik en önemli ve öncelikli gördüklerimizi ortaya koymuş olduk. *Ekim*'in gelecek sayısında bu konuya devam edeceğiz ve bunu komünist gençliğin güncel görevleriyle birleştireceğiz.

(*Ekim*, sayı: 239, *Ekim* 2004, başyazı)

Gençlik hareketi ve komünist gençliğin görevleri

Geçen sayımızda yayınlanan ilk bölümde gençlik hareketinin sorunlarını genel bir çerçeve içinde ortaya koymuş, özel olarak komünist gençliğe değil fakat genel olarak ilerici-devrimci gençlik hareketine hitabeden bir değerlendirme yapmaya çalışmış, sorunları olduğu kadar çözüm önerilerimizi de bu aynı genel çerçeve içinde formüle etmiştik. Bu öznel bir tercih olmaktan çok gençlik hareketinin bugünkü sorunlarının ve bunun olanaklı çözümlerinin nesnel niteliğinin gerektirdiği bir tutumdur. Zira sadece sorunlar değil fakat olanaklı çözümler de, bugünün gençlik hareketi içinde yer tutan ilerici-devrimci gençlik güçlerinin tümünü kesiyor. Bu güçlerin doğru devrimci bir çizgide yakın bir işbirliği olmaksızın, hiç değilse görünür gelecekte, birçok soruna gençlik hareketini ilerletecek tatmin edici çözümler bulmak olanaksız değilse bile kolay da değildir.

Fakat bu tutum hiçbir biçimde bugünün gençlik hareketinin

denebilir ki en öncelikli ve temel ihtiyacı olan doğru ve tutarlı devrimci önderlik ihtiyacını ortadan kaldırmaz. Tam tersine, amaçlanan çözümler doğrultusunda mesafe alabilmenin temel önkoşulu olan doğru devrimci çizgi, ancak böyle bir önderlik misyonu ve çabasıyla pratikte bir anlam kazanabilir. Böyle bir çizgiyi ise bugünün gençlik hareketi içinde halihazırda yalnızca komünist gençlik temsil etmektedir ve bu konumunun omuzlarına gençlik hareketinin tümünü kesen özel sorumluluklar yüklemektedir. Komünist gençlik kendi önderlik konum ve misyonunun gereklerini ideolojik-politik ve pratik planda en iyi, en etkin ve sürükleyici tarzda yerine getiremediği sürece, mevcut sorunların çözümü ve gençlik hareketinin sağlıklı bir çizgide ilerletilmesi doğrultusunda anlamlı bir gelişmenin yaşanabileceğini sanmıyoruz.

Böyle düşündüğümüz içindir ki değerlendirmemizin bu ikinci bölümünde gençlik hareketinin sorunlarını daha çok komünist gençliğin temel ve dönemsel görev ve sorumluluklarıyla içiçe ele almak yoluna gideceğiz. Esas olarak komünist gençliğin izlemesi gereken tutum ve üstlenmesi gereken görevler üzerinde duracağız, ama bunu yaparken gerçekte gençlik hareketinin sorunlarına ilişkin görüşlerimizi de ortaya koymayı sürdürmüş olacağız. Tıpkı ilk bölümde, gençlik hareketinin sorunlarını ortaya koyarken, gerçekte her adımda doğrudan ya da dolaylı olarak komünist gençliğin görev ve sorumluluklarını ortaya koymuş olduğumuz gibi. Nihayet bunu son bölümde, komünist gençliğin salt kendi çalışmasının bazı özel alanlarına ve sorunlarına ilişkin bazı görüş ve belirlemelerle birleştireceğiz.

Komünist gençliğin konumu ve misyonu

Komünist gençliğin mücadelenin bütün dönemlerini ve

alanlarını kesen en öncelikli görevi, gençlik içinde proletarya sosyalizminin/işçi sınıfı devrimciliğinin bayrağını yükseltmek, ideolojide, politikada, değerler sisteminde ve nihayet belirleyici bir alan olarak pratik mücadelede bunu layığıyla temsil etmeyi başarabilmektir. Bu başarısızlığı sürece, komünist gençliğin gençlik hareketi içindeki özel konum ve misyonundan söz etmenin herhangi bir anlamı kalmaz ve bu durumda sözünü ettiğimiz önderlik misyonu zaten yerine getirilemez.

Komünist gençlik bu tür bir temsilin halihazırda tüm temel önkoşullarına sahiptir. Partimizin konumu ve toplam birikimi ona bu olanağı fazlasıyla vermektedir. Fakat bunu potansiyel bir olanaktan gerçek bir silaha çevirmek, ancak bunu edinmeye, sindirmeye ve mücadele içinde ete-kemiğe büründürmeye yönelik sistematik bir çabaya bağlıdır. Partinin yakın önderliği ve yönlendiriciliği altında bunu sürekli bir çaba içinde edinmek komünist gençlik için temel önemde bir sorumluluktur.

Komünist gençlik bunu layığıyla başarmak zorundadır; zira ancak bu taktirde mücadelenin omuzlarına yüklediği görev ve sorumluluklara başarıyla yanıt verebilir; ancak bu takdirde, mücadelenin içinde ve kitlelerin gözünde kendisiyle tüm diğer burjuva ve küçük-burjuva akımlar arasındaki belirgin dünya görüşü, politik çizgi ve değerler sistemi farkını ortaya koyabilir. Bu ikincisi, komünist gençliğin tüm öteki burjuva ve küçük-burjuva sol akımlar ile kendi arasındaki belirgin farka göstermesi gereken özen, bugün gençlik içinde önemli bir sorun alanı olarak durmaktadır karşımızda. Birlikte iş yapma zorunluluğu mücadelenin ve dolayısıyla politizasyonun son derece geri koşullarıyla da birleşince, kitlelerin nispeten ileri kesimlerinin gözünde bile, sol eğilimli gençlik akımları bir bütün olarak algılanabilmektedir. Tersinden ise, kendi başına yürüme güç, irade ve olanaklarından yoksun bulunan, ancak birbirlerine tutunarak kitlelerin karşısına çıka-

bilen sol gençlik grupları, kendi farklı konumlarının ifadesi ayrımları çoğu durumda bir yana bırakabilmektedirler. Ve bu hiç de mücadelenin genel çıkarlarını gözeten olumlu bir birlik kaygısından değil, fakat ayırım çizgilerine ilişkin kimlik ve kavrayış zaafiyetlerinden kaynaklanan bir tutumdur. Nitekim biz çoğu durumda bunun ölçsüz bir grupçuluk ve ilkel bir grup reklamcılığı ile elele gittiğini de biliyoruz. Yani burada, geleneksel küçük-burjuva akımlarda görmeye alışık olduğumuz o ilkesiz liberalizm ile mezhepçi sekterlik içindedir.

Demek ki burada sözkonusu olan gerçekte tümüyle iki farklı durumdur. Komünist gençlik, temsil ettiği farklı dünya görüşü ve politik sınıf kimliği ile bunun ürünü olan politik çizgi ve değerler sistemi sorununu önemsemeli, buradan kaynaklanan farklı konum ve kimliğinin tüm öteki küçük-burjuva sol akımlarla karışmasına/karıştırılmasına karşı belirgin bir hassasiyet göstermeli, kendi kimliğini tüm öteki akımlardan özenle ayrı tutmalıdır. Ama tam da bu kendine özgü konumunun gerektirdiği bir özel sorumlulukla, her türlü grupçuluktan, küçük hesapçılıktan, mücadelenin ortak çıkarlarına zarar veren tutum ve davranışlardan özenle kaçınmalı, tam tersine, birleşik bir devrimci gençlik hareketi geliştirmenin önceliklerini ve çıkarlarını her türlü grupçu ve dar görüşlü hesapların üstünde tutarak, gençlik hareketi içinde örnek bir tutum sergilemelidir. Bu iki davranış arasında da diyalektik bir birlik, bir konum ve tutum tutarlılığı vardır.

Biz genel olarak devrimci değil, fakat komünist devrimcileriz. Bizim devrimciliğimiz tutarlı bir dünya görüşüne dayanmakta ve belirgin bir sınıf niteliği taşımaktadır. Partimizi devrimci ve reformist kanatlarıyla geleneksel solun tüm öteki parti ve gruplardan ayıran temel önemde bir konum ve kimlik farkıdır bu ve buna zorlu bir mücadele içinde ulaşılmıştır. Bu fark hiç de etikete değil, fakat tümüyle dünya görüşüne, politik kavrayışa ve pratik davranışa dayalıdır. Üzerinde

titremenin önemi de buradan gelmektedir. Ayrım çizgilerini açık seçik olmasına özen göstermek, genel bir devrimci s y-lem ve pratik içinde kendine özgü kimliğimizin kararmasına izin vermemek, tam da komünist gençliğin gençlik hareketi içinde yerine getirmesi gereken özel önderlik rolüyle sıkı sıkıya bağlantılıdır. İlkinde ne denli özenli ve tutarlı davranılırsa, mücadele ilişkilerine ve gereklerine ilişkin bu ikinci alanda da o denli başarılı olunabilir. Komünist gençlik kendine özgü konumunu, bunun tüm öteki sol siyasal akımlardan farkını anlamaz, sindirmez ve gerekleri doğrultusunda üzerine düşenleri yerine getirmek için yeterli çabayı ortaya koymazsa eğer, zaten gençlik hareketi içinde herhangi bir özel önderlik rolü de oynayamaz.

Konum ve kimlik farkı, bu çerçevede önderlik misyonu, komünist gençliğin önüne ideolojik ve pratik mücadele cep-helerinde önemli görevler koymaktadır. Gençlik alanında her türden burjuva gerici akıma karşı çok yönlü bir mücadele temel önemde bir ihtiyaçtır. Devrimci bir gençlik hareketi geliştirme sorunu bundan ayrı düşünülemez. Gençlik içindeki gündelik çabanın çok temel ve organik bir boyutudur bu. Bu nedenle üzerinde çok özel olarak durmayı gerektirmez. Biz burada bundan çok, sol hareketin kendi iç bünyesinde burjuva ve küçük-burjuva sosyalizminin temsilcisi akımlara karşı mücadele ve elbette öncelikle ve özellikle ideolojik mücadele üzerinde durmak istiyoruz. Bu mücadele gerekli ve zorunludur, zira politik ve örgütsel cephedeki görevlerin başarıyla yerine getirilmesi bu mücadeleyle sıkı sıkıya bağlantılıdır.

Sol saflarda ideolojik mücadele ile kısır grupçu çekişmeler çoğu kez birbirine karıştırılmakta, bu ikincisinden kaçınmak adına birincisinin gerekleri bir yana bırakılabilmekte, ya da bırakmayı gerektirdiği sanılmaktadır. Oysa ilkelere dayalı sistemli bir ideolojik mücadele, ilişkileri bozan ve güçleri

parçalayan kısır çekişmelerden tümüyle farklıdır ve gerçekte her zaman, mücadelenin sağlıklı ve başarılı bir biçimde ilerletilmesine hizmet eder. Bu nedenle bu mücadeleye gerekli önem verilmeli, temel konulardan gündelik sorunlara kadar mücadelenin sağlıklı bir çizgide ilerletilmesini ve başarısını ilgilendiren herşey eleştiri, tartışma ve mücadele konusu yapılmalıdır. Yayın organlarından birim ve alanlardaki özel zeminlere ve araçlara kadar tüm olanaklar amaca uygun biçimde bu doğrultuda kullanılmalıdır.

Çok uzun yıllardan beri gençlik hareketi saflarında bu türden bir düşünsel canlılık, tartışma ve ideolojik mücadele kültürü olmadığı için bu sorun özellikle önemlidir ve komünist gençlik kendi cephesinden bunun üzerine gitmeli, bu türden tartışmaları ve düşünsel mücadeleleri zorlamalıdır. Bu tartışmalar ve mücadeleler için özünde toplumun, devrimin ve akmakta olan mücadelenin temel ve güncel sorunlarına ilişkin olacağı için, başarılabildikleri ölçüde gençlik hareketinin düzeyini yükseltmek gibi son derece önemli bir amaca hizmet etmiş olacaklardır. Soldaki düşünsel ilgisizlik (temelinde teoriye ilgisizlik var ve sol siyasal akımlar payına ideolojik zayıflığın/belirsizliğin bir yansımasıdır bu) ve kısırlık, yazık ki olduğu gibi gençliğe yansımakta, toplumun genç aydın potansiyelini temsil eden, etmesi gereken öğrenci gençliğin bilinçli kesimi sayılan ilerici-devrimci öğrenci hareketi bu konuda solun ortalamasını aşan herhangi bir düzey sergileyememektedir. Bundan dolayıdır ki geleneksel sola egemen zaaf, hatalı tutum ve alışkanlıklar, düşünsel yavanlıklar olduğu gibi gençliğe yansımakta ve gençlik hareketinin ayağına dolanmaktadır. Bu son vurgudan da anlaşılacağı gibi, düşünsel ilgi, tartışma ve mücadeleler tam da devrimci gençlik hareketinin sağlıklı bir çizgide ilerletilebilmesi ihtiyacının ayrılmaz bir parçasıdır.

Komünist gençlik sol hareketin yakın geçmişiyle teorik

ve pratik bir hesaplaşmanın ürünü bir siyasal akıma mensup olma açık üstünlüğüne sahiptir. Bu, kendini açık seçik bir ideolojik-politik çizgi, tutarlı bir devrimci sınıf programı, sağlam değerler sistemi ve nihayet pratik tutarlılık olarak somutlamış, sınıf hareketiyle birleşme sürecinde günden güne mesafe alan devrimci bir partide ete-kemiğe bürünmüştür. Tüm bu üstünlükleri gençlik hareketinin durumuna ve sorunlarına ilişkin açıklıklara dayalı üstünlük de birleştirdiğimizde, komünist gençliğin neden her alanda ve özel olarak da düşünsel alanda gençlik hareketi içinde öncü ve sürükleyici bir rol oynaması gerektiği kendiliğinden ortaya çıkar. Komünist gençlik bu rolü halihazırda başarıyla oynamakta ve yakaladığı gelişme çizgisiyle partiyi gençlik alanında günden güne daha etkin bir güç haline getirmektedir. Partinin gençliğe yönelik tüm çabası ise bu başarıyı yeni düzeylere çıkarmaktır. Bu çaba parti için stratejik önemdedir; zira bu ülkenin yakın tarihinde çok özel bir yer tutmuş ve büyük bedeller ödemiş devrimci gençlik hareketinin son kırk yıldır en temel ihtiyacı gerçek bir devrimci sınıf önderliği olagelmiştir ve partinin gençlik çalışmasına ilişkin perspektifi işte bu ihtiyacı artık nihayet somut olarak karşılayabilmek ve bunu süreklileştirmektir. Bu doğrultudaki her başarı gençlik hareketi ile devrimci sınıf hareketi arasında kurulmuş bir köprü olacak, böylece sınıf hareketine gençlik gibi dinamik bir kesimi yedek bir güç olarak kazandırırken, tersinden de devrimci gençlik hareketini yıllardır özlemini duyduğu sağlam sınıfsal önderliğe kavuşturmuş olacaktır.

Belirtmeye gerek yok ki, bütün bunlar aynı zamanda partinin gençlik çalışmasının stratejik çerçevesini ve amacını da ortaya koymaktadır. Komünist gençlik de gençlik mücadelesi içindeki yerine ve misyonuna bu stratejik çerçeve ve amaç üzerinden bakmak durumundadır.

Gençlik hareketi ve siyasal akımlar

12 Eylül karşı-devrimi sonrasında toplumun genelinde olduğu gibi gençlik cephesinde de epeyce şeyin değiştiği, geniş gençlik kitlelerinin eski ilerici duyarlılıklarından önemli ölçüde koptukları/koparıldıkları bir gerçektir. Bu olgunun bir uzantısı olarak, bugün her biçimiyle gerici burjuva ideolojisi ve kültürü gençlik kitlelerini etkisi altında tutmaktadır. Bunun da ötesinde, hemen tüm burjuva gerici akımlar, toplumdaki genel etki ve ağırlıklarına bağlı olarak gençlik kitleleri üzerinde de siyasal bir etkiye sahiptirler. Bu etki gerici akımların bir kısmı için somut bir gençlik çalışmasına dayanmasa, dolayısıyla dolaysız bir politik-örgütsel ilişki anlamına gelmese bile yine de onlar hesabına olgusal olarak vardır. Apolitik ve ilgisiz görünen geniş gençlik kesimleri gerçekte, edilgen bir konum ve tutum üzerinden de olsa önemli ölçüde bu etkinin nesnesidirler.

Gençlik cephesindeki mücadele, gençlik kitlelerini siyasal mücadeleye ve giderek devrime kazanmaya yönelik tüm çaba, temelde ve esası yönünden zaten her biçimi ve görünümüyle bu burjuva gerici ideolojik ve politik etkiyi kırmaya yöneldiği için, sorunun bu yanı üzerinde burada özel olarak durmamız gerekmiyor. Gençlik hareketinin sorunları çerçevesinde bizim için önemli olan, öncelikle gençlik hareketi içinde sol, devrim ya da sosyalizm adına politik çalışma yürüten akımlarıdır. Bunlar şoven milliyetçiliği ve ordu yardakçılığını bayrak edinmiş kemalist-milliyetçi gruplardan Kürt burjuva milliyetçilerine ve her biçimiyle küçük-burjuva sol akımlara kadar geniş bir yelpaze oluşturmakta, bugünün gençlik hareketi içinde şu veya bu ölçüde bir yer tutmaktadırlar.

Bu geniş gruplar yelpazesini ele alırken özellikle dikkat etmemiz gereken temel bir nokta, grupsal oluşumlar olarak

kendi aralarında büyük bir parçalılık gösteriyor olsalar bile, gerçekte onları belli akımlar olarak sınıflamak ve bu esasa ilişkin kimlik üzerinden ele almak gerektiğidir. Örneğin hangi grupsal/partisel kimlik altında kendilerini gösterirlerse gösterirler, sol bir iddia ve aldatıcı bir anti-emperyalist söylemle gençlik kitleleri karşısına çıkan ve gençlik hareketi içinde yer tutmaya çalışan kemalist-milliyetçi gruplar temelde aynı olan gerici burjuva milliyetçi akımın farklı görünümlerinden öte bir şey değildirler. Emperyalizme karşı mücadeleyi burjuva milliyetçiliği sınırları içinde ele alıp alabildiğine daraltan ve yozlaştıran, mevcut statüko ve ilişkilerin korunmasına indirgeyen, “milli devlet”i sahiplenme adına burjuva sınıf devletini ve onun belkemiği olarak düzen ordusunu tapınma ölçüsünde savunan, bu arada bunu azgın bir şovenizm ve Kürt düşmanlığı ile de birleştiren, bu temel üzerinde geleneksel faşist akımla aynı safa düşebilen ve gelinen yerde bunu bilinçli bir politika olarak da benimseyen bu akım, bu konumu ve politik tutumuyla artık tümüyle karşı-devrimci niteliktedir ve gençlik hareketinin önünde aşılması gereken bir engel olarak durmaktadır. İP, devlet güdümlü karanlık Türksolu çevresi ve kemalist söylemli sosyal-demokrat gençlik grupları bu kapsama girmektedir.

Bu akımın öteki gerici burjuva akımlardan ayıran ve burada gençlik hareketi ile bağlantılı olarak ele almamızı gerektiren özgünlüğü, onun gençlik kitlelerinin karşısına sol, anti-emperyalizm ve hatta İP örneğinde görüldüğü gibi bir ölçüde sosyalizm adına çıkabilmesidir. Bu özgün konum bu akımlara karşı mücadelenin daha etkili, fakat yine de daha dikkatli verilmesini gerektirir. Bu mücadele daha etkili olmak zorundadır; zira onlar gerici-burjuva konum ve kimliklerini sol ve anti-emperyalist temalar arkasına gizlemekte, böylece sıradan kitleler karşısında aldatıcı bir inandırıcılık kazanmakta, onları bu çerçevede etkileyebilmektedirler. Daha dikkatli

olmak zorundadır; zira tam da büründükleri aldatıcı kimlik ve kullandıkları demagojik söylem, onlara gerçekte ilerici-devrimci gençlik hareketinin bir parçası olarak kazanılması gereken bazı güçler kazandırmaktadır. Dolayısıyla bu akıma karşı etkili bir ideolojik-politik mücadeleyi bu akımın etkisi altındaki gençlik güçlerine karşı daha dikkatli, yerine göre daha esnek bir tutumla birleştirmek, bunun gerektirdiği özeni göstermek gerekir. Bu son uyarı somut duruma ve dolayısıyla mücadelenin pratik alanına yöneliktir. Yine de aslolanın siyasal konumlar olduğunu, bu grupların gençlik içindeki uzantılarına karşı tutumun da bu çerçevede olması gerektiğini vurgulamak istiyoruz. Sırtını orduya ve devlete dayanmış olmanın şımarıklığı ve saldırganlığı ile hareket edebilen bu gruplarla ilişkide provokasyonlara gelmemek, fakat zaafiyet ifadesi olarak algılanabilecek yumuşak ve ikircikli tutumlardan da uzak durmak gerekir. Yakın geçmişte yaşanan bazı olaylar (Ankara'da İP ve İstanbul'da Türksolu saldırganlığı) komünist gençliğin bu konuda genel çizgiler içinde doğru davrandığını göstermiş bulunduğu için bu sınırlarda söylemiş bulduklarımız ile yetinmek istiyoruz burada.

İdeolojik olarak bu akımla kesişen yanları bulunan ve dolayısıyla onlarla ilişkide belirgin biçimde zaaf gösteren bazı reformist sol gruplar dışında tutulursa, bugün ilerici-devrimci gençlik grupları arasında bu akıma karşı politik tutumda bir ortaklığın bulunması olumlu bir durum ve imkandır. Fakat genel politik nitelemedeki bu ortaklığın, bu akımlara karşı pratikte de isabetli ortak tutumlar anlamına gelmediğini yaşananlardan biliyoruz. Geleneksel küçük-burjuva akımlar birçok konuda olduğu gibi bu konuda da sorunu tek boyutlu ve biçimli ele almaya fazlasıyla yatkındırlar. Bu ise yakın geçmişte yaşanan bazı örneklerde olduğu gibi gençlik hareketi için bir zaafiyet alanına dönüşebilmektedir. (İdeolojik mücadele ve politik teşhir ve tecrit yerine, ne pahasına olursa olsun

şiddet, gerçekte bu akımların yarattığı provokasyonların tuzağına düşmek ve bu arada geniş gençlik kitleleri karşısında tartışmalı duruma düşmek demektir.)

Gelinen yerde özgün bir konuma yerleşmiş bulunan bir başka gençlik akımı ise liberal burjuva bir çizgiye kaymış bulunan Kürt milliyetçiliğidir. Kürt hareketi, ulusal hareket olmanın da getirdiği bir özgünlükle bugün bünyesinde son derece heterojen eğilimler barındırmakta ve bu, devrimci eğilimlerden Amerikancılığa kadar geniş bir iç yelpaze oluşturmaktadır. Fakat halen hareketi sürükleyen ve belirleyen, teslimiyet ve düzenle bütünleşme çizgisine oturmuş Kongra Gel'dir ve bu parti artık liberal çizgide milliyetçi bir burjuva partisidir. Yani Kürt hareketi bugün artık geçmişteki devrimci kimliğini tümünden yitirmiş, liberal milliyetçi çizgide düzen içi bir burjuva akıma dönüşmüştür. Fakat bu olgusal gerçek, ilkin bu akımın haklı ve meşru bir temele sahip bazı ulusal istemlerle hareket ettiği ve bu çerçevede, tümüyle karşı-devrimci olan ezen ulusa mensup liberal ya da kemalist burjuva akımlardan farklı olarak, liberal nitelikte de olsa demokratik muhtevalı bir hareketi temsil ettiği; ve ikinci olarak da, partisel düzeyde sözkonusu yeni kimlik oturmuş bulunmakla birlikte, heterojen bileşimli ve büyük ölçüde alt sınıflara dayalı taban kitlesi için bunun henüz bütünüyle böyle olmadığı gerçeğini gözden kaçırmamıza yolaçmamalıdır.

Bu özgün konumun gerektirdiği politik tutuma gelince, yapılması gereken; emperyalizm ve Türk burjuvazisi ile uzlaşmaya ve giderek birleşmeye dayalı egemen çizgiye karşı etkili bir mücadele yürütmek, fakat öte yandan haklı demokratik istemleriyle gençlik hareketi içinde kendini gösterdiği ölçüde, Kürt gençlik hareketiyle olanaklı sınırlar içinde güç ve eylem birliğine açık olmaktır. Bu güç ve eylem birliği bize hiçbir biçimde Kürt hareketinin bugün edindiği yeni konum ve kimliği unutturmamalı, bunun gerektirdiği ideolojik

ve politik mücadele görevlerini zayıflatmamalı, ve nihayet, alt sınıflar Kürt gençliğini dolaysız olarak devrim ve sosyalizm mücadelesine kazanmak asli görevinden alıkoymamalıdır.

Bunun bir uzantısı olarak, bugün Kürt halkının meşru istemlerine karşı duyarlılık adı altında teslimiyetçi Kürt hareketinin kuyruğundan ayrılamayan ve birçok durumda onun politikasına dolgu malzemesi olan bazı küçük-burjuva sol grupların bu tutumuna karşı da ilkeli bir ideolojik mücadele verilmelidir. Bu kuyrukçu politika sık sık devrimci gençliğin güç ve eylem birliğini zaafa uğrattığı için sözkonusu mücadele özellikle önemlidir.

Bugünün gençlik hareketi içinde bir biçimde yer tutan bu iki özel akımı bir yana bırakarak geleneksel sol siyasal akımlara geçiyoruz. Görünüşe bakılırsa bugün gençlik alanında çok sayıda sol grup faaliyet göstermekte, solun parçalı yapısı olduğu gibi gençlik hareketine de yansımaktadır. Bu parçalı yapı bir gerçek olmakla birlikte, temel ideolojik-politik konular ve kimlikler üzerinden baktığımızda, gerçekte solun genelinde olduğu gibi gençlik içinde de başlıca üç ana akımla karşı karşıya olduğumuzu görürüz. Bunlar, burjuva sosyalist akımın temsilcisi olarak reformist sol gruplar, küçük-burjuva sosyalizminin temsilcisi olarak devrimci-demokrat gruplar ve nihayet proletarya sosyalizminin temsilcisi olarak komünistlerden oluşmaktadır. Partimizin bu akımların oluşum süreçleri ve temel özellikleri üzerine kapsamlı değerlendirmeleri bulunduğu için burada bunları ayrıca ele almak bir ihtiyaç değildir (Fakat bu akımları ideolojik-sınıfsal şekillenişleri, tarihsel evrimleri ve bugün gelmiş buldukları yer yönünden iyi tanımak ve dolayısıyla pratik ilişkilerde hata yapmamak için bu akımlara ilişkin parti değerlendirmelerini döne döne incelemek komünist gençlik için her zaman bir ihtiyaçtır).

Burada bizi ilgilendiren, komünist gençliğin sayısız grup karmaşası içinde boğulmayıp bu çok sayıda grubun her birini

her zaman mensup bulunduğu ana akım üzerinde değerlendirmeye özen göstermesi, ideolojik mücadelede olduğu gibi pratik mücadelenin akışı içinde bu gruplara ilişkin olarak karşılaştığı sorunlara da bu temel gerçeğin ışığında bakmayı başarabilmesidir. Buna özen gösterdiği ölçüde bu grupların gerçeği konusunda yanılısamalara düşmekten büyük ölçüde kurtulacak, pratik mücadelenin karmaşık akışı içinde onlarla ilişkilerinde düşebileceği hataları en aza indirecektir. Elbette burada sözkonusu olan genel bir sınıflamadır ve bu, bu sınıflamalar içine giren her bir grubu olduğu kadarıyla kendi özgünlüğü içinde kavramamızı, mücadele sürecinin akışı içinde bunun gerektirdiği özgün tutumları göstermemizi gereksiz kılmaz; tam tersine, bunu sağlıklı bir genel çerçeve içinde yapma olanağı sağlar bize.

Reformist sol akım sözkonusu olduğunda göz önünde tutulması gereken önemli bir nokta, geleneksel sosyal-reformist hareketin bugüne uzantısı olanlar (TKP vb.) dışında kalan reformist grupların büyük ölçüde dünün devrimci akımlarının karşı-devrim süreçlerinin tasfiyecı basıncı altında eski konum ve kimliklerini yitirmesiyle oluşmuş olmaları gerçeğidir. Bu özgün durum, ortaya çelişkili bir olgu çıkarmaktadır. Dünün devrimci akımları olarak bu gruplardan bazıları bugün hala da yer yer belli bir devrimci söylem kullanabilmekte; oysa gerçekte, dün devrimci bir konumdan savundukları bir davayı bugün artık tümüyle terketmiş olmanın ikiyüzlülüğünü ve dejenerasyonunu yaşamaktadırlar. Devrimci söylemleri kullanmaları mücadeleye gerçekte hiçbir şey katmamakta, tam tersine, devrime samimiyetle yönelen güçlerin bir kısmı için aldatıcı bir tuzağa dönüşmektedir. Bu olgu gençlik sözkonusu olduğunda özellikle belirgindir ve bu nedenle gençlik hareketini sorunları ele alınırken özellikle gözönünde bulundurulmalıdır.

Somut olarak bakıldığında, bugünün reformist akımı ile devrimci konum arasındaki fark, temelde devrim ile reform

farklılığının bir ifadesidir. Fakat bu farklılığın gençlik güçleri saflarında da bu kadar kesin bir biçimde yansıdığını, örneğin reformist gençlik grupları saflarındaki birçok gencin devrim yerine reforma dayalı bir mücadele safı seçtiğini söylemek o kadar kolay değildir. Bu aynı olgunun gençlik dışı kesimler için de bir ölçüde geçerlilik taşıdığı söylenebilse bile, bunun gençlik alanındaki anlamı yine de tüm öteki kesimlerden farklıdır. Söylemde hala da devrim ve sosyalizmi savunur görünen reformist akımlara belli gençlik güçlerinin yönelişinde bir inanmışlık ve samimiyet de vardır. Bu yöneliş sonrasında reformist akımlar bu güçleri büyük ölçüde kendilerine benzetip onlardaki samimi devrimci ruh ve heyecanı törpüleseler bile, bu ancak zamanla olabilmektedir. Bu gerçek gençlik hareketinin sorunları ele alınırken gözönünde bulundurulmalıdır. Devrimci çizgide bir kitlesel gençlik hareketi geliştirmenin sorunları çerçevesinde reformist akımların denetimindeki gençlik güçlerini de içerecek şekilde bir ilerici-devrimci gençlik kesiminden sözetmemizin ve bu toplam güce dayalı bir mücadele ve örgütlenme çizgisi savunmamızın gerisinde, gençlik hareketine özgü bu durumun da belli bir payı vardır.

Fakat bu hiçbir biçimde genel olarak reformist akıma karşı çok yönlü ideolojik-politik mücadelede gösterilmesi gereken açık, kesin ve kararlı tutumu zayıflatmamalıdır. Tam tersine, bu akımların tabanına karşı göstereceğimiz esnekliğin kendisi, ancak bizzat bu taban üzerinden yansıması da dahil reformist ideoloji, politika ve pratiklere karşı kesin ve kararlı bir mücadeleyle birlikte bir anlam kazanır ve sağlayabileceği esas yararı da böylece sağlar. Reformizm bugün gençlik hareketi için ciddi bir sorun kaynağıdır. Zira bu akım, gençlik kitlelerinin düşürülmüş bulunduğu geri konum üzerinden politika yapmakta, bu gerilikten yarar ummakta, bu ise geriliği, apolitizmi ve edilgenliği süreklileştiren bir rol oynamaktadır. Bu nedenle devrimci çizgide kitlesel bir gençlik hareketi

geliştirebilmenin temel gereklerinden biri, bu liberal ve kuyrukçu akıma karşı ilkeli, kararlı ve kesintisiz bir mücadele yürütmektir.

Yakın zamana kadar reformist sol akımların gençlik içinde nispi bir etki ve ağırlığa sahip olduklarını söyleyebiliriz. Gelinecek yerde durum artık böyle değildir. Son birkaç yıldır reformist akım gençlik içinde belirgin biçimde güç kaybetmektedir. Devrimci hareketin farklı gelişmelerin etkisi altında hızla güç kaybettiği bir ortamda, bu zaafiyet durumu neredeyse kendiliğinden bir biçimde reformist akımlara geçici bir güçlenme alanı yaratmıştı. Fakat gençlik hareketi içinde istikrarlı ve etkin bir çalışmadan yoksun olan reformist sol grupların bu geçici olmaya mahkum durumu korumaları için bir neden yoktu. Nitekim son yıllarda süreklileşmiş bir eğilim olarak sürekli güç kaybetmeleri de bunu göstermektedir.

Fakat bunun gençlik hareketinin gelişimi için kendi başına çok rahatlatıcı bir zemin yarattığı da söylenemez. Zira somutta reformist gruplar güç kaybetse de, bir ideolojik-politik eğilim ve sola eğilimli öğrenci kitlelerine hakim ruh hali olarak reformizmin gençlik hareketi içindeki ağırlığı sürmektedir. Bu, gençlik hareketindeki genel geriliğin, sola eğilimli gençlik kitlelerindeki edilgenliğin, toplumdaki genel atmosfere de bağlı olarak mücadeleden uzak durmanın yine kendiliğinden yarattığı bir sonuç ve olgudur. Üstesinden gelebilmenin en etkili yolu ise, hareketin pratik gelişimini hızlandırmaktan, tüm olanakları ve fırsatları bu doğrultuda seferber etmekten, edilgenliği kırmanın yaratıcı yol ve yöntemlerini bulmaktan geçmektedir.

İdeolojik ve sınıfsal şekillenmesiyle küçük-burjuva devrimci demokrat bir çizgide bulunan akıma geçiyoruz. Büyük ölçüde yakın geçmişin öğrenci hareketi içinde şekillenen ve yakın zamana kadar en önemli kadrosal güçlerini hala bura-

dan devşiren bu akıma mensup gruplar, bugün gençlik hareketi içinde alabildiğine daralmış küçük çevrelerce temsil edilmektedirler ve dahası gelinen yerde artık herhangi bir gelişme dinamizmine de sahip değildirler. Herşeyden önce bunun temel önkoşullarından yoksundurlar. Genel planda dayandıkları ideolojik-programatik temel çöküntü halindedir. Taraftarı oldukları parti ve gruplar geçmiş çizgilerini bugün eski açıklıkla savunamamakta, ama yıllar geçip gittiği halde yerine birşey de koyamamaktadırlar. Daha çok gündelik politikayla ve genel geçer bir devrimci propaganda söylemiyle süreci götürmeye çalışan bu gruplar, gençlik içinde bu kadarını bile başarmakta çoktandır zorlanmaktadırlar. Gençlik hareketi için dönemsel politika bile üretememekte, gençlik hareketinin gerçek sorunlarıyla ve ihtiyaçlarıyla ilgilenmemekte, fakat buna rağmen gençlikten çok şey bekler görünmektedirler.

Açık ve net bir dünya görüşünden, bunun ifadesi bir teorik temel ve programdan yoksun olan bir akımın bu haliyle karşılaşacağı kaçınılmaz akıbet, kendiliğindencilik ve olayların ardından günü kurtarma kaygısına dayalı bir sürükleniştir. Bunu kaba bir grupçuluk ve ilkesiz bir faydacılık tamamlamaktadır. Genelde olduğu gibi gençlik hareketi içinde de geleneksel küçük-burjuva akımların durumu tamı tamına budur. Akıl almaz tutarsızlıkların, kronikleşmiş hatalı davranışların, düşünsel ilgisizliğin, gençlik hareketine ilişkin olarak üç gün sonrasına bakma sorumluluğu ve yeteneğinden yoksunluğun, “öncü” sekterlikten kuyrukçu sürüklenişe gidip gelmelerin, her yeni hareketlenmede yaşanan aşırı iyimserlikten geçici duraklamalarda hızla karamsar bir ruh haline ve pratik edilgenliğe geçişin, sayınakla bitmez daha bir dolu tutarsızlığın gerisinde hep bu vardır. Devrimci bir programı ve stratejisi olmayan bir akımın, hele de zor ve sabırlı bir çalışma gerektirdiği bir durumda, gençlik hareketine yönelik elle tutulur bir devrimci politika geliştirebilme şansı zaten olmaz, nitekim

halihazırda yoktur da.

Geleneksel küçük-burjuva devrimci demokrat akımın genel planda artık kendileri tarafından bile kanıksanan yapısal zafiyetleri yazık ki gençlik hareketi alanına daha da kötü bir biçimde yansımakta ve gençlik hareketine bir çıkış hazırlama çabalarını iyice zora sokmaktadır. Zira bu zorlu çaba herşeyden önce bilinç açıklığı, hareketin sorunlarına ve bunun çözümlerine ilişkin açık bir değerlendirme, ve nihayet, ortaya konulacak çalışmada ve yürütülecek mücadelede buna dayalı bir istikrar, tutarlılık ve ısrar gerektirir. Gençlik güçlerinin ortak bir çizgide birleşmesini kolaylaştıracak, dolayısıyla birleşik ve örgütlü bir devrimci gençlik hareketininin gelişimini hızlandıracak olan da budur. Fakat halihazırda olmayan da yazık ki budur. Alabildiğine daralmış bir zemin içinde amaçsızca, en fazla günü kurtarmak kaygısıyla dönenip durmanın gerisinde de bu, yani perspektifsizlik ve politikasızlık var. Bunun olmadığı yerde ise, ya olayların da itmesiyle pratik sağduyu zaman zaman birlikte iş yapma olanağını kolaylaştırmakta, ya da çoğu durumda olduğu gibi aşırı sorumsuzluk ve sürükleniş bu akıma mensup grupların alışılmış davranış tablosu haline gelmektedir.

Geleneksel sol akımlara ilişkin bu kısa değerlendirme ve gözlemler, gençlik çalışması ve mücadelesi içinde karşılaştığımız sorunları ve güçlükleri doğru değerlendirebilmek ve herşeye rağmen başarıyla aşabilmek için gözönünde bulundurulmalıdır.

**Gerektiğinde kendi başına fakat olanaklı
olduğunca en geniş güçlerle...**

Bugün partinin gençlik hareketinin durumuna ilişkin bir değerlendirmesi ve buna bağlı olarak ortaya konulmuş bir politikası var. Komünist gençliğin güncel görevi bu politikayı

hayata geçirmeye kilitlenmek, başarısı için azami çaba sarfetmek, bu başarıyı güvenceleyebilmek için her türlü araçtan, olanaktan ve fırsattan zamanında ve en iyi biçimde yararlanabilmektir. Hedef birleşik, kitlesel ve örgütlü bir devrimci gençlik hareketi yaratmaktır. Belirlenmiş politika temelde buna yöneliktir, doğruluğunu olduğu kadar başarısını da sınyayacak olan budur.

Hiçbir pratik adım ya da önceliğin önüne koymaksızın, tersine, tam da pratik çalışma ve mücadeleye paralel olarak ve onunla içiçe, dahası pratik deneyimin yarattığı açıklıklardan da yararlanarak, bu politikayı gençlik hareketi içinde tartıştırmak ve olgunlaştırmak, başarının önkoşullarından biridir. Biz gençlik hareketinin durumuna ve sorunlarına, bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerine ilişkin olarak ortaya konulmuş her düşünceye önyargısızca yaklaşılmaya, onu irdelemeye ve tartışmaya hazırız. Fakat aynı tutumu ciddiyet ve sorumluluk sahibi, böyle olduğunu düşünen ve savunan tüm öteki çevrelerden de bekleriz. Bu karşılıklı olarak yapılmak zorundadır, zira gençlik hareketinin içinde bulunduğu kısır döngüden bir an önce çıkmaya şiddetle ihtiyacı vardır ve bu da ancak ortaklaştırılmış politik müdahalelerle olabilir. Politik müdahale ise politika, sorunlara ve çözümlere ilişkin politik açıklık demektir. O halde herkes konuya ilişkin ne düşünüyorsa ortaya koymalı ve ortaya konulanları da önyargısızca tartışmalı, dahası bunu, politik müdahaleyi ve çözüm sürecini asgari sınırlarda olsun ortaklaştırmak üzere yapmalıdır. Bu ise öncelikle bugüne kadar yapılagelen grupçu ve mezhepçi alışkanlıkları terketmeyi, bu çerçevede oluşturulmuş sözde çözüm reçetelerini bir yana bırakmayı, sorunlara olduğu kadar çözümlere de gençlik hareketinin tümü ve genel ihtiyaçları üzerinden bakmayı, politik ve örgütsel çözüm önerilerini de bu çerçevede ortaya koymayı gerektirir.

Grupçuluğu kimlik edinmiş ve gerçek sorunlar yerine dar

grupsal ihtiyaçları temel kaygı haline getirmiş geleneksel gençlik çevrelerinin buna kolay yanaşmayacağı kesin olduğuna göre onları buna zorlamak da ciddi bir mücadeleyi gerektirir. Bu mücadele verilmeli ve bu tartışma her yolla zorlanmalı, mücadelenin zorlamasıyla ortaya çıkan birlikte iş yapma sürecinin ortamından olduğu kadar deneyimlerinden de bu amaçla en iyi biçimde yararlanılmalıdır.

Gençlik çevrelerini böyle bir tartışmanın ve giderek pratik çözüm sürecinin içine çekme çabası gösterilirken komünist gençliğin özellikle dikkat etmesi gereken temel noktalardan biri, parti tarafından belirlenmiş olsa bile, gençlik hareketinin sorunlarına ve olanaklı çözümlerine ilişkin politikanın, ortaya konulduğu andan itibaren (onu ortaya koyandan bağımsız olarak) artık devrimci gençlik hareketinin tümüne ait olduğu gerçeğidir. Öteki çevrelerin bugün bu politikayı ne ölçüde benimsediklerinden bağımsız olarak, nesnel mantığı ve niteliği ile bu böyledir. Eğer bu politika gençlik hareketinin durumunun nesnel bir değerlendirmesinin ürünüyse, ve daha da önemlisi, şu veya bu partinin öznel ihtiyaçlarını değil fakat devrimci gençlik hareketinin gerçek ihtiyaçlarını hareket noktası olarak alıyor, buna dayanıyorsa, bu durumda belirlendiği andan itibaren bu politika artık devrimci gençlik hareketinin tümüne ait demektir. Bunu gözönünde bulundurmak grupçu önyargıları darbelemeyi ve sorunların daha rahat bir biçimde ele alınmasını ayrıca kolaylaştıracaktır. Burada biçime değil fakat tümüyle işin mantığı ve ruhuyla ilgili bir soruna işaret ettiğimizi özellikle vurgulamak istiyoruz.

Bir başka temel önemde noktaya geçiyoruz. Bu, doğru devrimci politikayı hayata geçirirken kendi gücüne ve bağımsız çalışmasına dayanmak ve güvenmek ile, amaca uygun biçimde en geniş güçleri birleştirmek ve birlikte çalışma yürütmek arasında kurulması gereken doğru ilişki sorunudur. Gerektiğinde kendi başına yürümek güç ve iradesi gösteremeyenler,

başkalarını birlikte yürüyüşe çekmek güç ve iradesi zaten gösteremezler. Politik yaşamın genelinde geçerli olan bu ilke, bugünün gençlik hareketi gerçekliği gözetildiğinde özellikle önemli ve geçerlidir. Temel hedef ile günün gerçekleri arasında doğru, amaca uygun düşen bir ilişki ve bütünlük kurabilmektir burada sözkonusu olan. Doğru bir politikanın hayata geçirilmesi mücadelesinde bütünsel hedefi şaşmaz bir güven ve kararlıkla gözetmek ile, bu değişmez hedefe günün henüz sınırlı ve kısmi kalabilen olanaklarından hareketle ulaşmaya çalışmak iki ayrı şeydir. İlkine ulaşmak tam da ikincisinden hareket etmeyi gerektirir.

Yeni öğrenim yılının bazı ilk deneyimleri bile, çok sayıda grup içinde yalnızca birkaç grubun doğru bir politik tutumla hareket edebildikleri ölçüde ortaya pekala başarılı pratikler konulabildiğini ve tam da bu örnek pratik başarı üzerinden öteki bazı çevrelerin de ortak çalışmanın içine çekilebildiğini göstermektedir. Daha çok İstanbul'a özgü bu olumlu deneyimler, izlememiz gereken yolun ne olduğu konusunda da somut bir fikir vermektedirler. Bütünsel hedefi her zaman göz önünde bulunduracağız ve ona ulaşmaya çalışacağız; fakat ona ulaşmanın biricik yolunun, tam da bugün için olanaklı olandan hareket etmek olduğunu da bir an için bile unutmuyacağız. Önemli olan haklı bir zeminde durmamız, gençlik hareketinin ihtiyacı olan doğru ve kucaklayıcı bir politika izliyor olmamızdır. Bu koşula uymak kaydıyla tek başımıza hareket etmekten geri durmayacağımız gibi, bazı sınırlı çevrelerle işe başlamaktan da geri duramayız. Bu politika çerçevesinde bizimle iş yapanların ne kim olduğuna ve ne de güçlerinin ne kadar olduğuna bakacağız. Zira aslolan doğru politikada birleşmektir; ayırım ve tercihler de buna göre olmak, buna göre yapılmak durumdadır. Kimler buna yatkın ya da hazırsa birlikte iş yapmanın, adım atmanın ilk muhatapları da doğal olarak onlar olacaktır. Bu çizgide tutarlılık ve kararlılık gösterilirse zamanla

başarı kazanılacağından, zaman içinde daha geniş güçlerin birleşik çalışmaya, mücadeleye ve giderek ortak kitleleşme örgütlenme çizgisine kazanılacağından kuşku duyulmamalıdır. Doğru politikanın gücü bunu zorlayacaktır ve inanıyoruz ki olayların akışı bunu kolaylaştıracaktır.

Burada bir başka önemli nokta soluklu olabilmek, bu zorlu süreci soluklu biçimde götürebilmektir. Grupçuluğun ve mezhepçiliğin bir kültür olarak kök saldığı, birçok çevrenin hareketin genelinden umut keserek daha çok kendi grupsal kazanımları üzerinden soruna baktığı bir ortamda ortak çalışmaya, mücadeleye ve birleşik örgütlenmeye dayalı bir devrimci gençlik hareketi hedefine ulaşmak elbette kolay değildir, hele de bir öğrenim yılının sorunu hiç değildir. Fakat komünist gençlik gerekli kararlılık, tutarlılık ve ısrarı gösterebilirse eğer, sorunu bu öğrenim yılı içinde gündemleştirmeyi ve hiç değilse bazı çevrelere benimsetmeyi başarabilir. Bu durumda bazı birimlerde bu öğrenim yılı içinde ilk örnek adımlar atılır ve böylece gelecek öğrenim yılı içinde amaca uygun çözümler için zemin genel planda bir hayli olgunlaştırılmış olur. Koşulların uygun görüldüğü bazı birimlere bu çerçevede yüklenmek ve ortaya bazı ilk olumlu örnekler çıkarabilmek bu nedenle sanıldığından da büyük önem taşıyor. Zira bu, sorunun genel planda ve soyut olarak ortaya konulmasına son verecek, olumlu örneklerin genelleştirilmesi üzerinden soruna ve çözüme yüklenme olanağı sağlayacaktır.

Komünist gençliğin bilgisini, deneyimlerini ve yönlendirici değerlendirmelerini içte partiye ve dışta kamuoyuna sürekli biçimde sunduğu bu sürece ilişkin olarak söylemek istediklerimizi şimdilik bunlarla noktalamak istiyoruz.

Gençlik hareketinin bazı güncel sorunları

Gençlik hareketi içinde bugün öne çıkan ya da zaman

zaman tartışma konusu olan iki soruna ilişkin yaklaşımımızı da burada bir kez daha kısaca ifade etmek istiyoruz.

Bunlardan ilki son haftalarda yeniden baş gösteren faşist saldırılardır. Bu saldırılara ilerici-devrimci gençliğin anında ve birleşik bir güç olarak yanıt vermesi ve kararlılığını sergilemesi, devrimci gençlik hareketi payına olumlu bir sınav ve önemli bir kazanımdır. Gençlik faşist terör çetelerinin ortamı terörize etmeye yönelik bu türden girişimlerine pabuç bırakmayacağını göstermekle kalmamış, saldırıların gerisindeki polis desteğine ve üniversite yönetimlerinin bu saldırılardaki sorumluluğuna da özel bir biçimde dikkat çekmek yoluna gitmiştir. Genel çizgileriyle yerinde olan bu tutum özellikle İstanbul'da (ki halihazırda olayların merkezi bu kenttir) faşist çeteleri teşhir ve tecrit etmiş, bu arada nispeten daha geniş bir öğrenci kesiminde politik bir duyarlılığa da yolaçmıştır.

Faşist terör çeteleri bu ülkede son 40 yıldır toplumsal muhalefeti terörize etmek için, özellikle de gençlik hareketine karşı kullanılageldiler. Bu konuda artık zengin bir deneyime sahibiz ve bundan böyle bu konuda hiçbir biçimde hata yapma lüksüne sahip değiliz. Oysa bazı ilk belirtiler geçmiş deneyimlerin kolayca gözden kaçırılabilceğinin rahatsız edici işaretlerini vermektedir. Bu türden hatalı tutumların önünü daha en baştan almak, devrimci gençlik hareketinin gelişme seyri ve yakın geleceği bakımından özel bir önem taşımaktadır. Bu çerçevede, saldırılara karşı kararlı bir tutum içinde olan ve üstüne düşeni en etkin biçimde yerine getirmeye çalışan komünist gençliğin, öte yandan bunu bu saldırıların gençlik hareketi için bir tuzağa dönüşmesi tehlikesine döne döne dikkat çekmekle birleştirmesi, bunu yazılı değerlendirmeler halinde sürekli parti basınımızda işlemesi son derece yerinde bir tutumdur ve onun bu konudaki öncü bilincine dikkate değer bir göstergedir.

Saldırıların özellikle İstanbul'daki en hareketli öğrenci biriminde gündeme getirilmesi rastlantı değil, fakat devletin karan-

lık odaklarının alışlagelmiş tutumuna tümüyle uygun bir davranış tarzıdır. Amaç bir avuç saldırganla ortamı teröriize etmek, bu yolla öğrenci hareketinin dikkatini temel önemdeki sosyal, siyasal ve akademik sorunlardan ayırarak salt bu saldırılara kilitlemek, böylece onu içinden çıkılması zor bir kısır döngüye mahkum etmektir. Faşist saldırıların başarısı tam da bu sonucun ne kadar elde edildiği ile ölçülmelidir. Eğer sonuç gerçekten bu oluyorsa, her seferinde bu çeteler okullardan kovulup atılsalar bile, gerçekte karşı-devrim odakları açısından asıl amaca fazlasıyla ulaşılmış demektir.

Bu saldırıların arkasında hiç de basitçe MHP değil, fakat muhtemelen onun bilgisini ve denetimini de aşan bir biçimde dosdoğru devletin karanlık merkezleri vardır. Bütün bir yakın tarihimiz bunun böyle olduğunu artık en dolaysız olgular ve belgelerle ortaya koymuş bulunmaktadır. Bizde sivil faşist hareket dolaysız olarak devletin denetimindedir ve hep de devletin karanlık odaklarının uygulamaya koydukları planların bir parçası olarak iş görmüştür. Çatlılar'ın ipi her zaman kontr-gerillanın elindeydi ve onun toplumsal muhalefeti teröriize etme ve sindirme planlarının tetikçileri durumundaydı faşist terör çeteleri. Bugün bu özellikle böyledir; zira faşist parti olarak MHP bugün artık '70'li yıllardaki türden teröre dayalı etkin bir iktidar arayışına sahip değildir. Onun bu açıdan posası çıkarılalı çok oldu ve kendi başına iktidar olma sevdası daha Türkeş hayattayken noktalandı. Elbette bu parti bugün de faşist-şovenist saldırgan bir retoriğin merkezi durumdadır, politik güç ve etkisini de önemli ölçüde buradan devşirmeye çalışmaktadır. Fakat bu ideoloji ve politika ile eğitip yetiştirdiği terör çeteleri ya mafya çeteleri olarak dolaysız biçimde sermaye gruplarına ya da tetikçi gruplar olarak doğrudan devletin karanlık odaklarına bağlıdırlar ve bu bağlar faşist partinin kendi denetimini de aşan bir özelliktedir. MHP bu açıdan burjuvazinin ve devletin ihtiyaçlarına göre yarar-

lanabildiği bir faşist militan/çeteci gruplar fideğidir.

Bu gerçekleri gözönünde bulundurmak, "Faşizme karşı omuz omuz!" diye haykırırken hedef olarak asıl nereye bakılması gerektiğini gözden kaçırmamak anlamına gelir. Türkiye faşizminin kaynağını ve uygulama araçlarını görmek için Türkiye'nin yakın tarihi çıplak gözle görülebilecek gerçekler sunmaktadır bize. Bunun için 12 Martlar'a ve 12 Eylül'e ve özellikle de onların hazırlanış süreçlerine bakmak bile kendi başına yeterlidir. Emperyalizm, işbirlikçi büyük sermaye ve onun devleti, bize faşizmin toplumsal dayanağını, siyasal kaynağını ve temel uygulama araçların vermektedir. Türkeş'in MHP'si her zaman bunun yalnızca bir parçası, daha çok da tetikçisi oldu; faşist ideolojiyi yaygınlaştırmak ve daha da önemlisi ortamı terörize etmek doğrultusunda etkin bir biçimde kullanıldı ve bilindiği gibi günü geldiğinde aynı güçler tarafından geri plana da itilebildi.

Dolayısıyla bugün yeniden yaygınlaştırılacak gibi görünen sivil faşist saldırıları ele alırken, MHP ne yapmak istiyor diye sormak yerine devletin karanlık güç odakları gelişme potansiyeli taşıyan gençlik hareketine hangi yeni tuzakları hazırlamak peşinde diye sormak, olup biteni doğru değerlendirmek için temel önemde ilk koşuldur. Ne yapmak istedikleri sorusuna ise geçmiş deneyimler üzerinden kolayca yanıt bulabiliriz. İlerici-devrimci gençlik hareketi bugün emperyalist savaştan AB hayallerine, özelleştirmeden paralı eğitime, üniversitelerin şirketleştirilmesinden inceltilerek sürdürülmek istenen YÖK kısı kacına kadar bir dizi temel önemde toplumsal ve siyasal sorun üzerinden, yani toplumun öteki emekçi sınıf ve katmalarını da dolaysız olarak ilgilendiren ve dolayısıyla gençlik hareketini onlara yakınlılaştıran gündemler üzerinden güç kazanmaya ve kiteselleşmeye çalışmaktadır. Oysa bir avuç çetecinin ortamı terörize eden saldırısı bir anda tüm bu gündemleri geri plana itiyor ve herşey bir süreliğine

de olsa bu bir avuç saldırganla uğraşmaya kilitlenebiliyor. İşte devletin karanlık güç odaklarının uygun yöntemlerle polisten ve okul idarelerinden de destek alarak gündeme getirdikleri saldırılarla amaçlanan da tamı tamına budur. Gençlik hareketi eğer bu tuzağa düşmez ve bu oyunu bozarsa, faşist saldırıları gerçekten püskürtmüş ve tuzakları boşa çıkartmış olur. Yok sorunu bir avuç saldırganla uğraşmaya indirirse, bu durumda tuzağa boylu boyunca düşmüş olur.

Bu saldırıların bugün devrimci öğrenci gruplarını çevreleyen en yakın halkalarda bir duyarlılık yaratmış, bu sınırlarda safları biraz genişletmiş ve politizasyonu artırmış olması da yanlıtıcı olmamalıdır. Buna bugün için bir olanak olarak bakılabilir, ama bunun üzerine yapılacak hesaplar kaba bir dargörüştülük ifadesi olmaktan öteye gidemez. Zira saldırılarla ortam sistematik biçimde terörize edildiği ölçüde, temel hedeflerle birlikte bu destek halkaları da zamanla kaybedilir. Bu konuda '70'li yılların zengin ve acılı deneyimi ortada hiçbir tartışma ve tereddüt bırakmamaktadır.

Dolayısıyla yapılması gereken, bu saldırılara karşı kararlı duruşu bu saldırıların kaynağına ve amacına yönelik kapsamlı bir aydınlatma ve ajitasyon çalışması ile birleştirmek, geniş öğrenci kitlelerine saldırıların gerçek kaynağını göstermek, devleti, hükümeti, polisi ve üniversite yönetimlerini olup bitenden sorumlu tutmak, demokratik kamuoyunda ve işçi-emekçi hareketi içinde bu çerçevede bir duyarlılık oluşturmak ve destek örgütlemek, bu arada öğrenci gençliğin temel sorunlarına dayalı gündemlere ne pahasına olursa olsun bağlı kalmak, buna dayalı çalışmalarını ve mücadeleyi hiçbir koşulda aksatmamaktır.

Tümüyle farklı nitelikte olan ikinci soruna geçiyoruz. Bu gerçekte tümüyle başka nedenlerle ortaya çıkan, ama bazı çevreler tarafından demagojik bir biçimde "propaganda-ajitasyon özgürlüğü" sorunu olarak sunulan tartışma konusudur.

Buna ilişkin tartışmalar ortak iş yapma ve eylemlilik sürecini zaafa uğrattığı, ya da birilerine bundan kolayca geri durma ve bazı reformist çevrelerin kuyruğuna gönlü rahat bir biçimde takılma olanağı verdiği için, burada konu üzerinde kısaca durmamız gerekmektedir.

“Eylemde birlik, propaganda-ajitasyonda serbestlik” olarak formüle edilen ilke ‘70’li yıllardan kalan, ama o yıllarda bile yazık ki küçük-burjuva sorumsuzluğu ve tekelciliğinden dolayı çoğu durumda uygulanamayan önemli kazanımlardan biridir. Birlikte iş yapma ve eylem örgütlenme süreci elbette propaganda-ajitasyonda tam bir özgürlükle birlikte gitmek durumundadır. Buna herhangi bir sınırlama getirmek bizim işimiz değildir, tersine biz bunun genele ilişkin olduğu kadar bizzat yapılan ortak işe ve örgütlenen eylemliliğe ilişkin tam bir eleştiri özgürlüğü ile de birleştirilmesinden yanayız. Böyle düşündüğümüz içindir ki, gençlik hareketine ilişkin değerlendirmemizin ilk bölümünde, yine bize yakın geçmişten (‘60’lı yıllardan) miras bir ifade olan “birlik-eleştiri-birlik” formülasyonunu ara başlık olarak kullanma yoluna gitmiştik. Birlikte iş yapmak böyle bir eleştiri hakkını tam bir özgürlükle içermek durumundadır, zira ortak iş yapma sürecinin ortaya çıkardığı hatalı tutum ve zaafaların üstüne ancak bu sayede gidilebilir ve daha ileri bir birlik zemini ancak bu tür bir eleştirinin düzeltici ve güçlendirici katkısıyla yakalanabilir. Önemli olan eleştirinin dayandığı devrimci kaygı ve yöneldiği devrimci amaçtır; bu alanda devrimci bir sorumluluk ve ciddiyetle hareket etmek kaydıyla, devrimci eleştiri birlik sürecinin biricik gerçek güvencesi işlevi görür. Bunun olmadığı koşullarda ise önce ilkesiz uzlaşmalar yaşanır ve ardından da çok geçmeden ilkesiz ayrılıklar başgösterir; böylece bütün bir süreç zaafa uğrar.

Fakat halihazırdaki tartışmanın özünün bununla yakından uzaktan bir ilgisi olmadığını da önemle vurgulamak istiyoruz.

Ortak hedef ve bu hedefte yoğunlaşma kaygısı taşımayıp da, küçük-burjuva sorumsuzluğunu ve traji-komik bir hal almış bulunan grup reklamı kaygısını propaganda-ajitasyon özgürlüğü olarak sunanların, buna yöneltilen eleştirileri ve bu çerçevede ortak hedefte yoğunlaşmaya çağırıcı yasakçılık saymak yoluna gitmeleri, basit bir demagojiden öteye bir değer taşımamaktadır. Ama yazık ki güya buradan, bu sorundan kaynaklanan “anlaşmazlık”lar 6 Kasım’da ortak eylem sürecini yer yer zaafa uğratabilmiştir. Birileri AB’ci teslimiyetçi Kürt hareketinin kuyruğuna takılabilmek için bu bahanenin arkasına saklanabilmişlerdir.

Komünist gençliğin bu durumda alması gereken tutum, ortak eylemin çıkarları adına şu veya bu grubun davranışlarına sınırlama getirmek değil, tam tersine tam bir propaganda-ajitasyon ve eleştiri özgürlüğünü savunmak; fakat bunu, ortak iş ve eylem yapma sürecine karşı küçük-burjuva sorumsuzluğunun etkili bir eleştirisi ve teşhiri ile de birleştirmek olmalıdır. Bu sonucusu yazık ki gereğince yapılmıyor, oysa sürekli olarak ve bizzat yayın organlarımız üzerinden yapılmak zorundadır. Bırakalım küçük-burjuva sorumsuzluğu dilediğince boy göstere, fakat biz de bu sorumsuzluğun anlamını, etkilerini ve sonuçlarını acımasızca eleştiriye ve teşhire tabi tutalım. Üstelik olayın olup bittiği dar alanlarda değil, fakat yayın organlarımızda ve dolayısıyla kamuoyu önünde. Sözü edilen alışkanlığın/hastalığın en iyi, en etkili, en sonuç alıcı panzehiri budur, bu davranış çizgisi olabilir ancak.

Gençlik çalışmamızın bazı özel sorunları

Değerlendirmemizi komünist gençliğin kendi yönelimlerine ve çalışmasına ilişkin bazı sorunlarla bitirmek istiyoruz. Bu, yeni şeyler ortaya koymaktan çok, parti tarafından daha önce zaten ortaya konulmuş birkaç temel önemde sorunun, bizzat

bu eski değerlendirmelerden de yararlanarak yeniden vurgulanması sınırları içinde olacak ve bu kadarı gerekli yararı fazlasıyla sağlayacaktır.

Partinin gençlik çalışması temelde iki ana amaca yöneliktir. Bunlardan ilki, alt sınıflar gençliğinin kendine özgü toplumsal bir kesim ve güç olarak sınıflar mücadelesinde tuttuğu önemli yerden kaynaklanmaktadır. Bu çerçevede parti güçlü bir devrimci gençlik hareketinin gelişimini ve bunun devrimci işçi hareketinin yedek bir gücü haline getirilmesini önemsemekte, gençlik çalışmasında bunu temel ve belirleyici bir amaç olarak ele almaktadır. Bu temel amacın dayandığı bakış açısını konuya ilişkin bir parti değerlendirmesi şöyle ortaya koymaktadır:

“Toplumsal mücadelede alt sınıfların genç kuşaklarının tuttuğu çok özel yer, taşıdığı çok özel önem, marksist-leninistler için her zaman açık bir sorun olagelmıştır. Tüm devrimlerin ve büyük devrimci mücadelelerin somut deneyimi, gençliğin devrimci siyasal mücadelede taşıdığı çok özel önemi en açık biçimde göstermiştir. Türkiye'nin yakın geçmişi, büyük toplumsal çalkantılara sahne olan son 35-40 yıllık dönemi, bu gerçeği ayrıca doğrulamıştır. Türkiye'nin bu döneminde ilerici-devrimci siyasal mücadelenin yükünü çok büyük ölçüde alt sınıfların genç kuşakları üstlenmişlerdir. Yine Kürt ulusal uyanışı başlangıçta genç aydın kuşaklar içerisinde şekillenmiş, son 13 yıl içerisinde Kürt ulusal hareketinin yaşadığı muazzam gelişmenin esas yükünü de Kürt gençliği omuzlamıştır.

“Komünistler başından itibaren gençliğe ilişkin bu temel gerçeğin bilinci içinde oldular. Devrimlerin ve devrimci siyasal mücadelelerin alt sınıfların genç kuşaklarına ilişkin ortaya koyduğu gerçeği özlü bir biçimde formüle eden, ‘Gençliği kazanmak geleceği kazanmaktır!’, ‘Gençlik gelecek, gelecek sosyalizmdir!’ türünden şiarlar kullandılar...” (*Gençlik Çalışma-*

İkinci ana amaç ise, daha özel planda öğrenci gençlik çalışması üzerinden anlamını bulmaktadır. Bu, öğrenci gençlik çalışmasına işçi hareketinin devrimci aydın öge ihtiyacı açısından da bakmak, böylece bu çalışma içinde kazanılmış genç aydın kadroları profesyonel devrimciler olarak sınıf çalışmasına yöneltmektir. Bu, geleneksel sola egemen olan ve daha çok öğrencilerden kazanılmış kadrolarla devrimci örgüt inşa etmek anlamına gelen bildik politikadan tümüyle farklıdır ve bu farkın nereden geldiğini parti yine biraz önce andığımız değerlendirmesinde ortaya koymuş ve bunu öğrenci çalışmasına ilişkin somut görevlere bağlamıştır:

“Geleneksel akımlar, geçmişte ve bugün, öğrenci gençlik içerisinden sağladıkları militan kadro güçlerini, genel bir kural olarak, sınıf dışı kesim ve katmanlara yöneltme yoluna gitmişlerdir. '80 öncesinde bu yönelim semtlere ve taşraya doğrudur. Şimdilerde ise daha çok semtlere, büyük kentlerin varoşlarına doğrudur. Komünistler ise, küçük-burjuva devrimciliğine yönelttikleri ideolojik eleştirinin ve sınıf yönelimi biçimindeki pratik sürecin bir gereği olarak, bu komünist genç aydın potansiyelini fabrikalara ve atölyelere yöneltme yoluna gitmişlerdir. Bu yeni bir tutum, yeni bir pratik ve elbetteki yeni bir gelenektir. Bu, öğrenci gençliğin bünyesindeki marksist aydın potansiyeliyle, bağımsız bir ideolojik ve örgütsel kimlik kazanma ihtiyacı içerisinde olan işçi sınıfı hareketi arasında kurulmuş sağlam bir köprüdür.

“Bu yeni tutum, pratik ve geleneği burada özellikle hatırlatmamız boşuna değildir. Amacımız, gençlik çalışmamızın, somutta öğrenci gençlik çalışmamızın, bunu çok daha bilinçli bir biçimde gözetmesi gerektiğine dikkat çekmektir. Hareketimizin partileşmesi, sınıf çalışmasının marksist eğitilmiş ve donanımlı profesyonel kadro ihtiyacını çok daha yakıcı bir hale getirmektedir. Ve biz bu ihtiyacın bir kısmını bizzat

öğrenci çalışmasından sağlamayı sürdürmek durumundayız. Gerek bir bütün olarak hareketimiz, gerekse öğrenci çalışması içindeki kadrolarımız, bunu hep gözönünde bulundurmalıdırlar. Bu pratik bağ ve iletişimin, öğrenci çalışmamıza da sağlam bir zemin ve güçlü bir soluk kazandıracığını belirtmek ise gereksizdir.” (*Adı geçen değerlendirmeden...*)

Burada bugün de söylenebilecek herşey yeterli güç ve açıklıkta ifade edilmiş, somut hedeflere bağlanmıştır. Buna ekleyeceğimiz ise şudur: Komünist gençlik partinin bu hedefinin bilincinde olmalı, yarına dönük görevlerine bu gözle bakmalı, fakat bu konuda aceleci tutumlardan da özenle kaçınmalıdır. Deneyimlerimiz, gençlik çalışmasından sınıf çalışmasına zamansız güç aktarmaya kalkmanın yarardan çok zarar getirdiğini göstermektedir. Buradaki acelecilik hem gençlik çalışmasını yersiz ve zamansız olarak zayıflatan sonuçlar yaratabilmekte, hem de gençlik çalışması ve mücadelesi içinde yeterince gelişip olgunlaşmamış, buradan alabileceklerini gereğince alamamış genç kadroların sınıf çalışması gibi daha zor, karmaşık ve yorucu bir alanda başarısız kalabildiklerini, soluklu davranamadıklarını ve güçlülere yenilebildiklerini göstermektedir. Bu deneyimleri gözetmeli, sınıf çalışmasına geçmeyi zamansız bir gençlik hevesi sorunu olmaktan çıkarmalı, gençlik çalışması ve mücadelesi içinde çok yönlü olarak eğitilmiş ve olgunlaştırılmış kadroların parti ve sınıf çalışmasına aktarılması sorunu olarak ele almalıyız. Böylece hem gençlik çalışmamızı hesapsız güç kaydırmalarıyla zayıflatmaktan korumuş ve hem de partiye ve sınıf çalışmamıza gerçekten yararlı olabilecek genç kadrolar sunmayı başarmış olacağız.

Bir başka sorun liseli gençlik çalışmasıdır. Gençlik hareketi ve çalışmasının başlı başına bir alanı olması gereken liseli gençliği böylesine bir genel değerlendirme içinde bile ancak kısa değinmeler sınırlarında ele almak başlı başına bir sorun

sayılmalıdır. Fakat bu partinin bir ele alış kusurundan çok liseli gençlik hareketinin son yıllarda bir hayli zayıflamış, bu nedenle birçok akımın neredeyse gündeminden düşmüş olmasının ortaya çıkardığı bir sonuçtur. Yine de partimiz kendi payına son zamanlarda bu zayıflığa yüklenmiş ve gelen yerde hiç değilse bazı kentlerde ilk önemli sonuçlara da ulaşmış durumdadır. Dahası bu çalışmayı giderek daha etkili ve sistematik bir biçimde ele almak, geliştirmek, yaymak kararlılığındadır. Henüz ilk adımlarında olan bu çalışma geliştikçe parti bizzat bu çalışmanın sorunlarına ilişkin olarak değerlendirmelere gidecek, kitlesel bir liseli devrimci gençlik hareketi ve örgütlenmesi geliştirmenin sorunları üzerinde ayrıca ve gereğince duracaktır. (Kaldı ki genç komünistler halihazırda basınıımızda bunu parça parça yapmak yoluna da gitmektedirler.)

Biz burada şimdilik yalnızca bu çalışmanın hala da belirgin biçimde eksik kalan, ya da daha açık bir ifadeyle özel bir yönelime konu edilmeyen bir yönüne değinmek istiyoruz. Bu, meslek liseleri çalışmasıdır. Bu soruna geçmişte değişik defalar dikkat çektik ve bu buna yönelik belli pratik-örgütsel girişimlere de yolaçtı. Fakat her seferinde, liseli gençlik çalışmasındaki genel zayıflama ve gerilemeye de bağlı olarak, bu girişimler anlamlı sonuçlara varamadan kesildi, kesintiye uğradı. Şimdi liseli gençlik çalışmasına yeni bir yüklenme içindeyiz ve tam da bu nedele meslek liseleri çalışmasına yeniden özel bir vurgu yapmak istiyoruz. Ve bu konuda da geçmiş değerlendirmelerimizde söylenleri burada bir kez daha yinelemekle yetinmek istiyoruz:

“Endüstri meslek liseleri, sanayi birimlerine kalifiye işçi yetiştiren kurumlardır. İşsizliğin çok büyük boyutlara ulaştığı bir ülkede, bu kalifiye genç işçi adayları, üstelik büyük sanayi birimlerinde, nispeten daha kolay iş bulabilecek konumdadırlar. Öğrenci gençlik çalışmamız bu olguyu çok daha

dikkatli bir biçimde değerlendirmek durumundadır. Meslek liselerinde bulunan genç yoldaşlarımızın gençlik yayınına yansıyan değerlendirmeleri, bu konudaki bilinç açıklığının göstergeleridir. Bu bilinci örgüt çapında ve gençlik çalışmamızın toplamında genelleştirmeliyiz. Daha da önemlisi, ona gecikmeksizin pratik bir anlam kazandırmalıyız. Endüstri meslek liseleri öğrenci gençlik çalışmamızın en önemli ve en öncelikli alanlarıdır, öyle olmak durumundadırlar. Gençlik çalışmamız gecikmeksizin kendini buna göre uyarlamak, meslek liselerini hedef alan çok daha bilinçli ve planlı bir yönelim içine girmek zorundadır. Gençlik yayını ise bu konuda bugüne kadarki nispeten olumlu çizgisini daha da güçlendirmelidir. Sorunu döne döne işlemeli, bu alandaki deneyimleri döne döne aktarmalı, bu yönelimi sürekli teşvik etmelidir. Bu alana özgü propaganda materyalleri, özellikle broşürler hazırlanmalı, bilinçli ve yaygın bir dağıtımın konusu yapılmalıdır....” (Adı geçen değerlendirmeden...)

***

Günümüz gençlik hareketinin durumuna, sorunlarına ve bu çerçevede komünist gençliğin görev ve sorumluluklarına ilişkin değerlendirmemizi böylece noktalamış oluyoruz.

(*Ekim*, Sayı: 240, Aralık 2004, Başyazı)

“Sosyal devlet”in ve sosyal barışın sonu

Komünistler günümüz dünyası olaylarına her zaman olduğu gibi kapitalist-emperyalist sistemin temel çelişmeleri, bu çelişmelerin günümüzdeki durumu ve gelişme seyri üzerinden bakıyorlar. Olaylar karmaşası içinde kaybolmamanın, olup biten herşeyin sistemin içsel çelişmeleriyle kopmaz bağıni gözden kaçırmamanın biricik gerçek güvencesidir bu.

Emek-sermaye cephesinde tarihi önemde gelişmeler

Emek-sermaye çelişkisi bu çelişmelerden ilki, en önemlisi, fakat şu sıralar üzerinde en az durulanıdır. Hiç değilse 11 Eylül'den ve özellikle de Ortadoğu'ya emperyalist müdahaleden beri dikkatler büyük ölçüde öteki iki çelişmeye, emperyalizm ile ezilen halklar arasındaki çelişme ile emper-

yalistlerin kendi aralarındaki çelişmelere, bu çerçevede emperyalist tehdit, saldırı ve savaş sorunlarına kaymış bulunuyor. Bu doğal olarak emek-sermaye cephesindeki gelişmelere olan ilgiyi geri plana itiyor ve özellikle emperyalist ülkelerde sınıf mücadelesinin nispeten durgun görünümü bunu ayrıca kolaylaştırıyor.

Bunda kuşkusuz emek-sermaye çelişmesine salt gelişmiş kapitalist ülkeler üzerinden bakmadaki darlık ve tek yanlılık da önemli bir rol oynuyor. Oysa günümüz kapitalizmi bu çelişmeyi bağımlı ülkelerin önemli bir bölümü de içinde olmak üzere dünyanın geniş bir kesiminde toplumsal kutuplaşmanın ve çatışmanın temel ve belirleyici eksenine haline getirmiş bulunmaktadır. Türkiye'den Arjantin'e ve Brezilya'ya, Yunanistan'dan Güney Kore'ye ve Hindistan'a, Polonya'dan Malezya'ya ve Güney Afrika'ya kadar bu böyle. Ve bu gibi ülkelerde, emperyalizm ile halklar arasındaki çelişme, kendini artık temeldeki emek-sermaye çelişmesi üzerinden, onun belirleyiciliği altında ve bir yönüyle de onun kendine özgü bir yansıması olarak gösteriyor. Dolayısıyla emek-sermaye çelişmesinin dünya ölçündeki toplam seyrini bu ülkeleri kapsayacak bir çerçevede izlenmek, değerlendirilmek ve anlamlandırılmak durumundadır. Oysa bu, çoğu durumda ihmal edilebiliyor.

Kaldı ki bu çelişmenin seyrine yalnızca gelişmiş kapitalist ülkeler üzerinden baksak bile günümüz dünyasında bu alanda yine de son derece önemli gelişmelerin yaşandığını görmekteyiz. Sosyal çatışmanın bu cephesinde son 25 senedir, fakat özellikle de son 15 senedir yaşananlar, sistemin genel durumunu ve gidişatını doğru değerlendirebilmek için apayrı bir anlam ve önem taşımaktadır. Soruna salt sözkonusu çelişmenin kendini açık sosyal mücadeleler biçiminde ortaya koymasından, yani burjuvazi ile proletarya arasındaki çıplak sınıf mücadeleleri ve dolayısıyla işçi sınıfı hareketinin gelişim

seyri üzerinden bakanlar, doğal olarak bu alandaki gelişmeleri tüm kapsam ve derinliğiyle görmeyi başaramazlar. Zira çelişmenin bu düzeyi, belirli bir gelişme aşamasını, yani çelişmenin kendini çıplak sınıf mücadelesi olarak ortaya koymasını anlatır. Bu ise, işçi sınıfının bu çatışmada temel bir taraf olarak kendi gücünü, eylem kapasitesini ve giderek iradesini göstermesi ölçüsünde gerçekleşir. Oysa olayların bugünkü aşamasında saldırıda ve dolayısıyla gücünü sergilemede inisiyatif neredeyse tümüyle burjuvazinin elindedir; saldırılar tek taraflı olarak ve oldukça kapsamlı bir biçimde ondan, burjuvaziden gelmektedir. İşçi sınıfı ise henüz tümüyle savunmadadır ve birçok durumda saldırının beklenmeyen ölçülerdeki kapsam ve şiddetinin şaşkınlığını yaşamaktadır.

Fakat bu özel ve geçici olgu, hiçbir biçimde emek-sermaye çelişmesinin günümüzde giderek şiddetlendiği ve tam da bu sayede, burjuvazi ile proletarya arasında yarının büyük çatışmalarını mayalayıp hazırladığı gerçeğini değiştirmemektedir. Bizzat burjuvazinin sonu gelmeyen saldırıları, bu çelişmedeki şiddetlenmenin hem kaynağı ve hem de kendine özgü bir görünümüdür. Kaldı ki, şu son zamanlarda nispeten hafiflemiş görünse de, yıllardır özellikle Avrupa'da işçi sınıfının saldırılara karşı duyduğu tepkiyi ortaya koyan sayısız grev ve kitle hareketi yaşanabilmiştir. Nispeten durgun geçen son bir yılın olayları bile bu konuda yeterince anlamlıdır. Avusturya gibi sosyal barışın özellikle de sosyal-demokrasi tarafından iyi kurulduğu bir ülkede son elli yılın ilk genel grevi daha geçen yıl gerçekleşti ve bu, bu ülkedeki sosyal hoşnutsuzluğun vardığı ölçülere bir göstergiydi. Hollanda gibi rahatsız edici ölçülerde durgun bir toplumda bile geçen sonbaharda beklenmedik biçimde kendini ortaya koyan işçi eylemliliği, ancak provokasyon olması yüksek ihtimal dahilinde olan gelişmelerle kırılabilir. Almanya'da Opel gibi büyük bir işletmede ve üstelik sendikaya rağmen gerçekleşen yasadışı grev hareketi, Avrupa işçi sınıfının

içinde bulunduğu hassasiyeti ve saldırılar karşısındaki eylem potansiyelini sergileyen kendi türünden bir başka örnek oldu. İtalya, Fransa, Yunanistan ve İspanya gibi işçi ve emekçi kitle hareketlerinin hiç eksik olmadığı ülkeleri ise burada yalnızca anmakla yetinebiliriz.

Emek-sermaye çelişmesi üzerinde öncelikle durmamızın gerisinde, salt bugünün konjonktüründe bu alandaki gelişmelerin büyük ölçüde gözden kaçması gerçeğinin ötesinde, daha da önemli ve temelli bir neden var. Bir süreden beridir artık kapitalist sistemin metropollerinde de işler iyi gitmemektedir, burada asıl önemli olan budur. Bizim emek-sermaye cephesindeki gelişmeler üzerinden asıl dikkati çekmek istediğimiz de esas olarak bu temel önemde olgudur. Onyıllardır etkili bir ideolojik silah ve pratik dayanak olarak iş gören “refah toplumu”nun ve “sosyal devlet”in temelleri çatırdamakta, dolayısıyla bunun olanaklı kıldığı “sosyal barış” da geride kalmaktadır. Ve bu, tam da burjuvazi cephesinde sonu gelmez bir biçimde gündeme getirilen sosyal saldırılar nedeniyle böyle olmaktadır. Burjuvazi kendi düzeninin onyılları bulan istikrarını adete kendi eliyle yıkmaktadır.

Elbette bu nedensiz değildir, burjuvazinin budalalığının ürünü hiç değildir. Kapitalist dünyada işlerin bugünkü seyri, sermayenin emeğe karşı bu haçlı seferini adeta bir zorunluluk olarak dayatmaktadır. Kapitalist ekonominin ve rekabetin bugünkü durumu, emekçilerin sosyal haklarını sistem için (bizzat sistem sözcülerinin ifadesiyle) artık bir “ayak bağı”, bir “taşınmaz yük” haline getirmiş bulunmaktadır. Dün sosyalizm tehditi karşısında “sosyal devlet” ile övünen emperyalist ülkeler burjuvazisi, bugün artık onu kapitalist ekonominin sırtındaki “sosyal kambur” görmekte; ekonominin gelişme dinamizmini ve rekabet gücünü sınırlayan “ayak bağı” saymakta; silahlanma, nüfuz mücadeleleri, devletin tahkimatı ve tekellere teşvik için kullandığı devlet bütçesi için “taşınmaz yük” kabul

etmektedir. Kapsamlı ve süreklilik kazanmış saldırılarla s -
konusu “ayak bağları” çözülmekte, “taşınmaz yük”ler bur-
juva devletinin sırtından atılmaktadır.

Özetle; dünya çapında sermayenin emeğe çok yönlü saldırı-
sı artık genel bir nitelik taşımaktadır, bağımlı ülkeleri ol-
duğu kadar emperyalist ülkeleri de kapsamaktadır. Saldırının
kapsamı ve dozu farklılaşmakla birlikte esası aynıdır, eko-
nomik ve sosyal yaşamın benzer alanlarında benzer sonuçlara
yolaçmaktadır. Bu saldırıların bağımlı ülkelerdeki kapsamını,
şiddetini ve onyıllardır süregelen ağır ve acılı sonuçlarını
biliyoruz. Fakat artık belli bir süreden beridir bizzat en zengin
kapitalist metropollerde de, işçi sınıfının ve emekçilerin uzun
yıllar boyunca tartışılmaz ve dokunulmaz kabul edilen kaza-
nımları da aynı saldırının hedefi durumundadır. İşsizlik, sağlık
ve emeklilik sigortalarında açılan büyük gediklerden çalışma
saatlerinin yeniden uzatılmasına yönelik çabalara, ücretlerin
sistemli biçimde ve sürekli olarak düşürülmesinden esneklik
adı altında iş yaşamının alabildiğine keyfi kurallara bağlan-
masına kadar bir dizi alanda kendini göstermektedir bu sal-
dırlar. Saldırılardaki kapsam ve pervasızlık, bunun önümüz-
deki yıllarda yeni düzeylere ulaşarak süreceği konusunda
tereddüte yer bırakmamaktadır.

Bugün emperyalist ülke işçi ve emekçilerinin gitgide daha
geniş kesimleri “gelecek güvensizliği” denilen kapitalizm
koşullarına özgü o yıkıcı endişenin pençesindedirler. Kapita-
lizmin yol arkadaşı olan işsizliğin ulaştığı boyutlar bile başlı
başına bunun kaynağına ışık tutmaktadır. Zengin Avrupa’-
nın en güçlü ülkesi Almanya’da resmi rakamlara göre işsizlik
5 milyonun üstüne çıkmış bulunmaktadır ve bu tarihi bir
rekor demektir. Birçok veri gerçek rakamın bunun iki katına
yakın olduğu konusunda kuşku bırakmamaktadır. Daha da
önemli olanı, bunun kronik bir hal alması, yıldan yıla art-
masıdır. Kapitalist düzen, bizzat kaynağı olduğu bu “sosyal

bela"yı halen iş sahibi olan emekçiye karşı ayrıca bir silaha çevirmekte, onu ücretleri düşürmenin, sosyal hakları budamanın ve çalışma koşullarını ağırlaştırmanın günümüzdeki en etkili dayanağı olarak kullanmaktadır. Tekeller işçilerin karşısına ya koşullarımızı olduğu gibi kabul ederseniz, ya da işsiz yığınların arasına katılmak durumunda kalırsınız dayatması ile çıkmayı son zamanlarda genel bir davranış haline getirmişlerdir ve halihazırda bundan genellikle de sonuç almaktadırlar. Bu ise çalışma ve yaşam koşullarında sürekli bir kötüleşme demektir.

Düne kadar gelir uçurumu, zenginlerin daha çok zenginleşmesi ve fakirlerin daha çok fakirleşmesi denilen olgu, daha çok sistemin bağımlı ülkeler kategorisine özgü sayılırdı. Son 20-25 yıldan, özellikle de son on yıldan beridir bu artık emperyalist metropollerde de belirgin bir hal almıştır. Emekçi yalnızca düne kadar hep olduğu gibi nispi değil, fakat artık mutlak anlamda da sürekli yoksullaşmaktadır. Tekellerin katlanan kârlarına işçilerin büyüyen yoksullaşması eşlik etmektedir.

19. yüzyılın ikinci yarısında Marksizm bayrağı altında siyaset sahnesine çıkan Avrupa sosyal-demokrasisi, 20. yüzyıla dönüldüğünde, işçilerin mücadeleye elde edilmiş kısmı kazanımlarına dayanarak Marks'ın kutuplaşma teorisinin artık geçerliliğini yitirdiğini iddia etmiş, böylece burjuvazinin safına katılarak bildiğimiz şekliyle bir tarihi ihanet akımına dönüşmüştü. Ama bugün aynı Avrupa'da, zorlu mücadelelerin ürünü bu tarihi kazanımlar günden güne tırpanlanmakta, işçinin mutlak yoksullaşması yıldan yıla büyüyen ve genelleşen sosyal kutuplaşma ile elele gitmektedir. Ve dahası, bu sonuçları yaratan sermaye saldırılarını, öteki burjuva partileriyle nöbetleşe olarak bizzat o aynı sosyal demokrasi hayata geçirmektedir.

Saldırıların siyasal cephesi

İktisadi ve sosyal cephedeki bu gelişmeleri siyasal cephede yaşanan ve önemi küçümsenmemesi gereken gelişmeler tamamlamaktadır. Bunların başında demokratik hak ve özgürlüklerin sistemli biçimde sınırlandırılması, polis rejimi uygulamalarının kimi zaman açık kimi zaman sinsice fakat adım adım yaygınlaştırılması gelmektedir. Emperyalist metropollerde “anti-terör” yasalarının ardı arkası kesilmiyor ve bu doğrultudaki her yeni yasal düzenleme temel hakların sinsi biçimde sınırlandırılması anlamına geliyor.

Bu saldırıların şimdilik (ve özellikle de 11 Eylül’den beri), “teröre karşı mücadele” ve “toplumun güvenliği” demagojisiyle gerekçelendirilip gerçekleştirilmesi, gerçekte iktisadi saldırıları organik olarak tamamlayan niteliğini gözlerden gizleyebiliyor. Bu doğrultuda peşpeşe yapılan yasal düzenlemelerin şimdilik daha çok “teröre karşı” uygulanıyor gözükmesi de izlenen gerçek amacı gizlemeyi kolaylaştırıyor. Oysa tüm bunların yarın kendini daha etkin ve zorlayıcı biçimde gösterecek olan sosyal mücadelelere yasal ve kurumsal ön hazırlık niteliği taşıdığına zerre kadar kuşku yoktur. Tarihi boyunca burjuvazi bu türden yasal ve kurumsal önlemleri hep de öncelikle böyle uç hedefler üzerinden gündeme getirmiş, böylece onlara belli bir kolaylıkla meşruiyet sağlamış, fakat günü geldiğinde bunları, gerçek hedef olan ilerici-devrimci toplumsal muhalefete yöneltmiş, sınıf ve kitle hareketine karşı etkili silahlar olarak kullanmıştır.

Temel demokratik hak ve özgürlüklere yönelik olarak başlamış bulunan bu saldırı, bugüne kadar özellikle Avrupa üzerinden idealize edilen burjuva demokrasisinin gitgide daha çok zaafa uğraması anlamına gelmektedir. Bugün emperyalist metropollerde parlamenter rejim inandırıcılığını, dolayısıyla gücünü ve etkisini gitgide daha çok yitirmektedir. Burjuva

düzenin kendi içinden emekçilere sunabileceği inandırıcı bir politik alternatif kalmamıştır artık. Yıllardır yığınları aldatmaya dönük yalan vaatlerle birbirinden hükümeti devralan burjuva düzen partileri sonuçta aynı temel politikaları izlemekte, böylece inandırıcılıklarını, dolayısıyla kitlelerin güvenini yitirmektedirler. Oysa burjuvazi ikinci emperyalist savaş sonrasında ve onyıllar boyunca, özellikle de sosyal-demokrasi sayesinde, işleri bu cephede hayli kolay bir başarıyla götürebiliyordu. Gelinek yerde artık eski kolaylıkla götüremiyor. Bundan böyle gitgide daha çok zorlanacağına işaretleri de çoğalıyor. Burjuva parlamenter sistemde zaafiyet noktaları günden güne artıyor. Sisteme ve sistem partilerine ilgi ve güven sürekli zayıflıyor. Bu henüz bir yönetim krizi olarak nitelenecek boyutlardan uzaktır kuşkusuz, fakat eski yönetim rahatlığının kaybedilmekte olduğu da bir gerçektir.

Burjuva partilere duyulan güvensizlik ve bunun bir uzantısı olarak seçimlere katılımında yaşanan büyük oransal düşüşler, burjuva parlamenter sistemin kitleler nezdinde anlamını ve inandırıcılığını gitgide daha çok yitirmekte olduğunun en dolaysız göstergesidir. Bunun kaynağında, tüm kanatlarıyla burjuva düzen partilerinin gittikçe daha çok aynı çizgide, egemen burjuvazinin temel ihtiyaçları ve dönemsel tercihlerini ifade eden program ve politikalarda birleşmeleri ve böylece aynileşmeleri vardır. Belirgin bir örneğini yıllardır (12 Eylül sonrasında bugüne 20 yılı aşkın bir süredir) Türkiye üzerinden izlediğimiz bu durum, tüm kanatlarıyla burjuva düzen partilerinin aynı gerici emek düşmanı programda tekleşmeleri, gerçekte yaygın bir uluslararası olgudur.

Avrupa'da bu özellikle belirgindir. Birçok ülkede burjuva siyasal sahnenin farklı kanatları artık "aynı şeyleri daha iyi yapmak" iddiasıyla birbirlerinden nöbeti devralmaktadırlar. İşçi ve emekçilerin çıkar, istem ve özlemlerine zerre kadar aldırmaksızın burjuvazinin saldırı programlarını pervasızca

uygulamak, bu partilerin tümünün ortak tutum ve davranışdır. İngiltere’de Tony Blair hükümetlerinin Thatcher dönemini aratmaması, dahası dünya politikasında ABD emperyalizminin tüm saldırı ve savaş politikalarını etkin biçimde paylaşması; Almanya’da sosyal demokrat-yeşiller koalisyonunun sağcı hükümetlerin kolay kolay cesaret edemeyecekleri sosyal saldırı programlarını uygulamaları, Almanya’yı ikinci dünya savaşından beri ilk kez sıcak bir emperyalist savaşa bizzat sokmaları ve Alman askeri birliklerinin işgal gücü olarak dünyanın birçok bölgesine (30’a yakın ülkeye!) göndermeye önyak olmaları, sözünü ettiğimiz olgunun yeterince açıklayıcı örnekleridir.

Bütün bunlar işçi ve emekçilerin gitgide daha geniş kesimlerini burjuva siyaset sahnesi üzerinden alternatifsiz bırakmakta, bu ise ya kitle hareketlerine ya da tersinden apolitizme, siyasete ve siyasal kurumlara ilgisizliğe yolaçmaktadır. Her iki durumda da burjuva parlamenter kurumlara olan ilgi ve güven zayıflamakta, nitekim bu seçimlere katılım oranlarındaki önlenemeyen düşüşler üzerinden açıkça yansımaktadır. Bugün Avrupa’da burjuvazinin kitlelerin önüne sürebileceği hiçbir gelecek umudu ve projesi kalmamıştır. Bizde büyük umutlara konu edilen AB oluşumunu Avrupalı emekçiler belirgin bir ilgisizlikle karşılamaktadırlar. (Geçen yıl Polonya’da yapılan AB referandumu yeterli katılım sağlanabilsin diye alışık olmadık bir uygulama ile iki gün sürmüştü. Geçtiğimiz günlerde İspanya’da yapılan AB Anayasası referandumuna katılım %50’nin altında oldu ve bunun da ancak %60’ın biraz üzerinde bir kesimi “evet” oyu kullandı!) Zira onlar AB’nin sosyal hakların budanması ve yaşam koşullarının kötüleşmesi ile aynı anlama geldiğini kendi öz deneyimlerinden biliyorlar. (Buna yalnızca bir örnek: Haftalık çalışma saatlerini düşürme mücadelesi ‘70’li ve ‘80’li yıllarda “35 saatlik çalışma haftası!” talebine dayanmıştı ve bu doğrultuda ilk kazanımlar da ‘90’lı

yıllarda elde edilmişti. Oysa şimdi “AB müktesabati çerçevesinde” 48 saate kadar yükseltilebilmesinin önu ilke olarak açılmış durumda ve çalışma süreleri birçok sektörde parça parça yeniden uzaltılmaktadır. Cumartesi'nin fiilen tatil günü olmaktan çıkarılması da buna dahil. AB'nin Avrupa'ya ne türden bir çalışma düzeni getirdiği konusunda fikir edinmek isteyenler, bilinçli işçilerin “kölelik yasası” olarak nitelediği bizdeki yeni iş yasasına bakabilirler.)

Devrim-reform diyalektiğinin tersten kanıtlanması

Tekelci sermayenin emeğe bu saldırısı her yeni günde kapsam ve nitelik olarak şiddetlenerek sürecektir. Zira ilkin, emperyalist burjuvazi buna mecburdur ve ikinci olarak, bugün bu saldırılar için, daha doğrusu bunları başarıyla gerçekleştirmek için geçmişte kolayca hayal edemeyeceği tarihi olanaklara sahip olduğunu düşünmektedir.

Mecburdur diyoruz; zira ekonomik bunalım, bu bunalımın emekçilere fatura edilmesi; yine bunalımın gündeme getirdiği kapitalist ekonominin yeniden yapılandırılması ihtiyacı; dünya ölçüsünde günden güne şiddetlenen dış dış ekonomik ve ticari rekabet; ve nihayet, ağır bir mali faturası da olabilen siyasal nüfuz mücadeleleri, bu mücadelelerin kışkırttığı silahlanma yarışı ve bunları tamamlayan öteki siyasi-askeri harcamalar, tümü birarada, emeğin ağır sömürsünü gerektirmektedir. Bu ise bir yandan işçi sınıfı üzerindeki dolaysız kapitalist sömürünün (düşük ücretler, daha uzun çalışma saatleri, keyfi ve kuralsızca çalışma koşulları yoluyla) ağırlaştırılmasına, öte yandan ise artık “yük” kabul edilen bir dizi sosyal hak ve kazanımın “reform” adı altında sistemli biçimde kemirilmesine, kısıtlanmasına ya da giderek tümünden gaspına yolaçmaktadır.

Öte yandan burjuvazi, bu kapsamlı saldırı için uygun tarihi koşulların oluştuğuna, geçmişin farklı koşullarında işçi sınıfı ve emekçiler tarafından elde edilmiş hak ve kazanımları ortadan kaldırmak için bunun bulunmaz bir tarihi fırsat olduğuna da inanmakta, bu çerçevede saldırıları kolayca gerçekleştirilebilir olarak görmekte ve sonuçta pervasızca gereğini yapmaktadır. Kapsamı ve şiddeti günden güne artan saldırıların her yeni hamlesi ise ona bu konuda yanılmadığını göstermekte, böylece yeni saldırılar için onu daha da cesaretlendirmektedir. Son onbeş yıl içinde bu saldırıların yıldan yıla artarak ve yeni yeni alanları kapsayarak sürmesi de açıkça bunu göstermektedir.

Genel planda ele alındığında işçi sınıfının ve emekçilerin kapitalist sistem içindeki iktisadi, sosyal ve siyasal kazanımları, hiç de kolayından burjuvazinin bir ihsanı değil, fakat uzun onyılları bulan zorlu sınıf mücadelelerinin ürünü olmuşlardır. Bu tarihsel gerçek sermayenin bugünkü saldırılarına ilişkin hemen her ilerici-devrimci değerlendirmede haklı olarak dile getirilmektedir. Fakat bu çerçevede altı özel olarak çizilmesi gereken temel önemde bir nokta, gerek bu kazanımların geçmişte elde edilmesinin ve gerekse de aynı kazanımların bugün yitirilmesinin dünya ölçüsündeki sınıf mücadelesinin genel durumuyla kopmaz ilişkisidir. Gelişmiş kapitalist ülkeler sözkonusu olduğunda özellikle geçerli olan bu olgu, tam da bu ülkelerdeki kazanımların en ölçsüz saldırılara konu olduğu bugün her zamankinden daha çok gözönünde bulundurulmalıdır.

Dünya ölçüsünde sosyalizm güçlü ve prestijli bir akım iken, devrimci sınıf mücadeleleri dünyanın dört bir yanında çeşitli biçimleriyle sürüyorken, bunun önemli yansımalarından biri olarak ön saflarını komünistlerin tuttuğu uluslararası devrimci işçi hareketi güçlü ve örgütleyken, metropol ülkelerin emperyalist burjuvazisi kendi ülkesindeki işçilerin sınırlı mücadelelerini bile, onları tatmin edecek ve yatıştırarak, böy-

lece sisteme bağlayacak tavizlerle karşılama yoluna gidebilmiş, gitmek zorunda kalmıştı. Savaşı izleyen birkaç onyıllık kapitalist büyüme dönemi (ve bu dönemin keynesyen ekonomik politikaları) bunu ayrıca kolaylaştırmış olsa bile, kurumlaşan ve “sosyal devlet” olarak devrim ve sosyalizme karşı bir savunma siperi haline getirilen iktisadi ve sosyal reformların gerisinde, temelde bu, yani dünya devrim sürecinin dolaysız basıncı vardı. Bağımlı ülkelerde yaygın biçimde gericilik, beyaz terör ve faşist diktatörlük rejimleri ile karşılanan bu basınç, metropol ülkelerde iktisadi-sosyal tavizler/reformlarla çelişkilerin yumuşatılması, böylece emekçilerin yatıştırılması yoluyla göğüslenmişti.

Buradan bakıldığında işçi sınıfı ve emekçilerin metropol ülkelerdeki kazanımları dar anlamda her bir ülkenin kendi işçi ve emekçilerinin verdikleri ulusal mücadelelerin ürünü olmaktan çok, büyük ölçüde dünya ölçüsündeki devrimci sürecin yan ürünleriydiler. Buna elbette her bir ülkenin kendi içindeki sınıf mücadeleleri de dahildi, ama tayin edici çerçeve uluslararası çapta, yani dünya ölçüsünde oluşmaktaydı. Dolayısıyla burada sözkonusu olan, devrim-reform diyalektiğinin uluslararası düzlemdeki işleyişi ve sonuçları idi. Sosyalizme yönelen toplumlardan ve etkili sosyal ve siyasal mücadelelere sahne olan bağımlı ülkelere gelen basınç, gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi sınıfının örgütlü basıncı ile de birleşince, sosyal tavizler vermek ve giderek bunu bir politika (“sosyal devlet”) olarak da benimsemek, hele de kapitalist genişleme konjonktürü bunu kolaylaştırıyorsa, batılı burjuvazi için tutulabilecek en uygun yol olmuştu.

‘70’li yılların ortasında patlak veren ve hala da aşılamayan yeni ekonomik bunalımla birlikte bu yolun sonuna gelinmiş oldu. Emperyalist burjuvazinin ‘80’li yıllarla birlikte başlayan neo-liberal saldırısı bunun ifadesi ve ilanıydı. Neo-liberal saldırının anlamı işçi sınıfının ve emekçilerin sosyal kazanım-

larının sistematik biçimde gaspedilmesinden başka bir şey değildi.

Aynı yıllar dünyada devrim dalgasının düşmesi ve gerçekte ne olduğundan bağımsız olarak, sosyalizm alternatifini simgeleyen “Doğu Bloku”ndaki bunalımın ağırlaşmasıyla karakterize olmaktadır. ‘80’li yılların sonunda bu blokun dağılmasına varan tarihi önemdeki bu gelişmeler, gündemdeki neo-liberal saldırıyı ayrıca kolaylaştırıyordu. ‘89 çöküşü ile bunu izleyen uluslararası gericilik dalgası ortamında devrim ve sosyalizm akımının tümünden güçsüz duruma düşmesinden sonra ise, uluslararası sermayenin kapsamlı saldırısı karşısında ortada neredeyse hiçbir engel kalmadı. Ortada bir engel kalmadığı gibi, tam da bu aynı gelişmelerin bir sonucu olarak kapitalist dünyadaki iç çelişmelerin önünün açılması ve bunun bir parçası olarak iktisadi rekabetin iyice şiddetlenmesi, beraberinde sosyal saldırının da şiddetlendirilmesini getirmiş oldu.

Böylece uluslararası devrimci dalganın yükselişiyle karakterize olan ortamda verilen tavizler, bu dalganın kırıldığı tarihi koşullarda bir bir geri alınmaya başlandı. Zamanında devrimci sürecin yan ürünü reformlar olarak kazanılanlar, artık karşı-devrimci sürecin ürünü “reform” politikalarıyla kısıtlanmakta ya da tümünden gaspedilmekteydi. Bugün hala da bu sürecin içindeyiz ve saldırıların günden güne ağırlaşarak sürdüğünü görüyoruz.

Bugün dünya ölçüsünde sermayenin sonu gelmeyen, tersine kapsamı ve dozu yıldan yıla artan saldırısının genel tarihi çerçevesi budur. Düne kadar kapitalizm kendi emperyalist metropollerinde yarattığı sözde “sosyal” cennetlerle övünabiliyor, bunu kendi işçi sınıfını baştan çıkarmanın ve kendine bağlamanın bir aracı olarak kullanabiliyor, dünya ölçüsündeki çatışmada devrim ve sosyalizm akımı karşısında bunlara dayanarak tutunmaya çalışıyordu. Bugün buna artık ne gerek duyuyor, ne de kapitalist dünyada işlerin gidişatı (neredeyse

30 yıldır aşılamayan ekonomik durgunluk ile emperyalist tekeller, onlar üzerinden emperyalist ülkeler arasında günden güne sertleşen iktisadi rekabet) buna imkan veriyor.

Düne kadar bağımlı ülkelerdeki ağır sömürü ve sefalet koşulları, batılı işçinin kendi durumundan hoşnutluk duymasının ve burjuva düzenle barışık yaşamasının nedeni idi. Bugün aynı koşullar emperyalist burjuvazinin onu sosyal hakların sınırlandırılmasına, düşük ücretlere ve ağır çalışma koşullarına razı etmesinin dayanağıdır. Zira tam da bu koşullar ücretleri düşürmenin ve hakları gaspetmenin dayanağı olarak kullanılmaktadır. Alman otomotiv tekelleri, ya koşullarımıza boyun eğerseniz ya da fabrikalarımızı Polonya'ya (ya da örneğin Güney Afrika'ya, Çek Cumhuriyeti'ne vb...) taşıyoruz diyerek, Alman otomotiv işçisine kapitalizmin ne demek olduğunu bizzat öğretiyorlar. AB projesinin bizdeki AB'ci liberal sol tarafından bile bile gözden kaçırılan temel önemde bir özelliği de işte budur. Birleşik Avrupa, Polonya işçisi Alman işçisi düzeyine çıkarılarak değil, bunun tam tersi yapılarak, Alman işçisinin düne kadarki çalışma ve yaşam koşulları gitgide daha çok Polonya işçine yaklaştırılarak kuruluyor. Bu özelliği ile AB bir refah projesi değil, fakat sosyal kazanımları budama projesi olarak iş görüyor.

Bu aynı gelişmeler, batılı işçi sınıfı ile dünya işçi sınıfı ve emekçilerinin geriye kalanı arasında çıkar ve kader birliğinin objektif koşullarını da yeniden güçlendiriyor. Artık bağımlı ülkeler işçisinin sefaleti emperyalist ülke işçileri için kolay taviz (ve "sosyal refah") nedeni değil, tam tersine, hakların kolay gaspı ve yaşam koşullarının günden güne ağırlaşması anlamına geliyor. Almanya ile Polonya ya da Güney Afrika ilişkisi bunu anlatıyor (aynı ilişki Avrupa ile Uzak Asya, ya da ABD ile Latin Amerika ve Uzak Asya olarak kurulabilir). Batılı işçiler kendi çıkarları ve kaderleriyle dünyanın geriye kalanı arasındaki bağa ilgisiz kaldıkları ölçüde,

bunun faturasını kendi çalışma ve yaşam koşullarındaki kötüleşme ile ödemeye devam edeceklerdir. Günümüzün emperyalist küreselleşme politikaları aynı zamanda bu anlama geliyor. Ve ABD'nin Seattle kentinden başlayarak küreselleşme saldırısına karşı son yıllarda kendini gösteren kitlesel işçilemekçi duyarlılığı, bu gerçeği farketmeye başlamanın bir ilk göstergesi sayılabilir.

Sosyal demokrasi ve sendika bürokrasisi

Sosyalizmin gücü ve dünya devrim süreci batılı burjuvaziyi kendi işçisine taviz vermeye zorlamakla kalmıyor, bu tavizler sonuçta çoktandır burjuvazinin safına katılmış sosyal-demokrat akıma ve genellikle onun denetimindeki sendika bürokrasisine de güç ve prestij kazandırıyordu. Tavizi zorlayan koşullar ve etkenler kendi dışlarında olduğu halde, gerçekte burjuvazinin kampında ve hizmetinde bulunan sosyal-demokratlar ve sendika bürokratları, kendi ülkelerindeki işçilere, reformlara dayalı barışçıl çabalarıyla elde edilen kazanımların öncüleri olarak görünebiliyorlardı. Bu ise sosyal-demokrat partiler ile sendika bürokratlarının işçi sınıfı üzerindeki etkisini güçlendiriyor, denetimlerini perçinliyor, devrim ve sosyalizm düşmanı konumlarına bizzat işçilerin geniş kesimleri üzerinden destek sağlıyordu.

Oysa bugün gördüğümüz nedir? Başta İngiltere ve Almanya olmak üzere bir dizi ülkede işçi sınıfına yöneltilen kapsamlı saldırıları bizzat sosyal-demokrat hükümetler yürütmekte ve yönetmektedirler. Geleneksel gerici burjuva partilerinin öyle kolay kolay cesaret edemeyecekleri bir dizi saldırı "reform" adı altında bizzat sosyal-demokrat partilerin oluşturdukları hükümetler eliyle hayata geçirilmektedir. Tahmin edileceği gibi sendika bürokrasisi de bu konuda onların en

yakın destekçisi durumundadır. Onlardan tek farkı, işçiler nezdindeki inandırıcılığını bir süre daha koruyabilmek kaygısıyla her saldırının ilk evresinde göstermelik bir takım itirazlarda bulunmaktan ibarettir. Bu türden itirazlar her defasında lafta kalmakta, dahası, saldırının kolayca gerçekleştirilmesi için bu işçi satıcılarının işçileri oyalayıp boş beklentiler içinde dizginlemesini kolaylaştırmaktadır. Dolayısıyla buradaki fark misyondan değil yalnızca konum farklılığından gelen davranış yöntemi farklılığıdır ve sonuçta aynı ortak misyona hizmet etmektedir.

Sosyal-demokrat partiler ile sendika bürokrasisinin bu uğursuz rolü gerçekte ve işin özünde geçmişteki rollerinin bir uzantısıdır. Dün de yapılanlar uzantısı oldukları burjuvaziye hizmet ve kapitalist düzeni ayakta tutmak üzere yapılıyordu, bugün de. Dün bunu başarabilmenin yolu işçilerin tavizlerle dizginlenmesi idi, bugünse onların günden güne ağırlaşan çalışma ve yaşam koşullarına razı edilmesidir. Dün sosyalizmin basıncı altında ve kapitalizmin genişleme konjonktüründe ilki gerekli ve olanaklı idi. Bugün bunalım ve uluslararası tekeller arasındaki sert rekabet izlenmekte olan yeni tutumu gerektirmekte ve dünya ölçüsünde sınıf mücadelesindeki gerileme ile bunun her bir ülkedeki yansıması ise sözkonusu haince rolün nispeten kolay oynanmasını olanaklı kılmaktadır.

Doğal olarak bu ihanetin sonuçta bir bedeli olmakta, akan zaman sosyal-demokrat partiler ile sendika bürokrasisi için yıpratıcı sonuçlar yaratmakta, maskeler düşmekte, gerçek konum ve kimlikler gitgide daha belirgin biçimde açığa çıkmaktadır. İşçilerin giderek daha geniş kesimler halinde sosyal-demokrat partilerden yüz çevirmeleri ve sendika bürokratlarına olan güvenlerini gitgide daha çok yitirmeleri bunun ifadesidir.

Kuşkusuz halihazırda bu daha çok siyasete ve sendikalara ilgisizlik olarak kendini göstermektedir. Batıda durumu

değerlendirebilecek konum ve kapasitede devrimci partilerin olmaması, bu noktada burjuva düzenin olduğu kadar sosyal-demokrat partilerin ve sendika bürokratlarının en büyük avantajıdır. Son yıllarda sendika bürokratlarının inisiyatifini aşarak kendini gösteren çeşitli işçi ve kitle eylemleri örneğine rastlansa bile bu henüz sınırlı düzeydedir, istikrarlı ve kalıcı sonuçlar yaratan bir gelişme olmaktan uzaktır. Yine de bir eğilim olarak varlığı büyük önem taşımaktadır ve işlerin gelecekteki seyri konusunda bugünden bir ön fikir vermektedir.

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi sosyal-demokrasi tarih sahnesine Marksizm bayrağı altında çıktı. Başlangıçta toplumsal devrimi gerçekleştirmek, yani kapitalizmi yıkmak ve sosyalizmi gerçekleştirmek hedeflerine sahip olmak iddiası taşıyordu. Görünüşe göre işçilerin ve emekçilerin gündelik çıkarları ve acil istemleri için yürüttüğü kapsamlı ve sonuç alıcı mücadeleleri bu temel hedefler içinde ele alıyordu. Tarih böyle olmadığını gösterdi. Sosyalizm bayrağı altında yürütülen gündelik mücadelelerle elde edilen kazanımlar giderek sosyal demokrasi için gerçek varlık nedenine dönüştü ve sosyalizm iddiası tümüyle boşlukta kaldı. Bunu besleyen öteki tarihi ve toplumsal koşullar burada bizi ilgilendirmiyor. Bizim burada asıl vurgulamak istediğimiz; sonu reformist yozlaşma ve böylece burjuvazinin saflarına katılma olsa bile, bu ilk çıkış döneminin (ki buna II. Enternasyonal dönemi de diyebiliriz), herşeye rağmen sosyal-demokrasinin kendi tarihinde olumlu rol oynadığı biricik dönem olmasıdır.

Birinci emperyalist savaşın patlak vermesiyle birlikte artık resmen de burjuvazinin safına katılan sosyal-demokrasi bu tarihten sonra tümüyle karşı-devrimci bir akıma dönüştü ve her safhada burjuvazinin hizmetinde hareket etti. Buna rağmen gücünü ve etkisini koruduysa eğer, bu büyük ölçüde Ekim Devrimi'nin yarattığı korku ve devrimci işçi hareketini temsil eden komünist partilerin kesintisiz basıncı altında, burjuvaziyi

emekçilere tavizler vermeye ve böylece sosyal devrim tehlikesini boşa çıkarmaya ikna etmesi sayesinde oldu. Bu çaba iki savaş arası dönemde emekçilere kısa süreli belli kazanımlar sağlasa bile temelde karşı-devrimci nitelikteydi. Sosyal-demokrasi artık tümüyle bir düzen akımı durumundaydı.

Sosyal-demokrasi bu rolünü ikinci emperyalist savaş sonrasında da aynı biçimde oynadı. Hitler faşizminin yenilgiye uğratılmasındaki rolü nedeniyle Sovyetler Birliği'nin kazandığı büyük prestij, sömürge ve bağımlı ülkeler dünyasında devrim ve ulusal kurtuluş mücadelelerinin yeni bir ivme kazanması, ve nihayet Avrupa'nın kendi bünyesinde güçlü komünist partileri gerçeği, tüm bunların birarada kapitalist dünya üzerinde oluşturduğu basınç, bir kez daha sosyal demokrasiye reformcu bir çizgide burjuvaziye hizmet sunma olanağı verdi ve yine tam da bu sayede onun emekçiler üzerindeki etkisini korumasını sağladı.

Ve nihayet günümüzün sosyal demokrasisi: Artık Ekim Devrimi'nin yarattığı tarihi korku yok, dünya devrimi dalgası yok, devrimci işçi hareketinin temsilcisi olarak komünizmin basıncı yok. Tüm bu yoklar nedeniyle de, sosyal demokraside artık emekçiler lehine reformculuk yok! Bugün o artık tersinden bir "reform" saldırısının temsilcilerindendir. İşçi sınıfı ve emekçilere devrimci mücadeleler sayesinde ve dünya ölçüsündeki sosyal devrim tehditinin saldırdığı korkuların basıncı altında verilmiş reform tavizlerinin sistemli bir biçimde gaspına dayanan türden bir "reform" saldırısının... Bilindiği gibi burjuvazi tüm bu saldırıları hep de "reformlar" olarak sunuyor ve bununla da kalmayıp yer yer içlerinden bazılarını "adeta devrim" olarak bile niteliyor. Bu sunuş ve niteleme, bir tür tarihsel ironi anlamına gelmektedir. Fakat aynı ironi, bir bakıma sosyal demokrat ihanet akımının bugüne kadar burjuva toplumunda az-çok başarıyla oynadığı özel tarihsel rolün de sonunu işaretlemektedir.

Sınıf mücadelelerinin son 150 yılı...

Sermayenin emeğe saldırısından söz edilirken, genellikle bu saldırıların 150 yıllık kazanımlara yönelik olduğu vurgulanır. Bu "150 yıllık kazanımlar" vurgusu, işçi sınıfının burjuvaziye karşı tarihi mücadelesine işaret ettiği ve eldeki kazanımların bu mücadelelerin toplamının bir ürünü olduğunu dile getirdiği ölçüde, kuşkusuz genel olarak doğrudur. Fakat bunun ötesinde, bu kazanımların uzun süreli olarak elde tutulduğunu ve gelinen yerde bunların artık nihayet saldırılara konu edildiğini akla getirdiği ölçüde ise yanlıştır. Bu yanlış anlamadan kaçınmak, işçi sınıfı ile burjuvazi arasında süregelen 150 yıllık mücadelenin gerçek tablosunu gözden kaçırmamak bakımından özel bir önem taşımaktadır. Bugün yaşanan hiç de sermayenin emeğe, onun kazanımlarına yönelik ilk kapsamlı genel saldırısı değildir. İşçi sınıfını bu kazanımlarını daha önce de geçici dönemler için yitirmiş ve her seferinde onları yeni mücadelelerle yeniden kazanmak zorunda kalmıştır.

Paris Komünü'nden birinci emperyalist savaşa kadar olan zaman diliminde zorlu ve sabırlı mücadelelerle elde edilen kazanımlara ilk büyük saldırı, birinci emperyalist dünya savaşı olmuştu. Emperyalist savaş aynı zamanda işçi sınıfının tüm cephelerdeki kazanımlarının tüm savaş yılları boyunca askıya alınmasından başka bir şey değildi. Savaş sonrasında zorlu mücadelelere konu olduğunu, işçi sınıfının kaybettiği kazanımları yeniden elde etmek için tüm cephelerde mücadeleler yürüttüğünü, burjuvazinin bunları parça parça bu mücadelelerin zorlamasıyla ve Ekim Devrimi'nin yarattığı devrimci cereyanın basıncı altında ancak kısmen geri vermek zorunda kaldığını biliyoruz. Kaldı ki bu kadarı bile genel bir durum değildi. İlk sonuçlarını daha '20'li yılların ortasında İtalya'da veren faşizm, sermayenin bu hakları tümenden silip süpürmeye yönelik bir karşı saldırısıydı ve Almanya'da başarı sağlamasının

hemen ertesinde işçi sınıfı tüm kazanımlarını bir anda yitirmişti. Öteki bazı ülkelerde ise bu kazanımlar aynı faşizm tehdidinin basıncı altında daha yumuşak biçimler içinde geri alınmış ya da sınırlanmıştı. Büyük çalkantılarla geçen iki savaş arası dönemi yeni bir emperyalist savaş izledi ve 6 yıl boyunca büyük maddi ve manevi yıkımlar yaratarak süren savaş, bir kez daha savaş yılları boyunca tüm hak ve kazanımların ortadan kaldırılması anlamına geliyordu.

Bu, sözü edilen 150 yılın 1945 (ikinci savaşın bitimi) üzerinden ilk 90 yılı demektir. Bunun ilk 40-50 yılı kazanımların (esas olarak da Batı Avrupa'da) adım adım elde edilmesi dönemi olmuştur. İlk emperyalist dünya savaşını izleyen ve ikinci emperyalist savaşın bitimiyle noktalanmış son 30 yılı ise savaş, devrimler, sosyal çalkantılar, faşizm saldırısı ve yeniden savaşla geçmiştir.

Geriye son 60 yıl kalıyor. Bunun ilk 5-10 yılı "savaşın yararlarının sarılması" olmuş ve işçi sınıfının yine daha çok da emperyalist metropollerde bir dizi hak ve olanağı kullanabilmesi ancak bunun ardından gelebilmiştir. '80'lı yıllardan başlayarak son 20-25 yılda ise aynı kazanımların yeniden saldırılara konu edildiğini, bir bir geri alınmaya başladığını biliyoruz. Bu durumda kapitalizmin neredeyse tamamen emperyalist metropoller üzerinden yaşadığı "sosyal refah" döneminin ve dolayısıyla işçi sınıfının bir dizi kazanımdan bir parça istikrarlı biçimde yararlanmasının en iyi durumda ancak 30 yıllık bir dönemi (1950'lilerin ortasından 1980'lerin ortasına) kapladığını görüyoruz. Kapitalizmin 20. yüzyılın ikinci yarısında çok sözü edilen ve gürültülü bir ideolojik propagandaya konu edilen refah ve barış dönemi, neredeyse tümüyle emperyalist metropollerle sınırlı olmak üzere, işte bu kadardır.

Bu kısa bilanço, kapitalizme son 150 yıllık dönemde düzenli olarak sınıf mücadelelerinin, bunalımların, savaşların,

devrimlerin, karşı-devrimlerin eşlik ettiğini; bunun tam da sistemin emperyalist metropolleri için de böyle olduğunu; tüm bu süreçler boyunca işçi sınıfının zorlu mücadeleler içinde kazandıklarını şiddetli karşı saldırılarla belli aralıklarla kaybettiğini, her seferinde bunları kazanmak için yeniden savaşmak zorunda kaldığını göstermektedir.

Bugün bu kazanımlar bir kez daha sermayenin karşı saldırısına konu olmuştur ve işçi sınıfı onları ancak yeni devrimci sınıf mücadelelerine girilerek yeniden elde edebilir. Özellikle devrimci sınıf mücadeleleri diyoruz; zira 150 yıllık tarihi dönemin toplamı üzerinden biliyoruz ki, burjuvazi devrim tehdidiyle yüzyüze kalmadıkça, bu hakları bir parça istikrarlı bir biçimde vermeye kolay kolay yanaşmamıştır, yanaşmayacaktır da.

Dolayısıyla tüm bu tarihi ders açıkça göstermektedir ki, kapitalizm altında reformlar ancak devrim mücadelelerinin yan ürünleri olabilirler. Sınıf mücadelesi kapitalizmin yıkılmasına, yani toplumsal devrime vardiirılmadığı sürece de, bu kazanımlar, kendi o sınırlı ve güdük halleriyle hiçbir biçimde istikrarlı ve kalıcı olamazlar. Bunalımlara ve güçler dengesindeki değişime bağlı olarak burjuvazi tarafından karşı saldırıya konu edilir ve çoğu durumda da yeniden gaspedilirler. Bugün dünya ölçüsünde olup bitenler şahsında açıkça görmekte olduğumuz gibi.

Aynı tarih dersinden önümüzde yeni bir devrimci sınıf mücadeleleri döneminin uzanmakta olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Sınıf ilişkileri ve mücadelelerinin tarihsel diyalektiği buna işaret etmektedir, olayların mantığı bunu hazırlamaktadır. Bizzat sermayenin karşı saldırısıyla “sosyal devlet” geride bırakıldığına göre, bunun geçici olarak sağladığı sosyal barış da geride kalacaktır. Buna kesin gözle bakabiliriz.

Geleceğin olaylarının hangi hız ve kapsamda sökün edeceğini elbette bugünden bilmiyoruz, bilemeyiz de. Bugünden

bilebildiğimiz, bu olayları doğuracak objektif zeminin günden güne güçlendiği, fakat öte yandan subjektif koşulların, özellikle de işçi sınıfının bilinç, örgütlenme ve önderlik düzeyinin ise tarihinde görülmedik ölçüde zayıf olduğudur. Objektif zeminin bu subjektif zayıflığın aşılmasını ne ölçüde kolaylaştıracağını ise bize yine olayların akışı, dolayısıyla zaman gösterecektir.

(Ekim, sayı: 241, Mart 2005, başyazı)

Türkiye-ABD ilişkilerinde yeni dönem

ABD-Türkiye ilişkilerinde “stratejik” derinlik

Türkiye-ABD ilişkilerinin iki yılı bulan bunalımlı seyri bu ilişkilerin gerçek mahiyeti konusunda önemli bir yeni test işlevi görmüştür. Son iki yılda bu ilişkiler alanında olup bitenler Türkiye'nin ABD emperyalizmine çok yönlü bağımlılığının yeni bir teyidi olmuştur da diyebiliriz buna. Bunalımlı seyrin ardından bugün gelinen nokta bir kez daha açıkça göstermiştir ki bu ilişkiler gerçekten “stratejik” bir derinliğe sahiptir; ve tüm kesimleriyle işbirlikçi Türk burjuvazisinin ABD emperyalizmi ile tek yanlı “stratejik” kader birliği, bu ilişkilerin taktik sorunlardan ve geçici bunalımlardan kalıcı hasarlar görmesine karşı en büyük güvencedir.

Tek yanlı kader birliği diyoruz, zira aynı olaylar yine

bütün açıklığı ile göstermiştir ki, ABD emperyalizmi için böyle bir mecburiyet olmadığı gibi o bu konuda alabildiğine geniş bir hareket özgürlüğüne de sahiptir. Son iki yılda emperyalist efendisi tarafından itilip kakılan, hassasiyetleri hiçe sayılan, sözde “kırmızı çizgiler”i yerle bir edilen, kafasına çuval geçirilen, olmayan onuru yerlerde sürüklenen hep de Türk burjuvazisi ve devleti olmuştur. İşbirlikçi burjuvazi adına Türkiye’yi yönetenler tüm bunlara karşı hiçbir şey yapamadığı gibi, sonuçta ABD ve İsrail’den af dileme ve ilişkilerin onarılmasını isteme onursuzluğunu gösteren de yine kendileri olmuştur. Bu şaşırtıcı da değildir; zira her açıdan bağımlı ve dolayısıyla muhtaç durumda olan bizzat kendileridir. Dolayısıyla burada sözkonusu olan basitçe onur duygusundan yoksunluk gibi özel bir moral zayıflık değil, fakat tüm niteliği ve mahiyeti ile Türkiye’nin kapitalist düzenidir. Sözkonusu olan, Türkiye’nin ABD emperyalizmine çok yönlü bağımlılığı ve işbirlikçi Türk burjuvazisinin bu bağımlılık temelinde şekilene köklü sınıf çıkarlarıdır. Olup bitenleri belirleyen son tahlilde bu temel, buna dayalı zorunlu sınıf tercihleri ve çıkarlarıdır. Böyle olduğu içindir ki, yüzeyde seyreden iki yıllık sıkıntı ve sorunların altından sonuçta bir kez daha bu ilişkilerin “sarsılmaz” temeli çıkmıştır.

Üzerine onca laf edilen Türkiye-ABD ilişkilerinin “stratejik” niteliği de kendini asıl işte bu katı gerçek üzerinden ortaya koymaktadır. Bu gerçekten stratejik düzeyde köklü bir bağımlılık ilişkisidir ve uzun vadede ancak iki biçimde değişebilir. Ya emperyalist dünyanın güç ilişkilerinde meydana gelecek köklü bir değişimin ardından mevcut düzen tabanı üzerinde yeni bir emperyalist efendiye bağlanma yoluyla, ya da bu ilişkilerin tüm iktisadi-sınıfsal temelini silip süpürecek, böylece kölece bağımlılık ilişkilerine ilelebet son verecek bir sosyalist devrim yoluyla. Bu iki durumdan biri gerçekleşmediği sürece, Türkiye’nin ABD emperyalizmine

bağımlılığı sürecektir ve geçici olmaya mahkum hiçbir konjonktürel bunalım bunu esası yönünden etkilemeyecektir. Bu arada ABD emperyalizmi ile ilişkilere belli mesafeler getirecek bazı ara biçimler elbette olanak dahilindedir, bunlar ilke olarak reddedilemez. Fakat bunların orta vadede kalıcı olma şansı yoktur. Sonuçta ya sözkonusu ilişkiler devrimci yoldan köklü ve kalıcı biçimde aşılacaktır, ya da ABD emperyalizminin dünya hegemonyası sürdüğü sürece Türkiye üzerindeki köleci egemenliği de gerisin geri yeniden kurulacaktır.

Türkiye’de Amerikan düzeni ve Amerikancı düzen

Bugünkü şekliyle Türkiye-ABD ilişkilerinin 60 yıllık bir geçmişi var. İkinci emperyalist savaşın ardından ABD kapitalist dünyanın yeni hegemon gücü haline gelince, tüm kesimleriyle Türkiye’nin egemen sınıfları (daha CHP iktidarı döneminde ve bizzat “milli şef” İsmet İnönü’nün liderliği altında) ABD emperyalizmine kapıldılar. O günden bugüne bu bağımlılık ilişkisi, Türkiye kapitalizminin gelişmesi ve işbirlikçi tekeli Türk burjuvazisinin palazlanması ölçüsünde, zaman içinde sürekli gelişti ve yeni boyutlar kazanarak pekişti. Türkiye üzerindeki ABD egemenliği daha ‘50’li yılların başında tamdı ve tüm alanları eksiksiz olarak kapsıyordu; ekonomik ve mali ilişkileri siyasal, askeri, dipolmatik ve kültürel alandaki çok yönlü ilişkiler ağı tamamlıyordu.

ABD ile ilişkileri çok geçmeden NATO üyeliği tamamladı ve Türkiye toprakları Amerikan ve NATO üs ve tesisleriyle donatıldı. Türkiye artık ABD emperyalizminin bölgesel bir üssü, Türk sermaye devleti ise emperyalizmin bölgesel jandarması durumundaydı. Bu bölgesel jandarmalık görevi kırk yılı aşkın bir süre boyunca uşakça bir sadakatle yerine getirildi. Kuzey’de Sovyetler Birliği’ne ve Güney’de Ortadoğu

halklarına karşı. Bu uşaklık Amerikan işbirlikçileri tarafında uzun yıllar boyunca “Sovyet tehditine karşı” Türkiye’nin güvenliği demagojisiyle haklı gösterilmeye çalışılmıştı. Fakat Sovyetler Birliği’nin yıkılışı bu demagojiyi de temelden yıktı. Sözkonusu olanın emperyalizmin hizmetinde ve onunla çıkar birliği halinde halklara karşı bir konumlanma olduğu tüm açıklığı ile ortaya çıktı. Türkiye’nin bölge halklarına karşı emperyalizmin bir savaş üssü olduğu gerçeği, tam da Sovyetler Birliği’nin yıkılışı sonrasında fiili savaşlarla tartışılmaz biçimde kanıtlandı. Birinci Körfez Savaşı, Yugoslavya savaşı, Irak’a karşı uzun yıllar boyunca İncirlik merkezli olarak süren hava saldırıları, nihayet Afganistan’a ve Irak’a karşı son emperyalist savaşlar, bu gerçeği bütün açıklığı ile gösterdiler.

Türkiye topraklarını emperyalizme bir savaş üssü olarak sunmak, bugün Türk egemen sınıfları için artık vakai adiyeden bir iştir. Sorunlar kısmen emperyalizmin müdahale gücü olarak bu savaşlara doğrudan katılmak planında çıkabilmektedir. Bunda ise bir yandan emperyalist dünyanın kendi içindeki bölünmeler, öte yandan savaş karşıtı halk muhalefetinin basıncı önemli bir rol oynamaktadır. Halk muhalefetini, bu muhalefet onu fiilen dizginleyecek güç ve yetenekten yoksunsa eğer, genellikle hiçe sayan Türk burjuvazisi emperyalist dünyanın kendi içinde birlikte davranabildiği savaşlarda bizzat yer almakta tereddüt etmemiştir. Yugoslavya’ya ve Afganistan’a karşı emperyalist savaşlar bunun örnekleridir. Türk ordusu bunların ilkinde daha baştan, ikincisine ise belli bir aşamadan sonra dolaysız olarak katılmıştır. Halen de ABD emperyalizminin hizmetinde bu iki alandaki misyonunu sürdürmektedir, dahası Afganistan’daki işgal güçlerinin resmi komutanlığını üstlenmiş bulunmaktadır.

Bağımlılık temeline dayalı ilişkiler ağıyla ABD emperyalizmi Türkiye’nin yalnızca dış politikasına değil fakat bundan da önemli olarak bütün bir iç politikasına da egemen

hale geldi. Uzun onyıllardan beridir Türkiye'nin iç siyasal yaşamına, hükümetlerine, ordusuna, polisine ve istihbarat örgütlerine, devlet bürokrasisinin kritik kademelerine Amerikan emperyalizmi hakimdir. En önemli organlarıyla medya ve başta üniversiteler olmak üzere önemli kültür kurumları, ABD etkisinde ve denetimindedir. Menderes'ten Demirel'e, Özal'dan günümüzün Tayyip Erdoğan'ına kadar Türkiye'yi yöneten tüm önemli politikacılar dolaysız olarak ABD yetiştirmesi olmuşlar, istinasız tüm hükümetler Amerikancı bir çizgide hareket etmişlerdir. Toplumsal muhalefeti kanlı operasyonlarla ezen ve Türkiye'nin devrimci-demokrat birikimine büyük darbeler vuran faşist askeri darberler dolaysız olarak ABD tarafından tezgahlanmıştır. Her biçimiyle dinsel gericilik devrime karşı bir dalga kıran olarak bizzat ABD yönlendirmesi ve özendirilmesi ile örgütlendirilip her yolla desteklenmiştir. Türkiye'de toplumsal muhalefete karşı bir saldırı gücü olarak örgütlenen paramiliter faşist çetelerin arkasında faşist Türkler üzerinden bir kez daha ABD emperyalizmi vardır. Toplumsal muhalefete karşı 40 yıldır kanlı ve kirli bir savaş yürüten kontr-gerilla dolaysız olarak Amerikan denetimindeki bir örgütlenmedir. Özetle Türkiye'nin düzeni, tüm yapı ve dokularıyla bir Amerikan düzenidir, iliklerine kadar Amerikancı bir düzendir bu.

Türkiye'nin kendi içinde Amerikan emperyalizmine bu denli bir bağımlılığın güçlü bir toplumsal dayanağı olmasaydı, Türkiye-ABD ilişkileri zaten bu denli derinlikli, kapsamlı ve uzun süreli olamazdı. Bu toplumsal dayanak temelde işbirlikçi büyük burjuvazidir, onun sınıf egemenliği sistemidir. Fakat Amerikancı düzenin dayanakları bundan da ötedir. Merkezinde işbirlikçi tekelci burjuvazi olmak üzere tüm kesimleriyle Türkiye burjuvazisidir. Bunu tüm kesimleriyle Türkiye burjuvazisinin Amerikancılığı olarak da düşünebiliriz. Bugün liberalinden dincisine, faşistinden sosyal-demokratına

kadar tüm burjuva siyasal akımların Amerikancılık ortak paydasına sahip bulunmaları, bu sınıfsal gerçeğin siyasal izdüşümler üzerinden en dolaysız bir kanıtıdır. Bu aynı gerçeği düzenin öteki temel kurumları üzerinden de görebiliriz. Başta ordu, medya ve üniversiteler olmak üzere Türkiye'nin siyasal, toplumsal ve kültürel yaşamı üzerinde güçlü etkileri olan tüm kurumlar tepeden tırnağa Amerikancı'dır, Amerikan düzeninin Türkiye'deki en sağlam dayanaklarıdır.

Burjuvazinin ve burjuva siyasal güçlerin tümünü Amerikancılık ortak paydasında birleştiren, temelde sömürü düzeninin varlığı, işleyişi ve geleceğidir. Amerikan emperyalizmine bağımlılık verili tarihi koşullarda bunun hem zorunlu koşulu ve hem de en sağlam güvencesidir. Türk burjuvazisinin AB'ciliği de gerçekte Amerikancılığın bir uzantısından başka bir şey değildir. Bu yönelimin ABD tarafından belirgin bir tutumla desteklenmesinin olduğu kadar, AB'nin sürükleyicisi durumundaki emperyalist ülkelerin buna açıktan ya da örtülü biçimde direnmesinin gerisinde de başka etkenler yanında bu aynı olgu vardır.

Geçici sıkıntılar ve kalıcı ilişkiler

Bu sağlam tarihsel ve sınıfsal temele rağmen Türkiye-ABD ilişkilerinde zaman zaman belli sıkıntılar yaşanabilmiştir. Komünistler bu anlaşmazlığın iki klasik unsuruna bugüne kadar birçok kez işaret edegeldiler. Bunlar Kıbrıs ile Kürt sorunlarıdır. İlki eski, ikincisi ise nispeten yeni, daha çok da son 10-15 yılın anlaşmazlık konusudur. Fakat bu krizler her seferinde ABD'nin Türkiye üzerindeki etki ve denetiminin ne denli güçlü olduğuna birer kanıt oluşturup çok geçmeden geride kalmışlardır. Sonuncusu üzerinden bugün de bütün açıklığı ile görmekte olduğumuz gibi. Bugün Kıbrıs konusu Türkiye ile ABD arasında önemli bir sorun olmaktan çıkmıştır.

Bu, sonuçta Türkiye'nin bu konudaki ABD dayatmalarına boyun eğmesiyle olmuş, Annan Planı'nın kabulü bu anlama gelmiştir.

Kürt sorununun sorun olmaktan çıkması ise o denli kolay değildir. Bunun nedeni de görünürdeki anlaşmazlık konusu olan Güney Kürdistan değil fakat Kuzey Kürdistan, yani tam da Türkiye'nin bünyesindeki koca Kürt sorunudur. Son bunalımın bugün vardığı noktada Türk burjuvazisi ABD'nin Güney Kürdistan politikasına boyun eğmiş, tüm sözde "kırmızı çizgileri"ni bir yana bırakmıştır. Fakat Güney Kürdistan'da fiili devlet demek, Türkiye'deki Kürt sorununda karmaşık bir çözüm baskısı demektir. Hazmedilen Güney Kürdistan gerçeğine rağmen Kürt sorununun ilişkilerde potansiyel bir sorun kaynağı olarak kalmaya devam etmesi de bundan dolayıdır.

ABD ile ilişkilerde geçmişte yaşanan iki önemli krizin ikisi de Kıbrıs konulu olmuştu. Bunlardan ilki 1964 tarihlidir ve ünlü "Johnson Mektubu" üzerinden anılmaktadır. Bu kısa süreli kriz esnasında zamanın başbakanı İnönü, "Gerekirse yeni bir dünya kurulur, Türkiye de orada yerini alır" mealinde sözler söylemişti. "Yeni bir dünya" sözleri güya ABD'ye bağımlılık ilişkilerinin dışına çıkmayı ima ediyordu. Oysa işbirlikçi Türk burjuvazisi, onun temsil ettiği sosyo-ekonomik düzen ve buna göre biçimlenmiş bulunan siyasal-askeri iktidar yapısı ayakta kaldıkça, "yeni bir dünya" üzerine bu türden sözlerin zerre kadar bir kıymeti harbiyesi olamayacağını görmek için çok beklemek gerekmedi. İnönü gibi tarihi bir kişiliğin ağzında bile iriliği ölçüsünde iğreti duran bu sözlerin bir yıl sonrası, iliklerine kadar Amerikancı Demirel hükümetleri döneminin başlangıcı oldu. Çok geçmeden bunu tümüyle bir CIA yönlendirmesi olan 12 Mart askeri faşist darbesi izledi ve Türkiye üzerindeki Amerikan hükümlerini yeni bir düzeyde pekiştirdi.

Benzer bir başka kriz 1974'deki Ecevit hükümeti sırasında ve bir kez daha Kıbrıs sorunu üzerinden yaşandı. Türkiye'yi yönetenler bir Amerikan cezalandırması olan ve yıllarca süren silah ambargosunu sineye çektiler ve her alanda ABD yürüncesinde hareket etmeye devam ettiler. Bu yılları izleyen faşist 12 Eylül darbesi ise bir kez daha tümüyle Amerikan yapımıydı ve başta ordu olmak üzere ABD'nin Türkiye'deki iktidar kurumları üzerindeki tam denetiminin tarihsel değerde yeni bir kanıtını sunuyordu. 12 Eylül her alanda Amerikancı bir program uyguladı; Türkiye'nin 20 yıllık güçlü anti-Amerikancı ilerici-devrimci muhalefetini acımasızca ezdi, Türkiye topraklarını komşu halklara karşı yeni Amerikan üs ve tesisleriyle donattı ve sonra da yerini Türkiye'nin belki de gelmiş geçmiş en Amerikancı hükümetler dönemi olan Özal hükümetleri dönemine bıraktı.

İlişkilerde birbirini onar yıl arayla izleyen bu geçici krizler, her seferinde Türkiye üzerindeki Amerikan etki ve denetiminin daha da pekişmesi sonucunu verdi. İki yıl önce patlak veren ve gelinen yerde esası yönünden geride kalmış bulunan üçüncü önemli kriz sonrasında da sonucun aynı olacağından herhangi bir kuşku duyulmamalıdır. Bu olaydan hareketle Türkiye-ABD ilişkileri üzerinde durmanın önemi de zaten özellikle buradan gelmektedir.

Her açıdan tam sonuç veren son terbiye operasyonu

Bilindiği gibi ilişkilerdeki son geçici bunalım Irak müdahalesi ile başladı. Dünyadaki savaş karşıtı konjonktürün etkisi ve halk muhalefetinin basıncı altında yaşanan "tezkere kazası", alışılmadık ve beklenmedik bir durum olduğu ölçüde emperyalist efendide şaşkınlık ve öfke yaratırken, tersinden de ABD'nin himayesi altında Güney Kürdistan'da yaşanan

gelişmeler Türkiye'nin Amerikancı egemen çevrelerinde derin kaygılara ve dizginlenmeye çalışılan bir öfkeye yolaçtı.

Bunalımın taraflar yönünden çerçevesi en genel çizgileriyle böyleydi. Fakat olup bitenleri önce bunalıma, ardından da bir terbiye operasyonuna çeviren taraf ABD oldu. Türk burjuvazisi yaşanan "kaza"yı telafi etmek için azami çaba harcadı, çok geçmeden reddedilenin yerine geçecek yeni bir tezkerede çıkardı. Savaşın başından itibaren Türkiye'deki tüm üs ve tesislerin Amerikan ordusuna kullandırıldığı, hava saldırılarının önemli ölçüde Türkiye'deki üsler üzerinde yapıldığı şimdi artık resmen ve en yetkili ağızlardan açıklanıyor. (Son olarak bunu Genelkurmay İkinci Başkanı ABD gezisi esnasında ve ayrıntılı dökümler halinde büyük bir utanmazlıkla açıkladı. Gerçekte savaşa ABD'nin hizmetinde fiilen bir biçimde katıldıklarını kanıtlamak için elbette). Yani Türkiye Irak'a yönelik emperyalist savaş ve işgal hareketinde tam bir saldırı üssü olarak kullanıldı. Bu arada Afganistan'a daha çok asker gönderildi ve işgalin sorumluluğu üstlenildi. Fakat ABD bütün bunlara aldırmayarak yakaladığı fırsatı en iyi biçimde değerlendirmeye baktı. Bu çok yönlü bir terbiye operasyonu idi ve ABD'nin bölge politikalarına özellikle Kürt sorunu üzerinden gösterilen ve artık kabak tadı veren muhalefeti kırmayı amaçlıyordu. Türk ordusunun başına geçirilen çuval gerçekte ABD'nin Güney Kürdistan politikasına karşı ortaya konulan muhalefete bir yanıt ve meydan okumaydı.

Gelinen yerde bu terbiye operasyonunun her açıdan tam sonuç verdiğini biliyoruz. İncirlik Üssü'ne ilişkin taleplerin öncelikle ordu üzerinden olmak üzere tam kabul görmesi, İsrail'e özür ve af ziyaretlerinin yapılması, Güney Kürdistan'a ilişkin "kırmızı çizgiler"nin bir yana bırakılması ve yeni "milli siyaset belgesi"nin bu açıdan da değiştirilmesi, Irak direnişine karşı işgalcilere verilen tam destek ve nihayet, randevusu

aylar süren yalvar yakarlarla elde edilen Beyaz Saray'daki biçimsel kabul, tüm bunlar bunun göstergesidir. Ortada Kürt sorunu gibi inkarcı düzen açısından son derece hassas bir sorun bulunduğu halde Türk burjuvazisi ABD'ye herhangi bir direnç gösterememiş, sonuçta onun dayattığı çizgilere kendisi uyum sağlama yolunu seçmiştir. Çünkü bugün her zamankinde çok buna mecburdur ve direnç gösterme olanaklarından yoksundur. Çünkü özellikle ekonomik ve mali cephede olmak üzere yuları tam olarak Amerikan emperyalizminin elindedir. ABD ile ilişkilerini bozmayı göze alabilmesi için örneğin ekonomisinin çökmesini göze alması gerekmektedir, oysa ki bunu düşünmek bile istemez.

Irak direnişi karşısında içine düştüğü içler acısı durum yanılıcı olmamalıdır; ABD emperyalizmi devletler arası ilişkiler sözkonusu olduğunda bugün kendi istek ve iradesini, değil Türkiye gibi yarım asırdır yarı-sömürgesi durumundaki ekonomik ve mali açıdan güçsüz ülkelere, büyük emperyalist ülkeler bile bir ölçüde dayatabilecek önemli bir güce ve çeşitli olanaklara sahiptir. Onun çaresizliği direniş yolunu tutmuş halklar karşısındadır. Saddam rejimini üç haftada devirip de hala da sınırlı kalan Irak direnişi karşısında iki yılı aşkın bir süredir batağa saplanmış olması bunun bir göstergesidir.

Türkiye-ABD ilişkilerinde yeni dönem

Moda bir ifadeyle söyleyecek olursak, Türkiye-ABD ilişkilerinde artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak. Bunalımlı bir sürecin ardından ve üstelik hoyratlığa varan tarzda burnu sürtülmesine rağmen kendi tercihi ve çabasıyla yeniden ABD'nin insafına sığınmış bir Türk burjuvazisi/devleti gerçeği var karşımızda bugün. Bu elbette bundan böyle Türk burjuvazisinin/devletinin ABD'nin her isteğine olduğu gibi boyun eğeceği anlamına gelmez. Fakat artık ne pazarlık ve

ne de direnme gücünün eskisi gibi olmadığı da kesindir. Dahası halihazırda gündemde emperyalist efendiye sadakatte Irak sınavını geçememiş bir uşağın bunu yeni sınavlarla telafi etmesi sorunu da var.

Bütün bunları tam olarak yerli yerine oturtabilmek için son günlerde AB cephesinde yaşanan derin krizi ve bunun Türkiye için anlamını da hesaba katmak gerekir. Fransız emekçileri Türkiye açısından çifte anlamı olan bir iş başardılar. Ortaya koydukları red tutumuyla ilkin, AB'nin bir demokrasi ve refah projesi değil, tersine emekçiler payına neo-liberal yıkıma dayalı emperyalist bir odaklaşma projesi olduğunu göstermiş oldular. AB projesi Alman ve Fransız işçisinin Polonya işçisi düzeyine düşürülmesi anlamına geliyordu; Fransız emekçileri bunu aynen böyle gördüklerini bir biçimde söylemiş oldular. Bu, Türk burjuvazisinin Türkiye emekçilerini AB hayalleriyle sersemletme çabalarına vurulmuş önemli bir darbe sayılmalıdır. İkinci olarak, Fransa ve Hollanda'daki reddin ardından AB genişlemesinin sınırları önemli bir sorun haline geldi ve artık herkes Türkiye'nin kesin olarak bu sınırların dışında kalacağını söylemeye başladı. Gerçekte bu son gelişmelerden önce de böyleydi. Fakat artık onu ikiyüzlü ve aldatıcı bir seremoni olarak sürdürmek bile önemli ölçüde olanaklı olmaktan çıktı.

Bu Türk burjuvazi payına basitçe, ABD ile kaderini daha sıkı bir biçimde birleştirme zorunluluğu anlamına geliyor. Sorun açıktan böyle konulmasa da fiiliyatta artık tüm hesaplar ve planlar buna göre yapılıyor. Bazı düzen kâlemleri bunun Türkiye için daha hayırlı bir yol olduğunu, böylece AB'yle uyumun biçimsel yüklerinden de kurtulma olanağı doğduğunu daha şimdiden seslendirir oldular. Baskı ve terörün yeniden dizginlerinden boşalması, faşist çetelerin sokağa salınması, Kürdistan'da kirli savaşın ve katliamların tırmandırılması, Kürtçe şarkı söylemenin bile yeniden ceza konusu haline

gelmesi, fazlasıyla iğreti duran AB makyajının son zamanlarda iyiden iyiye dökülmeye başlaması, yeni duruma fiili uyunun ilk göstergeleri sayılmalıdır. Amerika'ya daha çok mecbur kalmak ve bağlanmak demek, aynı zamanda içerde baskı ve terör rejimini dizginsizce uygulayabilme olanağı da demektir. Türk burjuvazisi bunun böyle olduğunu biliyor, yeni duruma bu gözle bakıyor ve uygulamada da artık gitgide daha çok buna göre davranıyor.

Fakat yeni durumun asıl önemli sonuçları kendini dış politika alanında gösterecektir. ABD'nin iyi bilinen ve üzerine çok tartışılan bir Büyük Ortadoğu Projesi var. Bu saldırgan projenin güncel hedefleri arasında ise Türkiye'nin iki önemli komşusu olarak İran ve Suriye var. Bu henüz bu ülkelere yönelik dolaysız bir savaş planı anlamına gelmiyor. Irak batağına düşeli beri ABD emperyalizmi savaşa dayalı bir müdahaleyi artık eski pervasızlıkta düşünemiyor. Fakat sonuçta işlerin bir biçimde buraya varması da bir önemli olasılık olarak ortada duruyor. Günü geldiğinde resmen açıklansın ya da açıklanmasın, sonuçta Türkiye'nin bu türden bir emperyalist saldırı savaşı için bir kez daha ABD üssü olacağından bugünden kimsenin kuşkusu olamaz. Tüm sorun Türk ordusunun bu saldırı savaşında doğrudan göreve alıp almayacağına da düğümleniyor. ABD tüm gücünü ve avantajlarını kullanarak Türkiye'yi bu kez böyle bir batağın içine çekmek isteyecektir. Sonucun ne olacağı üzerine şimdiden kesin bir kestirimde bulunmak olanaklı değildir. Zira durduk yerde ve sırf ABD ile İsrail'in saldırgan emperyalist hesapları uğruna böylesi bir ağır suça bulaşmak, en sadık Amerikan uşakları için bile Ortadoğu gibi bir bölgede ve Türkiye gibi bir ülkede o kadar kolay bir iş değildir. Fakat hareket ve manevra alanı bugün iyice daralmış durumdaki Türk burjuvazisi bu batağa bir biçimde batarsa, abartmasız biçimde bu onun için sonun başlangıcı olacaktır.

Fiili savaş durumunda ne olacağı bugün açıkta bırakılsa bile, bunun ötesinde Ortadoğu halklarına karşı kurulmuş bulunan ABD-İsrail-Türkiye ekseninin yeni dönemde daha da güçleneceğinden kuşku duyulmamalıdır. Türk burjuvazisi ve devleti bu konuda üstüne düşeni bugüne kadar zaten fazlasıyla yapmış durumdadır ve bundan sonra daha fazlasını yapmak zorunluluğu ile yüzyüzedir.

Yine de özellikle Kürt sorunu bu saldırgan eksenin zayıf halkası olarak durmaktadır. ABD-İsrail ikilisi Güney Kürdistan'da yaratmış buldukları mevziyi güçlendirmek için gerekeni yapacaklardır. Irak direnişi dışında buna ilişkin hesapları bozacak herhangi bir etken yoktur artık. Güney Kürdistan'ın güçlendirilmesi ise katlı biçimde Türkiye'deki Kürt sorununun ağırlaşması demektir. Bu ağırlık bir yandan Barzaniler'in "Büyük Kürdistan" hedefinden ve öte yandan Güney örneğinden hareketle Kuzey Kürtleri'nin daha da büyüyecek özgürlük isteminden beslenecektir.

Bu, Türk burjuvazisi için olduğu kadar onu kendi saldırgan politikalarının bölgesel vurucu gücü olarak kullanmak hesabındaki ABD emperyalizmi için de çözümlü zor bir açmaz demektir. Bunca yılın inkar ve imha politikasının ardından Kuzey Kürtleri'ni bir ölçüde tatmin edip yatıştıracak bir kısmi çözüme geçmek Türk burjuvazisi için kolay olmayacaktır. Hele de İmralı'nın sunduğu tarihi değerdeki fırsat önemli ölçüde harcanmışken ve bu arada Güney'de bir Kürt devleti şekillenmişken.

Çözüm için proletarya devrimi ve sosyalizm!

Türkiye'yi Amerikan emperyalizminin çiftliği ve bölge halklarına karşı değişmez bir saldırı üssü olmaktan çıkarmanın proletarya devrimi dışında bir yolu yoktur, bunu daha

baştan söylemiş bulunuyoruz. ABD-Türkiye ilişkilerinin tüm tarihi kadar Türkiye'deki anti-emperyalist mücadelenin tarihi deneyimi de bu gerçeği doğruluyor. Türkiye'de "milli burjuvazi" ve ara "milli çözüm"ler üzerine yeterince gerici hayal tüketildi. Yaşamın katı gerçekleri bu türden hayalleri her seferinde yıkıp boşa çıkardı. Bugünün Türkiye'sinde emperyalizme karşıt konumda bulunan hiçbir burjuva katman yoktur. ABD ya da AB ile zaman zaman ortaya çıkan sorunlar, anti-emperyalist tutumdan değil fakat tümüyle gerici sınıf çıkarları ya da duyarlılıklarından kaynaklanmaktadır. Kürt sorunu bunun en iyi bilinen örneğidir. Çıkarlarına göre bu sorunu kaşıyan ya da kullanan emperyalist devletlere bu sorun üzerinden gösterilen tepkinin gerisinde tümüyle gerici, karşıdevrimci, şoven ve inkarcı bir sınıf tutumu vardır. Burada anti-emperyalizmin zerresi yoktur.

Emperyalizmin Türkiye üzerindeki çok yönlü boyunduruğu kapitalist sömürü ilişkileri temeline oturmaktadır. Bu ilişkilere karşı çıkmayacak konumdaki sınıf ya da siyasal güçlerin emperyalizme bağımlılık ilişkilerine karşı çıkmaları da olanaksızdır. Zaman zaman bu ilişkilerin şu ya da bu yönüne itirazlarda bulunmak elbette olanaklıdır, fakat bunun ilke olarak bu ilişkilere karşı olmakla yakından uzaktan bir alakası yoktur. ABD ile ilişkilerde yaşanan son bunalım bu açıdan da yeni açıklıklar sunmuş, generallere yalakalık çizgisine ağır bir darbe indirmiştir. Olaylar Türk generallerinin ABD'ye değil, fakat Kürt halkının özgürlük ve eşitlik istemine karşı olduklarını, ABD'yle yaşanan sorunların en temel nedeninin bu olduğunu açıklıkla ortaya koymuştur. Düzen ordusu Amerikan emperyalizminin Türkiye'deki en sağlam kalelerinden biridir ve bu Türkiye'nin son 60 yılının en tam bir biçimde kanıtladığı olguların başında gelmektedir.

Türkiye'deki Amerikan düzenine son vermenin yolu Türkiye'deki Amerikancı düzeni, yani işbirlikçi burjuvazinin

sınıf iktidarını tüm iktisadi ve siyasal dayanaklarıyla yıkmaktan geçmektedir. Bu, ise proletarya devrimi ve sosyalizmi demektir. Türkiye işçi sınıfının önündeki tarihi devrimci görev budur ve o bunu kent ve kırdaki emekçi müttefikleri birlikte başarabilecektir.

(Ekim, sayı: 242, Haziran 2005, başyazı)

Güne yüklenmek ve geleceğe hazırlanmak!

Partimizin kuruluşunu hazırlayan ve yaklaşık 10 yılı bulan süreci onun kuruluş sonrasında ayrı düşünmek olanaklı değildir. Bu açıdan bakıldığında 7. mücadele yılına girmiş bulunan partimiz gerçekte 17 yıllık bir siyasal ve örgütsel birikim ve deneyim üzerinde yükseliyor.

Olağan takvim yılı olarak düşünüldüğünde 17 yıl nispeten uzun bir süredir ve oysa biz, birçok açıdan henüz yolun başında sayılırız. Bu ağır ilerleme temposunun bizim eksikliklerimizle, yetersizliklerimizle ve hızımızı kesip bize fazladan zaman kaybettiren kusurlarımızla elbette bir bağı vardır. Fakat sorun temelde bizi aşmaktadır, öznel kusurlardan çok nesnel koşullarla ilgilidir.

Öte yandan tüketilen zamana yaklaşırken de yanılığa düşmemek gerekir; toplumların tarihsel evriminde ve siyasal

mücadelede takvim yıllarının kendi başına bir anlamı yoktur. Burada zamanın, dolayısıyla yılların gerçek anlamını belirleyen, gelişmenin diyalektik özelliğidir. Buna ilişkin derin diyalektik kavrayışı ve ölçüyü biz marksistler bizzat Marks'ın kendisinden ve en veciz ifadelerle almış bulunuyoruz. Tarihin yavaş ve evrimsel bir ilerleyiş içinde olduğu zamanlarda "20 yıl, bir günden fazla değildir" diyen Marks, ama "daha sonra yirmi yılı kapsayacak günler gelebilir" diye vurgulamıştır. Bununla bize tarihsel evrimin ağır ilerleyiş dönemleri ile bunu kaçınılmaz olarak izleyecek olan sıçramalı gelişmelerin diyalektik bütünlüğüne nasıl bakmamız gerektiğini anlatmak istemiştir.

Bu, zamana devrimci diyalektik yaklaşımdır ve Türkiye'nin 12 Eylül faşist darbesiyle başlayan son 25 yılına, ve elbette bu arada inşa süreci de dahil partimizin geride bıraktığı 17 yıla nasıl yaklaşmamız gerektiğine de ışık tutmaktadır. Bu devrimci diyalektik yaklaşım aynı şekilde partimizin güne yüklenerek geleceğe hazırlamaktan ne anladığına ve anlatmak istediğine de ışık tutmaktadır.

10 yılı parti inşa süreciyle geçen geride bıraktığımız 17 yıl dünyada esası yönünden, yıkılışlar ve yenilgiler, devrimden kaçış ve devrimci akımlarda büyük çapta zayıflama, devrimci sınıf mücadelesinde geride kalan yüzyıl içinde görülmemiş boyutlarda bir gerileme, ve elbette tersinden, burjuva gericiliğinin muazzam ölçülerde güç kazanması ve karşı saldırısı ile karakterize oldu. Olayların akışı daha '90'lı yılların ortasından itibaren kendi içinde yeni dönemin, sistemle karşıtları arasındaki büyük tarihi hesaplaşmanın yeni bir evresinin ilk belirtilerini açığa çıkarıp o günden bugüne zaman içinde güçlendirdiyse de, yine de dünya ölçüsünde esası yönünden dönemi belirleyen, ideolojik, politik ve moral açıdan burjuva gericiliğinin genel egemenliği oldu. Türkiye'de durum bütün bu açılardan çok daha da kötü idi. Zaman zaman bunun

aşılmasına yönelik bazı kısa ömürlü ve daha çok da kısmi kalan çıkışlar yaşandıysa da, sözkonusu dönemde sonuç esası yönünden değişmedi. (Denebilir ki bugünün Türkiye'sinde, özellikle de günümüzde şoven milliyetçiliğin kazandığı yeni boyutlardan dolayı, burjuva gericiliği bu aynı dönemin en güçlü evrelerinden birini daha yaşamaktadır.)

Dünyanın genelindeki ters gidişin Türkiye'ye bu denli ağır biçimde yansımalarının gerisinde kuşkusuz olayların bizdeki kendine özgü seyri yatmaktadır. Herşeyden önce bizde, dünyanın genelini etkileyen '89 yıkılışı öncesinde yaşanan ağır bir faşist askeri darbe dönemi ve devrimci hareketin buna eşlik eden büyük yenilgisi var. Dünyadaki yıkılış bizde bunun üzerine gelmiş, bu nedenle çok daha ezici ve tasfiye edici bir etkide bulunmuştur. Faşist askeri darbe döneminde örgütlü toplumsal muhalefet ve devrimci hareket ezilmekle kalmadı, yılları bulan kapsamlı bir operasyonla Türkiye toplumu da derinlemesine depolitize edildi. Sonraki dönemde ağır baskı ve sömürü koşullarına karşı büyük ölçüde kendiliğinden yaşanan yaygın kitlesel hareketlenmelerin yıllar boyu ve halen bir türlü politik bir mecraya sıçrayamamasında bunun sanılandan da önemli bir etkisi oldu. Öte yandan devrimci hareket, faşist darbeyi izleyen ağır yenilginin ve onun yarattığı büyük tasfiyeci savrulmaların etkilerini henüz daha atamamışken, bu kez '89 yıkılışının sarsıcı etkileri altında yeni bir tasfiyeci döneme girdi. Yenilginin ve yıkılışın devrimci hareketin tasfiyesini hızlandıran ve devrimci sınıf mücadelesinin gelişimini zayıflatan etkisini, kendine özgü bir tarzda Kürt hareketinin tasfiye edici etkisi tamamladı.

Yenilginin (12 Eylül) ve yıkılışın ('89) yarattığı etki ve sonuçlar yeterince açık olmakla birlikte bu sonuncusunun, Kürt uyanışı ve hareketinin, devrimci hareket ve sınıf mücadelesi üzerindeki belirgin geriletici, dahası tasfiye edici etkisi, Türkiye solunda henüz doğru dürüst anlaşılmiş ve

dolayısıyla tartışılmış değildir. Oysa dönemi bütünlüğü içinde kavrayabilmek için Türkiye'nin neredeyse son 20 yılına damgasını vurmuş bu özel gelişmenin devrimci sınıf mücadelesi ve bunun bir parçası olarak devrimci hareket üzerindeki çelişik etkisini yerli yerine oturtabilmek gerekir. (Sorunun bu yönüne ilişkin kısa bir değerlendirme ile onu tamamlayan eski bir metne bu sayımızda ayrıca yer veriyoruz.)

Bugün TKİP'de temsil edilen Türkiye'nin komünist hareketi, denebilir ki her açıdan olumsuz olan bu tarihsel ortamda doğdu, yaşama gücü ve gelişme dinamizmi kazandı, sonuçta bugün tutmakta olduğu belirgin yere geldi.

'80'li yılların sonunda yoğunlaşan yenilgi sonrası iç ayrışma ve saflaşmaların partili düzeyde bugüne taşıdığı biricik gerçek hareketin TKİP olması, elbette açık ve sağlam bir mantığa dayanmaktadır. Bugün TKİP'de temsil edilen hareket, kelimenin en tam anlamında yenilginin dersleri temelinde ortaya çıkmış, bağrından doğduğu küçük-burjuva halkçı devrimci-demokratik hareketle ideolojik ve programatik düzeyde hesaplaşarak ve bunu zaman içinde işçi sınıfı devrimciliğinin gerektirdiği tüm öteki sonuçlarına vardırarak partili düzeye ulaşmıştır. Bu sayededir ki tarihsel açıdan son derece olumsuz bir atmosferde, üstelik kadrosal ve örgütsel açıdan denebilir ki sıfır olanaklarla yola çıktığı halde, kendini varedecek ve bugüne taşıyacak ideolojik, politik, örgütsel ve moral güç ve olanakları yaratıp ortaya koyabilmiştir. Bu aynı dönemde 20-30 yılın parti ve örgütlerinden bir kısmı tasfiye olurken, öteki bir kısmı devrimi terkedip ılımlı çizgide düzen bataklığına gömülürken, herşeye rağmen devrimde ısrarlı görünenler ise kısır bir döngü içinde kendilerini parça parça tüketirken, TKİP'nin ihtilacı sınıf çizgisinde kendini varedebilmesinin ve bugüne taşıyabilmesinin sırrı da buradadır.

Kuşkusuz bu kolay da olmamıştır; tersine, bugün varılan yere, sayısız türden güçlüklerin, engellerin, engellemelerin,

güç ve olanaklardan yoksunluğun bilinç ve irade gücüyle adım adım aşılması, sayısız düşman operasyonunun yıkıcı ve güçten düşürücü etkilerinin aynı bilinç ve irade gücüyle göğüslenmesi sayesinde, sarsan fakat devirmeyen her darbenin sonuçta güçlendireceği bilinciyle hareket edilerek varılmıştır. Belki daha da önemlisi, daha en başından beri, yani birkaç kişiyle yola çıkılan o ilk andan itibaren, kendini çeşitli türden zaaf ve zayıflıklar, yer yer dava konusunda tereddütler olarak gösterebilen, koşulları oluştuğunda ilkeleri ve ideolojik ayırım çizgilerini önemsizleştiren liberal tasfiyecilik biçimine bürünebilen, ve nihayet en zayıf olanlar şahsında açıkça döneklige ve mücadele kaçkınlığına varabilen iç zayıflıklara karşı çok yönlü mücadeleler içinde varılmıştır aynı zamanda. Bir başka ifadeyle, bizi partiye ulaştıran ve bugüne getiren sürece, her aşamada zaaf ve zayıflıkların altedilmesi, bunu şahsında cisimleştiren zayıf öğelerin kendiliğinden elenmesi ya da bilinçli bir tutumla kusulması süreci eşlik etmiştir. TKİP'nin kendine özgü gelişmesi sancısız ve çelişkisiz olmak bir yana, tersine, her alanda zorlu iç mücadeleler eşliğinde ilerlemiş, her açıdan devrimci diyalektiğin yasaları ve mantığı içinde gerçekleşmiştir.

İdeolojik cephe: Üstünlükler ve zayıflıklar

Bu gelişmenin tayin edici faktörü hiç kuşkusuz ideolojik-politik çizgidir. Geleneksel küçük-burjuva devrimciliğini işçi sınıfı devrimciliği yönünde aşmayı olanaklı kılan marksist-leninist ideolojik-politik çizgi olmasaydı, daha baştan köşe taşlarıyla ortaya konulamasaydı, öteki hiçbir şey olanaklı olamazdı. Bu çizgi sayesinde ki, kişiler geçici fakat komünist hareket ve onun bugünkü partili gelişme düzeyi olarak TKİP kalıcı olabilmiştir. Sıfıra yakın güç ve olanaklarla yola

çıkıldığı halde bu çizgi sayesinde pratik-örgütsel gelişmenin yolu açılmış, doğru devrimci çizgi kendi devrimci örgütünü ve pratiğini dinamik bir güçle üretmiş ve zaman içinde büyümüştür. Daha baştan önemli güçlerle yola çıkıp da kısa zamanda üstelik herhangi bir iz bırakmadan dağılıp giden çok sayıda “yeni” grup ile bugün TKİP’de temsil edilen komünist hareketin farkı buradadır.

TKİP bugün, ana gövdesiyle Türkiye solunun ideolojik kimliğini belirleyen popülizme, demokratizme ve liberalizme karşı ilkeli ideolojik mücadeleler içinden geliştirilen sağlam bir ideolojik-teorik temele, bu temel dayalı devrimci bir sınıf programına, bu programın ürünü açık bir devrimci stratejiye ve bu stratejiye hizmet eden ilkelere dayalı taktik bir çizgiye sahiptir. Bu alandaki üstünlüğün anlamını tam olarak değerlendirebilmek için bugünün Türkiye’inde devrimci olmak iddiasındaki parti ve örgütlerin tablosuna bakmak yeterlidir. Bugünün geleneksel küçük-burjuva akımlarını belirleyen ana özellik, teorik planda belirgin bir kafa karışıklığı ve bunun ifadesi olarak da ideolojik boşluk ve belirsizliktir. Bu boşluk ve belirsizliğin politik mücadelede yansıması, stratejik hedeflere ve önceliklere dayanmayan ve ona bağlanmayan bir gündelik kendiliğinden sürüklenme olmaktadır. Bugün siyasal yaşamı 30 yılı bulduğu ya da hatta aşığı halde hala resmen bir programdan bile yoksun olabilen parti ve örgütler var Türkiye’de. Öte yandan resmen ortaya bir program koymuş görünseler de, bunu yaptıktan üç-beş sene sonra izledikleri gerçek çizgi karşısında programları tümüyle boşluğa düşmüş olanlar var. Ya da resmen bir program ortaya koyduktan sonra dönüp ona bakmak ihtiyacı duymayan, programları ile gündelik siyasal mücadeleleri arasında herhangi bir ilişki ve bütünlük bulunmayanlar, dahası bunun farkında olmayan ya da farkında olsalar bile sorun etmeyenler var. Programsızlık haliyle, açık biçimde tanımlanmış bir devrim anlayışından

ve buna dayalı bir stratejik çizgiden yoksunluk olarak da kendini bütün açıklığı ile göstermektedir. Adeta alameti farika kabilinde iktidar sloganlarına sahip olmak '80 öncesi Türkiye devrimci hareketinde genel bir davranış olduğu halde, bugünün Türkiye'sinde hangi iktidar sloganı ya da sloganları ile hareket ettiklerini dahi bilemediğimiz parti ve örgütlerin varlığı da aynı boşluğun bir başka dikkate değer yansımasıdır.

Bugünün Türkiye'sinde programı, stratejisi ve taktiği arasında organik bir bütünlük bulunan, gündelik çalışma ve mücadelesini bu temele oturtan, bunu teori ile pratik bütünlüğünün, dolayısıyla ilkesel ve ideolojik tutarlılığın şaşmaz ölçüsü sayan tek gerçek parti, yazık ki yalnızca TKİP'dir. Bu, hiçbir biçimde övünmeye değil, fakat partinin bu alandaki üstünlüğünü ve bu üstünlüğün bugünün sol hareket tablosu içinde bize yüklediği çok özel sorumlulukları vurgulamaya yönelik bir tespittir.

Fakat öte yandan, sol hareketin bu gerçekleri partinin ideolojik çizgi ve program alanındaki üstünlüklerinin anlamını ve önemini ortaya koysa da, tam da bu aynı alanda halen içinde bulunduğu zayıflıkların önemini hiçbir biçimde azaltmamaktadır. Gelinen yerde bunun üzerinde daha dikkatli bir biçimde durmak zorundayız.

Son yıllarda partinin ideolojik çalışmasında ve mücadelesinde yaşanan belirgin zayıflama açık bir olgudur. Kuruluş kongresini izleyen dönemde darbeler ve kayıplarla partinin önderlik yapısında yaşanan zayıflamanın sonuçlarını en belirgin biçimde gösterdiği alanlardan biri, belki de birincisi budur. Örgütsel inşayı ilerletmek ve politik çalışmayı güçlendirmek kaygısı, ki bu tümüyle yerinde bir kaygıdır, öte yandan ideolojik çalışma ve mücadeleyi zayıflatma sonucuna yol açabilmiştir. Oysa bu alanda partiyi halen bekleyen son derece önemli görevler vardır. Denilebilir ki parti bu alanda da halen birçok bakımdan işin daha başındadır. Geride kalan tarihi

dönemden devralınan çok yönlü sorunlar ile dünya ölçüsünde ve Türkiye’de giderek karmaşıklaşan gelişmeler tablosu, teorik çalışmaya ve ideolojik mücadeleye muazzam bir önem kazandırmaktadır.

Öte yandan partinin mevcut ideolojik birikimi halen büyük ölçüde genç ve taze güçlerden oluşan parti kadrolarına gereğince maledilebilmiş de değildir. Buna yönelik müdahaleler, yeterli bir ısrar ve pratik çalışmayla başarılı biçimde bağdaştırılabilen bir planlamaya dayanamadığı ölçüde, halen istenilen sonucu verebilmiş değildir. Parti belki ilk sırada saydığımız zayıflıktan da önce bu ikincisine yüklenmelidir. Zira eldeki birikimi parti kadrolarına derinlemesine maledebilmek, partiyi tüm alanlarda olduğu gibi ideolojik çalışma ve mücadeleye yönelik yeni çalışmasında da güçlendirecek ve rahatlatacaktır. Bir partinin ideolojik birikimi ve gücü onun toplamı üzerinden yansıyabilmelidir. Bu ise onun kadrolara maledilebilmesi ölçüsünde olanaklıdır. Oysa halihazırda partinin en zayıf yanlarından biri budur ve bu zayıflık, partinin toplam çalışmasını ve gelişmesini belirgin biçimde frenlemektedir. Planlı önlemlerle ve sistemli yüklenmelerle giderilemediği takdirde, halihazırda zaten olduğu gibi partinin çalışma ve mücadele kapasitesini zayıflatmakla kalmaz, güçlüklerin artması ve koşulların ağırlaşması ölçüsünde partinin birliğini de zaaf uğratabilecek potansiyel bir zayıflık etkeni haline gelir.

Başarısı tayin edici önemde halka: Sınıf çalışması

Partinin politik çalışması açık ve kesin bir tutumla yıllardan beridir işçi sınıfı üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu tutum partinin dünya görüşü, ideolojik çizgisi ve devrim stratejisi ile tümüyle uyumlu ve tutarlıdır. Tüm güçlüklerle ve geleneksel soldan gelen saptırıcı etkilere rağmen partinin bu alanda kesin bir

kararlılıkla hareket etmesi, dünya görüşünü ve stratejik çizgisini en kritik halkalarından biri üzerinden sağlamca kavrayıp özümsemediğini göstermektedir.

Sınıf çalışmasının başarısı, partimizin geleceği ile devrimci sınıf mücadelesinin geleceğini birarada kesmektedir.

Partimiz komünist sınıf partisi olmak iddiasındadır. Bu iddiayı gerçekten hak edebilmek ve kalıcı biçimde güvenceye alabilmek için mutlak biçimde sınıf tabanına dayanmayı başarmak, aynı anlama gelmek üzere işçi sınıfı hareketiyle tarihi devrimci birleşmeyi sağlamak zorundadır. Bunsuz partinin stratejik hedeflerinde bir ilerleme sağlamak şansı yakalanamayacağı gibi, bugünkü ideolojik-politik kimliğini koruyabilmesi de kolay olmayacaktır. Bu kimlik tarihi olarak işçi sınıfı hareketi dışında ve onunla birleşme öncesinde yaratılabilir ve yaratılmıştır da; fakat ancak bu birleşme sayesinde güvence altına alınıp kalıcı hale getirilebilir. Bu, olumlu ya da olumsuz deneyimlerle tarihin döne döne kanıtlandığı temel önemde bilimsel bir gerçektir. Partimizin, tüm güçlüklerle ve tarihi ortamdaki gelen dezavantajlara rağmen, sınıf çalışmasına kesin bir ısrarla ve inatla, adeta başlangıç döneminin heyecanı ile yüklenmeyi sürdürmesi ve geline yerde bu alanda önemli kazanımlar elde etmesi, bu bilimsel gerçeğin bilinciyle hareket etmesinden dolayıdır.

Öte yandan işçi sınıfı hareketinin geleceği ile devrimci sınıf mücadelesini geleceği de birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Sorun stratejik düzeyde her türlü tartışmayı gereksiz kılacak denli açık seçiktir. Türkiye'nin sosyal yapısı ve sınıf ilişkileri tablosu, burjuvazinin karşısında yalnızca öncü değil fakat temel güç olarak da işçi sınıfının durduğunu göstermektedir. Tüm öteki emekçi sınıf ve tabakalar ancak bu eksende, buna tabi olarak bir anlam ve önem taşırlar; devrimci mücadele gücü ve enerjilerinin gerçek manada açığa çıkması, kapitalist sömürü ve yıkıma duydukları öfke ve tepkinin her türlü

yozlaştırıcı ve saptırıcı etkiden kurtarılarak devrim yoluna kanalize edilebilmesi, ancak bununla, işçi sınıfının öncü ve temel bir güç olarak siyasal sahnede yerini almasıyla olanaklıdır.

Fakat sorun kısa vadeli olarak, yani güncel sınıf mücadelesi yönünden de farklı değildir. Bugünün Türkiye'sinde devrimci sınıf mücadelesini geliştirmeyi, emekçi kitleleri burjuvazi karşısında etkin bir biçimde harekete geçirmeyi hedefleyen her ciddi siyasal çalışma, kesin biçimde işçi sınıfını eksen almak zorundadır. İşçi sınıfı hareketinde gerçek bir ilerleme sağlanmadıkça, Türkiye'de siyasal gelişmelerin seyrini değiştirebilmenin olanağı yoktur. Son 25 yılın deneyimi olumlu ve olumsuz yönleriyle bunun bir doğrulanmasıdır. Üretim içindeki etkin yeri, mücadele gücü ve kapasitesi, kendi dışındaki emekçi sınıf ve tabakaları etkileme ve ardından sürüklenme yeteneği, tüm bunlar yalnızca stratejik manada değil fakat güncel sınıflar mücadelesinin akışı yönünden de işçi sınıfına ezilenler cephesinde benzersiz bir yer ve konum kazandırmaktadır. Dolayısıyla bugünün Türkiye'sinde devrim mücadelesinde ciddi olduğunu iddia eden her devrimci partinin güç ve olanaklarının onda dokuzu ile yükleneceği çalışma sınıf çalışması olmak durumundadır.

Marksist-leninist bir parti olarak TKİP bütün bunların yeterli açıklıkta bilincindedir ve bu bilinç onun pratik yönelimini ve somut siyasal çalışmasını belirlemektedir. Yılları bulan bu inatçı ve ısrarlı yönelim sayesinde ki, bugün Parti artık her iki ayağıyla da işçi sınıfı alanına basmaktadır. Tüm zorluklara rağmen sabır ve inatla bu alanda adım adım ilerlemektedir. Çalışmanın harcanan emek ölçüsünde sonuçlar yaratamaması, bizim zaaf ve yetersizliklerimizle de bağlantılı olsa bile, temelde bizi aşan nedenlere dayanmaktadır. Türkiye'nin halihazırdaki genel atmosferi (ki bu yıllardan beridir böyledir) tüm olumsuz faktörleriyle sınıf kitlelerini de

etkilemekte, dahası onları adeta kuşatmakta, mücadele bilinci, isteği ve inancını felce uğratmaktadır. Buna rağmen çalışma gücü ve ısrarı ile sonuç alma inancını korumak bile parti için önemli bir üstünlük alanı sayılmalıdır.

Yine de sınıf çalışmamızın bir dizi zayıf noktasından sözedilebilir. Çalışma deneyimlerini başarıyla toplamak ve partinin geneline maletmek; çalışmada ortaya çıkan engelleri ve güçlükleri zamanında saptamak ve aşmanın yollarını bulmak üzere ısrarla üstüne gitmek; çalışma araç ve yöntemlerini amaca ve koşullara uygun biçimde zamanında geliştirmek ve zenginleştirmek, halihazırdaki çalışma üzerinden yansıyan zayıflık noktaları olarak sayılabilir. Bunlara, sendikal hareket cephesinden etkin bir müdahaleyi geliştirmekte yıllardan beridir zayıf, tutuk ve sonuçta başarısız kalmak da önemli bir nokta olarak eklenebilir. Elbette bu alanda da bizi aşan bir dizi güçlük ve zorlu engel var. Fakat bizim bu alana merkezi bir önderlik ve yönlendirme altında etkin bir biçimde yüklenmeyi bir türlü başaramadığımız da açık bir olgudur.

Sınıf çalışmasında bir başka önemli zaaf noktası, bazı kentlerdeki siyasal çalışmanın sınıf eksenine henüz oturamamış ya da gereğince oturamamış olmasıdır. Üstelik bu aynı kentler, daha ilk yıllardan itibaren çalışmaya sınıf ekseninden başladığımız ve bir yere kadar da ilerlemeler sağladığımız yerler oldukları halde. Bu ekseni yitirmek, perspektif kaymasıyla alan değiştirmenin değil, fakat etkili polis darbelerini izleyen yeniden toparlanmanın gerisin geri sınıf çalışması eksenine oturtulmasındaki zorlanmanın bir sonucudur. Yine de bunun üstesinden bugüne kadar çoktan gelinebilirdi. Gelinememesinin gerisinde, bizi aşan nedenlerle oluşan geçici duruma zamanla alışmak ve üstten de buna zamanında etkili müdahalelerin yapılamaması vardır. Bir dönemden beridir ilgili kentlerde biriktirilen güç ve imkanların da elvermesiyle bu zaaf noktasına müdahaleler yapılmaktadır ve önümüzde bu-

nu hızla güçlendirmek, sonuca vardırmak sorumluluğu durmaktadır. Partinin tüm büyük sanayi kentlerindeki siyasal çalışması mutlak biçimde işçi sınıfı çalışması eksenine oturmak zorundadır.

Bütün bunlara rağmen genel olarak parti sınıf çalışmasında doğru yoldadır. Bu alanda günden güne daha çok deneyim edinmekte, daha etkin ve çok yönlü olarak çalışmakta, yeni ilişkiler ve mevziler yaratmaktadır. Bu durumda ipi göğüslemek inat ve ısrarın yanısıra sabır ve soluk işidir. Bunlar ise partide fazlasıyla vardır.

Devrimci sınıf örgütü ve militan sınıf devrimcileri

Amacı kuruluş yıldönümünü vesile ederek partinin durumuna ve geldiği yere genel çizgiler içinde bakmak olan bir yazıda, kadro ve örgüt sorunlarının güncel durumu ya da ayrıntıları değil bize gerekli olan. Burada şu an için önemli olan, gerçek bir devrimci sınıf partisi olabilmenin temel kriterleri yönünden örgütsel ve kadrosal durumumuzun bugünkü görünümüdür.

Partiyi kitle tabanı, örgütsel temel ve kadrosal bileşim yönünden proleter bir sınıfsal kimliğe oturtmak daha en baştan önemle tanımladığımız bir hedefti ve biz bunu, gerçek bir komünist sınıf partisi olabilmenin temel gereği olarak ele alıyorduk. Bu, gerçekleştirilmesi ancak zaman içinde olanaklı olabilecek bir hedef idi kuşkusuz. Buna ulaşabilmek, sosyalizm ile sınıf hareketinin tarihsel birliği olarak tanımladığımız hedef doğrultusunda ilerleyebilmek ölçüsünde bir gerçeklik kazanabilirdi. Bu ikisi aynı sürecin genel ve özel boyutlarından başka bir şey değildir gerçekte. İkincisinde, sınıf hareketiyle birleşme stratejik çabasında yetersiz kalındığı ölçüde, bu aynı sürecin örgütsel ve kadrosal boyutundan baş-

ka bir şey olmayan ilkinde de yetersiz kalınacağı açıktır. Nitekim partinin halihazırdaki durumu da budur.

Fakat sınıf çalışmasında aldığımız mesafe ve yarattığımız birikim ölçüsünde bunun örgütsel ve kadrosal planda da sonuç verdiği bir gerçektir. Toplam örgütsel varlığımızın denebilir ki dörde üçünü oluşturan çalışma bölgelerinde parti her açıdan sınıfla temas halindedir. Örgütsel konumlanma buna göre düzenlemiş, kadrosal güç bu doğrultuda bir çalışma içine sokulmuş, siyasal ve örgütsel çalışmanın kendisi buna kilitlenmiş durumdadır. Ve bu sayededir ki, kitle ve sempatizan ilişkilerimizin yapısı da giderek belirgin biçimde proleter bir niteliğe bürünmektedir.

Sınıf hareketinin yılları bulan belirgin zayıflığı bizzat işçilerden ileri düzeyde kadrolaşmayı zora sokmakta, bu süreç bizi de aşan nedenlerle ağır ilerlemektedir. Böyle olunca, çok sayıda fabrikada çalışabildiğimiz, bizzat fabrikalarda çalışan çok sayıda kadro ve sempatizanın ötesinde çeşitli türden fabrika işçi ilişkilerine sahip olduğumuz halde, parti örgütlenmesini fabrika zeminine taşımakta henüz belirgin biçimde zorlanıyoruz. Daha etkin ve yaratıcı yol ve yöntemlerle çalışmak, işçi ilişkilerinin eğitimi ve nitelik olarak geliştirilmesine daha özel bir dikkat göstermek, deneyimlerimizden daha bilinçli ve özenli bir biçimde yararlanmak vb., bize bu alanda daha çok mesafe aldırarak olsa bile, yine de bu çabalarımızın bugünkü koşullardan gelen belli sınırları olduğu ve olacağı konusunda gerçekçi de olmak zorundayız.

Bu gerçekçilik rehavet nedeni değil fakat bir kez daha inat ve ısrar, sabır ve soluk kaynağı olabilmelidir bizim için. Partiyi kitle temeli, örgütsel zemin ve kadrosal bileşim olarak proleterleştirmek hedefi bizimi için taktik bir evrenin değil fakat bütün bir devrim sürecinin sorunudur. Soruna buradan bakmalı, güçlüklerimizi bu bakış açısıyla ele almalı ve tüm

gücümüzle hedefe yüklenmeye devam etmeliyiz. Bugün bu alanda geldiğimiz yer kesinlikle azımsanacak gibi değildir. Partinin sınıf çalışmasında etkin olduğu bölgelerden birinin yakın günlerdeki raporunda, olağan bir şeyden sözedercesine, “*yoldaşlarımızın, sempatizanlarımızın ve ilişkilerimizin neredeyse tamamı işçilerden oluşmaktadır*” denilmektedir. Bu yalnızca bir örnektir ve nereden nereye geldiğimiz, daha da önemlisi, bu çizgide daha kararlı ve etkin bir biçimde ısrar edersek nerelere varacağımız konusunda bir fikir vermektedir.

Örgüt ve kadro sorunları çerçevesinde temel önemde bir başka sorun, devrimci militan bilincin ve kimliğin sistemli bir çabayla pratik içinde sürekli güçlendirilmesidir. İhtilalci kimlik marksist-leninist bir parti olarak partimizin temel vasıflarından biridir. Bu kimliğin temel önkoşulu dünya görüşü ve bunun ürünü politik çizgidir. Parti bu açıdan başından itibaren güçlü bir konumdadır. Fakat dünya görüşü ve politik çizgi, ancak devrimci örgütsel yaşam ve pratik içinde geliştirilebilecek olan devrimci kimliğin yalnızca zorunlu birer önkoşuludur. Sonuçta tayin edici olan bu ikincisidir, devrimci örgütsel yaşam ve pratiktir.

Kadro ve sempatizanlarımız, bir bütün olarak parti örgütümüz, adeta soluksuz bir gündelik çalışma pratiği içindedir ve bu binbir türlü engeli ve güçlüğü göğüsleme ile birlikte gitmektedir. Kuşkusuz eğitici ve devrimcileştirici bir pratiktir bu. Fakat kendi başına asla yeterli değildir. Devrimci ruh ve kimliğin sürekli diri tutulması, günden güne geliştirilip güçlendirilmesi, bilinçli ve çok daha özel çabaların konusu olabilmelidir. Dönem iki açıdan devrimci kimliği zayıflatıcı etkide bulunmaktadır. Bunlardan ilki, siyasal yaşamdaki genel durgunluk ve bunun bir yansıması olarak da halihazırda devrimci bir kitle hareketinin yokluğudur. İkincisi ise, bu nispi durgunlukla kıyaslanamaz ölçüde şiddetli baskı ve terör ortamıdır. Özel olarak devrimci bilinci ve kimliği hedef alan

F tipi saldırısının kapsamı ve şiddeti bile kendi başına bunun bir ifadesidir. Bu iki kaynaktan gelen ve büyük ölçüde kendiliğinden etkide bulunan kemirici etkilere karşı, parti saf- larında çok bilinçli ve sistemli bir eğitim ve mücadele yürüt- mek durumundayız. Partinin bilinçli ve deneyimli, kararlı ve soluklu, gözüpek ve fedakar, işçi sınıfı devrimciliğini her açıdan kişiliğinde somutlamış, çalışmanın ve mücadele- nin çok yönlü görevleri içinde pişmiş, ihtilalci kadro ve militanlara ihtiyacı vardır. Üstelik olabildiğince çok sayıda. Parti bu türden kadro ve militanları çok bilinçli ve yöntemli bir çaba içinde eğitip hazırlamakla yükümlüdür.

Parti örgütünü derinlemesine ve genişlemesine büyütmek sorunu da, sonuçta bu türden yeterli sayıda kadroya sahip olabilmek ölçüsünde çözülebilir. Sorun burada basitçe yeterli sayıda kadro değil, fakat çok daha önemli olarak yeterli dev- rimci niteliklere ve kapasiteye sahip seçkin kadrolar sorunudur. Bunlar olmaksızın, bugünün Türkiye'sinde parti örgütünü özellikle genişlemesine emin bir biçimde büyütmek olanağı yoktur. Deneyimlerimiz bunu bize bütün açıklığı ile göster- mektedir. Fakat güçlükleri ne olursa olsun sonuçta parti örgü- tünün böyle bir büyüme sorunu vardır. Dahası geline yere buna şiddetle ihtiyacı da vardır. O halde bunu olanaklı kılacak, bu ihtiyacı karşılayacak kadroların hızla yetiştirilmesi doğrul- tusunda gerekli sistemli ve yöntemli çabayı harcamak partinin görevidir.

Örgüt cephesinde bir öteki temel önemde sorun, illegal örgüt ve çalışma ile yarı-legal ve legal örgütlenme ve çalışma arasındaki ilişki, denge ve uyumun halihazırda ciddi bazı kusurlar taşıyor olmasıdır. Partinin güvenliği yönünden bu sorunu açıktan tartışmak çok da uygun ve gerekli değildir. Parti bunu kendi içinde yapmalıdır. Burada şu kadarını söyleyebiliriz; bu, geçmiş yıllardaki darbe ve kayıpların ya- rattığı ve geline yere önemli ölçüde hafifletilmiş bir zayıflık

alanıdır. Partinin örgütsel omurgasını oluşturan bölgelerde sorun önemli ölçüde yeniden dengeye oturmuş durumdadır. Gelenen yerde bunu partinin tüm çalışma bölgeleri için genelleştirmek sorunu var önümüzde.

Güne yüklenerek geleceğe hazırlanalım!

Türkiye bir sonu gelmeyen sorunlar ve bunalımlar ülkesidir. Bu, son 40-50 yılın açıklıkla ortaya koyduğu bir gerçekliktir. Dahası Türkiye, dünyanın en bunalımlı bölgesinin tam orta yerindedir ve işbirlikçi burjuvazinin Amerikan emperyalizm ile ilişkilerinin seyri, iç bunalım dinamiklerine şiddeti bunlardan aşağı kalmayacak dış dinamiklerin de ekleneceğini göstermektedir.

Burjuvazi, son 25 yılın sınıf mücadelesi yönünden zayıf ve sorunlu dönemini en iyi biçimde kullanarak, bugüne kadar işçi sınıfına ve emekçilere kendi koşullarını büyük bir kolaylıkla dayatmayı başardı. Halen de işi bu çizgide götürmektedir. Fakat bütün bu kapsamlı ve çok yönlü saldırıların, baskı ve sömürünün, ağırlaşan yaşam koşullarının, dipten dibeye geleceğin büyük patlamalarını mayaladığından da hiç kuşku duymamak gerekir. Bugün Türkiye'nin işçisi ve emekçi insanı denebilir ki burnundan soluyor; fakat çok farklı nedenlerin birleşik etkisi altında, henüz öfkesini pratiğe dökemiyor ve sınıf mücadelesi kanalına akıtamıyor. Elbette bu hep böyle sürmeyecektir, bu öfke ve birikimin kitlesel patlamalar halinde kendini dışavuracağı günler de gelecektir. Bunun zamanını kuşkusuz kestirmek olanağı yoktur, fakat bu zamanın eninde sonunda geleceğine de kuşku yoktur.

O halde biz işimize bakalım; günlük çalışmaya en iyi ve etkin biçimde yüklenerek geleceğe, gelmesi kaçınılmaz fırtınalı günlere hazırlanalım.

Bu hazırlıkla bir yandan geleceğin çatışmalı günlerini

mümkün merteye yakınlaştırmayı, öte yandan beklenmedik biçimde patlak verdiklerinde de onları en iyi biçimde karşılamayı amaçlamalıyız. Bu çatışmalı günler hemen yarın geleceksi gibi bugünden hazırlanalım, fakat bir 25 yıl daha gelmeyeceksi gibi de soluklu davranalım. Marks'ın devrimci diyalektiğin en veciz ifadesi sayılması gereken sözlerini hep akılda tutalım. Uzun ve sıkıntılı geçen 20 yılın zamanın devrimci diyalektik kavranışı içinde gerçekte bir gün bile etmediğini, fakat gelecekte bu 20 yıla bedel günlerin de geleceğini ve bu türden günlerin bizi kenara savurup rüzgar gibi geçip gitmemesinin de büyük ölçüde bizim daha bugünden yapacağımız çok yönlü hazırlığa bağlı bulunduğunu, bir an bile unutmamalıyız.

(*Ekim, sayı: 243, Aralık 2005, başyazı*)

Ek-1

Kürt uyanışı ve hareketinin çelişik etkisi

Kürt uyanışı ve hareketi başlangıç evresinde burjuva sınıf düzeninin Kürt sorunu üzerinden tarihsel olarak muzdarip bulunduğu büyük toplumsal ve siyasal zaafı açığa çıkararak onu ciddi sıkıntılarla yüzyüze bıraktı. Bu arada yenilgi sürecinden çıkmış haliyle henüz belirgin bir zayıflık duygusu içinde bulunan devrimci hareket için bir süreliğine önemli bir moral kaynağı da oldu. Fakat devrimci sınıf mücadelesi perspektifinden uzak ve dar milli hedeflerle sınırlı bir çizgiye dayandığı ölçüde, çok geçmeden tersinden sonuçlar da göstermeye, devrimci hareket ve sınıf mücadelesi üzerinde çok yönlü olarak zayıflatıcı ve giderek tasfiye edici bir etkide de bulunmaya başladı.

Bunları burada olanaklı olduğunca en kısa biçimde şöyle

özetleyebiliriz:

İlkin, ulusal uyanış büyük kentlerin emekçi Kürt kitlelerini de etkilediği ölçüde, bu kesimin dikkati yaygın biçimde sınıf mücadelesinden salt dar ulusal mücadeleye kaydı ve Kürt hareketinin izlediği politika her açıdan bunu kolaylaştırdı. Kürt hareketi, milliyetçiliğe özgü bir dargörürlükle, büyük kentlerin Kürt emekçi kitlelerinin sınıf mücadelesine katılımını teşvik etmek yerine (ki bu ulusal mücadeleye güç katmanın ve onu rahatlatmanın da en etkili yoluydu), Kürdistan'da yürüttüğü ulusal mücadelenin cephe gerisi olarak değerlendirmek yoluna gitti ve neredeyse tümüyle bununla yetindi. Sınıf mücadelesinin ve devrimci hareketin zayıflığı ölçüsünde bu tutumunda etkili de oldu. Bu, '80' öncesi dönemde, sınıfsal ve ulusal baskının çifte etkisi altında büyük ölçüde hareketin ön saflarını tutan Kürt kökenli işçi ve emekçileri sınıf mücadelesinden uzaklaştırdı. Böylece sınıf ve kitle hareketinin önemli bir gelişme dinamiği zaafa uğradı.

İkinci olarak, Kürt uyanışı ve hareketinin tempolu bir gelişme yaşadığı dönemde, Türkiye sol hareketi henüz yaşadığı ağır yenilginin yaralarını sarabilmiş değildi. Daha da kötüsü, yenilginin derslerini toparlamakta ve kendisini yenilemekte yeteneksiz olduğu kadar isteksizdi de. Dolayısıyla güven vermekten ve yeniden etkili bir çekim merkezi oluşturabilmekten uzaktı. Tüm dünyada devrim ve sosyalizm aleyhine esen ters rüzgarlar ile 12 Eylül sonrası Türkiye koşulları bunu ayrıca zora sokuyordu. Bu, eski-yeni Kürt kökenli kadro ve sempatizan militanların kitlesel olarak, '90'lı yılların başında bir cazibe merkezi haline gelmiş bulunan ulusal hareketin saflarına kayışını kolaylaştırdı. Böylece de devrimci hareketi bu son derece önemli geleneksel beslenme kaynağından büyük ölçüde yoksun bıraktı. Bu, devrimci siyasal çalışmayı ve mücadeleyi de zayıflatan temel önemde bir başka etken oldu.

Üçüncü olarak, Kürt uyanışı ve hareketinin gelişmesi Türkiye toplumunda hala derin bir apolitizmin hüküm sürdüğü ve kitle hareketinin politikleşme yeteneğinden en uzak olduğu bir evreye denk geldiği ölçüde, burjuva gericiliğinin şovenizmi, bir bütün olarak toplumu ve bu arada öncelikle de emekçileri zehirlemek için etkili bir silah olarak kullanması kolaylaştı. Şoven milliyetçi duygular ile sınıf bilinci arasında ters bir orantı olduğu, ilkinin güçlenmesi ölçüsünde ikincisinin felce uğradığı, Türkiye pratiği üzerinden bir kez daha bütün açıklığı ile görüldü. Bu, sınıf mücadelesi dinamiklerini felce uğratan muazzam bir etkide bulundu. (Günümüzde bu durumun yeni bir evresi ile yüzyüzeyiz.)

Son olarak, yenilginin derslerinden öğrenerek kendini yenileme gücü ve yeteneği gösteremeyen küçük-burjuva devrimci-demokrat hareket, ancak bu sayede sağlıklı bir biçimde elde edebileceği politik ve moral gücü, kolaycı ve çarpık bir tutumla, Kürt hareketinden alma yoluna gitti. Bu ise tasfiyeci sonuçlarını, Kürt hareketinin kuyruğunda ilkesizce sürüklenmekten, hatta bazıları için bağımsızlığını yitirerek basitçe Kürt hareketinin uzantısına dönüşmekten tutunuz da çoğu durumda onun en kötü gelenek ve uygulamalarını taklit etmeye kadar bir dizi alanda gösterdi. Bunun yıkıcı ve tasfiyeci etkisi İmralı teslimiyetinin ardından yeni bir biçim kazandı ve daha belirgin hale geldi. Zafere ilerlediğini düşündükleri “Kürdistan devrimi”ni kendileri için politik güç ve moral kaynağı haline getirenler, İmralı teslimiyetiyle birlikte derin bir hayal kırıklığı içine yuvarlandılar ve tersinden bir etkiyle devrimcilikte ısrar gücünü yitirdiler. Bazılarında bugün devrimci konumdan kopmaya varabilen belirgin sağa savruluşun gerisinde, elbette geçmişten gelen yapısal zayıflıklar temelinde olmak üzere, bu yıkıcı etkinin tayin edici bir rolü var. İmralı teslimiyeti böylelerinin reformizme kayışını belirgin biçimde kolaylaştırdı ve hızlandırdı.

Özetle; devrimci siyasal mücadele açısından Türkiye'nin son 25 yılının kendine özgü koşullarını değerlendirirken, içerdeki yenilgiye ve dünyada bunun üstüne gelen yıkılışa, Kürt hareketinden gelen ve toplam bilançosu bakımından olumsuz olan bu çok yönlü etkiyi de eklemek gerekir.

(*Ekim, sayı: 243, Aralık 2005*)

Ek-2

Kürt uyanışı ve Türkiye'de sınıf mücadelesi

(...)

'90'lı yılları kaplayan bu sonuçlar dizisi, devrimci muhalefetin son derece cılız olduğu yılların ürünüdür; Türkiye'de sınıflar mücadelesinin çok geri bir düzeyde seyrettiği, toplumsal muhalefetin henüz devrimcileşemediği koşullarda ortaya çıkmıştır. Kürt özgürlük mücadelesi etkenini bir an için bir yana bırakacak olursak, toplumsal muhalefetin kitle hareketleri biçiminde yeni bir canlanma dönemine girdiği son 9 yıl içerisinde, sermaye düzenini sıkıntıya sokan ve ona iktisadi kazanımlar alanında bazı geçici geri adımlar attıran tek ciddi çıkış '89-90 yıllarının işçi eylemleridir. (Bunun yarattığı sınırlı etkileri ise tekelci sermaye zam, enflasyon ve tensikatlarla çok geçmeden telafi etmiştir.) Bunun ötesindeki sayısız kitle hareketlilikler, kendi içindeki önemleri ne olursa olsun, sermaye düzeni için iktisadi ya da politik açıdan önemli bir sıkıntıya dönüşme gücü gösterememişlerdir.

Sermaye düzeni için son yıllarda büyük avantaj oluşturan bu durum, gerçekte onun aşırı zayıflığının da bir kanıtıdır. İşçi sınıfının ve emekçi halk kitlelerinin henüz ciddi bir devrimci muhalefeti ile karşılaşmayan bir düzen, buna rağmen iktisadi, sosyal ve siyasal cephede kendi tarihinin en ağır

sorunlarıyla yüzyüze kalabilmiştir. Bu olgu, devrimci sınıflar mücadelesi etkeninin de kendisini gösterdiği bir durumda, mevcut krizin hangi boyutlar alabileceği konusunda da bir fikir vermektedir.

Ama, denecektir, Kürt sorunu etkeni, Kürt özgürlük mücadelesinin düzenin tüm dengelerinde yarattığı çatlamlar ve ürettiği sonu gelmez fatura, tam da bugünkü durumun gerisindeki asıl ve belirleyici etken değil midir? Bu iddiada büyük bir gerçek payı ile büyük bir yanılğı içiçe duruyor. İddianın apaçık gerçek payı bugüne kadar herkes tarafından ifade edilemedi. Oysa bu iddia aynı zamanda Türkiye'nin kapitalist düzeninin temel gerçeklerini gizlemekte, bu çerçevede büyük yanılığlara neden olmaktadır. Bu yanılığlar bugüne kadar doğru dürüst tartışılmadı.

Kürt özgürlük mücadelesinin rejimin ideolojik kimliğinde, iç siyasal dengelerinde büyük sarsıntılar yarattığı, iç ve dış politikada devleti büyük çıkmazlara sürüklediği açıktır. Dahası, bu mücadeleyi boğmak için yürütülen kirli savaşın bugünkü çeteleşmede ve siyasal kokuşmada temelli bir rol oynadığı da yeterince açıktır. Bunlar çok bilinen, çok tartışılan, döne döne vurgulanan gerçeklerdir. Fakat Kürt sorununun siyasal gündemde tuttuğu özel yerin de etkisiyle bu gerçekler öylesine abartıldı ki, Kürt sorunu adeta düzenin bugün karşı karşıya bulunduğu her türlü çözümsüzlüğün asıl kaynağı olarak algılanmaya başlandı. İşin ilginç ve dikkate değer yanı, karşıdevrimci düzen propagandasının da sürekli olarak bu fikri işlemesidir. Düzenin ideologları, sözcüleri, medyadaki popüler yorumcular iddia ederler ki, eğer Kürt sorunu olmasaydı, ya da bu soruna bir biçimde bir çözüm bulunabilseydi, Türkiye'nin ekonomisi çoktan düze çıkmış, politik yaşamı normale dönmüştü. Düzen propagandası, tüm sorun ve sıkıntıların kaynağının Kürt sorunu olduğu temasını işleyerek, her şeyi "bölücü terör belası"na bağlayarak, bu yolla emekçi kitlelerden

kapitalist düzenin yapısal ve çözümsüz gerçeklerini gizlemeye çalışır.

Öncelikle vurgulanmalıdır ki, Türkiye kapitalizminin bugün yaşamakta olduğu ağır iktisadi, sosyal ve siyasal sorunlar hiç de Kürt sorunundan kaynaklanmamakta, fakat yalnızca bu sorun tarafından daha da ağırlaştırılmaktadır. Bunu görebilmek için Türkiye'nin son 40 yıllık tablosuna toplamı içinde bakmak yeterlidir. Fakat daha da büyük önem taşıyan bir başka temel nokta var. Türkiye kapitalizminin yapısal ve çözümsüz sorunlarının ağırlaşmasında bu denli önemli bir rol oynayan aynı Kürt sorunu, öte yandan, bunun beslediği toplumsal muhalefetin dizginlenmesi ve saptırılmasında da önemli bir rol oynamıştır.

Burjuvazi Kürt sorununu üç önemli yönden kullanmıştır. İlkin, tüm düzen güçleri arasında 12 Eylül darbesinin ardından ordu zoruyla sağlanan genel siyasal birlik ("milli mutabakat"), '80'li yılların sonundan itibaren, bu kez "bölücü teröre karşı mücadele" adına Kürt sorunu üzerinden sağlanmıştır. Kürt halkının özgürlük mücadelesini boğmak için yürütülen kirli savaş tüm gerici politik güçleri MGK çizgisinde birleştirmiştir. İkinci olarak, yine teröre karşı mücadele adı altında, dizginsiz bir devlet terörü, her türlü faşist baskı ve terör uygulamaları meşrulaştırılmış, gerekli yasal ve kurumsal yeni dayanaklara kavuşturulmuştur. Ve son olarak, ülkenin birliği ve bütünlüğünü korumak adı altında dizginsiz bir şovenizm tüm topluma pompalanmış, bu yolla düzenin kitle tabanı korunmaya çalışılmış, bunda başarılı da olunmuştur. İşçi sınıfı da içinde, Türk emekçi kitlelerinin büyük bir bölümü bu doğrultuda şartlandırılmış, bu yolla emekçilerin dikkatleri kendi gerçek sorunlarından uzaklaştırılmaya çalışılmıştır. Dahası, bunda başarılı olunduğu ölçüde, kitlelerin, kendi mevcut sıkıntılarının kaynağı olarak Kürt özgürlük mücadelesini görmeleri ve böylece şovenizmin tuzağına daha kolay düşmeleri sağlanmıştır.

Bu üç faktör birarada toplumsal muhalefet dinamiklerini sınırlamış, sınıf ve kitle hareketinin gelişip serpilmesini zora sokmuştur. Bunda kuşkusuz devrimci hareketin belirgin zayıflık ve zaaflarının da temel bir rolü vardır. Bu zaten bilinen ve hep ifade edilen bir gerçektir. Fakat tersinden, sınırlı güçlerle gösterilen tüm çabalara rağmen elle tutulur bir gelişmeyi başaramamanın gerisinde de, yukarıda sıralanan faktörlerin, bunların toplumsal muhalefeti sınırlayan ve saptıran sonuçlarının belirgin bir rolü vardır. (...)

*(Güncel Gelişmeler ve Devrimci Görevler-1,
Ekim, sayı:160, 1 Ocak 1997, başyazı)*

Ortadoğu'da gelişmeler ve sermaye düzeninin büyüyen açmazları

Türkiye zerine her durum değerlendirmesi Ortadoğu boyutunu da bir biçimde içermek durumundadır. Bunsuz Türkiye'de olayların seyri üzerine sağlıklı ve bütünsel bir değerlendirme yapma olanağı yoktur. Sorunun anlamı ve önemi i politikayla organik bir bütünlük oluşturan olağan bir dış politika boyutundan daha teyedir. Türkiye 60 yıldan beridir kesintisiz bir biçimde emperyalizmin en önemli Ortadoğu ss konumundadır ve sorunun büyük önemi bu konuyla sıkı sıkıya bağlantılıdır. Amerikan emperyalizminin Ortadoğu politikası, bu politikanın somut ihtiyaçları ya da yarattığı sorunlar, dış politikasından öteye dolaysız olarak Türkiye'nin iç politikasına da yansımakta, hatta birçok durumda onu belirleyebilmektedir de.

Aradan geçen 25 yıla rağmen kurumsal yapısı ve çok

yönlü politik-pratik etkileri bugünün Türkiye'sinde hala belirgin biçimde süren Amerikancı faşist 12 Eylül darbesi bunun açıklayıcı bir örneğidir. Bu faşist askeri darbe toplumsal muhalefeti dizginlemek ve ileri kesimini oluşturan devrimci hareketi ezmek için gerçekleştirilmişti kuşkusuz. Fakat bu onun basitçe ve yalnızca bir iç politika ihtiyacının ürünü olduğu anlamına gelmiyordu. O günlerde Türkiye'nin iç siyasal yaşamının yeniden kontrol altına alınması, burjuva sınıf düzenini tehdit eden "iç tehlike"yi bertaraf etmek kadar Amerikan emperyalizminin Ortadoğu'daki yeni ihtiyaçları bakımından da temel önemde bir gereklilikti. İran Şahı şahsında Ortadoğu'daki en önemli dayanaklarından birini yitiren ve Afganistan'daki Sovyet yanlısı gelişmelerden ciddi biçimde kaygılanan Amerikan emperyalizmi, doğan boşluğu ve oluşan yeni tehditleri/tehlikeleri Türkiye üzerinden yeni düzenlemelerle dengelemek istemiş, bunun için de Türkiye'nin cephe gerisinde işini sağlama bağlamak istemişti. Faşist 12 Eylül darbesinin bizzat CIA tarafından tezgahlanması, gerçekleştirildiğinde dönemin Amerikan başkanına anında müjdeli haber olarak iletilmesi, aynı gün Brüksel'deki NATO Karargahı'nda adeta bayram havası yaşanması bundan, faşist darbeye birlikte emperyalizmin bölgesel ihtiyaçları doğrultusunda yapılacak yeni düzenlemeler ve atılacak yeni adımlar için yolun açılmış olmasından dolayı idi aynı zamanda.

'90'lı ilk yıllardan itibaren ABD tarafından Türkiye için gündemleştirilen "ılımlı islam modeli ülke" projesi, buna bir başka örnek olarak verilebilir. Bu, iç siyasal yaşamdan çok Amerikan emperyalizminin bölgesel politikalarına daha iyi uyum ve katılım sağlayan bir ülke ihtiyacının ürünü olmuştur. Fakat tam da bu ihtiyaç çerçevesinde Türkiye'nin iç siyasal yaşamına "ılımlı islam"ı güçlendiren ve çok yönlü desteklerle öne çıkaran bir müdahaleyi gerektirmiştir. Amerikan emperyalizminin dolaysız olarak taraf olduğu Refah Partisi

operasyonundan çıkan bugünkü AKP iktidarı, bu projenin dolaysız bir ilk ürünü olmuştur. Bu sayededir ki, bugün ABD emperyalizminin Ortadoğu politikasına en iyi uyumu sağlayan, siyonist İsrail ile en iyi ilişkileri kuran, İsrail'in tüm İslam ülkelerinde kabul görmesi için gönüllü misyonerlik yapan (Pakistan'la geliştirilen ilişkilere aracılık örneği) ve tüm bunların karşılığı olarak ABD'deki en etkin siyonist lobilerden üstün liyakat madalyaları alan bir "islamcı" hükümetle yüz-yüzeyiz. "İlımlı islam" işte bu türden dış ihtiyaçlar içindi, fakat Türkiye'nin iç yaşamına bir ağırlık olarak oturmuş, oturtulmuş bulunmaktadır.

Bugün ABD Ortadoğu'da büyük bir yeni maceraya giriştiğine göre, elbette bunun da Türkiye'in iç ve dış politikası üzerinde ciddi sonuçları olacaktır ve nitekim olmaktadır da. Gelişmelerin sadece Kürt sorunu boyutu bile bunu bugünden kanıtlamaya yeter. Oysa sorun bunun ötesindedir, çok daha kapsamlı ve çok boyutludur. Yine de bizi burada şimdilik bunlardan ikisi, Kürt sorunuyla bağlantılı gelişmeler ile komşu devletlerle ilişkiler boyutu ilgilendirmektedir. Daha yakından bakıldığında bu ikisi arasında çok dolaysız bir ilişki olduğu da görülecektir. Zira Kürt sorunuyla bağlantılı gelişmeler bugün Amerikan emperyalizminin elinde Türkiye'deki işbirlikçi rejimi terbiye etmenin ve bu arada Türkiye'nin komşularıyla ilişkilerini kendi bugünkü politikasına sıkı sıkıya bağlamanın aracına dönüşmüş bulunmaktadır.

Irak batağından çıkış arayan ABD

"Büyük Ortadoğu"ya yönelik olarak büyük bir gürültüyle ilan ettiği tarihi saldırısına Afganistan ve Irak üzerinden başlayan Amerikan emperyalizmi halen Irak'ta, saldırı dizisinin daha bu ikinci ayağında, büyük bir batağa saplanmış bulunmaktadır. Kuşkusuz henüz yenilmiş değildir; fakat hedefleri

yönünden daha şimdiden başarısızlığa uğradığı da kesindir. Başta Ecevit olmak üzere işbirlikçi Türk burjuvazisinin bazı deneyimli politikacıları, ABD'nin Irak'ı üçe bölmek ve bağımsız bir Kürdistan devleti yaratmak istediğini, olayların bu yönde seyrettiğini söyleyip durmaktadırlar. Olayların Irak'ın bölünmesi doğrultusunda seyrettiği açık olmakla birlikte, bu ABD'nin başlangıçtaki hedefi değil fakat uğradığı başarısızlığın yarattığı ehven-i şer bir sonuçtur. Üçe bölünmüş bir Irak'ta ABD'nin elde tutabileceği tek parça ancak Irak Kürdistanı olabilir; bu ise, başlangıçtaki hedefleri açısından düşünüldüğünde, ABD için gerçekte yenilgi demektir.

Öte yandan üçe bölünme ve Kürdistan parçasına çekilme, Irak'ı ABD için bir bataklık olmaktan buna rağmen çıkarmayacaktır. Bu yalnızca çatışmanın, güçlerin yeni bir mevzilenmesi temelinde ve yeni biçimler içinde sürmesi anlamına gelecektir. Gericici Arap burjuvazisi Güney Kürdistan üzerindeki tarihsel hak iddiasından öyle kolay vazgeçemeyeceği gibi, sınır sorunlarından temel önemde bir konu olarak Kerkük sorununa kadar herşey daha baştan (üstelik komşu ülkeleri de içerecek biçimde) yeni bir anlaşmazlıklar, çatışmalar ve savaşlar dizisinin nedeni olacaktır. Ve ABD böyle birçok yönlü çatışmalar dizisi ortamında kendini bugünkü direniş güçlerinden öte güçlerle karşı karşıya bulacaktır. Kendi de bunun çok iyi biçimde bilincinde olan Amerikan emperyalizminin bu çerçevede işbirlikçi Türkiye burjuvazisinden önemli beklentileri vardır ve bunlar Türkiye'nin dış politikası kadar iç politikasını da yakından ve derinden etkileyecek niteliktedir.

Bunu ele almadan önce ve ikisi arasında bir bütünlük oluşturmak üzere ikinci konuya geçiyoruz.

Irak'a saldırıyı somut durumun gerektirebileceği uygun biçimler içinde İran ve Suriye üzerinden de sürdürmek hesabında olan ABD, ummadığı çap ve şiddetteki direnişin güçlü darbeleri altında hız kesmek ve bu ülkelere yönelik

operasyon planlarını fiilen ertelemek durumunda kalmıştı. Şimdi ise onu tam da bu aynı nedenle yeni bir tutum içinde görüyoruz. Irak'ta batağa saplanan ve başlangıç hedefleri yönünden başarısızlığa uğrayan ABD, bunun yarattığı politik ve moral güç kaybını bu kez öteki ülkelere yönelik operasyonlar sayesinde elde edeceği üstünlüklerle dengelemek istemektedir. Yani Irak'ın batağa dönüşmesi ve sürecin belirsizliğe bürünmesi, ABD'yi öteki hedefler üzerinden hamle yapmaya zorlamaktadır. O böylece Irak'taki konumunu da bir parça rahatlatacağını ve süreci kontrol altına alacak doğrultuda güçlendireceğini ummaktadır.

Suriye'nin çekilmesi ve Amerikan işbirlikçisi bir yönetimin başa getirilmesiyle sonuçlanan Lübnan operasyonu bu kapsamdaydı, fakat kendi başına anlamlı olmaktan uzaktı. Asıl hedef İran olduğu halde Irak'taki belirgin başarısızlığının ardından şimdilik buna cesaret edecek gücü kendinde bulamayan ABD, halen arzuladığı sonuçlara zayıf ve çürümüş bir kastın yönettiği Suriye üzerinden ulaşmak istemektedir. Son dönemlerde bu ülke üzerinde yoğunlaştırılan çok yönlü uluslararası basınç, "Suriye operasyonu"nun bugünkü biçimidir. Bununla mevcut rejimin Amerikan çizgisine çekilmesi (birçok belirti esas tercihin bu olduğunu gösteriyor), ya da ortaya çıkacak yeni duruma bağlı olarak Amerikancı bir rejimle değiştirilmesi hedeflenmektedir.

Ne var ki zayıf Suriye rejimi üzerinden bu operasyon sonuç verse bile, direnme gücü ve iradesi nispeten yüksek İran dokunulmaz olarak kaldığı sürece ABD umduğu politik ve moral gücü yine de kazanamayacaktır. Bir nükleer cephanelik olan İsrail karşısında nükleer bir güç olarak varolmak konusunda kesin kararlılık içinde görünen İran'ın gitgide güçlenen meydan okumaları bunu özellikle zora sokmaktadır. İran'ın meydan okuyan tavrı siyonist İsrail'in aynı nedene dayalı tersinden basıncıyla da birleştiği ölçüde, Amerikan

emperyalizmi sonuçta bir biçimde İran'la karşı karşıya gelecek gibi görünmektedir. Bu ise, ABD emperyalizmi için bir bölge üssü konumundaki Türkiye'nin dış politikası kadar toplam siyasal yaşamını yakından etkileyecek bir başka temel önemde sorun kaynağıdır.

Kürt sorunu üzerinden kuşatma ya da Güney Kürdistan açmazı

Güney Kürdistan üzerinden bağımsız bir Kürt devleti, Türk burjuvazisinin en büyük tarihi korkularından biriydi ve bu, bugün fiilen artık gerçeğe dönüşmüş bulunmaktadır. Barzani'nin yakın günlerde ABD'nin doğrudan himayesi altında Washington'dan başlayıp Londra ve Berlin'dan sonra Vatikan'la süren büyük "başkan"lık turu, bu fiili duruma uluslararası bir diplomatik meşruiyet sağlama ve Güney Kürdistan'ı yarınki resmi devlet statüsüne bugünden hazırlama operasyonudur. Politik ve diplomatik bakımdan büyük bir anlam ve önem taşıyan bu gezi, ABD'nin öteki büyük emperyalist güçleri de buna ikna etmiş bulunduğunu göstermektedir. Türk burjuva gericiliğinin büyük korku ve kaygılar içinde izlediği bu gelişme karşısında yapabileceği hemen hiçbir şey yoktur. Nitekim bizzat Genelkurmay Başkanı bu alandaki gelişmeleri bir "realite" olarak tanımlamıştır ve bu, boyun eğmekten başka yapabileceğimiz bir şey yok demekle aynı anlama gelmektedir. Bir süredir işlerin ve ilişkilerin bu "realite"ye göre ayarlanması da bunu göstermektedir.

Fakat oluşan "realite"ye boyun eğmek sorunların bittiği değil, tam tersine başladığı noktadır. Bugün Güney'de devletleşme düzeyine ulaşmış bir sorunun Kuzey'de hala varlığı bile resmen kabul edilmemektedir. Doğal olarak bu da Türkiye'nin kendi içinde Kürt sorunu eksenli gerilimi gitgide artan ölçülerde şiddetlendirmektedir. Geçen Newroz'dan beri

tırmanan olaylar bunun somut bir yansımasından başka bir şey değildir. Newroz gösterileri yılları bulan İmralı operasyonuna rağmen Kürt halkının kırılmayan ulusal özgürlük ve eşitlik arzularının yeniden tescili olmuş, bu işi önemli ölçüde hallettiğini sanan burjuva gericiliğini şaşkınlık içinde bırakmıştı. Güney Kürdistan'daki gelişmelerin yarattığı büyük tedirginliklerle üstüste bindiği ölçüde de, Kürt sorununa ilişkin korku ve kaygılarını şiddetlendirmişti. O zamandan beri devlet büyüyen bu korku ve kaygıların sersemletici etkisi altında soğukkanlı düşünme yeteneğini adeta tümünden yitirmiş görünüyor. O Kürt sorunundaki inkarcı tutumunu gitgide katılaştırmakla kalmıyor (son olarak bu "Milli Güvenlik Siyaset Belgesi"nin yeni biçiminde yeniden ifadesini bulmuştur), yanısıra Kürt halkına yönelik sindirici saldırı ve provokasyonlarla gerçekte sorunu daha da azdıran bir kör politika izliyor. Gerçekte bu bir politika bile değil, şaşkınlık ve çözümsüzlük içinde olayların ardından sürüklenme durumudur. Fakat sonuçları kendini, kirli özel savaşın yeniden tırmandırılması, Türk halk kitlelerinin saldırgan bir kör şovenizm içinde sersemletilmesi, baskı ve terör yasalarının tahkim edilmesi, kısaca Türkiye'nin iç siyasal yaşamının ağır bir gericilik atmosferi içinde hepten zehirlenmesi olarak gösteriyor.

ABD-İsrail destekli Güney Kürdistan gerçeğinin Türkiye'deki Kürt sorununu ağırlaştıran etkisi sorunun bir yanısıdır. Öteki yanı bu aynı ikilinin Güney'deki Kürt devletinin tanınmasını, dahası kendileriyle aynı çizgide müttefik olarak himaye edilmesini Türk burjuvazisine ve devletine dayatacak olmalarıdır. Bunun birçok belirtisi bugünden vardır. Amerikan emperyalizminin düzen medyasındaki uzantıları uzun zamandır Amerikalı efendilerin telkinleri doğrultusunda bunu bütün açıklığıyla işleyip durmaktadırlar. İşbirlikçi büyük burjuvazinin TÜSİAD'da temsil edilen en güçlü ve ABD'ye en yakın kesimleri, kendileri yönünden gerçekçi bir tutumla buna

dünden razıdırlar. Onlar bunu bir yandan artık direnilmesi olanaksız bir “realite” saymakta ve öte yandan, iktisadi-mali olanaklarına güvenerek, Güney Kürdistan’ı kendileri için yeni bir sömürü alanı ve pazar olarak görmektedirler. Kabullenmenin ve hamiliğe soyunmanın, Güney Kürdistan’ı fiilen Türkiye’nin iktisadi uzantısı ve siyasal nüfuz alanı haline getireceğine inanmaktadırlar. ABD tarafından sistemli bir biçimde iştahları bu yönde ayrıca kabartılmaktadır. Henüz açıkça dile getirme gücü ve iradesi gösteremese de gerçekte AKP hükümeti de bu konuda Amerikancı politikaya destek vermeye hazırdır ve içerde kendisine dış bileyenlere karşı varlığını ABD desteğine endekslemiş bulunduğu için, buna bir bakıma mecburdur da. Adı çok doğrudan konulmasa da Güney’deki Kürt yönetimiyle adım adım geliştirilen açık-gizli ilişkiler bunun çoktan icraata döküldüğünü de göstermektedir.

Burjuvazinin ve ordunun bir kesimi ile CHP ve MHP gibi düzen partileri elbette halihazırda buna karşıdırlar. Fakat bu karşıtlık uygulanabilirliği olan bir politikadan çok tarihsel Kürt sorunu korkusundan, bunun bir uzantısı olarak geleneksel inkarcı Kürt politikasının körlemesine bir devamından ibarettir. Bu bir politika değil fakat çözüm bulamadıkları, bulma olanaklarından da yoksun buldukları büyük bir açmazdır. Yaşadıkları açmazın öteki bir yanını da, ABD, İsrail ve giderek bütün bir batı emperyalizminin destek ve omuz verdiği bir gelişmeye, bu aynı güçlerin bölgedeki en sadık uzantıları olarak karşı durmaları oluşturmaktadır. Bunu karşı durmaktan çok, durmak istemek olarak tanımlamak daha doğrudur; zira olaylar bu karşı duruş politikasının tutmayacağını günden güne daha açık olarak göstermektedir.

Eğer Türkiye’de bir Kürt sorunu bulunmasaydı, dahası Kürt sorununun asıl belirleyici gövdesi Türkiye’de olmasaydı, bu durumda kuşkusuz sorun kalmaz, sözkonusu açmaz oluş-

maz, Güney Kürdistan üzerinden yaşanan gelişmelerin bunaltıcı etkisi Türk burjuva gericiliğini bu denli uğraştırıp yormazdı. Tersine, onyıllardan beridir siyonist İsrail ile yakın ilişkileri Amerikancı konumun bir gereği olarak benimseyip uygulayan tüm kesimleriyle bu aynı burjuva gericiliği, yine aynı konumun bir gereği olarak bu kez, Amerikan emperyalizminin Güney Kürdistan üzerinden yarattığı bu yeni mevziye de tüm gücüyle omuz verirdi. Nitekim böyle “yan sonuçları” olmadığı için Yugoslavya’nın parçalanmasına gönül rahatlığı içinde omuz verilmiş, bunun için yürütülen emperyalist savaş içinde Türk sermaye devleti dolaysız olarak yer almış, bu bölünmenin ürün yeni devletlerle çok yakın ilişkiler kurulmuştur. Gelgelelim sorunun temelden farklılığı ve dolayısıyla kritik özü de burada anlamını bulmaktadır. Irak’ın bir Kürt devleti doğuracak biçimde bölünmesi demek, Türkiye’deki Kürt sorununa acilinden çözüm ihtiyacı demektir. Bunu soruna taraf hemen herkes çok iyi bilmektedir.

Soruna ağırlaştırılan ve içinden çıkılması zor bir ikileme dönüştüren ek etkeni zaten dile getirmiş bulunuyoruz. Kendi içindeki Kürt sorununu boğmakla meşgul olan ve bunu bir kez daha gerçek anayasası üzerinden katı inkarcı bir “milli politika” olarak yinelemiş bulunan Amerikancı bir rejim, emperyalist efendilerinin bölgedeki yeni mevzisi olarak Kürt devletini tanımak ve dahası himaye etmek sorunuyla yüzyüzedir bugün. Bu, başlarına gelebilecek felaketlerin en büyüklerinden biri sayılırdı ve bugün somut olarak gelmiş bulunmaktadır. Halihazırda, ABD’nin gitgide anlamını yitiren resmi söyleminden güç alarak, “Irak’ın toprak bütünlüğünün korunması”na ilişkin istek ve hassasiyetlerini yineleyip durmakla yetinmiyorlar; daha fazlasını yapacak, daha ötesine geçecek güçten ise tümüyle yoksunlar*. Başlarına geçirilen çuvalla Amerikalı emperyalist efendiler bunu onlara yeterli açıklıkta göstermiş de bulunmaktadır. Onlar ise buna rağmen yeniden

Amerikancı çizgiye tam uyuma geçerek, bu terbiye operasyonundan gerekli sonuçları çıkardıklarını gösterdiklerine göre gerçekte yapabilecekleri fazla bir şey yok demektir. Ordunun başındaki adam, Barzani'nin Beyaz Saray'da gösterişli törenler eşliğinde "başkan" olarak ağırılanmasını bir "realite" sayarken, elinde olmayarak bu aynı gerçeği en dolaysız biçimde ve en üst seviyeden doğrulamış olmaktadır.

Ama yineliyoruz; Güney'deki fiili devleti realite olarak kabullenmek yetmiyor, emperyalist efendileri bu realitenin resmi düzeyde benimsenmesini ve yakın ilişkiler içinde himaye edilmesini de istiyorlar. Buradan gelen dayatmalardan bir kaçış olanağı olabileceğini sanmıyoruz; bu ancak ABD-İsrail ikilisini karşıya almakla olanaklı olabilir ki, bu da olacak şey değildir. Bu olanaksızlığı bize olayların seyri de yeterli açıklıkta göstermektedir.

İran ve Suriye konusunda Amerikancı çizginin açmazı derinleştirecek sonuçları

Fakat emperyalist efendilerin sorunu sadece kendi Kürt politikalarını Güney Kürdistan üzerinden Ankara'daki işbirlikçilere dayatmaktan ibaret değildir. Şu sıralar bundan da önemli ve acil olan, bir bütün olarak bölge politikasının, acil olarak da İran ve Suriye politikasının ABD çizgisiyle tam uyuma getirilmesidir. Türkiye'nin komşularıyla olan ilişkilerinin ABD emperyalizminin bölge politikalarıyla daha sıkı biçimde uyumlulaştırılması, gelinen yerde Türk burjuvazisi için tercihten öteye artık bir zorunluluk olmuştur. Bu zorunluluğun hassas dengelere dayalı ekonomik ve mali nedenlerden öteye, bizzat bölgedeki gelişmeler ve bunun Kürt sorunu üzerinden yarattığı sonuçlarla sıkı sıkıya bir ilişkisi var. ABD'nin Irak politikasının bir parça olsun uzağına düşmenin bile kendisine nelere malolacağını görmüş bulunan ve bundan

dersini almış görünen bir egemen sınıf ve devlet iktidarı ile karşı karşıya olduğumuzu söylersek, kendini uyuma mecbur hissetmenin ne anlama geldiğini de en kestirme yoldan anlatmış oluruz herhalde.

Özellikle Kürt sorunu üzerinden bu komşu devletlerle her zaman gerici işbirliğine girişmiş ve Güney Kürdistan'daki gelişmeleri bir ara bu gerici ittifakı yeniden güçlendirerek karşılamak istemiş Türk burjuvazisi, Amerikalı efendileri tarafından halen bu çizgideki girişimlerden alıkonulmuş bulunuyor. İncirlik Üssü'ne ilişkin tüm dayatmaların kabul edilmesi, İsrail'le ilişkilerde tam da Güney Kürdistan'daki gelişmeler nedeniyle oluşan arızaların hızla onarılması, ABD-İsrail-Türkiye mihverinin yeniden güçlendirilmesi, bütün bunlar bunu anlatıyor. Daha da ötesi, ABD'nin halihazırda Suriye ve İran'a yönelik olarak sürdürmekte olduğu uluslararası kuşatmaya tam destek verecek bir noktaya gelinmiştir. Siyaset Belgesi'ndeki son düzenlemeler bunu açıkça içermektedir. Bizzat Genelkurmay Başkanı'nın ağzından İran'ın "nükleer tehdit" ilan edilmesi ve bunun üst düzey yetkililer tarafından yeri geldikçe tekrarlanması bu anlama gelmektedir. Bu, İran'a yönelik en temel Amerikan argümanının devlet politikası olarak benimsenmesi demektir ve muhtemelen de yeni düzenlemeler sonrasında dış politikaya ilişkin en önemli hükümleri halen gizli tutulan "Siyaset Belgesi"nde de bu şekliyle yer almaktadır.

Sorun, ABD'nin bu ülkelere yönelik siyasal ve diplomatik kuşatmasına omuz vermekten ibaret de değildir. Temel hükümleri gizli tutulan son İncirlik Üssü anlaşmaları, Türkiye'yi bu ülkelere yönelik ABD operasyonları için sınırsız bir saldırı üssü haline getirmiştir. ABD'nin Irak politikasına "tezkere kazası"nın sonucu olarak doğan istek dışı uyumsuzluğun bedelini çuval operasyonu ve fiili Kürt devleti ile ödediğini düşünen (örneğin Demirel göre olup bitenlerin tek nedeni

1 Mart tezkeresinin reddidir!) Türk burjuvazisi, kendince aynı hatayı İran ve Suriye'ye yönelik operasyonlarda yinelemek istememektedir.

Fakat İran ve Suriye, Türkiye ile birlikte Kürt sorunu barındıran ve Türk burjuvazisi ile birlikte Kürtler'in ezilmesinden çıkarı olan öteki iki ülkedir. Bu gerici çıkar birliğini ABD politikalarına uyum çerçevesinde terketmek durumunda kalan Türk burjuvazisi, böylece Kürtler'in ezilmesindeki en doğal müttefiklerini de karşıya almış olmaktadır. Sorun bundan da ibaret değildir. Suriye ve İran'a yönelik ABD operasyonlarının şu veya bu ölçüde sonuç vermesi demek, her halükarda bu iki ülkedeki Kürtler'in durumunda belli sınırlar içinde bir iyileşme de demektir. (ABD, tıpkı Irak'ta olduğu gibi, bu iki ülkeye yönelik müdahalesinde de Kürt muhalefetinden en etkin biçimde yararlanmak çabasıdadır ve başarılı olması durumunda bunun karşılığını Kürtler'in durumunda iyileştirmeler olarak verecektir). Bu ise Türk burjuvazisinin katı inkara dayalı Kürt politikası üzerindeki basıncın bugünküyle kıyaslanamaz ölçüde artması anlamına gelecektir. Özetle Türk burjuvazisi Kürt sorununda içinden çıkılması zor bir açmazın içindedir artık ve ne yapsa fatura olup kendisine dönmektedir.

Tüm bu gelişmelerin iç politikaya ve egemen sınıfın iç ilişkilerine etkisi, durumun bunaltıcı etkisi karşısında bir parça olsun soluklanmak üzere ve bu arada yeni "realite"ye uyum çerçevesinde düzen cephesinde son günlerde kendini gösteren yeni arayışlar, tüm bu gelişmeler karşısında devrimci duruşun anlamı, çerçevesi ve politik-pratik gereklerini ayrı bir değerlendirme halinde gelecek sayıya bırakıyoruz.

(Ekim, sayı: 243, Aralık 2005)

* Türk burjuva gericiliği açığa vurmasa da, düne kadar Irak direnişinin ABD'yi sıkıntıya sokmasından belirgin bir

biçimde yarar umuyordu. Bunun kendilerine Irak'ta devreye girme olanağı sağlayacağını ve bu sayede de Kürt devletini engelleyebilecek bir konum elde edeceklerini düşünüyorlardı. Direnişin güçlenmesinin Irak'ın bölünmesini hızlandığını gördükten sonra ise şimdi bir başka yol tutmuş görünüyorlar. Sünniler'i ABD ile diyaloga ikna etme girişimleri bunun ifadesidir. Bunun direnişi ve dolayısıyla iç savaş ihtimalini zayıflatarak Irak'ın bütünlüğünü korumayı kolaylaştıracağını, dolayısıyla da ayrı bir Kürt devleti girişimini engelleyeceğini düşünüyorlar.

*Ortadoğu'da nükleer savaş tehdiği
ve tehlikesi...*

Yeni bir yılın başında dünyada durum

Yeni bir yılın başında, alışmış biçimsel bir bütünlük içinde değil, fakat daha çok önemli gördüğümüz en önemli noktalar üzerinden dünyada ve bölgedeki durum üzerine görüş ve değerlendirmelerimizi ortaya koymak istiyoruz. Türkiye'deki durumu ise yalnızca dünyadaki ve bölgedeki gelişmelerle bağı üzerinden, daha somut olarak da İnan'a karşı savaş tehdiği bağlamında ele almakla yetineceğiz.

Emperyalistler arası ilişkilerin güncel tablosu

Öncelikle emperyalistler arası ilişkilerden, daha somut olarak da ABD emperyalizmi ile Avrupalı emperyalistler arası ilişkilerin son birkaç yıllık seyri ve gelinen aşamadaki durumundan başlamak istiyoruz. Yakın geçmişte Yugoslavya sava-

şını yürüten batılı şer ittifakının bu kez İran'a karşı oluşturulduğu ve bu ülkeye karşı bir nükleer saldırıdan çokça bahsedildiği bir sırada bu özellikle önemli ve gereklidir.

Bilindiği gibi Amerikan-İngiliz emperyalizminin Irak'a tek yanlı müdahalesi, batılı emperyalistler arasında ikinci emperyalist savaştan beri sürmekte olan ittifak ilişkilerinde ciddi bir çatlama neden olmuştu. Bunda ABD'nin kendini dayatan tavrının belirleyici rol oynadığını biliyoruz. Görünürde bu çatlamanın gerisinde Irak sorunu vardı, gerçekte ise Irak burada yalnızca bir vesileydi. Asıl sorun emperyalist dünyadaki güç ilişkilerinin yeni tablosu ve ABD'nin bu tablodan kendi çıkar ve hesapları doğrultusunda daha etkin biçimde yararlanmak isteği idi. Doğu Bloku'nun yıkılışı sonrasında kendini tek ve rakipsiz süper güç olarak gören ABD emperyalizmi, öteki emperyalist devletlerle birlikte ve uyumlu hareket etmenin kendi hızını kestiğini, politika ve planlarını istediği biçimde ve tempoda uygulamasını geciktirdiğini düşünüyordu. Öte yandan birlikte hareket zorunluluğu bu türden bir işbirliğinin doğası gereği ötekilerin istem ve çıkarlarını gözetmeyi de gerektiriyordu. Oysa ABD emperyalizmi bunu yapmak durumunda kaldığı sürece ötekiler karşısında kendi konumunu dilediğince güçlendiremeyeceğini görüyor ve ihtiyaç olmaktan çıktığına inandığı bu birlikte davranma (uluslararası politikada "çok yönlülük" diyorlardı buna) politikasına artık bir son vermek istiyordu. Dahası tek süper güç olarak ötekilerle kıyaslanamaz avantajları varken bunları kendi pozisyonunu daha da güçlendirmek için kullanması, yarının bu potansiyel rakip emperyalist güçlerin etki sahalarına müdahaleyi de gerektiriyordu. Bu ise haliyle ancak onlara rağmen ve gerektiğinde onlara karşı yapılabilir bir şeydi.

Bush yönetimiyle birlikte ona akıl hocalığı yapanların uluslararası politikada "çok yönlülük" çizgisine yönelttiği şiddetli eleştiriler, "tek yanlı" dış politikaya geçişin hararetle

savunulması, BM’de reform yapılması ya da bunun olmadığı bir durumda modası geçmiş bu örgütün kabaca devre dışı bırakılması vb. tartışmalar ve istemler, bu çerçevede anlamını buluyordu. Amerikan emperyalizmi, potansiyel rakipleri henüz kendi karşısına dikilecek güç ve olanaklardan yoksunken, kendi politika ve tercihleri çerçevesinde dilediğince davranarak ötekileri kendine tabi ve mecbur kılacağı yeni koşulları oluşturmak istiyordu. Basındaki sözcüler bunu, biz önden gider ve gerekeni düşündüğümüz gibi uygularsak, ötekilerin arkadan bizi onaylamak ya da yaratmış bulduğumuz yeni duruma razı olmak dışında bir seçenekleri zaten kalmayacaktır, açıklığı içinde dile de getiriyorlardı.

ABD sistemi içinde bu politikanın muhalifleri de vardı kuşkusuz. Böyleleri bunun akıllıca bir “tercih” olmadığını ve içinden çıkılmaz sorunlara yolaçabileceğini, ABD’nin kendini kabaca dayatmak yerine emperyalist dünyaya akıllıca bir liderlik yoluna gitmesi gerektiğini, elindeki güç ve avantajları en iyi biçimde kullanarak ve ötekilerin çıkarlarını yerel sınırlar içinde gereğince gözeterek de, onlara ve tüm dünyaya kendi imparatorluğunu benimsetebileceğini düşünüyor ve savunuyorlardı. Eski politikanın akıl hocalarından Brzezinski bunu birbirini izleyen kitaplarında işliyor, sorunu kitaplarından birine başlık olabilecek biçimde temel önemde bir “tercih” sorunu olarak ortaya koyuyordu. Ama Bush yönetimiyle birlikte iktidar olan neo-faşist çete “tercih”ini çoktan yapmıştı ve iktidara da bunun için talip olmuştu, politikalarını gecikmeksizin uygulama sabırsızlığı ve pervasızlığı içinde idi.

Irak’a müdahalenin özgün yönü de kendini bu yeni yönelim üzerinden gösteriyordu. ABD emperyalizmi Irak’ı hedef alan savaşa girerken, bununla Ortadoğu’daki hakimiyetini genişletip güçlendirmek isterken, böylece aynı zamanda emperyalist dünya içindeki konumunu da yeni bir düzeyde pekiştirmek, öteki emperyalistler karşısında yeni avantajlar

elde etmek istemişti. Muazzam ekonomik ve askeri gücüne güvenerek rakipsiz bir emperyalist imparatorluk peşindeki ABD emperyalizmi bu müdahalede öteki emperyalist odakları hiçe sayarken, salt kendi gücüyle elde edeceği başarının ardından gerisin geri onlar üzerindeki kontrolünü de güçlendireceğini, onları kendi emperyalist imparatorluğu içinde kendilerine verilene razı olan uyumlu vasal emperyalist krallıklar statüsüne mecbur bırakacağını umuyordu. Clinton döneminde hala da uygulanmakta olan “çok yönlü” uluslararası politikadan “tek yanlı” politikaya keskin dönüşün temel amaç ve hedeflerinden biri, daha doğrusu birincisi de buydu zaten.

Irak rejiminin ABD ile sorunlu konumundan en iyi biçimde yararlanarak onunla ilişkilerde önemli avantajlar elde etmiş bulunan Alman ve Fransız emperyalizminin, benzer avantajlara sahip Rusya’yı da yanlarına alarak Irak konusunda ABD müdahalesine muhalefet etmek yoluna gitmelerinin gerisinde işte bütün bunlar vardı. Onlar bu muhalefeti göstermek zorundaydılar, zira bu yalnızca onlara rağmen değil fakat bizzat onların etki sahasına yapılmış bir müdahale idi. Bu kuşkusuz gösterdikleri muhalefetin kendi irade ve tercihlerini aşan bir zorunluluk olarak ortaya çıktığı anlamına da geliyor. Onlar buna ABD tarafından adeta zorla itilmişlerdi. ABD bu tümüyle haksız ve keyfi müdahalede onları kendine dilediğince tabi kılmak, bu olmazsa eğer kabaca ve tümüyle dışlayarak davranmak yolunu seçmiş, böylece sonuçta onlara zorunlu muhalifler olarak kalmak dışında bir seçenek bırakmamıştı.

Fakat ABD’ninki eksik ve yanlış bir hesaptı, bu nedenle her yanlış hesap gibi çok geçmeden Bağdat’tan döndü. Devasa savaş makinasıyla çürümüş Baas rejimini 3 haftada yıkan Amerikan emperyalizmi tam da hedeflediği sonuçlara en az kayıpla ve en kolay biçimde ulaştığını düşündüğü bir sırada devreye Irak direnişi girdi ve bu hesapta olmayan gelişme önden yapılan tüm hesapları altüst etti. Öylesine

ki bugün eğer emperyalistler arasındaki ilişkilerin yeni bir tablosundan sözdebiliyorsak, bu tamı tamına hesapta olmayan Irak direnişi sayesinde olanaklı olabilmiştir. O bugün halen de sınırlı bir alanda seyreden Irak direnişi, çok geçmeden ABD'yi başlangıçta kabaca dışlanan öteki emperyalistlerle olan ilişkilerini yeni bir bakışla ele almaya mecbur bırakmıştır.

Hesapta olmayan Irak direnişi diyoruz; zira zamanında halkların direnme gücünün ne demek olduğunu etinde kemiğinde duyan emperyalistler bir dönemdir, daha somut olarak da '89 yıkılışı sonrasında ve '90'lı yıllar boyunca bunu unutmaya başlamışlardı. Halklar artık emperyalistler için geçmişte olduğu gibi "sendrom"lara neden olabilecek bağımsız bir güç değil fakat emperyalist müdahaleler için bahane ve dolgu malzemesinden ibaretti. Özellikle Yugoslavya deneyimi Bosna ve Kosova üzerinden bunu bütün açıklığı ile göstermemiş miydi? Afganistan savaşı sırasında Kuzey İttifakı'nın oynadığı rol bunun yeni bir kanıtı değil miydi? Irak'a emperyalist müdahaleyi dört gözle bekleyen ve hararetle destekleyen Kürtler bunun yeni bir kanıtlanması olmayacak mıydı?

ABD'nin Irak hesabı da buna dayanıyordu ve hesap Kürtler'den öteye, gerici Şii kastı aracılığıyla Irak nüfusunun büyük bölümünü oluşturan Şiiler'i de blok halinde içerecek biçimde doğru çıkmış da görünüyordu. Fakat halen de Irak'ın salt Sunni Arap bölgesiyle sınırlı kalan bir yerel direniş bütün bu hesapları tersyüz etti. Irak aradan geçen üç yıl içinde ABD için gerçek bir batağa dönüştü ve bu bataktan olanaklı bir çıkış için onu öteki emperyalistlere başvurmaya, sorunun çözümüne onları ortak etmeye yöneltti. Irak'taki ilk başarılarının ardından kibirle Fransa'yı cezalandırmaktan sözeden ve nankör bulduğu Almanya'yı da yaptıklarını bir kez daha tekrarlamaması gerektiği konusunda kabaca uyaran aynı ABD, işgalin daha birinci yılı dolmadan öteki emperyalistlerin yardımına başvurmak zorunda kaldı ve İstanbul'daki NATO

zirvesinin prensip kararları üzerinden Irak'ı (ve Ortadoğu'yu) batılı emperyalistlerin ortak sorunu haline getirmek yoluna gitti. Zamanında cezalandırmakla tehdit ettiği Fransa ile halen Lübnan ve Suriye operasyonunu koordineli olarak sürdürüyor. Doğal olarak açgözlü Fransız emperyaliziminin çıkar ve beklentilerini gerektiğince gözetmek zorunda kalarak. Bundan da önemli olan, gündemdeki İran sorunu üzerinden batılı emperyalistler arasında halihazır sağlanmış bulunan mutabakattır. Oysa geçmişte bu da önemli bir görüş ayrılığı konusu idi. Alman emperyalizminin bu konudaki belirgin tutum değişikliğini hükümet değişikliği ile açıklamak olanağı yoktur. Zira eski hükümetin ana partisi yeni hükümetin de ana ortağıdır ve dışişleri bakanlığını elinde bulundurmaktadır. Değişen Ortadoğu'daki gelişmelere de bağlı olarak Amerikan emperyalizmiyle ilişkilerin yeni bir biçimde ele alınışıdır.

Komünistler emperyalistler arası ilişkilerdeki bütün bu gelişmeleri daha Irak işgalinin ilk yılı dolmadan, 2004 yılı başlarında kaleme alınmış bir metinde, "Halklara karşı gerici birlik" başlığı altında şöyle değerlendirmişlerdi:

"... Fakat daha da önemli olan, bu aynı işbirliğinin emperyalist saldırı, müdahale ve savaş planında da hala önemli ölçüde gösteriliyor olmasıdır. Bosna-Hersek, Kosova ve Afganistan, bunun örnekleridir. Irak'ta yolların ayrılması, ABD emperyalizminin ötekilerin çıkar ve beklentilerini hiçe sayan tutumunun bir ürünü olmuştur. Buna rağmen, muhalif emperyalistler ABD ile köprüleri atmaktan çekindikleri, böyle bir gelişmeye kendilerini hazır hissetmedikleri için, savaş esnasında onu değişik yollarla desteklemişler ve savaşın ardından ise işgal yönetimini meşrulaştıran kararlara imza atmışlardır.

"Bugün ise, ABD'nin direniş karşısında zorlanmasından çıkar elde etmeyi ummakla birlikte, asla onun Irak'ta yenilgiye uğramasını istememektedirler. Zira onlar, böyle bir yenilginin,

ABD'den öteye genel olarak emperyalist dünya ve dolayısıyla kendileri için de bir yenilgi olacağı; bunun halkların anti-emperyalist mücadelesine görülmemiş bir itilim kazandıracacağı konusunda yeterince açık bir fikre sahiptirler.

"Bu temel önemde gerçekten çıkan bir sonuç var. Bugün Irak konusunda ABD muhalifi konumundaki emperyalist devletler, ilerde işlerin iyice sarpa sarması durumunda, bir 'felaket'i önlemek üzere (ve elbette kendi çıkar ve beklentileri konusunda da tatmin edilmeleri koşuluyla) ABD'nin yanında savaşa katılacaklardır." (Dünya, Türkiye ve Sol Hareket, s.127-128)

Irak savaşına sözde muhalif kalan emperyalistlerin ABD emperyalizmi ile suç ortaklıkları bu kadar erken bir tarihte (aktardığımız değerlendirme Ocak 2004 tarihlidir) bu denli açık olmakla birlikte, geride bıraktığımız yıl içerisinde bu konuda bir dizi yeni veri açığa çıktı. Bunlardan ilki, CIA'nın işkence uçakları ve Avrupa'nın bir dizi ülkesindeki gizli işkence hapishaneleri skandalı oldu. Resmi düzeyde yalanlanıp daha çok gizli servis ilişkileri içinde ve dolayısıyla hükümetlerin bilgisi dışında gerçekleşmiş bir olay olarak gösterilmeye çalışılsa da işin gerçek mahiyeti artık yeterli açıklıkta ortaya çıkmış bulunmaktadır. Avrupalı emperyalistler savaş esnasında ABD emperyalizmi için bir cephe gerisi hizmeti görmekle kalmamış, bir dizi alanda onunla aktif işbirliği de yapmışlardı ve bunu savaş sonrası dönemde de sürdürmüşlerdi. Yakın günlerde buna, Alman emperyalizminin savaş esnasında vurulacak hedeflere ilişkin istihbarat hizmeti sunacak düzeyde işin fiilen içinde olduğuna dair yeni bilgiler eklendi. O Alman emperyalizmi ki Irak savaşına karşıtlık üzerinden dünya halkları ve kendi halkı nezdinde en fazla prim yapmaya çalışanların başında geliyordu. (Her bakımdan başarısız ve fazlasıyla yıpranmış bulunan SPD hükümeti salt bu savaş karşıtı söyleminden dolayı ikinci kere seçim bile kazanmıştı).

Bunlar salt şu veya bu nedenle açığa çıkanlar. Bunlardan hareketle suç ortaklığının bir dizi başka biçiminin ise hala da gizli kaldığını kolayca kestirebiliriz.

Bütün bunlar batılı emperyalistler arası ilişkilerde Irak krizi üzerinden ortaya çıkan sorunların niteliğine ve sınırlarına da ışık tutuyor. Irak direnişinin darbeleri altında Amerikan emperyalizminin kısa ömürlü “tek yanlı” dış politikaya son vermesiyle birlikte sözkonusu sorunlar da şimdilik geride kalmış bulunuyor. Gündemdeki İran krizi (ki bu Irak krizi ile karşılaştırılmaz çap ve önemdedir) üzerinden oluşturulan uyum ve işbirliğinin Irak yaralarının izlerini hızla sileceğinden de kuşku duyulmamalıdır.

Olayların ve ilişkilerin bu biçimde seyretmesinin gerçekte şaşırtıcı bir yönü yoktur. Avrupalı emperyalistlerin bu aşamada ABD'nin karşısına dikilecek konum ve koşullardan henüz yoksun oldukları gözönünde bulundurulduğunda olup bitenler daha iyi anlaşılır. Bu nedenledir ki onlar kendi çıkar ve hesaplarını hala da ABD ile yakın işbirliği içinde ve onun muazzam ölçekteki savaş makinası eşliğinde gerçekleştirmek, gelecekteki kutuplaşmalara bu çizgi üzerinden sinsi ve sabırlı bir biçimde hazırlanmak politikası izlemektedirler. Özellikle Alman emperyalizmi için bu yeterli açıklıkta bir tutum ve tercihtir. ABD'nin koltuğunda hareket etmenin kendisine Balkanlar'da kazandırdıkların görmekte ve yine ABD savaş makinasının açtığı yoldan giderek çıkarlarının Hindikuşu dağlarına kadar uzandığını söyleyebilmektedir. Daha Yugoslavya savaşına kadar anayasasında dışarıya asker gönderme yasağı bulunan bu ülkenin bugün dünyanın 30 bölgesinde askeri kuvvet bulundurduğunu ve bunun da ABD ile uyumlu hareket etmek sayesinde başarıldığını düşündüğümüzde, bu politikanın anlamı ve işlevi çok daha iyi anlaşılır.

Ortadoğu'da güncel gelişmeler, daha somut olarak da İran sorunu üzerinden emperyalistler arası ilişkilere yeniden dönmek

üzere bu konuyu şimdilik noktalıyoruz.

Emperyalist metropollerde ağırlaşan iç sorunlar

'70'li yıllarda başgösteren ekonomik bunalımı izleyen neo-liberal saldırı gündeme geleli beri, ki bu kabaca '80'li yılların başı demek oluyor, emperyalist metropollerde bir yandan iktisadi ve sosyal haklara, öte yandan demokratik özgürlüklere yönelen sistematik bir saldırı var. '89 yıkılışının ardından bunun yeni bir ivme kazandığını, özellikle ekonomik ve sosyal haklara saldırısının emperyalist küreselleşme saldırısı kapsamında yeni boyutlara ulaştığını biliyoruz. Buna çeşitli bahaneler kullanılarak demokratik özgürlüklerin sınırlandırılması adım adım eşlik etti ve bu alandaki saldırılar 11 Eylül olayının ardından polis devletine kapsamlı geçiş boyutları kazandı. Ekonomik ve sosyal saldırılar zaten adeta otomatikçe bağlanmış biçimde kesintisiz olarak ve yeni yeni alanlara yönelerek sürüyor. Yakın yıllar için asıl yenilik demokratik hak ve özgürlüklere saldırı alanındadır. Ve bilindiği gibi "terör" söylemi bunun genel plandaki demagojik argümanıdır. Geride bıraktığımız yıl içinde İngiliz hükümetinin bu alandaki girişimleri ve AB üzerinden genelleştirilerek gündeme getirilen yeni uygulamalar, demokrasinin beşiği sayılan ülkede ve kıtada işlerin vardığı noktaya göstermektedir.

Bugünün konjonktüründe dayandıkları sahte ve demagojik argümanlar ne olursa olsun, gerçekte sorunun temelinde emperyalist metropollerde ağırlaşan sosyal sorunlar ve bunun günden güne besleyip büyüttüğü sosyal hoşnutsuzluklar var. Burjuvazi mevcut tabloya ve tüm deneyimine dayanarak yarın şu veya bu biçimde patlak verecek olan sosyal mücadelelere şimdiden hazırlanıyor. Polis devletine geçiş uygulamaları temelde buna hizmet ediyor, buna hukuksal, kurumsal ve

uygulamalı bir hazırlık anlamına geliyor. Dün yabancılar sorunu, bugün “terör tehdidi”, yarın daha başka argümanlar kullanılacak, böylece geleceğin sosyal çatışmalarına hazırlık bu kılıflar altında adım adım fakat kesintisiz olarak sürdürülecektir.

Emperyalist metropollerde sosyal sorunların ağırlaşması rakamsal veriler üzerinden genişçe ortaya konulabilir. Fakat açığa çıkan dolaysız sosyal veriler bu tür bir teknik çabayı gereksiz kılıyor. AB'nin dümeninde duran iki ülkeden biri olan ve bu emperyalist projeden en fazla yarar bekleyenlerin başında gelen Fransa'da geride bıraktığımız yıl içinde AB anayasasının işçiler ve emekçiler tarafından belirgin bir tutumla reddedilmesi, bu sosyal verilerin en çarpıcı örneklerinden biri oldu. Bunun “sosyal” bir red anlamına geldiği, küreselleşme ve AB politikaları çerçevesinde emekçilere yöneltilen kapsamlı sosyal saldırılara sınıfsal bir yanıt olduğu konusunda pek az tartışma var. Aynı ülkede, Fransa'da, haftalar boyu süren “yabancı” gençlik isyanı ise, biriken sosyal ve kültürel sorunların bir başka yönünü, yine çarpıcı ve sarsıcı bir açıklıkta ortaya koydu. Fransa'daki durum Avrupa'nın tümü için bir aynadır gerçekte. Tarihsel alışkanlık ve gelenekleriyle uyumlu bir biçimde olaylar öncelikle bu ülkeden patlak vermiş, fakat gelecekte tüm ötekileri bekleyen gelişmelerin de bir ilk habercisi olmuştur. Sosyal sorunların ağırlaşması bakımından örneğin Almanya'nın gerçekte Fransa'dan bir farkı yoktur. Almanya'da karşı koyma geleneği ve dolayısıyla saldırıları engelleme yeteneği zayıf olduğu için sonuçların birçok bakımdan daha da ağır olduğu bile söylenebilir.

ABD'de ise durum her bakımdan daha da kötüdür. Savaşın yeni bir batağa dönüşmesi Amerikan toplumundaki huzursuzluğu günden güne büyütüyor. Bush çetesinin hızla güç ve itibar kaybetmesi, peş peşe skandalların patlak vermesi, Amerikan yönetiminin tepesinde iç uyumsuzluk ve didişmelerin

büyümesi (ki patlak veren skandallar önemli ölçüde bu didişmelerin ürünü olarak kamuoyuna yansıyor/yansıtılıyor), tüm bunlar Irak'taki batağın Amerikan toplumuna yansımaları olarak ortaya çıkmaktadır. Bazı iddialara göre savaşın mali faturası şimdiden 2 trilyon doları bulmuş durumda. Bu doğru ise eğer bunun çok geçmeden yaratacağı başka önemli sonuçları da olacaktır. Elbette bu rakam bir yönüyle Amerikan ekonomisinin, özellikle de savaş sanayiinin çarklarının nasıl döndüğünü, tekellerin savaştan nasıl beslendiğini ve ne büyük vurgunlar vurduğunu da gösteriyor. Fakat öte yandan kamu fonlarının bir yıkım savaşında nasıl tüketildiğini de. Tekellerin semirmesiyle devlet bütçesine binen yükler iki farklı şeydir. Devletler kamu fonlarıyla savaş makinesini beslerken böylece sosyal harcamaları da kısmak zorunda kalmaktadırlar. Bunun muhakkak ki ABD için yıkıcı başka bazı sonuçları da olacaktır. Vietnam savaşının doları itibardan düşürdüğü (savaşın muazzam faturası bir noktadan sonra karşılıksız dolar basımıyla finanse edilmişti) ve onu altınla eşdeğer uluslararası para birimi olmaktan çıkardığı hatırlanırsa bu noktanın önemi daha iyi anlaşılır.

ABD toplumunda sosyal sorunların tüm öteki emperyalist metropollerle kıyaslanamaz ağırlıkta olduğu genel olarak bilinmekteydi. Fakat geride kalan yıl içinde yaşanan Katrina kasırgası bu ülkedeki içler acısı sosyal sorunlar tablosunu ayrıca gözler önüne serdi ve "Amerikan rüyası" üzerine çizilen pembe tablolara öldürücü bir yeni darbe vurdu. Muazzam bir zenginliğe ve örneğin askeri aygıtını seri biçimde kıtalararası hareket ettirebilecek denli devasa olanaklara sahip bu ülkede devlet, günler boyunca yüzbinlerce yoksul ve çaresiz insanın durumunu seyretmekle yetindi. Nihayet işe karıştığında ise bunu mağdurlara yardım için değil fakat mülkiyeti ve düzeni korumak üzere yaptı. Böylece tüm dünya, dünya imparatorluğu peşindeki bu haydut devletin ülkesindeki sorunlar

tablosu ile kendi insanına yaklaşımını da uzun yıllar hafızalarda yer edebilecek bir vuruculukta görmüş oldu.

Latin Amerika'da sol dalga

Latin Amerika'daki siyasal gelişmeler tüm dünyada gitgide daha çok ilgiye konu oluyor. Venezuela deneyiminin yanısıra son yıllarda birbirini izleyen büyük kitle hareketleri ve bunun ürünü sol hükümetler serisi bu ilginin esas nedenini oluşturuyor. Geride kalan yıl içerisinde bu seriye Uruguay ve Bolivya da katıldı. Onları girmiş bulunduğumuz yıl içinde Meksika ve Peru'da yenilerinin izlemesi bekleniyor.

Yakın geçmişte Amerikancı faşist rejimlerin pençesinde kıvrılan ve hala da neo-liberal ekonomi politikalarının ağır ve yıkıcı sonuçlarını yaşayan Latin Amerika kıtasında bir sol dalganın varlığı açık bir olgudur. Yalnızca son birkaç onyılıda yaşadıkları yönünden değil fakat tarihsel ve kültürel olarak da birbirine çok yakın Latin Amerika halklarının bu doğrultuda birbirinden yakından etkilendiği de bir gerçektir. Ülkeden ülkeye gerçekleşme tarzı çeşitli özgünlükler gösterse de sol koalisyonlar dizisi aynı zamanda bu tür bir etkileşimin ürünüdür.

Kıta ölçeğinde sola bu yöneliş hoşnutsuzluk içindeki kitlelerin bir çıkış arayışına işaret etmektedir. Bu basitçe bir parlamenter yöneliş değildir. Tersine, aslanan kitlelerin eyleme ve örgütlenmeye yönelen zengin hareketliliğidir. Parlamenter başarılar birçok ülkede bunun üzerine gelmiştir. Kitlelerin hareketliliği bazılarında (Ekvador, Arjantin, Bolivya) zaman zaman halk ayaklanması boyutlarına ulaşmış, hükümetler ya da başkanlar devirmiştir. Kitle hareketliliğinin etkili bir örgütlenme ağıyla birleştirildiği ve tüm ötekilerden farklı bir deneyim örneği oluşturan Venezuela'da, Amerikancı darbenin 48 saate püskürtülmesi ve Hugo Chavez'in yeniden

başkanlığa dönmesi, yine büyük bir kitle hareketliliği ve kararlılığı sayesinde olanaklı olabilmektedir.

Bütün bunlar beklenebileceği gibi tüm dünyada ilerici ve devrimci güçlerin Latin Amerika'ya daha bir özel ilgiyle bakmalarına yolaçıyor. '89 yıkılışın izleyen gericilik atmosferinin henüz dağılmakta olduğu bir dönemde Latin Amerika halklarının bu ilerici yönelimleri daha bir dikkat çekiyor, sempatiye konu oluyor ve umutları güçlendiriyor. Bütün bunlar anlaşılır şeylerdir; fakat yaşananların yanlış değerlendirmelere ve dayanaksız hayallere konu edilmesi, özellikle parlamenter hayallere dayanak yapılması da bir tehlike olarak beliriyor burada. '90'lı yıllar içinde Türkiye'de "Brezilya İşçi Partisi deneyimi" üzerinden kurulan hayaller ve savunulan liberal görüşler (ki birleşik sol parti düşüncesi, daha somut olarak da ÖDP biraz da bunun ürünüydü), buna bizden bugün artık geride kalmış bir örnektir.

Üzerine bir zamanlar onca söz edilen, hatta incelemelere konu edilen bu "özgün" parti deneyimi, Brezilya'da beklenen parlamenter başarıyı sonuçta nihayet elde etti ve bundan çıkıp çıkıp sol dalgayla elde edilen politik gücün neoliberalizme kanalize edilmesi çıktı. Sözde "işçi önderi" Lula bugün Brezilya tekellerinin ve uluslararası finans çevrelerinin hizmetindedir ve boğazına kadar yolsuzluklara batmış bir hükümetin başındadır. Onu artık kendisine uzun yıllar boyunca sabırlı bir destek vererek büyük umutlarla iktidara taşımış emekçilerin çıkar ve özlemleri değil, fakat yalnızca Brezilya tekellerinin ihtiyaçları ve uluslararası çaptaki hırslı girişimleri ilgilendiriyor.

Brezilya'da uç örneği yaşanan durum ülke özgünlüklerinin getirdiği farklar saklı kalmak kaydıyla öteki bir dizi ülke için de geçerlidir. Bunun şimdilerdeki yeni adayı ilk gezisini Küba'ya yaparak farklı bir imaj çizmeye çalışan Bolivya'nın yeni başkanı Evo Morales'dir. Son birkaç senedir büyük

bir kaynaşma içinde bulunan ve bunu zaman zaman halk ayaklanmalarına vardırarak başkanlar kovduran Bolivya olayları içindeki yeri ve tutumu, Morales konusunda her türlü hayali olanaksız kılmaktadır.

Bunlar yeni moda deyimle “sosyal liberal” çizgide sıradan sosyal-demokrat hükümetler olmaktan öteye gidememektedirler. Yerli ve yabancı tekellerin çıkarlarına esası yönünden dokunacak güçleri bir yana buna bir parça niyetleri bile yoktur. Göz boyayıcı bazı reformlarla kitleleri oyalamak ve bu arada kitle hareketini dizginlemek temel misyonları arasındadır. Kendilerini başkanlığa ve hükümete taşıyan kitlelere bu ihanet örneğini daha önce Ekvador vermişti, ardından Brezilya verdi, şimdilerde Uruguay veriyor ve çok geçmeden de Bolivya'nın vereceği konusunda daha şimdiden ciddi belirtiler var. Koalisyon ortaklarından birini zamanında “efsanevi” sayılan Tupomaralar'ın oluşturduğu Uruguay'daki sözde sol hükümet (Mart 2005'teki belirgin seçim başarısıyla başa gelmişti), bugünün Latin Amerika'sındaki en Amerikancı yönetimlerden biridir ve neoliberal politikalar izlemektedir. Bu bile kendi başına çok şey anlatmaktadır.

Halihazırda Latin Amerika'daki tek özgün ve ilerici nitelikteki deneyim, Hugo Chavez liderliğindeki Venezuela'da yaşanmaktadır. Hugo Chavez'i bu ülkedeki kitlesel kabarış iktidara getirdi ve halen de kitle dinamizmi ayakta tutmaktadır. Kitlelerin bu militan desteği ve dinamizmi olmasaydı, iki yıl önce gerçekleşen Amerikancı darbeyle bu iş çoktan son bulmuş olurdu. Petrol fonları avatajını da kullanarak halkçı reformlar uygulaması, kendi deneyimlerini de gözeterek kitle örgütlenmesini ve hareketliliğini önemsemesi, ABD'ye kafa tutması ve bununla toplumun ezilen katmanlarını politize etmesi ve uyanık tutması, Küba'ya içtenlikle destek vermesi, kıta çapında sol ajitasyona yönelmesi vb. politikalarıyla Hugo Chavez, halihazırda gerçekten özgün bir ilerici deneyimin

temsilcisidir ve bu yönleriyle özellikle de bugünün dünyasında sahiplenilmeyi hak etmektedir.

Fakat onun bu sınırlı ve akıbeti henüz meçhul deneyimi konusunda herhangi bir hayale kapılmamak da büyük önem taşımaktadır. Bugünün Venezuela'sında modern burjuva toplumunun ana sorunu, yani temel sınıfsal bölünmesi ve çatışması çözülmemiş biçimde yerli yerinde durmaktadır. Sınıflar ve mülkiyet düzeni tüm görkemiyle ayakta. Petrol yağmasındaki payları sınırlanmış olsa da işbirlikçi büyük burjuvazi ve emperyalist tekeller ülkedeki iktisadi ve mali güç ve etkinliklerini esası yönünden korumaktadırlar. Daha da önemlisi, belli reformlardan geçirilmiş biçimiyle bugün dümeninde Hugo Chavez'in durduğu burjuva devlet aygıtı tüm varlığı ile yerli yerinde duruyor. Bu aygıtın ordu, bürokrasi, güvenlik ve diplomatik birimlerinde burjuvazinin sağlam köşe taşlarını elinde tuttuğundan da kuşku duymamak gerekir. Bugünkü sınırlı reform çizgisini aşacak her ciddi gelişme bu aygıtın gerçekte kimin elinde ve hizmetinde olduğunu da açığa çıkaracaktır.

Olayların zorlaması (ABD'nin kendisini düşürmeyi hedefleyen komploları ve işbirlikçi burjuvazinin sonu gelmeyen sabotajları ve direnişi) Hugo Chavez'i zaman zaman ileriye itse de onun halihazırda ne sınıflar ve mülkiyet düzenine, ne de burjuva devlet aygıtına dokunması sözkonusudur. Ne böyle bir niyeti ve dolayısıyla ne de buna dayalı bir perspektifi var. Bugünkü konumuyla o kitlelerin yaşam koşullarını bir parça olsun iyileştirmeyi kuralsız emperyalist egemenlik ve yağmayı sınırlandırmakla birleştiren bir ilerici burjuva akımın temsilcisidir. Dayandığı hareketin homojen olmadığı, düzen güçleriyle düzen karşıtlarını birarada içerdiği ve izlediği esnek politikayla bu heterojen güçleri dengelediği de bilinmektedir.

Fakat bu kararsız konum ve dengenin uzun dönemli olarak böyle sürmesi mümkün değildir. Venezuela'da temel çatışma

er geç gündeme gelecektir. Sonuçta ya emekçi kitle hareketinin kabaran dalgası bugünkü çizgiyi aşarak mülkiyet ve sınıflar düzenini hedef alacak, devlet aygıtını parçalamaya yönelecek ve olaylar gerçek bir toplumsal devrime evrilecektir; ya da Amerikan emperyalizminin ve kıta gericiliğinin çok yönlü desteğine sahip burjuva karşı-devrimi kesintisiz biçimde kovaladığı başarıyı sonunda nihayet elde edecek, böylece Chavez'in sınırlı reformlarını silip süpürecektir.

Bugünkü ara ve iğreti konumda uzun dönemli olarak durulamayacağını önemle gözönünde bulundurmak, Venezuela'da olup bitenleri anlamaya ve anlamlandırmaya çalışan her gerçek devrimcinin görevi olmalıdır.

Batılı emperyalistlerden İnan'a karşı nükleer savaş tehdidi

Batılı emperyalistlerin ABD önderliğinde yeniden biraraya gelmelerinin ilk lanetli sonucu, İnan'a karşı gündeme getirilmesi planlanan savaş olacak gibi görünüyor. Böyle bir savaş üzerine gitgide daha çok konuŐuluyor ve bunun nükleer silahların da kullanılacağı bir savaş olacağı bizzat savaş kompolarının hizmetindeki kalemler tarafından açıkça dile getiriliyor. Bu yönde yoğun hazırlıkların, planlamaların ve tatbikatların yapıldığı da biliniyor.

Bu saldırı tehdidi ve hazırlığı emperyalistler tarafından İnan'ın nükleer silah edinme kararlılığı ile gerekelendiriliyor. Kendileri boğazlarına kadar nükleer silahlarla donanmış bulunan ve bununla tüm dünyayı tehdit edenler, gerektiğinde amaçları doğrultusunda bunu kullanmaktan çekinmeyeceklerini açık açık ilan edenler, bu tür tehditler karşısında denge oluşturmak üzere nükleer silah edinmek isteyen bir ülkeyi, üstelik bizzat nükleer silah kullanma yoluna giderek engellemeyi düŐünebiliyorlar. Emperyalist dünyanın günü-

müzdeki arsız ikiyüzlülüğü ve çifte standardı artık bu düzeyde kendini gösterebilmektedir.

İran'ın nükleer silah edinme kararlılığı burada bir temel etken olsa bile İran'a yönelik bu savaşın tek hedefi basitçe onun bu silahları edinmesini engellemek değildir elbet. İran büyük petrol ve doğal gaz kaynaklarıyla çok önemli bir ülke olmakla kalmıyor, aynı zamanda Ortadoğu, Kafkasya ve İç Asya'nın, yani dünyanın en önemli petrol ve doğal gaz havzalarının da tam orta yerinde bulunuyor. Yani çok önemli bir jeostratejik konumu da işgal ediyor. Bu konumda bulunan ve neredeyse 30 yıldır Amerikan emperyalizmi ile sorunlu olan bu ülkenin artık nihayet saldırı hedefi haline getirilmesi şaşırtıcı değildir.

Buradaki zamanlamada İran'ın nükleer silah edinmeye çok yaklaşmış olmasının elbette belirleyici bir payı vardır. Zira İran bu silahı edinirse ona dış geçirmenin, onu çeşitli baskı ve tehditler altında istenen yöne yönlendirebilmenin çok daha zor olacağını biliyor batılı emperyalistler. Düne kadar Avrupalı emperyalistler ABD'yle sorunlu konumunu kullanarak İran'la kârlı iş ve ticaret ilişkilerine giriyorlardı ve karşılığında da İran'a manevra olanakları sunuyorlardı. Oysa İran bir dönemdir daha çok Rusya ve Çin'le ekonomik, ticari ve teknolojik ilişkilerini geliştirmektedir. Bu ülke Rusya için son derece kârlı bir silah pazarıdır halihazırda. Hızla büyüyen ekonomisinin ciddi enerji ihtiyacının önemli bir bölümünü İran üzerinden karşılamayı hedefleyen Çin'in de İran'la ilişkileri hızla gelişmektedir. Bu koşullarda nükleer silah edinecek bir İran'ın batılı emperyalistler karşısında hareket kabiliyeti daha da artacak, onlara bağımlılığı da gitgide azalacaktır. Bütün bunların Avrupalı emperyalistleri de rahatsız ettiği ve bu nedenle İran konusunda ABD emperyalizmi ile ortak davranmaya ittiği görülüyor. Özetle İran'a yönelik savaş tehdidi, bu ülkeyi ele geçirmek gibi temel bir emper-

yalist amacın ürünü olarak çıkıyor karşımıza.

Bunlara temel önemde bir faktör olarak İsrail'i de eklemek gerekiyor. İsrail kurulduğundan beri ve halen batılı emperyalistlerin ortak tabusudur. Birçok konuda ayrı düşseler de İsrail konusunda her zaman paralel bir hassasiyet göstere gelmişlerdir. Zira siyonist kimliği ile İsrail onların elinde Ortadoğu halklarının bağrına dayatılmış bir hançer gibidir. Bununla Ortadoğu üzerindeki hakimiyetlerini çifte yönlü olarak sürdürebilmektedirler. Bir yandan doğrudan İsrail tehdidiyle ve öte yandan İsrail'e karşı sözüm ona koruyucu denge oluşturarak.

En modern biçimde donanmış bir savaş makinası olan İsrail aynı zamanda Ortadoğu'nun tek nükleer gücüdür. Onu geçmişte bu silahlarla donatanlar İran'ı bugün bundan yoksun bırakmaya çalışan aynı batılı emperyalist güçlerdir. İran'ın nükleer silah edinmesinin İsrail'in bu alandaki tekelinden gelen tehditkarlığını etkisizleştireceğini düşünmekte ve bunu istememektedirler. İsrail ise bunu hiçbir biçimde istememekte ve engellenmesini kesin bir biçimde tüm batılı emperyalistlere dayatmaktadır. Dahası bugünkü konumu ve olanaklarıyla İsrail böyle bir dayatmanın karşılığını batılı emperyalistlerden alabilecek durumadır.

Son bir nokta ise Irak'taki gelişmelerdir. Öteki her bakımdan tartışılabilir olsa bile Irak direnişinin işgali ABD için bir batağa dönüştürmekle kalmayıp emperyalistlerin şu veya bu ülkenin üstüne rastgele çullanma heveslerine de önemli bir darbe vurduğu tartışmasızdır. Bugün emperyalistlerin İran'a karşı savaşı bir nükleer savaş olarak tasarlamalarının gerisinde bile Irak direnişinden alınan darbenin dersleri vardır. Emperyalist şefler Irak'ı dünya halkları için kötü bir örnek olmaktan çıkarmakta İran'ı yıkıma uğratacak kolay bir nükleer operasyonun temel önemde bir rol oynayacağını düşünüyor olmalılar. Fransız emperyalizimini baş-

kanlık koltuğunda temsil eden adamın durduk yere “teröre karşı nükleer silah kullanma hakkımızı saklı tutuyoruz ve gerektiğinde bunu kullanmaktan sakınmayacağız” demesinin başka ne anlamı olabilir? Nükleer silah herhangi bir “terör” hücreğine ya da grubuna karşı değil ancak bir ülkeye ve halka karşı kullanılabilir. Bu böyle olduğuna göre ABD ile suç ortaklığına girmiş bulunan Fransız liderinin gerçek kastı yeterince açık olmalıdır. Özellikle de bu sözler İran krizinin şiddetlendiği bir sırada ve yeni bir askeri doktrin çerçevesinde sarfediliyorsa.

İran’a saldırı hazırlıkları ve Türkiye

İran’a yönelik bir emperyalist savaşın ana üssünün Türkiye olacağından en ufak bir kuşku duyulmamalıdır. Aynı şekilde buna ilişkin pazarlıkların şimdiden bağlandığı konusunda da. Eğer bu pazarlıklar bugüne kadar bağlanmamış olsaydı İran’a saldırının bu denli çok sözünün edildiği bir dönemde Türkiye’yi yönetenler üzerinde bir baskı olurdu ve bunun ilk sonuçları da kendini ekonomi üzerinden, daha somut olarak da borsalar üzerinden gösterirdi. Oysa ortada büyük bir sükunet var ve borsalar rekor kırmaya devam ediyor. Zira tümü de Amerikan emperyalizminin elinde aynı zamanda etkili birer siyaset silahı olan finans kurumları Türkiye’ye desteklerini tam olarak sürdürüyorlar. Bütçe ve dış ticaret açıklarını finanse eden ve borç çevrimini kolaylaştıran sıcak paranın İstanbul Borsası’na akışı da sorunsuz sürüyor. Demek ki pazarlıklar ayrıntıda belki değil ama prensipte kesin olarak bağlanmış durumda.

Türkiye’yi yöneten işbirlikçiler güruhu yakın zamanda güncelleştirdiği “Siyaset Belgesi” üzerinden zaten yolunu bütün açıklığı ile çizmişti. İsrail ile en ileri düzeyde yeniden

pekiştirilen ilişkiler ile en üst düzeyde Amerikan heyetleriyle görüşmelerin kamuoyuna yansıyan havası uygulamanın da bu yönde olduğunu göstermekteydi. Bu konuda ülkeyi yönetenler arasında ciddi herhangi bir sorunun çıkması da beklenmemelidir. İlk izlenen politika saptanan bir “milli siyaset”in gereği olduğu için ve ikinci olarak, Amerikan desteğini almak ve böylece iktidar yapısındaki konumlarını güçlendirmek için başta ordu ve hükümet olmak üzere tüm işbirlikçiler takımı birbiriyle yarışacağı için. Batılı emperyalistlerin İran politikasında anlaşmış olmaları ise hem manevra olanağı bırakmamakta ve hem de “uluslararası camia” söylemleriyle emperyalizme suç ortaklığını mazur gösterme olanağı sağlamaktadır.

İran’a yönelik vahşi bir emperyalist yıkım savaşının engellenmesi bugün tüm dünya için en önemli ve öncelikli gündem olmak zorundadır. Bu böyle bir savaşın ana üssü olacak bir ülkenin halkı ve devrimcilerini bekleyen görevin olağanüstü anlamına ve önemine de işaret etmektedir. Gecikmeksizin bu sorunu işçilerin ve emekçilerin gündemine sokmak, Türkiye’nin saldırı üssü olarak kullanılacağı bir emperyalist yıkım savaşına karşı toplumda büyük bir duyarlılık yaratmak ve etkili bir muhalefet örgütlemek, devrimcilerin bugün en temel ve en öncelikli görevidir. Bu aynı zamanda elimizdeki sınırlı özgürlükleri ve mevzileri savunmak mücadelesi anlamına da gelecektir. Zira bu çapta bir savaşa yataklık ve suç ortaklığı edecek bir rejim, bu vesileyle bütün bunları ortadan kaldırmak yolunu da tutacaktır.

(Ekim, sayı: 244, Ocak 2006, başyazı)

"Bu değerlendirmeler bir partiye ve bir döneme aittir. Döneme başlangıç olarak TKİP'nin kuruluş tarihi (Kasım 1998) ve bu çerçevede derlemeye başlangıç olarak da TKİP Kuruluş Bildirisi seçilmiştir. Bu öznel seçim derlemenin amacına uygundur; amaç, devrimci bir partinin kuruluşundan bu yana ki temel siyasi değerlendirmelerini okura toplu olarak sunmaktır.

"Derleme bir döneme göre yapıldığı için aynı dönem içinde çok değişik konulardaki metinler burada birarada yer almaktadır. Dünya ve Ortadoğu'daki siyasi gelişmelerden Türkiye'de siyasi süreçlerin çok yönlü seyrine, sınıf hareketinin sorunlarından gençlik ve kamu hareketine, Kürt sorunu ve hareketinden kadın sorununa, sendikalar sorunundan kültür-sanat sorunlarına, hücre saldırısı ve zindan direnişinden devrimci hareketteki tasfiyeciler kan kaybına ve reformist solun yeni yönelimlerine, nihayet partinin örgütsel sorunlarından çalışma tarzına ve yayımlarına kadar; alabildiğine zengin bir konu çeşitliliğinden oluşan bir derlemedir bu."

"Komünistler Türkiye soluna, süreli yayınlarda yer alan temel ve taktik değerlendirmelerin kitaplaştırılmak yoluyla yıllar sonrasında okurun hizmetine dolaysız olarak sunulması geleneğini getirdiler. Bu gelenek edinilmiş tutarlı bakış açısından, bunun ürünü değerlendirmelerin zamana olan dayanaklılığına duyulan güvenden ayrı dşnmleme; kuşkusuz. Bu son yargı, burada okura sunulan değerlendirmelere bugünün gözüyle bakışımızı da ortaya koymuş oluyor haliyle."

Fiyatı: 10 YTL (KDV dahil)